МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ
ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Всеукраїнської інтернет – конференції

молодих вчених і студентів

“ ЕКОЛОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ”

28-29 березня 2013 року



м. Миколаїв

Організаційний комітет:

Голова та співголова оргкомітету:

НОВІКОВ О.Є. – д.е.н., професор, проректор МНАУ

ШЕБАНІНА О.В. – д.е.н., професор, декан факультету менеджменту МНАУ

ЄРМАКОВ О.Ю. – д.е.н., професор кафедри аграрної соціології і розвитку села Національного університету біоресурсів і природокористування України

ДАНИЛКО В.К. - д.е.н., професор кафедри економіки Житомирського державного технологічного університету

Члени оргкомітету:

1. КОТИКОВА О.І. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри економіки підприємств МНАУ
2. ФАЇЗОВ А.В. – к.е.н., доцент кафедри гуманітарних дисциплін ЧІПБ Тернопільського національного економічного університету
3. БЕЗП'ЯТА І.В. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ
4. ІВАНЕНКО Г.М. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ
5. КРИЛОВА І.Г. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ
6. МАМАЛЮК О.А. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ
7. МЕЛЬНИК І.О. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ
8. ХРИСТЕНКО О.А. – к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств МНАУ

Екологічні та соціально-економічні аспекти розвитку регіональної економіки: тези доповідей *Всеукраїнської інтернет – конференції молодих вчених і студентів* 28-29 березня 2013 р. / за ред. І.О. Мельник та ін. – Миколаїв , 2013. – 578 с.

Збірник містить матеріали за такими тематичними напрямами: «Екологізація економіки та освіти як чинник стійкого розвитку суспільства», «Соціальні аспекти розвитку регіональної економіки», «Глобалізаційні процеси економіки та їх вплив на розвиток окремих регіонів», «Природно-ресурсний потенціал регіону», «Прогнози та перспективи розвитку регіональних ринків», «Регіональні проблеми розвитку АПК», «Регіональні аспекти стійкого розвитку сільських територій», «Демографічні та міграційні проблеми регіонів України», «Механізм реалізації соціально-економічної політики держави на регіональному рівні».

Учасники конференції:

- Вінницький національний аграрний університет
- Дніпропетровський державний аграрний університет
- Житомирський державний технологічний університет
- Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
- Миколаївський національний аграрний університет
- Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
- Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»
- Одеський державний аграрний університет
- Полтавська державна аграрна академія
- Тернопільський національний економічний університет

Організатор конференції:

Кафедра економіки підприємств Миколаївського національного аграрного університету

ЗМІСТ

Секція 1

„ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА”

Балковська В.В	РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ	18
Біжан Ю.В.	СУЧАСНИЙ СТАН НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ	21
Білан М.С.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МИКОЛАЇВЩИНИ	23
Вакар К.В.	ОСОБЛИВОСТІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СИСТЕМ ЗЕМЛЕРОБСТВА	25
Василюк Н.В., Давидчик І.С.	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	28
Ганжа В.В.	ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ТА ВПЛИВ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ	31
Губарєва Н. П	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	34
Долгачова А.С.	ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ҐРУНТІВ	37
Даніч В.В.	ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ	39
Дубачінська І.А.	ЕКОЛОГІЧНІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ У СИСТЕМІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ	41
Дятленко Ю.І	НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ У СВІТІ	43
Загоруйко О.О.	ЕКОЛОГІЧНО-БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	45
Зуб О.М	ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА	47
Ігнатова Н.М.	ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТЕ ВИРОБНИЦТВО	50

Кінаш Г.С.	ПРАКТИКА ПОШИРЕННЯ NO-TILL ТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ТА СВІТІ	52
Кіюта С.О.	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: СУТНІСТЬ ТА ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ	55
Кудрявська Т.Б., Дичко А.О.	КОМПЛЕКСНИЙ МОНІТОРИНГ ДОВКІЛЛЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	58
Лупу А. І.	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ МИКОЛАЇВЩИНИ	61
Мамалюк О. А.	ЕКОМЕРЕЖА ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	63
Марченко Є.В	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТИ: ВИЗАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА НЕОБХІДНОСТІ	66
Марунич Т. Ю.	ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	68
Мельник І.О.	СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	72
Мельнік В.В	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	75
Мількат Ю. С.	БІОТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	78
Морощук Г.С.	ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОЛОГІЧНУ КУЛЬТУРУ НАСЕЛЕННЯ	80
Мунч А.С.	ПЕРВОМАЙЩИНА НА ПОРОЗІ ТЕХНОГЕННОЇ КАТАСТРОФИ	82
Назаренко А.А.	ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	85
Неділько А.О.	ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА	88
Ніколаєнко Д. В.	ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ	91

Ополінський І. О., Дичко А. О.	ВИКОРИСТАННЯ БІОГАЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	93
Осипова Т.А., Ремез Н.С.	МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ВЫХОДА БИОГАЗА И ТЕМПЕРАТУРЫ НА ПОЛИГОНЕ ТВЕРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ	96
Погорєлова Г.В.	МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ NO-TILL В ГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ	99
Погріщук Г. Б.	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ	101
Тарасюк М.Ю.	БІОБЕЗПЕКА ТА ПРОБЛЕМИ, ЩО З НИМИ ПОВ'ЯЗАНІ	103
Торчило В. М.	БІЗНЕС НА ВІДХОДАХ В УКРАЇНІ	106
Тягунова Г.О.	ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ	108
Фещенко Д.М., Дичко А.О.	БІОГАЗ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	111
Фісюн А.М.	ФОРМУВАННЯ РИНКУ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ	114
Харіна С.Ю.	ФОРМУВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ	116
Центій О. А.	ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО – БЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	119
Цимбалюк І. А.	ЕКОЛОГІЧНО-ЧИСТЕ БІОПАЛИВО - ПЕЛЛЕТИ	122
Чайка Т.О.	ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИЩОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА	124
Ященко М.О.	КУДИ ЙДЕ НАШЕ СМІТТЯ…	127

Секція 2

„СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ"

Асмолова Т.В.	ПРОБЛЕМИ НАСТАЧІ ЖИТЛА В УКРАЇНІ. ВИРІШЕННЯ КВАРТИРНОГО ПИТАННЯ В М.МИКОЛАЄВІ	130

Больбот О.М.	СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	133
Грицевська О. А.	СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	135
Дригула Т.В.	ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	138
Кириченко О.О.	ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	142
Мерзлікін В.В	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ	145
Найда І.С.	ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СОЦІОЕКОНОМІКИ	148
Павлюченко О.С	ПРОГРАМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ	151
Щепко Н.В.	ПРОГРАМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	155

Секція 3

„ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ”

БедрегаА.В.	СИСТЕМА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИХІД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ	159
Бібік А.О.	ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ	162
Бугайов О.О.	ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	165

Буренко Д.В.	ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ : ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ	168
Зарванська Г.В.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	170
Іваниця О.В	СТАН І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	173
Князєва В.О.	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	176
Коростій Н.	СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	178
Лацановська Н.С.	СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	180
Мисько С.	ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ	184
Новіцька Н.М	НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	186
Петроченко О.М.	КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	189
Прокопук Л.М.	ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ	192
Радіонова Ю.С.	КЛАСИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВІЛЬНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ ЗОНАМИ	195
Стах Н.С.	РОЗВИТОК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	197

Фетько І.В.	ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	200
Фікс М.М.	ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	202
Ходикіна А. А.	ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	205
Чабан К.М	ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	208
Шарапова О.О.	АДАПТАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	211
Шахраюк К.І.	ЗОВНІШНЬОЕКНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	214

Секція 4

„ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ”

Бойко І.А.	ОСОБЛИВОСТІ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПІДЗЕМНИХ ВОД НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	218
Голубенко В.А.	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ	221
Думанська К.В.	ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ	224
Каталєвська Т.Ю	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	227
Коваль О.М	ЕКОНОМІКА ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТВИ РОЗВИТКУ	231
Козаченко А. Ю.	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	234

Марченко К.С.	ПОТЕНЦІАЛ ДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ ЖИТОМИРЩИНИ	237
Межений С.О.	ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ	239
Орлова К.Є.	ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	242
Остапчук Н.С.	ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	245
Попович Н.С.	ВПЛИВ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГОПОТЕНЦІАЛУ НА РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ	248
Приймачук В.О.,	ОЦІНКА ПРИРОДНО - РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ	251
Ткаченко А. І.	ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ	253
Ченаш М.С.	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ	256
Чертан І.В	ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	259
Шатохин І. Ю.	ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ	262
Штанько І.І.	ВПЛИВ ПРИРОДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ	264

Секція 5

„ПРОГНОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ”

Баришник Л.С.	РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	267

Власенко І.Ю.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	270
Даниленко І.В.	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ	273
Дюміна С.С.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО РИНКУ РЕГІОНУ	276
Марченко Н. С.	РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ: ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІЇ, РЕГУЛЮВАННЯ	279
Орєхов Є.В.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО СПОЖИВЧОГО РИНКУ	282
Пащенко Л. А,	ГРОШОВИЙ РИНОК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	285
Полоз Я.О.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ	288
Суслова А.Ю.	РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ТА ЙОГО ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ	291
Харевич Т. В.	РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ	294
Цудна С.М	СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ	297
Ширмовська І.Ю.	ПОТОЧНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	299

Секція 6

„РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК”

Азімова А.О	ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКУ	302

Безродна О.А.	ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛІ ЯК ЗАСОБУ ТА ПРЕДМЕТУ ПРАЦІ У ВИРОБНИЧОМУ ПРОЦЕСІ	305
Безп’ята І.В.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ	307
Березовський С. В	СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ	310
Васильєва Л.В.	РОЛЬ І МІСЦЕ СОНЯШНИКУ В АГРАРНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	312
Гожий Д.В.	РЕАЛІЗАЦІЯ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ	314
Горбатюк Т. В.	ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	317
Гоцелюк А.Ю.	СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	320
Данченко Н.Г	НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	323
Дон Е.К.	СІВОЗМІНА – ОСНОВА СТАБІЛЬНОСТІ ЗЕМЛЕРОБСТВА	325
Дуляк О. О.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ІНВЕСТУВАННЯ АПК УКРАЇНИ	328
Жовтюк Н.О.	ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	330
Задорожній Е.І.	ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ	334
Ігіна Д. О.	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	336
Каздоба Ю.М.	ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	339
Каленіч А.В.	ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ	342
Крижановська О.В.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК	345

Кручених І.В	СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ СОНЯШНИКУ	348
Мазко І.М.	ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ ТА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	351
Макух І.В.	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ	354
Макух Ю.В.	РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ	357
Мужеляк О.М.	ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В АПК	360
Пастух О. М.	НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	363
Пилипенко Т.В	ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	366
Піскор С.М.	УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	369
Платовська К.Г.	СУТНІСТЬ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	372
Притиковський В.	ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ	374
Пташинська М.В	ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	376
Радух Н.Б.	ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	379
Сурженко Я. С.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕНСИВНИХ АГРО-ТЕХНОЛОГІЙ	382

Тимків В.О.	ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ	384
Цибульська О.В.	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ	388
Цибульська С.В.	ВИТРАТИ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ В УКРАЇНІ	390
Цимбал А.М.	ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МОЛОКА	392
Шведова Т.П.	ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НАСІННИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР	395
Штанько К.Р.	СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АПК	397
Щербакова Г.М	ПРОБЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ	400
Ячкуринська М.Ю.	РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В ЖОВТНЕВОМУ РАЙОНІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	403

Секція 7

„РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ”

Вовк М. В	РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	406
Григоряк А. С	ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	409
Долованюк В. А.	СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	412
Желєзняк А.М.	МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ	415
Козаченко І.Ю.	ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СЕЛА	418

Колесник В.С.	ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	421
Ляшенко О.А.	ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	423
Норова І.С.	ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	425
Погоріла Ю.В.	РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	429
Савченко Т.І.	РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ	431
Сіпягіна О. Ю.	РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	435
Туз О.К.	ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	437
Яворська І.М	КОНТРОЛІНГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ	440

Секція 8

„ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ”

Артеменко А. Г.	ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	444
Галацан Н.П	ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ	447
Гондель Т. В.	ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ У ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	451
Гриник О. О.	ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	454

Гуртовенко В.М	ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	456
Данілов О.М.	СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТА ЗАХОДИ ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ	459
Двойнісюк Т.В.	МІГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	462
Жулім М.С.	ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	464
Збарська І.В.	ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	467
Звєрєв О.А.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	470
Козлова Г.	ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	473
Котула Г. В.,	ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОНЕЧЧИНИ	476
Кучина М.С	ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ	479
Малишева Т. Ю.	ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	482
Нестеренко Ю.Є	ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	485
Нетовканий Д.В	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	488
Ноздріна Ю.В.	ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ	490
Побережна В.О.	ДЕМОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	493
Поліщук Т.В.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	496
Пташник О.П.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	499
Ракова Ю.М.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ	503

Романенко О.Б.-	ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	506
Сацура О.Ф.	ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НАСЕЛЕННЯ ПІВДЕННИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ	509
Скрипник М.Б.	ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПІВДЕННИХ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	512
Солончук І.О.	ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРОГНОЗИ	515
Таранова О. А.	ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	518
Ткачук П. В.	ШЛЯХИ І ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ	521
Черепньов Я.А	ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ	524
Шевченко І.В.	ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ	527
Яценко А.В.	ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	530

Секція 9

„МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ”

Астапенко О.А.	ПРОЦЕСИ РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ ТА ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	534
Богданов В.С.	ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ	537
Гіржева О. М.	ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	539

Глух Г.О.	МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	542
Дубровська К. В.	ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ	545
Колесник В.В.	МЕХАНІЗМ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	547
Котула М. І.	ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	549
КравчинаВ.О	ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ	552
Мейдер Н.О.	РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	555
Мельничук А.А.	ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	558
Плужник Т. А.	СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	561
Попейчук Г.В.	ЦІНОВИЙ МОНІТОРИНГ І ЦІНОВА ПОЛІТИКА	564
Попейчук Л.В.	ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД ЕКОНОМІКИ	567
Сидорова Д.	НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА	570
Синицької К.О.	ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ	572
Слободяник О. В.	ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ	575

Секція 1

„ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ОСВІТИ ЯК ЧИННИК СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА”

РЕСУРСОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Балковська В.В., магістрант

Житомирський державний технологічний університет

Тривалий час людина не задумуючись про наслідки використовувала ресурси природи у своїх інтересах. Результатом такої недбалості стали суттєві негативні екологічні зміни, в першу чергу це: забруднення навколишнього середовища, зникнення великої кількості видів флори та фауни, зміна клімату, руйнування озонового шару, зміна ландшафту землі, екологічні катастрофи тощо. Наслідки антропогенної діяльності людини є жахливими, а подекуди навіть згубними для природи. Одним зі шляхів подолання кризової ситуації у навколишньому середовищі та зменшенні антропогенного впливу на природу є заходи по ресурсозбереженню.

Серед відомих дослідників проблем ресурсозбереження та дослідження антропогенного впливу на навколишнє середовище слід назвати Балацького О.Ф., Бистрякова І.К., Данилишина Б.М., Долішнього М.І., Дорогунцова С.І., Коваля Я.В., Мельника Л.Г., Міщенка В.С., Мішеніна Є.В., Олійника Я.Б., Степанова В.М, Туницю Ю.Ю., Харічкова С.К., Яцика А.В.

Тривалий час людина в науці розглядалась лише як істота соціальна, не враховуючи біоекологічні фактори. Лише в XX сторіччі почало поставати питання зв’язку людини та оточуючого середовища. В умовах розвитку промислового виробництва та глобалізації дослідження впливу діяльності

людини на природне середовище є однією з основних проблем подальшого розвитку людства.

На сучасному етапі розвитку людства, коли людям все більше і більше вдається підкорювати собі сили природи своїм потребам, необхідно пам'ятати про так звані «морально-етичні» критерії у взаємовідносинах людського суспільства з навколишнім середовищем. Отже, подальша доля природи багато в чому залежить від поведінки людей.

Згідно з загальноприйнятим визначенням, сталий розвиток – це такий вид розвитку, котрий дозволяє задовольнити потреби сучасного суспільства без ризику для задоволення потреб майбутніх поколінь. Саме таке визначення такого розвитку економіки було зазначене в документах ООН, прийнятих у 1992 році в Ріо-де-Жанейро[2].

Основною метою концепції сталого розвитку є забезпечення відносно вічного існування людської цивілізації. Для людства поставлена мета має два основні рівні[3]:

1. Необхідний (полягає у фізичному задоволенні основних потреб людини для підтримання існування як біологічної істоти);

2. Достатній (забезпечення та підтримання духовного розвитку людини як істоти соціальної).

Обидва вказані рівні є взаємопов'язані між собою і однаково важливими для розвитку людства. Основною причиною, яка спонукає вчених усієї планети в один голос говорити про необхідність сталого розвитку економіки є недбале ставлення людства до природи.

Подальший розвиток промислового виробництва призведе до ще більшого забруднення навколишнього середовища, а значний видобуток невідновних корисних копалин призведе до остаточного їх використання і тоді людство чекає глобальна енергетична криза.

Тому основою подальшого гармонійного розвитку цивілізації та сталого розвитку економіки є ресурсозбереження як на глобальному рівні, так і на рівні підприємств.

Ресурсозбереження – це прогресивний напрям використання природно-ресурсного потенціалу, що забезпечує економію природних ресурсів та зростання виробництва продукції при тій самій кількості використаної сировини, палива, основних і допоміжних матеріалів.Ефективність використання природних ресурсів, в першу чергу, оцінюється інтенсивністю природокористування [1].

Одним з основних шляхів розвитку економіки, які б дозволили ефективно використовувати наявні ресурси та виробничі можливості є впровадження маловідходних та безвідходних технологій. Безвідходні технології – це практичне застосування найновіших досягнень науки і техніки, методів і відповідних коштів з метою забезпечення в межах людських потреб якнайраціональнішого використання матеріальних ресурсів і енергії та захисту навколишнього середовища [1]. Маловідходні технології – це є спосіб виробництва продукції за якого частина сировини і матеріалів переходить у відходи, однак шкідливий вплив на навколишнє середовище не перевищує допустимих санітарних норм [1].

Звісно, є зрозумілим, що створити абсолютно безвідходні технології є неможливим, а отже необхідно намагатись мінімізувати відходи сировини та можливі шкідливі викиди при виготовленні продукції та, при можливості, максимально ефективно використовувати відходи виробництва в усіх можливих галузях та сферах.

Отже, на даному етапі розвитку економіки в Україні та світі саме ресурсозбереження є ключовим для реального впровадження концепції сталого розвитку в життя.

Список використаних джерел :

1. Манів З.О.Регіональна економіка: Навч. посібник/За ред. З.О. Манів, І.М. Луцький. –Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 640 с.

2. Мельник Л.Г. Основистійкогорозвитку: Посібник для перепідготовкифахівців/За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. –Суми: ВТД «Університетськакниига», 2006. – 325 с.

3. Методы решения экологических проблем: Коллективная монография. Выпуск №2/Под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника и к.э.н., доц. В.В. Сабадаша. – Сумы: «Козацький вал», 2005. – 530 с.

СУЧАСНИЙ СТАН НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УКРАЇНІ

Біжан Ю.В., студентка групи СС 5/1
Миколаївський національний аграрний університет

Протягом 2012 року в Україні зареєстровано 212 надзвичайних ситуацій (далі – НС), внаслідок цього загинула 301 особа (з них 50 дітей) та 861 - постраждала (з них 225 дітей). За видами у 2012 році переважали НС унаслідок пожеж (вибухів), аварій на автомобільному транспорті та НС унаслідок отруєнь та інфекційних захворювань людей, проте, порівняно із минулим роком, кількість таких НС зменшилася.

Протягом 2012 року виникло 74 НС природного характеру. При цьому, збільшилася кількість НС пов'язаних з пожежами в природних екосистемах - у 3,75 рази, метеорологічних НС – у 1,8 рази. Комплексний вплив погодних умов став причиною виникнення найбільших надзвичайних ситуацій природного характеру, що спостерігались в АР Крим, Миколаївській, Херсонській областях та у м. Севастополі (у третій декаді січня, коли через сильні тривалі морози сталося пошкодження та загибель посівів сільськогосподарських культур), у Полтавській, Вінницькій, Київській, Черкаській областях (у червні - липні, коли внаслідок комплексної дії сильних зливових дощів, граду та шквального вітру було суттєво пошкоджено значну кількість об'єктів інфраструктури областей), у м. Києві, Вінницькій, Житомирській, Київській областях та окремих районах Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської та Чернівецької областей (у грудні, коли сильний снігопад у поєднанні із сильним вітром (поривами до 16-28 м/с), сильною ожеледдю, хуртовиною та сніговими заметами стали

причиною відключень електроенергії, порушень зв'язку, роботи об'єктів систем життєзабезпечення та заторів на дорогах). Сума збитків в цих регіонах складає понад 80% від загальної суми збитків внаслідок НС природного характеру.

У 2012 році зафіксовано збільшення кількості постраждалих в НС техногенного характеру, насамперед в НС пов'язаних з раптовим руйнуванням будівель і споруд, пожежами (вибухами), а також в НС на транспорті.

У Рівненської області, де поблизу с. Вересневе, сталося зіткнення мікроавтобуса "Volkswagen" (перевозив 17 пасажирів) з вантажним автомобілем "Renault". Внаслідок дорожньо-транспортної події загинуло 10 осіб (три особи померли у лікарні) та 7 осіб (з них три дитини та двоє підлітків) постраждало. Всі постраждалі з травмами різного ступеню важкості госпіталізовано до лікарень м. Рівне. Найбільш трагічною за своїми наслідками була НС регіонального рівня у с. Кінецьпіль Первомайського району Миколаївської області, де внаслідок пожежі у приватному двоповерховому житловому будинку загинуло 8 осіб (з них 7 дітей).

Упродовж 2012 року зареєстровано 18 НС соціального характеру, що на 80% більше ніж у 2011 році. Внаслідок цих НС загинуло 39 осіб (з них 1 дитина) та 38 осіб (з них 11 дітей) постраждало. Найбільш резонансною стала НС у м. Дніпропетровську, що була пов'язана із серією вибухів по проспекту Карла Маркса, внаслідок якої постраждало 30 осіб (серед них 11 дітей).

У 2012 році в Україні спостерігалося значне збільшення надзвичайних ситуацій природного, техногенного та соціального характеру. Основними причинами виникнення надзвичайних ситуацій було пов□ язано з недотриманням правил пожежної безпеки, у тому числі порушенням правил експлуатації опалювальних приладів; порушенням правил дорожнього руху; порушенням вимог технологічних процесів; застарілість та фізична зношеність обладнання, конструкцій, комунікацій тощо; порушенням санітарно-гігієнічних норм установами громадського харчування; зниженням контролю за виконанням протиепізоотичних та протиепідемічних заходів.

Список використаних джерел

1. Стастистичний огляд надзвичайних ситуацій України. — Режим доступу : http:// www/mns.gov.ua.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ МИКОЛАЇВЩИНИ

М.С. Білан, магістрант групи Е 5/3

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні немає людини, яка б не відчувала на собі стрімкого погіршення стану свого життєвого довкілля. Забруднення води в ріках, озерах, морях та повітря, яким дихаємо. Проблема з забезпеченням якісною питною водою. Сумнівна якість більшості продуктів харчування внаслідок забруднення ґрунту і рослинності. Як наслідок – погіршення здоров`я більшості людей, поширення традиційних хвороб та поява нових [1].

Екологічно руйнівний характер сучасного природокористування та стан навколишнього природного середовища турбує багатьох вчених і постійно порушується і у засобах масової інформації. Вирішенням цього питання займалися і займаються такі науковці: Ю. Кіщак, А. Ворскла, Т. Даниленко, Т. Клименко, А. Колесник, С. Козлов та інші [2].

Екологічна ситуація в Миколаївській області досить напружена. Промисловий комплекс і багатогалузеве сільське господарство здійснюють значний негативний вплив на довкілля. Незважаючи на те, що обсяги виробництва продукції в області за останні десять років значно знизились, ступінь техногенного навантаження на основні складові екосистеми залишається суттєвим. Наразі потребують вирішення наступні екологічні проблеми області [3]:

– має місце тенденція збільшення загальної кількості викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

– у структурі промисловості значна частка належить потенційно небезпечним виробництвам, які використовують застарілі технології та обладнання;

– високі показники зносу основних виробничих фондів та недостатні темпи відновлення та модернізації виробництва створюють передумови для виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру, знижують можливості запобігання прояву небезпечних природних явищ;

– залишається складною й невирішеною ситуація зі скидом високомінералізованих шахтних вод Кривбасу через р. Інгулець в р. Дніпро;

– продовжує залишатися актуальною проблема добудови Ташлицької ГАЕС та пов'язана з цим зміна меж регіонального ландшафтного парку «Гранітно-степове Побужжя»;

– повільно вирішуються питання ліквідації несанкціонованих звалищ, створення об'єктів утилізації, знешкодження та захоронення відходів;

– гострим лишається питання інвентаризації об'єктів природно-заповідного фонду (ПЗФ) та переведення земель територій та об'єктів ПЗФ до категорії земель природоохоронного призначення.

Отже, екологічні проблеми Миколаєва є типовими для багатьох міст України. Забруднення поверхневих водних об'єктів, атмосферного повітря, підземних вод, якість питної води, шумове забруднення, управління відходами, збереження біорізноманіття на території міста – все це потребує негайного втручання та вирішення цих питань із застосуванням низки заходів по збереженню довкілля.

Список використаних джерел

1. Програма охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки Миколаївської області на 2000-2010 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.oga.mk.ua

2. Кіщак Ю. І. Програмні матеріали охорони довкілля Миколаївської області // Актуальні проблеми історії та культури України. Зб. наук. праць.Ч.2. — Миколаїв, 2000. — С. 279-283.

3. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 року № 1264-XII // Звід Законів України. Серія 3. — 2000. — № 3. — С. 147-203.

ОСОБЛИВОСТІ АЛЬТЕРНАТИВНИХ СИСТЕМ ЗЕМЛЕРОБСТВА

Вакар К.В., аспірантка

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні людство потерпає від дії екологічних проблем. Вони є наслідком антропогенних дій і призводять до негативних соціальних та екологічних наслідків. В результаті нераціональної господарської діяльності людини відбувається виснаження ґрунту, його забруднення, зміна складу або навіть його знищення. Підраховано, що на одного жителя нашої планети припадає менше одного гектара орної землі. Ці площі продовжують скорочуватися [1]. Покращення стану ґрунту можна досягти шляхом впровадження землекористувачами екологобезпечних альтернативних систем землеробства.

За останні десятиліття кількість екологічних господарств значно збільшилася. Розширюються екологічно оброблювані площі, зростає попит на екологічно безпечні продукти. Органічне сільське господарство практикується в 160 країнах, і 37 млн га органічних сільськогосподарських земель перебувають у віданні 1,6 млн. фермерів. У Європейському Союзі нараховується 7,39 млн га угідь, сертифікованих за критерієм екологічного сільського господарства, у тому числі 3 млн – біорілля і 3,2 млн – біопасовища. Країнами з високою часткою органічного землеробства є Ліхтенштейн (26,9%),

Австрія (18,5%), Швеція (12,6%) та Італія (8,4), за яким слідують Чехія та Греція (по 7,2%) [2, 3].

Проблеми становлення та розвитку альтернативних систем землеробства активно розглядалися багатьма вченими, а саме П.В. Писаренко, О.О. Горб, Т.В. Невмивако, Ю.С. Голик, В.И. Кисель, М.В. Верещак та іншими.

Метою дослідження є аналіз альтернативних систем землеробства та розкриття важливості переходу землекористувачів на альтернативне землеробство.

З метою екологізації сільськогосподарського землекористування, відновлення та збереження земельних угідь, на протязі ХХ століття науковцями було виділено альтернативні системи землеробства, які схожі одна на одну, і досить складно провести межу між закінченням однієї системи та початком іншої [4, 5]:

1. Біологічне землеробство – запропоновано Лемер-Буше у 1964 році. Воно запропоноване як альтернативний напрямок хімічному землеробству. Для живлення рослин використовують тільки органічні добрива. Досить широко ця система використовується у Франції.

2. Органічне землеробство – ґрунтується на екологічно чистому виробництві, зберіганні та переробці продукції. Таким чином виникає певна органічна система «виробник-споживач». Досить поширена у США.

3. Органо-біологічне землеробство. Основною метою цього напряму є створення здорового ґрунту, який буде спроможний «родити здорові рослини». Ця система поширена у Швеції та Швейцарії.

4. Біодинамічне землеробство. Згідно з цією системою необхідно враховувати не тільки природні фактори, а й космічні. Прихильники цієї системи намагаються за допомогою біодинамічних методів з’єднати землеробство з цілісним ритмом Землі. Біодинамічна система є одним з найбільш розвинутих напрямів альтернативного землеробства Європи.

5. Екологічне землеробство. В основі цієї системи лежить заборона використання пестицидів, при цьому дозволяється використовувати мінеральні добрива. Значну увагу приділяють дотриманню сівозмін.

6. Компромісне землеробство. Цей напрям передбачає включення до засобів впливу на ґрунт та сільськогосподарські рослини таких засобів, які максимізують вихід продукції та мінімізують темпи втрати ріллею родючості ґрунту і не призводять до деградації природного середовища в агросфері. Одним із варіантів цього напряму є адаптивне рослинництво, яке передбачає мінімізацію внесення у ґрунт мінеральних добрив та використання нових адаптивних сортів.

Альтернативні системи землеробства керуються екологічними імперативами, які враховують найбільш доцільні способи використання ресурсів та їх відтворення і охорону від виснаження. Саме тому їх роль у структурі сільськогосподарського виробництва досить велика. Але розвиток цих систем в цілому світі та в Україні, зокрема, не може обмежуватися простою заміною традиційних технологій нетрадиційними. Він повинен включати комплексний аналіз не тільки екологічних, а й соціальних, правових, екологічних аспектів, ринкової ситуації, якості продукції, що вирощується, державної підтримки землекористувачів тощо.

Список використаних джерел

1. Васюкова Г.Т. Екологія / Г.Т. Васюкова. – Київ: Конкорд. – 2009. – 200 с.

2. Верещак М.В. Отчет о командировке М. В. Верещака, советника Председателя Московской областной Думы, в Германию 27 июня – 1 июля 2011 года [Електронний ресурс] / М.В. Верещак. – 2011. – Режим доступу: http://moduma.ru/

3. Экопродукция вытесняет промышленное производство [Електронний ресурс] // Международное объединение поставщиков

натуральной экопродукции «Экокластер». – 2012. – Режим доступу: http://www.ecocluster.ru/

4. Кисель В.И. Биологическое земледелие в Украине: проблемы и перспективы / В.И. Кисель. – Харьков: Штрих. – 2000. – 162с .

5. Писаренко П.В. Основи біологічного та адаптивного землеробства: Навч. посібник / П.В. Писаренко, О.О. Горб, Т.В. Невмивако, Ю.С. Голик. – Полтава: Оріяна. – 2009. – 312 с.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Василюк Н. В., студентка, Давидчик І. С., студентка
Житомирський державний технологічний університет

В сучасних умовах господарювання Україна постала перед необхідністю активізації інвестиційного процесу. Якісне оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури потребує значних інвестицій. Відповідно, чим більші обсяги та вища ефективність інвестицій, тим швидше відбувається відтворювальний процес, здійснюються позитивні ринкові перетворення [1]. З іншого боку, недостатнє інвестування веде до втрати конкурентоспроможності національної економіки, спаду виробництва, занепаду основного капіталу та збільшення собівартості продукції, що, в свою чергу, обумовлює загострення проблеми інвестиційних ресурсів, а відтак – скорочення інвестиційної активності [1].Відомо, що стрімкий розвиток суспільства чинить вплив на природне середовище та порушує його рівновагу, негативно впливаючи на здатність екосистем до самовідновлення. Враховуючи екологічну небезпеку, що склалася, головну увагу необхідно приділяти управлінню виробничою і інноваційною діяльністю, з метою екологізації цих процесів. А це, знову ж таки, потребує залучення додаткових коштів [2;3].

У науковій літературі достатньо уваги приділяється вивченню питань економічного механізму раціонального природокористування, збереження, відтворення і використання природно-ресурсного потенціалу, зокрема у працях Б.М. Данилишина, Я.В. Коваля, М.Г. Ступеня, В.М. Трегобчука, М.А. Хвесика та ін.

Зауважимо, що для забезпечення раціонального використання ресурсів та відтворення навколишнього середовища необхідним є достатнє фінансування, тобто значні фінансові інвестиції. А це, насамперед, пов'язано зі специфікою деяких виробничих та технологічних процесів, відповідно до цього і особливостями у залученні до господарського процесу певного природного ресурсу, наслідками такого залучення та необхідністю впровадження дієвих форм ресурсозбереження. На сьогодні для суб'єктів господарювання в умовах розвитку екологічної кризи в Україні важливим є формування комплексного механізму забезпечення ефективності їх природоохоронної діяльності, елементом якого має виступати саме активна інвестиційна діяльність щодо реалізації природоохоронних заходів.

Низька дієвість існуючого механізму інвестування природоохоронних заходів в країні пояснюються недосконалістю нормативно-правової бази щодо державної підтримки природоохоронної діяльності; неефективність контрольних заходів і правового застосування екологічних й юридичних норм. Також варто виокремити і низький рівень бюджетної дисципліни у сфері охорони навколишнього природного середовища та розбалансованість дохідної та видаткової частин фінансування природоохоронних заходів, недостатнє врахування у видатках визначених пріоритетів і комплексного підходу до вирішення питань в екологічній сфер та недостатня концентрація коштів на пріоритетних напрямах, розпорошення їх по багатьох фондах, об'єктах і заходах, які не розв'язують основних екологічних проблем та багато інших проблем, що пов'язані з нелогічним зв'язком між виділенням коштів і отриманням екологічного ефекту і обмеженістю фінансових ресурсів [2;3].

Варто зазначити, що визначальними факторами організаційної ефективності управлінської діяльності щодо реалізації природоохоронних заходів на будь якому підприємстві мають виступати і зовнішні фактори (вимоги громадськості, споживачів продукції підприємства та ін.), цілі підприємства щодо охорони довкілля, організаційна структура, організаційна культура.

Підсумовуючи, можна зазначити, що на даному етапі ведення господарської діяльності зростає актуальність запровадження у практику господарювання нових економічних заходів щодо раціонального використання природних ресурсів та їх охорони, а серед них чільне місце має займати активізація інвестування природоохоронних заходів. Відповідно, на регіональному рівні в допомозі по вирішенню основних економіко-екологічних проблем на підприємствах необхідно зосередити увагу, насамперед, на підтримці інвестиційних проектів, які передбачають впровадження новітніх ресурсо- та енергозберігаючих технологій, їх супровід на всіх етапах, шляхом створення сприятливих умов інвесторам, проведення презентацій інвестиційного потенціалу тощо; на допомозі підприємствам у пошуку нових ринків збуту [3].

Список використаних джерел

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: Учебный курс. – К.: Эльга-М,Ника-Центр, 2002. – 448 с.

2. Веклич О.О. Сучасні тенденції фінансового забезпечення природоохоронної діяльності в Україні // ФінансиУкраїни. 2009. - № 11. – С.20-34.

3. Данилишин Б.М. Економіка природокористування/ Данилишин Б.М., Хвесик М.А., Голян В.А. – К.: Кондор, 2010. – 465 с.

ЗАГАЛЬНИЙ СТАН ТА ВПЛИВ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ НА ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ

Ганжа В.В., студентка групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні природно-ресурсний потенціал являє собою важливий фактор розміщення продуктивних сил, який включає природні ресурси і природні умови.

Природно-ресурсний потенціал є багатокомпонентним. Його основними складовими є: мінеральні, земельні, водні, лісові, біологічні, рекреаційні, кліматичні та космічні ресурси.

Використання в економічній системі природних ресурсів вимагає їх адекватної оцінки. Існує два основних види оцінки: технологічна (виробнича) та економічна [1].

Наявність природних ресурсів на території є чи не найголовнішою умовою розміщення продуктивних сил у регіоні. Структура природних ресурсів, розміри їх запасів, якість, напрями господарського освоєння безпосередньо впливають на економічний потенціал регіону[2].

Для України характерний різноманітний і потужний природно-ресурсний потенціал. На жаль, розподіл елементів природно-ресурсного потенціалу по території досить нерівномірний, що зумовлює галузеву і територіальну структуру кожного з регіонів.

Забезпеченість території України мінерально-сировинними ресурсами є однією з найвищих у світі. Нині налічується близько 20 тис. родовищ, 113 видів корисних копалин. З цієї кількості промислове значення мають 9143 родовища, 97 видів корисних копалин, які належать до Державного балансу запасів.

У Європі Україна посідає друге місце за площею орних земель, запасами залізної руди і перше — за ресурсами марганцевої руди, самородної сірки.

Україна також займає передові позиції за запасами кам'яного вугілля, калійної і кам'яної солей.

Значними є її запаси каолінів, графіту, флюсової сировини та вогнетривких глин, бентонітів, цементної сировини.

В імпортній залежності Україна перебуває щодо постачання нафти, природного газу, руд кольорових металів, магнезиту, апатитів, фосфоритів, бентонітових глин тощо[3].

Загальне вивчення природних ресурсів, з'ясування економічної ефективності їх територіального поєднання і раціонального використання являє одну з основних проблем регіональної економіки.

При цьому виникає ряд основних регіональних завдань, які потребують вирішення, а саме:

- економічна оцінка природних ресурсів та їх територіальне сполучення як у країні, так і в окремих регіонах;
- дослідження структури, масштабу, складу, економічної ефективності використання природних ресурсів у регіоні;
- вивчення територіальних поєднань природних ресурсів і перспектив їх господарського освоєння;
- прогнозування тенденцій розміщення і використання ресурсів відповідно до вимог науково-технічного прогресу.

Вирішення цих завдань дасть змогу здійснити комплексний розвиток виробництва в економічних районах і з'ясувати найефективніші схеми освоєння і використання природних ресурсів.

В умовах розвитку ринкової економіки, яка передбачає існування різних форм власності (зокрема приватної) на природні ресурси, їх розподіл між користувачами і споживачами багато в чому залежить від кон'юнктури, що склалася на ресурсних ринках.

Серед природних ресурсів для забезпечення розвитку виробництва і життєдіяльності населення особливе значення мають паливно-енергетичні ресурси, головною особливістю яких є нерівномірність їх покладів на території

країни. Внаслідок цього територіальне сполучення природних ресурсів та оптимальне їх використання в інтересах регіону являє собою складне комплексне завдання, вирішення якого можливе лише на основі вивчення багатьох природних, технічних та економічних факторів.

Визначення основних напрямів усіх елементів природного комплексу має безпосереднє відношення до вдосконалення територіального планування і програмування, раціональної організації регіонального господарства.

Максимальне використання територіального сполучення природних ресурсів для формування оптимальної структури економіки регіону, з одного боку, дозволяє отримати найбільший господарський ефект, а з іншого, — забезпечити вирішення складної проблеми збереження природної рівноваги при дотриманні основних принципів регіонального природокористування.

У мікрорегіонах (області, райони) об’єктивне наукове обґрунтування використання територіального сполучення природних ресурсів, що склалося, або нового дозволяє найповніше використовувати територіальний природний комплекс для задоволення потреб регіональної економіки і зростання її ефективності[2].

Важливим аспектом раціонального використання природних ресурсів є комплексний підхід. Під комплексним використанням природних ресурсів розуміють таку на них дію, при якій максимально використовується матеріальний та енергетичний потенціал природних ресурсів.

Саме комплексне використання веде до маловідходних виробництв. Раціональне використання природних ресурсів принципово можливе при управлінні цим процесом, яке передбачає планове господарювання (державна програма) та відповідальність за стан природних ресурсів.

Таким чином, ефективність економіки регіонів багато в чому залежить від правильного використання всього комплексу природних ресурсів у межах певної території.

Список використаних джерел

1.Регіональна економіка і екологія: К.:КНЕУ, 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://uchebnik-besplatno.com

2.Стеценко Т. О. Аналіз регіональної економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2002. — 116 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://buklib.net

3.Качан Є. П. Регіональна економіка: Підручник для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗ. Затверджено МОН / Качан Є.П.// — К., 2011. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.ws

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Губарєва Н. П., студентка гр. Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний розвиток України, складна екологічна ситуація та тенденції в її змінах, які ускладнюються тим, що Україна серед європейських держав має найвищий інтегральний рівень антропогенного навантаження на довкілля і в той же час має досить незначні внутрішні фінансові можливості до вирішення цієї проблеми, обумовлюють необхідність пошуку ефективних шляхів подальшого розвитку. Тому проблема формування механізму екологізації економіки є надзвичайно актуальною і вимагає узагальнених поглядів, завдяки яким можливо обґрунтувати практичні рекомендації щодо шляхів становлення, форм функціонування і розвитку еколого- економічної системи країн [1].

Екологізацію економіки ми трактуємо як прагматизацію закономірностей взаємовідносин живих організмів із навколишнім середовищем, у якому вони функціонують. Ці закономірності людина має пізнати з метою забезпечення необхідних умов для розвитку біосфери у царині інтенсивного господарювання. Адже людина своєю діяльністю істотно впливає на природне довкілля, на жаль, найчастіше — негативно. Десятиліттями ці проблеми породжувалися в Україні

нераціональним використанням природних ресурсів, що, в свою чергу, було зумовлене абсолютною державною формою власності на них, низькою мотивацією безпосередніх учасників виробництва, глибокою духовною кризою суспільства [2].

За визначенням окремих вчених економістів-екологів екологізація визначається як «об'єктивно обумовлений процес перетворення всієї суспільної праці, направлений на збереження і розвиток суспільно-економічних функцій природи» . На думку автора під екологізацією можна розуміти такий подальший розвиток який враховує екологічну складову, як одну з основних в розвитку і функціонуванні будь-якої компоненти економіки країни. Сюди необхідно відносити: зниження навантаження на довкілля, збереження і відтворення природних ресурсів, переоснащення виробництв і впровадження мало- і безвідходних технологій, проведення різних природоохоронних заходів, природоохоронна спрямованість інвестицій і багато іншого. Таким чином, врахування екологічного чинника є необхідним у всіх секторах і галузях економіки [1].

Україна прагне реформувати свою економіку в такий спосіб, щоб у можливо короткі терміни перейти до сталого розвитку, а це потребує розроблення і запровадження інструментів екологізації всього спектра виробничих відносин, зокрема екологізації міжнародних економічних відносин, які істотно впливають на національні виробничі відносини. Цілком очевидно, що Україна може виглядати більш привабливою для іноземних інвесторів, якщо вона гармонізує своє законодавство, зокрема господарське право, і всю економічну сферу відповідно до європейських і світових екологічних стандартів. Для цього необхідно всебічно удосконалювати не тільки економічну, але й еколого-економічну систему як єдину взаємозалежну і суперечливу метасистему.

Проблеми підвищення ефективності національної економіки необхід- но розглядати через призму екологічного імперативу світового господарства, шукати шляхи оптимального функціонування єдиної еколого-економічної системи у контексті проблем сучасної глобалізації. При цьому необхідно

пам'ятати, що природна або екологічна система, яка охоплює усе довкілля та його сировинну складову – природні ресурси, є загальною спадщиною цивілізації. Отже, природна система планети не належить і не може належати цілковито тій чи іншій окремій державі або нації. Згідно з цим постулатом і повинно здійснюватися збалансоване природокористування у всіх державах світу, а також міжнародне економічне співробітництво. А це покладає велику відповідальність на всі суб'єкти господарської (економічної) діяльності за раціональне використання, охорону і відтворення якості умов довкілля [3].

Розвиток ринкових відносин в Україні змушує по-новому поглянути на проблему екологізації. Вона є об’єктивною необхідністю і невід’ємною складовою сучасного розвитку країни, яка дає змогу підвищити ефективність природокористування з одночасним збереженням та поліпшенням довкілля та відкриває шлях до інтеграції в міжнародне середовище. Слід зазначити, що розглянуті напрями екологізації не є вичерпними, вони потребують постійного аналізу, корегування та доповнення. Але це ті взаємопов’язані кроки, які дають видимі результати щодо покращення стан.

Список використаних джерел

1. Акишин А.С. Экологическая политика зарубежных стран и России: Уч. пособие. – Волгоград: Изд-во ВолГУ, 2003. – 228

2. Білявський Г. Основи екології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ Георгій Білявський, Ростислав Фурдуй, Ігор Костіков. - К.: Либідь, 2004. – 406 с.

3. Наше общее будущее: Доклад Международной комиссии по окружающей среде и развитию (МКОСР)/ Пер. с. англ. – М.: Прогресс, 1989. – 376

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ҐРУНТІВ

Долгачова А.С., студентка групи Е5/3
Миколаївський національний аграрний університет

Ґрунти – це природні утворення, яким властива родючість – здатність забезпечувати рослини речовинами, необхідними для їх життєдіяльності, а також накопиченими водою та повітрям. Ґрунти – багатофункціональні системи, що мають важливе екологічне значення. Вони виконують такі основні функції: середовище існування; акумулятор і джерело речовини та енергії для організмів; проміжний ланцюг між біологічним і геологічним кругообігами; захисний бар'єр; умови для нормального функціонування біосфери загалом.

Ці функції ґрунтів утворюють їх екологічний потенціал.

Екологічний потенціал території – здатність природного середовища відтворювати певний рівень якості протягом тривалого часу. На думку деяких авторів, екологічний потенціал – це сукупність речовинно-енергетичних ресурсів та властивостей екосистем, що забезпечують її максимально можливі структурно-функціональні параметри (енергетичні, біогеохімічні, середовищні) і корисні функції (захисні, продуктивні, рекреаційні, ресурсні, естетичні), котрі можуть бути використані людиною.

Термін "екологічний потенціал" може бути використаний виключно для характеристики первинних (корінних) екосистем. Але великі площі земної поверхні зайняті вторинними, зміненими людиною, штучно створеними і піонерними екосистемами. У зв'язку з цим постає потреба оцінювати також їхні потенціальні можливості та величини їх відхилень від екологічного потенціалу корінної екосистеми, на місці якої вони виникли та існують. Для цього запропоновано використовувати поняття "вторинний потенціал екосистеми".

Вторинний потенціал екосистеми слід розуміти як сукупність її речовинно-енергетичних ресурсів і властивостей, сформованих під впливом господарської діяльності, яка визначає теперішні структурно-функціональні

параметри і корисні функції цієї екосистеми. Основними критеріями для визначення екологічного потенціалу та вторинного потенціалу екосистем є:

§ загальна біопродуктивність екосистеми і запаси в ній біотичної продукції як результат реалізації речовинно-енергетичного потенціалу певної ділянки земної поверхні та генетично зумовлених властивостей компонентів біогеоценозу – визначається за показниками кількості продукції на одиниці площі, виробленої за одиницю часу;

§ загальна енерготрансформаційна (енергетична) здатність екосистеми – визначається за показниками кількості енергії, накопиченої в екосистемі на одиниці площі за одиницю часу або кількості енергії, накопиченої на одиниці площі;

§ загальна водотрансформаційна здатність екосистеми – визначається за показниками кількості опадів, трансформованих екосистемою на одиниці площі за одинцю часу.

Важливою складовою екологічного потенціалу є агроекологічний потенціал, тобто здатність ґрунтів виконувати функцію сільськогосподарських угідь, створювати оптимальні умови для росту і розвитку сільськогосподарських рослин, а також підтримувати екологічну рівновагу в агроландшафтах і природному середовищі. Агроекологічний потенціал ґрунтів визначається за такими головними показниками:

§ потужність гумусного шару ґрунту;

§ вміст поживних речовин (фосфор, калій);

§ рівень і мінералізація ґрунтових вод;

§ біотичний потенціал або біопродуктивність земельних угідь;

§ стійкість ґрунтів до забруднення;

§ забрудненість радіонуклідами, пестицидами і мінеральними добривами з урахуванням природних особливостей ґрунтів;

§ несприятливі природно-антропогенні процеси.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Даніч В.В., студентка групи СС 5/1
Миколаївський національний аграрний університет

У XXI ст. виживуть лише ті держави, які матимуть достатні сили та засоби, а головне волю до подальшого існування.

До основних напрямів забезпечення національної безпеки в екологічній сфері відповідно з Законом України «Про основи національної безпеки України» належать:

– здійснення комплексу заходів, які гарантують екологічні/ безпеку ядерних об'єктів і надійний радіаційний захист населення та довкілля, зведення до мінімуму впливу наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;

– впровадження у виробництво сучасних, екологічно безпечних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, підвищення ефективності використання природних ресурсів, розвиток технологій переробки та утилізації відходів;

– поліпшення екологічного стану річок України, насамперед басейну р. Дніпро, та якості питної води;

– запобігання забрудненню Чорного та Азовського морів і поліпшення їх екологічного стану;

– стабілізація та поліпшення екологічного стану в містах і промислових центрах Донецько-Придніпровського регіону;

– недопущення неконтрольованого ввезення в Україну екологічно небезпечних технологій, речовин і матеріалів, збудників хвороб, небезпечних для людей, тварин, рослин, організмів;

– реалізація заходів щодо зменшення негативного впливу глобальних екологічних проблем на стан екологічної безпеки України, розширення ЇЇ участі у міжнародному співробітництві з цих питань [1].

Окрім цього, на зовнішньому рівні можна виділити також і інші напрями забезпечення національної безпеки:

– перехід до екологічно чистих технологій;

– унеможливлення створення на території України "смітника світових відходів", розміщення екологічно небезпечних підприємств;

– унеможливлення створення екологічної колонії світу: вивіз природних ресурсів з України, захоронення на території країни небезпечних відходів, розміщення або перенесення до країни «брудних» галузей промисловості, застарілих технологій, експорт анти-екологічної продукції тощо;

– здійснення державного управління розподілом природних багатств в державі відповідних до національних інтересів, а не в угоду інтересам конкретних осіб, недопущення втручання у даний процес зовні;

– концептуальна неприйнятність концепції «золотого міліарду»;

– широка взаємодія у сфері забезпечення екологічної безпеки із Російською Федерацією;

– оптимізація системи моніторингу надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціально-політичного та воєнного характеру;

– активна участь у міжнародній миротворчій діяльності з метою недопущення ескалації екологічних конфліктів та мінімізації дії їх негативних наслідків на Україну [1,2].

Перелік напрямів забезпечення екологічної безпеки має корелювати із тими загрозами екологічній безпеці, які існують на конкретному етапі розвитку країни. Саме тому є очевидним, що зміна рівня екологічної безпеки або характеру загроз, тягне за собою зміну напрямів забезпечення національної безпеки кожної країни.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

2. Макарова П. С. Економіка природокористування : Навч. посіб. / П. С. Макарова, Л. Д. Гармідер — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 322 с.

ЕКОЛОГІЧНІ ЦІЛЬОВІ ПРОГРАМИ У СИСТЕМІ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Дубачінська І.А., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Поступове прямування економічних перетворень спричиняє необхідність підвищення ефективності державного регулювання природокористування на засадах сталого розвитку та забезпечення екологічної безпеки. Сучасний етап розвитку важелів екологічного регулювання має віддзеркалювати прагнення суспільства до реалізації концепції сталого розвитку, бути орієнтованим на координацію природоохоронних зусиль на міжгалузевих та міжсекторних засадах. Необхідно також створити умови для інтегрованого підходу до досягнення високого рівня як соціально-економічного, так і екологічного добробуту суспільства.

Найважливішими принципами керування економікою якості навколишнього природного середовища, що відокремлені у роботах таких науковців, як Балацький А.Ф., Голуб О.О., Іляшенко С.М., Пахомова Н.О., Рихтер К. [3] та ін., є комплексність еколого-економічних, соціально-економічних, техніко-економічних взаємозв'язків; інтегральна оцінка і системний аналіз наслідків антропогенного впливу на якість навколишнього природного середовища. В той же час, ринкові умови господарювання суттєво ускладнюють процес поєднання перелічених напрямків за причини їх різної направленості. Отже, актуальною є проблема розробки цільових програм з урахуванням як економічних, так і екологічних чинників.

Метою виконаного дослідження є удосконалення процесу розробки екологічних цільових програм у системі природокористування.

В основі нової екологічної стратегії соціально-економічного розвитку України серед інших наріжних принципів має бути принцип раціонального та збалансованого, за критерієм кінцевого еколого-економічного ефекту, поєднання державних і ринкових, адміністративних та економічних механізмів і важелів регулювання екологічних відносин, природокористування та природоохоронної діяльності на національному, регіональному і місцевому рівнях управління [3].

Згідно з Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища», державні екологічні програми створюються з метою проведення

ефективної та цілеспрямованої діяльності України стосовно організації і координації заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки, раціонального природокористування і відтворення природних ресурсів на перспективу.

Необхідність розвитку, удосконалення і розширення повноважень даного інструменту обумовлено Законом України «Про державні цільові програми», зі статті 3 цього Закону випливає, що ЕЦП — самостійний напрямок державних цільових програм, метою яких є здійснення загальнодержавних природоохоронних заходів, попередження катастроф екологічного характеру і ліквідація їхніх наслідків. Законодавець передбачає також можливість вирішення проблем регіонального розвитку, що мають державне значення.

Економічні збитки України від забруднення компонентів довкілля науковцями оцінюються щорічно у межах від 10 до 15 % ВНП. До найбільш загрозливих в екологічному відношенні об'єктів відносять підприємства добувної, металургійної, паливної, хімічної промисловостей та електроенергетики. В той же час, зазначені підприємства є опорною галуззю української економіки.

Тому ситуація, що склалася в галузі керування якістю навколишнього середовища, вимагає найшвидшого її розв'язання. Пріоритетність питання збалансованості економічної та екологічної складових розвитку знайшла своє відображення у таких документах, як: «Стратегія соціально-економічного розвитку України на період до 2015 року»; «План дій Україна — ЄС», «Концепція національної екологічної політики України на період до 2020 року» [2]. Наведені документи визначають основні принципи розвитку нашої держави, до яких відноситься принцип екологозбалансованого розвитку економіки.

Важливо відзначити, що під час формування ЕЦП необхідно використовувати модель, яка давала б змогу здійснювати фінансовий маневр, тобто вирівнювати потреби у фінансових засобах і отримати максимальний чистий природоохоронний результат. Виконання ЕЦП потребує значних коштів і потрібно виважено підходити до їх формування та залучення всіх можливих джерел їх фінансування.

Слід наголосити, що результативне виконання ЕЦП потребує: вдосконалення нормативно-правового забезпечення процесу їх формування і реалізації; розроблення відповідних методичних документів; формування відповідних фондів ЕЦП для оптимальної акумуляції та використання

фінансових ресурсів; створення центру інформаційного забезпечення ЕЦП; чітко визначених спеціально уповноважених органів управління ЕЦП у межах виконання програми [1].

Таким чином, для зниження рівня антропогенного навантаження, що зумовлений наявністю недосконалих базових технологій промисловості, транспорту, енергетики, сільського господарства сукупно з природомісткістю господарської діяльності, потрібне поширення використання ЕЦП, на засадах програмно-цільового підходу як одного з пріоритетних організаційно-економічних механізмів державного регулювання екологічної політики і формування сталого розвитку всіх регіонів України.

Список використаних джерел

1. Трегобчук В.М. Забезпечення екологічної безпеки господарської діяльності як фундаментальна основа сталого розвитку України // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Природно-ресурсний потенціал у системі просторового розвитку: Зб. наук. праць. – Львів: НАН України, ІРД. — 2004, вип. 2(XI, VI). — С. 10-18.

2. Пахомова А., Эндерс А., Рихтер К. Экологический менеджмент. — СПб.: Питер, 2003. – 544 с.

3. Стадницький Ю.І., Кравців В.С. Класифікація інструментів регіональної політики // Регіональна політика і механізми її реалізації. — К.: Наук. думка, 2003. – С. 426-434.

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ У СВІТІ

Дятленко Ю.І., студентка групи СС 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

За останні три роки на планеті відбулася низка серйозних подій - сім найбільших катастроф, повторюваність яких один раз на тисячу років. Але всі вони вмістилися в три роки. Серед грандіозних катастроф відбулися: природні пожежі в Росії влітку минулого року, катастрофічна повінь в Пакистані,

крижані дощі взимку 2010 року в Центральній Росії, катастрофа в Японії навесні цього року.

В літку 2010 року в Росії більше 50 діб стояла виснажлива спека, яка спричинила масові пожежі з людськими жертвами і руйнування екології на великій території Центрального і Приволзького федеральних округів.У Москві було побито відразу декілька температурних рекордів, а 29 липня був встановлений новий абсолютний максимум температури повітря – плюс 38,2 градуса. Крім цього у грудні 2010 року Росію вразила нова напасть - крижані дощі, що пройшли, зокрема, в Москві, а також у Санкт-Петербурзі та його околицях. Метеорологи відзначали, що таке буває приблизно раз на 30 років.

Другим по значущості природним лихом 2010 року експерти називали найсильнішу за останні 80 років повінь в Пакистані в серпні 2010 року, викликане потужними мусонними зливами. У результаті розгулу стихії загальне число потерпілих від повені склало 20 млн. чоловік, більше 1,6 тис. загинули. Вода зруйнувала тисячі будинків, в найбільш сильно постраждалих регіонах були змиті цілі села [1].

Однією великомасштабної катастрофою, стала аварія на японській АЕС "Фукусіма". Через землетрус 11 березня 2011року, після якого відбулося цунамі, реактори станції отримали значні ушкодження, що призвело до їх перегріву і витоку радіації. Ситуацію до цих пір врегулювати не вдається.

В Україні протягом грудня 2012 року з причини тривалого сильного снігопаду у поєднанні із сильним вітром (поривами до 16-28 м/с), сильною ожеледдю та сильною хуртовиною протягом 7-15 грудня на території Вінницької, Житомирської, Київської областей та м. Києва виникла надзвичайна ситуація регіонального рівня. Ще дві надзвичайні ситуації місцевого рівня пов'язані із сильним вітром виникли 3 грудня у Миколаївській області та 21 грудня на території АР Крим. Середня місячна температура повітря була на 1-4 градуси нижчою за норму. На Закарпатті, в Криму, місцями в Херсонській та Запорізькій областях – близькою до норми, і лише в горах Криму – на 1,1 градуси вищою за норму [2].

Погодні умови були нестійкими внаслідок активного впливу атмосферних фронтів. Особливо складними вони видалися у першій та другій декадах місяця, коли атмосферні явища (опади у вигляді снігу, мокрого снігу, на півдні – і дощу, налипання мокрого снігу, ожеледь, вітер тощо) у багатьох регіонах країни досягали небезпечних та стихійних критеріїв. Опадів випало в основному понад норму (до 2,5 норм). У більшості районів Київщини, Одещини, місцями на Вінниччині, Житомирщині, Кіровоградщині та Черкащині - до 3,8 норми [3].

У всьому світі щодня виникає велика кількість різних надзвичайних ситуацій, які спричиненні тими чи іншими факторами. Але особливо гостро стоїть питання щодо надзвичайних ситуацій природного характеру, які в свою чергу не можливо передбачити, зупинити або контролювати внаслідок чого гине велика кількість людей та збільшується число катастроф. Природні загрози стають здебільшого глобальними, і тому забезпечити безпеку особистості, суспільства, та й цілому країн, дуже складно.

Список використаних джерел

1. Дробнохід М. І. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна : Начв. посіб. / За ред. М. І. Дробнохода — К. :МАУП, 2002. — 104 с.

2. Електронний ресурс – Режим доступу: http: //tsn.ua/ukrayina

ЕКОЛОГІЧНО-БЕЗПЕЧНЕ ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Загоруйко О.О., магістрант групи Е5/3

Миколаївський національний аграрний університет

Виробництво екологічно безпечної продукції — ключове завдання при екологізації сільськогосподарської діяльності.

Питанням виробництва екологічно безпечної продукції займалися такі науковці: В. І. Андрейцева, Г. І. Балюк, В. В. Костицький, С. М. Кравченко, С. В. Кузнєцова, Н. Р. Малишева, В. Л. Мунтян, О. О. Погрібний, В. І. Семчик, М. О. Фролова, В. В. Янчук та інші.

Під екологічно-безпечною продукцією розуміють таку продукцію, яка протягом свого «життєвого циклу» відповідає встановленим органолептичним, технологічним і токсикологічним нормативам і не надає негативного впливу на здоров'я людини. Забруднення продукції рослинництва, зумовлено безліччю взаємозалежних факторів.

Виробництво екологічно чистої продукції харчування сьогодні є чи не найважливішою проблемою. Вважається, що вона може бути вирішена шляхом дотримання комплексу організаційно-господарських і агротехнічних заходів.

Високоякісна продукція харчування характеризується тим, що вміст різних токсикантів (нітрати, важкі метали, залишки пестицидів, радіонукліди) не перевищує встановлених для них гранично допустимих концентрацій (ГДК). Містить незначну кількість токсичних речовин, і призначена вона для дитячого та дієтичного харчування.

Екологічно безпечна продукція визначається також місцем вирощування

рослин. Важко одержати якісну продукцію на полях, розміщених ближче ніж за 10 км від промислових підприємств, ГРЕС, цементних заводів, а також безпосередньо (ближче 0,5 км) біля автомобільних трас з інтенсивним рухом.

В той же час нерідко трапляються випадки, коли вміст токсикантів у ґрунті нижчий за ГДК, а вміст їх у вирощуваній продукції перевищує цей показник [1]. Одночасно мають місце випадки, коли при відносно великих рівнях забруднення ґрунтів якість продукції не виходить за межі існуючих нормативів.

У зв’язку з цим, для отримання екологічно безпечної продукції слід обов’язково враховувати рівень забруднення ґрунтів, їх вбирної здатності, видів вирощуваних рослин, кліматичних і погодних факторів тощо. Значний ризик для отримання екологічно безпечної продукції, створюють агрохімікати.

Щоб отримувати високі врожаї екологічно безпечної продукції, необхідно дотримуватись наступних умов:

- потрібно створити рослинам оптимальні умови для росту та розвитку;
- слід добирати види й сорти рослин, які стійкі до шкідливих організмів;
- потрібно використовувати якісний та здоровий посівний матеріал;
- слід дотримуватись санітарно-гігієнічних правил під час проведення усіх технологічних операцій [2].

Отже, виробництво високоякісної, екологічно нешкідливої продукції рослинництва — одна з обов'язкових умов сталого розвитку суспільства. Потрібно прийняти закони, які забороняють комерсантам називати товари екологічно чистими без достатніх підстав, тому що цим може маскуватися сумнівна чистота товару, його недоброякісність і навіть шкідливість.

Список використаних джерел

1. Романко С. М. Проблеми екологічної безпеки та економічні інтереси виробника / С. М. Романко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2006. – № 5. – С. 182-191.
2. Саблук П. Т. Концептуальні аспекти модернізації аграрного виробництва та розвитку сільських територій в Україні / П. Т. Саблук // Економіка АПК. — 2010. — № 8. — С. 3—9.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Зуб О.М., аспірант
Миколаївський національний аграрний університет

Процеси трансформаційної перебудови аграрного сектора не повною мірою враховують дієвість заходів з природокористування і охорони

навколишнього середовища, а в екологічному регулюванні, застосування ринково-орієнтованих економічних методів господарювання є недостатнім. Тому особливої уваги набуває необхідність формування еколого-економічної безпеки аграрного сектора, яка є невід'ємною складовою національної безпеки та необхідною умовою існування та розвитку будь-якої виробничої або економічної системи.

Еколого-економічні аспекти функціонування сільськогосподарських підприємств досліджено у працях В.Г. Андрійчука, В.А. Борисової, П.С. Березівського, О.О. Веклич, Б.М. Данилишина, Н.В. Зіновчук, О.Л. Кашенко, Ю.Л. Лузана, П.Т. Саблука, П.В. Тархова, О.М. Царенка, А.В. Чупіса та ін.

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності поняття еколого-економічна безпека та виявлення особливостей формування в аграрному секторі з метою збереження навколишнього середовища.

Еколого-економічна безпека за визначенням Л.Г. Мельника та Л. Хенса: «це такий стан економіки та її базового природно-ресурсного потенціалу, за якого є сумісними характеристики економічної та екологічної безпек» [1, с. 505].

Стратегія сталого розвитку економіки України визначається, перш за все, з позиції національної безпеки, де однією із найважливіших складових є досягнення достатнього рівня екологічної та економічної безпеки у розвитку.

На сучасному етапі становлення та розвитку нового типу економічних відносин важливим є питання формування дієвої моделі розвитку, яка б забезпечувала економічне зростання і враховувала необхідність охорони довкілля, збереження екосистеми.

Еколого-економічна безпека розвитку аграрного сектора, передбачає підтримку економічного розвитку сільськогосподарських підприємств з урахуванням вимог екологічної безпеки (екологічно чиста продукція, екологічно чисте виробництво, екологічно чисті агросистеми) з метою

забезпечення населення якісним продовольством та покращення демографічної ситуації, є передумовою досягнення продовольчої безпеки. [2].

Екологічна орієнтованість загальнонаціональних економічних інтересів України проявляється у необхідності: забезпечення екологічної безпеки країни, у тому числі на перспективу раціонального використання природних ресурсів; скорочення забруднення навколишнього природного середовища; збереження та відтворення природною довкілля людини; екологізації виробництв і суспільства (включаючи господарський механізм розвитку).

Отже, економічна безпека аграрного сектора має пряму залежність від стану екологічних систем. Її забезпечення не може бути відокремленою від екологічних основ розвитку виробничої сфери. Такий взаємозв'язок необхідно розглядати через поєднання соціально-екологічних та економічних засад, які містять: систему екологічних і соціально-економічних показників розвитку галузі, технологій та управління в аграрному секторі; визначення доцільності природоохоронних заходів з точки зору соціальних, економічних та екологічних критеріїв; формування екологічно безпечної техніко-технологічної бази галузі; стимулювання використання екологічно безпечних систем землеробства; оновлення основних засобів з урахуванням їх еколого-економічної ефективності, а також заборону експлуатації об'єктів, які забруднюють довкілля і здійснюють негативний вплив на всі види природних ресурсів.

Дотримання екологічних вимог у галузі має стати виключно обов'язковим для усіх суб'єктів ринку.

Становленню еколого-економічної безпеки сприятиме формування відповідного організаційно-економічного механізму, який зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у даному напрямку.

Отже, науково-методологічний підхід до формування еколого-економічної безпеки розвитку аграрного сектора має бути системним, з урахуванням екологічних, економічних та соціальних чинників. Становленню еколого-економічної безпеки сприятиме формування відповідного

організаційно-економічного механізму, який зумовлює необхідність подальших наукових досліджень у даному напряму з метою забезпечення можливостей у підвищенні пріоритетності екологізації виробництв.

Список використаних джерел

1. Мельник Л.Г. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: [учебник / под. ред. Л.Г. Мельника, Л. Хенса]. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2007. – 1120 с.

2. Хромушина Л. А. Сутність та принципи еколого-економічної безпеки розвитку сільськогосподарських підприємств / Л. А. Хромушина // Електронне наукове фахове видання Житомирського державного університету ім. Івана Франка «Економіка. Управління. Інновації». – Житомир, 2011. – № 2(6). – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2011-2/11hlarsp.pdf.

3. Щербань В.П. Особливості аналізу і факторної оцінки економіко-соціально-екологічних ризиків в аграрній сфері // Економіка АПК. – 2010. – №1. – С. 10-16.

ЕКОЛОГІЧНО ЧИСТЕ ВИРОБНИЦТВО

Ігнатова Н.М., студентка групи СМ5/2
Миколаївський національний аграрний університет

Органічна продукція, або, як її ще називають, екологічно чиста продукція харчування, – це така продукція, яка вирощена та вироблена без застосування будь-яких хімічних препаратів та генних модифікацій. Мода на здорове харчування набирає оберти і стає такою ж актуальною, як і мода на одяг. Щоб продукт отримав назву органічного і екологічний знак, в його складі повинно бути 95% органічних речовин. А ті 5%, що залишилися, мають бути допущеними до застосування відповідно до „Списку дозволених речовин”. В

країнах Європейського союзу статус органічного сільського господарства закріплений нормативно-правовими актами. Щорічний приріст екологічно чистих продуктів на світовому ринку становить 25%. А Швейцарія посідає перше місце в Європі за споживанням екологічно чистої продукції на душу населення.

Країни Центральної та Східної Європи першими почали виробляти і реалізовувати екологічно чисті продукти. Департаментом «Технологія, індустріалізація й економіка» Програми ООН з навколишнього середовища (UNEP) у 1989 р. було розроблено стратегію екологічно чистого виробництва та одночасно ухвалено Міжнародну декларацію з чистого виробництва. [1].

За прогнозами експертів, у 2020 р. обсяги світового ринку екологічно чистих продуктів харчування можуть становити 200-250 млрд доларів США [1]. Грінпіс США був опублікований список компаній, що використають ГМО інгредієнти. Туди потрапили шоколадні вироби компаній Hershey's, Cadbury (Fruit & Nut), Mars (M&M, Snickers, Twix, Milky Way), безалкогольні напої від Coca-Cola (Coca-Cola, Sprite), PepsiCo (Pepsi, 7-Up), шоколадний напій Nesquik компанії Nestle, рис Uncle Bens (виробник -Mars), сухі сніданки Kellogg's, супи Campbell, соуси Knorr, чай Lipton, печиво Parmalat, приправи до салату Hellman's, дитяче харчування від компаній Nestle і Abbot Labs (Similac) [2].

Впровадження моделі екологічно чистого виробництва дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємств шляхом отримання економічного та екологічного ефекту, підвищити їх прибутковість, сприятиме створенню передумов реалізації стратегії індустріального розвитку національної економіки на інноваційних принципах та її модернізації [1].

Щоб впровадити цю моделі в Україні та уникнення труднощів і помилок набутого досвіду розвинених країн, які виробляють та споживають екологічно чисті продукти.

На нашу думку, доцільно здійснити такі основні заходи:

- спрямувати сільськогосподарське виробництво на вирощування екологічно чистої продукції;

- удосконалити законодавчу базу щодо органічного виробництва;
- сформувати економічний механізм стимулювання суб'єктів реалізації екологічно чистого виробництва та поширення інформацію стосовно доцільності його впровадження;
- виділити ГМО продукцію серед інших біологічних продуктів;
- зменшити податкове навантаження на виробників, стимулювало національні та іноземні інвестування
- розробити методики оцінки якості ґрунтів на предмет їхньої придатності для ЕЧВ, стандарти екологічної чистоти на продукцію АПК;
- покращити державну фінансову підтримку виробників екологічно чистих продуктів.
- впровадження і використання системи НАССР

Список використаних джерел

1. Екологічно чисте виробництво: Зарубіжний досвід та Україна. [Електрон. ресурс]. – режим доступний з: http://conftiapv.at.ua.

2. Механізми впровадження екологічно чистого виробництва на півдні України. [Електрон. ресурс]. – режим доступний з: http://od.niss.gov.ua.

ПРАКТИКА ПОШИРЕННЯ NO-TILL ТЕХНОЛОГІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ТА СВІТІ

Г.С. Кінаш, магістрант групи Е 5/3

Миколаївський національний аграрний університет

Особливу увагу сьогодні приділяють технічному оснащенню виробництва, проте, застосування нової технології вирощування сільськогосподарських культур потребує також впровадження нових сортів рослин, добрив, засобів захисту. Економічного зростання не можна домогтися,

впливаючи лише на окремі складові частини організації виробничого процесу, а тому, проблему виходу галузі з кризи необхідно розглядати комплексно. Одним із основних умов підвищення конкурентоспроможності продукції рослинництва є поліпшення її якості за рахунок високого забезпечення ґрунту рухомими поживними речовинами[1]. Це насамперед залежить від попередників та рівня застосування органічних, мінеральних добрив. Вихід з такого становища полягає в пошуку нових, менш витратних, енергозберігаючих технологій обробітку ґрунту, пошуку та введення в сільськогосподарське виробництво нових сортів культур, добрив, високопродуктивної техніки.

Проблемам впровадження інноваційних технологій, підвищенню ефективності виробництва продукції рослинництва, присвячені дослідження науковців: В.Я. Амбросова, В.І. Бойка, В. Гарбара, В.С. Гапоненко, А.М. Кононова, І.В. Коновалова, В.І. Криворучка, А.М. Малієнка, М.Й. Маліка, П.О. Мосіюка, О.М. Онищенка, І.С. Рабочева, В.Ф. Сайка, П.Т. Саблука, П.П. Руснака, О.М. Шпичака; Шенона Озборна, Уейна Рівза, Едуардо Мартеллотто, Маріо Брагачіні та ін.

Коливання врожаїв з року в рік найчастіше обумовлюється невідповідністю запасів вологи в ґрунті, потребам в ній тієї чи іншої культури. Одним з основних способів вирішення цієї проблеми, підвищення врожайності і, найголовніше, якості та конкурентоспроможності продукції може стати введення в сівозміну попередників - сидеральних культур, а також використання інноваційних технологій обробітку ґрунту.

Академік І.С. Рабочев підкреслював, що застосування важких машин і транспортних засобів призводить до ущільнення ґрунту до глибини 1 м, руйнує структуру, погіршує водно-фізичні властивості ґрунту, що негативно впливає на їх родючість. За дослідженнями А.М. Кононова і В. Гарбара, що проводилися в Білоруській РСР, ущільнення ґрунту шинами і гусеницями знижує врожай зернових на 10-20 %. За відомостями вітчизняного науковця В. С. Гапоненко, урожай кукурудзи при ущільнених міжряддях зменшується на 10-22 % [3].

Статистика показує сумну картину – за останні 10 років відбулося різке зниження рівня механізації сільгоспвиробництва. Різко скоротилися поставки техніки на село, зменшився обсяг випуску вітчизняних тракторів комбайнів та іншої техніки. Тому, в країні повинна проводитися осмислена державна аграрна і технічна політика, адже основними напрямами економічного і соціального розвитку України на період до 2020 р. поставлено завдання збільшити рівень виробництва сільськогосподарської продукції. Ця політика направлена перш за все на інноваційний розвиток та створення сільськогосподарськими підприємствами умов виробництва якісної та конкурентоспроможної продукції. В ряді зарубіжних країн підвищення ефективності виробництва пов'язують з його укрупненням. Наприклад, у США щорічно розоряються майже 250 тисяч ферм – невеликих за розміром господарств з обсягом річного прибутку від 40 до 220 тис. доларів. Тоді як агрофірми, в яких розміри площ землекористування великі, мають нагоду купувати більш продуктивну техніку і ефективно її використовувати [2; с. 123]. Також такі господарства використовують новітні сорти сільськогосподарських культур, добрив, засобів захисту рослин, вивчають та впроваджують нові технології обробітку ґрунту, зокрема No-till. Проте в Україні вона потребує перш за все належного стартового фінансування, що пояснюється високими цінами на необхідну техніку та низько прибутковим періодом адаптації ґрунту до технології. В наслідок того, що держава не в змозі здійснювати належну фінансову підтримку сільськогосподарським товаровиробникам, вони змушені шукати інвесторів, залучати кредитні кошти, аби раціонально організувати інноваційно-спрямований виробничий процес та забезпечити його прогресивною технікою. Переваги No-Till відзначив доктор агрономії інституту INTA по використанню техніки No-Till Маріо Брагачіні. Основний принцип, на його думку, полягає в тому, щоб адаптувати технологію до ґрунту, а не ґрунт під технології. Прямий посів починається із збирання врожаю, коли комбайн рівномірно розподіляє пожнивні залишки. Іншим важливим інструментом, що використовують при прямому посіві є функціональний обприскувач, який задіяний у процесах, пов'язаних з обробкою

рослин. Третім знаряддям та єдиним, якому дозволено втручатися в ґрунт, при системі No-till є дискова сівалка. Тому її вибір є дуже важливим для правильної реалізації технології прямої сівби і для отримання запланованого результату[3].

Висновок. Таким чином, активізації інноваційної діяльності в Україні сприятиме забезпечення якісно іншого рівня реалізації регіональних державних науково-технічних програм, а також створенню або модернізації матеріально-технічної бази центрів трансферу технологій і технологічно-технічних кооперативів. Стимулювання з боку держави цих «інноваційних інструментів» на етапі їх становлення дозволить в перспективі отримати значний прибуток від розвитку виробництва.

Список використаних джерел

1. Круть В. Ефективність безполицевого обробітку в Україні / В.Круть// Техніка АПК.- 1999.-№5.- С. 12-13.

2. Сайко В. Актуальні проблеми землеробства: простих шляхів мінімізації обробітку грунту не буває /В.Сайко//Техніка АПК.-2008.-№1.-с. 12-13.

3. Ситник В.П. Обробіток грунтів в Україні:плужний, мінімальний, нульовий /В.П.Ситник /Вісник аграрної науки.-2007.-№2.-с. 3-8.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: СУТНІСТЬ ТА ОБ'ЄКТИВНА НЕОБХІДНІСТЬ

С.О.Кіюта, студент

Житомирський державний технологічний університет

До найбільш важливих питань життєвого середовища людства належать деградація довкілля, виснаження природних ресурсів і екологічна безпека. Ці чинники набули особливого значення наприкінці XX - початку XXI ст. У багатьох країнах деградація біосфери призвела до великомасштабних

природних катаклізмів, погіршення якості життя та здоров'я громадян. З огляду на це, виникає потреба розроблення методологічних засад регіональної та глобальної екологізації економіки та виробничих і невиробничих сфер і, відповідно, ефективного механізму практичної їх реалізації.Така постанова питання означає радикальну оптимізацію користування ресурсами під час господарської діяльності та споживання, постанова таких пріоритетів розвитку, що органічно поєднують фінансову результативність господарської діяльності з її екологічними дослідженнями[1]. Особливо це стосується економіки України, яка характеризується вкрай нераціональним і неефективним споживанням ресурсів, надзвичайно несприятливими екологічними умовами життя, ускладненням функціонування господарських систем через їх енергетичні та сировинні витрати[1].

Питанням екологізації національної економіки присвячені наукові праці М.Хвесика, М.Ігнатенко, І.Шевченко, Є.Хлобистова, О.Попової, Л.Вергун та інших. Суттєвий вплив на сучасні еколого-економічні дослідженнямає працяС. Подолинського «Человеческий труд и единствосилы» (1980 р.), теорія якої пізнішеотримала назву екологічної парадигми сучасної економічноїнауки [2].Разомзтимпосиленняекологодеструктивноговиливуекономікинанавколишнє середовищеобумовлюєнеобхідністьподальшоговивченняпроблемитапошукушля хівїївирішення.

За даними національного інституту стратегічних досліджень [3]Україна знаходиться на 102 позиції серед 132 країн світу у 2012 році в міжнародному рейтингу екологічних досягнень (EnvironmentalperformanceIndex), розрахованому фахівцями Єльського університету (США) за 25 показниками, що характеризують дієвість політики держав щодо збереження екосистем. Загалом екологічно чистою в Україні вважається лише 6 % її території.Щорічно в атмосферу потрапляє більше 6 млн. т забруднюючих речовин. Близько 62 % з них припадає на стаціонарні джерела забруднення промислових підприємств. Щільність викидів від стаціонарних джерел забруднення в середньому у розрахунку на 1 кв. км території України складає 6,8 т небезпечних речовин, а

на одну особу – 90,1 кг. Розвиток вітчизняної галузі сільського господарства на основі застарілих нераціональних природо-,енерго- та ресурсномістких технологій сприяє поширенню екологодеструктивних процесів[3].

Надзвичайно небезпечними для навколишнього середовища є процес накопичення відходів, у тому числі промислового характеру. Особливо небезпечними для навколишнього середовища є відходи, що містять стійкі органічні забруднювачі, а також непридатні і заборонені до використання пестициди і агрохімікати[1;2].

В Україні практично не здійснюється єдина послідовна державна політика щодо екологізації економіки, що передбачає запровадження та реалізацію принципів раціонального природокористування та мінімізацію негативного впливу на екологічні об’єкти при здійсненні антропогенної діяльності.

Для вирішення даного питання слід дотримуватись таких напрямів: широкомасштабний розвиток маловідходних та ресурсозберігаючих технологій;зміна експортної політики, з урахування того факту, що в структурі експорту з України переважає так звана технологічна «сировина» та середньотехнологічнапродукція переробної та машинобудівної галузі;зміна інвестиційної політики з врахуванням екологічних пріоритетів;перехід до політики ресурсо- та енергозбереження;формування екологічної свідомості та культури суспільства [1;3-5].

Усі ці механізми і реформи неминуче в тій чи іншій мірі позначаться на розвитку бізнесу, пов’язаного з екологічною діяльністю.

Отже,вирішення проблеми екологізації економіки сприятиме розв’язанню внутрішніх проблем суспільства, серед яких: формування позитивного іміджу держави, забезпечення збалансованого розвитку господарського комплексу та створення сприятливого середовища життєдіяльності для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б.М. Економікаприродокористування / Б.М. Данилишин, М.А. Хвесик, В.А. Голян. – К.: Кондор, 2010. – 465 с.

2. Екологічне управління : Підручник для студентів екологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / В. Шевчук, Ю.Саталкін, Г.Білявський та ін. - К. : Либідь, 2004. – 429с.

3. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки. Аналітична записка[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.niss.gov.ua/articles/807/.

4. Грабинський І. М. Еколого-економічна система України: порівняльний аналіз /І.М. Грабинський. – Л.: НТШ, 2001. – 240 с.

5. Юргутіс І. Екологічний менеджмент і його вплив на поліпшення екологічної ситуації в Україні/ І. Юргутіс // Економіка АПК. – 2003. –С.44.

КОМПЛЕКСНИЙ МОНІТОРИНГ ДОВКІЛЛЯ ЯК ОСНОВНИЙ ПРИНЦИП СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Кудрявська Т.Б., аспірант,
Дичко А.О., к.т.н., доцент,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Однією з неодмінних умов стійкого соціально-економічного розвитку є збереження природного середовища проживання людини і його відновлення після негативних впливів сучасного виробництва.

Для сучасної оцінки якості довкілля використовуються показники екологічного і санітарно-гігієнічного нормування, які були встановлені на основі токсикологічних дослідженнях з тестуванням окремих біооб'єктів, та не можуть враховувати змін токсичності забруднювачів за рахунок ефектів

синергізму або антагонізму при одночасному дії антропогенних факторів. Ці нормативи не відображають залежності токсичної дії забруднення від фізичних факторів середовища, не враховують процеси природних трансформацій речовин у навколишньому середовищі або зникнення їх в ході детоксикації середовища від конкретних забруднювачів.

Саме тому виникла проблема розроблення методики комплексного моніторингу довкілля як основного принципу стійкого розвитку суспільства.

Дослідження провідних науковців А.І. Горової, А.І. Курінного, А. Механджиєва, M. Muller показують, що оцінити екологічний стан довкілля можна з використанням організмів-біоіндикаторів[1].

Метою роботи було довести необхідність комплексного використання фізико-хімічних та біологічних методів для якісної оцінки і прогнозу стану природного середовища.

Щоб досягнути поставленої мети потрібно ознайомитися з негативними та позитивними сторонами сучасних методів дослідження довкілля.

Необхідно відзначити, що живим системам властива здатність до саморегуляції, самоочищення, адаптації. Екологічну небезпеку, або ризик, слід оцінювати з урахуванням не тільки характеру і сили антропогенного впливу, але і біологічних властивостей екосистеми. Відповідно до цього є дві групи методів екологічного моніторингу: фізико-хімічні та біологічні (біомоніторинг).

В даний час оцінка ступеня екологічної небезпеки традиційно здійснюється шляхом визначення в навколишньому середовищі окремих потенційно шкідливих речовин або впливів і порівняння отриманих результатів із законодавчо встановленими для них гранично допустимими величинами. У той же час такий спосіб контролю має ряд істотних недоліків. Аналітичні методи, як правило, трудомісткі, вимагають дорогого, іноді дефіцитного обладнання і реактивів, а також висококваліфікованого обслуговуючого персоналу. Але головний їх недолік в тому, що ці методи не можуть гарантувати достовірної оцінки екологічної небезпеки, наскільки б широким не був спектр аналізованих речовин. Адже важливі не самі рівні забруднень і

впливів, а ті біологічні ефекти, які вони можуть викликати і про які не може дати інформацію навіть точний хімічний або фізичний аналіз.

Біологічні методи контролю якості середовища не вимагають попередньої ідентифікації конкретних хімічних сполук або фізичних впливів, вони досить прості у виконанні, дешеві і дозволяють вести контроль якості середовища в безперервному режимі.

Разом з тим після виявлення загальної токсичності зразків грунту або води для визначення її причин слід застосувати аналітичні методи. Традиційні фізико-хімічні методи дозволяють також оцінити внесок окремих підприємств чи інших джерел забруднення в інтегроване техногенний вплив на природу[2,3].

1.Оцінка якості середовища є ключовим завданням будь-яких заходів в галузі екології та раціонального природокористування.

2.Реалізація основних принципів сталого розвитку цивілізації в сучасних умовах можливе лише за наявності відповідної інформації про стан довкілля у відповідь на антропогенний вплив, зібраної в ході проведення біологічного моніторингу.

Список використаних джерел

1. Горовая А.И. Методологическиеаспектыоценки мутагенного фона игенетического риска для человека и биоты от действиямутагенныхэкологическихфакторов // Цитология и генетика. – 1996. – Т. 30, № 6. – С. 78–86.

2. Биологический контроль окружающей среды: биоиндикация и биотестирование / Ред. О.П. Мелехова, Е.И. Сарапульцева // М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 288 с

3.Левич А.П. Теоретические и методические основы технологии регионального контроля природной среды по данным экологического мониторинга / А.П.Левич, Н.Г.Булгаков, В.Н.Максимов //. М.: Изд-во МГУ им. М.В. Ломоносова, 2004. – 225 с.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ ВОДНИХ РЕСУРСІВ МИКОЛАЇВЩИНИ

Лупу А.І., студентка групи СМ 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

Для маловодної Миколаївщини області є актуальною проблема забруднення водних ресурсів через скид стічних вод, яку значно ускладнює відсутність мереж централізованого водовідведення та якісної очистки господарсько-побутових і виробничих стоків.

Держуправлінням водних ресурсів зареєстровано 40 водокористувачів, які здійснюють скид зворотних вод у поверхневі водні об'єкти. П'ять з яких протягом 2009 року, відповідно статистичної звітності 2-ТП (водгосп), скидали стічні води з перевищенням встановлених нормативів, з них чотири відноситься до комунальноїсфери.Комунальніочисніспорудиканалізаціїіснуютьпереважно у містах (обласному і районних центрах) та замортизовані від 42% до 62%.Очистку господарсько-побутових стоків перед скидом до поверхневих водойм в області здійснюють 8 підприємств, а саме МКП «Миколаївводоканал», КП «Міський водоканал», КП «Первомайський міський водоканал», ТОВ «БОС», БГКП «Сирена», ТОВ «Ольшанський водоканал», Южноукраїнське ПВКГ та ТМ, КП «Прибузьке».Майже всі очисні споруди області здійснюють скид недостатньо очищених стічних вод. Високий рівень забруднення вод свідчить про наявність значного впливу недостатньо очищених господарсько – побутових стоків на стан водного об'єкту та інтенсивністю розвитку збагачення водойм біогенними елементами. Кратність перевищень величин гранично – допустимих скидів від обласних очисних споруд каналізації за основними забруднюючими речовинам складає від 1,5 до 7 разів[1,2].

Аналіз річкової води показує, що вода не відповідає вимогам ДОСТу 2761-84. За даними Держуправлінням екології та природних ресурсів в Миколаївській області мінералізація вище норми від 3 до 8 разів, вміст сульфатів від 4 до 7 разів, вміст заліза загального від 10 до 15 разів. Результати дослідження інтенсивності запаху води складала від 3б до 4б (відповідно до місць відбору проб),а не повинна перевищувати двох балів за ГОСТ 28.74.82.

Очисні споруди каналізації м. Миколаїв, які введені в експлуатацію у 1973 році, знаходяться у незадовільному технічному стані та потребують реконструкції і модернізації. Система каналізації м. Миколаєва не задовольняє потужностям міста, і як наслідок, стоки після очищення на очисних спорудах каналізації скидаються як недостатньо очищені[2].

Протягом останніх чотирьох років МКП «Миколаївводоканал» скинуто 28,44 млн.м^{3}стічних вод, з яких недостатньо очищених – 26,84 млн м^3, забруднених без очистки (аварійні) – 0,007 млн м^3.Таким чином, 94% від загальної кількості скиду складають забруднені стічні води, тобто щоденно до вод Бузького лиману скидається більше 73,0 тис.м^{3}стоків з перевищенням нормативних показників якості більш ніж по 10 інгредієнтах[2].

До основних причин незадовільної роботи очисних споруд каналізації відноситься:

- аварійний стан глибоководного випуску стоків після очистки на очисних спорудах каналізації;
- недостатня потужність очисних споруд на стадії вторинного відстоювання.

Список використаних джерел

1.Статистичні звіти обласної санітарно-епідеміологічної станції.[Електронний ресурс]. — Режим доступу :http:/mk.mk.ua.

2. Статистичні звіти Миколаївського обласного центру з гідрометеорології. [Електронний ресурс]. — Режим доступу :http:/lib.tr200.net.

ЕКОМЕРЕЖА ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Мамалюк О. А., к. е. н., доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет

Ідею створення Всеєвропейської екологічної мережі (European Ecological Network або EECONET) як системи взаємопов'язаних, екологічно цінних природних територій, було запропоновано голландськими дослідниками на Міжнародній конференції «Охорона природної спадщини Європи через створення Європейської екологічної мережі» (Нідерланди, 1993 р.). Вона являється одним з потужних інструментів втілення ідеї сталого розвитку.

Передумовою для виникнення ідеї Всеєвропейської екологічної мережі можна вважати певну зміну поглядів щодо стратегії та тактики охорони природи, переоцінку значення та функціональної ролі заповідних територій. Серед фахівців з охорони природи провідних країн поширилося переконання, що заповідні об'єкти та ділянки з різним природоохоронним статусом та режимом мають, передусім, не лише функцію збереження та розселення рідкісних та зникаючих, науково- або естетично цінних видів біоти, важливих конкретних територій, екосистем, ландшафтів або інших окремих об'єктів природи, осередків біорізноманіття (біотичний аспект екомережі), а і функцію забезпечення регуляції біосферних процесів та підтримки екологічної рівноваги, посилення здатності біогеоценотичного покриву до самовідновлення (екостабілізуючий аспект екомережі).

Згідно з більшістю існуючих поглядів, головною метою створення екомережі можна вважати загальне покращання стану довкілля, умов життя людини, забезпечення сталості існування біосфери через усунення антропогенної фрагментації біогеоценотичного покриву, що склалася в процесі історичного розвитку суспільства, створення його неперервності та

функціональної цілісності і посилення, за рахунок цього, здатності до самовідновлення.

Питання формування Всеєвропейської екомережі було включено у Всеєвропейську стратегію збереження біологічного та ландшафтного різноманіття (PEBLDS), прийняту на 3-й Всеєвропейській конференції міністрів охорони довкілля (Софія, 1995 р.).

Природа, екосистеми і ландшафти не визнають адміністративних та політичних кордонів. Говорячи про питання проектування екомережі, то екосистемний підхід є найбільш науково обґрунтованим. При цьому, один елемент екомережі може мати межі у декількох адміністративних районах, областях чи навіть країнах. У той же час, якщо перейти від питань наукового обґрунтування екомережі та її проектування до питань управління і моніторингу, то стає зрозумілим, що вирішення останніх є можливим лише у прив’язці до певних адміністративних одиниць.

Україна як європейська держава – сторона багатьох міжнародних природоохоронних конвенцій та угод також бере активну участь у формуванні Всеєвропейської екомережі, поряд з визначенням водно-болотних угідь міжнародного значення (Inrernational Wetlands), у рамках Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення головним чином як місця існування водоплавних птахів (Рамсар, 1971 р.); територій спеціального інтересу збереження (Areas of Special Conservation Interest) Смарагдової мережі Європи, на виконання Конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі (Берн, 1979 р.); біосферних резерватів Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО у відповідності до положень Севільської стратегії розвитку біосферних резерватів (1995 р.) тощо [1].

Україна, як і всі інші учасники процесу, активно розпочала інтеграцію національної екомережі до Всеєвропейської, включаючи питання проектування, формування і управління екомережею. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють процес формування Національної екомережі України є Закон України «Про екологічну мережу України» (від 24 червня 2004 р.) та

Закон України “Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки” (від 21 вересня 2000 р.). З формуванням, управлінням, збереженням та моніторингом національної екомережі України також тісно пов’язані Закони Украни: «Про охорону навколишнього природного середовища»; «Про основи містобудування»; «Про охорону земель»; «Про землеустрій»; «Про місцеве самоврядування в Україні»; Водний, Лісовий та Земельний кодекси України та інші нормативно-правові акти України.

Екомережа – це єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об’єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і відповідно до законів та міжнародних зобов’язань України підлягають особливій охороні [2].

Формування та забезпечення умов стабільного функціонування екомережі передбачає взаємоузгоджену участь усіх зацікавлених сторін – управлінців, землекористувачів, землевласників та землевпорядників, науковців, підприємців, місцевих жителів тощо. Таким чином, екомережа забезпечує потужне підґрунтя для сталого (збалансованого) розвитку країн та регіонів.

Список використаних джерел

1. Вакаренко Л. П. Екомережа України: ідеологія створення та шляхи формування / Л. П. Вакаренко, Д. В. Дубина, Ю. Р. Шеляг – Сосонко // Чорноморський ботанічний журнал. —2005.— Том 1. — №1. — С. 60 — 65.

2. Закон України «Про екологічну мережу України» від 26.06.2004 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТИ: ВИЗАЧЕННЯ СУТНІСТІ ТА НЕОБХІДНОСТІ

Марченко Є.В., студент
Житомирський державний технологічний університет

Сучасні умови господарювання характеризуються значним впливом на навколишнє природне середовище. Тому у центрі уваги суспільства стоять проблеми взаємодії людини з навколишнім природним середовищем, що підвищує актуальність питання екологізації освіти, виховання та культури населення. Зауважимо, що серед напрямів державної політики щодо екологізації національної економіки [1], поряд з питаннями широкомасштабного розвитку маловідходних та ресурсозберігаючих технологій, які покликані вирішувати проблему ефективного використання сировини та забезпечувати охорону довкілля від забруднення та відходів, виокремлюють і екологізацію освіти.

Серйозною проблемою залишається низький рівень усвідомлення необхідності врахування екологічної складової у всіх видах господарської діяльності. При тому, що екологічно відповідальна поведінка в розвинутих країнах є потужним фактором розвитку й конкурентоспроможності бізнесу. Відповідно від рівня екологічної поведінки підприємства залежить і коло партнерів та споживачів, зростання репутації, що в свою чергу позитивно впливатиме на активізацію господарської діяльності. Тому сьогодні як ніколи гостро постає питання екологізації освітніх процесів, що дозволить сформувати нову екологічну свідомість людини.

Дубович І.А. [2] вважає, що одним із найважливіших завдань екологічного виховання та екологічної культури є формування у громадян раціонального природокористування, вміння бачити екологічні наслідки та ін. При цьому виділяє певні етапи у процесі неперервного екологічного виховання [2]:екологічне просвітництво; екологічна освіта та екологічне виховання.

Важко не погодитись з тим, що головною метою екологічного виховання є формування екологічної культури, що повинна включати взаємодії суспільства та природи, систему екологічних цінностей та екологічну відповідальність.

Зауважимо, що найбільша ефективність екологоорієнтованого виховання можлива за умови забезпечення його неперервності, комплексності та охопивши всіх членів суспільства.

Вчені [2;3] зауважили, що на шляху до практичного застосування системи заходів екологізації освіти в Україні стоїть декілька методологічних питань:

по-перше, які науково-теоретичні розробки характеризують актуальність екологізаціїосвіти;

по-друге, що зроблено на цей час у теоретичному та науково-методичному аспектах екологізації освіти;

по-третє, які головні перешкоди стоять у впровадженні екологізації освіти тощо.

Відповідно, вирішення яких дозволить у повній мірі реалізувати стратегію розвитку екологізації освіти.

В свою чергу, Михайлович В.А.[4] вважає, що «перед освітою стоять завдання формування таких ціннісних складових світогляду людини, як планетарна свідомість, стратегія національного розвитку, психолого-педагогічне проектування, соціалізація учнів, теорія людського потенціалу тощо. При тому, що головні акценти та сучасні реформаційні підходи в царині освіти стосуються вирішення таких проблем як вдосконалення вміння навчатися, виховання творчої особистості на основі гуманістичних цінностей, адаптація особистості до сучасних вимог, формування здорового способу життя тощо. Однак терміни, які широко використовуються у зв’язку з реформаційними процесами, часто лишаються не до кінця проясненими.

Підсумовуючи, зазначимо, що перехід до нової соціо-еколого-економічної моделі розвитку суспільства є, насамперед, повним розумінням

екологічних проблем і особистої відповідальності кожного окремого індивіда за стан і майбутнє навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел

1. Напрямки державної політики щодо екологізації національної економіки. Аналітична записка[Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.niss.gov.ua/articles/807/

2. Дубович І.А. Особливості та перспективи екологізації освітита екологічного виховання населення в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/nvnltu/16_5/244_Dubowicz_16_5.pdf.

3. Крисаченко В.С. Екологічна культура / В.С. Крисаченко. – К.: Наука, 1996. – С. 47-55.

4. Михайлович В.А. Екологізація освіти як вектор культурної політики України в умовах глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N154/N154p037-044.pdf

ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇДЕРЖАВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Марунич Т.Ю., студентка групи Е3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Одним із принципів, на яких базується національна екологічна політика, є рівність трьох складових розвитку держави (економічної, екологічної, соціальної), що зумовлює орієнтування на пріоритети сталого розвитку та врахування екологічних наслідків під час прийняття економічних рішень. Проте відсутність ефективної системи управління у сфері охорони навколишнього природного середовища та більш повільне, ніж очікувалося,

проведення структурних реформ і модернізації технологічних процесів в умовах зростання національної економіки призводить до збільшення рівня забруднення та зумовлює підтримку старих, неефективних підходів до використання енергетичних і природних ресурсів [5]. Постановою Верховної Ради України «Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки» ще в 1998 р. Економічний механізм природокористування та природоохоронної діяльності визначено одним зі складових механізму реалізації державної екологічної політики. Багато положень цього документа не втратило своєї актуальності, однак у цілому він уже не відповідає вимогам сьогодення, оскільки за період, який минув із 1998 р., відбулися значні події на міжнародному рівні, які визначили подальший розвиток екологічних стратегій, а в Україні суттєві зрушення в напрямі посилення економічної діяльності. Актуальними напрямками розвитку означеної сфери є розширення позабюджетних джерел та запровадження нового механізму фінансування екологічної сфери відповідно до ринкових реформ. З метою централізації планових видатків на фінансування природоохоронних заходів, пов'язаних із відтворенням і підтриманням природних ресурсів у належному стані та передбачених загальнодержавними програмами охорони довкілля, починаючи з 1994 р. у складі Державного бюджету України року виділено розділ «Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека». Проте у загальній сумі витрат на природоохоронні заходи роль державного бюджетного фінансування з Державного ФОНПС та зазначеного Державного бюджету незначна. Більшість екологічних витрат здійснюється з позабюджетних джерел, головним чином коштів підприємств, а це переважно поточні витрати. Питома вага державних витрат в Україні є меншою за 10 %, а в країнах Організації Економічного Співробітництва та Розвитку ця частка в середньому складає 55 %. Для впровадження механізму індексації нормативів збору відповідно до інфляційних процесів внесено зміни до Інструкції про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища. Як

зазначає О. Веклич, економічний механізм у галузі охорони навколишнього природного середовища і природокористування існує в багатьох розвинутих країнах і поєднує дві великі групи регуляторів екологічної поведінки суб'єктів господарювання.

Перша група спрямована на примушення забруднювачів довкілля обмежувати свою еколого-деструктивну діяльність. Друга група регуляторів, яка активізує природоохоронну діяльність товаровиробників у розвинутих країнах, спрямована на спонукання природокористувачів до поліпшення стану навколишнього природного середовища. Існуючий в Україні економічний механізм екологічного управління здебільшого оперує групою таких регуляторів екологічної поведінки товаровиробників, які змушують їх обмежувати свою природоруйнівну діяльність згідно з вимогами нормативних актів, постанов і законів. Такий механізм не спонукає їх до використання екологічно безпечних способів господарювання, зупиняє природоохоронну діяльність, обмежує впровадження інноваційних екологоорієнтованих технологій, що спричинює закономірне погіршення якості довкілля. Отже, виявляється неконструктивність економічного інструментарію існуючого механізму, який не здатний заохотити суб'єктів господарювання задля досягнення екологічних цілей і створити необхідні фінансові умови для реалізації природоохоронних заходів [3, с. 53].

Україна приєдналась до процесу «Довкілля для Європи», провідною ідеєю якого є інтеграція екологічної політики з політикою державного управління включаючи економічну. Економічний механізм природокористування має переважно фіскальну спрямованість, виступає засобом нагромадження фінансових ресурсів у владних структурах. Складається враження, що держава переважно декларативно виступає за збереження довкілля, а насправді є таким суб'єктом природокористування, якому вигідне виснажливе використання ресурсів, оскільки за рахунок зборів за використання природних ресурсів поповнюються бюджетні кошти. Одним із

можливих шляхів залучення фінансових ресурсів для реалізації природоохоронних програм з отримання кредитів через банківські установи.

Щороку в державному бюджеті передбачаються відповідні кошти для фінансової підтримки природоохоронної діяльності, у т.ч. через механізм здешевлення кредитів комерційних банків. Перспективним фінансово-економічним важелем реалізації державної екологічної політики вважалося створення Національного екологічного фонду. Однак відповідний законопроект у 2006 р. було відхилено. З метою розширення податкової бази справляння збору за забруднення навколишнього природного середовища вдосконалення і конкретизації норм щодо механізмів його справляння Міністерством охорони навколишнього природного середовища України підготовлено розділ „Екологічний податок" до проекту Податкового кодексу України, де планується збільшення ставок податку за розміщення відходів у середньому в три рази. Переглянуто також механізм сплати податку від пересувних джерел забруднення.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // ВВР України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

2. Васюта О.А. Екологічна політика України на зламі тисячоліть : моногр. – К. : КМУ, 2003. – 306 с.

3. Веклич О.О., Бугас В.В. Потрібен "євроремонт" економічного механізму екологічного регулювання // Вісн. НАН України. – 2006. – № 3. – С. 49 – 57.

4. Голян В.А. Природокористування як сфера економічних відносин: суперечності та пріоритети // Економіка та держава. – 2007. – № 6. – С. 20 – 22.

5. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року" від 17 жовт. 2007 р. №880-р. – Режим доступу : < http://www.rada.gov.ua>

6. Хлобистов Є.В. Фінансові механізми екологічної політики // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право) : наук. журн. – Вип. 3-4 / голов. ред. О.П. Степанов– К. : НАНУ, 2004. – С. 744 – 752.

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЗАІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Мельник І.О., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет

На сучасному етапі розвитку України сільське господарство є важливою складовою макроекономічної стабілізації, адже за останні п’ять років, витрачаючи 10-13% загального обсягу використаних у національній економіці ресурсів, в ньому створено 7-9% валової доданої вартості та 15-20% валового прибутку. Незважаючи на важливе значення вітчизняного аграрного сектора як умови соціальної стабілізації суспільства, його діяльність справляє відчутний екологодеструктивний вплив на переважну частину території держави. Значний вплив сільськогосподарського виробництва на навколишнє середовище зумовлений притаманними цьому виду економічної діяльності особливостями, насамперед, органічною пов’язаністю з природою і її ресурсами.

Питаннями екологізації сільськогосподарського виробництва досліджувалося великою кількістю зарубіжних та вітчизняних вчених: В.Даль, Г. Дейлі, Б. Мєрєян, Ф. Самсон, О.Балацький, Т.Дудар, Л.Мельник, О.Попова та ін.

Дослідження показують, що за роки ринкових трансформацій, які супроводжувалися затяжною економічною рецесією, що змушувало економити на виробничих витратах, зокрема на агрохімічних засобах, екологічна ситуація в аграрному секторі дещо поліпшилася. Можна констатувати зменшення хімічного пресингу на сільськогосподарські угіддя внаслідок значного скорочення використання мінеральних добрив з 141 кг поживної речовини на 1 га посівної

площі в 1990 р. до 13 кг у 2000 р; тоді почалося зростання і досягло 58 кг у 2010 р., що становить 41,1% порівняно з 1990р. [3, с. 105]. Значно меншим стало забруднення довкілля тваринницькими фермами, оскільки скоротилося поголів'я худоби. Ці позитивні екологічні наслідки зумовлені не цілеспрямованою екологізацією галузі, а масштабним скороченням обсягів виробництва сільськогосподарської продукції.

Нині в Україні функціонує понад 60 великих агрохолдингів, більшість з яких не виділені в окремий бізнес. За підрахунками експертів на даний час вони контролюють понад 6 млн. га, або 24% ріллі та є найбільшими виробниками зернових і технічних культур. Головним чином вони використовують інноваційні технології і вирощують конкурентоспроможну продукцію [2]. Поряд з позитивними сторонами, які проявляються завдяки вкладеним інвестиціям з боку їх засновників, є ряд недоліків у методичних підходів в оренді цих земель. По-перше, у гонитві за прибутками вони ведуть виснажливе землеробство, тому що орієнтація у використанні земель здійснюється переважно на інтенсивні методи вирощування високорентабельних сільськогосподарських культур при порушені вимог сівозмін і раціональної структури. По-друге, великі господарські формування майже не проявляють інтересу до тваринницької галузі. По-третє, великі компанії-орендарі здебільшого не дотримуються раціонального та еколого-безпечного господарювання на орендованих землях, не організовують переробки сільськогосподарської продукції на місцях, не проявляють належної турботи про збереження та підвищення родючості ґрунтів і поліпшення агрокультурири, залишаючи поза власними інтересами вирішення соціальних питань розвитку поселень в яких проживають орендодавці.

За нинішньої продовольчої кризи в світі, яка за оцінками фахівців посилюватиметься, появою нових ринкових можливостей, слід очікувати й в Україні подальшої інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, що призведе до поглиблення екологодеструктивних наслідків аграрної діяльності.

Тому, вкрай необхідним є формування дієвого махізму регулювання екологічних аспектів функціонування аграрної сфери [1,с. 170].

Задля екологізації сільськогосподарського виробництва слід: розробити теоретичну, методологічну і методичну бази екологізації АПК в умовах різних форм власності та узагальнення досягнень практики; створити можливості для екологізашї виробничого потенціалу АПК, вивчення передумов переміщення центру господарських навантажень із природних компонентів на техногенні та економічні; сформувати фукціонування економічного механізму й фінансування охорони навколишнього середовища; раціоналізувати розміщення продуктивних сил в АПК з урахуванням можливостей для самовідновлення природного стану навколишнього середовища; створити передумови для функціонування соціально-екологічної стабільності території та соціально-екологічного захисту населення від інтенсивного впливу АПК; організувати ефективну систему екологічного навчання як для працівників АПК, так і для людей, шо бажають займатися агропромисловою діяльністю відповідно до вимог нових форм господарювання; організувати комплексний агроекологічний моніторинг стану агроекосистем; здійснити системний аналіз реального стану сільськогосподарського виробництва на основі існуючих даних та результатів агроекологічного моніторингу та створити єдину базу даних; формування в суспільній свідомості чіткого уявлення про суть та загальну необхідність запровадження екологічно чистого сільськогосподарського виробництва.

Отже, для екологізації сільського господарства та налагодження виробництва екологічно чистої продукції необхідно вирішити комплекс науково-технічних, організаційних та економічних проблем. Це В результаті повинні бути вирішені науково-технічні та пов'язані з ними питання, розроблені системи впровадження та контролю за дотриманням технологій виробництва екологічно чистої продукції, створені системи контролю за якістю та сертифікацією продукції, системи просування та споживання екологічно чистої продукції.

Список використаних джерел

1. Попова О.Л. Сталий розвиток агросфери: політика і механізми / О.Л.Попова / НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. - К. : 2009. - 352 с.
2. Офіційні сайти агрохолдингів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: htpp:// domik.volyn.ua/articles/top-25-lendlordiv-ukraini
3. Сільське господарство України за 2010 р. // Держкомстат України: Під заг. кер. Ю.М. Остапчука. - К. : - 2011. - 385 с.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Мельнік В.В, студент групи БЗ/3

Миколаївський національний аграрний університет

Екологізація – це процес неухильного і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських, юридичних та інших рішень, які дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов поряд із поліпшенням, або хоча б збереженням якості довкілля. Важливим напрямом екологічної політики в Україні має бути застосування економічних механізмів у раціональному природокористуванні. Звичайно ж, примусити виконувати вимоги природоохоронного законодавства можна, застосовуючи штрафні санкції у разі його порушення, але за сучасного стану нашої економіки доцільніше було б вдатися до заходів стимулюючого характеру. Це такі, як пільгове кредитування та оподаткування, різні форми заохочення, субсидії, компенсації тощо. Україна належить до екологічно забруднених країн, причому значні її території (Чорнобильська зона) взагалі непридатні для проживання і ведення господарства. Техногенно забрудненими вважаються такі регіони, як Донбас, Придніпров'я, Одеса, частково — Прикарпаття. Велика кількість сучасних вітчизняних промислових виробництв утворює значні відходи. Екологічна політика дієва тільки тоді, коли вона

спирається на комплекс взаємопов’язаних інструментів та інтегрована у загальну систему державного регулювання. Так, поєднання податків на забруднення з екологічною рекламою підсилює результативність як перших заходів, так і других.

У майбутньому екологічна політика в Україні стане більш вимогливою до забруднювачів навколишнього середовища. А значить, збільшаться витрати для великих компаній і з'являться нові можливості заробити для середнього бізнесу.

Національне законодавство вже підтягується до європейських вимог. Вступ України в Європейське енергетичне співтовариство дало старт масштабним процесам екологізації всієї теплової генерації. Так, держава взяла на себе зобов'язання до 2018 року в десятки разів скоротити шкідливі викиди: оксиди сірки, азоту та пилу (золи).

На перший погляд, дана проблема актуальна для великого бізнесу. Однак, крім модернізації виробничих потужностей, екологізація енергетики вимагає нових технологій утилізації викидів. Це призведе до появи бізнес-ніш, що вже відбулося в інших країнах. У містах з невеликою чисельністю населення відкриття цехів для переробки відходів дає додаткові перспективи заробітку.

Згідно з офіційною статистикою, в структурі енергобалансу ТЕС вугілля займає ключову позицію - до 80-90%. Оскільки вугілля - більш «брудне» паливо, ніж газ, при його згорянні утворюється більше відходів, які можна використовувати в подальшому. Мова йде про золу, шлаки і фосфогіпсі - продукті, який отримують після сіркоочищення газів. Утилізація вище перерахованих відходів має досить широку сферу застосування. В цілому це не новина - вулканічний попіл (ідентичний золі згоряння вугілля) використовувався для будівництва ще в Римській імперії і деякі з споруд збереглися до наших днів.

У всьому світі зола отримала саме широке застосування - в основному як компонент бетону для посилення його міцності. Щорічно в США і ЄС для виробництва цементу та бетону використовується більше 6 та 9 млн тонн цього ресурсу відповідно. Шлаки так само застосовуються в якості добавок до

цементу і бетону для виробництва шлакоблоків. Крім того, вони використовуються в дорожньому покритті. Нарешті, в результаті сіркоочищення газів можливе отримання синтетичного гіпсу.

На відміну від Європи, де до 90% шлаків і золи електростанцій знайшли застосування в комерції, в країнах СНД такий відсоток в рази менше. Для енергокомпанії ефективне використання виробничих відходів поки не є пріоритетом. Тому можна сказати, що раціональне використання відходів ТЕС - нова бізнес-ніша для українських підприємців. Цей ринок перебуває на стадії зародження. Поки що у вітчизняних компаній з виробництва будматеріалів відсутні необхідні технології переробки сировини. Хоча вже зараз існує цілий ряд ГОСТів, покликаних сертифікувати цей вид матеріалів.

Зрозуміло, є безліч факторів, які не дають Україні витягти всі вигоди з використання цих додаткових ресурсів. Перш за все це відсутність додаткових державних стимулів як для переробки відходів, так і їх застосування в будівельній галузі. На мій погляд, для розвитку нових технологій необхідно внести відповідні положення до Податкового кодексу та інші законодавчі акти, що регулюють господарську діяльність. Оскільки попит задає ключові тенденції розвитку ринку, з упевненістю можна сказати, що він подає чіткі сигнали про затребуваність альтернативних постачальників. Незважаючи на те що в Україні достатньо кар'єрів з видобутку традиційних будматеріалів, під час докризового будівельного буму ціни на сировину різко підскочили. Таким чином, враховуючи, що в найближчі 5-10 років будівельна галузь в Україні все-таки буде активно розвиватися, бізнес з виробництва будматеріалів, що використовує відходи енергетичного сектора і металургії, має хорошу перспективу розвитку. Це надає широкі можливості для середнього бізнесу, які не варто ігнорувати. Шанс стати лідером на ринку, що формується виправдовує існуючі ризики.

Список використаних джерел

1. Білявський Г. Основи екології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/ Георгій Білявський, Ростислав Фурдуй, Ігор Костіков. - К.: Либідь, 2004. – 406 с.

2. Заверуха Н. Основи екології: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів/ Нелі Заверуха, Валентин Серебряков, Юрій Скиба.

3. Запольський А. Основи екології: Підручник для студентів техніко-технологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.

4. Електронний ресурс. - Режим доступу:http://statuspress.com.ua

5. Електронний ресурс. - Режим доступу: http://www.segodnya.ua

БІОТЕХНОЛОГІЇ, ЯК ФАКТОР СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Мількат Ю. С., студентка групи Е4/3

Миколаївський національний аграрний університет

З розвитком біотехнології пов'язують вирішення глобальних проблем людства – ліквідацію нестачі продовольства, енергії, мінеральних ресурсів, поліпшення стану охорони здоров'я і якості навколишнього середовища.

Внесок біотехнології в сільськогосподарське виробництво полягає в полегшенні традиційних методів селекції рослин і тварин і розробці нових технологій, що дозволяють підвищити ефективність сільського господарства.

У багатьох країнах методами генетичної і клітинної інженерії створені високопродуктивні і стійкі до шкідників, хвороб, гербіцидів сорти сільськогосподарських рослин.

Біотехнологічні культури сприяють сталому розвитку наступним чином:

- забезпечення харчовими продуктами, кормами і клітчатою, а також самозабезпеченню, включаючи доступність харчових продуктів шляхом

підвищення продуктивності і завдяки сталим економічним вигодам для сільськогосподарських виробників;

- зберігаючи біорізноманіття, біотехнологічні культури відіграють роль технології, яка рятує землю (вони можуть забезпечити більшу урожайність нинішнім 1,5 млрд га орних земель і тим самим зупинити вирубку лісів та захистити біорізноманіття в них та на інших захищених територіях. Близько 13 млн га біорізноманіття щороку зникають у країнах, що розвиваються);

- подолання бідності й боротьба з голодом (на сьогоднішній день, біотехнологічна бавовна у країнах, що розвиваються, уже допомогла отримати прибуток понад 15 млн дрібних фермерів, які мають обмежені ресурси);

- зменшення масштабів впливу сільського господарства на навколишнє середовище (економія на викопних видах палива, зменшення викидів CO_2 завдяки відмові від орання чи меншій його кількості, а також захист ґрунту шляхом оптимізації практики неорної обробки ґрунту через застосування стійких до гербіцидів культур);

- підвищення ефективності використання води буде мати суттєвий вплив на збереження й доступність води в усьому світі (біотехнологічні сорти, стійкі до тропічної посухи позитивно вплинуть на системи землеробства по всьому світу, зокрема, у країнах, що розвиваються);

- допомога у пом’якшенні наслідків зміни клімату і зменшення викидів парникових газів.

Україна є країною, в якій можливості для використання нових технологій в системах рослинництва є величезними, враховуючи великі площі, виділені під орні сільськогосподарські культури, та сучасний низький рівень продуктивності у порівнянні з виробничими системами в західних сільськогосподарських економіках.

Отже, все це демонструє здатність біотехнологічних культур сприяти сталому розвитку і зменшувати загрози, пов'язані зі зміною клімату і глобальним потеплінням; а потенціал на майбутнє – неймовірний.

Біотехнологічні культури можуть суттєво підвищити продуктивність і прибутковість, а відповідно, можуть слугувати рушійною силою для економічного зростання сільських регіонів, яке може допомогти у боротьбі з бідністю серед малих фермерів і фермерів з незначними ресурсами в усьому світі.

Список використаних джерел

1. Аграрні біотехнології [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://ukrainebio.org/ua.

2. Герасименко М. О. Біотехнологія / В.Г. Герасименко, М.О. Герасименко, М.І. Цвіліховський та ін.; під заг. ред. В.Г. Герасименка.// Підручник. — К.: Фірма «ІНКОС», 2006. — С. 647.

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕКОЛОГІЧНУ КУЛЬТУРУ НАСЕЛЕННЯ

Морощук Г.С., студентка групи ЗЕД 2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Екологізація – це процес неухильного і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських, юридичних та інших рішень, які дозволяють підвищувати ефективність використання природних ресурсів і умов поряд із поліпшенням, або хоча б збереженням якості довкілля.

У наш час фактор екологізації стає дедалі актуальнішим і одним із найпріоритетніших у галузях освіти, науки, економіки, міжнародних відносин тощо.

Екологізацію економіки ми трактуємо як прагматизацію закономірностей взаємовідносин живих організмів із навколишнім середовищем, у якому вони функціонують. Ці закономірності людина має пізнати з метою забезпечення необхідних умов для розвитку біосфери у царині інтенсивного господарювання.

Адже людина своєю діяльністю істотно впливає на природне довкілля, на жаль, найчастіше — негативно. Десятиліттями ці проблеми породжувалися в Україні нераціональним використанням природних ресурсів, що, в свою чергу, було зумовлене абсолютною державною формою власності на них, низькою мотивацією безпосередніх учасників виробництва, глибокою духовною кризою суспільства.

Екологічна політика дієва тільки тоді, коли вона спирається на комплекс взаємопов'язаних інструментів та інтегрована у загальну систему державного регулювання. Так, поєднання податків на забруднення з екологічною рекламою підсилює результативність як перших заходів, так і других. [1]

Під екологізацією освіти розуміємо систему заходів, спрямованих на забезпечення у навчально-виховному процесі всіх рівнів освіти (початкова, середня, вища) належних екологічних знань та їх практичного застосування. Це означає, що екологію треба вивчати як окрему фундаментальну дисципліну на всіх рівнях освіти.

Актуальність екологізації освіти, екологічного виховання та екологічної культури населення полягає в тому, що у центрі уваги сучасного людства існують проблеми взаємодії людини з навколишнім природним середовищем. Одним із найважливіших завдань екологічного виховання та екологічної культури є формування у громадян раціонального природокористування, вміння бачити екологічні наслідки та ін.

Із вище зазначеного, можна зробити наступні висновки:

1) забезпечення належної екологічної грамотності, екологічної культури, екологічного мислення та екологізації економіки неможливе без екологізації освіти;

2) екологізація освіти, екологічна свідомість та екологічна культура є необхідними умовами для подолання негативних змін, що відбуваються у природному середовищі;

3) від якості і темпів екологізації освіти та формування екологічної свідомості залежить збереження нашої планети;

4) політика держави має бути зорієнтована на забезпечення прискореного розвитку та практичного застосування екологізації освіти;

5) для кращого контролю на міждержавних рівнях та належного міжнародного співробітництва в еколого-економічній галузі треба увести нові наукові напрямки дослідження – транскордонну екологізацію економіки та ін.[2]

Список використаних джерел

1. Заверуха Н. Основи екології: Навчальний посібник для вищих навчальних закладів/ Нелі Заверуха, Валентин Серебряков, Юрій Скиба,. - К.: Каравела, 2006. - 365 с.

2. Корсак К. Основи екології: Навчальний посібник/ Костянтин Корсак, Ольга Плахотнік; МАУП. - 3-тє вид., перероб. і доп.. - К.: МАУП, 2002. - 294 с.

ПЕРВОМАЙЩИНА НА ПОРОЗІ ТЕХНОГЕННОЇ КАТАСТРОФИ

Мунч А.С., студент групи СМ5/2

Миколаївський національний аграрний університет

Україна зі здобуттям незалежності відразу заявила себе активним учасником глобального процесу ядерного роззброєння.

14 січня 1994 року було підписано Тристоронню заяву Президентів України, США та Росії, згідно якої, з березня 1995 року і до 1 червня 1996-го з території України до Російської Федерації були вивезені усі стратегічні ядерні боєприпаси. Але на території Первомайського району залишилось велика кількість ракетних шахт з залишками ракетного палива.

На сьогодні відбувається незаконний демонтаж ракетних шахт, що загрожує отруєнням людей і зараженням місцевості компонентами токсичного ракетного пального.

Первомайськ місто яке розташоване в північно-західній частині Миколаївської області, за 180 км від Миколаєва, при злитті річок Південного Бугу та Синюхи, у регіоні, що розташований на межі степу та лісостепу.

В даний час місту загрожує техногенна катастрофа. Актуальність даної проблеми полягає в тому, що на Первомайщині розташовані ракетні шахти, залишені в спадок від СССР часів холодної війни.

Дані об'єкти розташовані поблизу сіл Степківка та Генівка[1].

Представники громадських організацій, журналісти та місцеві мешканці побували на цих об'єктах, але ні техніки, ні робітників виявити не вдалося. Проте повсюди були численні ознаки їх недавньої присутності: свіжі сліди від гусениць та протекторів шин важкої техніки, сліди взуття, маса побутового сміття.

Громадяни проводять збір підписів під зверненням до Президента та Генпрокурора з вимогою про їх особисте й невідкладне втручання в ситуацію з метою зупинити небезпечний демонтаж ракетних шахт, ініціювати розслідування, встановити й покарати винних у створенні загрози життю та здоров'ю людей і токсичного зараження місцевості.

Вони переконані, що численні представники місцевих органів влади штучно консервують ситуацію і вдають, що нічого не відбувається, виключно через особисту матеріальну зацікавленість у проведенні незаконного демонтажу шахт. Адже з кожної шахти виймаються сотні тон високоякісної сталі та кольорових металів, а тисячі тон бетонних конструкцій продаються як вторинний залізобетон.

Крім того, люди обвинувачують у злочинній бездіяльності обласне управління Міністерства надзвичайних ситуацій, на яке було покладено обов'язки з рекультивації грунтів на місці шахтно-пускових установок. З’ясувалося, що обласне управління МНСне виконало покладених на нього

обов'язків по рекультивації грунтів, хоча основну масу об'єктів військові покинули ще десять років тому. Усі ці роки МНС фактично бездіяло, а мисливці за металом займались пограбуванням шахт.

Незважаючи на заяви обласного управління МНС про відновлення робіт з рекультивації, ніхто з громадян досі не бачив бійців МНС, які здійснювали б такі роботи, натомість, злочинний демонтаж шахт набув небачених розмірів[2].

Крім того в 2000 р. Первомайщину вже оголошувалась зоною екологічного лиха, після того як понад 500 осіб постраждали внаслідок отруєння токсичними речовинами, які, за даними слідства, могли бути компонентами ракетного пального – гептилу. Тоді в епіцентрі лиха опинилось село Болеславчик, на околиці якого мисливцями за металом був розритий військовий могильник, в якому знаходились контейнери з відходами які були випотрошені. Довкола жахливий хімічний сморід. Там не можна пробути й хвилини. Тих, хто це зробив, цікавили металеві контейнери, що розміщувались всередині бетонних, і які зараз зникли. Саме в них зберігались залишки ракетного пального та інші токсичні відходи.

У цьому тактичному військовому сховищі донедавна знаходились всі контейнери. Зараз вони розкидані за 70-80 м перед ним. На думку місцевих мешканців вміст контейнерів виливався просто в грунт, про що свідчить і характерний запах і майже повна відсутність будь-якого трав'яного покриття безпосередньо на місці, могильник існує там з 1977 р. та ніким не охоронявся[1].

Залишки ракетного палива були злиті прямо в ґрунт, що в подальшому дуже вплинуло на якість цих ґрунтів, а також ці отруйні речовини потрапили в поверхневі та підґрунтові води. Як відомо ця вода вживається людьми і згубно впливає на їхнє здоров’я.

Біля села Генівка Первомайського району виявлено кілька покинутих ракетних "точок", які вщент розкурочені. Скрізь сліди діяльності людей і важкої техніки. Мародери вже дістались підземних споруд, де

розташовувались командний пункт та інші службові приміщення, до підземних шляхопроводів – потерн, що з'єднували різні об'єкти. Стирчить арматура, залишки кабелів, довкола провали і діри, через які видно підземні комунікації.

Весною 2011 року під тиском громадськості та ЗМІ небезпечний демонтаж ракетних шахт, що загрожував отруєнням людей та зараженням місцевості токсичним ракетним пальним, тимчасово вдалося зупинити, але вже восени 2011 р. активісти встановили, що незаконні роботи знову ведуться у попередніх масштабах.

Президент і Прем'єр-міністр заявляли, що беруть цю ситуацію під особистий контроль, гучні слова лунали від місцевих губернатора та прокурора, але розграбування шахт мародерами, нажаль відбувається і зараз.

Отже можна стверджувати про байдужість влади на різних рівнях управління до даної техногенної катастрофи.

Список використаних джерел

1. Демонтаж ракетних шахт в Первомайську[Електронний ресурс] / О.А.Данилюк // КореспонденТ.net – 15 липня 2011р – Режим доступу :http://blogs.korrespondent.net/celebrities/blog/acba/a39221

2.Миколаївщина на порозі техногенної катастрофи через розкрадання ракетних шахт / [Електронний ресурс]//Gazeta.ua– 17.06.2011р – Режим доступу : "http://gazeta.ua/articles/np/440546"

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Назаренко А.А., студент групи СМ 5/2

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні, важливо усвідомлювати нерозривний зв'язок природи і суспільства, що носить взаємний характер.

Зростання масштабів господарської діяльності людини, бурхливий розвиток науково-технічної революції підсилили негативний вплив на природу, призвели до порушення екологічної рівноваги на планеті.

За останні роки зросло споживання в сфері матеріального виробництва природних ресурсів значно зросло.

Головний фундамент життя - ґрунти всюди на Землі деградують.

У той час, як Земля накопичує один сантиметр чорнозему за 300 років, нині один сантиметр ґрунту гине за три роки. На створення родючого шару в 18 - 20 сантиметрів природа витрачає від 1,5 до 7 тис. років. А буря чи сильна злива можуть знищити його за кілька годин.

Світовий океан постійно забруднюється через розширення видобутку нафти на морських промислах. Величезні нафтові плями згубні для життя океану. В океан скидаються мільйони тонн фосфору, свинцю, радіоактивних відходів. На кожен квадратний кілометр океанської води зараз припадає 17 тонн різних викидів суші. Самою вразливою частиною природи стала прісна вода. Стічні води, пестициди, добрива, ртуть, миш'як, свинець і багато чого іншого в величезних кількостях попадають у ріки й озера.

Забруднення атмосферного повітря перевершило всі припустимі межі. Концентрація шкідливих для здоров'я речовин у повітрі перевищує медичні норми в багатьох містах у десятки разів. Кислотні дощі, що містять двоокис сірки й окис азоту, що є наслідком функціонування теплових електростанцій і заводів, несуть загибель озерам і лісам. Аварія на Чорнобильській АЕС показала екологічну загрозу, яку створюють аварії на атомних електростанціях, вони експлуатуються в 26 країнах світу. Все це, як наслідок, обертається отруйними викиданнями в атмосферу, кислотними дощами, мертвими озерами, рукотворними пустелями, назавжди зникаючими видами рослин і тварин. Зникає навколо міст чисте повітря, ріки перетворюються в стічні канави, усюди купи сміття, смітники - така кидається в око картина божевільної індустріалізації світу.

Несприятливі наслідки для людини викликають забруднення земель хімічно шкідливими речовинами (мінеральні добрива, отрутохімікати, продукти радіоактивного розпаду, промислові викиди, канцерогени), засмічення їх будівельним сміттям, побутовими і комунальними відходами, відвалами гірських порід, стічними водами.

Додаткове джерело хімічних речовин для організму міських жителів - екологічно нечиста продукція, яка забруднена добривами і пестицидами, а також опадами, що містять часом усю таблицю Менделєєва. Загальний рівень пилу в містах у 30-40 разів вище фонового, а поблизу промислових підприємств спостерігаються аномальні території, забруднення яких у 600 разів вище фонової.

Для забезпечення здоров'я людини першорядне значення має не тільки усунення небезпечних для її життя порушень навколишнього середовища, але й запобігання умов, які призводять до загибелі цілих екологічних систем. Ось чому треба виключити забруднення, яке згубне не тільки для людини, але і для природних комплексів, які її оточують, особливо рослинного і тваринного світу.

Отже, я вважаю, що екологічна проблема одна з найбільш важливих завдань людства. Від вирішення цієї проблеми залежить майбутнє всієї планети. І вже зараз люди повинні це розуміти і брати активну участь у боротьбі за збереження світу. Нехай внесок кожного не такий вже значний, але як говориться: "Зі світу по нитці - голому сорочка".

Список використаних джерел

1.Екологічні проблеми людства - Режим доступу: http.ua/story/246952

2.Екологічні проблеми світу-Режим доступу: www.epochtimes.com.ua

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО ФОНДУ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

А.О.Неділько, студентка
Житомирський державний технологічний університет

В наш час діяльність людини спричиняє кризову екологічну ситуацію, вирішення якої потребує значних фінансових затрат. Однією із ключових проблем, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, є гострий дефіцит бюджетних коштів і децентралізованих грошових фондів підприємств та низька ефективність їх використання. Питання екологічної безпеки та її фінансового забезпечення актуальні для сьогодення, про що зазначено в Стратегії економічного і соціального розвитку (2004-2015рр.) [1] та Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року [2].

Серед українських вчених-економістів, що займаються дослідженням питань економіки та фінансів природокористування, розвитку системи платежів за ресурси, безпосередньо екологічного оподаткування варто виділити таких як: Веклич О., Данилишин Б., Герасимчук З., Олексюк А.,Кашенко О., Погріщук Г. та інших.

Метою даного дослідження є визначення особливостей діяльності Державного фонду охорони навколишнього природного середовища.

Як відомо, вирішення проблем охорони довкілля тісно пов'язане з пошуком надійних джерел фінансових ресурсів для цих цілей. Для вирішення даного питання було створено Державний фонд охорони навколишнього природного середовища, концентрації коштів якого здійснювалась з метою цільового фінансування природоохоронних і ресурсозберігаючих заходів, а також для зменшення впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення. Фонд діє на державному, обласному і місцевому рівнях, головними завданнями якого є:

- сприяння фінансуванню заходів, спрямованих на забезпечення охорони заповідних природних комплексів та об'єктів, розвиток наукових досліджень, міжнародне співробітництво, еколого-освітні роботи;

- збір і акумуляція внесків, призначених на зазначені вище заходи[3;4].

Зазначимо, що основним джерелом надходжень до Фонду є екологічний податок, який встановлюється суб'єктам господарювання, юридичним особам, що не провадять господарську діяльність, бюджетним установам, громадським та іншим підприємствам, установам та організаціям, постійним представництвам нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, якими здійснюються викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення; скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти;розміщення відходів (крім розміщення окремих видів (класів) відходів як вторинної сировини, що розміщуються на власних територіях (об'єктах) суб'єктів господарювання);утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені); тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк[5].

Кошти Державного фонду охорони навколишнього природного середовища спрямовуються за бюджетними програмами відповідно до планів природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів і кошторисів, що затверджуються головними розпорядниками бюджетних коштів в установленому законодавством порядку. В свою чергу, головними розпорядниками є Міністерство екології та природних ресурсів та інші центральні органи виконавчої влади, які визначаються у державному бюджеті на відповідний рік[4].

В сучасних умовах господарювання актуальності набирає й проблема розвитку позабюджетних джерел фінансування природоохоронних заходів, які

націлені на ліквідацію джерел забруднення. Зауважимо, що використання саме позабюджетних джерел фінансування необхідно розглядати як потенційну складову еколого-економічного механізму природокористування. Відповідно головною метою при створенні позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища в Україні, як і державного, має стати акумуляція коштів для цільового фінансування заходів щодо ефективного природокористування та охорони довкілля.

Отже, можна зробити висновок, що в сучасних умовах є вкрай необхідним забезпечення ефективної та якісної діяльності екологічних фондів, що дозволить вирішити нагальні проблеми охорони довкілля та зробити вагомі кроки у напряму екологізації економіки країни.

Список використаних джерел

1. Про схвалення Концепції національної екологічної політики України на період до 2020 року. Розпорядження КМУ від 17.10.07р. №880-р.[Електронний ресурс].–Режим доступу: www.menr.gov.ua.
2. Гальчинський А.С. Стратегія економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 рр. „Шляхом Європейської інтеграції”. – К.:ІВУ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
3. Глухова О. Екологічний фонд як джерело державного фінансового забезпечення охорони природи[Електронний ресурс].– Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_22/2/gluhova.pdf.
4. Про затвердження Положення про Державний фонд охорони навколишнього природного середовища. Постанова КМУ від 7.05.98 р. №634[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/634-98-%D0%BF.
5. Податковий Кодекс Українивід 02.12.2010 р. № 2755-VI зізмінами тадоповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17.

ПРОБЛЕМИ ЗАБРУДНЕННЯ СЕРЕДОВИЩА ПОБУТОВИМИ ВІДХОДАМИ

Ніколаєнко Д. В., студент групи СС5/1
Миколаївський національний аграрний університет

Проблема захисту середовища існування людини від від подальшої денатурації та виснаження набуває глобального характеру і стає проблемою віку, від своєчасного і радикального вирішення якої залежить життя та здоров'я не тільки нинішнього, а й майбутніх поколінь.

Наш час характеризується зростанням надходження в навколишнє середовище різних забруднень, починаючи з побутових та промислових викидів і закінчуючи пестицидами. В індустріально розвинутих країнах природне середовище настільки перевантажене відходами промислового виробництва і побутовими викидами, що воно не в змозі їх повністю знешкодити. Багато речовин (пластмаси, метали, скло, окремі пестицидні сполуки) не розкладаються або розкладаються дуже повільно, тому створюється загроза порушення екологічних зв'язків у природі. Основними джерелами забруднення у містах є викиди фабрик і заводів, побутові відходи, у сільській місцевості – накопичення гною, хімічні засоби захисту рослин та добрива. Основними «постачальниками» екотоксикатів в Україні були гірничодобувні підприємства, промислово-міські агломерації. Забруднення токсикантами довкілля зрештою впливало на біооб'єкти (при диханні, транскутанному впливові на шкіру і з питною водою) та продукти харчування.[1,3]

В «Національній доповіді про стан навколишнього природного середовища» серед основних чинників техногенного впливу називалися феноли. Ціаніди, хлориди, сульфати, нітрати і нітрити, пестициди, радіонукліди, синтетичні поверхневоактивні речовини, нафтопродукти. Інтенсивне забруднення середовища життя зумовило створення у деяких

державах спеціальних органів з охорони навколишнього середовища. Але, враховуючи глобальний характер поширення токсичних речовин та інших патогенних агентів через атмосферне повітря, воду річок, морів та океанів, створюванні органи не можуть ефективно виконувати свої функції. Гігантські темпи індустріалізації, хімізації та урбанізації з одночасним розвитком стресових ситуацій від соціальних струсів призвели до того, що протягом останнього десятиріччя стан здоров'я жителів України став катастрофічно погіршуватися, оскільки він нерозривно пов'язаний з порушеннями екологічної рівноваги та деградації довкілля, а адаптація людини та всього живого має певні межі й потребує набагато більшого часу, ніж час антропогенних змін навколишнього середовища.

Під серйозною загрозою – генофонд нації. Актуальними заходами згідно з прийнятою в Україні політикою є впровадження сучасних технологій збирання побутового сміття з відбором цінних компонентів, а також промислових технологій його утилізації на обладнанні вітчизняного виробництва. На даний час за програмою Тасіс розробляється проект регіонального управління такими виходами, стратегія якого передбачає: мінімізацію утворення внутрішньоцехових та позацехових відходів підприємства на місці їх виникнення; максимізацію використання відходів, які все ж таки утворилися на підприємстві; екологічно безпечну обробку та видалення тієї частки відходів, які неможливо використати (розміщення на полігонах, спалювання тощо). Важливими заходами є розділення відходів за їх властивостями, наближення місць обробки рецикляції до місць їх утворення з метою зменшення перевезень, уникнення переведення твердих відходів у рідину.[2]

Мета розв'язання проблеми промислових відходів полягає у створенні екологічно безпечних, ресурсозберігаючих, маловідходних виробництв і територіально-виробничих, маловідходних виробництв і територіально-виробничих комплексів різного рівня (промвузол, місто, район тощо), де

відходи одних виробництв повністю чи частково будуть сировиною для інших, тобто каскадної схеми виробництв.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс.–Режим доступу: http://www.eco.com.ua.

2. Ф.Е. Никулин, Утилизация и очистка промышленных отходов, Л-д, Судостроение, 1980, с.12-30.

3. Громов Б.В., Цыганков А.П., Сенин В.Н., Безотходная технология в промышленности, М., Строзький, 1986, с.109-158.

ВИКОРИСТАННЯ БІОГАЗУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Ополінський І. О.,

Дичко А. О., к.т.н., доцент

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут»

Стійкий розвиток територій включає використання альтернативних та поновлювальних джерел енергії, яке не призводить до виснаження природно-ресурсного потенціалу регіону.

Використовуючи альтернативні джерела енергії, такі як: енергія сонячного випромінювання, морів, вітру, річок, біомаси, вторинних енергетичних ресурсів, ми зможемо зменшити використання традиційних джерел енергії та знизити техногенний вплив на довкілля.

Потенціал біоенергетики становить 60% відновлювальних джерел енергії в Україні. До біомаси відносять всю рослинну і вироблену тваринами

субстанцію. Найбільш значними запасами біомаси в Україні є: солома, гній, вторинні відходи, деревина.

Основними способами отримання енергії з біомаси є: анаеробне розкладання, спалювання, гідроліз, ферментація, виробництво водню, суха перегонка та газифікація. Для сільського господарства найбільш перспективними та легкими для використання є перші два способи.

Найпростішим методом отримання корисної енергії з сухої біомаси є її спалювання. Спалювання у камерах згорання може стати одним з найбільш ефективних методів використання енергетичного потенціалу біомаси. Основним недоліком багатьох систем є труднощі забезпечення автоматичної подачі палива, необхідність постійної уваги з боку користувачів, а дим і сажа викликають забруднення навколишнього середовища [1].

Анаеробне розкладання – це розкладання молекул біомаси в результаті діяльності мікроорганізмів. Ця технологія - одна з найбільш простих серед технологій отримання палива з біомаси. В залежності від виду сировини змінюється вихід біогазу, так наприклад з 1 кг тваринних жирів виходить 1,2 $м^3$ біогазу, а з 1 кг трави – 0,5 $м^3$. Сучасні біогазові установки можуть бути місткістю до 4500 $м^3$, які будуються з бетону і сталі. Для підвищення ефективності ємкість підігрівають, а її вміст перемішують. Склад газу, що виділяється при розкладі: метан (40-70%), оксид вуглецю (26-56%), вода (2-3%) та інші гази (1-2%).

Розглянемо установку, що включає метантенк - біореактор вертикального типу об'ємом 2 $м^3$, газгольдер мокрого типу об'ємом 3 $м^3$, ручну таль для завантаження відходів, приймач для рідких відходів об'ємом 1 $м^3$, драбину, естакаду та ковш на 50 кг (рис. 1) . Продукцією установки є біогаз та екологічно чисте органічне добриво. Щодоби установка здатна переробляти 50-200 кг, органічних відходів при їх початковій вологості не менше 85% [2].

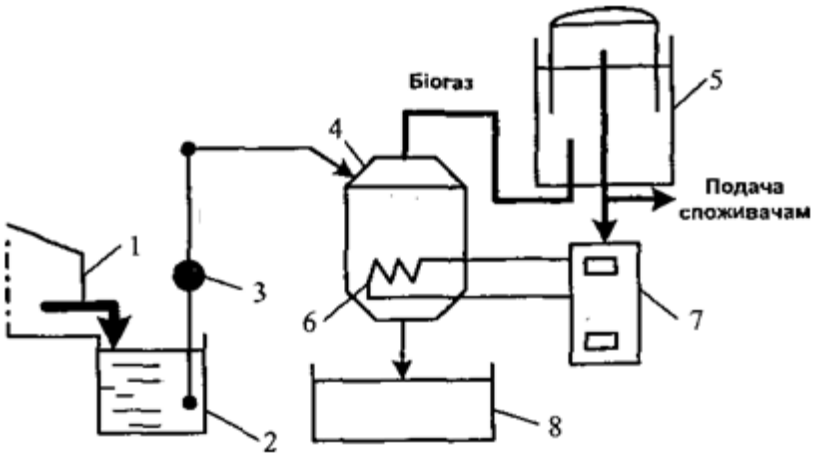


Рисунок 1. Загальна схема біогазової установки:
1 - відходи; 2 - накопичувач відходів; 3 - насос; 4 - метантенк; 5 - газгольдер; 6 - теплообмінник; 7- котел; 8 - склад добрива

В процесі зброджування з допомогою тенів в метантенку підтримується температура 52-55 °С. В таких умовах щодоби установка продукує 50-200 кг органічних добрив та 2,5-12,0 м^3 біогазу, що еквівалентно 1,7-8,0 кг мазуту [3].

При цьому вихід біогазу становить 7-8 м^3/добу та відповідно 2555-2920 м^3/рік. Враховуючи ціну на газ, яка становить 0,7254 грн. за 1 м^3 газу станом на 2012 рік, отримаємо економію у 1853,4-2118,2 грн./рік.

Перевага виробництва біогазу з сільськогосподарських відходів полягає в тому, що вони є засобом здобуття енергії, доступним навіть на рівні окремих домогосподарств. Відходи процесу служать високоякісним добривом, а сам процес сприяє підтримці чистоти в довкіллі та стійкому розвитку територій.

Список використаних джерел

1. Т.А.Железная, А.В. Морозова. Энергетические культуры как эффективный источник возобновляемой энергии / Промышленная теплотехника. – 2008. – 234 с.

2. В. М. Радовенчик, М. Д. Гомеля. Тверді відходи: збір, переробка, складування : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / - К. : Кондор, 2010. - 550с.

3. О. П. Ігнатенко. Економіко-екологічні аспекти рециклу вторресурсів з твердих побутових відходів // Екологія і ресурси. - 2003. - №4. С. 115 - 120.

МАТЕМАТИЧЕСКОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ ВЫХОДА БИОГАЗА И ТЕМПЕРАТУРЫ НА ПОЛИГОНЕ ТВЕРДЫХ БЫТОВЫХ ОТХОДОВ

Осипова Т.А., студентка, Ремез Н.С., д. техн. наук, проф., НТУУ «КПИ»

Полигоны твёрдых бытовых отходов (ТБО) являются источниками биогаза, что, с одной стороны, существенно ухудшает экологическую ситуацию, а с другой стороны, может служить альтернативным источником энергии [1]. В Украине ежегодно образуется более 10 млн. т отходов, в результате анаэробного брожения которых может выделиться до 10 - 15 млн. $м^3$ биогаза в год [2]. Количество биогаза может определяться с использованием измерений давления [3] и температуры [4] на разных глубинах полигона ТБО, характер изменения которых при откачивании биогаза является важной задачей для обеспечения его эффективного сбора.

Для технико-экономического обоснования и реализации проектов по добыче свалочного газа (СГ) необходима предварительная оценка потенциала его образования на конкретном полигоне. Моделирование является наиболее удобным и мало затратным методом предварительного прогнозирования газообразования. Поэтому существует необходимость моделирования температуры в теле полигона и прогнозирование образования свалочного газа.

Целью исследования является прогнозирование температуры и выхода свалочного газа с полигона ТБО, задачей исследования – математическое моделирование распределения температуры в теле полигона ТБО и выхода свалочного газа.

В работе использовалась математическая модель разложения ТБО первого порядка, входными параметрами которой являются скорость образования биогаза k (0,001…0,4 год$^{-1}$), потенциал газообразования L_o (0…312 м^3/т отходов), масса отходов M_i, поступившая на полигон в i-тый год, возраст j-того участка полигона t_{ij} .

Для расчета объема выхода СГ использовалась программа LandGEM. Расчет проводился для действующего полигона ТБО, расположенного в г. Борисполь, Киевской области. Полигон введен в эксплуатацию в 2003 г., запланированная дата его закрытия – 2018 г. На рис.1 изображена зависимость объема эмиссии СГ от времени.

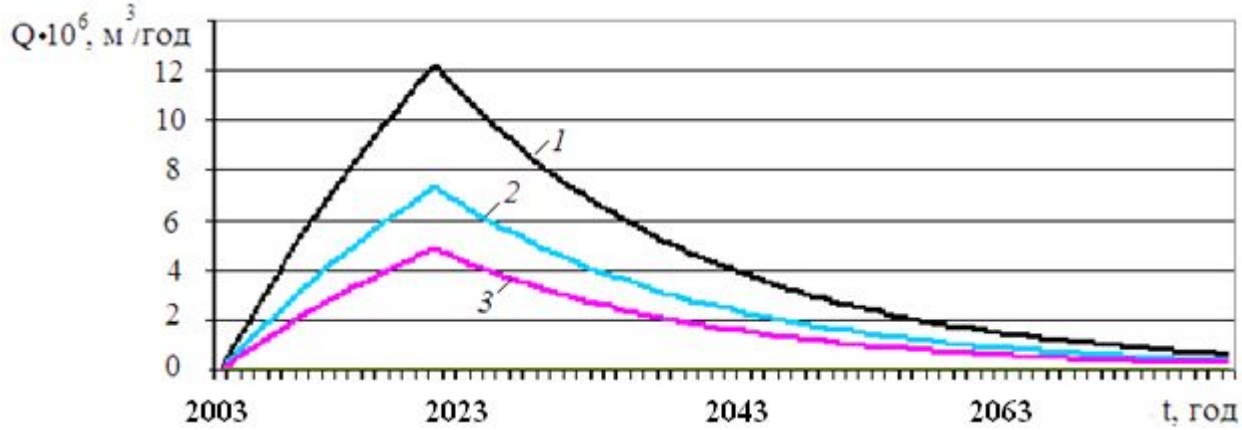


Рис.1 – Зависимость объема СГ от времени на Бориспольском полигоне ТБО: 1 – суммарный выход СГ, 2 - выход метана, 3 – выход CO_2.

Из рисунка следует, что сначала происходит рост эмиссии СГ со временем, и максимум выделения СГ приходится на 2019 год, что соответствует стадии активного метаногенеза, при этом можно получить $7{,}3 \cdot 10^6$ м^3 метана /год. Далее наблюдается уменьшение объемов выделенного газа, которое соответствует стадии стабильного метаногенеза. Прогнозируемые объемы метана, рассчитанные по 2143 год, составляют $2{,}1 \cdot 10^8$ м^3.

Для моделирования температури в теле полигона используют уравнение теплопроводности. Начальные условия задачи заданы в виде распределения температуры в начальный период времени. Граничные условия описывают

поведение потока тепла на границах. Интегрирование данной начально-краевой задачи проводилось численно с использованием неявной разностной схемы. На рис.2. представлены результаты численных расчетов изменения температуры в теле полигона (2). Точками изображены экспериментальные данные [5]. Из сопоставления расчетных и опытных данных можно сделать вывод об их хорошем совпадении.

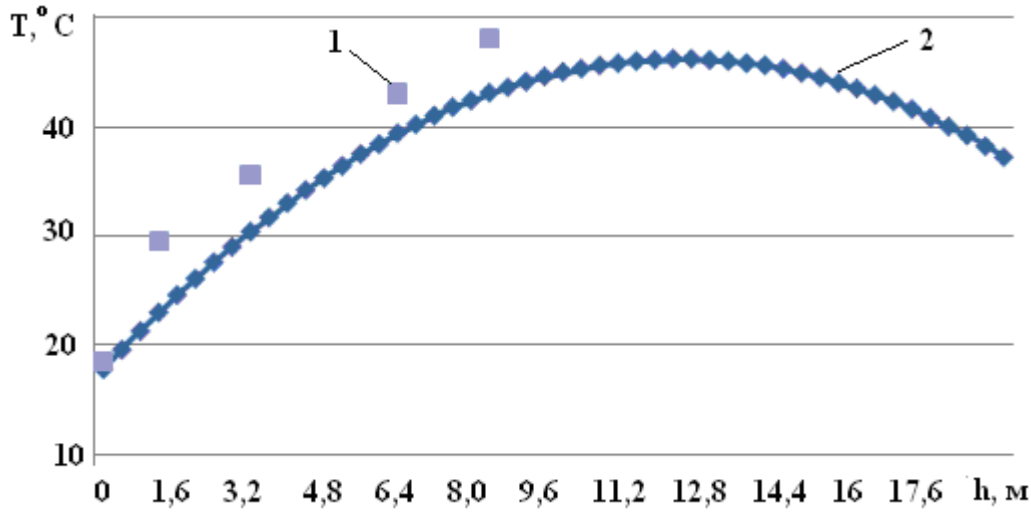


Рис. 2 – Зависимость температуры от глубины на Бориспольском полигоне ТБО: 1 – экспериментальные точки, 2 – результаты расчетов.

Таким образом, разработана эффективная методика, позволяющая на основе математического моделирования делать предварительный прогноз распределения температуры в теле полигона ТБО и выхода свалочного газа.

Список использованных источников

1. Вайсман Я.И. Рекомендации по расчету образования биогаза и выбору систем дегазации на полигонах захоронения твердых бытовых отходов // Вайсман Я.И., Максимова С.В., Глушанкова И.С., Зомарев А.М. Москва. – 2003. – 26 с.

2.Пухнюк А.Ю. Полевые исследования для оценки потенциала образования биогаза на полигонах твердых бытовых отходов Украины// А.Ю.Пухнюк, Д.В.Куцый, Ю.Б.Матвеев.—2013.— 482-495с.

3. Bentley II. W. Baro-pneumatic estimation of landfill gas generation rates at four landfills in the southeastern United States: conference proceedings of SWANA's 28th Annual Landfill Gas Symposium, March 7-10, 2005, San Diego, California.

4. Yesiller N. Analysis of temperatures at a municipal solid waste landfill [Electronic resource]: proceedings Sardinia 2003, Ninth International Waste Management and Landfill.

5.Куцый Д.В. Пространственное распределение давления и температуры вокруг вертикальной биогазовой скважины // Промтеплотехника.—2013. — Т.35, №1.

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ NO-TILL В ГОСПОДАРСТВАХ УКРАЇНИ

Погорєлова Г.В., студентка групи ЗЕ 6/3
Миколаївський національний аграрний університет

Екологічно необґрунтовані підходи до використання земельних ресурсів в у сільськогосподарських цілях з метою одержання високих економічних показників призвели до зниження екологічної стійкості агроландшафтів, деградації сільськогосподарських земель, втрати родючості ґрунту, як одного із компонентів природного середовища і незамінного ресурсу у сільському господарстві. Захист сільськогосподарських земель від деградаційних процесів, спричинених антропогенною діяльністю є надзвичайно актуальним питанням сьогодення і вимагає дещо нових поглядів на вирішення цієї проблеми в контексті збалансованого розвитку землекористування.

Ми підтримуємо думку переважної більшості науковців про необхідність зміни підходів до використання землі, способів ведення землеробства, концепції землекористування взагалі. Необхідність екологізації цього процесу вимагає перегляду поглядів про ефективність та доцільність застосування

традиційного інтенсивного ведення господарювання, постає необхідність переходу на стійкий розвиток землекористування та зміну, у зв'язку з цим, систем землеробства, які відповідають новим вимогам сучасності.

Сьогодні в світі за системою зберігаючого землеробства обробляється більше 400 млн. га, при цьому цифра неухильно росте [1]. Характерний, що лідерами з впровадження ресурсозберігаючих технологій стали найбільші світові експортери зерна: США, Канада, Аргентина, Австралія і країни ЄС. Наприклад, у США за технологією зберігаючого землеробства обробляється 37% площ, у Німеччині – 26%, у сусідній Росії – до 3% [2].

No-Till (від англійського «no tillage» – «не орати») – технологія, яка дозволяє поліпшити живлення ґрунту, стимулює в ній біологічну активність, збільшує зміст органічних речовин і сприяє формуванню гумусових частинок. Крім того, No-Till є вологозберігаючою технологією та покращує накопичення вологи в ґрунті порівняно з механічним обробітком, що набирає все більшої актуальності в нинішніх умовах. Проте перше, що приваблює аграріїв в технології No-Till – це можливість мінімізації витрат. Адже мета будь-якого керівника – підвищити прибутковість підприємства, а за допомогою No-Till можна скоротити витрати палива і парк сільгосптехніки, підвищити продуктивність, підняти землеробство на сучасний рівень.

Досвід господарств, які застосовують технологію No-Till, свідчить, що з відмовою від механічної обробки ґрунту кількість «заліза» скорочується з 74 до 5 кг/га, а витрати на його ремонт – з 17 доларів до 4 доларів [3]. Але якщо просто купити сучасні сівалки, насіння, засоби захисту рослин і посіяти-зібрати – успіху не буде. Потрібно заздалегідь прораховувати, моделювати розвиток культур, прогнозувати можливі фітосанітарні проблеми, вибудовувати стратегію і тактику виробництва. Це складна система, яка потребує дотримання найменших тонкощів у всіх технологічних операціях. Якщо хоча б одним із елементів знехтувати, то система вже не дасть бажаних результатів.

Отже, що швидше розпочнеться широке впровадження у виробництво системи No-Till, то швидше матимемо стабільність, зниження витрат та зростання прибутку в сільському господарстві країни.

Список використаних джерел

1. Гриненко С. П. Система точного землеробства як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємницьких формувань / Гриненко С. П. // Економіка АПК. – 2008. - №6. – С. 117-119.

2. Котикова О. І. Теоретико-методологічні основи стійкого розвитку землекористування : монографія / О. І. Котикова. — Миколаїв : Видавець Ганна Гінкул, 2009. — 201 с.

3. Марченко В. Безполицевий обробіток грунту в Україні / Марченко В. // Пропозиція. – 2010. - №9. – С.98-103.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ

Погріщук Г.Б., к.е.н., доцент кафедри фінанси і кредит
Вінницького інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету.

Екологічна ситуація в Україні спеціалістами оцінюється як критична, а сам характер природокористування незбалансований, нераціональний. У цілому в державі склався техногенний, забруднюючий природу тип економічного механізму природокористування, який не стимулює розвиток екологічно-чистих виробництв і технологій, на відмінну від країн Західної Європи, США, Японії. Разом із тим погіршуються умови життєдіяльності населення, знижується конкурентоспроможність вітчизняних господарюючих суб’єктів, виходячи з міжнародних і європейських стандартів.

Тому виникає необхідність пошуку нових чинників підвищення ефективності та конкурентоспроможності національної економіки, важливу роль серед яких має відігравати екологізація всіх сфер економічної діяльності.

Проблеми екологізації економіки досліджували такі вітчизняні вчені як: І. Синевич, Т. Туниця, Ю. Туниця, О. Іщенко, М. Хвестик та ін. Проте дана проблематика ще досконало не вивчена, тому потребує подальшого дослідження.

Метою статті є визначення напрямів екологізації економіки України.

Вирішення проблем охорони природного середовища неможливе без забезпечення екологізації економіки і суспільства, що є необхідною умовою для зміни усієї екологічної ситуації, поліпшення охорони довкілля і використання природних ресурсів. В Україні цей процес, на нашу думку, доцільно здійснювати за такими напрямами:

1. Створення державою сприятливого клімату для розвитку еколого орієнтованого бізнесу із застосуванням ефективних економічних інструментів і методів.

2. Забезпечення комплексного вирішення господарських проблем з урахуванням як екологічних, так і економічних чинників.

В основу розробки напрямків екологізації виробництва доцільно покласти такі принципи: безумовної екологічності новоствореної чи діючої техніки та технології; пріоритету збереження природного середовища відносно будь-яких технократичних принципів.

Проблеми екологізації виробництва можна вирішити трьома шляхами: проведення прямих природоохоронних і компенсаційних заходів; попередження утворення забруднюючих речовин, що пов’язано з впровадженням нових безвідходних екологічно чистих технологій; екологічне виховання населення країни. При цьому було б бажано враховувати ряд умов:

- без екологічного підприємства не може бути екологічної економіки, а без екологічної економіки не може бути життя, гідного людини;

- без екологічного підприємства не може бути суспільної згоди з підприємництвом, а без суспільної згоди не може бути ринкової економіки;
- без екологічно орієнтованого менеджменту втрачаються шанси на успіх на ринку і збільшується ризик екологічної відповідальності, що ставить під загрозу існування підприємства.

Для заміни екстенсивного типу розвитку економіки на еколого-безпечний і стійкий необхідна поступова екологізація економічної діяльності.

Екологізація економіки і суспільства в Україні є необхідною умовою для покращення екологічної ситуації, збереження охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів. Тому необхідна послідовна і цілеспрямована політика екологізації всіх галузей економіки, що вкрай важливо для формування екологічної парадигми в суспільстві.

БІОБЕЗПЕКА ТА ПРОБЛЕМИ, ЩО З НИМИ ПОВ'ЯЗАНІ

Тарасюк М.Ю., студентка гр. СМ5/2
Миколаївський національний аграрний університет

Біобезпека – це збереження живини організмами своєї біологічної сутності, біологічних якостей, системо-утворюючих зв'язків і характеристик, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цінності, яка може мати місце внаслідок упровадження чужорідних форм життя в екосистему, що склалося, бактеріального забруднення їх і впливи генної інженерії, генної терапії чи вірусів на органи і тканини.

Питаннями забезпечення біобезпеки приділяють недостатньо уваги в багатьох країнах світу, проте у європейських країнах цим питанням приділяється більше уваги, а саме противники технології рекомбінантної

ДНК, яких 30% у Європі і 13% у США, вважають, що ця технологія є не лише ризиковою, а й морально неприйнятою.

Ризику генній інженерії ймовірність здійснення небажаного впливу генетично-модифікованого організму на довкілля, збереження і стійке використання біологічної різноманітності, у тому числі здоров'я людини, внаслідок передавання генів.

ГМО – це організм чи декілька організмів, будь-яке не клітинне, одно- чи багатоклітинна жива система, здатна до відтворення чи передавання спадкового генетичного матеріалу. Відрізняється від природніх організмів, отриманий із застосуванням методів генної інженерії і містить генноінженерні матеріали

(гени, їх фрагменти чи комбінації генів). Організми, які піддаються генетичній трансформації називаються трансгенні, іншими словами трансгенний організм – це тварини, рослини, мікроорганізми, віруси, генетична програма яких змінена.

Для створення ГМО розробленні методики, які дають змогу вирізати з молекул ДНК необхідні фрагменти, модифікувати їх певним чином, реконструювати їх в одне ціле і клонувати. Донорами можуть бути мікроорганізми, віруси, рослини, тварини і навіть людина.

За використанням трансгенних організмів отримують генетично-модифіковані джерела їжі - це сировина і харчові продукти або компоненти, що використовуються людиною в натуральному чи переробленому вигляді, отримане з ГМО чи містить їх у своєму складі.

В зв'яку зі зростанням населення землі збільшуються потреби в кількості продуктів харчування. Тому генетики за допомогою генної інженері їрозробляють нові сорти і види рослин, тварин, бактерій та мікроорганізмів з покращеними властивостями.

Генна інженерія – наука, про генетичне конструювання, спрямоване на створення нових форм біологічно активних ДНК та генетично нових

форм клітин і цілих організмів за допомогою штучних перенесень генів(технологія рекомбінації ДНК).

Створення трансгенних організмів супроводжується певним колом ризиків, до яких відносять: харчові алергії, токсичність, горизонтальний переніс генів від генно-модифікованих організмів до споживача, вплив на екосистеми (знищення традиційних вже існуючих видів рослин), водночас є переваги ГМО: порятунок людства від голоду, стійкість генномодифікованих рослин до умов зовнішнього середовища, стійкість до гербіцидів, до комах, до вірусів, грибів, до посухи, зниження алергенності та детоксифікація, трансгенні тварини стійкі до захворювання, з покращеним складом продукції і т.д.

До поширених джерел алергенів належать: молоко, яйця, пшениця, риба, ракоподібні, бобові, горіхи

Система оцінювання якості і безпеки ГМД – їжі, в основу якої покладено принцип композиційної еквівалентності, може бути рекомендована для продукції яка у своєму складі не містить білків і ДНК. До таких продуктів належать: ароматичні добавки, рафіновані олії, модифікований крохмаль, сиропи глюкози, декстрози, ізоглюкози та інші цукри.

У більшості країн проводять поетапне оцінювання небезпеки і якості генно-модифікованих джерел. Основу цього підходу становить принцип композиційної чи реальної еквівалентності, який полягає у порівняні генно-модифікованих продуктів із традиційним еталоном.

За результатами порівняння продукти поділяють на такі класи безпеки:

1-й клас передбачає:

якщо в результаті оцінювання композиційної еквівалентності не виявлено відмінностей між генетично модифікованою харчовою продукцією і традиційними аналогами – продукт є нешкідливим для здоров’я .

2-й клас:

виявлено певні відмінності – допустимо.

3-й клас:

повна невідповідність.

Продукція другого і третього класів підлягає подальшому оцінюванню на безпеку.

На жаль на внутрішньому ринку, України трансгенні продукти з'явилися вже понад десять років тому і нині продовжують несанкціоновано і неконтрольовано розповсюджуватись.

Законодавче регулювання в галузі біобезпеки ГМО в Україні не ефективне. Недосконаліть чинної нормативної бази зумовлена передусім відсутністю концептуального визначення засад державної політики у сфері біобезпеки ГМО та продуктів[1].

Список використаних джерел

1.ДиманьТ.М. "Безпека продовольчої сировини і харчових продуктів" //Т.М. Дикань, Т.Г. Мазур. Київ видавничій центр "Академія" 2011р.

БІЗНЕС НА ВІДХОДАХ В УКРАЇНІ

Торчило В. М., студент групи СМ 5/1

Миколаївський національний аграрний університет

Екологи б'ють на сполох. В Україні накопичилося більше 30-ти мільярдів тонн промислових відходів. Із них два мільйони небезпечних. Антропогенне і техногенне навантаження на середовище – у кілька разів більше, ніж в інших країнах. Причини руйнації довкілля відомі: застарілі технології, які застосовують у виробництві, і повільне впровадження «зеленої» економіки.

Основними чинниками, що сприяють погіршенню стану цієї сфери, є невиконання місцевою владою вимог, законодавства. Згідно з даними Державного комітету статистики України, щороку кількість твердих побутових відходів (далі – ТПВ) збільшується на 20%.Однак не варто забувати, що ця галузь є не тільки матеріаломісткою і потребує значних інвестицій, але й сама може давати непогані прибутки.

В країні потужностей значної кількості існуючих полігонів та сміттєзвалищ не достатньо, сміттєпереробні заводи не відповідають сучасним вимогам. Разом з тим в цю галузь залучаються значні іноземні інвестиції, ми знаємо позитивний досвід інших країн. У США і країнах Західної Європи вже давно налагоджено роздільне збирання ТПВ. Розроблено екологічно чисту технологію переробки, завдяки якій утворюється електроенергія. Шведська, німецька та канадська компанії інвестують кошти в будівництво заводів з утилізації сміття за сучасними технологіями. Планується вторинна переробка скла та паперу, виробництву біогазу, теплової та електроенергії з відходів.

Для нашої держави сортування твердих побутових відходів – справа відносно нова у2005р. відкрився перший сортувальний завод «ГрінКо-цетр» Це є однозначно перспективний шлях розвитку українського ринку управління твердими побутовими відходами.

Слід вжити комплекс заходів щодо утилізації сміття:

− створити постійно діючу координаційну комісію по ТПВ для розробки стратегії та основних напрямків управління ТПВ, залучивши місцеву виконавчу владу; відомства державного нагляду (управління екології, СЕС таі н..); керівників підприємств, що виконують вивіз та утилізацію ТПВ, збір та переробку вторинної сировини; керівників великих місцевих підприємств; населення та громадські організації; відомих вчених та експертів; представників ЗМІ;

− збільшити штрафи за викиди сміття в недозволеному місці, оскільки вони надзвичайно малі, що, нікого не лякає, та й здебільшого існують лише

на папері;

− вилучити з використання поліетиленові пакети, замінити їх паперовими (картон), як було зроблено в США;

− створити заводи для розкладання сміття біологічними методами.

Будемо сподіватися, що ці заходи допоможуть Україні подолати проблему навали сміття!

Список використаних джерел

1. Козак А. Пакувальні відходи: лише переробка й утилізація/А. Козак // Харчова і переробна промисловість. – 2002. – № 1. – С. 27-29

2. Робинсон Н. Правовое регулирование природопользования и охраны окружающей среды в США/ Н. Робинсон// , 2011. — 453 с.

3. Сабателли О. Использование энергетического потенциала ТБО /О. Сабателли// Рециклинг отходов. — 2007. — № 5 (11). — С. 18—21.

ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ

Г.О.Тягунова, студентка групи Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Актуальним цю тему робить швидке зростання ролі туризму у економіці, він зараз забезпечуючує десяту частину світового валового національного продукту. Ця галузь економіки розвивається швидкими темпами і найближчими роками стане однєю з найбільш важливих її секторів.

Останніми роками туризм став одним з найприбутковіших видів бізнесу в світі. Він використовує приблизно 7% світового капіталу.

Екотуризм – це форма подорожі, сприятлива для навколишнього середовища. Вона відбувається на територіях, що мають природничу цінність (національні та ландшафтні парки). Екотуризм спрямований на охорону

природного й культурного середовища регіонів, які відвідуються туристами. Він передбачає, що учасниками цих подорожей є люди з високою екологічною свідомістю. Синонімом поняття "екотуризм" є зелений туризм (, природничий туризм. Виділяються такі форми екотуризму – активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний, рибальство), фауністичні та флористичні поїздки (орнітологічні поїздки, полювання, тематичні поїздки), культурологічні й етнографічні поїздки..

Сільський туризм і його різновидність агротуризм мають багато спільного з екотуризмом і часто відповідають багатьом його пріоритетам, зокрема: збереження природничого та культурного середовища, підтримка добробуту місцевої громади, постачання туристам харчів з місцевих продуктів. Деякі власники агротуристичних господарств, розташованих поблизу природоохоронних територій, підтримують серед туристів проекологічні вимоги. У сільських місцевостях організовують відвідувачам багато додаткових послуг, що включають екотуристичні програми: кінні та велосипедні прогулянки, маршрути по знакованих стежках у національних і ландшафтних парках, природничі подорожі, збирання ягід та грибів. Але сільський туризм (агротуризм) і екотуризм відрізняються основними цілями використання вільного часу. Їхня головна різниця полягає у базових мотивах подорожування. Сільський туризм – це форма проведення вільного часу у вигляді стаціонарного відпочинку, тоді як базовою метою екотуризму виступає активне відкриття дикої природи, традицій і культури, їх глибоке пізнання й сприйняття. Сільські оселі можуть використовуватись як база для ночівлі та харчування екотуристів.

Наведені вище поняття, пов'язані з сільським туризмом і екотуризмом, знайшли своє використання для визначення форм туристичного руху в Україні. Зокрема, відпочинок в українських селах було визначено як "сільський зелений туризм". Він охопив широкий спектр форм відпочинку на селі: від стаціонарного відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), відпочинку у туристичних центрах і курортах, що розташовані у селищах і малих містах, до відпочинку у сільських дворогосподарствах (агротуризм).

Визначення сільського руху як "зелений" підкреслює його проекологічну орієнтацію.

Всього більшого поширення набуває агротуризм, або агроэкотуризм. Це туризм в сільській місцевості, при якому туристи під час свого відпочинку ведуть сільський спосіб життя на фермах і хуторах. Розвиток такого виду туризму найактуальніше для країн Західної Европи (і частково США) з невеликим відсотком природних ландшафтів і високим рівнем сільськогосподарської освоенности території.

Найпоширеніша різновидність екотуризму в Україні— агротуризм або, як його ще іноді називають, сільський туризм. Село з його тишою, життя і близькістю до природи завжди надавала терапевтичну дію на міських жителей. Концепція агротуризма проста: ділячи дах з господарями, міськи жителі залучаються до традиційного сільського побуту: приймають участь в повсякденних селянських работах, обробляють землю, допомагають з нескладним ремонтом, збирають яблоки і виноград, стрижать овець і доять корів. І при цьому насолоджуються красотами природи, співом птахів, верховой їздою, велосипедними прогулянками, полюванням і рибалкою, а потім утамовують голод свіжими натуральними продуктами — плодами своїх рук — на чистому повітрі.

Сільський туризм, є одним з видів екологічного туризму, який останнім часом набуває поширення і продовжує активно розвиватися в багатьох європейських країнах. Не є винятком і Україна. Характерно, що в розвинених країнах світу такий вид відпочинку користується попитом не лише у людей середнього достатку, а й у заможної частини населення. Адже агротуризм дає можливість міським жителям відпочити в сільській місцевості на природі, позбутися стресів, відвідати місцеві пам'ятки, ознайомитися з побутом сучасних сільських мешканців та народними традиціями, які вони зберігають, а за бажання - взяти участь у сільськогосподарських роботах.

Цей вид туризму, сприяючи розвитку малого бізнесу в аграрних регіонах, дає можливість міським мешканцям активно відпочивати в приватних

сільських господарствах, а сільським господарям поліпшити своє фінансове становище. За зеленим в Україні велике майбутнє. Так впевнено про це казати деє можливістьте, що урбанизація протікає з кожним роком все інтенсивніше, а саме місські жителі і є потенційні прихильники сільського туризму.

Список використаних джерел

1.Подгородецкий п.Д. Крим: природа. – Сімферополь: Таврія, 1998. – 192

2. Федорченко В.К., Дьорова Т.А. Історія туризму в Україні К.: Вища школа, 2002. - 195 с.

3. Туризм: М.: Финансы и статистика, 320 с.–2000.

4. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.day.kiev.ua, "Українське село як об'єкт туризму", щоденна всеукраїнська газета №100, п'ятниця, 8 червня 2001.

5. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://travelblog.kiev.ua, "Туризм і відпочинок в Україні", 11 березня 2007.

БІОГАЗ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Фещенко Д.М. студент, Дичко А.О., к.т.н., доцент,
кафедра інженерної екології
інститут Енергозбереження і Енергоменеджменту НТУУ “КПІ”

Досягнення "сталого розвитку" є складним завданням у сучасному світі. Це стосується технологій, які можуть допомогти в управлінні при розгляді економічних, соціальних і екологічних питань для життєзабезпечення суспільства. Існує необхідність вирішення існуючих проблем з якими стикається суспільство без створення будь-яких довгострокових негативних наслідків. Однією з таких проблем є виробництво енергії. традиційними способами.

Енергія є важливим компонентом у сучасній економіці і повинна бути оцінена в контексті інших аспектів розвитку. Сучасні енергетичні послуги повинні бути розвинені і розгорнуті у всіх аспектах процесу виробництва - наприклад, енергетики та зв'язку, енергетики та промисловості, енергетики і навколишнього середовища, енергетики та сільського господарства, енергетики та освіти, енергетики та громадського здоров'я.

На даний момент розвиток перспективних технологій традиційної енергетики підвищують ефективність використання енергоносіїв, але не поліпшують екологічну ситуацію: теплове, хімічне й радіоактивне забруднення навколишнього середовища може привести до катастрофічних наслідків, а також ведуть до швидкого виснаження природних ресурсів.

У зв’язку з цим постала необхідність у пошуку раціональних технологій використання вичерпних енергетичних ресурсів з однієї сторони, а також пошук нових і розвиток відомих нетрадиційних і поновлюваних джерел енергії.

Всі енергетичні ресурси на Землі є в остаточному підсумку продуктами діяльності Сонця. Практично вся нетрадиційна енергетика - це перетворення й використання енергії Сонця прямими й непрямими методами.

Ефективним поновлюваним джерелом енергії є біомаса.

Встановлено, що ресурси біомаси в різних видах є майже у всіх регіонах, і майже в кожному з них може бути налагоджена їх переробка в енергію й паливо. Незважаючи що біомаса - це відходи якого-небудь процесу або вирощується спеціально для виробництва енергії, вона вважається «зеленою» технологією.

По кількості отриманої енергії біомаса займає поряд із природним газом третє місце. З біомаси одержують в 4 рази більше енергії, ніж дає ядерна енергетика.

При виробництві біогазу не відбувається виділення метану в атмосферу, а це дозволяє зменшити парниковий ефект тому, що метан впливає на парниковий ефект в 21 раз більш сильніше, ніж CO_2, і перебуває в атмосфері 12 років.

Встановлено, що: теплотворна здатність біогазу 22 МДж/м^3; при розкладанні 1 м^{3}твердих побутових відходів виділяється до 1,5 м^3/рік біогазу в перші 15-20 років. Потім інтенсивність його виділення різко скорочується; кількість електроенергії, яку можна одержати з 1 м^{3}біогазу дорівнює 1,8 кВт·год.

Біогаз є продуктом анаеробного розкладання органічних речовин. Він містить метан, вуглекислий газ, водень, аміак, сірководень і деякі інші газів. Коли вміст метану в біогазі досягає майже 50%, газ стає легко займистим, коли спалюється з достатнім запасом повітря він може безпечно використовуватися в якості палива для приготування їжі або для процесу нагрівання.

Сировиною для виробництва біогазу можуть бути екскременти тварин, органічні відходи промислових підприємств ,сільськогосподарські відходи.

Після видалення небажаних домішок, біогаз можна використовувати в якості моторного палива для вироблення електроенергії. Якщо чистота метану буде збільшена до більш ніж 90%, то газ може бути стиснутий до високого тиску більше 200 бар і зберігається в балонах. Потім він може безпосередньо замінити CNG, навіть для автомобільного застосування.

При виробництві біогазу утворюється біодобриво, що містить біологічно активні речовини й мікроелементи. Основною перевагою біодобрив у порівнянні із традиційними добривами, є форма, доступність і збалансованість всіх елементів живлення, високий рівень гуміфікації органічної речовини, що служить потужним енергетичним матеріалом для ґрунтових мікроорганізмів, тому після внесення в ґрунті відбувається активізація азотофіксуючих і інших мікробіологічних процесів.

Продумане і раціональне управління переробкою відходів дозволяє не тільки запобігти деградації й знищення природних комплексів, але й оздоровити соціально-економічну ситуацію в регіоні. Грамотне управління відходами спричиняє: поліпшення екологічної обстановки й здоров'я населення; створення нових підприємств і додаткових робочих місць; скорочення відчуження земель під смітники.

Список використаних джерел

1.Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / [За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника]. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2005. – 654 с.

1.Amon, T., Amon, B., Kryvoruchko, V., Zollitsch, W., Mayer, K. &Gruber, L. 2007.Biogas production frommaize and dairy cattle manure—Influence of biomass composition on the methane yield.Agriculture, EcosystemsandEnvironment 118, 173-182.

2. Persson, M., Jönsson, O. &Wellinger, A. 2006.Biogas upgrading to vehicle fuel standards and gridinjection. IEA Bioenergy Task 37 – Energy from biogas and landfill gas.

ФОРМУВАННЯ РИНКУ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

Фісюн А.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні існує проблема енергетичної залежності в Україні від імпортованих енергоносіїв, через недостатність власного забезпечення цими ресурсами та власного виробництва. Це призводить до поступового підвищення цін на нафтопродукти в країні, а як наслідок до підвищення собівартості вирощуваної продукції.

Проблемами формування ринку біопалива займаються багато вчених, такі як: Г.М. Калетнік, А.І. Алтухов, Л.В. Гойсюк, Н.В. Мельник та ін. Але все ж таки залишається чимало невирішених питань науково-практичного змісту, що потребують подальшого дослідження та вирішення.

Мета та завдання дослідження - розглянути та дослідити основні аспекти формування ринку біопалива в Україні.

Одним із шляхів вирішення представленої проблеми є поступова заміна нафтопродуктів на біопаливо. Існують такі види біопалив:

1) деревне паливо, що виробляють із побічних продуктів деревини;

2) біопаливо з олійних культур, виробництво якого відбувається з твердих продуктів та результатів їхньої переробки;

3) спиртове біопаливо, виробництво з етилового спирту.

Для України найкращим варіантом є виробництво біопалива з олійних культур, а саме біодизелю. Біодизельне паливо − це екологічно чистий вид палива, що отримується з рослинних олій та тваринних жирів і використовується для заміни звичайного дизельного палива. Біодизель може використовуватись у звичайних двигунах внутрішнього згорання як самостійно, так і в суміші зі звичайним дизпаливом, без внесення змін у конструкцію двигуна [1].

Боярчуком В., Фтомою О., Боярчуком О було проведено оцінку економічної та енергетичної ефективності виробництва різних видів сировини для виробництва біодизелю, і було визначено, що з економічного та енергетичного огляду найкращим варіантом є ріпак, але тільки при власному вирощуванні даної культури [2].

Застосування ріпаку як сировини для виробництва біопалива призведе до реформування аграрного виробництва в країні, оскільки для забезпечення надійних джерел надходження біосировини слід буде забезпечити конкурентоспроможність виробництва ріпаку за інноваційними технологіями та створення техніко-технологічних умов, формування організаційно-економічного механізму ринкового середовища з розвинутим правовим регулюванням: застосування прогресивних методів обробітку ґрунту, сучасних способів сівби, системи догляду за посівами та їхнє збирання; адаптація нових технологій вирощування і приготування біосировини до змін природно-кліматичних умов кожної агроекологічної зони країни. Економічно обґрунтована система виробництва і реалізації біопалив повинна бути побудована таким чином, щоб споживачі сприймали її як економічну, так і екологічну ефективність [3].

Ринок біопалива в Україні знаходиться на стадії формування, але сировинне забезпечення цього ринку має досить перспективні напрямки розвитку. Тому для його становлення необхідно прийняти відповідні законодавчі акти, створити потужну інфраструктуру та розробити організаційно-технологічну модель його виробництва.

Список використаних джерел

1. Особливості формування національного ринку біопалива [Електронний ресурс].— Режим доступу. : http://archive.nbuv.gov.ua.

2. Енергетичнаефективністьбіопалив з ріпаку, пшениці, кукурудзи та цукровогобуряку [Електронний ресурс] .— Режим доступу. : http://www.nbuv.gov.ua.

3. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалив в Україні /Г.М. Калетнік // Монографія – Київ: Аграрна наука , 2008.

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Харіна С.Ю., магістрант групи Е 5/3
Миколаївський національний аграрний університет

На всіх етапах розвитку сільського господарства одним із основних напрямків є виробництво екологічно чистої продукції, а також обґрунтування заходів щодо стабілізації і підвищення її ефективності. Актуальність проблеми ефективності органічного сільськогосподарського виробництва, за сучасних умов господарювання посідає одне з перших місць. Вирішення та реалізація цієї проблеми – це формування реального добробуту населення країни, підвищення її продовольчої безпеки.

Виробництво екологічно чистої продукції сьогодні є головним завданням всіх господарюючих суб’єктів аграрного сектору яке направлене на

формування органічного ринку продовольства. Ефективність розвитку органічного виробництва формується під впливом багатьох чинників, зокрема ґрунтово-кліматичних, технологічних, біологічних та інших, що ускладнює пошук додаткових можливостей для її підвищення[2].

Питання ефективності органічного виробництва відображено в дослідженнях вітчизняних науковців і практиків: А.С. Антонця, В.В. Гармашова , В.М. Писаренка, М.К. Шикули, І.А. Шувара , В.В. Сокальського. Разом з тим питання підвищення ефективності виробництва органічної продукції й надалі залишаються недостатньо вивчені в межах окремих регіонів і сільських територій, спеціалізація яких охоплює виробництво органічної сільськогосподарської продукції [3].

В Україні, за даними Федерації органічного руху України, на сьогодні нараховується 142 фермерські господарства, які виробляють органічну сільськогосподарську продукцію, яких понад 270 тис. га (0,7% земель сільськогосподарського призначення). За цими показниками Україна посідає 21-ше місце у світі. Частка сертифікованих органічних площ серед загального об’єму сільськогосподарських угідь України становить нажаль 0,7% [4].

При цьому Україна займає перше місце в східноєвропейському регіоні щодо сертифікованої площі органічної ріллі, спеціалізуючись переважно на виробництві зернових, зернобобових та олійних культур; 90% виробленої вітчизняної органічної продукції йде на експорт; продаж продукції всередині країни забезпечує виробникам рентабельність із одного гектара на 70%, тоді як реалізація до Європи – 200%. У 2008 р. оборот національного ринку органічних продуктів становив 600 тис. євро, у 2009 р. збільшився до 1,2 млн євро, у 2010 р. – до 2,4 млн євро, а в 2011 р. він склав 5,1 млн євро. [5].

Таким чином, незважаючи на кризу та високі ціни, український органічний ринок зростає. На сьогодні органічні господарства набули поширення по всій території України, зокрема вони є у Полтавській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Вінницькій, Тернопільській, Житомирській областях.

За даними останніх офіційних досліджень кількість сертифікованих органічних ферм становить майже 100 од. (близько 0,11% від аграрних підприємств в середньому в Україні). Більшість органічних господарств України є великими, тому що середньому їхній розмір коливається біля відмітки 2,7 тис. га [6]. Сільське господарювання на органічних засадах пов'язане зі зміцненням машино-технічної бази аграрних господарств та її постійним оновленням, оскільки технологічне утримання підприємства активізує інноваційний чинник на всіх етапах функціонування підприємства.

Таким чином, економічний ефект у вигляді прибутку від запровадження органічного способу виробництва покращується паралельно зі здійсненням загальної перебудови діяльності підприємства на екологічних засадах.

Висновки. Здійснення переходу виробників сільськогосподарської продукції на засади органічного виробництва в агровиробництві вимагає значних фінансових вливань. Останні потрібні не лише для безпосереднього виконання науково-дослідних робіт, але й для створення можливості їхнього практичного освоєння, оскільки низька сприйнятливість окремих агровиробників до практичного впровадження органічної системи часто пов'язана з фізичним зносом та моральним старінням їхнього матеріально-технічної бази.

Список використаних джерел

1. Антонец С. Поле без плуга – по велению души / С. Антонец; записал П. Коротич // Надежда планеты. – 2009. – № 6. – С. 8-11.

2. Писаренко В.М. Основні напрями інтегрованого захисту рослин в умовах органічного землеробства / В. М. Писаренко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2008. – № 4. – С. 14-18.

3. Екологічні проблеми землеробства: підручник / В.П. Гудзь [та ін.]; за ред. В.П. Гудзя. – Житомир: Вид-во Житомир. нац. Агроекологічного ун-ту, 2010. – 708 с.

4. Сокальський В.В. Органічне землеробство: проблеми і перспективи / В.В. Сокальський // Економіка АПК. – 2010. – № 4. – С. 48-53.

5. Федерація органічного руху України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.organic.com.ua/>.

6. Бейдик Н.М. Формування попиту на продукцію органічного виробництва / Н.М. Бейдик // Ефективне тваринництво. – 2010. – № 1. – С. 9-12.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО – БЕЗПЕЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Центій О. А., студентка групи Е4/3

Миколаївський національний аграрний університет

Глобалізаційні та ринкові процеси не лише створили умови для вільного функціонування та взаємодії економік країн світу, бурхливим розвитком конкуренції вони породили свого роду хаос в країнах, котрі розвиваються. Україна, будучи відсталою в своєму розвитку від країн Західної Європи, США, Японії та інших розвинених країн, прагне підвищити свій виробничий та експортний потенціал, покращити свою економічну стабільність та рівень життя населення. Виробники різного роду продукції так, чи інакше будь – якими способами прагнуть відповідати вимогам сучасного ринку та хоч якось конкурувати. Економічно стабільні та розвинені країни можуть же дозволити собі турбуватись про навколишнє середовище в якому вони живуть та думати вже не про прибутки, а про майбутнє своїх дітей. Пріоритетним напрямком для них є екологізація виробництва.

Питанням екологізації сільськогосподарського виробництва та впровадженням альтернативних екологічних систем господарювання займаються такі вчені, як С. С. Антонець [1], О. І. Корніцька Н. А., Макаренко, М. П. Коваленко, Т. В. Опара [3], П. М. Скрипчук, Г. М. Шевчук, та ін. Вони

висвітлюють питання розробки екологічно безпечних технологій вирощування сільськогосподарських культур, проведення екологічного аудиту та біологізації сільськогосподарського виробництва.

Метою дослідження є аналіз сучасних проблем та визначення пріоритетних напрямків становлення екологічно – безпечного виробництва в Україні.

Концепція сталого розвитку, котра стала головним напрямком для країн Західної Європи поки що є недосяжною для України, адже головним бар'єром на даний етап залишається організація суспільного господарювання, техніко – технологічний рівень, рівень природокористування та, як наслідок, екологічна ситуація. Саме екологічно – безпечне виробництво органічної продукції на даному етапі є основною ознакою конкурентних переваг виробників розвинених країн.

Україна сьогодні знаходиться в дуже скрутному становищі. З кожним днем зростають зовнішні борги перед міжнародними валютно – фінансовими організаціями, підвищується імпортна залежність від сировини та техніки, зменшуються обсяги державних закупівель та інвестицій в сільськогосподарське виробництво. Після роздержавлення земель більша частина території України стала приватною власністю, що стало об'єктивною причиною не втручання держави у виробництво сільськогосподарської продукції.

Внаслідок цього збільшилась кількість випадків перевищення встановлених нормативів гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарними джерелами. Основними причинами, що зумовили незадовільний стан якості атмосферного повітря в населених пунктах, є недотримання підприємствами режиму експлуатації пило газоочисного обладнання та значне збільшення кількості транспортних засобів, зокрема тих, що вичерпали строк придатності.

Практично всі поверхневі водні джерела і ґрунтові води України забруднені. За рівнем раціонального використання водних ресурсів та якості води Україна, за даними ЮНЕСКО, серед 122 країн світу посідає 95 місце.

Стан земельних ресурсів України близький до критичного. На всій території поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія (близько 57,5% території), забруднення (близько 20% території). Зменшується вміст поживних речовин у ґрунтах, а щорічні втрати гумусу становлять 0,65 тонн на 1 гектар.

Внаслідок провадження суб'єктами господарювання виробничої діяльності утворилося 1,2 мільйона тонн відходів I-III класу небезпеки. Основна частина цих відходів (0,9 мільйона тонн, або 75%загальногообсягу) віднесена до III класу небезпеки, а відходи I-II класу небезпеки становлять відповідно 3,8 та 299,2 тисячі тонн [2].

Ефективне впровадження екологічно чистого виробництва у виробничу діяльність вітчизняних підприємств потребує: формування законодавчої та нормативно –правової бази, економічного механізму стимулювання суб'єктів реалізації екологічно – безпечного виробництва та поширення інформації стосовно доцільності його впровадження, організація підготовки та перепідготовки фахівців.

Успішна реалізація впровадження екологічно чистого виробництва на вітчизняних підприємствах сприятиме: системному удосконаленню технологічної, економічної та екологічної діяльності з метою створення органічної продукції, удосконаленню організаційних заходів та створенню систем екологічного менеджменту, створенню постійного моніторингу проектів та мобілізації ресурсів для впровадження ЕБВ [4].

Список використаних джерел

1. Антонець С. С. Коли Україна зрозуміє свою планетарну місію? / С. С. Антонець, В. М. Писаренко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. — 2011. — № 2. С. — 4—6.

2. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України за період до 2020 року [Електронний ресурс]: ЗУ від 21.12.2010 року № 2818 —VI— Режим доступу :http://www.zakon4.rada.gov.ua

3. Опара Т. В. Екологізація АПК як необхідний етап при виробництві екологічно – безпечної продукції в регіоні / Т. В. Опара // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. — 2011. Вип. 163. — Ч. 1 . — с. 266 -272.

4. Харченко М. О. Проблеми та перспективи впровадження екологічно чистого виробництва в Україні / М. О. Харченко, А.О. Панченко // Механізми регулювання економіки. — 2011. — № 2. — с. 181

ЕКОЛОГІЧНО-ЧИСТЕ БІОПАЛИВО – ПЕЛЛЕТИ

Цимбалюк І. А., студентка гр.СМ5/2
Миколаївський національний аграрний університет

Україна переживає глибоку екологічну кризу, яка пов’язана з надмірним антропогенним навантаженням на її територію. Вже сьогодні існують новітні технології, які дозволяють розв'язати цю проблему.

Одним із шляхів розв’язання екологічних проблем України є раціональне використання природних ресурсіві перспективи безвідходних технологій, виробництво і споживання біопалив.

Пріоритетним напрямом у сфері використання вторинних ресурсів виступає поновлюване, тверде біопаливо , яке має назву - пеллети. В даний час вони використовується не тільки в нашій країні а й по всьому світі , як гідна альтернатива традиційним видам палива, таким як мазут, вугілля та дрова.

Пеллети - пресовані відходи циліндричної форми, які виробляють з сировини вторинної підготовки: очерету, тирси, тріски дерев, лузги соняшника і соломи зернових культур, без застосування будь-яких хімічних добавок, що і

забезпечує екологічну чистоту палива. Іншими словами, це ті ж самі дрова, сформовані в зручну для транспортування, зберігання та форму застосування.

При згоранні даного біопалива у повітря викидається рівно така кількість вуглекислого газу CO2, яку дерево увібрало в себе в процесі росту (закритий кругообіг вуглецю). Натомість, при згоранні природних енергоносіїв, які добуваються з надр землі, вивільняється вуглекислий газ, який накопичувався протягом мільйонів років. Це вивільнення призводить до підвищення вмісту CO2 в атмосфері і значною мірою відповідає за антропогенний парниковий ефект.

Котельні, що працюють на дизельному паливі або на вугіллі, часто мають вихід неприємного запаху. Пеллети при горінні не виділяють запах, і мають практично безбарвний дим. За рахунок низького вмісту сірки зменшуються викиди в атмосферу двоокису сірки, а це, в свою чергу, веде до зменшення кількості кислотних дощів. Це біопаливо виграє по всіх позиціях у кам'яного вугілля і рідкого палива в області викиду інших шкідливих речовин. І якщо в промисловості це поки мало кого турбує, то мати навколо свого приватного будинку таблицю Менделєєва - мале задоволення. І навіть котельня, що працює на пеллетах має більш естетичний і привабливий вигляд ніж та що на вугіллі чи дизельному пальному.

Використовуючи вищеописане паливо, ми можемо зберегти від вирубування живий ліс, руйнування ландшафту при видобутку вугілля та нафти, забруднення річок та озер очеретом. Крім того, пеллети відносяться до поновлюваних джерел палива, на відміну від вугілля, нафти і газу. Україна має досить великий потенціал біомаси, придатної для одержання енергії. Опалення даним видом палива може допомогти бути незалежними від іноземних країн газом і нафтою, що надасть можливість розвивати промисловість виготовлення в нашій державі, і послугує створенню нових робочих місць.

Список використаних джерел

1. Екологічний менеджмент: Навч. посіб. / За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюка. — К.: ЦНЛ, 2004. — 407 с.

2. Екологічні проблеми природокористування в Україні. —К., 1996. — 17с.

3. Даценко І. Збереження здоров’я народу і охорона довкілля // Освіта і управління. — 2003. — Т. 6; № 2. — С. 149–152.

4. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. і допов. — К.: Знання, 2004. — 309с.

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИЩОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА

Чайка Т.О., к.е.н., асистент кафедри фінансів
Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні аграрний сектор економіки України поступово переходить до інноваційної моделі розвитку, що необхідно для створення умов суттєвого підвищення ефективності використання науково-технічного потенціалу аграрного сектора зокрема та держави взагалі, вдосконалення організаційно-функціональної структури аграрного сектора відповідно до умов ринку. Це сприятиме активізації інноваційної діяльності аграрних підприємств, підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, забезпеченню продовольчої безпеки країни тощо. Однак, використання досягнень науково-технічного прогресу у більшості випадків призводить до зростання екологічного навантаження на ґрунти, водойми, атмосферу тощо.

Безвідповідальне ставлення сільськогосподарського виробника і безконтрольність держави за останні роки привели до колосальної втрати

чорноземів. Одним із чинників втрати чорнозему є водна ерозія, її розвитку сприяє інтенсивне розорювання схилів горбів, недотримання елементарних агротехнічних правил обробітку ґрунту. Вона зумовлює зміну не тільки фізичних властивостей, але й знищує гумусовий горизонт. Внаслідок цього помітно зменшуються запаси гумусу, азоту, фосфору, калію й інших поживних елементів, що свідчить про те, що ґрунт втрачає свою родючість [1].

Отже, постає актуальним питання щодо зміни системи обробітку ґрунту, яка б могла не лише зупинити ці процеси, а й забезпечити стійкий розвиток аграрного сектора економіки. Для цього, на нашу думку, сільськогосподарські виробники повинні використовувати ресурсозберігаючі технології, а саме органічне землеробство, яке б ґрунтувалося на сучасних інноваційних технологіях.

Подальший напрям розвитку органічного агровиробництва в Україні від постачальника органічної сировини низького ступеню обробки до ефективного господарювання з можливістю застосування високотехнологічних методів визначається, на нашу думку, системою освіти, консультаційними послугами та науковими дослідженнями (табл.).

Таблиця

Пріоритетні завдання щодо розвитку консультаційної й освітньої систем для забезпечення органічного виробництва в аграрному секторі економіки України

Учасник	Завдання
1	2
Урядові організації	1. Забезпечення систематичної підтримки утворення та функціонування консультаційних установ. 2. Включення органічного сільського господарства до пріоритетних напрямів дослідження, що виконуються структурними підрозділами НАН України. 3. Проведення регулярних освітніх семінарів для існуючих і потенційних органічних фермерів на рівні регіональних органів виконавчої влади. 4. Координування наукових досліджень та освітньої сфери шляхом створення єдиної установи, яка б займалася вказаним напрямом досліджень – науково-дослідного центру органічного сільського господарства. 5. Остаточне закріплення положення щодо політики запобігання потрапляння ГМО до всього циклу органічного агровиробництва.

Продовж. табл.

1	2
Неурядові організації	1. Аналіз освітніх, науково-дослідницьких і консультаційних послуг у сфері органічного сільського господарства з метою надання виробникам найбільш об'єктивної інформації про використання вказаних можливостей. 2. Забезпечення видання спеціалізованого журналу з метою публікації матеріалів на тему актуальних проблем органічного сільського господарства та оприлюднення результатів досліджень. 3. Активне використання ресурсів мережі Інтернет для ефективного розповсюдження спеціалізованої інформації. 4. Сприяння подальшому становленню системи консультаційних, освітніх і науково-дослідних установ у сфері органічного сільського господарства. 5. Проведення активної діяльності щодо видання (перевидання) підручників та актуальних матеріалів з органічного сільського господарства. 6. Налагодження координованої співпраці між Міністерством аграрної політики та продовольства України, Міністерством охорони навколишнього природного середовища України, Міністерством охорони здоров'я України, а також Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, що дасть можливість враховувати усі суттєві аспекти розвитку органічного сільського господарства, які виходять за межі компетенції окремих міністерств.
Освітні заклади	1. Підтримка, заохочення та інтенсифікація поширення інформації серед спеціалізованих суб'єктів, а також широкого кола громадськості з метою створення довіри споживачів та виробників до органічного сільського господарства загалом й органічного продовольства зокрема. 2. Введення спеціалізації "Органічне сільське господарство" на базі вищих аграрних навчальних закладів. 3. Впровадження органічного навчання шляхом введення біо-модуля у вигляді спеціалізації до існуючих спеціальностей за рахунок доповнення навчальних програм розділами, в яких буде розкрито специфіку та аспекти органічного виробництва у тому чи іншому виді діяльності. 4. Екологізація вищої аграрної освіти.
Система громадських організацій вітчизняного та міжнародного рівня (БІОЛан Україна, Федерація органічного руху України, IFOAM, FiBL)	1. Підготовка та представлення зацікавленим суб'єктам переліку норм етичного характеру, якими характеризується органічне сільське господарство. 2. Мотивація інтересів учасників органічного сільського господарства до створення різноманітних об'єднань аграріїв та/або переробників продукції (наприклад, асоціації виробників, ринкові кооперативи, мережеві об'єднання розрізнених торгівельних закладів і т. д.). 3. Підготовка плану дій у випадку настання несподіваної ситуації природно-кліматичного, економічного, а також правового характеру з метою належної підготовки до можливих незапланованих і непередбачуваних ситуацій. 4. Проведення власних, незалежних від державних, громадських заходів щодо мотивування споживачів до купівлі органічних продуктів харчування.

Джерело: розвинуто [2]

Розвиток органічного агровиробництва здатен забезпечити: зростання престижу держави в аграрному секторі; вагомі кроки з відродження АПК України; збільшення ринку екологічно безпечних продуктів харчування населення та

сировини для харчової промисловості; зростання експорту сільськогосподарської продукції; збереження і природне відтворення родючості українських земель; створення сприятливих умов для екологобезпечного розвитку сільських територій і соціальної сфери села, покращення добробуту селян; гармонійного поєднання екології з економікою, що відповідає концепції екологічної політики України.

Список використаних джерел

1. Романюк Л. Знищення чорноземів – катастрофа України [Електроний ресурс] / Л. Романюк. — Режим доступу : http://blogger.com.ua/2010/знищення-чорноземів-катастрофа-украї/.

2. Берлач Н. А. Розвиток консультаційної та освітньої системи в процесі становлення органічного сільського господарства в Україні та за кордоном [Електронний ресурс] / Н. А. Берлач. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dip/2010_48/4-6.pdf.

КУДИ ЙДЕ НАШЕ СМІТТЯ…

Ященко М.О., студентка групи СМ 5/1
Миколаївський національний аграрний університет

В Україні накопичилося 30 мільярдів тон сміття, що складає в середньому 500 тисяч тон на кожен квадратний кілометр території. Таке сміття в природі не переробляється.

Проблема утилізації відходів є для України актуальною, оскільки країна виступає європейським лідером за кількістю відходів на душу населення. Водночас ситуація з їх утилізацією залишається на колишньому рівні. У більшості українців є лише один «сміттєвий» закон: не виносити сміття з хати ввечері, бо «гроші з будинку несеш». А от як і куди йде наше сміття — ми

просто не замислюємось. Тим часом у багатьох країнах, особливо в Європі, сміття не викидають, а сортують і потім переробляють.

В Україні ж навіть у столиці баки для сортування сміття є лише в трьох районах — Подільському, Голосіївському та Шевченківському, а в регіонах їх і того меньше. Одна тільки столиця виробляє до 1,5 мільйонів тон щороку. Тому значну частину побутових відходів комунальні служби продовжують вивозити на численні полігони[1].

Сміттєві звалища небезпечні не тільки забрудненням ґрунтів і підземних вод. Метан, що міститься в смітті виробляє специфічні бактерії, що плодяться у сміттєвих покладах багатометрової товщини і розкладають органічні відходи, виділяючи газ і тепло. Нагромадження гарячого біогазу призводить до самозайманння відходів, збільшуючи і без того критичний стан повітря над смітниками, тому що метан у 20 разів шкідливіший для кліматичної системи за вуглекислий газ.

В Україні питання роздільного збору сміття законодавчо поки що не врегульоване. Тим часом у 200 населених пунктах сортувати побутові відходи в домашніх умовах вже привчилися. Однак, це крапля в морі. Адже тільки 8 % такого непотребу потрапляє на спалення, або переробляють на вторинну сировину. А понад 90 % - захороняють[2].

В Україні 4157 паспортизованих полігонів твердих побутових відходів, якій займають 7,4 тис. гектарів. Також є 3298 несанкціонованих полігонів. Загальна площа одних та інших дорівнює площі Кіпру.

Через відсутність комплексної системи управління відходами саме на звалища потрапляє абсолютна більшість сміття, яке українці викидають у смітники.

Питомі показники утворення відходів за даними Мінжитлокомунгоспу України в середньому становлять 250 кг/рік на душу населення, а у великих містах досягають 330–380 кг/рік і мають тенденцію до зростання. До складу твердих побутових відходів входять такі основні компоненти: харчові відходи – 35-5 0 %, папір і картон – 10-15, вторинні полімери – 9-13, скло – 8-10, метали –

2, текстильні матеріали – 4–6, дерево – 1, будівельне сміття – 5, інші відходи – 10 %[2].

Узагальнюючи вищезазначене, звільнення від відходів доцільно здійснювати в трьох напрямках:

– складування або захоронення таким чином, щоб вони не впливали негативно на навколишнє середовище;

– знищення відходів шляхом їхнього спалювання;

– очистка відходів від шкідливих речовин різними способами.

Список використаних джерел

1. Ігнатенко О. П. Економіко-екологічні аспекти рециклу вторресурсів з твердих побутових відходів /О. П. Ігнатенко // Екологія і ресурси. — 2003. — № 4.

2. Сміття. Тижневик «Репортер». [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http//www.report.if/ua.

Секція 2
„СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ”

ПРОБЛЕМИ НАСТАЧІ ЖИТЛА В УКРАЇНІ. ВИРІШЕННЯ КВАРТИРНОГО ПИТАННЯ В М.МИКОЛАЄВІ

Т.В. Асмолова, студентка
Миколаївський національний аграрний університет

Проблема нестачі житла в Україні існувала завжди. Однак на початку 90-х років XX ст. так і нині, належить до найгостріших соціально-економічних проблем в Україні. Питанням дефіциту житла займались такі вчені М.К. Галянтич, І.А. Ковальчук, Б.І. Івахненко,однок багато питань залишились невисвітлені.

Мета та завдання дослідження - розгляд проекту, який прийнятий для забезпечення житлом населення.

Забезпечення населення житлом, як на початку 90-х років XX ст. так і нині, належить до найгостріших соціально-економічних проблем в Україні. Наша країна має потребу у функціонуванні цивілізованого ринку житла та підвищені можливостей населення реалізувати право на житло.

На жаль, українці не борються за свої права. В Україні немає громадянського суспільства, в якому усвідомлення взаємопов'язаності приватних інтересів окремих громадян робить їх силою, здатною впливати на владу.

У той же час, якщо у Франції починають страйкувати далекобійники або авіадиспетчери — їх підтримують практично всі, розуміючи: все взаємопов'язане, і необґрунтоване підвищення цін на бензин, подорожчання перевезень призведе до зростання цін на все інше, а значить, торкнеться всіх. Білі французи не обурюються, коли іммігранти вимагають кращого житла, ніж

те, що надавалося їм раніше, оскільки розуміють: нове будівництво - нові робочі місця, зростання пов'язаного з цим малого і середнього бізнесу і т. д. У нас же народ у буквальному сенсі вимирає (по 200 - 250 тисяч на рік!), Але при цьому, зомбований провладними ЗМІ народ, переймався лише стогонами про те, що Донбас годує «западенців», Бандера не Герой України, а «історик» Бузина побився з кимось на ток-шоу[1].

Отже, що стосується м. Миколаєва, та на квартирному обліку при виконкомі міської ради перебуває 12885 сімей та одинаків, у тому числі: на першочергове надання жилих приміщень - 3935 сімей та одинаків, на позачергове – 738 сімей та одинаків.

Для вирішення квартирного питання в м. Миколаєві розроблена відповідно до Закону України «Про запобігання впливу світової фінансової кризи та розвиток будівельної галузі та житлового будівництва», Державної цільової соціально-економічної програми будівництва (придбання) доступного житла на 2010-2017 роки.

Ця Програма є одним із шляхів забезпечення житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, подолання наслідків світової фінансової кризи, забезпечення виробничого потенціалу у житловому будівництві, створення умов для ефективної роботи у цьому напрямі [2].

Головним чинником необхідності прийняття та реалізації Програми є значна кількість громадян, які перебувають на квартирному обліку.

Програмою передбачені шляхи розв’язання проблеми:

- розроблення та впровадження механізму заощадження коштів для будівництва (придбання) житла, що передбачає накопичення громадянами індивідуальних цільових внесків на спеціальних банківських рахунках для одержання кредиту;
- удосконалення механізму державної підтримки будівництва (придбання) доступного житла;
- подальшого розвитку системи іпотечного житлового кредитування.

З урахуванням тенденцій на загальнодержавному рівні та підтримки розвитку будівництва (придбання) доступного житла Миколаївською міською радою передбачається реалізовувати Програму такими шляхами:

- щорічне виділення коштів міського бюджету;
- безоплатне надання у користування земельних ділянок для будівництва доступного житла;
- раціональне використання земель шляхом оптимізації щільності забудови;
- забезпечення будівництва інженерних мереж та підведення магістральних та інших інженерних мереж до межі земельної ділянки, на якій споруджується таке житло;
- здешевлення вартості будівництва шляхом звільнення забудовника від пайової участі у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури м. Миколаєва при будівництві житлових будинків, у разі розміщення у будинку понад 25% доступного житла;
- формування матеріально-технічної бази житлового будівництва на основі запровадження сучасних архітектурно-конструктивних і технічних рішень, використання нових ефективних будівельних матеріалів та виробів;
- добудови об’єктів незавершеного житлового будівництва з високим ступенем будівельної готовності;
- формування громадської думки з питань житлового будівництва, солідарної участі держави, місцевих громад та населення у вирішенні житлової проблеми, містобудівних аспектів тощо через засоби масової інформації, проведення "круглих столів", громадських слухань, участі громадян та громадських організацій в обговоренні проектів нормативних актів[3].

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших джерел, у тому числі власних коштів громадян.

Після реалізації цієї програми очікується створення умов для реалізації конституційного права кожного громадянина України на житло, підвищення рівня забезпечення громадян, які потребують поліпшення житлових умов

відповідно до законодавства, житлом шляхом запровадження нового ефективного фінансово-інвестиційного механізму державної підтримки – будівництва (придбання) доступного житла.

Список використаних джерел

1. Дешеве житло в Україні неможливо побудувати в принципі через корумповані процедури виділення землі і видачі різних погоджень на місцях [Електронний ресурс]. — Режим доступу:http://shepel.com.ua

2. Міська цільова соціально-економічна програма будівництва (придбання) доступного житла у місті Миколаєві на 2001 – 2017 роки [Електронний ресурс]. — Режим доступу:http://www.gorsovet.mk.ua/services/dwelling/normative_10.ua

3. Галянтич М.К. Житлове право України: Підручник. / За ред. М.К. Галянтич. – «Юрінком Інтер», 2002

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Больбот О.М., студентки групи БЗ/З

Миколаївський національний аграрний університет

Впровадження ринкових відносин розпочалося в Україні без розробки стратегії і тактики державного регулювання соціальних процесів, що вкрай негативно позначилося на забезпеченні економічної безпеки. Конституційне закріплення необхідності побудови соціально спрямовано економіки вимагає від держави вироблення і здійснення такої соціальної політики, яка сприятиме забезпеченню достатнього життєвого рівня населення, високої якості трудових ресурсів, економічного зростання, захисту найвразливіших верств населення,

гармонійному розвитку особи, сім'ї. Враховуючи світовий досвід країн, які успішно подолали труднощі перехідного періоду і досягнули значних успіхів, важливо забезпечити справедливий розподіл тягаря реформ між усіма соціальними групами населення.

Справжнім національним лихом стала в Україні бідність широких прошарків населення, що вимагає від держави вжиття невідкладних заходів. У зв'язку з цим необхідно розробити Державну програму подолання бідності в Україні. Одними з найефективніших засобів подолання бідності є забезпечення економічного зростання та соціального захисту населення.

Вирішення зазначеної проблеми вимагає здійснення реформи системи оплати праці. Зокрема, необхідно збільшити частку заробітної платні у ВВП. Цього вимагає і поступовий перехід на прийняту у розвинених країнах практику формування соціальних фондів за рахунок заробітної платні. Слід пам'ятати, що в повоєнній Японії найбільшою небезпекою для економіки вважалося недоплатити заробітну платню – найважливіше джерело внутрішніх інвестицій.

Однією з головних стратегічних цілей формування соціальної структури українського суспільства є поступове досягнення основних сучасних характеристик якості життя: можливості соціальної і професійної мобільності, достатній рівень доходів, наявність та упорядкованість житла і домашнього господарства, соціальні гарантії у сфері освіти, охорони здоров'я, транспортна та комунікаційна доступність тощо. Як показують дослідження, існує безпосередній зв'язок між якістю життя та економічним розвитком країни.

Важливо запровадити моніторинг соціальних індикаторів, які впливають на стан забезпечення економічної безпеки. Це дасть можливість адекватно реагувати на небезпечні соціальні явища. Серед соціальних індикаторів можна виділити наступні:

- диференціація доходів 10 % найбагатших і 10 % найбідніших верств населення;

- індекс людського розвитку;

- частка ВВП на душу населення;

- середньомісячна заробітна платня;

- частка заробітної платні у ВВП;

- середньомісячна пенсія;

- середньодушовий сукупний доход;

- сума заборгованості з виплатою заробітної платні та інших соціальних виплат;

- рівень безробіття;

- сума витрат на систему медичної допомоги на душу населення;

- відношення кількості робочих днів, втрачених внаслідок страйків, до кількості страйкарів.

Список використаних джерел

1. Концепція сталого розвитку України /.[С. І. Дорогунцова та В. Я. Шевчука]. – К. : БМТ, 1997. – 21с.

2. Аналіз сталого розвитку – глобальний і регіональний контексти : [монографія] / Міжнар. рада з науки (ICSU) [та ін.] : нук. кер. М. З. Згуровський. – К. : НТУУ «КПІ», 2010. – Ч. 1. Глобальний аналіз якості та безпеки життя людей. – 252с.

3. Проблеми сталого розвитку України. К.: “БМТ”, 2010, 423 с.

СОЦІАЛЬНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

О. А. Грицевська, студентка групи Б 3/3

Миколаївський національний аграрний університет

Всебічний аналіз стану соціально-економічного розвитку сільських теритоорій показав, що незважаючи на окремі позитивні зміни, досягнуті в

результаті реформування аграрного сектору економіки, відбувається занепад та руйнація українського села.

Проблему соціального аспекту розвитку сільських територій досліджено в наукових працях багатьох вітчизняних науковців, а саме: В. В. Борщевський, Х. М. Притула, В. Є. Крупін, І. М. Куліш; Ф.А. Важинський, канд. екон. наук – ІРДНАН України; Лотоцький І. І., доктор економічних наук.

У статті необхідно розглянути проблеми соціального розвитку сільських місцевостей.

Протягом усього періоду незалежності нашої держави аграрна проблематика незмінно знаходиться у центрі уваги вітчизняних політиків, вчених-економістів, господарників, громадських діячів, експертів, а також великого кола пересічних громадян, які тією чи іншою мірою дотичні до проблем українського села.

В соціально-економічному житті України сільські території займають особливе місце. На них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формування основ продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу країни. Ці та інші чинники роблять розвиток сільських територій одним з основних пріоритетів державної політики України, спрямованої на підвищення стандартів життя сільського населення, зростання ефективності функціонування АПК, покращення стану довкілля та поліпшення якості людського капіталу.

Соціальна інфраструктура має велике значення для формування не лише фізичних і інтелектуальних здібностей до праці, а й підвищення рівня освіти, кваліфікації, культури, здоров’я, поліпшення умов праці і побуту, організації відпочинку, розвитку торгівлі і транспорту. Через медичне, культурно-побутове обслуговування, житлово-побутові умови, школу, торгівлю, громадське харчування, підготовку кадрів інфраструктура впливає на раціональне використання соціально-трудового потенціалу.

Як показують дослідження, занепад сільської соціальної інфраструктури, відсутність робочих місць, елементарних культурно-побутових умов життя селян, низький розвиток сільських територій, недостатні умови для розвитку підприємництва на селі, сприяють відтоку сільського населення, особливо молоді, до міст і за кордон заради більш престижних заробітків та у пошуках кращої долі. Обмеженість виробничої сфери села сільським господарством, низький розвиток різних видів несільськогосподарської діяльності призводять до неможливості працевлаштування осіб, вивільнюваних із сільського господарства, без зміни місця проживання, а отже, сприяють обезлюдненню сільських територій.

Ці та інші умови призводять до деградації сільського населення. Зростання злочинності, поширення пияцтва та наркоманії, руйнування сімей, збільшення чисельності самогубств і в кінцевому підсумку, до зменшення чисельності мешканців села.

В екстремальних умовах в Україні живе більша половина сільських безробітних, багатодітних та одиноких малозабезпечених сімей, недієздатних пенсіонерів, громадян без певних занять та місця проживання.

Незадовільним є забезпечення сільських населених пунктів побутовим, медичним обслуговуванням, послугами зв’язку, а також навчальними закладами.

Отже, соціально-економічний аспект аграрних перетворень має постійно перебувати у полі зору держави і господарських структур. Аграрна політика має спрямовуватися на створення системи розвитку сільських територій у контексті реалізації аграрної реформи, формування конкурентоспроможного сільського господарства ізабезпечення його багатофункціональності, а також комплексної стратегії розвитку сільської місцевості. Передусім, йдеться про соціально-демографічну стабілізацію на селі, забезпечення належного рівня соціально-економічного розвитку, а також формування такої соціальної інфраструктури села, яка б підвищила привабливість праці і життя на селі.

З цією метою виділення державних коштів має спрямовуватись не на пряму бюджетну підтримку діючих агроформувань, а на розвиток соціальної та інституційної інфраструктури села, навіть, якщо віддачу від цього можна очікувати лише у дуже довгостроковій перспективі. Насамперед, це стосується фінансування освіти на селі, включаючи реалізацію програм підвищення кваліфікації учителів, комп'ютеризації шкіл та забезпечення їх необхідними транспортними засобами, покращення медичного обслуговування мешканців сільських територій, розвиток мережі сільських бібліотек тощо.

Список використаних джерел

1. Проблеми та перспективи розвитку сільських територій України: науково-аналітична доповідь / [В. В. Борщевський, Х. М. Притула, В. Є. Крупін, І. М. Куліш]; НАН України. Інститут регіональних досліджень; [наук. ред. В. В. Борщевський]. – Львів, 2011. – 60 с.

2. Губені Ю. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики / Ю. Губені // Економіка України. – 2007. – №4. – С. 62-70.

3. Кваснікова Г.С. Дорходи населення та економічний стан держави/Економіка АПК – 2005.-№1-С.116-121.

4. Богиня Д.П., Грішнова О.А. Основи економіки праці: Навч.Посібник – 2-ге вид. 313 с. (вища освіта XXI століття).

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Т.В. Дригула, студентка групи Б 3/3
Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток економіки України пов'язаний з вирішенням низки соціально-економічних проблем, переважна частина яких потребує вирішення.

Сьогодні ефективна регіональна політика стимулювання розвитку регіонів неможлива без перерозподілу (прямого чи непрямого) ресурсів і прав між "багатими" і "бідними" регіонами. Такий перерозподіл має відбуватися як централізовано, так і за допомогою спеціально розроблених механізмів у регіонах.

Реалізація основних напрямів проблем соціально-економічного розвитку повинна передбачати такі умови її здійснення:

-повну прозорість регіонального розрізу державного бюджету, консолідацію усіх соціальних трансфертів і будь-яких позабюджетних коштів, призначених для регіонів;

-укладення угоди про взаємну відповідальність різних рівнів влади й управління та контроль за "соціальною компонентою" державних трансфертів;

-застосування розширеного соціально-економічного підходу що включає "європейський набір" показників прибутків і зайнятості1.

Серед проблем, які істотно впливають на соціально-економічний розвиток регіонів, є соціально-політичні, що особливо загострюються в період президентських чи парламентських виборів.

Україні необхідна регіональна соціально-економічна політика, яка б, стримуючи монополію бізнес-еліти, була здатною вирішувати нагальні питання кожного з регіонів. У процесі реалізації соціально-економічної регіональної політики варто використати й інші позитивні напрацювання, як українські, так і світові. Тут мова йде про кластери, оскільки, крім існуючих будівельного і швейного кластерів та кластеру зеленого туризму, в Україні можуть діяти й інші потужні кластери, як наприклад кластер чорної металургії

Кластери являють собою галузево-територіальні добровільні об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону.

Характерні риси успішної діяльності кластерів:

- взаємозв'язки між підприємствами, які роблять учасників сильнішими порівняно з тими підприємствами, що працюють поодинці;

- кооперація та співпраця, які є стимулами до пошуку нових, більш досконалих методів роботи, орієнтація на інновації, залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій;

- орієнтація на потреби ринку які є головним фактором визначення загальної стратегії підприємств, та забезпечення відповідності стратегії кожного окремого виробництва загальній стратегії розвитку регіону.

До суспільно-політичних проблем належать також і проблеми подальшого вдосконалення законодавчо-нормативного поля, оскільки через нерозроблені механізми узгодження дій на різних рівнях управління існує дисбаланс між розподілом капіталів та підтримкою намагань регіонів вирішувати свої нагальні проблеми.

Питанням вирішення проблем розвитку регіонів присвячена стратегічна програма соціально-економічного розвитку України "шляхом європейської інтеграції", яка розрахована на період до 2015 р. У розділі "Здійснення активної державної регіональної політики" розглянуто питання зміцнення потенціалу розвитку регіонів та їхньої конкурентоспроможності, зокрема:

-окреслено стратегію подолання соціально-економічних диспропорцій у регіональному розвитку;

-охарактеризовано стратегію вдосконалення міжбюджетних відносин;

-обгрунтовано розвиток транскордонного й міжрегіонального економічного співробітництва, відновлення економічної бази таких населених пунктів;

-розкрито основні засоби адміністративно-територіальної реформи.

У стратегії програми зазначається, що державна регіональна політика у 2004-2015 рр. повинна забезпечити формування оптимальної високоефективної структури господарства регіонів, яка б сприяла їхньому комплексному розвитку на основі природно-ресурсного, виробничо-економічного і науково-технічного та людського потенціалів, наявної інфраструктури, історико-культурних

надбань і традицій з використанням переваг та можливостей геополітичного становища регіонів.

Отже, активна державна регіональна соціально-економічна політика покликана сприяти мобілізації всіх регіональних ресурсів для забезпечення економічного зростання й поглиблення структури економічних трансформацій у державі, зміцненню демократичних основ розвитку українського суспільства.

За оцінками експертів, в останній період обсяг товарообміну між регіонами значно знизився. Отже, одним із пріоритетних напрямів цілеспрямованої державної регіональної соціально-економічної політики має бути зміцнення єдності економічного простору, розширення та поглиблення міжрегіональних економічних зв'язків, розвиток внутрішніх товарних ринків, що сприятиме зміцненню економічного потенціалу регіонів.

Головними державними механізмами регулювання соціально-економічного розвитку регіонів мають стати:

-реалізація програмно-стратегічних документів розвитку регіонів;

-удосконалення міжбюджетних відносин з регіонами;

-посилення інвестиційної політики і її диференціації між регіонами;

-розвиток транскордонного і прикордонного співробітництва тощо.

Список використаних джерел

1. Данилишин Б.М. та ін./Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. -К.: ЗАТ"Нічлава",-1999

2. Дорогунцов СІ,/ЛІ Іванова Є. М Україна: проблеми сталого розвитку. Наукова доповідь.// Данилишин Б.М - К: РВПС України НАН України,-1997.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Кириченко О.О., студентка групи БЗ/2
Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток економіки України пов'язаний з вирішенням низки соціально-економічних проблем, переважна частина яких є складними теоретичними та практичними питаннями, які потребують вирішення. Сьогодні ефективна регіональна політика стимулювання розвитку регіонів неможлива без перерозподілу (прямого чи непрямого) ресурсів і прав між "багатими" і "бідними" регіонами. Такий перерозподіл має відбуватися як централізовано, так і за допомогою спеціально розроблених механізмів у регіонах.

Реалізація основних напрямів проблем соціально-економічного розвитку повинна передбачати такі умови її здійснення:

- повну прозорість регіонального розрізу державного бюджету, консолідацію усіх соціальних трансфертів і будь-яких позабюджетних коштів, призначених для регіонів;
- укладення угоди про взаємну відповідальність різних рівнів влади й управління та контроль за "соціальною компонентою" державних трансфертів;
- застосування розширеного соціально-економічного підходу що включає "європейський набір" показників прибутків і зайнятості.

Серед проблем, які істотно впливають на соціально-економічний розвиток регіонів, є соціально-політичні, що особливо загострюються в період президентських чи парламентських виборів. Протистояння різних політичних У групувань відволікає велику кількість управлінських кадрів від практичної діяльності з економічного розвитку як країни, так і регіонів.

Як свідчать статистичні дані, держава несе втрати від діяльності вільних (спеціальних) економічних зон. За висновком Мінекономіки України, результати діяльності ВЕЗ і ТПР є від'ємними, тобто негативне сальдо між обсягом наданих пільг і доходами в бюджет постійно збільшується. На думку

спеціалістів, оцінку діяльності ВЕЗ потрібно робити диференційовано, як це здійснюється у світовій практиці, тобто з позиції соціально-економічної доцільності завдань, які вони мають вирішувати.

До суспільно-політичних проблем належать також і проблеми подальшого вдосконалення законодавчо-нормативного поля, оскільки через нерозроблені механізми узгодження дій на різних рівнях управління існує дисбаланс між розподілом капіталів та підтримкою намагань регіонів вирішувати свої нагальні проблеми. Розроблення і затвердження урядом низки державних середньо- та довгострокових програм соціально-економічного розвитку повинне бути спрямованим, у першу чергу, на вирішення найгостріших проблем регіонів.

Питанням вирішення проблем розвитку регіонів присвячена стратегічна програма соціально-економічного розвитку України "шляхом європейської інтеграції", яка розрахована на період до 2015 р. У розділі "Здійснення активної державної регіональної політики" розглянуто питання зміцнення потенціалу розвитку регіонів та їхньої конкурентоспроможності, зокрема:

- окреслено стратегію подолання соціально-економічних диспропорцій у регіональному розвитку;
- охарактеризовано стратегію вдосконалення міжбюджетних відносин;
- обгрунтовано розвиток транскордонного й міжрегіонального економічного співробітництва, відновлення економічної бази таких населених пунктів;
- розкрито основні засоби адміністративно-територіальної реформи.

У стратегії програми зазначається, що державна регіональна політика у 2004-2015 рр. повинна забезпечити формування оптимальної високоефективної структури господарства регіонів, яка б сприяла їхньому комплексному розвитку на основі природно-ресурсного, виробничо-економічного і науково-технічного та людського потенціалів, наявної інфраструктури, історико-культурних

надбань і традицій з використанням переваг та можливостей геополітичного становища регіонів.

За оцінками експертів, в останній період обсяг товарообміну між регіонами значно знизився. Отже, одним із пріоритетних напрямів цілеспрямованої державної регіональної соціально-економічної політики має бути зміцнення єдності економічного простору, розширення та поглиблення міжрегіональних економічних зв'язків, розвиток внутрішніх товарних ринків, що сприятиме зміцненню економічного потенціалу регіонів.

Сьогодні до пріоритетних напрямів треба включити:

- зміцнення економічної та суспільно-політичної єдності держави;
- забезпечення єдиних соціальних стандартів на всій території держави;
- призупинення поглиблення міжрегіональних диспропорцій за економічними та соціальними параметрами.

Головними державними механізмами регулювання соціально-економічного розвитку регіонів мають стати:

- реалізація програмно-стратегічних документів розвитку регіонів;
- удосконалення міжбюджетних відносин з регіонами;
- посилення інвестиційної політики і її диференціації між регіонами;
- розвиток транскордонного і прикордонного співробітництва тощо.

Послідовна підтримка функціонування цих механізмів дасть змогу зменшити поглиблення соціально-економічних регіональних диспропорцій і поетапно розв'язати складні міжрегіональні соціально-економічні проблеми розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Буряченко А.Є. Самоуподаткування як резерв зростання доходів бюджетів місцевого самоврядування // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 44–50.

2. Данилишин Б.Світова фінансова криза – тест для України // Дзеркало тижня. – 2008. – № 38 (717).

3. Юшко С.В. Організація міжбюджетних відносин в Україні: стан, проблеми і перспективи // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 86–97.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Мерзлікін В.В., студент Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Мета дослідження - аналіз проблемних питань та перспектив соціально-економічного розвитку миколаївського регіону.

- Найбільш напружена екологічна ситуація склалася в регіонах, які мають важливе соціально–економічне значення для України. Серед них – Причорноморський регіон, до складу якого входить Миколаївська область.

Одним із головних негативних факторів, що формують екологічний стан Чорного моря, є забруднення, які надходять зі стоками великих річок. У Чорне море впадають Дніпро, Південний Буг, Дністер, Дунай, які щорічно приносять мільйони кубометрів стоків, що містять токсиканти десятків найменувань.

Основними причинами складної екологічної ситуації Причорномор’я , у тому числі і Миколаївської області є:

- значна концентрація в прибережній зоні потужних промислових виробництв;
- забруднення пов’язані з розробкою підводних нафтових родовищ;
- забруднення води внаслідок діяльності курортної індустрії.

Рішенням обласної ради від 25.03.11 № 3 затверджено «Програму економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2011-2014 роки «Миколаївщина – 2014».[1]

Програмою визначено цілий комплекс завдань :

1.збільшення випуску імпортозамінної продукції для внутрішнього ринку.

А це, насамперед у харчовій промисловості: ТОВ «Сандора» (виробництво соків та нектарів); ПАТ «Первомайський молочноконсервний комбінат», ПАТ «Баштпнський сирзавод» (виробництво молочних продуктів).

У машинобудівній промисловості : ПАТ «Завод «Фрегат» розроблено та впроваджено у виробництво нову дощувальну машину, яка за своїми параметрами не поступається сучасним аналогам від світових лідерів; ТДВ «Первомайськдизельмаш» (когенераційні установки).

2.забезпечення продовольчої безпеки

До регіональних ресурсів заготовлено 52,6 тис. тонн продовольчого зерна, з них: 19,3 тис. тонни за власні кошти підприємств; 33,3 тис. тонни залучено за угодами на безоплатній основі,у 2012 році проведено 1632 ярмарки.

3.розвиток житлово-комунального господарства

За 2011-2012 роки в області створено 226 ОСББ, у т.ч. в поточному році 161 ОСББ з доведенням їх загальної кількості до 828 ОСББ, до складу яких входять 882 багатоквартирних житлових будинків. Ними утримується 2,3 млн. кв.м житлової площі або 26 % від загальної житлової площі.

4.розвиток ефективного підприємництва

Основним механізмом підвищення рівня розвитку підприємництва в області є Регіональна програми розвитку малого підприємництва у Миколаївській області. На виконання заходів Програми протягом 2012 року активно проводилась робота щодо:

- упорядкування нормативного регулювання підприємницької діяльності;

- запровадження комплексу заходів щодо спрощення доступу суб’єктів малого підприємництва до існуючих вітчизняних і міжнародних кредитних та інвестиційних (інноваційних) ресурсів;

- ресурсного та інформаційного забезпечення формування інфраструктури підтримки підприємництва;

- реалізації програм міжнародної технічної допомоги.

Наразі в області діє 76 тис. суб'єктів підприємницької діяльності, в т.ч. 66,7 тис. фізичних осіб-підприємців та 9,3 тис. юридичних осіб.

5.інвестиційні проекти у машинобудівному комплексі

Значущою подією для області 2011 року було прийняття рішення на рівні центральних органів виконавчої влади про будівництво військових кораблів класу «корвет». 9 листопада 2011 року Кабінет Міністрів України своєю постановою №1150 затвердив Державну цільову оборонну програму будівництва кораблів класу «корвет» за проектом 58250.

Програма розрахована на 2011-2021 роки. За цей час має бути побудовано чотири корабля, зокрема головний корабель – 2016 року.

Реалізація програми дасть змогу фактично розпочати відродження суднобудівної галузі, і зокрема військового кораблебудування.[1]

Окрім того, рішенням обласної ради від 30 жовтня 2007 р. №2 у Миколаївській області затверджено Стратегію економічного і соціального розвитку Миколаївської області на період до 2015 року .[2]

Стратегією економічного і соціального розвитку Миколаївської області, у сфері розвитку ресурсного та трудового потенціалу Миколаївської області визначено пріоритетний напрям - реструктуризація економічної бази та створення умов для диверсифікації на новій технологічній основі [1].

В умовах гострої конкуренції за нові інвестиції, включаючи іноземний капітал, регіональна політика повинна бути спрямована на забезпечення регіонів інструментами державної підтримки, завдяки яким вони зможуть бути конкурентоспроможними на ринку інвестицій. Створення такої системи потребуватиме створення сприятливого інвестиційного клімату [3].

Для диверсифікації економічної діяльності велике значення має розвиток сфери туризму та різних форм відпочинку. Підвищення рівня надання готельних послуг потребує реконструкції, модернізації існуючої готельної бази, впровадження нових технологій, створення економічних стимулів для залучення інвестицій у будівництво та введення в експлуатацію нових готелів, що потребує значних капіталовкладень.[3]

Список використаних джерел

1. Програма економічного і соціального розвитку Миколаївської області на 2011-2014 роки «Миколаївщина-2014», затверджена рішенням обласної ради від 25.03.2011 року № 3.

2. Стратегія економічного і соціального розвитку Миколаївської області на період до 2015 року, затверджена рішенням обласної ради від 30 жовтня 2007 р. № 2

3. Головне управління статистики у Миколаївській області. Сайт - http:// stat.nk.ukrpack.net/

ПЕРЕДУМОВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ СОЦІОЕКОНОМІКИ

Найда І.С., аспірант кафедри менеджменту і маркетингу
Одеський державний аграрний університет

Результатом стратегічних та тактичних прорахунків в ринкових перетвореннях економіки України протягом багатьох років є спад аграрного виробництва, зростання сільського безробіття, погіршення якості життя і добробуту населення, руйнація соціальної інфраструктури на селі. Сьогодні близько 70% об’єктів соціальної інфраструктури сільських територій передано на баланс сільських та селищних рад. Проте органи місцевого самоврядування не спроможні забезпечити належне фінансування соціальної сфери та її працівників. Тому в умовах трансформаційних змін, які відбуваються на селі, пріоритетного значення набуває збалансований розвиток аграрних підприємств на засадах соціоекономіки.

Передумовам та проблемам формування, розвитку аграрних підприємств на засадах соціоекономіки присвячені роботи багатьох вітчизняних вчених-економістів, зокрема О.М. Бородіної, В.М. Гейця, О.А. Грішнової, Т.В.

Калінеску, О.Я. Маліновської, І.В. Прокопи, О.В. Степанової. Поряд з тим взаємовідносини бізнесу та суспільства, держави та бізнес-структур досі мають суперечливий характер, динамічно розвиваються в умовах мінливості політичної, соціально-економічної ситуації в країні та світі, а отже потребують постійного моніторингу та подальшого вивчення.

Метою статті є з'ясування передумов та вирішення проблем розвитку агарних підприємств на засадах соціоекономіки в процесі ринкових трансформацій сільського господарства.

В Україні сучасні процеси розвитку аграрного сектору потребують соціоекономічного спрямування, що характеризується впровадженням нових підходів до ведення бізнесу із суттєвими змінами в соціальній та економічній сферах діяльності господарюючих суб'єктів. Основними передумовами, що сприяли поширенню розвитку аграрних підприємств на засадах соціоеокномiки, є: глобалізація економічних процесів, розвиток транснаціональних корпорацій, прискорення науково-технічного прогресу, посилення конкуренції на національному та міжнародному ринках, підвищення ролі людського та соціального капіталу, пошук нових способів задоволення потреб споживачів (соціально-етичний маркетинг), загострення екологічних та соціальних проблем.

На сьогодні у діяльності підприємства відбувається підвищення ролі людського та соціального капіталу. Ключовим стратегічним ресурсом підприємства стає персонал. Відповідно це призводить до зміни поглядів про здійснення кар'єри, обов'язків, робоче місце, мотивацію співробітників. Внаслідок дефіциту кваліфікованих спеціалістів на ринку праці більшу важливість матиме впровадження дій, спрямованих на розвиток, мотивацію та утримання працівників, вдосконалення виробничого процесу і стимулювання праці [1, с. 162].

Так, розвиток підприємств на засадах соціоекономіки дозволяє отримувати такі конкурентні переваги: поліпшення фінансових та економічних показників діяльності підприємства; підвищення інвестиційної привабливості

підприємства; створення позитивного іміджу та поліпшення репутації брендів; висока якість продукції; підвищення обсягів продажів та лояльність споживачів; розширення ринків збуту із виходом на міжнародний рівень; скорочення оперативних витрат; зростання продуктивності та професіоналізму працівників; зниження плинності кадрів на підприємстві; зростання довіри населення до діяльності компанії, її товарів та послуг [2, с. 64].

Проте, незважаючи на ряд переваг, для більшості українських підприємств соціоекономічний розвиток зводиться до одноразових несуттєвих дій, які мало впливають на рівень доходів найманих працівників і якість життя сільського населення, що і визначає актуальність дослідження.

Необхідність розвитку аграрних підприємств на засадах соціоекономіки в Україні зумовлено рядом причин, головними з яких є: високий рівень «тінізації» національної економіки і ринку праці; загальне скорочення рівня життя населення, а відтак – погіршення соціально-демографічної ситуації; надмірна диференціація доходів, майнове розшарування і зубожіння значної частини суспільства; високий рівень безробіття на селі; інтенсивна міграція сільського населення; низький рівень продуктивності праці та економічної активності населення; недостатня участь бізнесу у вирішенні соціально важливих питань; занепад соціальної інфраструктури села; загострення екологічних проблем та зростання потреби для їх вирішення.

В умовах глобалізації та загострення конкурентної боротьби соціальна спрямованість бізнесу стає вирішальною умовою підвищення конкурентоспроможності підприємств та національної економіки України в цілому. Перспективним напрямом забезпечення соціальної стабільності сільського населення, створення нових робочих місць, підвищення рівня доходів селян та соціальної інфраструктури сільських територій є розвиток кооперативів в аграрному секторі економіки України. Становлення й розвиток сільськогосподарської кооперації є складним завданням, вирішення якого вимагає залучення організаційних, фінансових та інституційних ресурсів,

створення умов, що сприяли підвищенню ефективності функціонування кооперативів.

Список використаних джерел

1. Ярова Л.В. Соціальна політика підприємства: мета і засоби / Л.В. Ярова // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. — 2010. — Вип. 19. — С. 155-164.

2. Гогуля О.П. Соціальна відповідальність бізнесу / О.П. Гогуля, І.П. Кудінова. - Ніжин: ПП Лисенко М.М., 2011. - 175 с.

3. Ініціатива «Рідне село». Практичні кроки. Господарства населення та сільськогосподарська кооперація. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://civic.kmu.gov.ua/consult_mvc_kmu//uploads/attach-2012-899837577.pdf.

ПРОГРАМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

Павлюченко О.С., студент групи БЗ/2

Мкиколаївський національний аграрний університет

У даній темі визначено нормативно-правове забезпечення використання державних цільових програм та программ соціально-економічного розвитку у якості інструменту впливу на якість життя. На базі статистичних даних проаналізовано фінансове забезпечення державних цільових програм щодо якості життя населення та визначено основні напрями удосконалення використання програмування соціально-економічного розвитку як основного вияву впливу на якість життя. Використання категорії “якість життя” має важливе значення в сучасних умовах, що виявляється у процесі оцінювання рівня та якості життя населення та розробки напрямів державної політики. З

іншого боку, якість життя населення відіграє важливу роль у процесі реалізації державної політики, виступаючи ціллю останньої та критерієм, який дозволяє оцінити ефективність реалізації такої політики. Тому логічно постає питання про вибір інструментів державного регулювання для найбільш ефективного впливу на якість життя. Серед сучасних інструментів державного регулювання саме програми соціально-економічного розвитку та державні цільові програми дозволяють забезпечити комплексний вплив на якість життя, що робить тему нашого дослідження актуальною на даному етапі розвитку соціально-економічних відносин. Серед науковців, які досліджують проблеми якості життя, необхідно відзначити А. Маслоу, Ф. Роджерса, Дж. Форестера, Е. Фрома. Серед російських та вітчизняних вчених торкалися цього питання: С. Айвазян, В. Бобков, В. Жеребін, Ю. Крупнов, Е. Лібанова та інші. Наукові дослідження якості життя населення спрямовані на розробку ефективних механізмів та засобів впливу, які покликані забезпечити гідний рівень життя населення та гарантувати соціальний захист громадян. Використання програмування соціально-економічного розвитку спрямоване на усунення проблем стихійного розвитку та тих проблем, вирішення яких з допомогою ринкових механізмів є неможливим або не відповідатиме пріоритетам державної політики. Програмування соціально-економічного розвитку держави реалізується через процес розробки і реалізації програм економічного і соціального розвитку та державних цільових програм. Особливістю їх є спрямованість на коректування процессу економічних перетворень; спрямування через державні програми діяльність суб’єктів господарювання і управління; структурне регулювання, яке є основою державних програм; системність і комплексність застосування державних програм. Основною метою застосування програмування, згідно із законодавством, є підтримка економічної рівноваги, вплив на якісне перетворення та стимулювання розвитку економіки в прийнятному для держави варіанті її розвитку. Правовою основою процесу розроблення державних цільових програм є Конституція України, Закон України “Про державне прогнозування та розроблення

программ економічного і соціального розвитку України", Закон України "Про державні цільові програми", Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм" та інші закони України та підзаконні нормативно-правові акти. Програма економічного і соціального розвитку – це документ, в якому визначаються цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку, засоби та шляхи їх досягнення, формується взаємоузгоджена і комплексна система заходів органів законодавчої і виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне розв'язання проблем економічного і соціального розвитку, досягнення стабільного економічного зростання, а також характеризуються очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери.

Такий підхід до розробки програм економічного і соціального розвитку та державних цільових програм дає всі необхідні підстави вважати їх дуже важливим засобом державного регулювання, який дозволяє реалізувати державну політику щодо якості життя населення та комплексно впливати на неї. Застосування програм економічного і соціального розвитку орієнтоване на вирішення проблем якості життя у таких сферах, як: доходи населення, зайнятість населення, соціальний захист, охорона здоров'я, освіта населення. Проведений аналіз програм економічного і соціального розвитку у період 2003-2013 дозволив визначити такі завдання щодо державного впливу на якість життя:

- у сфері доходів: забезпечення зростання реальних доходів населення, збільшення частки оплати праці у ВВП, зростання частки заробітної плати в структурі доходів населення, поступове наближення державних мінімальних соціальних гарантій до прожиткового мінімуму, забезпечення погашення заборгованості із заробітної плати;
- у сфері зайнятості: розширення сфери прикладання праці; забезпечення ефективного регулювання професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації; сприяння зайнятості

неконкурентоспроможного населення на ринку праці; підвищення мобільності робочої сили;

− у сфері соціального захисту: удосконалення правової бази з питань соціальних послуг, розроблення проектів державних соціальних стандартів якості соціальних послуг, забезпечення державної підтримки соціально незахищених категорій населення;

− у сфері охорони здоров'я: розширення доступності та збільшення обсягів спеціалізованої медичної допомоги, реформування системи охорони здоров'я в першу чергу первинної медичної допомоги на засадах сімейної медицини, збільшення обсягів фінансування ресурсів галузі, поліпшення стану здоров'я громадян;

− у сфері освіти: розширення доступності отримання якісної освіти, збільшення обсягів фінансування, інформатизація системи освіти.

Такі цілі свідчать про важливу роль цих програм для регулювання якості життя. Проте їх аналіз свідчить про наявність певних недоліків: невизначеність місця програм економічного і соціального розвитку у довготерміновій стратегії розвитку країни; нечітке визначення і обґрунтування кількісних параметрів результатів; невизначеність дієвих механізмів реалізації програм у частині інструментального аспекту; надмірне акцентування уваги на законотворчій роботі; невідповідність визначених завдань щодо регулювання якості цілям, визначеним у Стратегії економічного і соціального розвитку України на 2004-2015 рр. "Шляхом Європейської інтеграції" (ігнорування проблеми легалізації тіньових доходів; ігнорування проблеми виїзду робочої сили за кордон; відсутність заходів щодо подолання проблеми підготовки працівників відповідно до потреб ринку; нехтування необхідністю удосконалення системи соціальних пільг); відсутність конкретних показників якості життя серед кількісних параметрів програм; орієнтація на наближення соціальних стандартів до прожиткового мінімуму, що суперечить Конституції України; перенасичення великою кількістю пріоритетів і цілей, що ускладнює концентрацію зусиль на вирішенні конкретних ключових проблем якості життя.

Основним недоліком державних цільових соціальних програм є відсутність комплексного впливу на якість життя населення. З іншого боку, їх реалізація спрямована на вирішення проблем, які неможливо розв'язати за допомогою традиційних інструментів державного регулювання, тому їх застосування є надзвичайно важливим, оскільки дозволяє спрямовувати заходи державного впливу на вирішення конкретних проблем з конкретним запланованим результатом, крім того, реалізація цих програм, як правило, передбачає не лише удосконалення та розробку законодавства, але і розвиток матеріально-технічної бази.

Список використаних джерел

1. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2000. – №25. – ст. 195. Про державні цільові програми: закон України // Відомості Верховної Ради. – 2004. – № 25. – ст. 352.

2. Про затвердження Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації» на період до 2015 року : постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1849 Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України / За ред. О. Г. Осауленка; Відп. за вип. В. А. Головко. – К. : Консультант, 2010. – С. 571.

ПРОГРАМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Щепко Н.В. студентка групи Е3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Програмування як інструмент державного регулювання відрізняється від планування меншою жорсткістю, переважно рекомендаційним, а не

обов'язковим характером. Якщо плани передбачають обов'язкові для досягнення результати, то програми засновуються на прогнозних оцінках. Програми на відміну від планів не передбачають командно-адміністративних дій по відношенню до окремих господарських одиниць або елементів програми, вони базуються лише на використанні економічних важелів.

Державна програма економічного і соціального розвитку України на короткостроковий період розробляється щороку взаємоузгоджено з проектом Державного бюджету на відповідний рік.

У Державній програмі економічного і соціального розвитку України на наступний рік конкретизуються заходи, передбачені в програмі діяльності Кабінету міністрів України, та завдання, визначені у щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України.

У Державній програмі економічного і соціального розвитку України на наступний рік повинні бути відображені:

- аналіз соціально- економічного розвитку країни за минулий та поточний роуи та характеристика головних проблем розвитку економіки і соціальної сфери;
- вплив очікуваних змін зовнішньополітичниї та зовнішньоекономічної ситуації на економіку країни;
- цілі та пріоритети економічного і соціального розвитку у наступному році;

Показники розвитку державного сектора економіки, зокрема отримання та використання доходів від розпорядження державним майном, ефективності використання об’єктів права державної власності, розвитку казенних підприємств.

У державних цільових програмах наводяться:

- основні обсяги фінансування кожної з програм у цілому і диференційовано по роках з визначенням джерел фінансування;
- результати виконання кожної програми;

- обсяги фінансування році, в тому числі за рахунок коштів державного бюджету;
- державні замовники програм;[1]

Державна програма економічного і соціального розвитку України на наступний рік подається до Верховної Ради України одночасно з проектом Державного бюджету України на відповідний рік.

Після затвердження Верховною Радою України Державна програма економічного і соціального розвитку України публікується в офіційних виданнях Верховної Ради України та газеті «Урядовий кур'єр».

Програма розвитку галузей економіки розробляються з метою реалізації державної політики щодо регулювання розвитку цих галузей економіки, концентрації фінансових, матеріально- технічних та інших ресурсів, виробничого та науково- технічного потенціалу країни, а також координації діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій і громадян для розв'язання найважливіших проблем галузі.

Термін дії програми розвитку галузі економіки залежить від специфіки галузі та поставлених завдань. Складовими частинами програми розвитку галузі економіки повинні бути:

- характеристика стану розвитку відповідної галузі економіки, використання виробничого потенціалу, головних проблем розвитку відповідної галузі
- комплекс заходів і завдань (цільових проектів)
- фінансове та ресурсне забезпечення програми
- розрахунок очікуваної ефективності та термін виконання програми
- механізм управління та контролю за ходом виконання програми.

Питання про побудову цілей у державному регулюванні економіки (ДРЕ) належать до числа найбільш актуальних теоретичних і практичних проблем. Цілі є продуктом свідомості, суб'єктивного відображення об'єктивного. Така двоїстість зумовлює те, що кожну ціль можна уявити як співвідношення між

реальним та ідеальним. Процес цілепокладання держави слід розглядати як сукупність певних стадій: визначення суспільних потреб та інтересів; ранжування цілей; соціально-економічне прогнозування, формування концепції соціально-економічної політики; розроблення та реалізація макроекономічних планів і цільових комплексних програм.

Обґрунтування цілей необхідне для їх чіткого визначення. Цілі формулюються на майбутнє, яке невідоме, ймовірнісне, альтернативне, відкрите. Передбачати його доводиться на базі інформації про минуле. Усе, що сталося в історії, нам відоме. А що буде, можна лише припускати, хоч аналіз певних історичних тенденцій та закономірностей створює передумови для проникнення в майбутнє. Ясна річ, що без певного уявлення про майбутнє не можна здійснювати регулювання й будувати економічну політику взагалі.[2]

Список використаних джерел

1. І. Михасюк Державне регулювання економіки // Програми економічного і соціального розвитку країни. – Київ 2000.- с. 107-110

2. Програмування соціально-економічного розвитку країни. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://poglyad.com/students/item-32974

Секція 3

„ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ОКРЕМИХ РЕГІОНІВ”

СИСТЕМА ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ВИХІД СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

БедрегаА.В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

На 2012 рік в Україні існує багато сільськогосподарських підприємств, які займаються розширенням зовнішньоекономічної діяльності, що з одного боку відкриває великі перспективи для розвитку своєї діяльності, а з іншого робить конкуренцію ще більш жорсткішою. Підприємства, які діяли на внутрішньому ринку та мають конкурентоспроможний продукт, розробляють нові методи та шляхи виходу на зовнішній ринок.

При виході підприємства на зовнішній ринок мають вплив такі фактори як: економічні, політичні, географічні, соціальні, міжнародні та фактори конкуренції. Тому вивчення факторів, які впливають на вибір зовнішнього ринку є актуальним питанням [1].

Фактори, що впливають при виході підприємства на зовнішній ринок розглянуті у трудах таких зарубіжних авторів, як Філіп Котлер, Гарі Армстронг та інших. Також ці фактори розглядаються і українськими вченими такими, як Дідківський М.У., Воронова О.Н., Харчук Т.В. та інші. [2].

При виході на міжнародні ринки підприємства має справу з новими умовами зовнішнього середовища. Наприклад, інші види податків, валюти, цін, способів транспортування, також необхідно шукати більш чітку інформацію про кожну нову умову зовнішнього середовища, щоб вихід на зовнішній ринок

був вигідним для підприємства. почати відповідні дії на ринку. Також, вибір конкретного ринку визначається їхньою близькість до внутрішнього ринку виробника, тобто величиною культурних відмінностей, розходженнями в методах роботи на ринку, фізичною відстанню тощо [3].

Тому розглянемо більш детально фактори, які впливають при виході підприємства на зовнішній ринок:

1. Економічні фактори. Багато факторів економічного зовнішнього середовища повинні постійно оцінюватися, оскільки стан економіки впливає на ціль фірм. Це темпи інфляції, платіжний баланс країни, рівень зайнятості тощо. Кожний з них може відображати або загрозу, або нову можливість для українських підприємств.

Країни з низькою економікою є ризикованими для співпраці з українськими підприємствами на зовнішньому ринку. Вони не мають стабільності у попиті і не приноситимуть очікуваного прибутку.

2.Політичні фактори. Для українських підприємств політична система істотно впливає на ділову активність, вона створює труднощі і можливості для розвитку багатьох сфер бізнесу. Організація повинна мати чітке уявлення про політичну ситуацію в країні, бо ведення бізнесу є ризикованою справою в нестабільній політичній обстановці.

3.Географічні фактори. Значна віддаленість від країни-імпортера, неприйнятні умови місцевості, клімат та труднощі у транспортуванні продукції, займають багато часу і коштів. Це не вигідно для обох країн.

Тому підприємства повинні враховувати ці фактори при виході на зовнішні ринки для того, щоб з’ясувати чи буде це вигідним для них.

4. Фактори соціального характеру. Ці фактори відображають соціальні процеси і тенденції, що впливають на діяльність організації (традиції, звички, ставлення людей до роботи, смаки і психологію споживачів тощо). Соціальна складова впливає на рівень попиту, вибір ринків збуту продукції, визначає параметри регіонального ринку робочої сили тощо.

5.Фактори конкуренції. При вивченні конкурентного середовища підприємствам необхідно оцінити, наскільки сильна конкуренція, як вона впливає на організації, визначити головних конкурентів, реальні і потенційні загрози з їхньої сторони.

Цей фактор є одним із важливих, бо він визначає можливості підприємства у роботі з іншими країнами.

6. Міжнародні фактори. Керівництво фірм, які діють на міжнародному ринку, повинне постійно оцінювати і контролювати зміни в цьому середовищі. Останніми роками посилилася конкуренція з боку іноземних фірм на українському ринку і небезпека витіснення вітчизняних виробників іноземними.

Важливо вивчити, проаналізувати свої можливості та зробити відповідні розрахунки стосовно всіх представлених факторів при виборі зовнішнього ринку. Таким чином, головною ціллю для підприємства - знайти вигідних споживачів і отримати очікуваний прибуток, тому вивчення цих найважливіших факторів дуже важливо для ефективного виходу підприємства на зовнішньому ринок.

Перешкоди можуть виникнути з найнесподіваніших причин, пов'язаних із будь-якою складовою зовнішнього середовища. Але головна проблема підприємства – це недостатність інформації про зовнішній ринок, тобто: політика, економіка, конкуренція, споживач, культурні цінності країни тощо. Тому підприємству необхідно постійно оновлювати і шукати достовірні джерела інформації, щодо закордонних споживачів.

Список використаних джерел

1.Наукова стаття під редакцією Панчук Ю.В. / [Електронний ресурс]. – режим доступу:[http://ubooks.com.ua/books/000225/inx31.php].

2. Петрова Г.Є. Ефективність діяльності українських підприємств на світовому ринку / Г.Є. Петрова // Держава та регіони. – 2009.-с.48-56.

3. Сегментація закордонного ринку [Електронний ресурс]. – режим доступу:[http://www.studentam.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=2195&Itemid=28].

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ

Бібік А.О., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Умови функціонування підприємств аграрного сектору пов’язані з постійними змінами в зовнішньому політичному й економічному середовищі, яке є мінливим та динамічним , обумовлює наявність численних загроз підприємств, що особливо небезпечно в умовах функціонування України у СОТ , збільшення конкурентів на вітчизняному і міжнародному ринках. Конкурентоспроможність підприємства означає його здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості за умов конкурентного ринку. Інакше кажучи, конкурентоспроможність підприємства - це здатність забезпечувати випуск і реалізацію конкурентоспроможної продукції.

Метою даної роботи є дослідження проблеми підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору на зовнішні ринки.

Теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору знайшли відображення в працях вчених-економістів: В. Амбросова, В. Андрійчука, О. Гудзь, Г. Калетника, П. Канінського, С. Кваші, М. Маліка, В. Меселя-Веселяка, Н. Правдюк, П. Саблука, П. Стецюка, В. Ткаченко та ін. [1]. Водночас, питання систематизації існуючих наукових підходів щодо дослідження критеріїв формування та визначення рівня конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору, а також існує

ряд проблем, що знаходяться на межі наукових досліджень, а саме: концептуальне розв'язання проблеми підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору як основи виходу на зовнішні ринки, визначення шляхів досягнення міжнародної конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору.

Одним із основних показників, який характеризує розвиток підприємств аграрного сектору, є конкурентоспроможність виробленої ними продукції на зовнішньому ринку, що проявляється через поточний стан конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору і визначається структурою та динамікою експорту та імпорту [2, с.57].

В сучасних умовах сільськогосподарська продукція займає значну частину у зовнішній торгівлі України. Сільське господарство залишається єдиною галуззю, яка має позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Якщо простежити динаміку експорту сільськогосподарської продукції, то з 2001 р. по 2010 р. він зріс майже у п'ять разів – з 2 млрд. дол. США до 9,8 млрд. дол. США у 2010 р. [4]. Незважаючи на позитивну динаміку існують чинники, які значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках, а саме: низький рівень розвитку вітчизняної фінансово – кредитної системи, відсутність галузевих кооперативних банків, нерозвиненість в Україні сфери страхування кредитних та виробничих ризиків; нерозвиненість інфраструктури аграрного сектору, що призводить до збільшення вартості виробництва, значних втрат продукції під час її транспортування та зберігання [1, с.191].

Вітчизняна сільськогосподарська продукція не завжди відповідає за якістю міжнародним стандартам. Тому поліпшення якості є важливим для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції на зовнішніх ринках .

Для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції підприємств аграрного сектору необхідно вирішувати такі завдання:

- забезпечення сільськогосподарських товаровиробників сучасною технікою;

- створення новітніх технологій вирощування та підвищення урожайності сільськогосподарських культур, забезпечення приросту поголів'я худоби;

- фінансування сільськогосподарського виробництва та забезпечення фінансової підтримки виробників насіннєвого матеріалу, науково-дослідних установ, сортовипробувальних станцій;

- удосконалення цінової політики;

- урахування специфіки виробництва сільськогосподарської продукції в регіонах. [3, с.117].

Для вирішення існуючих проблем необхідна реалізація таких заходів: гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію зі стандартами ЄС; налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку; посилення кооперації господарств населення виробників сільськогосподарської продукції; налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами.

Отже, запропоновані завдання суттєво мають вплив на підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств аграрного сектору.

Список використаних джерел

1. Заєць К.Д. Державне регулювання виробництва та проблеми підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / К.Д. Заєць // Науковий вісник БДФА. Серія: Економічні науки : зб.наук.праць / гол.ред. В.В. Прядко; Міністерство фінансів України, БДФА. – Чернівці: Технодрук, 2009.–Вип.4.–С.190-195.

2. Кондратюк О.І. Конкурентоспроможність сільського господарства та шляхи її підвищення / О.І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011.–№1.–С.56-63

3. Ольховська Н.А. Методика оцінки конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції / Н.А. Ольховська // Економіка АПК. – 2008. – №11.–С.116-119

4. Статистична інформація // Державний комітет статистики України // Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ АПК МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бугайов О.О., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

В сучасних умовах одним із найважливіших питань є стимулювання розвитку зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств, як імпортної, так і експортної. Розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств визначає рівень розвитку економіки держави в цілому, що в свою чергу відображається на добробуті населення. Необхідно відмітити надзвичайну важливість розвитку експорту продукції аграрних підприємств, вона зростає в умовах глобалізації економічних процесів та трансформації структури агропродовольчої системи світу.

Дослідженням проблем розвитку міжнародної торгівлі сільськогосподарськими продуктами в останній час займалося багато вчених, серед яких Беренштейн Б.Л., Т.Ю. Богомолова, В.І. Бойко, Варченко О.М., А.М. Кандиба, І.І. Лукінов, Ю.П. Макогон, О.М. Онищенко, Б.Й. Пасхавер та ін. Проте питання оптимізації та збільшення обсягів експорту продукції сільськогосподарського виробництва залишається невирішеним. Тому дослідження зовнішньоекономічної діяльності агропродовольчого сектору є дуже актуальним.

Мета роботи полягає у формуванні механізмів ефективної стратегії формування експортного потенціалу підприємствами агропромислового комплексу Миколаївської області.

У відповідності з метою дослідження виникають декілька завдань:

- розробити рекомендації щодо удосконалення експортної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області;
- визначити оптимальні заходи для підвищення ефективності формування експортного потенціалу;

визначити необхідність виробництва продукції АПК Миколаївської області.

Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України в цілому та Миколаївської області зокрема зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливі лише за умови формування в країні та області стійкої, відкритої до зовнішнього світу господарської системи, яка створить сприятливі умови для здійснення експортно-імпортної діяльності підприємств і організацій України та Миколаївської області. В області зовнішньоекономічну діяльність здійснюють більш 500 суб'єктів господарювання. Сьогодні Миколаївська область знаходиться в першій десятці областей України. На відміну від ряду областей України ми маємо традиційно позитивне сальдо зовнішньоторговельного балансу, адже Миколаївська область є досить активним учасником міжнародної торгівлі. Її вигідне географічне розташування, досвід зовнішньоекономічної співпраці, різноманітні форми власності сприяють розвитку експортного потенціалу регіону, а також об'єктивні можливості для інтеграції у світове господарство [1,3].

У 2011р. обсяг експорту товарів становив 1654,4 млн.дол. США і збільшився порівняно з 2010р. на 3,6%, імпорту – 1041,5 млн.дол. США і зріс на 20,3%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі товарами склало 612,9 млн.дол. США, а коефіцієнт покриття експортом імпорту – 1,6.

Підприємства області співпрацювали з партнерами із 123 країн світу. На торгівлю з країнами СНД припало 48,1% експорту та 33% імпорту області, з

країнами ЄС – відповідно 11,2% та 34,2%. Основними країнами-партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Єгипет, Ісламська Республіка Іран, Туреччина та Нідерланди, в імпорті – Білорусь, Російська Федерація, Швеція, Ґвінея, Ґайана та Кіпр.

Цей процес є позитивним, адже свідчить про міцні позиції Миколаївської області на світовому ринку.

Зовнішня торгівля сільськогосподарською продукцією в Миколаївській області формується на основі продукції рослинництва, а особливо зернових та олійних культур.

Важливим аспектом розвитку стратегії підвищення експортного потенціалу підприємств АПК Миколаївської області є застосування податкових пільг, що стосуються експорту продукції сільського господарства, надання пільг щодо амортизаційних відрахувань, звільнення експортерів від податків на поточну виручку від експортних операцій. Тобто одну з визначальних ролей у розвитку експорту продукції АПК відіграє держава.

Високу роль у розвитку експортного потенціалу відіграють масштабні іноземні інвестиції, впровадження новітніх технологій та залучення інтенсивних шляхів розвитку господарств.

В зв’язку з ситуацією, яка створилася на даний момент, а саме збільшення населення планети та збільшення попиту на продукти харчування можна сказати, що ринки збуту продукції є і вони постійно збільшуються. Отже є потреба у збільшенні обсягів виробництва продукції агропродовольчого сектору країни та Миколаївської області зокрема.

Список використаних джерел

1. Ключник А.В. Сучасний стан та шляхи подальшого ефективного розвитку експортно-імпортних операцій підприємств аграрного сектора економіки Миколаївської області / А.В. Ключник // Економічний простір — 2009. — № 23/1. — С. 88 — 89.

2. Головне управління статистики у Миколаївській області. Статистичні дані [електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.mk.ukrstat.gov.ua/

3. Ткач Ю.С. Стан та тенденції розвитку зовнішньоторгівельної діяльності підприємств агропродовольчого сектору економіки Миколаївської області / Ю.С. Ткач / Студентський науковий вісник. – 2012. вип. 1 (6). – ч. 2. – с. 90—91.

ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ : ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Буренко Д.В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Одним із головних чинників впливу на рівень розвитку економіки кожної країни і світового прогресу в цілому є міжнародне співробітництво, основним елементом якого є зовнішньоекономічна діяльність суб’єктів господарювання різних країн. Ефективний розвиток зовнішньоекономічної діяльності аграрного сектору сприяє відтворенню експортного потенціалу регіону, підвищенню конкурентоспроможності товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту й імпорту [1].

Основними тенденціями і резервами розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області є наступні: висока залежність приморського і прикордонного регіону від зовнішньої торгівлі, висока частка продовольчих товарів у структурі імпорту, важливість експорту продовольства, недостатньо ефективне використання внутрішніх резервів конкурентоспроможності підприємств переробної сфери аграрного сектору.

Дослідження проблем удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу знайшли відображення в наукових працях провідних вчених-економістів: В.І. Бойка, В.П. Галушки, В.І. Губенка,

О.Д. Гудзинського, В.Г. Андрійчука, А.М. Кандиби, І.І. Лукінова, Ю.П. Макогона, Б.Й. Пасхавера, А.П. Румянцева, Ю.І. Скирка та інших.

Миколаївська область має значний потенціал розвитку аграрного сектору, основними формами співробітництва якого є експорт та імпорт товарів і послуг. Протягом 2012 року аграрні підприємства співпрацювали з партнерами із 119 країн світу. Це обумовлено тим, що в Миколаївській області зосереджено значний експортний потенціал аграрної продукції, який зокрема складають продукти рослинного походження (99,2%).

2012 рік став рекордним за обсягами поставок за кордон. За даними Держкомстату України у 2012 році підприємствами області експортовано сільгоспродукції на суму 2370, 7 млн.дол. США, що на 43,3 % більше, ніж у 2011 році, імпорту – 895,7 млн.дол. США (на 14 % менше).

Однак існує ряд проблем, що гальмують розвиток зовнішньоекономічної діяльності, серед яких: проблема конкурентоздатності вітчизняної продукції аграрних підприємств на міжнародних ринках, невідповідність українських та міжнародних стандартів якості, відсутність управління проблема захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції, проблема регулювання структури експорту-імпорту аграрної продукції [2].

Підприємства області повинні мати стабільні канали збуту аграрної продукції на зовнішньому ринку, закріпитися на них і створити відповідну інфраструктуру для її масштабного експорту та приділити особливу увагу відповідності вимогам міжнародного ринку щодо якості продукції.

Для вирішення проблем, пов’язаних з розвитком зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств необхідно поліпшити якісні характеристики продукції сільського господарства та її конкурентоспроможності, також використовувати моніторинг у якості системи, як спеціально організоване систематичне й безупинне спостереження за станом об’єкта, застосовувати спеціальні новітні технології та обладнання, які сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності продукції та визначатися правильним вибором стратегічних орієнтирів, що дозволяють щонайкраще реалізувати потенціал

цієї сфери. Усе це сприятиме ефективному формуванню конкурентних переваг аграрних підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринках [3].

Список використаних джерел

1. Щербак В.Г. Проблеми проникнення вітчизняних підприємств на зовнішні ринки / В.Г. Щербак, А.П. Лозенко // Фінанси України, 1999. - № 4. – С. 58-61.

2. Назаренко Д.А. Проблема активізації зовнішньоекономічної діяльності України / Д.А. Назаренко // Соціально-економічний розвиток України та регіонів : міжнародна наук.-практ. конференція, 22 листопада 2012 р. : тези. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 40.

3. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі XX-XXI століть: монографія / М.І. Долішній. – Київ : Наукова думка, 2006. – С.509.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Зарванська Г.В., студентка групи БЗ/2
Миколаївський національний аграрний університет

На сучасному етапі розвитку світового господарства однією з найактуальніших проблем для країн з перехідною економікою та країн, що розвиваються, є залучення та ефективне використання іноземних інвестицій. Успішне вирішення цього завдання залежить насамперед від вдалої державної політики у сфері регулювання іноземного інвестування.

Все це і вплинуло на вибір теми дослідження, її актуальність і народно-господарське значення для економіки України.

На мотивацію, обсяги та напрями міжнародного інвестування впливає багато факторів: політико-економічні (політична стабільність, ступінь державного втручання в економічні процеси, ставлення до іноземного

інвестора, дотримання дво- та багатосторонніх угод), ресурсні (наявність природних ресурсів, демографічна ситуація, географічне положення, трудовий потенціал), загальноекономічні (темпи економічного росту, співвідношення споживання та заощаджень, ставка відсотка, норма чистого прибутку, рівень та динаміка інфляції, конвертованість валюти, стан платіжного балансу).

Розвиток економічних відносин за умов трансформації передбачає дійове державне регулювання. Одним із об'єктів державного регулювання економіки є іноземне інвестування.

Державне регулювання іноземного інвестування є одним з видів соціального управління і являє собою врегульовану нормами права виконавчу та розпорядчу діяльність відповідних органів державної влади щодо ефективного залучення та раціонального використання іноземних інвестицій з метою економічного зростання та підвищення рівня життя народу. Регулювання іноземного інвестування здійснюється уповноваженими державними органами – представницькими, виконавчими, судовими. Але провідне місце в цьому процесі належить економічному апаратові держави, на який покладено завдання проведення державної політики щодо іноземного інвестування.

Державне регулювання іноземного інвестування має ґрунтуватися на таких засадах: взаємна відповідальність іноземних інвесторів і держави; дотримання основних прав і свобод іноземних інвесторів; юридична відповідальність іноземних інвесторів за порушення законодавства або міжнародних договорів; заохочення іноземних інвесторів, які направляють інвестиції у програми (проекти), визначені як пріоритетні; удосконалення законодавства щодо іноземних інвестицій.

Державне регулювання інвестиційної діяльності, яке здійснюється у формі капітальних вкладень, передбачає: вдосконалення системи оподаткування, механізму нарахування амортизації та використання амортизаційних відрахувань; встановлення для суб'єктів інвестиційної діяльності (але не на індивідуальній основі) спеціальних податкових режимів;

захист інтересів інвесторів; надання суб'єктам інвестиційної діяльності пільг щодо використання землі та природними ресурсами; створення та розвиток сітки інформаційно-аналітичних центрів, у тому числі рейтингових агентств; здійснення антимонопольних заходів; розвиток системи фінансових послуг; переоцінка основних фондів відповідно до темпів інфляції;

З метою реалізації цих завдань Указом Президента визначено ряд заходів, до яких слід віднести поліпшення економічних, правових та організаційних умов діяльності інвесторів в Україні для збільшення обсягів інвестицій в економіку України, насамперед у пріоритетні галузі. У зв'язку з цим необхідно створити сприятливі умови для всіх форм власності на інвестиції, зокрема для приватних інвестицій (приватних підприємств і фізичних осіб), державних інвестицій (вкладення капіталу центральними та місцевими органами влади і управліннями бюджетних, позабюджетних фондів і позикових коштів), іноземних інвестицій (іноземних громадян, юридичних осіб і держав), спільних інвестицій (юридичних і фізичних осіб України та інших держав). Критерієм сприятливості умов для інвестування обов'язково має бути прибуток від капіталовкладення. Саме норма прибутку та вигідний і гарантований строк його отримання повинні визначати доцільність капіталовкладення у певну сферу господарської діяльності — це найважливіша умова ринкової економіки.

На мій погляд, для розвитку інвестиційного процесу держава повинна подбати про створення потужного інвестиційного банку, необхідно також скасувати обмеження щодо інвестування комерційних банків у статутні фонди підприємств, вирішити проблему макроекономічної стабілізації і наявності тенденцій економічного зростання, фондову діяльність треба переорієнтувати на інвестиційне та інноваційне забезпечення економіки, створити спеціальні (вільні) економічні зони на вирішення проблем стратегічного розвитку економіки, прийняти окремий закон, який би врегулював порядок надання пільг інвесторам, що реалізують інвестиційні проекти в пріоритетних галузях чи регіонах.

Таким чином, держава має контролювати суми і своєчасність сплати обов'язкових платежів учасниками інвестиційного процесу. За державою залишаються функції законодавчого сприяння інвестиційному процесу, визначення пріоритетних для інвестування сфер (галузей або видів господарської діяльності, економічних зон тощо) і спрямування потоку інвестицій через їх стимулювання у пріоритетні сфери. Тільки комплексний підхід або постійне «супроводження» з боку державних органів іноземних інвестицій може забезпечити дійсно ефективне їх регулювання.

Список використаних джерел

1. Федоренко В.Г. Іноземне інвестування економіки України: Навч.посіб. – К.: МАУП, 2004. – С. 100-101

2. Шаров О. Державне управління інвестиціями у світлі міжнародного досвіду // Журнал Європейської економіки. – 2006. – Том 5 (№3) - С. 306-307.

СТАН І ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Іваниця О.В., студент групи Е3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Рух капіталу в міжнародних економічних відносинах є більш розширеним порівняно з традиційною формою – міжнародною торгівлею. Переваги іноземних інвестицій перед усіма видами економічної допомоги очевидні. Прямі іноземні інвестиції служать додатковим джерелом капіталовкладень у виробництво товарів і послуг, розроблення технологій, передових методів управління. Залучення іноземних інвестицій має знаходитись під постійним державним контролем, а ефективне використання

іноземного капіталу має стати одним із пріоритетних напрямів державного регулювання.

На рівень іноземних інвестицій діють такі фактори: міжнародний поділ праці, спеціалізація і корпорація виробництва, намагання знизити затрати виробництва, наблизитися до ринків сировини, дешевої робочої сили, до ринків збуту.

Іноземний підприємницький капітал вкладається в національну економіку одноразово, при покупці або будівництві виробництва, в той час як репатріація прибутку відбувається постійно, і настає момент "старіння інвестиції", тобто вирівнювання величин ввезеного і вивезеного капіталу. Питання реінвестування прибутку, тобто вкладання в національну економіку, досить делікатне і залежить від великої кількості факторів, зокрема від загального інвестиційного клімату в країні.

Для більш повного використання іноземних інвестицій у країні мають бути визначені пріоритети розвитку і напрямки використання іноземного капіталу. Вибір моделі розвитку національної економіки залежить від національного законодавства, стану і рівня економічного розвитку, політичних та економічних процесів реформування, що відбуваються в країні, а також визнаних наукових теорій.

В економіку України з країн ЄС внесено 41 млрд 336,4 млн дол. інвестицій (78,8% загального обсягу акціонерного капіталу), з країн СНД - 4 млрд 122,7 млн дол. (7,9%), з інших країн світу - 6 млрд 967,6 млн дол. (13,3%).

Інвестиції надійшли зі 128 країн світу. У десятку основних країн - інвесторів, на які припадає понад 82% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр - 14 млрд 521,5 млн дол., Німеччина - 7 млрд 403,9 млн дол., Нідерланди - 4 млрд 949,3 млн дол., Російська Федерація - 3 млрд 652,5 млн дол., Австрія - 3 млрд 249,6 млн дол., Франція - 2 млрд 505,2 млн дол., Велика Британія - 2 млрд 493,1 млн дол., Віргінські Острови (Британія) - 1 млрд 749,7 млн дол., Швеція - 1 млрд 566,1 млн дол. і Швейцарія - 1 млрд 71,5 млн дол.

Прямі інвестиції з України здійснені в 47 країн світу, переважна їх частина спрямована до Кіпру (90,8%). Вимоги українських прямих інвесторів по боргових інструментах до підприємств прямого інвестування за кордоном на 1 липня 2012 р. становили 241,6 млн дол. Загальний обсяг прямих інвестицій (акціонерного капіталу і боргових інструментів) в економіку країн світу склав 6 млрд 641,4 млн дол.

Сьогодні найбільш привабливими для інвесторів і надалі залишаються традиційні галузі економіки. Насамперед, це – металургія, машинобудування, хімічна промисловість, харчова промисловість.

Водночас дедалі більше привертають увагу інвесторів такі галузі, як автомобільна промисловість, споживча електроніка, високі технології, вітроенергетика, виробництво біопалива, логістика та ін.

Однак, за останні більш ніж двадцять років незалежності України, нам так і не вдалося створити привабливий інвестиційний клімат для притоку зовнішнього капіталу в українську економіку. На жаль, українська економічна сфера та система управління не дає змогу говорити про передумови для позитивного клімату в сфері інвестицій.

Сьогодні українській економіці гостро не вистачає фінансових ресурсів. Важливим та не інфляційним джерелом могли б стати кошти іноземних інвесторів, але вони стосовно України, нажаль, бачать для себе все менше перспектив.

Для такої картини існує лише два пояснення: або влада не хоче мати конкурентів у власній економіці, або вона просто не в змозі створити для інвесторів належних умов.

Список використаних джерел

1. Дідківська Л. Державнерегулюванняекономіки :Навчальнийпосібник/ ЛюбовДідківська, Людмила Головко,. -К.: Знання-Прес, 2000. -316 с.

2. Державнерегулюванняекономіки :Навчальнийпосібник/ Сергій Чистов, Анатолій Никифоров, Тамара Куценко та ін.; М-во освітиУкраїни; КНЕУ. -2-ге вид., доопрац. і доп.. -К.: КНЕУ, 2005. -316 с.

3. Державнерегулюванняекономіки :Підручник для студ. вуз./ ІванМихасюк, Алла Мельник, Михайло Крупка, Зіновій Залога; За ред. І.Ммхасюка. –Львів.

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Князєва В.О., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Пріоритетним напрямком державної економічної політики визначається розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємства аграрного сектору, розширення їх взаємовигідних відносин з іншими країнами та рівноправного входження участі у діяльності світових ринків.

Дослідження проблем зовнішньоекономічної діяльності суб’єктів національної економіки, шляхів та методів їх розв’язання знайшли відображення в наукових працях відомих учених-економістів В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, А.М. Кандиби, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, А.П. Румянцева, О.І. Яковлева та ін. Однак питання організації ЗЕД підприємств АПК і визначення економічної ефективності експорту певних видів продукції розглянуті недостатньо [1].

Основним завданням аграрного сектору є насамперед, забезпечити виробництво всіх видів сільськогосподарської продукції в обсягах, які повністю забезпечать внутрішні потреби країни в продовольстві та виключать економічно і соціально необґрунтований імпорт.

Україна, а також Миколаївська область, була і залишається одним із експортерів продуктів харчування до країн, які мають менш сприятливі кліматичні умови для ведення сільського господарства. В Миколаївській області сконцентрувалися всі потенційно привабливі умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності: привабливе географічне положення регіону; могутнє багатогалузеве виробництво; розгалужена транспортна система; розвинене портове господарство, які обумовлюють її стратегічне значення для розвитку економіки України . Аналізуючи обсяг експорту – імпорту товарів по Миколаївській області, можна сказати, що експорт за 9 місяців 2012 року становить 1631702,9 тис. дол. США, що на 38,5% більше, ніж у 2011році. Імпорт за 9 місяців 2012 року становить 600301,1 тис. дол. США, що у % до 9 місяців 2011 року становить 79,7%. Сальдо експорту з імпортом товарів складає 1031401,8 тис.дол. США [3].

Миколаївська область володіє значним експортним потенціалом. 334 підприємства, організації та фірми займаються експортом товарів та послуг та 262 – імпортними операціями. Підприємства регіону підтримують ділові стосунки з партнерами 111 країн світу. Загальний обсяг зовнішньоторговельного обороту складає понад 919,6 млн. дол. США з позитивним сальдо – 301,2 млн. дол. США Головними підприємствами-експортерами в області є АТ "Миколаївський глиноземний завод", та підприємства суднобудівної галузі. В структурі експорту найбільшу питому вагу мають глинозем – сировина для виробництва алюмінію, суда, електричне і механічне обладнання, машини и механізми, шкіряна сировина, зернові культури. Імпортуються в основному руди, механічне та електричне обладнання, нафтопродукти, нікелеві вироби. На території області розташовано 4 митних пунктів в морських та річному портах та митний пункт міжнародного аеропорту «Миколаїв» [2].

Подальший розвиток однієї з найважливіших агропромислового сектору економіки Миколаївської області – вимагає цілеспрямованого системного підходу у підвищенні експортного потенціалу.

Для досягнення вказаної мети необхідно регулювання ЗЕД безпосередньо в Україні, а також у Миколаївській області. Основні цілі державного регулювання ЗЕД АПК повинні полягати у створенні сприятливих умов для укріплення позицій на підприємстві в світовому ринку продовольства з гарантуванням продовольчої безпеки країни, що можливо за умови формування та реалізації комплексної системи дій щодо розвитку та підвищення ефективності експорту та поліпшення механізмів регулювання імпорту. Головними заходами такої системи мають стати: фінансове сприяння вітчизняним експортерам, податкове регулювання, удосконалення системи транспортних тарифів, поліпшення правового регулювання в сфері ЗЕД, надання регіонам певних повноважень у зовнішньоекономічних зв'язках.

Список використаних джерел

1. Електронний ресурс: Режим доступу: www.mykolayiv-oda.gov.ua
2. Миколаївська область – економічний потенціал району [Електронний ресурс]. – //TextReferat. – Режим доступу: http://ua.textreferat.com/referat-9306
3. Обсяги експорту-імпорту товарів за регіонамиУкраїни [Електронний ресурс], Державна підтримка українського експорту, 2012 р. - Режим доступу: http://ukrexport.gov.ua/ukr/vnishno_t_balans//6875.html

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Коростій Н., магістрант
Миколаївський національний аграрний університет

У країнах з розвинутою ринковою економікою вироблено ефективний механізм державного регулювання та підтримки сільськогосподарського ви-

робництва. Однак його формування пройшло значний шлях, починаючи від активного впровадження політики структурної перебудови, орієнтованої на укрупнення виробництва, після Другої світової війни, до розробок цільових комплексних програм розвитку аграрного сектора за сучасних умов.

На початковому етапі здійснення заходів регулювання сільського господарства в багатьох країнах Західної Європи в різних формах було наявне сприяння розширенню рентабельних господарств, ліквідації малих з великими витратами. Широко застосовувались заходи із землевпорядкування. У цілому урядова діяльність в цьому напрямі мала опосередкований характер та заохочувалась переважно шляхом пільгового кредитування, субсидіювання й оподаткування.

З утворенням ЄС сприяння концентрації трансформувалось у напрямі більш відкритих форм. Поряд з підтримкою доходів, структурна перебудова сільського господарства стає постійним і важливим компонентом єдиної аграрної політики країн-учасниць. Ставилось за мету оздоровлення галузі, звільнення від так званих "нежиттєздатних" елементів, створення потужного прошарку ефективних господарств, які давали б основну масу товарної продукції. За цих обставин в основу було покладено ідею насадження великих виробничих одиниць індивідуального типу та ліквідації дрібних селянських господарств.

Однак згодом відбулася зміна пріоритетів аграрної політики в бік здійснення заходів сприяння становленню фермерських сімейних господарств. До них зараховують допомогу при капіталовкладеннях, переважно шляхом надання низьковідсоткових позик, низькі ціни на пальне та газ для сільськогосподарських виробників; підтримка господарств у регіонах з невигідними умовами; заходи соціальної політики в сільському господарстві тощо.

За сучасних умов специфічна особливість фінансування заходів щодо підтримки сільськогосподарського виробництва у США та країнах Західної Європи полягає в тому, що кошти з бюджету насамперед виділяють під цільові

програми, що мають загальнонаціональне значення. Усі програми можна поділити на дві групи: "стабілізація доходів" та "наука й наукове обслуговування".

Політика підтримки доходів фермерів здійснюється за кількома напрямами:

- встановлення гарантованих цін;
- механізм заставних цін;
- страхування врожаю.

Другий напрям цільових програм регулювання сільського господарства пов'язаний із забезпеченням НТП. При цьому використовують такі важелі:

- збільшення бюджетних асигнувань на проведення НДДКР у галузі сільського господарства;
- підготовка та перепідготовка кадрів;
- розробка і фінансування державних програм у галузі НТП;
- створення й фінансування служб з поширення агротехнічних знань;
- пропаганда і впровадження досягнень НТП у сільськогосподарське виробництво; функціонування консультаційних служб;
- створення спеціальних умов оподаткування для стимулювання вкладень фермерського капіталу в технологічні новинки.

У країнах з розвинутою економікою використовуються й непрямі методи регулювання цін на сільськогосподарську продукцію. Цього досягають шляхом зменшення ринкової пропозиції або підвищення ринкового попиту.

СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Лацановська НС., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Ефективність зовнішньоекономічної діяльності є метою розвитку діяльності підприємств аграрного сектору. Для досягнення належного ефекту при формуванні структури експортного потенціалу необхідно дотримуватися світових принципів забезпечення конкурентних переваг, досконалих механізмів функціонування світового ринку, еквівалентності міжнародного обміну товарами.

Сприятливі умови розташування Миколаївської області обумовили формування на її території потужної багатогалузевої промисловості, розвиненого аграрного сектору, розгалуженої транспортної мережі, портового господарства й створення значної виробничої, наукової й соціальної інфраструктури [1].

Важливу роль у теоретичному осмисленні факторів та процесів що впливають на зовнішньоекономічну діяльність аграрних підприємств , нарощування їх експорту відіграють дослідження вітчизняних економістів В.Г.Андрійчука, В.П.Галушка, С.М. Кваші, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.І. Губенка та інших. Проте в сучасних умовах розвитку агропромислового комплексу України та Миколаївської області зокрема постає потреба поглиблених досліджень процесів формування та нарощування експорту аграрного ринку.

З метою підвищення ефективності експортних операцій, послаблення позиції зарубіжних трейдерів на українському ринку необхідно: стимулювати експорт сільгосппродукції (без ураження інтересів внутрішнього ринку) і підвищувати її конкурентоспроможність; здійснювати захист вітчизняного товаровиробника на внутрішньому ринку; прискорити створення прозорого ринку аграрної продукції тощо.

У січні 2013р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з січнем 2012р. становив 95,2%, у т.ч. в аграрних підприємствах – 82,4%, у господарствах населення – 100,9%.На 1 лютого 2013р. в сільськогосподарських підприємствах та підприємствах, що здійснюють

зберігання, переробку зернових та олійних культур, було в наявності 536,9 тис.т зерна (у т.ч. 180,0 тис.т пшениці) та 269,4 тис.т насіння соняшнику.[2]

За інформацією Міністерства аграрної політики та продовольства України, в 2012 році зовнішньоторговельний оборот продукції аграрного сектору склав 26,1 млрд. доларів, що на 31,4% більше показника 2011 року. При цьому частка аграрної продукції в загальному зовнішньоторговельному обороті країни за підсумками минулого року склала 17,2%. [3]

Зовнішньоторговельне сальдо по аграрній продукції в минулому році було позитивним і досягло 10,3 млрд. доларів. Позитивний вплив на динаміку експорту чинить сприятлива кон'юнктура світових ринків - підвищились світові ціни на сільськогосподарську продукцію, збільшується попит на продукцію рослинного походження.

Що стосується Миколаївської області, то у 2012р. індекс загального обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з відповідним періодом 2011р. становив 59,5%, у т.ч. в аграрних підприємствах – 43,9%, у господарствах населення – 75,2%.Обсяг реалізованої сільськогосподарськими підприємствамивласно виробленої продукції збільшився на 31,6%, у т.ч. продукції рослинництва – на 38,8%, а продукції тваринництва – зменшився на 10,9%. Середні ціни продажу знизилися на 5,1%, зокрема на продукцію рослинництва – на 7,9%, натомість на продукцію тваринництва – зросли на 20,4%.На 1 серпня 2012р. в сільськогосподарських підприємствах та підприємствах, що здійснюють зберігання, переробку зернових та олійних культур, було в наявності 821 тис.т зерна, у т.ч. 523,5 тис.т пшениці та 22 тис.т насіння соняшнику.

Необхідно мати стабільні ринки збуту аграрної продукції на зовнішньому ринку, закріпитися на них і створити відповідну інфраструктуру для її масштабного експорту. Такі ринки, мають вже відомі в багатьох країнах світу підприємства-експортери сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки ТОВ СП „Нібулон", ВАТ «Зелений Гай», ВАТ «Завод «Екватор», ФГ

«Владам», ВАТ «Засільське ХПП» та інші. Підприємства міста співпрацювали з партнерами із 124 країн світу, у т.ч. з усіма країнами СНД (10) та ЄС (27)

Подальший розвиток однієї з найважливіших галузей економіки області – аграрного сектору- вимагає цілеспрямованого системного підходу у створенні експортного потенціалу. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектора, перетворення його на високоефективний, експортоспроможний сектор економіки, здатний забезпечити продовольчу безпеку. Природні кліматичні умови та родючі землі області сприяють подальшому розвитку АПК, дозволяють отримувати високі врожаї всіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу [3].

Для досягнення цих цілей необхідно удосконалювати державне регулювання ЗЕД безпосередньо в Україні, а також у Миколаївській області головними заходами такої системи мають стати: фінансове сприяння вітчизняним експортерам, податкове регулювання, удосконалення системи транспортних тарифів, поліпшення правового регулювання в сфері ЗЕД, надання регіонам певних повноважень у зовнішньоекономічних зв'язках.

Список використаних джерел

1. Міністерство інфраструктури України
2. Головне управління статистики у Миколаївській області, 2013
3. Гурченков О.П., Крюковська О.С. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог СОТ / О.П. Гурченков, О.С. Крюковська // Зб. наук. праць НУК. - Миколаїв: НУК, 2008. - № 3 (420). - С. 162.

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ

Мисько С., студент групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Реалії сучасності, глобальні зміни геополітичного розкладу сил вимагають дослідження низки явищ і процесів, що мають визначальний вплив на розвиток суспільства. Одним із таких явищ є глобалізація. Процеси глобалізації проявляються у всіх сферах діяльності людини, визначають поступове формування світового економічного простору. Таким чином, зменшується імовірність збереження самостійності національних економік.

В межах економічного напряму, проблемам інтеграції та глобалізації присвячені роботи вітчизняних вчених О.Г. Білоруса, М.І. Долішнього, А.І. Кредісова, Д.Г. Лук'яненка, З.О. Луцишин, Ю.В. Макогона, Ю.М. Пахомова, С.І. Пирожкова, С.І. Соколенка, А.С. Філіпенка та інших.

В цьому контексті зростає взаємозалежність світу, посилюються взаємозв'язки між країнами, регіонами, містами, змінюється їх ієрархія, кількісні та якісні індикатори. Поляризація сучасного світу, втілена в антиномія „розвинені – слаборозвинені", „заможні – бідні", „високі технології – сировинні ресурси", просторових осях „Північ – Південь", „Захід – Схід" породжує для більшості країн світу проблему самоідентифікації у глобальному середовищі. Кожна держава стає об'єктом спрямування діяльності транснаціональних фінансових структур, зовнішньої лімітації стратегій і пріоритетів з боку міжнародних організацій та установ.

Для України, як і інших постсоціалістичних країн, що зазнали і зазнають радикальних змін внаслідок переходу від централізованої до ринкової економіки, інтеграція у світове господарство є однією з передумов власного прогресу. Зважаючи на дискусійність окремих сторін глобалізації та незаперечність диспропорцій у рівнях соціально-економічного розвитку різних

країн світу, визначення форм та напрямів залучення національної економіки до світової системи є нагальною потребою.

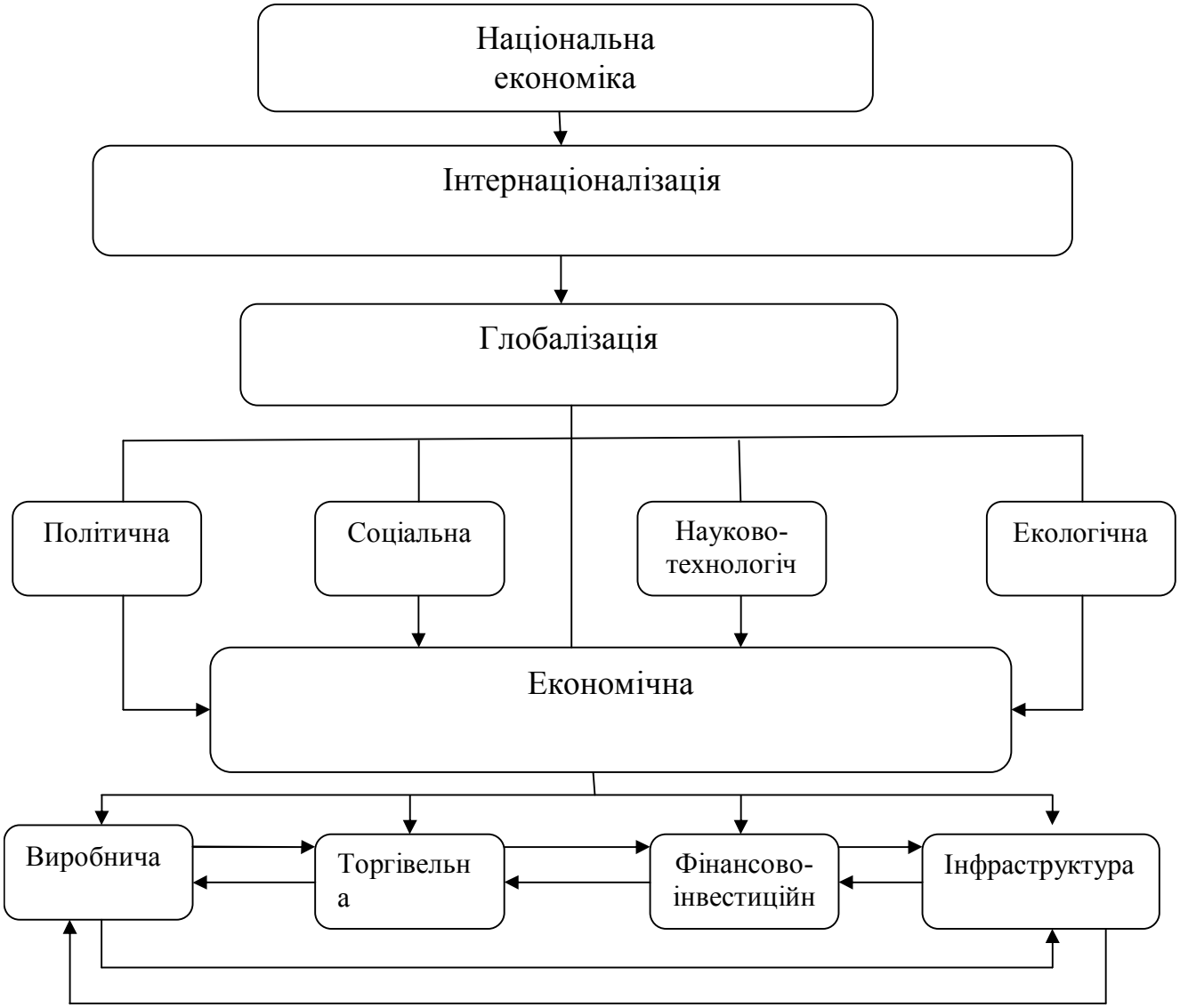


Рис. Структуризація глобалізаційного процесу

Ефективне використання переваг та обмеження негативних наслідків впливу процесів глобалізації можливе за умов ретельного дослідження домінуючих тенденцій у цій сфері, як важливих умов територіального розвитку країни. В такому контексті, дослідження впливу процесів глобалізації на економіку України є актуальним і своєчасним. Актуальність теми визначається не тільки потребою у поглибленні теоретичного знання про досліджуване явище і систематизації наукових надбань з суспільно географічних позицій, а й

практичною значимістю проблеми. Це необхідно для оцінки системи міжнародних зв'язків країни та її регіонів, з метою економічного піднесення держави, її інтеграції у світове господарство.

Структурна складність і багатоаспектність прояву процесів глобалізації обумовлюють міждисциплінарний статус їх дослідження, основний аспект якого є економічним, водночас незаперечною є потреба просторової оцінки комплексного впливу цих процесів.

Список використаних джерел

1. Савелко Т.В. Уточнення економічного змісту й особливостей глобалізації // Фінанси України. – 2004. – № 7. – С. 20-26.

2. Стукало Н.В. Глобалізація та розвиток фінансової системи України // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 29-35.

3. Філіпенко А.С., Будкін В.С., Гальчинський А.А. та інші. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. – Київ "Либідь", 2002. – 470 с.

4. Червінський А., Шутиш М. Глобалізація: Україна залишається напіввідкритою і напівпрозорою // Україна Business. – 2004. – № 16. – С. 4-16

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Новіцька Н.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні проблеми пошуку науково обґрунтованих механізмів удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємств агропромислового комплексу, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції, дослідження нових шляхів

виходу українських підприємств на зовнішній ринок, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції є досить актуальними.

Питання формування і розвитку зовнішньоекономічної діяльності регіонів, дослідження її ролі на загальнонаціональному рівні простежується у працях таких економістів О.В. Білик, І.Д. Бурковський, А.І.Зацепило, Г.В. Климик,А.В. Ключник, Н.М. Курида, О.В. Пирог, С.В. Шерстюк та ін.

Економіка Миколаївської області характеризується розвинутою промисловістю, сільським господарством, має багатогалузевий уклад, що формує достатній зовнішньоекономічний потенціал.

В Миколаївській області сконцентрувалися всі потенційно привабливі умови для розвитку зовнішньоекономічної діяльності: привабливе географічне положення регіону; могутнє багатогалузеве виробництво; розгалужена транспортна система; розвинене портове господарство, які обумовлюють її стратегічне значення для розвитку економіки України.

За даними Головного управління статистики в Миколаївській області станом на січень місяць 2013 року підприємства Миколаївської області експортували товарів на суму 154167,1 тис. дол. США, імпортовано було товарів на 51273,2 тис. дол. США. З загальної суми експортовано живих тварин, продуктів тваринного походження на 474,7 тис. дол. США. До них відносяться м'ясо, риба, молоко та молочні продукти , яйця та ін.. Що ж стосується експорту продуктів рослинного походження, то він складає 82270,1 тис. дол. США, серед яких овочі, зернові культури, насіння і плоди олійних культур і т.п. Імпортовано товарів відповідно на суму 282,2 тис. дол. США та 215,8 тис. дол. США [1].

Основними аграрними підприємствами-експортерами залишаються ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Сандора», ТОВ «Агро-Торг», ВАТ «Зелений Гай», ФГ «Владам», ВАТ «Коблево», ВАТ «Радсад» та інші.

Не дивлячись на те, що зовнішньоекономічна діяльність Миколаївської області має досить непогане положення, жоден сільськогосподарський товаровиробник не має можливості експортувати продукцію чи сировину

самостійно. Адже це для цього необхідно великі затрати коштів, знання світових ринків та транспортного забезпечення.

Тому необхідно приділити велику увагу напрямам покращення ЗЕД в аграрному секторі Миколаївської області. Головними шляхами збільшення обсягів та підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області мають стати залучення іноземних інвесторів та інвестицій, сприяння технічному і технологічному переоснащенню потужностей для виробництва експортної продукції, закріплення на традиційних та освоєння нових ринків збуту, активізація міжрегіонального співробітництва [2].

Також для ефективного функціонування аграрних підприємств в Миколаївській області необхідно здійснювати: диверсифікацію експорту, насамперед - в напрямі збільшення обсягів та частки готової продукції (а не сировини, як це має місце зараз); збільшення обсягу експорту українських продовольчих товарів у розрахунку на одну особу населення. Цьому сприятимуть складання балансів виробництва та використання провідних видів сільгосппродукції, адаптація вітчизняних товаровиробників до вимог світового ринку; підвищення у складі експорту зерна частки висококласної пшениці, ячменю та кукурудзи, оскільки вивезення за кордон несортової продукції призводить до великих втрат нашої країни.

Важливим напрямом стимулювання експорту є податкові пільги: переведення коштів від експорту на спеціальні рахунки, які не оподатковуються; надання пільгових умов щодо амортизаційних відрахувань; звільнення експортерів на певний період від сплати податків на поточну виручку від експортних операцій [3].

Отже, для ефективної зовнішньоекономічної діяльності у Миколаївській області необхідно : фінансове сприяння вітчизняним експортерам, податкове регулювання, удосконалення системи транспортних тарифів, поліпшення правового регулювання в сфері ЗЕД, надання регіонам певних повноважень у зовнішньоекономічних зв'язках, сприяти створенню на основі законодавства

спільних з іноземними партнерами; створювати сприятливий інвестиційний клімат з метою залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць.

Список використаних джерел

1. Головне управління статистики у Миколаївській області , 2013 р.

2. Гурченков О.П., Крюковська О.С. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог СОТ / О.П. Гурченков, О.С. Крюковська // Зб. наук. праць НУК. - Миколаїв: НУК, 2008. - № 3 (420). - С. 162.

3. Бурковський І.Д. Основні напрями підвищення ефективності експортно-імпортної діяльності в аграрній сфері економіки / І.Д. Бурковський, А.В. Бурковська / Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. вип.3. — т.1. — С.105 — 110.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ НА ЗОВНІШНІХ РИНКАХ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Петроченко О.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сьогодні процес глобалізації для України є неминучим. Україна вступила до Світової організації торгівлі (СОТ), де діють закони виживання найсильнішого та найбільш конкурентного виробника. У цих умовах програють вітчизняні виробники, адже іноземні підприємства, що все більше виходять на український ринок, є технологічно сильнішими та конкурентоспроможнішими.

За таких умов необхідне визначення обґрунтованих шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на основі їх інноваційного розвитку, що дасть їм змогу вдосконалитися та стати більш інвестиційно привабливими і, як наслідок, конкурувати з іноземними фірмами [1].

Окремі питання щодо вирішення відміченої проблеми висвітлені у роботах як вітчизняних, так і зарубіжних авторів. Серед вітчизняних науковців, які займаються проблемою конкурентоспроможності українських підприємств, слід назвати О.І. Амошу, І.З. Грізного, О.А. Полтавську. Фахівці неодноразово акцентували увагу на тому, що українським аграрним підприємствам необхідно продавати таку продукцію, яка буде конкурентоздатною на зарубіжних ринках.

Метою роботи є дослідження конкурентоспроможності аграрних підприємств на зовнішніх ринках в умовах глобалізації.

В умовах глобалізації аграрного бізнесу значна увага надається проблемам якості товарів та послуг, що є вирішальним критерієм конкурентоспроможності. Експорт продовольства низької якості може призвести до втрат на експортних ринках. Експортоорієнтовані галузі повинні мати достатній рівень наукового забезпечення. Прикладом успішного розв'язання проблем, які мають загальнонаціональне пріоритетне значення, є служба аграрних досліджень при Міністерстві сільського господарства США. Завданнями цього підрозділу є підтримка конкурентоспроможності аграрного сектора економіки в умовах глобалізації, поліпшення якості природних ресурсів та навколишнього середовища, забезпечення пропозиції високоякісного та безпечного продовольства, задоволення потреб вітчизняних споживачів у поживних речовинах, забезпечення економічних умов для розвитку сільських громад.

Механізм глобалізації стимулює аграрні підприємства виробляти продукцію і здійснювати пошук кращих можливостей її реалізації на ринках, що можуть забезпечити вищий рівень прибутків. Часто це поєднується з необхідністю участі в стратегічних альянсах. Глобалізація вимагає високого рівня конкурентоспроможності аграрних формувань та скорочення витрат на ланцюги постачання з метою зниження рівня трансакційних витрат. Нині підприємства агропромислового комплексу функціонують в динамічному підприємницькому та соціальному середовищі, орієнтованому на потреби та вподобання споживачів. Глобалізаційні чинники змушують суб'єктів аграрного

підприємництва постачати на світовий ринок дешеве продовольство найвищих якісних параметрів. Тому посередники здійснюють диверсифікацію джерел сировин і прагнуть закуповувати продукцію у виробників за мінімальних цін.

Підвищенню рівня адаптації вітчизняної агропродовольчої сфери до глобальних умов та попиту сприяють інтеграційні зв'язки та технологічні інновації. Нині нові маркетингові технології розширюють ринки збуту і гарантують кращий зв'язок між виробниками і споживачами. Перспективним джерелом нових продуктів є біотехнології. Сільське господарство може стати джерелом отримання промислового етанолу та екологічно чистого пального, біологічних полімерів, фармакологічних препаратів, а також продуктів рослинного та тваринного походження з якісно новими властивостями. Це є передумовою освоєння нових глобальних ринкових ніш. Використання електронної комерції дозволяє розширити доступ до нових ринків збуту [3].

В умовах глобалізації посилення конкурентних позицій аграрних підприємств можливе шляхом їх участі в інтегрованих структурах. Забезпечення конкурентних переваг поєднується з економією за рахунок масштабів та ефективним глобальним маркетингом.

Для підвищення конкурентоспроможності підприємства необхідно обрати свою стратегію діяльності: поглибленого проникнення, розширення використання, розширення ринку. Вибір тієї чи іншої стратегії необхідно поєднувати з комплексом заходів, які дозволять стати підприємству конкурентоспроможним [2].

Таким чином, необхідність підвищення ефективності функціонування та посилення ринкових позицій аграрних підприємств вимагає врахування кон'юнктури системи глобальних продовольчих ринків. Успіх аграрних виробників залежить від здатності усвідомлювати основні чинники конкуренції, своєчасно реагувати на зміни їх параметрів, а також політики держави щодо підтримки вітчизняних товаровиробників.

Список використаних джерел:

1. Бутко М. Інвестиційні аспекти підвищення конкурентоспроможності підприємства / М. Бутко // Економіка України. – 2008. – №4. – С. 40-45.

2. Гаврилюк О.В. Конкурентні та інтегральні стратегії у глобальному розвитку / О.В. Гаврилюк, І.Ю Гузенко // Економіка промисловості. – 2010. – №3. – С. 3-10.

3. Семенда Д.К. Аграрна економіка: підручник / Д.К. Семенда, О.І. Здоровцов, О.О. Школьний – Умань, 2005. – 318 с.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ

Прокопук Л.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Активізація глобалізаційних процесів, розширення міжрегіонального співробітництва, посилення ролі окремих регіонів обумовлює необхідність підвищення ефективності регіонального управління у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Цей процес набуває особливої значущості в умовах лібералізації зовнішньоекономічних зв'язків, яка значним чином змінює характер взаємодії національної і світової економіки. При цьому активізація зовнішньоекономічної діяльності регіонів і їх включення у світогосподарські процеси пов'язано з безліччю протиріч. З одного боку, це сприяє більш ефективному використанню їх потенційних можливостей, з другого боку, виникає загроза децентралізації управління зовнішньоекономічними зв'язками. Це і зумовлює актуальність і необхідність пошуку ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю регіонів.

Питання присвячені формуванню системи регулювання зовнішньоекономічної діяльності на державному та регіональному рівнях

знайшли своє відображення в працях О. Амосовf, В. Андрушко, Л. Батченко, Т. Ковальчук, Ю. Ковбасюк, А. Кредісова, О. Кужель, В. Литвин, Д. Лук'яненко, В Мартиненко, О. Олійник,, О. Стеценка, В. Савчук, О. Ступак, В. Чередниченко, В. Юрчишин та ін. Однак, проблеми удосконалення існуючої системи управління зовнішньоекономічної діяльності регіонів потребують подальших досліджень.

Мета роботи полягає у обґрунтуванні напрямів формування ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю регіону.

При формуванні ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю слід конструктивно врахувати та використати досвід інших держав, не забуваючи при цьому про специфіку історичного розвитку України, особливості реформування її економіки і необхідність забезпечення економічного суверенітету в умовах поглиблення міжнародної інтеграції.

В Німеччині в державному управлінні зовнішньоекономічною діяльністю закріплений так званий залишковий принцип, у відповідності до якого формуються сфери виключної та конкуруючої компетенції. Перевагою німецької моделі розмежування повноважень між центральною та регіональною владою є те, що у ній враховується економіко-політична різнорідність територій (земель), що суттєво полегшує досягнення необхідної гнучкості у взаємовідносинах між центром та регіонами, формується своєрідний оптимальний рівень децентралізації державного управління зовнішньоекономічною діяльністю [1]

Необхідність посилення регіонального рівня в системі державного управління підтверджує і досвід Італії. В останнє десятиріччя в результаті реформи владні повноваження було перерозподілено на користь периферії, а її реалізація дозволила виділити аспекти, на які слід звернути увагу при формуванні системи регіонального управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні. Це - чітке пророблення правових аспектів поділу повноважень між різними рівнями регіонального управління, складність

формування ефективної системи в умовах територіально неоднорідної економіки, використання засобів податкової автономії регіонів [1].

В цілому, досвід розвинених країн, дозволяє виділити пріоритетні напрямки управління ЗЕД регіону, такі як формування конкурентного середовища і захист конкуренції, перерозподіл доходів, стабілізація економіки шляхом контролю рівня зайнятості і інфляції, використання необхідних засобів коригування, а також стимулювання економічного росту суб'єктів ЗЕД.

При формуванні ефективної системи управління зовнішньоекономічною діяльністю регіонів необхідним є врахування таких проблем розвитку зовнішньоекономічної діяльності конкретного регіону, як відсутність фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення виробництва і реалізації конкурентоспроможної у міжнародному вимірі продукції; замалі масштаби виробництва продукції та її реалізації; неосвоєність адекватних сучасному стану зовнішньоторговельної діяльності у світі каналів дистрибуції товарів, що виробляються.

До головних завдань ефективного управління зовнішньоекономічною діяльністю на регіональному рівні і укріплення на цій основі економічної безпеки держави доцільно віднести своєчасне реагування на зміни зовнішнього середовища і адаптацію до них, забезпечення послідовності в державній політиці щодо управління зовнішньоекономічною сферою, підвищення ефективності реалізації владно-управлінських функцій, набуття довіри у міжнародному середовищі як надійного торгівельно-економічного партнеру.

В цілому впровадження зазначених заходів забезпечить системі управління зовнішньоекономічною діяльністю високий рівень ефективності, зробить її більш гнучкою і адекватною змінам зовнішнього середовища. При чому, з метою забезпечення дієвості визначених напрямів на регіональному рівні необхідно розподілити компетенції органів управління у відповідності до рівнів зовнішньоекономічної політики і виділити об'єкти, функціонування і розвиток яких повинний регламентуватися державними і регіональними органами влади. Від так, удосконалення регіональної політики у сфері

зовнішньоекономічної діяльності сприятиме розвитку конкретного регіону та України в цілому.

Список використаних джерел

1. Грицяк І.А. Управління в Європейському Союзі: теоретичні засади: Моногр. / І.А. Грицяк – К.: НАДУ, 2005. – 236 с.

2. Ткаченко О.Г., Стеценко О.В. Особливості побудови системи державного управління розвитком зовнішньоекономічного комплексу регіону // Удосконалення механізму державного управління розвитком ЗЕД: Зб. наук. праць. Серія „Державне управління". - Донецьк: ДонДУУ, 2007. – С. 43-54

3. Часовий С.А. Стратегія розвитку зовнішньоекономічного комплексу регіону в умовах глобалізаці / С.А. Часовий // Механізм регулювання економіки, 2008, No 3, Т. 1

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ ВІЛЬНИМИ ЕКОНОМІЧНИМИ ЗОНАМИ

Радіонова Ю.С., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Відповідно до завдань, які ставлять під час створення ВЕЗ, виділяють такі чотири їхні типи: зовнішньоторговельні, технологічні, спеціалізовані та зони економічного розвитку.

Схеми управління ВЕЗ повинні бути досить гнучкими, враховувати систему адміністративного управління, специфіку соціально-економічного розвитку регіону тощо. Під час заснування комплексної багатофункціональної зони, розташованої на території, кордони якої збігаються з кордонами адміністративно-територіальних одиниць, найефективнішою вважають схему

управління, яка складається з місцевих органів влади, спеціально створеної державою спостережної ради та компанії зі створення і розвитку ВЕЗ .

У разі формування локальних або точкових зон найбільш прийнятною є схема управління діяльністю через базове підприємство зони або шляхом створення акціонерного товариства, засновниками та акціонерами якого можуть бути підприємства-суб'єкти зони.

Одним із найважливіших напрямів роботи з формування ВЕЗ є створення в ній виробничої інфраструктури. Обов'язковою передумовою для залучення прямих іноземних інвестицій є сприятливе ділове середовище вільної економічної зони. Для його створення передусім потрібно вдосконалити комунікації. Якщо зона добре обладнана виробничою інфраструктурою, то початкові витрати інвесторів значно зменшуються, робота галузей розгортається швидше, і раніше отримують прибуток на капітал.

Найдоцільніше починати формування інфраструктури в точкових ВЕЗ. Кожна точкова зона має свою спеціалізацію і це дає змогу цілеспрямовано використовувати кошти на розвиток визначених галузей інфраструктури.

Обов'язковою умовою успішного функціонування ВЕЗ є також інформаційне забезпечення: можливість телекомунікаційного забезпечення потрібною інформацією західних інвесторів про можливості регіону розвивати ту чи іншу галузь виробництва або обслуговування, а також надання інформації про потенційних інвесторів, особливо їхній фінансовий стан. Отримання поточної інформації визначає ефективність функціонування ВЕЗ, особливо на початковій стадії. Рівень інформаційного забезпечення свідчить про рівень розвитку регіону і має вирішальне значення під час вирішення економічних питань.

Визначальною є також політика ціноутворення на продукцію, послуги та обладнання у ВЕЗ. Важливим питанням у разі створення ВЕЗ є розробка політики розвитку інноваційної стратегії і культури підприємництва.

Діяльність вільних економічних зон передбачає прийняття інноваційних рішень, а держава повинна сприяти цьому прийняттям відповідних

законодавчих актів і постанов уряду. На жаль, наявна система оподаткування доходів не стимулює формування високої культури підприємництва, а призводить до зниження довіри між підприємствами і державою. Верховна Рада України, наприклад, прийнявши Закон «Про іноземні інвестиції», який був найліберальнішим серед аналогічних у країнах СНД, наступними законодавчими актами звела нанівець його ефективність.

Особливі економічні умови господарювання ВЕЗ дають змогу національним товарам та послугам проникати на світовий ринок, а іноземним ресурсам - влитися в національну економіку і відіграти там свою позитивну роль. Створення вільної економічноїзони – це подальший соціально-економічний розквіт регіону, широке залучення зовнішніх і внутрішніх інвестицій, захищених гарантіями держави і спрямованих на створення соціальноорієнтованої інфраструктури краю.

Список використаних джерел

1.Вільні економічні зони як фактор відкритості економіки / Велігорський А. // Сіверянський літопис. - 2005. - №4-5

2.Вільні економічні зони: стратегія розвитку / Васенко В.К. - Суми: Довкілля.

3.Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13 жовтня 1992 р. № 2663-XI1 // Голос України. 1992. № 6.

РОЗВИТОК ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Стах Н.С.студентка

Миколаївський національний аграрний університет

У сучасномуекономічномупросторі, де базові засади конкурентної боротьби формуються на основі чинників глобалізації, зовнішня торгівля є надзвичайно важливим елементом державно економічної політики. Об'єднання економічних систем майже усіх країн світу передбачає створення єдиної світової економічної системи на основі порівняльних переваг у виробництві певних видів продукції. Зовнішня торгівля товарамиє частиною міжнародної торгівлі і являє собою специфічну форму обміну товарами між продавцями і покупцями різних країн.

Здійснювати торгівельні операції пов’язані з зовнішньоекономічною діяльністю підприємства можуть лише висококваліфіковані спеціалісти, які володіють нормативною базою по регулюванню порядку проведення операцій в іноземній валюті, як в Україні так і за її межами. Експортно-імпортніопераціїзалишаютьсяосновнимджереломвалютнихнадходжень підприємств-резидентів.

Створення у сфері експортно-імпортних операцій сприятливих законодавчих та податкових умов для українських підприємств, зокрема для підприємств Миколаївської області, яке призведе до збільшення обсягів надходження іноземної валюти в державний та місцевий бюджети.

Прагнення отримати прибуток більший, ніж у середині країни, спонукає сільськогосподарські підприємства області виходити на міжнародний ринок. Незважаючи на присутність чинника невпевності в новому середовищі (нові конкуренти, мінлива ринкова кон'юнктура, коливання валютних курсів, політична нестабільність та ін.), сільськогосподарські підприємства прагнуть нарощувати свою присутність у світі.

Миколаївщина є одним із провідних учасників міжнародних відносин України, адже має вигідне географічне розташування, потужні виробничі можливості, міцний ресурсний потенціал. Так, відповідно до досліджень О.В. Пирога та А.І.Зацепило Миколаївська область, на ряду з Донецькою, Луганською, Дніпропетровською, Запорізькою, Житомирською, відноситься

до групи регіонів, що мають високий експортний потенціал і виступають основними експортерами України [2,с.149].

Основними експортерами зернових культур в регіоні є такі зернотрейдери як "Віталмарагро", ТОВ СП"Нібулон", Євросервіс, концерн "Прометей".

В 2012 підприємства області співпрацювали з партнерами із 119 країн світу.На торгівлю з країнами СНД припало 52,3 % експорту та 45,8% імпорту області, з країнами ЄС – відповідно 25,3 % та 16,7%.У січні-вересні 2012 року обсяг експорту товарів склав 1631,7 млн. дол. США і збільшився порівняно з відповідним періодом 2011 року на 10, 2%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі склало 237,5 млн. дол. США [3].

Основу експорту області становили продукти рослинного походження, основну частку якого становило зерно, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, механічне та електричне обладнання, транспортні засоби. В імпорті переважали мінеральні продукти ,недорогоцінні метали, готові харчові продукти, продукція хімічної галузі.

Основними напрямками підвищення ефективності експортно-імпортних операцій становлять: диверсифікація експорту, насамперед - в напрямі збільшення обсягів та частки готової продукції (а не сировини, як це має місце зараз). Збільшення обсягу імпортних продовольчих товарів у розрахунку на одну особу населення, який нині в 1,7 раза поступається середньосвітовому

Найбільш дієвими заходами щодо підвищення ефективності експорту є: державну підтримку експорту конкурентоспроможної на зовнішніх ринках продукції, здешевлення процедури оформлення експорту; гармонізацію системи стандартизації та сертифікації сільськогосподарської продукції, правил санітарного, ветеринарного та фіто-санітарного контролю з міжнародними стандартами та вимогами; створення об'єднань експортерів, координацію їхньої діяльності на зовнішніх ринках з метою ефективного використання кон'юнктури та дотримання правил конкуренції; поліпшення

рівня оснащеності лабораторій з визначення якості та безпеки продукції, їхню акредитацію у міжнародній системі.

Оскільки надходження в Україну значних обсягів іноземних товарів створює перешкоди для ефективного продажу вітчизняних, сприятливі умови для імпорту повинні створюватися лише по тих видах сільгосппродукції, що не виробляються в Україні і яких не вистачає.

Запровадження національної системи зовнішньоекономічної інформації – з визначенням у галузях відповідних базових структур і сприянням їх розвитку.

Список використаних джерел

1.Бурлака О.О., Пітель Н.Я. Розробка системи напрямків розвитку експортного потенціалу України. Збірник студентських наукових праць, присвячений 155-річчю з Дня народження професора Левка Платоновича Симеренка, 2010.,ч.II, с. 73

2. Пирог О.В. Оцінка експортного потенціалу регіонів України /О.В. Пирог, А.І. Зацепило / Економічний простір. - 2009. -№24. -С.144-152

3.Головне управління статистики у Миколаївській області. Статистичні дані [електронний ресурс].-Режим доступу: http://mk.ukrstat/gov.ua/

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

Фетько І.В. студентка
Миколаївського національного аграрного університету

Зовнішньоекономічна діяльність аграрного сектору – з огляду організаційних, економічних, управлінських та адаптаційних аспектів у даний

час проходить складний історичний етап становлення, функціонує в жорсткому і деформованому режимі. Ця важлива сфера знаходиться в просторі своєрідних неузгоджених, а також протилежних умов: з одного боку, - в динамічних і несприятливих для України глобальних процесах та явищах світової економіки, а з другого - в недосконалому й інертному національному або, точніше, в регіональному середовищі, з точки зору формування та своєчасного запровадження досконалої нормативно-законодавчої бази.

Дослідження проблем зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів національної економіки, шляхів та методів їх розв'язання знайшли відображення в наукових працях відомих учених-економістів В.Г. Андрійчука, Т.Ю. Богомолової, В.І. Бойка, В.І. Губенка, О.Д. Гудзинського, А.М. Кандиби, Ю.П. Макогона, О.М. Онищенко, А.П. Румянцева, В.І. Топіхи, О.І. Яковлева та ін. Однак проблеми розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств в аграрному секторі розглянуті недостатньо.

Україна є одним із експортерів сільськогосподарської (насамперед, рослинницької) продукції. В той же час, в Україні існує проблема економічно і соціально необґрунтованого імпорту. Саме тому, необхідним є нарощення обсягів виробництва імпортозамінної сільськогосподарської продукції, також для України ефективність даної діяльності сприяє відтворенню експортного потенціалу країни в цілому, підвищенню конкурентоспроможності українських товарів на світових ринках, формуванню раціональної структури експорту і імпорту, залученню іноземних інвестицій на взаємовигідних умовах, забезпеченню економічної безпеки України і інше.

Подальший розвиток аграрного сектору вимагає цілеспрямованого системного підходу до рішення досліджених проблем. Розроблена стратегія розвитку аграрного сектора економіки на основі підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом. В основу стратегії покладено поділ ефективності управління на два напрямки: соціальний розвиток (включає науку і освіту, культуру і духовність, соціальну інфраструктуру, соціальний захист населення і охорона довкілля) та економічний розвиток (структурна

перебудова, конкурентоспроможність продукції, інвестиції та інновації, технологічне оновлення, екологізація господарської діяльності).

Список використаних джерел

1. Бурковська А.В. Стан та проблеми зовнішньоекономічної діяльності регіону / А.В. Бурковська // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2007. - № 1 (39). - С. 55-61.

2. Гурченков О.П., Крюковська О.С. Напрямки прискорення адаптації агропромислового комплексу Миколаївської області до вимог СОТ / О.П. Гурченков, О.С. Крюковська // Зб. наук. праць НУК. - Миколаїв: НУК, 2008. - № 3 (420). - С. 162.

3. Мірошніченко І.В. Напрями активізації і перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в АПК України / І.В. Мірошніченко // Актуальні проблеми економіки. - 2005. - №3 (45). - С. 76 -80.

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В АГРАРНИЙ СЕКТОР МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фікс М. М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток сільського господарства Миколаївщини як і аграрного сектору всієї України залежить від ефективності інвестиційних процесів в державі. Досить велике роль відіграють іноземні інвестиції, проте аграрний сектор України перебуває у стані глибокої кризи.

Питанню залучення інвестицій в аграрний сектор наука завжди приділяла належну увагу. Досліджують цю важливу проблему чимало сучасних учених-економістів, як-от В.М. Алексійчук, П.С. Березівський, М.Я. Дем’яненко, М.І. Кісіль, О.В. Кристальний, М.Й. Малік, Г.М. Підлісецький, П.Т. Саблук,

Р.Слав'юк, О.М.Шпичак, В.В. Юрчишин та ін.. Проте складність і багатогранність питань, пов'язаних із залученням інвестицій в аграрний сектор економіки, зумовлює необхідність їх подальшого дослідження [1].

Метою роботи є визначення проблем залучення іноземних інвестицій в АПК Миколаївської області.

Відповідно до Закон України " Про режим іноземного інвестування ", іноземна інвестиційна діяльність розглядається як послідовна, цілеспрямована діяльність, що полягає в капіталізації об'єктів власності, у формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату і має на меті отримання прибутку або певного соціального ефекту [2].

Ситуація із залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор залишається незадовільною, оскільки існує досить багато проблем в інвестуванні.

До цих проблем належить:

1) економічна нестабільність держави;

2) недосконале законодавство у сфері інвестування;

3) темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Європи;

4) недосконала фінансова, у тому числі податкова політика функціонування інвестиційного процесу та ін.

Останніми роками в аграрний сектор України започатковано такі основні форми залучення іноземних інвестицій:

- надання кредитів урядами іноземних держав уряду України для закупівель продовольства і на технічну допомогу;

- відкриття кредитних ліній міжнародними банками на пільгових умовах для здійснення конкретних проектів в аграрному секторі;

- інвестиційне кредитування в різних формах іноземними фірмами українських товаровиробників щодо матеріально-технічного забезпечення.

На данний час в Миколаївській області реалізуються такі інвестиційні проеки як:

1. ТОВ СП «Нібулон» реалізується масштабний інвестиційний проект з розвитку інфраструктури зернового ринку шляхом будівництва нових елеваторних ємностей, а також створення власного флоту для перевезення нового врожаю. 2011 року компанією завершено зведення річкового термінала в м.Нова Одеса.

2. ВАТ «Зелений Гай»для впровадження прогресивних інноваційних технологій в різних сферах діяльності інвестує значні кошти.

3. ПАТ «Баштанський сирзавод»,який є одним із лідерів по виробництву молочної продукції в Україні,завершено реалізацію інвестиційного проекту по будівництву власних очисних споруд кошторисною вартістю 15 млн.грн.

4. ФГ «Органік Сістемс» холдингу «Агрофьюжн» успішно освоює виробничі потужності по переробці томатів завдяки введенню комплексу з переробки сільгосппродукції загальною вартістю понад 200 млн.грн. Створено близько 300 робочих місць, Половина з них - постійних. Наразі підприємством створюється тепличний комплекс з вирощування розсади на площі 10 гектарів, 2011 року побудовано першу чергу на площі 1,7 гектарів, обсяг інвестицій – понад 20 млн.грн.).

5. У Снігурівському районі Миколаївської області ТОВ «Евері» проводяться узгоджувальні заходи для початку будівництва комплексу з глибокої переробки рослинної сировини. Загальна проектна потужність комплексу - 4100 т/добу по вхідній сировині, в тому числі: 1700 т/добу насіння соняшнику, 1200т/добу насіння сої, 1200 т/добу насіння кукурудзи. Реалізація проекту дозволить створити більше 200 нових робочих місць. Орієнтовний обсяг інвестицій по проекту – 65 млн.євро.

6. В Первомайському районі введено в дію нове підприємство по переробці насіння соняшнику (сої та рапсу) - ТОВ «Бандурський олійноекстракційний завод». Загальна вартість проекту 75 млн.дол.США. Завдяки реалізації проекту створено250 робочих місць [3].

Отже, удосконалення процесу іноземного інвестування в аграрному секторі Миколаївської області сприятиме залученню інноваційних технологій, поліпшенню якості перероблення та зберігання продуктів сільського господарства, створенню нових робочих місць, налагодженню економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами, накопиченню капіталу, підвищенню життєвого рівня селян, тощо.

Список використаних джерел

1. Тиквій Н.В. Проблеми залучення іноземних інвестицій в АПК України / Тиквій Н.В. // Наукове товариство Івана Кушніра , – 2012. – http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30230.

2. Закон України " Про режим іноземного інвестування " : за станом на 16 грудня 2012 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – N 19. – ст. 80.

3. Офіційний веб-сайт Миколаївської обласної державної адміністрації. – 2013. – / http://invest.mk-oda.gov.ua/ua/publication/content/3511.html.

ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Ходикіна А. А., студентка групи Б2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Постановка проблеми: У загальному вигляді зовнішня торгівельна політика є засобом, за допомогою якого країни можуть поглиблювати спеціалізацію, підвищувати продуктивність використання своїх ресурсів і розвивати нові напрямки діяльності, а також вдосконалити зв'язки з іншими країнами.

Аналіз останніх досліджень: праці А.І. Кредисова, В.П. Клочка, В.В. Козика, М.Г. Нікітіної. В.Є. Новицького, С. Пилипенка, А.С. Філіпенка, та ряду інших авторів.

Краще розтлумачення зовнішньоторгівельной політики і розкриття різних аспектів проблем які ще не були розкриті іншими авторами.

Завдання дослідженя: розкрити поняття зовнішньоторгівельной політики в Україні розтлумачити її проблеми і завдання.

Виклад основного матеріалу: Зовнішньоекономічна політика – це система заходів, спрямованих на досягнення економікою даної країни певних переваг на світовому ринку й одночасно на захист внутрішнього ринку від конкуренції іноземних товарів.

Зовнішньоекономічна політика, як показує історія, часто використовується для досягнення певних політичних цілей і тому з повним правом вважається складовою частиною зовнішньої політики держави. Основними цілями зовнішньоторговельної політики є: зміна обсягу експорту й імпорту, зміна структури зовнішньої торгівлі, забезпечення країни необхідними ресурсами, зміна співвідношення експортних та імпортних цін.

Таким чином, зовнішньоекономічна політика має дві сторони – захисну і наступальну. Вона здійснюється за допомогою визначеного арсеналу заходів, що відповідають поставленій меті, здійснення зовнішньоторговельної діяльності.

Існують два типи зовнішньоторговельної політики: лібералізація (вільна торгівля) та протекціонізм. Вони характеризують ступінь втручання держави у зовнішнюторгівлю.

Лібералізація - це мінімальне втручання держави у зовнішню торгівлю, яка розвивається на основі дії вільних ринкових сил попиту і пропозиції. Регулятором виступає ринок, в "чистому вигляді" вони практично ніколи не використовуються.

Протекціонізм - це політика державного втручання в зовнішню торгівлю, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції. При протекціонізмі виключається вільна дія ринкових сил. Політика протекціонізму проводилася державою в ті періоди, коли внутрішня економіка даної країни чи її окремі галузі були не достатньо конкурентноздатні на світовому ринку.

І все-таки, як свідчить історія, до останнього часу основним напрямком зовнішньоторговельної політики був протекціонізм. Вільна торгівля була усього лише окремим епізодом, винятком на тлі протекціонізму.

В Україні жоден з цих типів зовнішньоторговельної політики не діє в чистому вигляді, вони діють змішано.

Сучасна зовнішньоекономічна політика здійснюється за допомогою цілого ряду контролюючих засобів, які регулюють і стимулюють зовнішньоекономічні зв'язки. До них належать митні тарифи, кількісні обмеження, різного роду перешкоди для збуту і споживання товарів на ринку країни-імпортера. Важливу роль як засіб розширення експорту відіграє також вивезення капіталу.

На початку становлення України, як відносно молодої незалежної держави. Вона була змушена починати створення нормативно-правової бази регулювання зовнішньої торгівлі практично з нуля, то вона обрала для себе так звану викривлену форму законодавчого забезпечення. При її впровадженні однобокий розвиток, властивий частковій формі, ніби консервується внаслідок того, що динамічність зовнішньоекономічних процесів випереджає створення правової бази, яка здебільшого відстає від практичних потреб їх регулювання

Сучасна міжнародна торгівля виступає невід’ємним і визначальним компонентом міжнародних економічних відносин.

Головною особливістю відносин України з країнами – членами Співдружності незалежних держав є висока їх залежність від позаекономічних, суто політичних чинників.

Розвиток торгівлі України з Європейським Союзом - з багатьох причин не мав чітко зростаючого вектору, на відміну від країн Центральної Європи. Європейський Союз є найбільшим торгівельним партнером України після держав СНД.

В останнє десятиріччя підприємства чорної та кольорової металургії, хімічної промисловості, АПК, транспортного машинобудування та ряду інших

галузей намагалися повною мірою використати можливості задоволення зовнішнього попиту для збереження рівня зайнятості та обсягів виробництва.

Незважаючи на певні позитивні зрушення у стані торгівлі України, розвиток її зовнішньої торгівля залишається несприятливим, що погіршує економічне становище держави й ускладнює вихід з кризи.

Тому чи не єдиним шляхом покращення ситуації для зовнішньоторговельної політики України може бути залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Торговельнаполітика ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Торговельна_політика_ЄС.

2. Спільнаторговельнаполітика. Ст. 133 Договору про Європейський Союз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Спільна_торговельна_політика.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ НА АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Чабан К.М., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощування експорту країни на світовому ринку, його збільшення, чи збереження питомої ваги у світовій торгівлі, є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь якої країни. Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України в цілому та Миколаївської області зокрема зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливі лише за умови формування в країні та області стійкої,

відкритої до зовнішнього світу господарської системи, яка створить сприятливі умови для здійснення експортної діяльності підприємств і організацій України та Миколаївської області.

Процес змін, що спостерігається в даний час в Україні, проник в усі сфери економічного життя. У цих умовах експортно-імпортні операції стають однією з основ товарного обігу в Україні загалом та в Миколаївській області зокрема.

На сьогодні Миколаївщина є досить активним учасником міжнародної торгівлі. Її вигідне географічне розташування, існуючий виробничий і та зовнішньоекономічний досвід праці, різноманітні форми власності сприяють розвитку експортного потенціалу регіону, а об'єктивні можливості для інтеграції у світове господарство.

Підприємства області співпрацювали з партнерами із 99 країн світу. На торгівлю з країнами СНД припало 35,9% експорту та 40,7% імпорту області, з країнами ЄС - відповідно 14,8% та 18,5%. Основними країнами-партнерами в експорті товарів були Російська Федерація, Єгипет, Іспанія, Банґладеш, Норвеґія та Сірійська Арабська Республіка, в імпорті – Російська Федерація, Ґвінея, Білорусь, Ґайана, Китай та Бразілія.

Підприємства та організації Миколаївської області здійснюють зовнішньоекономічні зв’язки з 120 країнами світу. Експорт та імпорт товарів та послуг є основними формами цієї співпраці. Це обумовлено тим, що у Миколаївській області зосереджено значний експортний потенціал. Складовими цього потенціалу є підприємства машинобудування, кольорової металургії та сільського господарства. Другою важливою складовою експортного потенціалу є вигідне географічне розташування міста Миколаєва в центрі водних, автомобільних, залізничних та повітряних шляхів. Обласний центр має безпосередній вихід до Чорного моря, а через нього до важливих ринків збуту у країнах Туреччини, Південної Африки, Європи, Ближнього Сходу, Персидської затоки [1].

Найбільші обсягие кспорту товарів забезпечують такі підприємства: ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Миколаївський глиноземний завод», ДП НВКГ «Зоря-Машпроект», ТОВ «Сандора», ВАТ «Суднобудівний завод «Лиман», ТОВ «Агро-Торг», ЗАТ «Возко», ВАТ «Завод «Екватор».

У січні-червні 2012 року обсяг експорту товарів склав 769,4 млн. дол. США і збільшився порівняно з відповідним періодом 2010 року на 10,2%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівл ісклало 237,5 млн. дол. США [3].

Основними напрямками забезпечення ефективного розвитку експортно-імпортних операцій в Миколаївській області мають стати реорганізація організаційної структури управління підприємств; підвищення частки готової продукції в експорті досліджуваного регіону; сприяти активному залученню іноземних інвестицій в реальний сектор економіки. Важливим напрямом підвищення зовнішньоекономічної діяльності є вдосконалення товарної структурие кспорту на користь високотехнологічних товарів, значну частку з яких займає галузь машинобудування та суднобудування, продукція сільського господарства. Перспективи зміцнення ринку зовнішньоекономічних послуг передбачаються у розвитку ринку сучасних конкурентоспроможних технологій; просуванні науково-технічних розробок і наукомісткої продукції на зовнішній ринок; залученні іноземних інвестицій; розвитку сприятливих умов для реалізації туристичних послуг, які повинні бути наближеними до світових стандартів [2]. Також мА ємісце перерозподіл експортних потоківі з країн СНД у країни Європи та Азії, хоча, як зазвичай, спостерігається висока часткае кспорту в Росію, щоо бумовлено умовами виробничої кооперації України та країн СНД.

Список використаних джерел

1. Кіщак І.Т. Тенденції експортно-імпортної діяльності Миколаївської області [електронний ресурс]. — International Conference Project. — Режим доступу: http://www.icp-ua.com/ru/node/559

2. Ключник А.В. Сучасний стан та шляхи подальшого ефективного розвитку експортно-імпортних операцій підприємств аграрного сектора економіки Миколаївської області / А.В. Ключник // Економічнийпростір. — 2009. — № 23/1. — С. 88-89

3. Головне управління статистики у Миколаївській області. Статистичні дані [електронний ресурс].—Режим доступу: http://www.mk.ukrstat.gov.ua/

АДАПТАЦІЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

Шарапова О.О., магістрант
Миколаївський національний аграрний університет

Спільна аграрна політика ЄС – це узгоджені спільні дії країн-членів щодо забезпечення поставок сільськогосподарської продукції по стабільних цінах, підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва, підтримки життєвого рівня фермерів і забезпечення оптимальних цін для споживачів.

Гайдуцький П.І. стверджує, що епіцентром спільної аграрної політики ЄС є особлива система державної підтримки й регулювання сільського господарства, яка визначає характер розвитку галузі. Запровадження такої системи в Україні – необхідна умова забезпечення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора на європейському ринку [1].

САП зародилась в 50-ті роки минулого століття в Західній Європі, суспільство якої зазнало значної шкоди в роки другої світової війни. Сільське господарство того часу теж переживало не найкращі свої часи та не могло гарантувати достатнє постачання продовольчих товарів. Цілі та загальні принципи функціонування САП були закладені в Римській Угоді 1956-го року[2].

В статті 39(1) Європейська Спільнота ставить наступні цілі :

- підвищити продуктивність виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок стимулювання технічного прогресу;
- забезпечити раціональний розвиток аграрного виробництва та оптимально використання факторів виробництва, а саме праці;
- забезпечити справедливі стандарти життя сільського населення, а саме за рахунок збільшення доходів осіб, які зайняті в сільському господарстві;
- стабілізувати ринки;
- забезпечити достатню кількість продовольчих товарів;
- забезпечити потрапляння товарів до споживачів за прийнятих цін.

Розглянемо процес адаптації до умов САП сільськогосподарських виробників Польщі.

Займаючи 8-ме місце у Європі за кількістю населення (38 млн. чол.), після вступу до Євросоюзу Польща посіла 2-ге місце в Європі за кількістю сільгоспвиробників - понад 2,5 млн. з площами сільгоспугідь від 1 до 15 га і стала помітним експортером екологічної агропродукції. І це при тому, що ґрунти в Польщі не досить родючі.

Основний принцип державної політики, який діє у Польщі нині - частина коштів, що отримують сільгоспвиробники, спрямовується на розвиток сільських територій. Це, зокрема, розвиток сільської інфраструктури (дороги, комунікації, спортивні споруди, школи, дитсадки і т.д.), екологічні технології утилізації відходів, відновлення природних ресурсів, збереження культурної спадщини та національних традицій. В Україні ж досить часто агрофірма-інвестор, що отримує на орендованих у селян земельних паях багатомільйонні прибутки, не виділяє коштів на ремонт дитсадка, ФАПу, сільської дороги чи інших нагальних потреб сільської громади і ніякими законними методами її до цього не зобов'яжеш. З іншого боку, польська держава дотує сільгоспвиробників, як це прийнято у цивілізованому світі. Щороку аграрії отримують 503 злотих за кожен гектар сільгоспугідь (1 злотий - 2,5 грн). Крім того, існує чимало секторних програм, які в значних розмірах фінансуються з

бюджету Євросоюзу чи Польщі. Наприклад, Фонду розвитку сільських територій за останні роки виділено 13,2 млрд. євро. На секторну операційну програму (2004- 2009 рр.) надійшло 5,42 млрд. євро; плановий розвиток сільських територій протягом 2004-2006 років (320 тисяч бенефеціантів-отримувачів) - 2,79 млрд. євро.

У Польщі створено кілька державних інституцій, які адмініструють розвиток аграрного сектору і сільських територій (чого поки що немає в Україні). Зокрема, Агенція реструктуризації і модернізації сільського господарства, що існує з 1994 р., відповідає за ефективне використання коштів на ці цілі. Так, протягом 2007- 2013 рр. вона адмініструє програми «Поліпшення конкурентноздатності сільського господарства і лісівництва», «Поліпшення навколишнього середовища і сільських територій», «Поліпшення якості життя сільських територій». У рамках цих програм, зокрема, надається стартовий капітал для фермерів під низькі банківські відсотки, на оплату дорадницьких послуг, кредити на закупівлю нової сільгосптехніки, створення обслуговуючих кооперативів, заліснення земель, що постраждали від катастроф, достроковий вихід на пенсію тощо [3].

Не беручи до уваги європейські перспективи для аграрного сектору економіки України, нині адаптація вітчизняних господарств до умов ЄС відбувається без урахування організаційно-економічних факторів, покладених в основу створення та функціонування агроформувань ЄС. Для більшості фермерських господарств України винятково важливою залишається проблема досягнення ними оптимальних розмірів землекористування.

Список використаних джерел:

1. Оніщенко О. Особливості сучасних земельних відносин в Україні / О. Оніщенко // Економіка України. – 2010. – №4. – С. 56-62.

2. Еволюція Спільної Аграрної Політики ЄС: наслідки для України // Інститут Економічних Досліджень та Політичних Консультацій. Німецька

консультативна група при Уряді України. - Режим доступу : http://www.ier.kiev.ua

3. Ключник А. Формування і розвиток економічного потенціалу сільських територій України / А. Ключник //Європейський досвід розвитку сільських територій та ефективного використання їх економічного потенціалу. – 2011. – С.230-232.

ЗОВНІШНЬОЕКНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Шахраюк К.І., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Міжнародне економічне співробітництво є одним із головних чинників впливу на рівень розвитку економіки кожної країни і світового прогресу в цілому. Складовим елементом такого співробітництва є зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання різних країн. Вона є важливою і невід'ємною частиною господарської діяльності підприємств, фірм, усіх учасників ринкових відносин.

Метою роботи є розробка практичних рекомендацій щодо забезпечення ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності та формування механізмів активізації експорту продукції аграрних підприємств Миколаївської області.

Досягнення мети роботи обумовило необхідність розв'язання наступних завдань дослідження:

- розглянути теоретичні аспекти ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі і дати визначення поняття зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств;

- обґрунтувати стратегічні цілі розвитку зовнішньоекономічної діяльності

аграрних підприємств;

- сформувати систему організаційно-економічних заходів забезпечення ефективного розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області;

Зовнішньоекономічна діяльність є одним із важливих чинників стабільного розвитку національного господарства країн світу. Вона є суттєвим джерелом валютних надходжень до державного бюджету.

Особливостями, основними тенденціями і резервами розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області є наступні: висока залежність приморського і прикордонного регіону від зовнішньої торгівлі, особливо в частині імпорту й експорту продовольчих товарів; велика кількість неякісних імпортних продуктів харчування; важливість експорту продовольства, як чинника розвитку економіки Миколаївської області; недостатньо ефективне використання внутрішніх резервів конкурентоспроможності підприємств переробної сфери АПК.

Головною умовою проведення зовнішньоекономічної діяльності є її ефективність. В сучасних умовах поняття ефективності зовнішньоекономічної діяльності має комплексний і багатоаспектний характер.

Миколаївщина традиційно вважається одним із регіонів інтенсивного землеробства в Україні, за наявністю потужного природно-ресурсного потенціалу та значних земельних ресурсів. За розмірами посівних площ область входить у першу десятку регіонів країни. Миколаївщина має значні можливості для розвитку аграрного сектору, перетворення його у високоефективний, експортноспроможний сектор економіки, який здатний забезпечит ипродовольчу безпеку. Природно-кліматичні умови та родючі землі сприяють подальшому його розвитку, одержанню високих урожаїв усіх сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Основними культурами рослинництва в області є зернові (озима пшениця, ярий ячмінь, кукурудза) під якими зайнято більш 40% посівних площ,

технічні культури – соняшник та цукрові буряки, овочево-баштанні культури. Розвинуте садівництво та виноградарство. Тваринництво області представлене такими основними галузями як скотарство, свинарство і птахівництво. Певною мірою розвинутими є бджільництво й кролівництво.

Конкурентні переваги українського аграрного сектору економіки, в основному, визначаються природними і історично сформованими умовами з яких можна виділити: вигідне геоекономічне розташування країни, і, зокрема, Миколаївської області; численні трудові ресурси з достатньою професійною підготовкою в аграрному виробництві; наявність унікальних розробок в рослинництві та тваринництві; різноманітні та значні запаси природних ресурсів; потужний родючий земельний ресурс.

Ефективна робота підприємств регіональних АПК повинна визначатися правильним вибором стратегічних орієнтирів, що дозволяють щонайкраще реалізувати потенціал цієї сфери. Зовнішньоекономічна діяльність має стати основою стратегії економічного росту АПК регіональних агропродовольчих систем. Стратегія повинна забезпечити стійкий економічний ріст і розвиток підприємств харчового комплексу і АПК, підвищення конкурентоспроможності виробленої ними продукції.

Найбільш ефективною стратегією для аграріїв є просування товару за допомогою дистриб'юторів, якою багато підприємств користуються і в даний час. Для подальшого розвитку експорту сільськогосподарських підприємств в напрямку завоювання ринку та впровадженню інновацій в сфері виробництва існують моделі реалізації виходу на зовнішній ринок та моделі розробки та реалізації нової продукції.

Список використаних джерел

1. Огієнко А.В. Шляхи мінімізації ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності / А.В. Огієнко // Таврійський науковий вісник: Збірник наукових праць ХДАУ. – Вип. 56. – Херсон: Айлант. – 2008. – С. 273-276.

2. Огієнко А.В. Аналіз розвитку зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств Миколаївської області/ А.В. Огієнко// Культура народовПричерноморья: Науч. журнал ТНУ им. В.И.Вернадского. – Сімферополь, 2009. – № 174 Т.1. – С. 136-139.

3. Огієнко А.В. Оцінка ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємстваграрного сектору регіону/ А.В. Огієнко//Культура народовПричерноморья: Науч. журнал ТНУ им. В.И.Вернадского. – Сімферополь, 2009. – № 176. – С. 80-81.

Секція 4
„ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ РЕГІОНУ”

ОСОБЛИВОСТІ УМОВ ФОРМУВАННЯ ПІДЗЕМНИХ ВОД НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бойко І.А., аспірант
Полтавська державна аграрна академія

Прісні підземні води є основним джерелом виробничо-технічного водопостачання та зрошування сільськогосподарських земель, окрім того вони завжди відігравали важливу роль у забезпеченні населення питною водою. Їх ресурси та експлуатаційні запаси залежать не лише від геолого-гідрологічних та фізико-географічних, а й від антропогенних чинників, які змінюють умови живлення підземних вод, їх якість і можливості видобутку й використання.

Починаючи з 20-х років XX століття гідрогеологічне районування підземних просторів України проводилося неодноразово. Свої напрацювання з цього приводу публікували вчені Інституту гідрогеології та інженерної геології (ВСЕГІНГЕО), Інституту мінеральних ресурсів (ІМР) і центральної тематичної експедиції Міністерства геології УРСР. Даній проблемі присвячені роботи багатьох вітчизняних авторів, зокрема Бабинця А.Е., Куделина Б.І., Руденка М.А., Васильєвського М.М., Зайцева І.К., Рубана С.А., Шинкаревського М.А., Макова К.І., Лучицького В.І., Личкова Б.Л. Широкого загалу набули картографічні матеріали під редакцією Круглова С.С., Гурського Д.С., Галецького Л.С. Шварца Г.А. та ін.

Метою дослідження є аналіз гідродинамічних і гідрохімічних особливостей формування підземних вод Полтавської області в природних умовах, визначення можливості їх використання для питних цілей та внаслідок

їх експлуатації водозаборами, виявлення закономірностей формування кількісного й якісного складу підземних вод.

Територія досліджень знаходиться в межах Східно-Європейської древньої (дорифейської) платформи, фундамент якої складається плагіогранітними, граніт-зеленокам'яними та джеспіліт-кремністо-сланцієвими комплексами [1]. Полтавська область розташована в центрі Дніпровського артезіанського басейну, включаючи басейни річок Псла, Ворскли, Хоролу та ін. Область живлення підземних прісних вод регіону знаходиться на території Росії (Бєлгородська, Курська області). Водоносні горизонти, як правило, гідравлічно зв’язані, утворюють єдиний водоносний комплекс і знаходяться в зоні інтенсивного водообміну, потужність якої становить близько 250м. Найбільш практичне значення для водопостачання мають прісні води палеогенових (бучацько-канівських), нижньокрейдових (сеноманських) і, частково, четвертинних відкладень [2].

Для видобування води експлуатується нижньокрейдовий та сеноманський комплекси, які гідравлічно тісно пов’язані, тобто мають багато «вікон» крізь які здійснюється сполучення між горизонтами. По тріщинах напірні засолені води піднімаються на поверхню й засолюють водоносні горизонти. Негативним є вплив Распашнівської солянокупольної структури на сеноман-нижньокрейдовий водоносний горизонт [3, 4]. Згідно з проведеними дослідженнями підземних горизонтів, виявлено, що підвищений рівень вмісту фтору у підземних водах (понад 2,0 мг/л) [5] спостерігається на переважній частині Полтавської області, переважно в північній, центральній та східній частинах. У цілому всю її територію умовно можна віднести до фтороносної гідрохімічної провінції, що зумовлюється контактом підземних вод із водовмісними фосфоритовмісними відкладеннями бучацького ярусу.

Також одним з основних чинників формування фтороносних вод є розвантаження глибинних мінералізованих підземних вод у зонах тектонічної активізації й тектонічних порушень. У зонах тектонічних порушень виявлений гідродинамічний зв'язок водоносних горизонтів верхніх структурно-

тектонічних зон із глибинними мінералізованими водами на ділянках тектонічних порушень, за рахунок чого вміст фтору в водах збільшується до 3 – 5 мг/л, а іноді й до 12 мг/л. Основний водоносний горизонт (бучацький ярус) представлений пісками зі значним вмістом фосфоритових прошарків і включень, що обумовлює надходження фтору у води (близько 8 – 9 мг/л). Найвищі концентрації фтору встановлені на локальних ділянках у зонах тектонічних порушень [6]. Води даного типу на території Полтавської області формуються в межах соленосних пластів, основним компонентом яких є галіт. Води цього типу характеризуються високим вмістом фтору (до 6 мг/л), у зонах тектонічних порушень – близько 9 мг/л. Сьогодні на території України виділені чотири основні геохімічні провінції з різним вмістом фтору та його сполук [7]. До найзабрудненішої фтором – четвертої провінції, де його вміст сягає понад 1,5-3,0 мг/л, відноситься і Полтавська область.

Мергельно-крейдяного водоносний горизонт Полтавської області розглядається як відкрита гідродинамічна система, що знаходиться в тісному зв’язку з алювіальним водоносним горизонтом і поверхневими водами. Найбільше практичне значення для водопостачання мають прісні води палеогенових (бучацько-канівських), нижньокрейдових (сеноманських) і, частково, четвертинних відкладень. Встановлено, що на території Полтавської області поширені гідрокарбонатно-натрієві, гідрокарбонатно-кальцієві, хлоридно-натрієві й сульфатно-натрієві води. Ресурси та експлуатаційні запаси підземних вод Полтавщини залежать від геолого-географічних і гідрологічних умов, що визначають фактори живлення, якість, можливість видобутку та цільове використання. Завдяки природним факторам та захищеності підземні води бактеріально чисті, мають високу питну якість і добре збалансовані за вмістом хімічних компонентів.

Список використаних джерел

1. Крюченко Н.О. Геохімія фтору питних вод України:автореф. – Дис… канд. геол. наук: спец. 04.00.02 «Геохімія»/Н.О. Крюченко. – К., 2002. – 17 с.

2. Національний атлас України. – Розд. 3. – Геологічна будова /Ред. Л.С. Галецький, П.Ф. Гожик. – К.: ДНВП Картографія, 2008. – 440 с.

3. Державна геологічна карта України. Центральноукраїнська серія. Масштаб: 1:200 000/Ред. Шварц Г.А., Пітаде А.А. – К.: УкрДГРІ, 2008. – 144 с.

4. Рубан С.А., Шинкаревський М.А. Гідрогеологічні оцінки та прогнози режиму підземних вод України. – К.: ДВ УкрДГРІ, 2005. – 571 с.

5. Статистичний щорічник Полтавської області за 2008 рік – Полтава: Головне управління статистики в Полтавській області. – 2008 – 585 с.

6. Тектонічна карта України: масштаб 1:1 000 000 /Гол. ред. Круглов С.С., Гурський Д.С. – К.: Державна геологічна служба, 2007. – 137 с.

7. Яцик А.В. Водогосподарський комплекс України. – К.: Генеза, 2003. – 878 с.

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

В.А.Голубенко – студентки групи ЗЕД 2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Природно-ресурсний потенціал — сукупність виявлених і придатних для використання природних ресурсів при даному рівні розвитку виробництва (у світі, країні, регіоні, на локальному рівні). Він є найважливішою частиною національного багатства країни (регіону) і забезпечує їх сировинну і паливну незалежність і безпеку.

Природно-ресурсний потенціал — важливий фактор розміщення продуктивних сил, який включає природні ресурси і природні умови. Відповідно до найбільш по-ширеного трактування під природними ресурсами розуміють тіла й сили природи, які за певного рівня розвитку продуктивних сил можуть бути використані для задоволення потреб людського суспільства.

Економічна оцінка природноресурсного потенціалу

Критеріями оцінки природноресурсного потенціалу служать:

- Вартість первинної продукції, яку можна отримати при його повному і раціональному використанні протягом певного терміну (наприклад, за рік) і її частка у ВВП;
- Частка запасів сировини і палива країни (регіону) в їх світовому запасі (або в запасах країни в цілому);
- Число років можливої здобичі ресурсів у необхідних для країни (регіону) обсягах та асортименті;
- Питома величина ресурсів, які припадають на 1 людину або на 1 км² території.

Корисні копалини поділяються на три основні групи: паливні, рудні і нерудні. Відсутність достатньої кількості нафти і природного газу створює значні труднощі для розвитку економіки. Провідне місце серед паливних ресурсів займає кам'яне вугілля, 98% якого добувають у Донбасі. Найбільші запаси нафти і газу – у Дніпровсько-Донецькій, Карпатській, Причорноморсько-Азовській нафтогазоносних провінціях. В Україні відомо понад 2500 родовищ торфу, що зосереджені переважно в Поліссі. Цей ресурс є сировиною для паливної промисловості.

Земля – один з найбільш універсальних природних ресурсів, необхідний для всіх галузей господарства, і одночасно – предмет та засіб праці. Загальний земельний фонд України становить близько 603,6 тис. км2. Показник забезпеченості населення сільськогосподарськими угіддями вважають найбільш об'єктивним при економічних оцінках земельних ресурсів. В Україні він складає 0,8 га на одного жителя, з них 0,65 га становить рілля. У найближчій перспективі значно зміниться структура землекористування. Найважливішим у цих змінах є зростання чисельності фермерських землеволодінь і подальша приватизація землі, що повинно підтверджуватися відповідним законодавством.

В останні десятиліття кліматичні умови все частіше оцінюються як природні ресурси, насамперед, – агрокліматичні. Зволоження території зменшується з північного заходу на південний схід. На півночі в природній зоні

Полісся в багатьох місцях ґрунти заболочені і потребують осушення. У зоні лісостепу коефіцієнт зволоження дорівнює 1. У зоні степу зволоження недостатнє, важливим є правильне зрошення ґрунтів, яке б не призводило до їх засолення.

Під терміном “водні ресурси” розуміють усі води даної території, придатні для господарського використання. Забезпечення одного жителя країни водою місцевого стоку становить 1000 $м^3$, що у 18 разів менше, ніж у Росії. На території України нараховується більше 70 тис. річок і 3000 озер України акумулюють у собі 11 $км^3$ води. В Україні збудовано більше тисячі водосховищ, загальним об’ємом понад 55 $км^3$. Найбільший каскад водосховищ створений на Дніпрі. У цілому за запасами водних ресурсів Україна займає одне з останніх місць у Європі. Найбільшими споживачами води є промисловість, сільське і комунальне господарство.

Біологічні ресурси розглядаються як сукупність рослинних ресурсів і тваринного світу. Ліси становлять основу рослинних ресурсів. Лісових ресурсів в Україні недостатньо. За рахунок власних лісів Україна задовольняє 25% своїх потреб у деревині. Неабияка роль лісу в заготівлі ягід, грибів, плодів, лікарських трав.

Під рекреаційними ресурсами розуміють сукупність природних, природно-технічних, соціально-економічних комплексів та їх елементів, які використовуються для прямого і непрямого споживання та виробництва курортних і туристичних послуг з метою відновлення та розвитку фізичних і духовних сил людини. Ці ресурси є в усіх областях України. У складній системі використання рекреаційних ресурсів помітне місце посідає туризм.

Раціональне використання природо-ресурсного потенціалу лежить в основі збереження національного багатства України. Для забезпечення раціонального використання природних ресурсів нині створюється правова база. Закон “Про охорону природи в Україні”, прийнятий у 1993 р., виступає основним документом з цього питання і передбачає державну охорону та регулювання використання земель, надр, водних ресурсів, лісів, земельних

насаджень, курортних місцевостей, державних заповідників і заказників, тваринного світу, атмосферного повітря та інших природних багатств.

Список використаних джерел

1. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. — К. Либідь. — 1997. — 320 с.

2. Агропромислове виробництво України 1990-1997. – К. ІАЕ УААН. — 1997. – 436 с.

3. Абмарян О.А. Главные морские порты Украины. – Одесса: Маяк. — 1993. – 163 с.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Думанська К.В. студентка групи ЕЗ/1

Миколаївський національний аграрний університет

Україна – одна з найбільших держав світу. Вона займає в Європі друге (після Росії) місце за територією – 603,7 км². Природні ресурси України значні і різноманітні, вони відносно добре вивченні, інтенсивно розробляються і використовуються у господарській діяльності. Цьому сприяє значна територіальна концентрація виробництва й населення, високий рівень розвитку продуктивних сил, вигідне економіко-географічне положення, унікальність природних ресурсів, зокрема мінеральних, земельних, рекреаційних.

Питання щодо використання мінерально-сировинних ресурсів України, виснаженості найбільш якісної частини запасів, обмеженні обсягів фінансування геологорозвідувальних робіт тощо.

Питання природно–ресурсного потенціалу України вивчали відомі вітчизняні вчені – М.М.Паламарчук, О.Т.Діброва, А.Н.Алимов, Ф.Д.Заставний, С.А.Генсірук, О.М.Маринич, П.Г.Шищенко, І.О.Горленко, М.Г.Ігнатенко.

Мета роботи - використання природних багатств яке повністю буде залежить від рівня розвитку продуктивних сил і, навпаки, від наявності природних умов й ресурсів які істотно впливають на розвиток продуктивних сил, прискорюючи або сповільнюючи його.

Завдання полягає у виявлені перспективного використання корисних запасів для населення, та його реалізації.

Компонентна структура ПРП — це внутрішні та міжвидові співвідношення природних ресурсів (лісових, земельних, водних тощо). Щодо цього ПРП території може бути поділений на такі групи ресурсів:

- мінеральні (паливно-енергетичні й металеві корисні копалини, нерудна сировина, сировина для металургійної промисловості, гірничо-хімічна сировина, будівельні матеріали);

-водні (поверхневий стік, підземні води);

-земельні (з урахуванням сільськогосподарського призначення й характеру ґрунтового покриву);

-лісові (щорічний приріст деревини);

-природно-рекреаційні (рекреаційні території, придатні для створення санаторно-курортних закладів, баз відпочинку, туристичних маршрутів тощо).

Природно-ресурсний потенціал — важливий фактор розміщення продуктивних сил, який включає природні ресурси і природні умови. Відповідно до найбільш поширеного трактування під природними ресурсами розуміють тіла й сили природи, які за певного рівня розвитку продуктивних сил можуть бути використані для задоволення потреб людського суспільства.

Розрізняють компонентну, функціональну, територіальну і організаційну структури природно-ресурсного потенціалу Компонентна структура характеризує внутрішні та міжвидові співвідношення природних ресурсів (земельних, водних, лісових тощо); територіальна характеризує різні форми

просторової дислокації природно-ресурсних комплексів; організаційна характеризує можливості відтворення та ефективної експлуатації природних ресурсів. Функціональна структура природно-ресурсного потенціалу відображає вплив природних ресурсів на формування спеціалізації територій та певних господарських комплексів.

Соціально-економічний потенціал України складається з багатьох компонентів, які можуть бути названі відповідними потенціалами, число яких залежить від ступеня деталізації, особливостей розвитку економіки та впливу останніх на функціонування, соціально-економічні явища й процеси суспільного господарства.

Мінерально-сировинні ресурси. Під мінеральними ресурсами розуміють сукупність різних видів корисних копалин, які можуть бути використані за сучасного рівня розвитку продуктивних сил. За характером використання мінеральні ресурси поділяються на групи: паливно-енергетичні, рудні й нерудні. На їх базі розвиваються такі важливі галузі промислового виробництва, як чорна і кольорова металургія, електроенергетика, машинобудування, хімічна промисловість та ін.

В Україні виявлено 307 родовищ нафти і газу, які зосереджені переважно на північному сході країни, у Прикарпатті і Причорномор'ї. Початкові розвідані запаси становили понад 3,4 млрд. т умовного палива. Ступінь виснаження розвідних запасів становить понад 60%. Водночас значним резервом є майже 5 млрд. т умовного палива ще не розвіданих запасів. За існуючими оцінками ресурси нафти і природного газу в Україні дозволяють збільшити їх видобуток майже вдвічі. Крім того, на Державному балансі запасів знаходиться 127 родовищ метану вугільних родовищ.

Проблеми щодо раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів України полягають у важковидобувному характері значної частини ресурсів, виснаженості найякіснішої частини запасів, обмеженні обсягів фінансування геологорозвідувальних робіт тощо. У перспективі здійснюватиметься розвідка нових для України корисних копалин — золота,

міді, хрому, свинцю, цинку, молібдену, рідкісноземельних металів, фосфоритів тощо. Це дасть змогу за існуючими прогнозними оцінками збільшити експортні можливості вітчизняної мінерально-сировинної бази у 1,5—2 рази та скоротити імпорт сировини на 60—70% (без урахування вуглеводнів).

Список використаних джерел

1.Руденко В.П. Природно-ресурсний потенціал України. — К.: Либідь, 1994.— 150с.

2.Трегобчук В. Ресурсне — екологічна складова національної безпеки // Економіка України.

3.Паламарчук М.М,. Паламарчук О.М.. Економічна і соціальна географія України з основами теорії. – Київ, 1998.

4.Трегобчук В. Ресурсне — екологічна складова національної безпеки // Економіка України. —] 999. — № 2. — С. 4—15.

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Т.Ю.Каталєвська, студентка гр.К2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Природа є самодостатньою об’єктивною реальністю, яка здатна існувати без будь-якого стороннього втручання і не залежно від людського усвідомлення закономірностей її функціонування. Але життя людини та існування суспільства завжди були і залишалися об’єктивно пов’язаними з природнім середовищем та використанням природних ресурсів. Це підтверджує тезис про те , «що людина і суспільство є продуктами розвитку природи й залишаються її частинами, залежними від існування природи». Людство в порівняні з іншими живими спільнотами, володіє не тільки біологічною, а й

психічною пристосованістю до різних несприятливих змін навколишнього природного середовища.

Нарешті людина є єдиною істотою на Землі, яка причетна до духовного світу. Безліч видів взаємодії людини і суспільства є з природним середовищем на різних етапах їх існування у прикладному вираженні умовно можна назвати природокористуванням. Територія Миколаївської області має унікальний комплекс фізико-географічних, гідрологічних, структурно-геологічних та інших параметрів, що й сприяло формуванню значної кількості багатьох видів природних ресурсів.

Більша частина Миколаївської області лежить у межах Причорноморської низовини. На півночі простягаються Подільська височина (правобережжя Південного Бугу) та Придніпровська височина (лівобережжя Південного Бугу). Земельні ресурси

Територіальне розташування Миколаївської області - більша частка земельного фонду знаходиться у степовій зоні - обумовлює високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Станом на 1 січня 2011 року земельний фонд області складає 2458,5 тис.га. Земельний фонд Миколаївської області характеризується наявністю досить високого біопродуктивного потенціалу. Ґрунти Миколаївщини представлені чорноземами звичайними в центральній частині та на північному заході і південними чорноземами та темно-каштановими ґрунтами на півдні області. Водні ресурси Миколаївська область територіально належить до басейнів р. Південний Буг (59,5%), р. Дніпро (23,5%) і річок Причорномор’я (17%). На території області налічується 120 річок та балок (довжиною більше 10 км) загальною довжиною 3609,34 км, з яких одна велика річка Південний Буг (257 км в межах області) та шість середніх річок: Кодима (59 км), Синюха (24 км), Чорний Ташлик (41 км), Чичиклея (86 км), Інгул (179 км), Інгулець (96 км). В області налічується 45 водосховищ і 1108 ставків загальним об’ємом 357,62 млн.м3 і 100,121 млн.м3 відповідно. Водосховища і ставки використовуються для потреб енергетики, питного водопостачання, зрошення,

риборозведення, харчової промисловості та побутових потреб населення. На території області знаходиться Березанський, Бейкуський, Бузький, Дніпровсько-Бузький, Карабушський (західна та східна частина), Тилігульський та Сосицький лимани.

В області налічується 26 озер, їх загальна площа 1395,18 га. Загальна площа зайнята поверхневими водними об'єктами становить 150,5 тис.га, що складає 6,1% від території області. У 2010 році для потреб населення та галузей національної економіки з водних об'єктів забрано 216,5 млн.м3 води, що на 14,8 млн.м3 менше у порівнянні з 2009 роком (231,3 млн.м3), в т.ч.:

- з підземних джерел забрано 14,52 млн.м3, що на 0,9 млн.м3 менше, ніж у 2009 році (15,42 млн.м3);

- з поверхневих джерел – 202,0 млн.м3, що на 13,9 млн.м3 менше, ніж у порівнянні з 2009 роком (215,9 млн.м3).

Із загальної кількості забраної в 2010 році води використано 183,8 млн.м3, або 84,9% від забраної. Решту об'єму складає транзитний скид Управління каналів Інгулецької зрошувальної системи.

У порівнянні з 2009 роком обсяг використання води у процентному відношенні до обсягу забраної води збільшився на 0,5%.

Лісові ресурси

Важливою складовою навколишнього середовища є лісові насадження. Ліси Миколаївщини займають 4% до загальної території і виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції. Головним завданням лісогосподарської діяльності є відтворення лісів. Ці роботи в 2010 році проведено на площі 2688 га. З урахуванням специфіки природних умов регіону вони здійснювалися в основному шляхом посадки і посіву. У 2010 році порівняно з 2007 роком площа лісорозведення на землях лісового фонду збільшилася на 962 га.

Динаміка лісовідновлення, лісорозведення та створення захисних лісонасаджень, га

Природні та рекреаційні ресурси Значна кількість природних та рекреаційних ресурсів області є унікальними. Передусім до них можна віднести одну із найстаріших ділянок суші Євразії - каньоноподібну долину річки Південний Буг з величезними скелями і порожнистим руслом; унікальний природний комплекс нижньодніпровських пісків, різноманітних ландшафтних угруповань Кінбурнської коси, водно-болотних угідь Тилігульського лиману та Ягорлицької затоки з островами, косами та внутрішніми озерами, що віднесені Рамсарською конвенцією до угідь міжнародного значення тощо. У складі місцевої флори та фауни спостерігається значна кількість ендемічних, рідкісних і зникаючих видів рослин, що перебувають під охороною, відзначено близько 60 видів тварин, що занесені до Червоних списків України, Європи. Південь області є природним міграційним шляхом багатьох видів птахів, місцем їх годування, гніздування, зимівлі. На території області Указами Президента України створено два національних природних парки «Бузький Гард» та «БілобережжяСвятослава».В області рішеннями обласної ради створено чотири регіональних ландшафтних парки, а саме: «Гранітно-степове Побужжя», «Кінбурнська коса», «Тилігульський», «Приінгульський», основне завдання яких полягає у збереженні та відтворенні унікальних природних комплексів та рекреаційному використанні території з додержанням режиму охорони заповідних природних угруповань та об’єктів.В 2010 році рішеннями обласної ради створено чотири об’єкти природно заповідного фонду, а саме: «Крива Пустош», «Громоклійська круча», «Привільний», «Бондаревські джерела».

Все це обумовлює природно-ресурсний і рекреаційний потенціал Миколаївської області. Природні ресурси області є значним потенціалом для реалізації завдань євроінтеграційної стратегії України, що передбачає певні кроки у здійсненні заходів на регіональному, міжрегіональному, міжнародному рівнях щодо охорони довкілля та екологічної безпеки.

ЕКОНОМІКА ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТВИ РОЗВИТКУ

Коваль О.М., студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Донецький економічний район - потужний міжрегіональний територіально-продуктивний комплекс, який включає до свого складу Донецьку і Луганську області. Він є невід'ємною частиною економічного потенціалу України. Вигідне географічне положення, близькість джерел сировини і ринків збуту продукції, багатогалузева промисловість, розвинена мережа транспортних комунікацій, висока щільність населення району виділяють його серед інших економічних районів країни.

Через Донецький економічний район проходять важливі транснаціональні залізничні магістралі: Москва - Донецьк, Київ - Північний Кавказ; автомобільні дороги міжнародного значення: Київ - Баку, Кишинів - Одеса - Ростов - Баку. Регіон має одну з найсучасніших в Україні мережа автомобільних і залізничних шляхів загальнодержавного значення. Через територію проходять транзитнінафто-і газопроводи.

Цей район є індустріальним серцем України. Його частка у виробництві промислової продукції становить майже 53 %. На нього припадає майже 90 % видобутку кам’яного вугілля в країні, переважна частина видобутку залізної руди й 120 % марганцевої руди, майже вся виплавка сталі, переважна більшість виплавки чавуну й виготовлення прокату. Район дає значну частину метало місткого устаткування, в першу чергу металургійного і гірничошахтного.

За потужністю і різноманітності мінеральної бази Донбас майже не має аналогів у Європі. Донецька мінеральна полікомпонентна зона характеризується найбільшим рівнем зосередження ресурсів. У її складі присутні основні види паливно-енергетичних ресурсів, в першу чергу, кам'яне

вугілля різноманітного марочного складу – від висококалорійних антрацитів і інших менш цінних енергетичних сортів, до дуже дефіцитних.

Донецький економічний район має потужні запаси нерудних корисних копалин, які представлені різноманітним сировиною для металургії, хімічної промисловості та виготовлення конструкційних матеріалів. У Донбасі зосереджені основні запаси і видобуток вогнетривів. Хімічна сировина представлена в районі родовищами крейди для виробництва соди, красітельного сировини. Родовища кам'яної солі знаходяться поблизу Артемівська і Слов'янська, за обсягами запасів вони є одними з найбільших у світі.

Специфічні риси сучасного виробничого потенціалу Донецького економічного району визначаються особливостями його природно-ресурсного потенціалу та виробничою спеціалізацією господарства регіону.

На 1 січня 2012 р. Первинна вартість основних фондів району становила 200 000 000 грн, що складає 17,3% від вартості основних фондівУкраїні. З 2008 по 2012 р. в регіоні проведено індексацію основних фондів, проходило зменшення амортизаційних відрахувань. У структурі основних фондів району найбільшу вагу має промисловість - 51,3%, на транспорт і зв'язок - 11,1%, сільське господарство - 4,5%, будівництво - 1,5%.

Донецька область відрізняється розвиненим машинобудуванням і металообробкою, електроенергетикою, потужним хімічним комплексом, а Луганська – машинобудування і металообробка та харчова промисловість, хоча частка останньої в промисловому виробництві регіону нижче більше ніж у 2 рази, ніж у середньому по Україні. Удосконалення структури промислового виробництва Донбасу необхідно проводити в напрямку зростання частки легкої, нафтохімічної, харчової галузей та промисловості будівельних матеріалів. Промисловий комплекс Донецького економічного району спеціалізується на випуску продукції важкої промисловості, зокрема паливної промисловості - 46,3% від її виробництва в Україні, чорної металургії - 42,3%. У цілому Донбас виробляє більше чверті промислової продукції України.

Однак Донецьк, природно, є найбільшим промисловим центром Донбасу і України в цілому. Основною енергетичною базою, фундаментом економіки столиці Донбасу є донецьке вугілля. Вугільна промисловість розміщена в семи районах міста і являє собою виробничий комплекс, в якомусконцентровано16вугледобувнихпідприємств, 2 збагачувальні і брикетних фабрик.

Вигідне географічне положення району, розміщення на перетині транспортних шляхів із Закавказзя, Середньої Азії і Росії в Європу, промислове освоєння сприяють розвитку його транспортної мережі. Характерним для цього району є інтенсивний розвиток основних видів транспоруту: залізничного, автомобільного, трубопровідного. Саме транспорт, головним чином, залізничний, забезпечує активну участь району в територіальному поділі праці, тому щільність транспортної мережі тут максимальна в Україну.

Основною проблемою соціально-економічного розвитку Донецького регіону залишається висока концентрація промислового виробництва. Це зумовило найбільшу в країні урбанізацію територій і одну з найскладніших екологічних ситуацій, хоча і сприяло високому розвитку продуктивних сил району у межах України. Загострення цієї проблеми проходило під впливом природно-економічних та історичних причин, а також внаслідок структурної політики, яка проводиться останнім часом.

Список використаних джерел

1. Дорогунцов С.І.,Т.А.Заяць. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / Дорогунцов С.І., Т.А. Заяць. — К.: КНЕУ,2007. — -992ст.

2. Чернюк Л.Г., Клиновий Д.В. Розміщення продуктивних сил України/ —К.:ЦУЛ,2002.—470ст.

3. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини/ Грішнова О. А. — К. : Знання, 2004. — 535 с.

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Козаченко А. Ю., студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний Дніпропетровськ - це багатофункціональний обласний і промисловий центр, важливий транспортний вузол міжобласного значення, центр міської агломерації.

Дніпропетровськ є найважливішим центром металургійної промисловості та машинобудування України. З 1950-х років центр аерокосмічного та ракетного будівництва. Місто є головним торгівельним та промисловим центром Східної України [1].

Промисловий комплекс області спирається на енергетичну базу, що включає місцеві (кам'яне вугілля, газ) та довізні паливні ресурси. Вугільна промисловість представлена виробництвом вугілля у Західному Донбасі. Діють Криворізька та Придніпровська ДРЕС, Дніпродзержинська ГЕС. Значного розвитку здобула гірничодобувна промисловість. Найбільші гірничо-збагачувальні комбінати по видобуванню та переробці залізної руди: Південний, Новокриворізький, Центральний, Північний, Інгулецький.

Спеціалізацію області визначає наперед чорна металургія. Вона представлена 30 підприємствами і об'єднаннями. В області Дніпропетровський та Нижньодніпровський трубопрокатні та Нікопольський та Новомосковський трубні заводи. Розвивається коксохімічна, хімічна та нафтохімічна промисловість, тісно пов'язана з чорною металургією. Найбільші підприємства хімічної промисловості: дніпропетровське виробниче об'єднання "Дніпрошина", дніпродзержинське виробниче обєднання "Азот" та ін. На місцевій металургійній базі створено металомістке машинобудування, яке представлено виробництвом гірничих та

ковальсько-пресових машин, магістральних вагонів, бурякозбиральних комбайнів, баштових кранів, машин та устаткування для харчової, лісової, паперової, комбікормової та інших галузей промисловості [2].

Швидкими темпами розвивається промисловість будівничих матеріалів. Провідні галузі харчової промисловості розміщено по всій області (борошно-мельно-круп'яна, олійно-жирова, макаронна, м'ясна, молочна, пивоварна).

На терирорії області сформувалися три промислові вузли. Промислову основу Дніпропетровського вузла становить чорна металургія та тісно пов'язане з нею машинобудування та хімічна промисловість. З інших галузей значне місце займає легка, меблева та промисловість будівельних матеріалів. Виробництвом продуктів харчування і переробкою сільськогосподарських продуктів зайнято 118 основних підприємств (без урахування підсобних і малих господарств), на яких працює 27,6 тис. чол. В області виробляється 15,1% продукції з цільного молока від загального її виробництва в Україні, 13,3% - масла, 10,7% - ковбасних і 7,3% - кондитерських виробів [3].

У структурі промислового виробництва Криворізького вузла переважають залізорудна промисловість та гірничорудне машинобудування у поєднанні з легкою та харчовою промисловістю. Дніпродзержинський вузол виділяється металургією, хімічною та машино-будівною галузями. Їх доповнює легка, харчова, будівельних матеріалів та деревообробна промисловості.

Область продовжує утримувати одне з провідних місць у сфері зовнішньоекономічної діяльності України та входити до числа її провідних експортерів і посідає друге місце за обсягами експорту та імпорту товарів.

Надмірне перевантаження в структурі економіки галузей важкої індустрії призвело до серйозних соціально-економічних диспропорцій, район має застарілу структуру промисловості, яка вже не відповідає вимогам науково-технічного прогресу, переважає металоємне машинобудування, застаріли основні фонди, зростає собівартість продукції, знижується рентабельність. Тому потрібно звертати увагу на всі компоненти процесу виробництва

найближчим часом, щоб область не втратила свого провідного місця серед інших міст [1].

Тому можна зробити висновок, що загальна економічна ситуація характеризується поступовим закріпленням стабілізаційних процесів та економічним зростанням в основних сферах промислового комплексу регіону, що сприяє збільшенню зайнятості та скороченню рівня безробіття. Основа промисловості області - металургія і обробка металу.

В подальшому економічному розвитку спостерігатиметься тенденція збільшення випуску продукції в агропромисловому комплексі області, адже розвиток сільськогосподарського виробництва базується на удосконаленні структури посівних площ сільськогосподарських культур, впровадженні ґрунтозберігаючих систем, інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, скороченні розораності ґрунтів.

Економічна і демографічна ситуація в області складна, в деяких галузях існують кризові явища [4]. Майбутнє регіону залежить від змін і перетворень, які пройдуть в економіці області. Передові позиції регіон може зберегти в умовах подальшої приватизації підприємств, використання в виробництві і сільському господарстві передових сучасних наукоємних технологій, зростання економічних зв'язків з іншими регіонами і зарубіжжям.

Список використаних джерел

1. Мішогло Г.О. Економічна географія України з основами виробництва / Мішогло Г.О. -— К.,2008.

2. Голиков А.П. Вступ до економічної і соціальної географії / Голиков А.П. — К., 1999.

3. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.

4. Чернюк Л.Г. Економіка регіонів України / Чернюк Л.Г. — Київ, 2005.

ПОТЕНЦІАЛ ДОБУВНОЇ ГАЛУЗІ ЖИТОМИРЩИНИ

Марченко К.С., асистент
Житомирський державний технологічний університет

Як відомо, наявність природних ресурсів на території є головною умовою розміщення продуктивних сил у будь-якому регіоні. Їх структура, розміри запасів, якість та ступінь вивченості/освоєння прямо впливають на економічний потенціал регіону. Відповідно багатий природно-ресурсний потенціал сприяє як економічному, так і соціальному розвитку.

Житомирщина є розвинутим аграрно-індустріальний регіоном України, який спеціалізується на виробництві досить широкого асортименту продуктів харчування, продукції добувної, легкої, хімічної промисловості, виробів з деревини ті інших.

Значний потенціал добувної промисловості Житомирщини базується на розвіданих за багато десятиліть природних ресурсах регіону. У надрах області виявлено поклади розсипного ільменіту, самоцвітів, кварцитів, комплексних апатит-ільменітових руд, облицювального каменю, каолінів, бурого вугілля, торфу, пірофіліту, мінеральної сировини для виробництва різних будівельних матеріалів [1].

Відповідно даних [1]суб’єктам господарювання надано більше 170 спеціальних дозволів на користування надрами. На території області функціонує 56 вагомих за обсягам виробництва підприємств добувної промисловості основного кола.

Позитивним для розвитку галузі є те, що запаси титану в області складають понад 80% усіх розвіданих запасів титанових руд України. Серед підприємств, що забезпечують видобуток титанових (ільменітових) руд в регіоні, варто відзначити філію«Іршанський ГЗК» ПрАТ «Кримський титан» та ТОВ «Валки-Ільменіт», які майже повністю забезпечують товарними концентратами заводи України й експортуються у великій кількості.

Зауважимо, що область також володіє унікальним Волинським родовищем п’єзокварцу, супутньою сировиною запасів якого є різноманітне напівдорогоцінне каміння (моріон, берил, халцедон, агат,топаз, гірський кришталь, аметист, опал).

Нерудні корисні копалини представлені кварцитами з Овруцького та Товкачівського родовищ (84% усіх запасів сировини в Україні). При цьому щорічний видобуток кварциту на родовищах складає близько 80% від загальнодержавного обсягу, що дозволяє повністю задовольнити потреби представників вітчизняної металургії.

Чільне місце в мінерально-сировинному потенціалі Житомирщини займають поклади декоративного та облицювального каменю (розвідані запаси – 60% від загальноукраїнських, а запаси лабрадоритів і габро становлять – 90%). Вартим уваги є і той факт, що по запасах лабрадоритів і габро область займає лідируючі позиції не тільки в країні, але й серед європейських держав.

В області експлуатують більше 90 родовищ природного (блочного) каменю з загальними запасами понад 140 млн. куб. м. Родовища зосереджені у Володарсько-Волинському, Коростишівському, Черняхівському, Малинському, Коростенському, Житомирському районах. Відповідно до статистичних даних [2] у 2012 році гірничими підприємствами області основного кола видобуто 816,8 тис. кубічних метрів блоків природного каменю, що удвічі більше 2011 року. Розвиненою сировинною є і база каменю будівельного для виробництва щебеню та каменю бутового, де на повну проекту потужність здійснюється видобуток та переробка сировини на 31 родовищі. При цьому питома вага випуску щебеню, гальки, гравію та каменю дробленого в області становить 25,9% від загального випуску цієї продукції в Україні.

Гірничорудні корисні копалини в області представлені польовошпатною сировиною, каоліном, сланцями пірофілітовими. Сировина польовошпатна – важлива складова для фарфоро-фаянсової промисловості, налічує два родовища: Грузлівецьке родовище пегматиту та родовище «Гірне», з запасами 549 тис. тонн. сировини [1;2]. Сланці пірофілітові представлені Нагорянським і

Кур'янівським родовищами. Тут знаходиться і одне з найвідоміших в Україні каолінове родовище, на сировині якого ще наприкінці 18 ст. працювали відомі фарфоро-фаянсові заводи. Накопичення продуктів фізичного та хімічного руйнування кристалічних порід дозволило сформувати значні запаси будівельних пісків, керамічних та цегельно-черепичних глин.

Спеціалісти вважають, що за наявністю родовищ торфу високої якості в області існують значні перспективи нарощування добування паливно-енергетичних корисних копалин.

Також існують перспективи пошуків нових родовищ сульфідного нікелю на північному заході Українського щита у Красногірсько-Житомирській зоні [1].

Таким чином, підсумовуючи вищезазначене, можна стверджувати, що Житомирщина має досить потужний ресурсний потенціал, що дозволяє,за умов його ефективного використання та застосування сучаснихтехнологій видобутку та обробки сировини, вийти на якісно новий рівень господарювання.

Список використаних джерел

1. Соціально-економічний паспорт Житомирської області[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zhitomir-region.gov.ua/article.php?sepasport

2. http://www.stat.ic.zt.ua – офіційний сайт головного управління статистики в Житомирській області

ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Межений С.О., студент

Миколаївський національний аграрний університет

У перехідному до ринкових відносин періоді соціальна політика є визначальним напрямом внутрішньої політики держави. Вона забезпечує захист

прав людини, створює передумови для розширеного відтворення людиною своєї діяльності та для стабільності суспільної системи.

Соціальна політика — це суспільний феномен, що поєднує різноманітні багатофакторні складові: конституційно-правові, інституціональні, управлінські регулятивні та саморегулятивні, глобальні, національні, державні, наддержавні, громадські, гуманістичні, праксеологічні (ціннісні), комунікативні та ін. Зазначене зумовлює багатоаспектність засад соціальної політики як суспільного явища. Розрізняють вузьке та широке розуміння соціальної політики.

У такому аспекті соціальна політика є системою управлінських, регулятивних, саморегулятивних способів і форм діяльності суб'єктів, сукупністю принципів, рішень і дій, що втілюються в соціальних програмах і соціальній практиці з метою задоволення соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів людини, соціальних груп суспільства, досягнення соціальних цілей, розв'язання соціальних завдань, формування соціальних цінностей. Іншими словами, соціальна політика у широкому розумінні — це система інституційних і надінституційних, державних і громадських, суспільних і особистих, індивідуальних способів і форм діяльності, спрямованих на створення умов для всебічної самореалізації соціального потенціалу людини, її сутнісних сил.

Об'єктом соціальної політики є суспільні, зокрема соціальні, відносини, процеси життєдіяльності соціуму, що безпосередньо чи опосередковано впливають на формування соціальної безпеки людини, задоволення нею власних соціальних потреб та інтересів, освоєння і творення соціальних цінностей.

Соціальна політика має ґрунтуватися на пізнанні законів суспільного розвитку, зокрема соціальних відносин, виявляти глибинні тенденції розвитку в усіх сферах суспільного життя, що зумовлюють процес самореалізації людиною власного соціального потенціалу, її соціальної безпеки і здійснення цілеспрямованого впливу на них суб'єктів регулятивної діяльності.

ета соціальної політики полягає у створенні умов для формування, розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття, самореалізації творчого соціального потенціалу людини, особистості, її сутнісних сил, а також для задоволення людиною соціальних потреб та інтересів, освоєння соціальних цінностей, підтримання в суспільстві соціальної злагоди, стабільності та соціальної цілісності, самовідтворюваного, самодостатнього рівня соціодинаміки, соціального прогресу.

Соціальна політика за умов трансформації суспільних відносин, формування соціальної держави й громадянського суспільства має на меті звузити, а в перспективі звести нанівець роль у соціальному житті чинників, що втрачають соціальне значення або гальмують процес суспільної соціодинаміки, і створити умови для посилення ролі чинників, детермінант, що сприяють соціальному поступу, посилюють соціальну безпеку людини. Нині мета соціальної політики полягає в розв'язанні суперечностей суспільного, соціального розвитку, що гальмують процес формування соціально орієнтованої економіки, становлення середнього класу, соціальної мобільності, утвердження дійових механізмів соціального життєзабезпечення людини як основного суб'єкта соціального розвитку.

У цьому зв'язку завдання соціальної політики — забезпечити чітке функціонування системи соціально-політичних інститутів, які є суб'єктами соціальної політики, здійснення координації, узгоджувальної діяльності елементів системи, усвідомленої спрямованості їх зусиль, формування оптимального співвідношення й підтримання необхідних пропорцій між цими елементами, приведення до стрункої системи різноманітних дій усіх її учасників, спрямування різних форм, методів і засобів соціальної політики на досягнення очікуваних результатів, насамперед на досягнення адекватності цілеспрямованої діяльності суб'єктів соціальної політики, пов'язаної з освоєнням і творенням соціального буття, розвитком соціальної сфери, вимогами об'єктивних закономірностей суспільного прогресу, сучасною логікою розвитку цивілізації.

Важливою умовою ефективної реалізації соціальної політики є створення в суспільстві сукупності об'єктивних і суб'єктивних умов.

Список використаних джерел

1. Жаліло Л., Солоненко І., Волос Б. Охорона громадського здоров'я: управлінські аспекти: Навч. посіб. — К., 2001.

2. З бідністю нам не по дорозі // Уряд, кур'єр. — 2002. — № 158.

3. Загородній В. В. Системний аналіз в управлінні охороною здоров'я в період її реформування // Вісн. УАДУ. — 1999. — № 4.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ДОБУВНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Орлова К.Є., аспірант

Житомирський державний технологічний університет

Економіка будь-якої сучасної держави представляє собою складну систему галузей та підгалузей, що нерозривно пов’язані між собою у процесі створення суспільного продукту. Саме тому одним з пріоритетних завдань державного управління постає збалансований розвиток та адекватна галузева політика. Добувна промисловість займає вагоме місце у економічному потенціалі Житомирської області, що зумовлено багатою сировинною базою регіону. Ефективне використання наявного потенціалу для розвитку регіону зокрема та держави в цілому передбачає проведення детального аналізу стану та тенденцій розвитку підприємств відповідної галузі, чим і зумовлена актуальність дослідження.

Окремим питанням розвитку та функціонування добувної промисловості присвячено роботи таких науковців, як Н.В. Розумна, Д.П. Дубицький, В.П. Подольникова, Д.О. Пруненко, О.В. Калініченко тощо. Однак маємо

відзначити, що дослідження особливостей розвитку підприємств добувної промисловості в Житомирській області залишається поза увагою вчених та набуває особливої актуальності.

Метою дослідження є проведення аналізу тенденцій розвитку підприємств добувної промисловості Житомирської області.

Добувна промисловість посідає вагоме місце у економічному потенціалі регіону, що підтверджується відповідними даними Головного управління статистики у Житомирській області [4]: у 2011 році частка добувної промисловості у структурі реалізованої промислової продукції становила 10,7% (обсяг реалізованої продукції добувної галузі становив 1530,8 млн. грн. при загальному обсязі промислової продукції 14296,6 млн. грн.); галузь забезпечує робочими місцями 13,64% працівників, задіяних у промисловості, за її рахунок сформовано 14,47 % експорту області.

З метою конкретизації стану господарської діяльності та перспектив розвитку підприємств добувної промисловості вважаємо за доцільне провести оцінку тенденцій функціонування суб'єктів господарювання визначеної галузі. Базу дослідження сформовано на основі регулярної інформації про діяльність 11 підприємств добувної промисловості, що складає 10% від функціонуючих суб'єктів господарювання відповідної галузі.

Дослідження особливостей функціонування підприємств добувної промисловості Житомирської області (табл. 1) пропонуємо здійснювати в ракурсі визначення відповідності розвитку суб'єктів господарювання модифікованому варіанту «золотого правила економіки підприємства» [1, с. 223-224, 2, с. 247-348]. Даний принцип полягає у наступному:

$$100\% < ТА < ТО < ТК < ТЧ < ТД < ТП, \quad (1)$$

де ТА, ТО, ТК, ТЧ, ТД, ТП – темпи приросту, відповідно, активів, основних засобів та нематеріальних активів, власного капіталу, чистого доходу, доданої вартості, чистого прибутку.

Таблиця 1

Аналіз тенденцій розвитку підприємств добувної промисловості*

Підприємство	Темпи приросту за 2009-2011 рр., %						Відповідність вимогам ефективного розвитку
	ТА	ТО	ТК	ТЧ	ТД	ТП	
1	2	3	4	5	6	7	8
1. Філія «Іршанський ГЗК ПрАТ «Кримський титан»	17,0	1,4	-4,7	15,8	4,2	-55,9	Не відповідає
2. ПАТ «Малинський каменедробильний завод»	10,1	10,9	11,5	34,4	40,1	77,6	Повністю відповідає
3. ПАТ «Овруцький ГЗК «Кварцит»	-5,2	-31,1	-21,1	25,6	11,6	3,6	Не відповідає
4. ПрАТ «Пинязевицький кар'єр»	18,7	6,1	10,1	37,9	42,3	76,0	Майже відповідає
5. ПАТ «Ігнатпільський кар'єр»	-6,6	-20,1	-76,5	4,5	-1,8	18,1	Не відповідає
6. ПАТ «Ушицький комбінат будівельних матеріалів»	-4,7	-5,4	-2,8	32,6	31,5	-23,7	Не відповідає
7. ВАТ «Лезниківський кар'єр»	22,5	39,0	-48,1	56,5	41,7	-702,0	Не відповідає
8. ПрАТ «ТНК «Граніт»	4,9	-4,3	-50,8	15,2	48,2	26,4	Не відповідає
9. ПАТ «Коростишівський гранітний кар'єр»	-11,0	-7,9	-22,1	26,6	-	-40,9	Не відповідає
10. ВАТ «Коростишівський кар'єр»	1,2	-2,6	-17,1	52,5	70,9	-151,2	Не відповідає
11. ТОВ «Бехівський гранітний кар'єр»	0,6	55,3	7,31	22,1	8,0	30,0	Не відповідає

** - розраховано автором на основі фінансової звітності [3]*

Згідно з результатами дослідження, тенденції ефективного розвитку відповідає лише діяльність ПАТ «Малинський каменедробильний завод». Це одне підприємство – ПрАТ «Пинязевицький кар'єр» відповідає частково, порушено лише одне співвідношення. Діяльність та тенденції розвитку решти підприємств під «золоте правило» не підпадають. Причинами такої ситуації, на нашу думку, є висока витратомісткість діяльності, низька платоспроможність, значний ступінь зносу обладнання, негативні фінансові результати тощо.

За результатами проведеного дослідження можемо відзначити вкрай негативні тенденції діяльності підприємств добувної промисловості Житомирської області, а отже – небезпечний вектор розвитку. Таким чином,

вважаємо необхідною розробку та впровадження комплексу заходів, спрямованих на подолання кризового стану.

Список використаних джерел

1. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник / Б.Є. Грабовецький. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

2. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник / Ю.С. Цал-Цалко. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 574 с.

3. http://www.smida.gov.ua/ - офіційний сайт державної установи «Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України»

4. http://www.stat.ic.zt.ua/ - офіційний сайт Головного управління статистики в Житомирській області.

ОСОБЛИВОСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Остапчук Н.С., магістрант
Житомирський державний технологічний університет

Незаплановані деформації в системі функціонування та розвитку будь-якої з підсистем економіки призводять до втрати стійкості всією системою. Особливо небажаною є втрата стійкості функціонування і тим більше розвитку лісогосподарськими підприємствами, на ефективності роботи яких базується стратегія сталого економічно-екологічного розвитку вітчизняної економіки.

Значний внесок у розвиток теоретичних аспектів використання та відновлення сталого розвитку на підприємствах лісової галузі зробили провідні вітчизняні та зарубіжні вчені: Анцукевич О., Генсірук С., Римар М., Дяченко Я., Кислова Т., Коваль Я., Яворова І., Саблука П., Шубравська О. та інші. Але нинішня економічна ситуація вимагає подальших невідкладних дій щодо

здійснення реформування економіки, формування нових підприємницьких структур, що дасть змогу відкрити нові можливості діяльності.

На сьогодні перед підприємствами лісогосподарської галузі економіки постає ряд питань екологічного характеру, які передбачають виконання низки важливих завдань. Близько 95% лісів знаходиться у державній власності, а це свідчить про те, що держава займає монопольне становище у володінні лісовими ресурсами, що несе на собі тягар соціальних проблем з огляду на масштаб, впливовість та значущість цих компаній у вітчизняній економіці [1]. З метою врахування всього комплексу завдань і проблем, лісогосподарські компанії змушені переорієнтуватись на концепцію «сталого розвитку» та дотримуватись засад корпоративної соціальної відповідальності.

Всесвітня комісія ООН з навколишнього середовища [2] характеризує сталий розвиток як: «розвиток, що задовольняє потреби сьогодення, не ставлячи під загрозу можливості для майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби». При цьому виділяються такі компоненти сталого розвитку: еколого-економічне ведення лісового господарства; комплексне використання лісових ресурсів; екологічний захист; соціальна справедливість [2].

Але в реальності на«лісову» політику України майже не впливають громадські природоохоронні організації, місцеве населення та споживачі продукції лісового господарства. Інформація про стан охорони, відтворення і використання лісових ресурсів є недостатньо прозорою. Місцеве населення і громадські організації не беруть участі у плануванні лісокористування.

Україна орієнтується на світові показники в лісовій галузі і тому ще в 2006 році прийняла Концепцію реформування та розвитку лісового господарства [3], яка побудована на засадах сталого розвитку і передбачає підвищення ролі лісового сектору економіки в державі.

Реалізація такої Концепції сприяє переведенню лісового господарства на засади сталого розвитку та ефективному управлінню лісовим господарством, збільшенню площі лісів країни, збереженню наявного біорізноманіття та невиснажливого лісокористування, задоволенню потреб суспільства в лісових

ресурсах, поліпшенню водо регулюючих компонентів, ґрунтозахисних, рекреаційних та інших властивостей лісів [1]. А це, в свою чергу, має створити сприятливіші умови для розвитку лісових підприємств та нових робочих місць, зменшить загрози деградації земель, як очікується зросте частка продукції лісового господарства у внутрішньому валовому продукті, забезпечить зайнятість та соціальну захищеність працівників лісового сектору, зростуть інвестиції у лісову галузь.

По суті, ідея сталого розвитку ґрунтується на зміні структури виробництва і споживання, притаманних промислово розвинутим країнам і копійованих більшістю інших країн. З огляду на це, постає потреба домовитися про шляхи забезпечення економічного росту за умови одночасного зменшення витрат енергії, сировини й відходів і такого збалансування структур споживання в усьому світі, яке Земля могла б витримати протягом тривалого часу.

Слід наголосити на необхідності швидких позитивних змін у лісовому секторі економіки. Адже кожен день, прожитий за традиціями споживацького ставлення до природи, загрожує додатковими екологічними катастрофами у майбутньому. Перспективою сталого розвитку лісового господарства має стати такий підхід до структури народного господарства, виробництва та споживання, в рамках якого біосфера розглядається не як ресурс, а як фундамент життя, забезпечення раціонального природокористування та екологічної безпеки – не як вимушений захід, а невід'ємна частина загальної політики держави, елемент кожного управлінського розв'язання та стиль життя усіх свідомих громадян.

Отже, головною стратегією розвитку лісового господарства має стати перехід на збалансоване використання лісових ресурсів на екосистемній основі, яке передбачає міжсекторальне узгодження інтересів суб’єктів лісокористування відповідно до завдань міжнародної природоохоронної політики (створення механізмів інтегрованого управління природними ресурсами на екосистемній основі за участю усіх зацікавлених сторін).

Збалансованість у цьому контексті слід розуміти як забезпечення взаємозалежного дотримання економічної ефективності, екологічної безпечності та соціальної прийнятності у використанні лісових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців / За заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. –Суми: ВТД «Університетська книига», 2006. – 325 с.

2. Наше общеебудущее: Доклад Международнойкомиссии по окружающейсреде и развитию. – М.: Прогресс, 1989. – 376 с.

3. Про схвалення Концепції реформування та розвитку лісового господарства: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 квіт. 2006 р. № 208–р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rada.gov.ua.

ВПЛИВ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Попович Н.С., студентка групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) — сукупність виявлених і придатних для використання природних ресурсів при даному рівні розвитку виробництва (у світі, країні, регіоні, на локальному рівні). Він є найважливішою частиною національного багатства країни (регіону) і забезпечує їх сировинну і паливну незалежність і безпеку. А також це важливий фактор розміщення продуктивних сил, який включає природні ресурси і природні умови.

Миколаївська область входить до складу Причорноморського економічного району. Площа району -113,4 тис.км2.

Провідною галуззю Миколаївщини є суднобудівництво. Найбільшими підприємствами цієї галузі є 3 суднобудівних підприємства:

- Державна акціонерна холдингова компанія "Чорноморський суднобудівний завод";

- Державне підприємство "Суднобудівний завод Імені 61 комунара";

-Відкрите акціонерне товариство "Дамен Шип'ярд Океан". Основною продукцією цих потужних підприємств є танкери, сухогрузи, контейнеровози, рефрижератори, траулери, плаваючі готелі, катери тощо. [3]

Однією із стратегічних задач соціально-економічного розвитку регіону є розвиток транспортного потенціалу Миколаївської області. Географічне розташування області на вході до внутрішніх водних шляхів, розгалужена потужна транспортна система, до складу якої входять всі види транспорту (залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний та трубопровідний), наявність суднoплавних водних артерій – все це відіграє провідну роль для виконання та нарощування вантажоперевезень і розвитку Миколаївського транспортного (інтермодального) вузла . Наявність водних артерій та приморське розташування території зумовили значний розвиток морського та річкового транспорту. [1]

Територія Миколаївської області має унікальний комплекс фізико-географічних, гідрологічних, структурно-геологічних та інших параметрів, що й сприяло формуванню значної кількості багатьох видів природних ресурсів. Земельний фонд Миколаївської області становить 2458,50 тис. га, з них 2010,4 тис. га (або 81,77 відсотка) займають сільськогосподарські угіддя.

Важливою складовою навколишнього середовища є лісові насадження. Ліси Миколаївщини займають лише 4% до загальної території (15,6% – в цілому по Україні) і виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції.

Головним завданням лісогосподарської діяльності є відтворення лісів. Ці роботи в 2010 році проведено на площі 1038 га. З урахуванням специфіки природних умов регіону вони здійснювалися в основному шляхом посадки і

посіву. [1]

У 2010 році порівняно з 2009 роком площа лісорозведення на землях лісового фонду збільшилась на 372 га.

Добувна промисловість Миколаївської області орієнтована на видобування будівельних матеріалів (граніт, пиляний черепашник, вапняк, пісок, каоліни, керамзитова сировина, цегельна сировина). Станом на 1 січня 2010 р. ліцензовано 40 об'єктів, з яких 28 на розробку та 5 на геологічне вивчення твердих корисних копалин, 3 на розробку та 4 на геологічне вивчення підземних вод.

Станом на 1 січня 2010 р. в області налічується 2989,2432 га під відкритими розробками, кар'єрами, шахтами та відповідними спорудами, у тому числі 1672,9348 га під відкритими розробками та шахтами, які експлуатуються, а також 1316,3084 га інші (відпрацьовані розробки та кар'єри, закриті шахти, відвали, териконі, що не експлуатуються).

Станом на 1 січня 2010 р. в області розвідано та затверджено нормативними актами три родовища мінеральних вод.

Підприємствами області мінеральні води використовуються для:

- промислового розливу – 12 свердловин;
- лікувальних цілей - 2 свердловини.

Господарсько-питне водопостачання населення в області здійснюється з 529 водопроводів, 1834 свердловини, 6 каптажів та 11 артезіанських колодязів. [2]

На сьогоднішній день практично всі земельні ресурси в області придатні для сільськогосподарського використання. Миколаївська область має демографічні, економічні і соціальні проблеми. На сучасному етапі економічного розвитку проблеми щодо раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів Миколаївської області полягають у важковидобувному характері значної частини ресурсів, виснаженості найбільш якісної частини запасів тощо.

Список використаних джерел

1. Чернюк Л.Г. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка/Л.Г. Чернюк, Д.В. Клиновий – К.: Ун-т "Україна", 2005. - 245 с.

2. Головне управління статистики у Миколаївській області. - [електронний ресурс]. – Режим доступу : http:// stat.nk.ukrpack.net/

3. Миколаївська обласна державна адміністрація. - [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/

ОЦІНКА ПРИРОДНО - РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ І ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ

В.О. Приймачук, студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Природно - ресурсний потенціал – це сукупність природних ресурсів і природних умов, які знаходяться у певних географічних межах, що забезпечують економічні, екологічні, соціальні, культурно-оздоровчі та естетичні потреби людини і суспільства [1]. Сучасні проблеми, які виникли через нераціональне використання природно - ресурсного потенціалу, створюють базу для перегляду і переорієнтації всієї ресурсної політики країни і пріоритетних напрямів розвитку регіонів.

Природні та кліматичні умови Миколаївської області сприятливі для інтенсивного високоефективного розвитку сільського господарства. Сільське господарство області представлено рослинництвом, основними культурами якого є зернові, а також технічні культури – соняшник, цукровий буряк, овочі, баштанні культури. Розвинуто садівництво та виноградарство. Значну питому вагу займають кормові культури, що є доброю базою для тваринництва м’ясо-молочного напрямку [2].

Галузь сільського господарства є однією з екологічно небезпечних у разі застосування ресурсоємних технологій вирощування сільськогосподарських культур.

Існує ряд чинників, які негативно впливають на навколишнє природне середовище та використання природно – ресурсного потенціалу Миколаївської області:

- чинники, що викликають різні види забруднення навколишнього середовища, впливають на організм людини та створюють загрозу здоров'ю і життю. Скиди дренажно-скидних вод, що вміщують значну кількість мінеральних добрив, пестицидів і гербіцидів призводять до зменшення мінералізації морської води, забруднюють її, викликають знищення морської флори і фауни [3];

- чинники, що призводять до порушення природних ландшафтів. До них відносяться будівництво та есплуатація зрошувальних систем, інтенсивне використання водних ресурсів, засолення і осолонцювання грунтів;

- чинники, що негативно впливають на особистість людини, включають соціально-економічні проблеми, що пов'язані зі скороченням площ зрошувальних систем. Зменшення площ вирощування сільськогосподарських культур та їх переробки призвело до звільнення великої кількості людей від роботи.

- чинники прямого негативного впливу на тваринний і рослинний світ включають процеси, що виникають з приводу забруднення акваторії Чорного моря мінералізованими водами зі зрошувальних систем та стічними водами.

Всі перелічені чинники виникають внаслідок екологічної недосконалості технологій виробництва та нераціонального природокористування галузей економіки області.

Отже стратегія подальшого використання природно-ресурсного потенціалу Миколаївської області повинна базуватися на таких положеннях :

- забезпечення збереження і відтворювання водних і земельних ресурсів;

- підтримування необхідного для вирощування сільськогосподарських культур гідрогеолого-меліоративного стану зрошуваних земель;

- збереження родючості ґрунтів;

- сприяння впровадженню екологічно безпечних малогербіцидних технологій вирощування сільськогосподарських культур;

- запобігання екологічному забрудненню сільськогосподарських і прилеглих до них територій, морської акваторії та рекреаційних ресурсів;

Список використаних джерел

1. Мельник Л. Г. Екологічна економіка: Підручник. – 3-тє вид. – "Університетська книга", 2006. – 367 с.

2. Поповкін В. Н. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К.: Наукова думка, 1993. – 210с.

3. Руденко В. П. Природно-ресурсний потенціал України. – К.: Либідь, 1994. – 150с.

ЕКОНОМІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Ткаченко А. І., студент

Миколаївський національний аграрний університет

Усі країни світу характеризуються суттєвими територіальними відмінностями, зокрема, великою своєрідністю спеціалізації та структури виробництва, які обумовлені природними, економічними, соціальними, історичними умовами. На цій об’єктивній основі розвивається внутрішньодержавний територіальний поділ праці та формуються своєрідні природно-господарські утворення, які характеризуються певною спеціалізацією – так звані економічні райони. Їх виділення, вивчення, прогнозування розвитку і лежить в основі економічного районування країни.

У найбільш узагальненому трактуванні районування – це загальнонауковий метод систематизації інформації у найрізноманітніших цілях.

Методологічні основи економічного районування закладені у дослідженнях цілого ряду вчених-районологів, зокрема, у працях М.М. Колосовського, М.М. Баранського, П.М. Алампієва, Ю.Г. Саушкіна, А.М. Колотьєвського, І.В. Нікольського та інших. Плідно працювали в галузі економічного районування такі українські вчені, як О.Г. Діброва, К.Т. Воблий, М.М. Паламарчук, Ф.Д. Заставний, М.Д. Пістун, Д.І. Шаблій, А.Т. Ващенко, І.О. Горленко, Л.М. Корецький, С.С. Мохначук, В.А. Поповкін.Кожен економічний район відзначається своїми суспільно-територіальними властивостями та повинен розвиватися згідно з індивідуальною стратегією розвитку продуктивних сил, яка б виходила із загальнодержавних цілей та можливостей, і ресурсів відповідної території. Вивченням продуктивних сил економічних районів, обгрунтуванням стратегії їх соціально-економічного розвитку займається економічне районування, яке в цьому ракурсі виступає як наука – важлива складова в палітрі економічної науки.

Виділяють два основних види економічного районування: загальне (або інтегральне) та галузеве.

Інтегральне районування відображає просторову взаємодію всіх компонентів суспільно-географічних комплексів на певній території. Це районування передбачає розчленування території як цілісного природничо-соціо-економічного явища. Загальне районування охоплює природу й усе народне господарство певної країни з усіма його галузями та зв’язками.

Інтегральне районування здійснюється на двох рівнях:

– макрорівень (для України це виділення трьох економічних макрорайонів);

– мезорівень (від 5-ти до 10-ти мезорайонів).

Галузеве економічне районування поділяє територію країни на окремі райони, виходячи з однієї певної ознаки – однієї галузі виробництва. Отже, галузевий район – це територія з підвищеною концентрацією виробництва,

продукції чи послуг відповідної галузі, що характеризуються специфічними місцевими умовами, їх структурою, проблемами і перспективами розвитку, його територіальною організацією і положенням в системі міжгалузевого господарського комплексу. Це може бути промислове, водогосподарське районування та ін. Районування сільськогосподарського виробництва приймає до уваги лише сільське господарство, структуру сільськогосподарських угідь, спеціалізацію, типи сільськогосподарського виробництва. Галузеве районування є обов'язковою аналітичною передумовою встановлення меж інтегральних районів.

В. Поповкін визначив вагу кожної області в економіці країни й сформував групи-мезорайони: Донбас, Катеринославське Придніпров'я, Слобідська Україна, Київське Полісся, Волинське Полісся, Українські Карпати, Поділля, Середнє Придніпров'я, Північне Причорномор'я, Крим. На підставі мезорайонування він виокремив п'ять макроекономічних районів:

1. Центральноукраїнський (Київська, Чернігівська, Житомирська, Черкаська, Кіровоградська області);

2. Донбас та Нижнє Придніпров'я (Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Запорізька області);

3. Слобідська Україна (Харківська, Сумська, Полтавська області);

4. Причорноморський (Одеська, Миколаївська, Херсонська області та Автономна Республіка Крим);

5. Західноукраїнський (Рівненська, Волинська, Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Вінницька, Хмельницька, Закарпатська, Чернівецька області).

Мережа районів, яку запропонував В. Поповкін, є найбільш обґрунтованою, бо об'єктивно віддзеркалює особливості сучасного регіонального розвитку України. Тому характеристика мікрорегіонів України в підручнику дається саме за В. Поповкіним. Назви деяких регіонів, на наш погляд, доцільно трохи спростити, а саме: Донбас і Нижнє Придніпров'я ми

назвали Донецько-Придніпровським районом, а Слобідську Україну – Північно-Східним.

Удосконалення сітки економічного районування – безперервний процес, в основі якого лежить розвиток продуктивних сил під впливом науково-технічного прогресу, Концепції стійкого розвитку. На вдосконалення системи економічного районування впливає і трансформація правового, інвестиційного, економічного простору, а також науковий пошук і створення нових знань у галузі складних природничо-суспільних відносин та їх територіальної організації.

Список використаних джерел

1. Тарангул Л.Л. / Розміщення продуктивних сил: Посібник / Тарангул Л.Л., Горленко І.О., Євтушенко Г.І. - К., 2000 - 264 с.
2. Економічне районування України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.vuzlib.org/rps_l/13.htm

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ

Ченаш М.С., студент групи БЗ/3
Миколаївський національний аграрний університет

Південний регіон України займає переважно територію рівнинної Причорноморської низовини. Територія району простяглася Із сходу на захід від східної межі Криму до річки Дунай на 600 км, а з півночі на південь - на 420 км. За адміністративно-територіальним поділом (на 01.01.98р.) до його складу входить 77 районів. На території економічного району 54 міста, 137 містечок, 1223 сільські ради.

У районі розвинені машинобудування, багатогалузева харчова промисловість, високотоварне сільське господарство з великою часткою зернових

посівів, садів, виноградників, тютюну та ефірно-олійних культур. На район припадає 20,6% валового збору зерна, 26,7% соняшнику, 14,6% м'яса.

Значним є вклад регіону у виробництво морських та річкових суден, кукурудзозбиральних комбайнів, тракторних плугів, металорізальних верстатів, електродвигунів. Тут сконцентровано майже 90% виробництва вин, 45% - консервів країни.

У південному регіоні зосереджено більше половини республіканських запасів флюсових вапняків. Основні родовища їх - Балаклавське й Старокримське. Запаси їх становлять сотні мільйонів тонн. Крім того, флюсові вапняки виявлено в Нижньому Придніпров'ї.

В регіоні також розміщенні значні родовища корисних копалин, які становлять основу для розвитку промисловості. Це залізні руди, флюсові вапняки, солі Сиваша. Найбільше значення має залізна руда, виявлена в багатьох пунктах регіону (в Одеській області - Фрунзенська магнітна аномалія, в Херсонській - Високопільське та Приазовське родовища). Однак головна роль належить Керченському басейну. Південний регіон добре забезпечений сировиною для будівельної індустрії - вапняками, глинами, кварцовими пісками, гранітами, мармуром, мергелем, каоліном, вулканічними туфами. Тут міститься 84% запасів вапняку, 100% - діориту, 94% - мармуру від загальних по країні.Особливістю Південного регіону України є використання природно-ресурсного потенціалу для потреб промисловості, аграрного сектора економіки, а кож для розвитку рекреаційно-туристичного комплексу. Ця зона розміщена на території значної кількості рекреаційних ресурсів. У цілому ресурси туристсько-екскурсійної діяльності розміщені по всій території регіону. Концентруються вони переважно в містах і селищах з багатим історичним минулим та в межах рекреаційних ландшафтів.

З метою збереження різноманітності природно-територіальних комплексів та генетичних ресурсів тваринного і рослинного світу, проведення наукових досліджень на території Причорноморського економічного району створено ряд заповідників, заказників, заповідно-мисливських господарств.

Найбільші заповідники - «Асканія-Нова» і Чорноморський. Державними заповідниками України є Карадазький (площа 2,9 тис. га), Ялтинський гідролісовий (14,6 тис. га).

Виняткове народогосподарське значення мають Чорне й Азовське моря. На їх узбережжях розміщені великі промислові центри й порти - Одеса, Миколаїв, Херсон. У водах цих морів водиться промислова риба (кефаль, скумбрія, пеламіда, камбала, осетрові, оселедці, бички), найбільший вилов якої в Керченській протоці.

Північна, східна й західна частини Кримського півострова перспективні для спорудження мережі станцій геотермального енергопостачання сільських районів рівнинного Криму, рекреаційних підприємств Сакcько-Євпаторійського курорту, населених пунктів Керченського півострова.

Отже, природно-ресурсний потенціал Південного регіону України складають багаті земельні, водні, мінеральні, природно-рекреаційні ресурси. Дослідження сучасного стану і забезпеченості регіону різними видами природних ресурсів засвідчує, що пріоритетними напрямами розвитку регіону є хімічна та нафтохімічна, будівельна, легка і харчова промисловість, машинобудування і металообробка, сільське господарство та рекреація. Однак розвиток природно-ресурсного потенціалу регіону та перспективи його раціонального використання вимагають обґрунтування напрямів управління природно-ресурсним потенціалом з урахуванням вимог реалізації сталості розвитку території.

Основними напрямками перспективного розвитку Південного регіонує вдосконалення його спеціалізації як індустріально-аграрного району, важливого транспортно-морського й рекреаційного регіону з розвиненим курортно-туристським господарством.

Список використаних джерел

1. Природно-ресурсна сфера України : проблеми сталого розвитку та трансформацій /[Данилишин Б. М., Бистряков К. І., Коваль Я. В. та ін.] ; за заг. ред. Б. М. Данилишина. – К. : Нічлава, 2006. – 704 с
2. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н. В. Фоменко. – К. : Центр навч. літ., 2007. – 312 с.
3. Єрьомін С. Розміщення продуктивних сил. Природно-ресурсний потенціал і його економічна оцінка. – Доступно з:< http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/621/24/>.
4. Бабина Е. Н. Экономические аспекты рационального природопользования в структуре комплексного управления экологической сферой / Е. Н. Бабина // Региональная экономика: теория и практика. – 2008. – № 23 (80). – С. 56–67.

ЗЕМЕЛЬНІ РЕСУРСИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Чертан І.В , студент групи Ф2/1
Миколаївський національний аграрний університет

На значній частині регіонів України особливої гостроти набули проблеми забруднення та порушення земель, які призводять до деградації ландшафтів і неправильного проведення гідротехнічної меліорації (осушення і зрошення), не винятком стала і Миколаївська область.

За площею та біопродуктивним потенціалом земельного фонду Миколаївська область є однією з провідних областей України. Станом на 1 січня 2006 року земельний фонд області становить 2458,5 тис. га, з них землі сільськогосподарського призначення – 2060,1 тис. га. Наші землі є одними з найкращих у Європі. За землезабезпеченістю населення серед розвинених країн світу Україна посідає третє місце. В середині 60-х років землезабезпеченість

становила понад гектар, нині – лише 0,8 га, у тому числі ріллі – 0,65 га. По області на одного жителя припадає 1,65 га сільськогосподарських угідь, з них ріллі – 1,35 га.

Внаслідок екстенсивного землеробства сільськогосподарська освоєність території області становить 83,8%, що на 13 відсоткових пунктів більше, ніж в Україні, розораність території – понад 69%, а лісистість – трохи більше однієї чверті лісистості України, що у порівнянні із земельними фондами провідних держав світу є надзвичайно високою. Розораність сільськогосподарських угідь в розрізі районів Миколаївської області коливається від 60 до 85 відсотків.

По Миколаївській області у 2005 році площа порушених земель склала 2976 га, а площа відпрацьованих земель – 1529 га, що відповідно на 1,5% і 3,6% менше, ніж у 2003 році. Україна має значні резерви чорноземів, які складають основу сільськогосподарського виробництва [1].

У складі деградаційних процесів першість належить процесам водної ерозії ґрунтів. В південному регіоні відбувається щорічне зростання еродованих земель. Насамперед це залежить від того, як використовуються землі. Майже половина орних земель Миколаївської області знаходяться на ерозійно небезпечних площах.

Ерозія грунтів є основним і найбільш небезпечним та дестабілізуючим фактором екологічної ситуації на ландшафтах, що призводить до забруднення та замулення (струмків, річок, ставків, тощо).

Найбільша площа деградованих та малопродуктивних земель знаходиться в Баштанському, Вознесенському, Врадіївському, Доманівському, Новоодеському та Первомайському районах [2].

Недотримання технологій і термінів проведення обробітку грунту, захисту рослин від бур’янів, шкідників та хвороб, застосування хімічних меліорантів, негативно впливає на відтворення родючості грунтів, загострює проблеми гумусового, агрофізичного та меліоративного стану і веде до зниження родючості грунтів та ефективності ведення рослинництва. Збільшення обсягів виробництва рослинницької продукції за рахунок

екстенсивної системи землеробства призвела до залучення у сільськогосподарський обіг малопродуктивних і деградованих угідь, включаючи схилові землі, піщані масиви тощо.

Наслідком високої господарської освоєності земельного фонду без належних заходів щодо його охорони і відтворення як виробничого ресурсу є порушення екологічно допустимого співвідношення площ ріллі, природних кормових угідь, лісових насаджень, що негативно впливає на стійкість агроландшафту, призводить до прогресуючої деградації земель, створює загрозу екологічній безпеці області [3].

Миколаївська область має багатий природно-ресурсний потенціал для розвитку різноманітного виробництва. Активність господарської діяльності підприємств призводить до деякого погіршення природно-техногенної ситуації в області . Існує ряд проблем нераціонального використання природних ресурсів, які потребують подальшого дослідження та розробки заходів щодо їх вирішення. Наприклад, забруднення земель, посилення процесів ерозії грунтів, погіршення якісних та кількісних характеристик земель, незадовільне використання меліорованих земель.

Всі землі потребують захисту та охорони від негативних процесів, забруднення і погіршення екологічного стану. Виникає необхідність у підвищенні ефективності раціонального використання та охорони земельних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Сільське господарство Миколаївщини. Статистичний збірник. – Миколаїв, 2005. – 261 с.

2. Скнар А. Українські земельні ресурси: цільове призначення і можливі операції // Нерухомість Києва від 8 березня 2006 року .- С.17.

3. Михайлюк О.Л., Стеценко С.В. Нецільове використання земель на Півдні України // Науковий вісник .- Одеський державний економічний університет .-2006 .- № 10 (30) .-С.127-134.

ПРИРОДНО-РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ

Шатохин І. Ю., студент групи Ф2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Природно-ресурсний потенціал (ПРП) розглядається як сукупність усіх природних можливостей, засобів, запасів, джерел, що використовуються (або можуть використовуватись) при даному рівні розвитку продуктивних сил для досягнення певної мети. До складу ПРП входять природні умови і ресурси. Природні ресурси, на відміну від природних умов, беруть безпосередню участь у матеріальному виробництві й невиробничій діяльності. У своїх працях А.А. Мінц визначає природні умови як тіла і сили природи, що при певному рівні розвитку продуктивних сил суттєві для життя й діяльності людського суспільства, а природні ресурси – як тіла і сили природи, що на певному рівні розвитку продуктивних сил можуть використовуватись для задоволення потреб людського суспільства у формі безпосередньої участі в матеріальній діяльності.

Наявність природних ресурсів є головною умовою розміщення продуктивних сил на даній території. Кількість, якість і поєднання ресурсів визначають природно-ресурсний потенціал території, який є важливим фактором розміщення населення і господарської діяльності. При освоєнні м значних джерел природних ресурсів виникають великі промислові центри, формуються господарські комплекси та економічні райони. Природно-ресурсний потенціал району здійснює вплив на його ринкову спеціалізацію, місце в територіальному поділі праці, міжнародний рейтинг країни.

За особливостями використання природні ресурси поділяються на невичерпні та вичерпні (серед останніх виділяються відновні, відносно відновні та невідновні).

За економічною класифікацією розрізняють:

– ресурси матеріального виробництва, у тому числі промисловості (паливо, метали, деревина, риба) і сільського господарства (грунти, води для зрошення, кормові рослини, промислові тварини);

– ресурси невиробничої сфери, у тому числі прямого споживання (питна вода, дикорослі рослини і тварини) і непрямого (наприклад, використання для відпочинку зелених насаджень та водоймищ).

За походженням і природними властивостями виділяють: мінеральні ресурси (корисні копалини), земельні, водні, біологічні (зокрема лісові), агрокліматичні (сонячне тепло, світло, опади), ресурси енергії природних процесів (енергія сонця, вітру, землі), а також рекреаційні (вони поєднують в собі різні види ресурсів).

За запасами природних ресурсів Україна займає провідне місце в Європі, зокрема, перше місце – за кількістю орних земель, запасами залізної та марганцевої руд, сірки; у числі перших – за запасами кам'яного вугілля, природного газу, калійної та кам'яної солей.

Найправомірніше показниками економічної оцінки повинні бути:

– собівартість, яка характеризує поточні витрати;

– питомі капіталовкладення, що виражають величину одноразових витрат.

Мінеральні ресурси (корисні копалини) України мають різний ступінь розвіданості та вивченості і відповідно до цього поділяються на категорії А, В, С1, С2.: А – детально розвідані та вивчені; В і С1 – розвідані менш детально; С2 – оцінені попередньо і приблизно.

За народногосподарським значенням запаси корисних копалин поділяються на дві групи:

– балансові – це ті запаси, використання яких економічно вигідне в даний час і які задовольняють промислові вимоги як за якістю сировини, так і за гірничотехнічними умовами експлуатації;

– позабалансові (неконденційні) – це ті запаси, використання яких у сучасних умовах економічно невигідне через малу потужність пластів, низький вміст цінного компоненту, складність умов експлуатації.

Усього в Україні на кінець XX століття виявлено і розвідано більше 80 видів корисних копалин. При аналізі розміщення продуктивних сил держави оцінка корисних копалин з позицій їх використання у народному господарстві, тобто як його мінералоресурсної бази, найбільш доцільна.

При такому підході всі корисні копалини поділяються на три основні групи: паливні, рудні і нерудні.

Список використаних джерел

1- [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=45682

2- [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=45682&pg=2

ВПЛИВ ПРИРОДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Штанько К.Р., студентка групи Б 3/2
Миколаївський національний університет

Довгострокові цілі і пріоритети України закріплені Конституцією України та іншими законодавчими актами нашої держави. На даний час глобалізація являється одним із вирішальних факторів впливу на динаміку і характер розвитку окремих держав, здатність утримувати економічну рівновагу і формувати власну економічну політику. Україна являється активним учасником глобалізації і перебуває під впливом її процесів. На сьогоднішній день потребує глибокого реформування діючий інструментарій економічної

політики, який ще не націлений на забезпечення якісних перетворень-оновлення структури виробництва, інноваційного розвитку, подолання глибокої диференціації доходів та ін. Основою забезпечення економічного зростання має стати нарощування обсягів інвестицій і підвищення їх ефективності. На сьогоднішній день в сільському господарстві, так як і в промисловому виробництві відсутні або не зовсім коректно вибрано стратегії інноваційного розвитку та шляхи виходу з кризи недовиробництва. Зменшується кількість підприємств, які впроваджують у виробництво інноваційні процеси і, як наслідок, їх низька рентабельність є твердженням того, що вітчизняна наука повинна бути визнана вищим національним пріоритетом [2].

Доцільно відмітити, що світовою практикою напрацьовані три типи стратегій інноваційного розвитку:

Ø стратегія перенесення (використанні іноземного науково-технічного потенціалу, перенесення його досягнень у власну економіку);

Ø стратегія запозичення (освоєння виробництва продукції, що вироблялась в інших державах з використанням дешевої робочої сили і наявного науково-технічного потенціалу);

Ø стратегія нарощування (використовується власний науково-технічний потенціал, залучаються іноземні вчені і наука) [1].

Сільськогосподарське виробництво обумовлює необхідність застосування таких концепцій в галузі АПК:

v концепція використання земельних ресурсів;

v концепція наслідування – виробництво конкурентоздатної продукції

v концепція новітніх технологій – використання власних науково-технічних досягнень для виробництва конкурентоздатної продукції і виходу на нові ринки;

v концепція «прориву» - створення нових видів сільськогосподарської продукції, які кращі від існуючих.

На наш погляд, джерелами фінансування заходів по реалізації запропонованої стратегії можуть виступати: власні кошти підприємства,

державні інвестиційні ресурси, фінансово-кредитні ресурси, іноземний капітал та кошти населення.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості ВРУ. – 2002. - №36.– с. 266. – Режим доступу до ресурсу зі змінами: http//zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi

2. Портфельне інвестування: Навч. Посібник / А.А. Пересада, О.Г. Шевченко, Ю.М. Коваленко, С.В. Урванцева. – К.: КНЕУ, 2004. – 408 с.

Секція 5
„ПРОГНОЗИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ”

РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРОБЛЕМИ

Баришник Л.С., студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Ключовим завданням даної роботи є виявлення основних проблем регіонального ринку праці.

Дослідженням цього питання займалися такі видатні вчені Грішнова О. А., Качан Є.П., Дяків О.П., Островерхов В.М., Богоявленська Ю. В., Богиня Д. П..

Регіональний ринок праці – це суспільно-економічна система, метою функціонування якої є нагромадження, використання та відтворення людських ресурсів. Вона охоплює в межах конкретної території цілісну сукупність сфер, відносин, форм і методів, пов’язаних з трудовою діяльністю людини. Формування регіонального ринку праці обумовлене сформованими системами господарювання, розселення та рівнем розвитку продуктивних сил та виробничих відносин [1].

Для регіонального ринку праці характерні такі ознаки: по-перше, це поле, де взаємодіють як місцеві, так зовнішні роботодавці та робітники, що з одного боку ускладнює систему взаємовідносин, сприяє підвищенню конкуренції, а з іншого боку - позитивно або негативно впливає на умови праці та ціну робочої сили; по-друге, це поле, де географічні та природні умови вливають найбільшим чином; по-третє, це поле, де національні, ментальні та релігійні аспекти суттєво впливають на вибір працівників і роботодавців; по-четверте,

особливості видів економічної діяльності в регіонах суттєво впливають на можливості робітників реалізувати свої фізичні та розумові здібності [2].

Елементами регіонального ринку праці є: товар, попит, ціна, пропозиція робочої сили.

Товаром ринку праці є праця або праце ресурс. Попит визначає потребу країни, галузі, регіону, фірми в робочій силі, має похідний характер і безпосередньо залежить від обсягу суспільного попиту. Ціна виступає у формі заробітної плати, від неї залежать обсяг попиту і пропозиції робочої сили: її підвищення сприяє зростанню пропозиції і навпаки. Пропозиція робочої сили характеризується якісними та кількісними показниками. Показником, що здатний відобразити якісне та кількісне наповнення пропозиції робочої сили в масштабі держави є рівень життя. Адже якщо в суспільстві забезпечується належний рівень життя, то одночасно в ньому створюються нормальні умови для всебічного відтворення робочої сили [3].

Головною структурно-функціональною характеристикою регіональних ринків праці є рівень, динаміка, форми поширення офіційно зареєстрованого і прихованого безробіття порівняно з рухом попиту на працю та її пропозицією. Рік у рік спостерігається скорочення числа тих, які працюють за наймом, та зростання обсягів прихованого й офіційно зареєстрованого безробіття, а криза виробництва і пов’язане з нею вивільнення працівників загострюють проблему зростання прихованого безробіття [1].

Ситуація, що складається тепер на регіональних ринках робочої сили за умов перевищення пропозиції над попитом, є трудонадлишковою.

Основними проблемами функціонування регіонального ринку праці є:

- активізація процесів вивільнення працівників, переведення їх в умови вимушеної неповної зайнятості;

- зменшення чисельності зайнятого населення;.

- невідповідність чисельності та професійного складу кваліфікованих робітників потребам роботодавців та недостатня професійна якість підготовлених кадрів [3].

Різноспрямованість руху основних показників попиту і пропозиції робочої сили на регіональних ринках праці відбиває по суті їхню структурну й організаційну розбалансованість, нестабільність умов зайнятості для переважної більшості працездатного населення. Подальший розвиток регіональних ринків праці України і можливості їхнього ефективного функціонування залежатимуть від загальної спрямованості економічних перетворень: темпів і масштабів роздержавлення, приватизації власності, державної політики щодо низькорентабельних виробництв, фінансової стабілізації тощо. Кризовий стан економіки, дефіцит бюджету негативно впливають на процес створення нових робочих місць. Незважаючи на щорічне абсолютне їх збільшення, вони, з урахуванням природного рівня безробіття, не забезпечують повної зайнятості [4].

До основних заходів щодо вирішення визначених проблем слід віднести:

- проведення профорієнтаційної роботи серед молоді, спрямованої на популяризацію робітничих професій пріоритетних галузей економіки, шляхом організації професіографічних екскурсій, презентацій професій, днів відчинених дверей навчальних закладів;

- сприяння зайнятості населення, насамперед неконкурентоспроможних на ринку праці категорій громадян (інвалідів, молоді, особливо випускників навчальних закладів, жінок з дітьми та одиноких матерів тощо);

- підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці шляхом організації професійного навчання відповідно до потреб виробництва, зокрема за індивідуальним замовленням роботодавців та стажуванням на підприємствах і в організаціях [2].

Дослідження в цьому напрямі мають бути здійснені для подальшого вивчення сучасних тенденцій та встановлення закономірностей розвитку загального і регіонального ринків праці в Україні [1].

Отже, можна зазначити, що сучасне економічне становище вимагає нетрадиційних підходів до розв’язання проблеми збалансування попиту та

пропозиції робочої сили як на регіональних ринках праці, так й на національному ринку праці з урахуванням особливостей перехідної економіки.

Список використаних джерел

1. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини / Грішнова О. А. — К. : Знання, 2004. — 535 с.

2. Економіка праці та соціально трудові відносини / [Качан Є.П., Дяків О.П., Островерхов В.М. та ін.] ; під ред. Є.П. Качана. — К. : Знання, 2008. — 407 с.

3. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посібн. / Д. П. Богиня., О. А. Грішнова. — К. : Знання-Прес, 2001. — 312 с.

4. Богоявленська Ю. В. Економіка та менеджмент праці : навч. посібн. / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Ходаківський. — К. : Кондор, 2005. — 328 с.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Власенко І.Ю. аспірант

Миколаївський національний аграрний університет

Становлення ринку сільськогосподарської продукції в Україні відбувається на фоні певного економічного зростання, але існує багато невирішених проблем, зокрема збільшення обсягів виробництва та підвищення його ефективності. Однак найгострішими є проблеми недосконалості механізму функціонування регіональних ринків сільськогосподарської продукції. Вони характеризуються неврегульованістю (ні з боку держави, ні з боку системи ринкових стимулів), організаційної невизначеністю, непрозорістю і стихійністю. Через це регіональний ринок сільськогосподарської продукції в

Україні на сьогодні не може розглядатися як цивілізована, врегульована і збалансована система економічних відносин [1].

Багато вчених економістів-аграрників – Березівський П., Андрійчук В., Саблук П., Шпичак О. – досліджувало скрутне становище аграрного ринку. Проте, на нашу думку, постійна мінливість ринкової ситуації, нові й дуже складні проблеми, які виникають при проведенні трансформаційних перетворень, постійний пошук шляхів інтеграції у світовий ринок вимагають загальнотеоретичних і прикладних досліджень.

Метою даного дослідження є вивчення особливостей формування та визначення напрямів розвитку регіонального ринку сільськогосподарської продукції.

Регіональний аграрний ринок - це ринок сільськогосподарської продукції, обмежений певною територією; його необхідно розглядати як сукупність соціально-економічних відносин у сфері обміну, за допомогою яких здійснюється реалізація товарної сільськогосподарської продукції і остаточно виражається суспільний характер праці, що у ній міститься [2].

Формування регіональних аграрних ринків повинно базуватися на наступних принципах: прозорість; створення розвиненої інфраструктурної мережі; впровадження механізмів щодо забезпечення ефективного підвищення доходів учасників ринку; створення інформаційної системи регіонального аграрного ринку; недопущення недобросовісної конкуренції; збільшення фінансових ресурсів, що спрямовуються на кредитування підприємств агропромислового комплексу; здійснення контролю за прозорістю ринку та паритетом цін тощо. Специфічними особливостями, що відрізняють регіональні аграрні ринки є: велика залежність від природнокліматичних умов; сезонний характер пропозиції; розпорошеність виробництва продуктів сільського господарства; мала еластичність попиту на сільськогосподарську продукцію.

Сьогодні можна спостерігати таку тенденцію: кількість каналів реалізації сільськогосподарської продукції в скорочується, зменшується частка бартеру, зростають поставки агентам регіональних адміністрацій (особливо по зерну).

Канали реалізації дрібних товаровиробників відмінні від каналів реалізації великих і середніх сільгосппідприємств. Переважними каналами збуту продукції індивідуальних товаровиробників є: приватні посередники, що збирають продукцію по селах, місцеві ринки, продаж населенню. Основними покупцями на регіональному ринку виступають різні заготівельні організації, оптові торговці і переробні підприємства [3].

Регіональна політика щодо розвитку аграрного ринку є одним з головних чинників його подальшого ефективного функціонування. Метою регіональної політики повинно стати формування принципово нової моделі регіонального аграрного ринку.

Визначення окремих напрямів розвитку інфраструктури регіонального ринку має бути пов'язаним з використанням структурно-функціонального принципу її формування, який базується на створенні багаторівневої розподільної системи просування сільгосппродукції і продуктів її переробки до споживачів.

Для подальшого зміцнення позицій сільгосптоваровиробників на регіональному аграрному ринку необхідне підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору, забезпечення їх сталого розвитку. З цією метою необхідна реалізація комплексу заходів по фінансовому оздоровленню сільськогосподарських підприємств, підвищенню їх інвестиційної привабливості, а також впровадження інноваційного вектору розвитку.

До основних напрямів удосконалення механізмів функціонування регіонального аграрного ринку належать: більш виважені механізми ціноутворення; впровадження нових (для регіонального ринку) форм біржових контрактів і страхування ринкових ризиків; визначення схем розвитку іпотечного кредитування та клірингового процесу на біржовому ринку регіону; впровадження механізму електронних торгів тощо. Це дозволить сформувати сприятливі умови для всіх учасників ринку і прискорити інтеграцію

регіонального аграрного ринку в систему національного і світового аграрного ринків. Останнє є дуже важливим в умовах глобалізації ринків.

Список використаних джерел

1. Грабовський Р.С. Стан, тенденції та перспективи розвитку регіонального ринку яловичини [Електронний ресурс] / Р.С. Грабовський - Режим доступу: http://disser.com.ua/contents/38025.html.

2. Бідолах О.Є. Сучасний стан і перспективи розвитку регіональних ринків овочів в Україні [Електронний ресурс] / О.Є. Бідолах - Режим доступу: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=57347

3. Коваленко М. П. Стратегія розвитку регіонального аграрного ринку та його інфраструктури. [Електронний ресурс] / М.П. Коваленко - Режим доступу: http://librar.org.ua/sections_load.php?s=business_economic_science&id=6460&start=8

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕРНА ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ

Даниленко І.В. студентка групи Е 3/1
Миколаївський національний аграрний університет

Перехід вітчизняної економіки на ринкові засади спричинив докорінні зміни в агропромисловій сфері, тому важливо, щоб ринкові галузі розвивались не тільки на національному, а й на регіональному рівні, зв’язуючи в єдину систему регіональний, національний і світовий ринки.

Стабільне забезпечення населення зерновими стає можливим лише в умовах формування повноцінного регіонального аграрного ринку, невід'ємною складовою якого є ринок зерна.

Проблемам формування та функціонування аграрних ринків присвячені роботи таких науковців: В.І. Бойка, З.П. Ніколаєвої, І.П. Пазія, П.Т. Саблука, О.М. Шпичака. Окремі аспекти цієї проблеми, стосовно розвитку регіональних ринків, знайшли відображення у наукових працях П.П. Борщевського, В.Г Ткаченко, Є.О. Фірсова та ін.

Мета роботи – виявлення особливостей регіонального ринку зерна та аналіз його стану на прикладі Південного (Причорноморського) регіону.

Завдання полягає у вивченні й узагальненні теоретичних та практичних матеріалів щодо функціонування ринків зерна в Україні; дослідженні їх інфраструктури та конкурентоспроможності зерна.

Регіональний ринок зерна – це система економічних відносин з приводу купівлі-продажу зернової продукції в межах певного регіону [5].Його ефективне формування та функціонування вимагає врахування мікро- та макроекономічних чинників, а також визначення чітких підходів для прийняття відповідних організаційно-економічних рішень, які б враховували особливості регіонального розвитку виробництва та збуту зернової продукції[1].

Одне з провідних місць у формуванні товарних ресурсів зерна в Україні займає Південний (Причорноморський) регіон, до складу якого входятьАР Крим, Одеська, Миколаївська та Херсонська області.Його сучасна територія займає площу 113 тис. кв. км, що складає 18,8% від усієї території країни.Район є житницею України. Степи перетворені в зерновий пояс озимої пшениці і кукурудзи. Площі, зайняті зерновими культурами, займають майже половину від посівних площ району. Наявність найкращих у світі чорноземівпоряд із сприятливим кліматом для вирощування більшості зернових, створюють необхідні умови для організації ефективного виробництва високоякісного продовольчого зерна [5].

Так, досліджуваний регіон має можливість продавати на українському ринку та експортувати значну частину вирощеного врожаю. За даними 2012-2013 року аграрії вже поставили на зовнішні ринки майже 17,6 млн. т зерновихпри урожайності пшениці – 12 млн. т, ячменю – 9 млн. т, кукурудзи –

25 млн. т, що на 4,7 млн. т більше, ніж за аналогічний період попереднього року[2].

Найбільшим виробником і постачальником зерна в регіоні на внутрішній ринок є Одеська область, частка якої в регіональному виробництві становить 42,5%. Дана ситуація зумовлена не тільки більшою часткою посівних площ під зерновими (40%), а й вищою середньою урожайністю (23 ц/га проти 21 ц/га по Херсонській і 19 ц/га по Миколаївській областях) [3].

Протягом останніх років зерно тут вирощується з мінімальним внесенням органічних і мінеральних добрив, гербіцидів та пестицидів. Причому господарства, які вносять найбільшукількість добрив, в порівнянні з іншими виробниками, все ж використовують їх менше за рекомендовані норми: органічних – у 15-17 разів, мінеральних – у 7-8 разів [4].

Помічаємо, що навіть в умовах економічної кризи, зерно для сільськогосподарських виробників Причорномор'я було прибутковим товаром, витрати на виробництво якого у доларовому еквіваленті значно нижчі, ніж у багатьох розвинутих країнах. Саме тому це конкурентоспроможний товар також і на світовому ринку за умови підбору партій хорошої якості.

Отже, Південний регіон характеризується високим рівнем розвитку зерновиробництва, це сприяє формуванню повноцінного та стабільно ринку зерна по всій Україні. Однак необхідно підвищити ефективність діяльності інфраструктури цього ж таки ринку в окремих районах. Лише тоді досліджуваний нами регіон, за умови використання незадіяних в даний час резервів, може стати повноцінним представником України не лише на регіональному, але й на світовому ринках.

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т. Стратегічніаспектиреформування зернового виробництва в Україні // Економіка АПК. – 1996. - № 1.
2. [Електронний ресурс] - Режим доступу http://agrex.gov.ua
3. [Електронний ресурс] - Режим доступу http://mycity.mk.ua

4. [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.agro-business.com.ua
5. [Електронний ресурс] - Режим доступу http://uk.wikipedia.org

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СПОЖИВЧОГО РИНКУ РЕГІОНУ

Дюміна С.С., студентка групи Б 3/
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний період розвитку ринкового механізму характеризується переходом до економічної самостійності регіональних систем в умовах зміцнення ринкових відносин і ослаблення розподільних функцій центральних органів управління. У зв'язку з цим, необхідне використання системи регулювання, що забезпечує ефективний розвиток споживчого ринку.

За станом споживчого ринку судять про рівень розвитку економіки та стану населення. Тому діяльність споживчого ринку повинна бути в центрі уваги законодавчої та виконавчої влади всіх рівнів, а політика в області його розвитку – зрозуміла споживачам та всім учасникам, що пов'язані з цим процесом. Тому проблема нормального функціонування і розвитку ринку досить актуальна і повинна розглядатися в різних аспектах розвитку ринкової економіки і з позицій його державного регулювання.

Питання визначення розвитку споживчого ринку регіону та державного регулювання у цій сфері знайшли своє відображення в численних працях провідних науковців-сучасників: О.М. Азарян, А.Ф. Бонадаренка, М.І. Туган-Барановського, В.С. Марцина, А.В. Войчак, М.П. Овчарука, А.В. Чаянова та інших.

Зміст державного регулювання ринкових процесів на регіональному рівні, його форми і методи визначаються, з одного боку, загальнодержавною

економічною політикою і, з іншого боку, регіональною економічною політикою, що враховує особливості розвитку регіонів різного типу.

Діяльність суб'єктів у нових умовах регулюється системою економічних, адміністративних та правових норм. Ефективному управлінню на регіональному рівні перешкоджає відсутність чіткої системи регулювання регіонального відтворювального процесу. Тому одне з головних завдань у сфері управління економікою регіону на сучасному етапі розвитку – об'єднання наявних окремих елементів в єдину систему управління.

Відсутність єдиної системи регулювання регіональних ринків призводить до багатьох негативних наслідків, пов'язаних з порушенням нормального відтворення товарних і грошових ресурсів регіону.

Останнім часом виникає чимало дискусій з проблем регулювання регіональних ринків. І одне з найважливіших місць в них приділяється проблемі державного регулювання регіонального споживчого ринку.

Виклад основного матеріалу. Державне регулювання процесів розвитку регіональних ринків – це система економічних, адміністративних і нормативно-законодавчих заходів, здійснюваних федеральними і регіональними установами та громадськими організаціями, з метою забезпечення збалансованого та сталого розвитку системи регіональних ринків та її адаптації до умов, що змінюються.

Споживчий ринок, з одного боку, є однією з галузей ринкової економіки країни, взаємодіє з іншими галузями за правилами, встановленими державою, з іншого – автономною системою, в якій відносини між учасниками взаємопов'язані і регулюються, перш за все, державними правовими актами. Така система не може функціонувати і розвиватися на основі саморегулювання.

Держава зобов'язана втручатися в ринкову економіку, створюючи умови для розвитку підприємництва, для цивілізованої конкуренції проектів, товарів, підприємств, для дотримання балансу інтересів учасників ринкових процесів на основі принципів демократизації суспільства і лібералізації економіки. Тому

державне регулювання – це, перш за все, актуалізація законодавчої та нормативно-правової бази діяльності споживчого ринку.

В сучасних умовах відчувається необхідність у розробці концепції регулювання та розвитку процесів регіонального споживчого ринку на довгостроковий період з виділенням основних етапів її реалізації, а також програми розвитку ринку. Концепція регулювання ринку як перспективний документ дасть регіональним органам управлінням довготривалу стратегію і вкаже можливість альтернативи її реалізації. З її допомогою можна визначити шляхи формування розвинених ринкових відносин; визначити соціально-економічні, інвестиційні та екологічні параметри розвитку регіонального ринку на перспективу; обґрунтувати систему форм і методів економічної та правової регулювання ринку.

Отже, державне регулювання і загальну координуючу функцію діяльності ринку повинні здійснювати органи виконавчої влади під взаємодією з громадськими інститутами підприємців і споживачів та безпосереднім їх контролем. Органи виконавчої влади повинні забезпечувати єдину для всіх учасників нормативно-правову базу діяльності на споживчому ринку, створювати економічні умови для розвитку конкуренції серед продавців товарів та виробників послуг, сприяти розвитку найбільш ефективних організаційних форм діяльності учасників ринку й забезпечити дотримання чинного законодавства і захисту прав споживачів.

Тому в перехідний період посилюється роль державних і громадських контролюючих організацій, перш за все у сфері якості та безпеки реалізованих товарів і надання послуг споживачам як головного напрямку вирішення завдання конкурентоспроможності вітчизняних виробників і продукції (товарів, послуг).

Список використаних джерел

1. Кузічкіна Н.І. Метод. основи діагностики стану споживчого ринку. Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ. / Кузічкіна Н.І. // Вісник ЖДТУ №3. – 2011. – С.226-228
2. Азарян О.М. Аналіз роз-ку споживчого ринку України в сучасних умовах. / Азарян О.М. // Вісник ДонДУЕТ. – 2006.– №3. – С.123-128
3. Лагутін В.Д. Внутрішній ринок споживчих товарів: теорія розвитку та регулювання: Монографія. / Лагутін В.Д. // – К.: Київ нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 326 с.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РИНОК ПРАЦІ: ФОРМУВАННЯ, ФУНКЦІЇ, РЕГУЛЮВАННЯ

Марченко Н. С., студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Останнім часом у світі, і в Україні зокрема, зросла зацікавленість до регіональних досліджень, оскільки кожен регіон має свої соціально-економічні особливості, які впливають на всі форми життєдіяльності.

Ринок праці – це система суспільних відносин, що ґрунтується на товарно-грошових засадах у сфері розподілу, обміну і використання робочої сили.

Регіональний ринок праці – це суспільно-економічна система, метою функціонування якої є нагромадження, використання та відтворення людських ресурсів. Вона охоплює в межах конкретної території цілісну сукупність сфер, відносин, форм і методів, пов’язаних з трудовою діяльністю людини. Формування регіонального ринку праці обумовлене сформованими системами господарювання, розселення та рівнем розвитку продуктивних сил та виробничих відносин.

Формування сучасного ринку праці України відбувається в умовах збереження низького рівня попиту на робочу силу, перевищення пропозиції робочої сили над попитом, поширення нерегламентованої зайнятості, невисокої місткості ринку праці тощо. Проте існують й певні відмінності по регіонам за різними показниками. Так, нижче середнього рівня зайнятість трудових ресурсів в Автономній Республіці Крим, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Одеській та Чернівецькій областях. Найвищий рівень зайнятості трудових ресурсів характерний для Київської, Сумської, Полтавської, Кіровоградської та Чернігівської областей. Певна частина працездатного населення України офіційно зареєстрована як безробітні.

Рівень безробіття є досить диференційованим по окремих регіонах України. Нині найвищий рівень зареєстрованого безробіття характерний для західних областей республіки — Волинської, Житомирської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Тернопільської. Найнижчі показники рівня безробіття склалися в Одеській області, м. Києві та Севастополі.

Враховуючи демографічну ситуацію, яка склалася в різних регіонах України, можна передбачити, що при нинішньому рівні створення нових робочих місць у західних областях і природному прирості населення рівень безробіття в майбутньому набуде в цьому регіоні ще більшої гостроти.

Регулювання ринку праці має бути органічно пов'язане з комплексом системних перетворень, які стимулюють економічне зростання. У зв'язку з цим виникає дві групи проблем: перша — загальне пожвавлення економічної ситуації та інвестиційної активності капіталу, що сприятиме розвитку системи робочих місць і зростанню потреби в робочій силі; друга — підвищення споживчого попиту населення через вдосконалення системи розподільчих відносин, збільшення можливостей для отримання додаткових доходів. Усі заходи державного регулювання ринку праці, зорієнтовані на вирішення перелічених проблем, можуть бути класифіковані за спрямованістю, характером, об'єктом впливу та джерелами фінансування.

У світовій практиці поширені такі методи адміністративного регулювання зайнятості:

- звільнення тимчасових працівників;

- «замороження» найму;

- тимчасова чи остаточна відмова від політики резервування робочих місць для випускників навчальних закладів;

- стимулювання передчасного і своєчасного виходу на пенсію чи звільнення за власним бажанням;

- політика прямих звільнень.

Вибір сукупності найбільш прийнятних методів регулювання зайнятості залежить від конкретної ситуації, що складається на локальному ринку праці. При цьому враховуються інтереси певних територій, окремих галузей і підприємств щодо рівня і посилення державного втручання у ці процеси через відпрацьовані методи узгодження інтересів суб'єктів ринку різних ієрархічних рівнів. У цілому вибір оптимальної політики регулювання ринку праці визначається такими умовами і чинниками:

- інвестиційним потенціалом, його відтворювальною структурою;

- сукупністю робочих місць і змінами в їх складі під впливом банкрутств, демонополізації виробництва, приватизації власності;

- демографічними умовами і характером поповнення працездатного населення, зайнятого в економіці й незайнятого, яке прагне працювати;

- фондом життєвих благ і рівнем грошових доходів найманого працівника;

- якісним складом робочої сили, фінансовими можливостями суспільства, окремих суб'єктів господарювання забезпечити зростання професійно-кваліфікаційного рівня робочої сили.

Основне функціональне призначення ринкового регулювання сфери трудових відносин можна визначити як створення економічних умов щодо сталого і розширеного відтворення сукупної робочої сили на якісно новому рівні. Це передусім передбачає: можливість якомога повнішого задоволення

потреб населення регіону в набутті освітньо-професійних знань, широка альтернативність вибору сфери прикладання праці, певні соціальні гарантії в разі вимушеної незайнятості. Такий підхід беруть за основу оцінювання здійснюваних перетворень і визначення напрямів досягнення ефективного відтворення робочої сили.

Список використаних джерел

1.Брич В.Я. Регіональний ринок праці. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2003

2.Приймак В.І. Регіональні ринки праці України: трансформація та механізми регулювання – Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.

3.Ринок праці і планування професійної кар'єри / уклад. В.Д. Мороз.

4.Садова У., Семів Л. Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО СПОЖИВЧОГО РИНКУ

Є.В. Орєхов, студент групи ЕЗ\1

Миколаївський національний аграрний університет

Однією з найбільш актуальних проблем сучасної соціально-економічної політики України є формування збалансованих регіональних продовольчих ринків для задоволення попиту населення в якісній продукції вітчизняного виробництва. Основним джерелом забезпечення агропродовольчого ринку власними товарними ресурсами є сільське господарство. Різноманітним аспектам розвитку агропромислового комплексу та продовольчих ринків присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів, а саме: П.П. Борщевського, П.І. Гайдуцького, М.Я. Дем'яненка, С.І.Дорогунцова,

О.І.Здоровцова, А.С. Лисецького, І.І. Лукінова, П.Т. Саблука, В.П. Ситника, В.О. Точиліна, О.М. Шпичака, В.В. Юрчишина та інших.

Метою є вивчення сучасних тенденцій і проблем розвитку сільського господарства регіону й оцінка його впливу на формування збалансованого регіонального продовольчого ринку.

До основних факторів формування регіонального споживчого ринку відносяться попит і пропозиція споживчих товарів, які являють собою суперечливу єдність. Ці фактори взаємодіють на ринку з урахуванням основних законів його розвитку: закону вартості, який визначає рівень цін вартістю і закон попиту і пропозиції, який засвідчує відхилення цін від вартості. До факторів формування ринку також віднесені альтернативні витрати, бюджетні обмеження споживачів, розрив між ринковими оцінками вартості продукції і вартістю витрачених ресурсів, фактор циклічності, фактор економічного зростання [1].

До основних функцій, що повинні здійснюватись регіональним споживчим ринком в умовах нової форми господарювання слід віднести: інтеграційну функцію (специфічна форма забезпечення взаємозв'язку між виробництвом і споживанням), стимулюючу функцію (змінюючи співвідношення між попитом і пропозицією, ринок стимулює зростання виробництва споживчих товарів, поліпшення якості, зниження витрат тощо), інформаційну функцію (створення широких інформаційних можливостей за допомогою сучасної ринкової інфраструктури).

Регіональний ринок товарів народного споживання – це система зв'язків виробництва і споживання за допомогою процесів купівлі-продажу товарів на визначеній території, що являє собою органічно цілісну складну соціально-економічну систему з високим рівнем саморегуляції, основу якої складають взаємодії економічних агентів у кінцевій сфері економічної діяльності. До основних факторів формування регіонального споживчого ринку віднесені платоспроможний попит і пропозиція споживчих товарів, які взаємодіють на

ринку з урахуванням основних законів його розвитку: закону вартості і закону попиту і пропозиції.

До факторів формування ринку віднесені альтернативні витрати, бюджетні обмеження споживачів, розрив між ринковими оцінками вартості продукції і вартістю витрачених ресурсів, фактор циклічності, фактор економічного зростання.

Сільськогосподарська сфера регіонального АПК перебуває на низькому рівні організації як в абсолютному (причому з нестійкою тенденцією розвитку), так, і у відносному вимірі, спостерігається частіше (стосовно середнього по Україні). Це підтверджується тривалістю та темпами спаду виробництва у сільському господарстві регіону (передусім у галузі тваринництва), збитковістю галузі для товаровиробників, поглибленням і викривленням існуючих та виникненням нових диспропорцій у її галузево-функціональній структурі.

Масштаби поширення нинішньої кризи сільськогосподарського виробництва регіону, накладаючи відбиток на всі аспекти його розвитку, роблять фактично неможливим досягнення швидкої стабілізації функціонування всієї галузі з одночасним усуненням існуючих галузевих і територіальних диспропорцій. За цих умов особливої ваги набуває проблема вірного вибору пріоритетних напрямів регіональної аграрної політики, зокрема тих галузевих і територіальних підрозділів, швидкий та ефективний розвиток яких дав би змогу втриматися на плаву сільськогосподарській галузі в цілому, забезпечити паралельне пристосування до ефективного функціонування в умовах ринкового середовища основного виробництва [2].

Регіональний продовольчий ринок характеризується диспропорціями між обсягами внутрішнього виробництва і потребами населення в основних видах продовольства (за науково обґрунтованими нормами).

Місцева пропозиція основних видів сільськогосподарської продукції на сьогодні спроможна задовольнити наявний платоспроможний попит, що сформувався на продовольчому ринку України. Однак у разі зростання рівня

доходів населення, на що спрямована стратегія розвитку нашої країни, внутрішньо-регіональне виробництво навряд чи буде здатним забезпечити потреби споживачів.

Список використаних джерел

1. Берданова О.В., Мазник Л.В. Регіональний аналіз умов формування ринку товарів народного споживання / Л.В. Мазник // Управління сучасним містом. – 2002. – №7. – С. 9-15.

2. Мазник Л.В. Методологічні аспекти управління регіональними соціально-економічними системами. // Тези доповідей ІІ Міжнародної наукової конференції “Суспільно-географічні проблеми розвитку продуктивних сил України”. – К.: Ніка-Центр – 2001. – С. 186-187.

ГРОШОВИЙ РИНОК І ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Пащенко Л. А, студентка групи Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Грошовим ринком звичайно називають особливий сектор ринку, на якому здійснюється купівля та продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар.

Грошовий ринок у механізмі сучасної економіки формує системні зв'язки, які з'єднують у національну економіку окремі економічні аспекти, забезпечує співставлення витрат та результатів економічної діяльності та, щонайважливіше, визначення внутрішньої та зовнішньої вартості грошей.

В сучасних ринкових економіках грошовий ринок досліджують у структурі ринку капіталу і цей термін переважно використовують для торгівлі кредитними інструментами, випущеними терміном до одного року.

Становлення та розвиток грошового ринку в Україні можна розглядати у контексті трансформаційних процесів, що пов'язано із синхронним розвитком ринкових механізмів та основних ринкових інститутів: банківської та грошової систем, розвитком ринку цінних паперів та платіжної системи.

Сучасні проблеми розвитку грошового ринку в Україні переходять з площини інституційного становлення, пов'язаного з розвитком ринкового середовища, яке поступово стає все більш чутливим та прогнозованим для впливу ринкових методів регулювання в площину ринкового регулювання.[1]

Грошово-кредитна політика, що проводилась в перехідний період України, поступово переходила від суто кейнсіанського спрямування до монетаристського та кейнсіансько-монетаристського поєднання. На першому етапі (1991-1994роки) у нійпереважали недооцінка сталості грошей та монетарної політики, пріоритетності прямого державного регулювання економіки, нестабільність державної влади тощо.

На другому етапі (1994-2000 роки), хоча і був проголошений курс на прискорене формування ринкового механізму, проведення жорсткої антиінфляційної політики, але результати першого періоду деякою мірою ще були відчутні.

Протягом 2001-2005рр. ситуація в грошово-кредитній системі змінилася відпозитивної до негативної.Макроекономічні умови функціонування грошово-кредитного ринку на початку 2006 року характеризувалися поступовим поліпшенням тенденцій у порівнянні з минулорічним розвитком. Грошово-кредитнаполітика у 2008 році здійснювалася за складних макроекономічних умов.Реалізація макроекономічних ризиків, у свою чергу, спричинила погіршення показників стану грошово-кредитного ринку.

Економічна та фінансова криза значно вплинула на функціонування грошово-кредитного ринку у 2009 році. Повільне здійснення економічних реформ і незбалансованість державних фінансів створили значні ризики для грошово-кредитного ринку. Позитивними підсумками цього року в монетарній

сфері були стабілізація ситуації на валютному ринку, поступове відновлення довіри до банків з боку населення, зниження інфляційного тиску.

Реалізація грошово-кредитної політки в 2010 році здійснювалася в умовах певного покращення макроекономічної ситуації, яке, утім ще не набуло сталих ознак остаточного подолання кризи. У таких умовах НБУ відповідно до цілейта пріоритетів, визначених в основних засадах грошово-кредитної політики на 2010 рік – намагався сприяти якнайшвидшому виходу України з кризи. Вжиті НБУ заходи дозволили стабілізувати ситуацію на валютному ринку та закріпити тенденцію до повернення коштів населення в банківську систему.[2]

Проаналізувавши формування тарозвиток грошово-кредитної (монетаристської) політики, вплив держави на стан економіки України за роки незалежності, можна сказати, що в нашій країні відбувалися «злети» і «падіння» грошово-кредитної системи, що свідчить про неможливість повної стабільності грошово-кредитної системи.

Для ефективного розвитку грошово-кредитної політики потрібно:

- чітко встановити план дій щодо вирішення проблем грошово-кредитної політики з метою ліквідування наслідків нещодавньої економічної кризи;

- не «копіювати» грошово-кредитну політику інших країн, а використовуючи досягнення цих країн сформувати і розвивати свою монетаристську політику, яка б підходила менталітету українців, нашим традицій ведення підприємницької діяльності;

- повернути довіру фізичних та юридичних осіб до НБУ та комерційних банків України шляхом зменшення процентної ставки з метою надання банками кредитів й заохочування населення до створення нових підприємств, фірм, компаній, новітніх технологій тощо, до стимулювання та подальшого розвитку тих галузей промисловості, в яких Україна має хист, що призведе до руху та збільшення капіталу, які необхідні як грошово-кредитній системі, так і економіці України в цілому;

- частково реформувати грошово-кредитну політику з метою сприяння розвитку як малого бізнесу (на сьогодні в Україні він займає досить важливе значення), так і великого бізнесу України;
- зменшити видатки на утримання державного апарату, але збільшити соціальні видатки, видатки на фінансування розвитку економіки, що в свою чергу позитивно вплине на розвиток грошово-кредитної системи України.

Список використаних джерел

1. Лелик А.В., Загорулько І.Б. Комерційна академія//Грошовий ринок в Україні: від інстутиційного встановлення до грошового регулювання, 2011-5с.

2. Національний банк України: Монетарний огляд 2000-2010 роки [електронний ресурс] – http:// nbuportal. bank. gov. Ua

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Полоз Я.О. студентка групи Е 3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Побудова ринкових відносин в аграрному секторі України передбачає функціонування всіх чинників виробництва, зокрема й землі, в єдиному ринковому середовищі. Водночас, здійснення ефективної підприємницької діяльності в аграрній сфері економіки потребує перебудови економічних відносин з метою утвердження повноцінного ринку земель, сучасного земельно-орендного та іпотечного механізму використання земель, регулювання земельних відносин з боку держави.

Питання торгівлі сільськогосподарською землею – одне з найбільш обговорюваних питань в Україні протягом останніх років.

Розвиток земельних відносин і формування ринку сільськогосподарських земель є дискусійними питаннями, дослідженню яких присвячені праці українських учених Н.О. Здобицька, О.Д. Гнаткович, Ю.А. Семеряк, Ю.С. Бездушна, В.Д. Гапотій та інших.

Мета роботи - аналіз передумов для формування ринку сільськогосподарських земель, проведення земельної реформи в Україні та визначення основних напрямів подальшої трансформації земельних відносин в аграрному секторі економіки.

Завдання полягає у виявленні перспектив розвитку та особливостей функціонування ринку сільськогосподарьких земель України, узагальнення теоретичних та практичних знань.

Ринок землі — це набагато ширше поняття, в основу якого покладено юридичне визнання землі капіталом і можливість здійснення фізичними та юридичними особами загальновизнаних у світі земельних операцій. Відповідно до сказаного ринок землі можна визначити як сукупність юридично-правових і економічних відносин, що виникають між суб'єктами такого ринку в процесі обігу земельних ділянок: їх оренди, обміну, купівлі-продажу, застави, дарування і спадкування[1].

В сільському господарстві визначальна роль належить землі. Із 60,4 млн га території України 41,8 млн га (69,3 %) складають сільськогосподарські угіддя. За цим показником наша країна займає перше місце в Європі і входить у перші 12 країн світу [2]. Враховуючи наведене, можна з впевненістю стверджувати, що земельні ресурси – це найбільш цінна складова національного багатства України і один з основних факторів економічного розвитку і процвітання нашої країни. Але рівень використання природо-ресурсного потенціалу нашої країни поки що дуже низький. На нашу думку, головними причинами низької віддачі земельного потенціалу в Україні є: тривале безгосподарне ставлення до землі, помилкова стратегія максимального залучення земель до обробітку, недосконалі техніка і технологія обробітку землі та виробництва сільськогосподарської продукції, недодержання науково

обґрунтованих систем ведення землеробства, недосконала система використання і внесення мінеральних добрив та невиконання природоохоронних, протиерозійних та інших заходів[3].

Функціонування ринку землі пов'язане із виникненням негативних наслідків, серед яких: посилення диференціації землевласників; зростання безробіття в сільській місцевості; неспроможність впливати на підвищення освітнього рівня розвитку сільського населення; надто висока ймовірність перетворення землі на об'єкт спекуляції; байдужість до фундаментальних наукових досліджень, екологічних проблем, проблеми вичерпності ресурсів; посилення нерівномірності у розподілі земельних ресурсів, що, своєю чергою, призводить до загострення соціальних відносин на селі; зниження платоспроможного попиту на землю шляхом штучного завищення цін [2].

Відповідно ці негативні наслідки зумовлюють посилення ролі держави на земельному ринку. Зауважимо, що у всіх країнах світу земля є об'єктом державного регулювання, немає необмеженого права приватної власності на землю і безконтрольних операцій із купівлею і продажем землі. Державне регулювання є реальним механізмом економічного впливу на процес використання землі і господарювання на ній.

Функціонування ринку сільськогосподарських земель у господарському, природному та правовому аспектах вимагає дотримання низки принципів, які мають бути основою, центральною ідеєю і фундаментом ринкової земельної системи. Основними принципами формування та стабільного функціонування ринку сільськогосподарських земель повинні бути: державне регулювання; саморегулювання власності; свобода діяльності суб'єктів господарювання; самофінансування; економічна відповідальність за результати господарювання; конкуренція на земельному ринку[4].

Отже, з метою становлення ринку землі в сільському господарстві необхідно запровадити державне регулювання земель сільськогосподарського призначення; забезпечити збереження цільового призначення земель сільськогосподарського призначення внаслідок їх відчуження та запровадження

економічних механізмів стимулювання викупу деградованих і малопродуктивних земель; визначити орган виконавчої влади, наділений повноваженнями щодо управління землями державної власності; встановити вимоги до засновників земельної біржі, аукціонної діяльності на ринку земель, страхування земель і прав на них, випуску та обігу іпотечних цінних паперів на землю.

Список використаних джерел

1. Саблук П.Т. Стратегічніаспектиреформування зернового виробництвав Україні // Економіка АПК. – 1996. - № 1.

2. Семеряк Ю.А. Ринок землі в Україні: суть, завдання, функції / Ю.А. Семеряк, М.Г. Москва // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. − Вип. 20.14

3. http://www.agro-business.com.ua

4. Створення ринку землі //Пропозиція. - 2003. - № 12.

РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ТА ЙОГО ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Суслова А.Ю. , студентка групи ЕЗ/2

Миколаївський національний аграрний університет

В умовах кризових явищ в економіці державне регулювання набуває особливого значення, оскільки основним завдання державного регулювання є забезпечення розвитку національної системи страхування і здійснення контролю за страховим сектором.

Ринок страхових послуг – це складова частина фінансового ринку, яка являє собою систему економічних відносин з приводу реалізації страхового продукту.

Державним регулюванням страхової діяльності можна назвати сукупність економічних, соціальних, правових, фінансових та кредитних механізмів, за допомогою яких контролюється та регулюється складна система економіко-правових відносин між державою, страховиком і страхувальником з метою оптимального, збалансованого і пропорційного розвитку страхового ринку.

Ринок страхових послуг у більшості країн є предметом державного регулювання. Адже він є одним з необхідних елементів ринкової інфраструктури, що тісно повязаний з ринками споживчих товарів, капіталу і цінних паперів, праці.

Механізмом, що забезпечує захист інтересів учасників страхування, є система ліцензування страхових організацій до початку їх діяльності і наступний контроль за виконанням чинного законодавства в галузі страхування.

В Україні регулювання страхової діяльності здійснюється в трьох напрямах. Перший напрям припадає на етап подання документів на ліцензування. Другий напрям являє собою аналіз звітності, яку страховики подають кожного кварталу. Третій напрям – це проведення безпосередніх перевірок на місці.

До методів державного регулювання ринку страхових послуг відносяться: економічне адміністрування, інституційне регулювання, стратегічне і тактичне планування, регулювання фінансової діяльності, а також грошово- кредитне регулювання.

Можна виділити такі головні завдання органів страхового нагляду: ліцензування страхової діяльності; реєстрація і ліцензування страхових посередників; контроль за формуванням та інвестуванням коштів страхових резервів, за наявністю резерву платоспроможності, за дотриманням умов обов'язкових видів страхування (якщо це передбачено чинним законодавством).

Основними функціями органів державного страхового нагляду є: видача ліцензій страховикам на здійснення страхової діяльності; ведення єдиного

державного реєстру страховиків і їх об’єднань, реєстру страхових брокерів; контроль за встановленням страхових тарифів.

Наразі існує низка проблем у регулюванні страхового ринку України. Насамперед, це відсутність впорядкованої системи страхового обліку, страхової звітності та статистики, а також низький рівень професіоналізму страховиків та відповідальність за порушення страхового законодавства. Також до проблем відноситься співпраця державних органів між собою та неузгоджена нормативно- правова база.

З метою стабільного функціонування страхового ринку недостатньо вдосконалювати лише законодавство, що регулює страховий ринок. Необхідно розробити та впровадити торговельний та податковий кодекси, послідовно вдосконалювати фінансове, банківське і страхове законодавство.

Особливо необхідним є створення сукупності законодавчих актів, які б охопили всі сектори ринкової економіки, сприяли упорядкуванню взаємовідносин між суб’єктами ринку на всіх етапах процесу створення валового внутрішнього продукту держави.

Список використаних джерел

1. Страхування : підручник / [за ред. В. Д. Базилевича].– К. : Знання, 2008. – 1019 с.

2. Ротова Т. А. Страхування : навч. посіб. / Т. А. Ротова, Л. С. Руденко – К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2001. – 400 с.

3. Завада А. Страховой рынок Украины и антикризисные мероприятия / А. Завада //Insurance Top. – 2009. – № 1. – С. 9.

4.Шумелда Я. Страхування : навч. посіб. / Шумелда Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Т. :Джура, 2006. – С. 88–89.

РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ РИНКІВ В УКРАЇНІ

Т. В. Харевич, студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Незважаючи на те, що за останні десятиліття ринок страхових послуг в Україні набув певного рівня розвитку, на сьогодні він так і не став реальним фактором стабільності й не відповідає завданням розвитку національної економіки і тенденціям світових страхових ринків. Сучасний вітчизняний страховий ринок не відіграє достатньої ролі у забезпеченні ефективного функціонування економіки, соціального захисту населення та вагомим джерелом інвестиційних ресурсів в економіку країни [2].

Сучасний регіональний страховий ринок є важливим елементом економічної інфраструктури регіону, саме в цьому контексті його ефективне функціонування може стати важливим чинником та дієвим фінансовим інструментом розвитку всієї регіональної динамічної системи. Маємо визнати, що у більшості регіонів України не створено достатньо умов для ефективного використання потенціалу страхового ринку задля прискорення економічного зростання, а відтак і розвитку самого страхового ринку.

Розвиток і зміцнення регіональних страхових ринків України неможливий без глибокого аналізу сучасного стану всієї страхової галузі країни та її регіональних особливостей [4]. Слід ретельно проаналізувати існуючі у цій сфері проблеми. Тому метою даної роботи є з'ясування та відокремлення напрямів підвищення ефективності регіональних страхових ринків в умовах транзитивного зовнішнього середовища на основі системного вивчення його функціонування.

Не дивлячись на те, що страхування є однією зі сфер, що найбільш динамічно розвивається в нашій країні, його повноцінному розвитку

перешкоджає значний явний дисбаланс, який спостерігається як в функціональному, так і в регіональному розрізі.

Кількість філій страхових компаній, що діють в Україні, стабільно збільшується (*табл. 1*).

Таблиця 1

Динаміка кількості страхових компаній України за період 2005 – 2010 рр., од.

Показник	Рік					
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Кількість зареєстрованих страховиків	398	411	446	469	450	456
З них: компанії зі страхування життя	45	55	65	72	72	67

Складено за даними [1]

Але незважаючи на розширення філіальної мережі, страховий ринок має свої «регіональні центри». Менш за все страхових компаній зосереджено в західній Україні, найбільше – у східних і центральних регіонах, а саме: в Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Одеській областях та м. Київ. На їх долю припадає майже 90% страхового ринку. Можна стверджувати, що страхова система в Україні розвинута у формі високого ступеня централізації.

Страхування та соціально-економічний розвиток регіону здійснюють взаємний вплив один на одного: страхування безпосередньо впливає на можливості реалізації успішного розвитку в регіоні, який у свою чергу, представляє частину сфери страхових інтересів. Таким чином, у сучасних умовах, страхування може бути одним із головних факторів стійкого розвитку всіх підсистем регіону та каталізатором розвитку певних напрямів діяльності. Одна з проблем функціонування, розвитку та охоплення всіх складових потенціалу регіонального ринку страхування пов’язана з його адаптацією до певного середовища. При визначенні перспектив страхового ринку в окремому

регіоні обов'язково слід враховувати, що страхування не розвивається само собою, а супроводжує та супроводжується економічним зростанням як в державі в цілому, так і розвитком певного регіону. Тому досягнення та недоліки у діяльності страхової сфери в регіоні багато в чому залежать і від макроекономічної, і від мезоекономічної ситуацій. Залежність розвитку страхового ринку в регіоні від різних чинників можна представити такою схематичною моделлю.

Успішний розвиток страхового ринку на території регіону можливий лише у разі проведення єдиної політики, яка б забезпечувала найбільш повне задоволення населення в страхових послугах і надійному страховому захисті території. В її основу має бути покладено системний підхід, який забезпечить збалансоване поєднання економічної активності в регіоні, соціальних інтересів та захист всіх важливих для регіону сфер.

Розвиток регіонального страхового ринку може стати дійсно успішним лише за умови вироблення й послідовної реалізації науково обґрунтованої політики, що утілюється в інтересах всіх потенційних учасників регіонального страхового процесу: страхувальників, страховиків, регіональних органів влади та держави.

Список використаних джерел

1. Страховий ринок України / Офіційний сайт державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dfp.gov.ua

2. Козьменко О. В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку : Монографія / О. В. Козьменко. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 350 с.

3. Фурман В. М. Страхування : теоретичні засади та стратегія розвитку : Монографія / В. М. Фурман. – К. : КНЕУ, 2005. – 296 с.

4. Кизим Н. А. Неравномерность регионального развития в Украине: теоретические основы, инструментарий диагностики: Монография / Н. А. Кизим, Е. В. Раевнева, А. Ю. Бобкова. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2011. – 224 с.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Цудна С.М., студентка 4 курсу
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (м. Львів)

Сільське господарство — одна з найдавніших, найважливіших і найбільш ризикованих галузей економіки. В Україні на нього покладено завдання дедалі повніше забезпечувати внутрішні потреби країни в сировині і продовольстві та нарощувати відповідні експортні можливості [1, с.184].

Сільськогосподарське страхування є одним із порівняно нових різновидів страхування, розвиток якого пов'язаний із страхуванням від пожеж урожаїв сільськогосподарських культур. Страхування ризиків сільського господарства широко розвинене в сучасній міжнародній практиці і провадиться, зокрема, шляхом створення товариств взаємного страхування (Великобританія, Нідерланди, Франція).

Значна увага дослідженню проблемних питань та пошуку шляхів їх вирішення щодо формування та розвитку агрострахування приділялась у працях Л.М. Горбача, О.В. Гудзя, С.М. Клименко, А.В. Криворучко, Г.А. Матвієнко, О.Ю. Нечипорук та інших.

Мета статті полягає в дослідженні специфіки страхування сільськогосподарських ризиків в Україні.

Завдяки страхуванню, у випадку повної чи часткової втрати врожаю сільськогосподарсьткий виробник зможе покрити свої збитки за рахунок

страхових виплат. Це дає можливість стабілізувати його доходи та продовжувати працювати без тривалих перерв у роботі чи проблем з фінансовою стійкістю. Агрострахування покликане запобігти різким коливанням доходів. Агрострахування спонукає до використання сучасних технічних та технологічних досягнень, зокрема, застосування надійних засобів захисту врожаю. Таким чином, воно сприяє підвищенню ефективності виробництва в аграрному секторі.

Проте, приблизно 32-56 % сільськогосподарських виробників є збитковими, тому не можуть своєчасно вносити страхові платежі, а в деяких випадках взагалі відмовляються від страхування і віддають перевагу ризикам. Тому для зменшення плати за страхування доцільно страхувати не вартість майбутнього врожаю, а лише затрати на посів і вирощування. Тоді страхова сума буде меншою і, відповідно, зменшуватиметься сума платежу [2].

Економічні процеси в Україні склалися таким чином, що страхування сільськогосподарських ризиків не вигідно ані страховим компаніям, а ні самим аграріям. З одного боку, страховики не хочуть брати на себе досить високі ризики зі сільськогосподарського страхування. Таким чином, якщо вони і беруться за страхування, то компенсація ризиків здійснюється шляхом підвищення вартості власне страхування. Це аж ніяк не заохочує аграріїв до добровільного користування страховими послугами. З іншого боку, аграрії часто-густо не мають належної суми вільних коштів, щоб оплатити послуги зі страхування. Таким чином вони надають перевагу ризику. Ось і маємо замкнуте коло. Ряд компаній-страховиків, надаючи послуги зі страхування, свідомо ідуть на збитки. Тобто виплати за страховими полісами перевищують розмір отриманих страхових премій [3, с.5].

Стратегічні напрямки розвитку страхування сільськогосподарських ризиків в Україні, на нашу думку, повинні передбачати:

1. Вироблення єдиних узгоджених принципів діяльності страхових організацій України на ринку страхування сільськогосподарських ризиків.

2. Запровадження державних програм підтримки страхування врожаю, оскільки, без державної підтримки таке страхування є надто дорогим для сільськогосподарських виробників.

3. Щорічну державну підтримку через надання 60 % частки компенсаційних виплат сільськогосподарським виробникам за здійснені витрати на страхування аграрних ризиків у галузях тваринництва.

4. Створення позитивного іміджу аграрного страхування та прискорення діяльності аграрного страхового пулу в Україні.

5. Підготовка дипломованих фахівців-актуаріїв для оцінки ризиків в аграрному секторі у Західному регіоні України.

Список використаних джерел

1. Осадець С.С. Страхування: [підручник]; [вид. 2-ге, перероб. і доп.] / С.С. Осадець. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

2. Шолойко А.С. Актуальні проблеми розвитку сільськогосподарського страхування в Україні / А.С. Шолойко // Збірник наукових праць – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН, 2008. – С. 4 – 6.

3. Страхування сільськогосподарських ризиків в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення / І. В. Ісар, Є. О. Гончар. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_ANR_2010/ Economics /12_57095.doc.htm.

ПОТОЧНИЙ СТАН РИНКУ ПРАЦІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ширмовська І.Ю., студентка 5курсу
Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Ступінь розвитку ринку праці безпосередньо впливає на процеси, що відбуваються в суспільстві. Ринок праці як невід’ємний елемент ринкової

системи господарювання виконує найважливіші функції в системі відтворення робочої сили, розподілу її між галузями і секторами економіки, регулює обсяги попиту та пропозиції, надає дієвий імпульс професійної та територіальної мобільності. Тобто відносини на ринку праці не обмежуються тільки актом купівлі-продажу, вони зачіпають все, що пов’язано з системою соціального партнерства та захисту, освіти, професійної підготовки і перепідготовки кадрів, з управлінням зайнятістю на підприємствах та на регіональному рівні.

Ринок праці - це динамічна система, що включає в себе комплекс соціально-трудових відносин з приводу умов найму, використання та обміну робочої сили на життєві засоби, і механізм його самореалізації, механізм попиту і пропозиції, що функціонує на основі інформації, що надходить в вигляді змін ціни праці [1].

До основних елементів ринку праці належать суб'єкти ринку праці, правові акти, правила і норми, що регламентують відносини суб'єктів на ринку праці, кон'юнктура, попит і пропозиція, конкуренція, мобільність на ринку праці, інфраструктура ринку праці.

Ринок праці впливає на розвиток господарства, діє в певних напрямах; проявляється в різноманітних формах і виконує різні функції (рис.1)

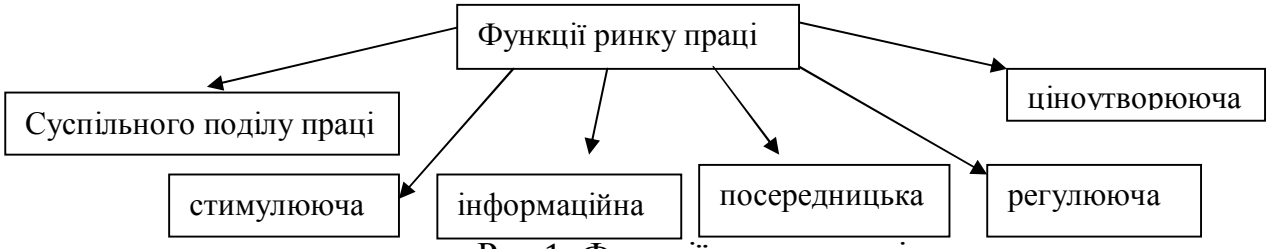


Рис.1. Функції ринку праці

Джерело: http://studentam.net.ua/content/view/4728/132

За даними державної служби зайнятості Миколаївської області, кількість зареєстрованих безробітних за місяць збільшилась на 3,2% і на кінець лютого 2013р. становила 22083 особи, з них 47,7% або 10526 осіб проживали в сільській місцевості. У складі безробітних жінки становили 48,9%, молодь у

віці до 35 років – 40,3%, особи, які мали додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню – 34,5%.

Кількість вільних робочих місць, заявлених підприємствами, установами й організаціями до служби зайнятості, у лютому 2013р. порівняно з січнем збільшилася на 0,5 тис., або на 44,1%, і на кінець місяця становила 1,7 тис.

Навантаження зареєстрованих безробітних на одне вільне робоче місце на кінець лютого становило 13 осіб проти 18 осіб на кінець січня поточного року. Зусиллями державної служби зайнятості у лютому 2013р. було працевлаштовано 846 осіб. Серед працевлаштованих осіб 52,6% становили жінки, 42% – молодь у віці до 35 років.

Рівень працевлаштування зареєстрованих безробітних у лютому 2013р. становив 3,3% [2].

Середньооблікова кількість безробітних, які отримували допомогу по безробіттю із Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування на випадок безробіття впродовж лютого 2013р., становила 18665 осіб. Середній розмір допомоги в зазначеному місяці в розрахунку на одного безробітного склав 956,92 грн., що адекватно 83,4% законодавчо встановленого мінімального рівня заробітної плати (1147 грн.).

Для нормального функціонування ринку праці необхідні чіткі норми і правила, які б регулювали відносини між суб'єктами ринку праці, визначали їх права, обов'язки і гарантії.

Список використаних джерел

1. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://ekotrud.com/on-lajn-lekcz-pdruchniki/rinok-pracz/158-rinok-praci-osnovni-ponyattya-ta-elementi.html

2. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.stat.nk.ukrpack.net

Секція 6
„РЕГІОНАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК”

ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА НАСІННЯ СОНЯШНИКУ

Азімова А.О., студентка
Миколаївський національний аграрний університет

На сьогодні сільське господарство України характеризується нестабільністю виробництва, незначною кількістю застосування мінеральних добрив, виснаженням ґрунтів та поступовою втратою їхньої родючості. Стає очевидним, що для виправлення ситуації необхідно впроваджувати заходи зі зміною існуючої стратегії землекористування, орієнтацією на підвищення конкурентоспроможності продукції. Здобутки світової і вітчизняної науки дозволяють стверджувати, що найбільшу кількість продукції можна одержувати лише на якісному ґрунті зі збалансованим макро- і мікроелементним живленням [1].

Питанням організації виробництва та економічної ефективності вирощування соняшнику присвячені роботи таких вчених як, Н.А.Бондаренка, Л.А.Манько, О.Постернака, В.М.Лисогора, О.Маслака. Проте низька ефективність вирощування культури в господарствах свідчить про невикористані резерви.

Метою дослідження є обґрунтування шляхів посилення організації та підвищення економічної ефективності вирощування соняшнику.

Традиційно існувала думка, що інтенсивне вирощування соняшнику та розширення його посівних площ у структурі посівів виснажує ґрунт, знижує його родючість, призводить до погіршення структурованості ґрунту, а також

до зменшення кількості агрономічно-цінних агрегатів. Але багато товаровиробників, керуючись своїм досвідом та спостереженнями, сумніваються у цих твердженнях і, на нашу думку, не безпідставно.

Враховуючи те, що виробництво соняшнику не завжди супроводжується інтенсифікацією, а в основному ведеться шляхом екстенсивних технологій, необхідно впроваджувати інновації, які забезпечать підвищення урожайності цієї культури та валові збори, що більш повно задовольнить потребу переробних підприємств.

Завдяки виведенню високопродуктивних гібридів в останні роки вдалося досягти зростання урожайності та вмісту олії, відповідно і збільшення частки цієї олійної культури у загальносвітовому виробництві. За середніми показниками в Україні протягом 2008-2010 років урожайність соняшнику становила 1,50-1,53 т/га. Проте на практиці у розвинених господарствах, за дотримання основних технологічних та агротехнічних норм, урожайність може досягати 2,5-3,5 т/га, як це було у 2009-му. За такого рівня урожайності Україна могла б обійти США та Аргентину й наблизитися до рівня країн ЄС-27, який становив 1,78-1,90 т/га. Серед Європейських держав однією із провідних країн за технологією вирощування соняшнику є Франція, де надзвичайно добре розвинена селекція соняшнику, сприятливі кліматичні умови та високий рівень агротехніки забезпечують належну урожайність цієї культури [2].

Основними підходами забезпечення високого рівня державного регулювання при виробництві олійних культур є:

– цінове регулювання;

– проведення субсидування виробників, які виготовляють засоби та предмети праці, а також відсотків по одержаних ними кредитах;

– формування сприятливих умов для розвитку ринку;

– виділення бюджетних коштів на вдосконалення виробничої матеріально-технічної бази, що спиятиме підвищенню ефективності виробництва фінансування регіональних державних програм розвитку

виробництва;

– проведення заходів на макроекномічному рівні по впровадження пільгового оподаткування, вдосконалення зовнішньоторгівельної діяльності.

Державна підтримка олійного підкомплексу, на наш погляд, насамперед має стосуватися вирішення питання ціноутворення на продукцію. Вступ до СОТ примушує вітчизняних виробників опановувати нові навички управління, сучасні аспекти ділової практики, розширить можливості іноземних інвестицій. Тому, при значних витратах і змінах на початкових етапах, в цілому економіка країни може вийти на більш високий рівень, якість продукції покращиться, споживач отримає кращий готовий продукт. У найближчі роки після отримання членства України у СОТ можливе зниження конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Тому, вітчизняним підприємствам вже на сучасному етапі господарювання необхідно розробляти стратегії завоювання сегментів зовнішніх ринків [3].

Соняшник є високоприбутковою культурою, що забезпечує ефективну роботу його виробників. Запровадження у господарствах обґрунтованих нами заходів сприятиме підвищенню ефективності вирощування культури.

Список використаних джерел

1. Маслак О. Сучасні тенденції ринку соняшнику / Олександр Маслак // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 17. – С. 17–18.

2. Андрієнко О. Не такий страшний соняшник, як його малюють / О. Андрієнко, А. Андрієнко, І. Семеняка // Агробізнес сьогодні. – 2011. – № 11. – С. 14 – 16.

3. Лисогор В.М. Неформалізований аналіз інноваційних механізмів державного регулювання виробництва насіння соняшнику // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 1. - С. 138-142. – 4

ОСОБЛИВОСТІ ЗЕМЛІ ЯК ЗАСОБУ ТА ПРЕДМЕТУ ПРАЦІ У ВИРОБНИЧОМУ ПРОЦЕСІ

Безродна О.А., студентка групи ЗЕ-5/3
Миколаївський національний аграрний університет

Як відомо, всі засоби виробництва поділяються на предмети і засоби праці. На відміну від усіх інших засобів виробництва, земля (окрім того, що вона є просторовим базисом) може виступати одночасно і як засіб, і як предмет праці. У зв’язку із "двоосібністю" землі можемо виділити такі особливості її як головного засобу виробництва [1, 2]:

1) на відміну від всіх інших засобів виробництва, які створені людиною, земля нею не створена. Земля є продуктом природи, тобто результатом багатовікового ґрунтоутворюючого процесу;

2) у зв’язку з тим, що земля створена природою, тобто людина на неї свої зусилля та час не витрачала, земля не має вартості у класичному розумінні останньої (як суспільно-необхідні витрати). Проте, має певну оцінку та ціну. Отже, земля не має трудової вартості, бо не створена людиною, проте має вартість іншого роду – ціну – оскільки використовується людиною для забезпечення своїх потреб, тобто земля є корисною для людини;

3) як природне тіло землю не можна замінити ніяким іншим засобом. Так, якщо трактор, наприклад, можна замінити кіньми у виробничому процесі, то без землі процес виробництва не відбудеться;

4) земля просторово обмежена, тобто штучно не можна розширити площу землі або створити нову землю чи, навіть її ділянку. З усієї площі земного шару, яка складає 15 мільярдів гектарів, площа суші, тобто території, де може існувати людина, складає лише 1 мільярд гектарів. Більш ніж за п’ять мільйонів років свого існування людина не змогла створити собі нові території;

5) земля має постійність місця, тобто земельну ділянку не можна перенести від одного сусіда (господарства, країни) до іншого;

6) в процесі виробництва земля не зношується, навпаки, при правильному використанні постійно поліпшується. Таким чином, на відміну від усіх інших засобів виробництва, які зазнають зносу як у фізичному так і в моральному плані, в результаті чого стають непридатними для подальшого використання, земля є "вічним засобом виробництва".

Горлачук В.В. [3] поряд із наведеними вище особливостями землі як засобу виробництва виділяє ряд нових, обумовлених інтенсифікацією (процесом додаткових вкладень) використання земельних ресурсів:

1) необхідність, на відміну від усіх інших засобів виробництва, комплексного використання разом із землею природних факторів (світло, повітря, вода, тепло), які потрібні для нормального розвитку рослин;

2) необхідність чергування сільськогосподарських культур і комбінування галузей, в той час як інші засоби виробництва активно сприяють процесу розподілу праці;

3) часова залежність, пов’язана із часто повторюваними і тривалими за часом розривами між безморозним періодом, часом виробництва і робочим періодом, тоді як використання інших засобів виробництва у більшості випадків співпадає з робочим періодом, тобто процесом праці.

Отже, земля має ряд особливостей, які значно відрізняють її від інших засобів виробництва. Лише комплексне врахування визначених характеристик дозволить максимально використати потенціал земельних ресурсів у виробничому процесі.

Список використаних джерел

1. Мельник Л. Г. Екологічна економіка: Підручник / Мельник Л. Г. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2002. – 152 с.

2. Наукові основи екологізації землеробства / Круть В. М., Фесенко Г. П., Алексєєнко Т. С. та ін. – К. : Урожай, 1995. – 176 с.

3. Горлачук В. В. Управління родючістю ґрунту. Методичні рекомендації / Горлачук В. В., Сохнич А. Я., Тібілова Л. М. – Львів : НВФ “Українські технології”. – 2002. – 32 с.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Безп’ята І.В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств
Миколаївський національний аграрний університет

Успішне вирішення завдань ефективногорозвитку аграрного сектора економіки України, зростання йогоконкурентоспроможності, за умов невирішеності світової продовольчоїпроблеми, набуває не лише суто національної, а й міжнародної ваги.Звідси досить важливу роль у розвитку аграрного сектора повиннавідігравати держава, проводячи реформи галузі та створюючи умови дляефективного виробництва сільськогосподарської продукції.До основних проблем розвитку аграрного сектора необхідно віднестинизьку ефективність сільськогосподарського виробництва; недосконалістьмеханізмів інвестиційного забезпечення; проблему деформації ціновихпропорцій; нераціональне використання та відсутність ринку землісільськогосподарського призначення; проблему забезпеченості основнимивиробничими засобами; деформацію структуривиробництва та загострення соціальних проблем у сільській місцевості.

В сучасних умовах, коли в аграрному секторі економіки України продовжуються процеси старіння виробничих фондів, особливої актуальності набувають питання удосконалення державного регулювання інвестиційної діяльності.Змінити ці процеси можливо тільки шляхом укріплення матеріально-технічної бази сільськогосподарських виробників та переходу галузі на інноваційні засади.

Проблеми державного регулювання інвестиційної діяльності в аграрному секторі відображені в працях науковців: Ю.О. Бойко, П.І. Гайдуцького, В.М. Геєць, М.В. Гладія, М.І. Кисіля, П.М. Макаренка, Л.Ю. Мельника, О.М. Онищенка, П.С. Рогожина, П.Т. Саблука, В.Я. Шевчука, Е.Й. Шилова та інших.

При визначенні і узагальнені досвіду інвестування аграрного сектору економіки було встановлено, що далеко не всі аспекти цього питання сучасної економіки достатньо досліджені. Тому метою даного дослідження є визначення основних підходівщодо вдосконалення державного регулювання інвестиційної діяльностів аграрному секторіекономіки України.

Державне регулювання інвестиційної діяльності складається з управління державними інвестиціями, а також регулювання умов інвестиційної діяльності і контролю за її здійсненням усіма інвесторами та учасниками інвестиційної діяльності [1].

На даному етапі зростає необхідність використовувати систему економічних важелів регулюванняінвестиційної діяльності довгострокового характеру, насамперед, грошово-кредитну, цінову, митнуполітику, різноманітного роду дотації та субсидії. В основу державного регулювання інвестиційноїдіяльності в аграрному секторі економіки України мають бути покладені принципи активно-пасивногодержавного регулювання, вираженого в основному у державній фінансовій підтримці підприємствсільського господарства і машинобудування для аграрної сфери, ціновій, антимонопольній, амортизаційнійполітиці, розвитку інфраструктури аграрного ринку, становленні іпотечних відносин тощо [2]. Загальнуоснову та практичну успішність наслідків державного регулювання залучення інвестицій в аграрну сферуспроможний забезпечити сприятливий інвестиційний клімат.

Тому, для удосконалення інвестиційної діяльності в аграрному секторі економіки України необхідно:

- забезпечити прогнозованість, гарантованість і доступність державної підтримки сільськогосподарськихтоваровиробників за бюджетними програмами;

- створювати інтегровані агропромисловіпідприємства і кооперативні об'єднання у сільській місцевості з метою зміни відносин, що виникають упроцесі купівлі-продажу на вільному ринку, на відносини, сформовані при розподілі між ними доходів відреалізації продукції кінцевого споживання;

- продовжити на довгостроковий період пільгове оподаткуванняаграрних підприємств, запровадити ефективний механізм амортизації основних фондів;

- підвищуватиефективність сільськогосподарського виробництва, забезпечити зростання фінансових накопичень та їхтрансформацію в інвестиції;

- посилити роль держави у банківській системі створенням державногоспеціалізованого банку (земельного, іпотечного, інвестиційного тощо), через який держава впливала б накредитний ринок і кредитні відносини у галузі агропромислового виробництва;

- спрямовувати зусилля напідвищення рівня платоспроможності населення, як основного первинного суб'єкта формування джерелавнутрішніх інвестиційних ресурсів,за рахунок істотного поліпшення мотивації аграрних працівників,підвищення продуктивності їх праці тощо[3].

Отже, одним із напрямів підвищення інвестиційної привабливості аграрної сфери є державне регулювання та активізація інвестиційної діяльності, що забезпечить успішне проведення ринкових реформ та закріплення досягнутих результатів в аграрному секторі України.

Список використаних джерел

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.]/ [Т. В. Майорова]; – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

2. Ковальов В. В. Державне регулювання інвестиційної діяльності в умовах ринкового розвитку аграрної сфери: [дис. канд. екон. наук: 08.01.01] / В.В. Ковальов; Дніпропетровський держ. Аграрний ун-т. – Д., 2005. – 232 арк.

3. Збарський В.К. Особливості стимулювання процесів інвестування в агропромисловому комплексі / В.К. Збарський // Інноваційна економіка. – 2012. – № 8. – С. 8-11.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА В УКРАЇНІ

Березовський С. В., студент групи Е-5/4
Миколаївський національний аграрний університет

В умовах загострення проблеми світової продовольчої безпеки особливої актуальності та значимості набуває завдання стабільного розвитку зернового ринку, який складає основу сільськогосподарського виробництва та всього аграрного ринку України.

Ринок зерна є системоутворюючим інтегрованим державним ринком, розвиток якого стимулює діяльність інших внутрішніх продовольчих ринків. Сьогодні зернове виробництво може стати ключовим елементом в організаційно-економічному механізмі виходу українського агропромислового комплексу із стану системної кризи, що обумовлює необхідність підвищення ефективності діючої системи державного регулювання ринку зерна та наукового обґрунтування пріоритетів національної зернової і аграрної політики.

У 2011р. виробництвом зернових і зернобобових культур займалося 36,5 тис. аграрних підприємств. Цими господарствами вироблено 44,2 млн.т зернових і зернобобових культур, у середньому по 39,0 ц з 1 га зібраної площі. Слід зазначити, що продуктивність великотоварних підприємств

значно вища за середній показник по цій категорії виробників. Так, 2,3 тис. виробників зернових і зернобобових культур з обсягом виробництва понад 5,0 тис.т кожний отримали з одного гектара на 10,5 ц збіжжя більше, ніж у середньому по аграрних підприємствах. Населенням у 2011р. вироблено 22% зерна.

Слід зазначити, що у 2011р. отримано рекордний за роки незалежності врожай зернових і зернобобових культур (у 2008р. було 53,3 млн., у 1990р. – 51,0 млн.т) переважно за рахунок підвищення їхньої врожайності до середньосвітового рівня. Такий урожай зернових культур зумовлено, в першу чергу, значним зростанням виробництва зернової кукурудзи, питома вага якої досягла 40% у загальному валовому зборі зерна (при середньому показнику за десять років 21%).

Таблиця 1

Виробництво основних видів сільськогосподарських культур

Види зернових	Валовий збір, тис. т		Урожайність, ц з 1 га зібраної площі	
	2011р.	2011р. у % до 2010р.	2011р.	2011р. (+, -) до 010р.
Зернові та зернобобові культури	56746,8	144,5	37,0	10,1
у тому числі:				
- пшениця	22323,6	132,5	33,5	6,7
- ячмінь	9097,7	107,2	24,7	5,0
- жито	578,9	124,5	20,7	4,0
- овес	505,6	110,3	18,1	3,3
- гречка	281,6	210,6	9,9	3,2
- зернобобові культури	491,0	82,9	14,6	-0,5
- просо	278,8	238,1	17,8	4,1
- кукурудза	22837,8	191,1	64,4	19,3

Зерна продовольчих культур зібрано 23,7 млн.т (42% загального обсягу), що на 34% більше, ніж у 2010р. Слід відмітити і досить високий урожай пшениці, що є третім показником за роки незале-жності. У 2011р. проти попереднього року більш, ніж у 2 рази, зросло виробництво такої соціально важливої культури як гречка, на 15% – рису (обсяг виробництва став найбільшим показником за роки незалежності), у 2,4 раза – проса.

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва зерна у підприємствах України є зростання урожайності зернових культур за рахунок інтенсифікації галузі, що призводить до зниження собівартості продукції, підвищення цін реалізації та рентабельності її виробництва. Просте розширення посівних площ не завжди позитивно впливає на підвищення показників зерновиробництва. Позитивні зрушення мають місце у тому випадку, коли нова кількість призводить до появи нової, вищої якості, що, на нашу думку, є внутрішнім механізмом дії процесу концентрації виробництва.

РОЛЬ І МІСЦЕ СОНЯШНИКУ В АГРАРНІЙ ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Васильєва Л.В, студентка групи ЗЕ 6/3
Миколаївський національний аграрний університет

Серед технічних культур провідне місце в агропромисловому виробництві України займає соняшник – основна олійна культура. Насіння його районованих сортів і гібридів містить 50-52% олії. Порівняно з іншими олійними культурами соняшник дає найбільший вихід олії з одиниці площі (750 кг/га в середньому по Україні). На соняшникову олію припадає 98% загального виробництва олії в Україні [1]. За 1 га посіву соняшнику при врожайності 20 ц/га можна одержувати до 10 ц олії, 8 ц шроту або макухи, 12 ц сухих кошиків, 4 ц лузги, 35-40 кг меду [2].

Зростання площ посіву під соняшником та стабільна урожайність забезпечили Україні високі валові збори. Серед світових виробників Україна посідає провідне місце за валовим збором насіння цієї культури. Упродовж останніх трьох років у країні виробляється 6,36-6,77 млн т насіння. Зростання світового попиту на олію постійно нарощує і стимулює виробництво олійних культур, зокрема соняшнику. Так, в Україні за період 2005-2010 років виробництво соняшнику зросло на 42,5%. За питомою вагою виробництва у світі Україна поступається лише Росії та ЄС-27. Значно зросли й переробні потужності олійних культур у нашій країні. Заданими «Укроліяпром», потужності переробки соняшнику підвищилися до 10 млн т, при цьому понад 65% загального виробництва олії припадає на 10 олійно-жирових комбінатів. В Україні торік вироблено більш ніж 2,6 млн т соняшникової олії, що вшестеро більше за потребу країни. Тому, на сьогодні Україна є найбільшим експортером соняшникової олії у світі. За останні маркетингові роки сільськогосподарськими підприємствами України вирощувалося від 6,3 до 6,7 млн т товарного насіння, що становило 21,0-22,2% від світового валового виробництва. Близький за кількістю до українського валовий збір насіння отримували аграрії Росії та країн ЄС-27, дещо більше – інші разом взяті країни. Проте олії найбільше виробляла саме Україна, тобто її олійно-екстракційні комбінати, – 21,9-23,5% світового виробництва.

Соняшник як високоенергетична продовольча культура відіграє провідну роль у виробництві продуктів харчування та кормів. Проте, як відомо, для прибуткового ведення господарювання необхідна стабільна та обґрунтована цінова політика на продукцію сільськогосподарського виробництва. Інтенсивне виробництво насіння соняшнику дає змогу Україні виступати повноправним гравцем на ринку цієї продукції у світі, оскільки за останні десятиріччя частка виробництва соняшнику в Україні відносно до світового зростала від 11,3% (1990 рік) до 22,2% (2010 рік).

Соняшник для України безумовно є стратегічною культурою номер один. Але відсутність достатньої державної підтримки вітчизняного

виробника, чіткої збалансованої цінової політики, дотаційних виплат за вирощування, наявність високих митних ставок на вивезення насіння за кордон – зумовлює такий стан речей, що аграрії, по суті, залишаються сам на сам з досить жорстким ринком. Одним із шляхів підвищення рентабельності соняшнику є застосування нових високопродуктивних гібридів. За останні роки державного сортовипробування рекомендовано виробництву близько 100 нових гібридів соняшнику, з яких 40% становлять гібриди української селекції та 60% – зарубіжної. Однак нині лише 30% від загальних посівних площ засівається гібридним високопродуктивним насінням соняшнику, що призводить до втрати 0,5 млн. т валового збору [3].

Список використаних джерел

1. Маслак О. Ринок соняшнику: Україна та світ / Маслак О. // Пропозиція. – 2012. - №12. – С. 75-77.

2. Музиченько О. Сонях український / Музиченко О. // Пропозиція. – 2007. -№10. – С.30-37.

3. Жаркова Г. Нові сорти та гібриди соняшнику / Жаркова Г. // Пропозиція. – 2009. -№10. – С.64-66.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР В УКРАЇНІ

Гожий Д.В., студент групи Е-5/4

Миколаївський національний аграрний університет

Зерновий сектор України є стратегічною галуззю економіки держави, що визначає обсяги пропозиції та вартість основних видів продовольства для населення країни, зокрема продуктів переробки зерна і продукції тваринництва, формує істотну частку доходів сільськогосподарських

виробників, визначає стан і тенденції розвитку сільських територій, формує валютні доходи держави за рахунок експорту.

У вартісній структурі реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) продукція рослинництва займає майже 70%. У 2011р. порівняно з 2010р. її продано більше на 3%. Частка зернових культур у загальному обсязі реалізації продукції рослинництва склала 49,1%.

Продаж комерційним господарюючим суб'єктам є основним напрямом збуту продукції для сільськогосподарських підприємств, на який припадає 83,8% усієї реалізованої продукції рослинництва. У 2011р. сільськогосподарські підприємства за цим напрямом реалізували 82,7% зернових культур. Порівняно з 2010р. обсяг реалізації зернових та зернобобових культур збільшився на 20,9% (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги реалізованої сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) зернових та зернобобових культур

Види зернових	2011р. (тис. т)	2011р. у % до 2010р.
Зернові та зернобобові культури	28609,0	120,9
у т. ч.: пшениця	12055,0	115,9
ячмінь	3343,4	68,7
жито	208,2	53,5
овес	95,1	36,6
гречка	111,9	106,9
зернобобові культури	268,1	95,8
просо	83,0	72,3
кукурудза	12231,7	173,0
інші зернові	129,8	138,8

Формування цін на зерно в Україні завжди зумовлено особливістю кон'юнктури і характеризується умовами, що зазвичай призводять до незбалансованості цін. Для українського зернового ринку характерними є дві

цінових крайності: у неврожайні роки – ціни високі, у врожайні – низькі, але безпосередній виробник та звичайний споживач опиняються у ситуації, коли ціни високі для споживача але низькі для виробника, а держава не спроможна відрегулювати ціни, забезпечивши баланс інтересів учасників ринку. Саме тому об'єктивна оцінка цінової ситуації на зерновому ринку є ключем до розуміння його стану в ціновому аспекті.

Середні ціни продажу сільськогосподарськими підприємствами продукції рослинництва, що склалися у 2011р., зросли проти 2010р. на 15,7%, а по реалізації зернових та зернобобових культур – на 22,6% (табл. 2).

Таблиця 2

Середні ціни реалізації сільськогосподарськими підприємствами (крім малих) зернових та зернобобових культур

Види зернових	2011р. (грн за 1 т)	2011р. у % до 2010р.
Зернові та зернобобові культури	1374,2	122,6
у т. ч.: пшениця	1333,1	122,8
ячмінь	1349,0	141,2
жито	1281,5	161,7
овес	1573,3	205,2
гречка	4787,5	122,4
зернобобові культури	2115,1	132,5
просо	1540,5	148,7
кукурудза	1366,1	109,6
інші зернові	1264,0	124,2

Потенціал України як потужного експортера сільськогосподарської продукції, безперечно, колосальний. Окрім забезпечення власного населення достатньою кількістю високоякісної продукції харчування, наша земля здатна прогодувати ще не одну країну. Для забезпечення такого результату необхідна правильна побудова взаємозв'язків держави з аграрними

товаровиробниками та прийнятна система ціноутворення для всіх учасників ринку.

У загальній вартості експорту сільськогосподарської продукції і продовольства продукція рослинного походження становила 43,2%. При цьому, 65,4% загального обсягу експорту продукції рослинництва припадало на зернову групу, 25,9% – на насіння і плоди олійних рослин. Експорт зерна в натуральному вимірі за 2011р. склав 14,1 млн.т, що більше показника попереднього року на 1,8%. У вартісному вимірі експорт зернових культур збільшився на 46,6% за рахунок збільшення поставок кукурудзи та пшениці. Найбільші поставки кукурудзи здійснювалися до Єгипту, Іспанії, Ірану, Португалії, Нідерландів, пшениці – до Іспанії, Туреччини, Єгипту, Ізраїлю та Тунісу.

Проблеми ціноутворення на зерно в Україні значною мірою зумовлені відсутністю на ринку такого великого гравця як держава або її несвоєчасним і безсистемним втручання у виробничу діяльність товаровиробників. Особливо державне втручання необхідне на початку маркетингового року (липень – серпень). Саме в період закупівлі зерна слід здійснювати державні фінансові інтервенції для стабілізації цінової кон'юнктури.

ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Горбатюк Т. В., студентка групи ЗЕ 5/3
Миколаївський національний аграрний університет

Ще у XIX і на початку XX століть, особливо в південних регіонах України, зернове виробництво мало монокультурний характер розвитку. Посіви зернових культур займали до 90% орних земель. Виробництво зерна і на даний час є провідною галуззю агропромислового комплексу АР Крим та

областей південної частини степової зони України. Південні степи буквально перетворені в зерновий пояс.

Звичайно успішний розвиток зерновиробництва на Півдні України в першу чергу залежить від природно-географіних передумов. Разом з тим, особливістю виникнення проблем у даній галузі є низький рівень інтенсифікації технологічних заходів, що пов'язано з низьким рівнем залучення інвестиційних коштів у аграрний сектор.

Порушення структур сівозмін, використання недопустимих попередників щороку призводить до збільшення втрат урожаїв у степових районах України. Сьогодні над проблемою покращення зерновиробництва працюють чи мало економістів-аграрників, фінансистів та аграріїв. Основна увага приділяється питанню повернення втрачених позицій за урожайністю та валовим збором зерна, ефективності зерновиробництва.

Головним напрямом вирішення проблеми підвищення урожайності зернових вважається забезпечення інтенсифікації землеробства, провідне місце в якій надається хімізації. За останні роки в наслідок зменшення кількості внесених мінеральних та органічних добрив, низької культури землеробства зменшилася родючість ґрунтів – вміст гумусу складає в середньому майже 3,2 %. Кризове становище господарств, відсутність коштів, скорочення поголів'я великої рогатої худоби призвело до зменшення можливостей удобрювати ґрунти. Великого значення набуває якісна сторона даного питання. Мається на увазі використання добрив з високим вмістом поживних речовин та складних добрив, насичених всіма поживними елементами для одноразового внесення у грунт. Все це дозволяє скоротити витрати на транспортування, зберігання і внесення добрив.

Одним з важливих елементів інтенсивної технології вирощування зернових є ґрунтозахисна система. В даному питанні необхідно зосередити увагу на застосуванні таких прийомів, як використання стерні колосових культур в якості захисного засобу від ерозії, безвідвальний обробіток ґрунту, запровадження науково-обгрунтованих сівозмін.

Фактором впливу на урожайність зернових є хвороби, шкідники та бур’яни, що спричиняють щорічні втрати до третини врожаю. Тому в протидію є важливим застосування комплексу агротехнічних та біологічних методів боротьби поряд з хімічними, а також включення у сівозміни азотонакопичувальних попередників.

Основним напрямом покращення стану виробництва повинне бути впровадження нових сортів, а також повніше використання потенційних можливостей районованих сортів. [1]

Головним фактором, що лімітує та стримує реалізацію потенційних можливостей сортів і гібридів агрокультур, є недостатня забезпеченість вологою.

Також важливим резервом для досягнення поставленої мети є підвищення ефективності використання поливних земель Південного Степу.

В завершення також слід відмітити, що для зони ризикового землеробства актуальним залишається питання якісного зберігання і первинної обробки зернових безпосередньо у виробника. Розв’язання цього питання дозволить уникнути втрати майже 20% валового збору та дасть змогу виробнику бути незалежнішим і продавати зерно за найприйнятнішими цінами.

Останньому сприяє також прийнятий Закон України «Про зерно та ринок зерна в Україні», який спрямований на створення правових, економічних та організаційних умов конкурентоспроможного виробництва і формування ринку зерна для забезпечення внутрішніх потреб держави, нарощування його експортного потенціалу. [2]

Список використаних джерел

1. Куліш М. Ю. Підвищуваня економіки виробництва зерна на Півдні України. / М. Ю. Куліш, Ф. А. Іванов // Вісник агаррної науки Причорномор’я. — 1997. — № 1 — С. 21 — 28.

2. Гончаренко О. В. Закон про зерно: погляд у майбутне. / О. В. Гончаренко// Економіка АПК. — 2003. — № 1. — С. 108 — 112.

СИСТЕМА ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Гоцелюк А.Ю., здобувач
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасний етап розвитку економіки характеризується поступовим виснаженням природних ресурсів, швидким зростанням населення планети, посиленням конкуренції у сфері бізнесу. Тому наявність об'єктивної інформації і вміння її ефективного використання визнане сьогодні важливим чинником успіху взагалі і в аграрному секторі зокрема.

Вітчизняний досвід становлення та організації інформаційно-консультаційного обслуговування вдосконалювався на основі праць науковців й практиків серед яких слід відмітити М.Ф. Кропивка, Т.П. Кальну-Дубенюк, Р.Я. Корінця, Р.М. Шмідта та ін. Однак питання формування дієвої ринкової системи інформаційно-консультаційного обслуговування агропромислового виробництва, особливо на регіональному рівні, потребують подальшого наукового обґрунтування і практичного втілення.

Метою дослідження є створення ефективної системи консультування спрямованої на обслуговування сільськогосподарських виробників – одна з найважливіших передумов ліквідації кризових явищ, та розвитку сільськогосподарського виробництва. Тому дана проблема має бути стратегічною в політиці держави щодо агропромислового комплексу.

Більшість аграрних підприємств на шляху свого розвитку переживають етап, коли давно використовувані механізми, налагоджені схеми, перевірені

інструменти не дають бажаних результатів та необхідно шукати нові для досягнення бажаної мети. Ця проблема є особливо гострою під час кризи, коли тільки оперативне реагування на зміни зовнішнього середовища зможе врятувати від розпаду [2].

У такій ситуації, рішенням проблеми може стати залучення незалежних консультантів, як вітчизняних, так і іноземних для проведення комплексного аналізу та оцінки ситуації у підприємстві та розробки комплексної системи управління результативністю та ефективністю діяльності підприємств.

Вирішення завдання збільшення виробництва сільськогосподарської продукції, підвищення ефективності її виробництва та поліпшення її якості вимагає радикальних перетворень економічних відносин, прискорення науково-технічного прогресу і соціальної перебудови села. Рушійною складовою вирішення даних питань є удосконалення системи інформаційно-консультаційного забезпечення виробників аграрної продукції.

Інформаційно-консультаційний процес складається з двох компонентів забезпечення – інформаційного та консультаційного. Інформаційне забезпечення – це доведення до виробників аграрної продукції інформації, яка їм необхідна щодо рівня аграрного виробництва, системи менеджменту, маркетингу, правової та комерційної інформації для здійснення господарської діяльності. Сутність консультування полягає у забезпеченні теоретичної і практичної підтримки клієнта, спонукання його до дій і вирішення проблем.

Нині, перспективною формою, на наш погляд, є створення інформаційно-консультуючої служби (ІКС) для сільських товаровиробників. Основна мета зазначених служб у аграрному секторі реалізується через систему завдань: впровадження у виробництво сучасних досягнень науки, техніки; надання товаровиробникам і сільському населенню консультаційних послуг із питань агровиробництва та розвитку соціальної сфери села;

підвищення рівня знань і удосконалення навичок прибуткового господарювання в ринкових умовах [1].

Головна функція агентів ІКС полягає в тому, щоб надати сільським товаровиробникам необхідну інформацію про ринок і навчити ухвалювати рішення, сприяючі зростанню продуктивності. Ця функція може бути реалізована за допомогою наступних заходів: виявлення проблем на ранній стадії; своєчасне виявлення змін зовнішніх чинників (наприклад, нові можливості ринку або зміни в економічній політиці держави); допомога товаровиробникам в чіткому формулюванні стратегічної мети і тактичних завдань, які можуть бути суперечливі (прагнення до високого доходу і малий ризик); допомога у виробленні альтернативних варіантів вирішення проблеми; підтримка товаровиробника при реалізації вибраного рішення.

Перспективним і особливим напрямом діяльності інформаційного забезпечення та консультування на агропродовольчому ринку повинно стати, на наш погляд, інформаційне обслуговування на договірній основі сільських товаровиробників та інших зацікавлених суб'єктів ринку за допомогою мережі Інтернет. Даний канал комунікації, завдяки своїм властивостям є безмірно привабливим з погляду взаємодії із споживачами послуг ІКС на відстані. Зареєстрованим користувачам фахівці ІКС на своєму сайті викладатимуть інформацію про новітні досягнення в науці і техніці, технології виробництва різних видів сільськогосподарської сировини, продуктів харчової і переробної промисловості, а також в економіці, організації, управлінні і плануванні виробництва і збуту.

Отже, запровадження інформаційно-консультативної служби буде сприяти стабілізації позицій аграрних підприємств на внутрішньому продовольчому ринку і підвищенню їх конкурентоспроможності. Створення єдиного інформаційного, економічного, фінансового і нормативного простору сприятиме інтеграції підприємств в міжнародні інформаційно-консультаційні системи та забезпечить їх нормальне функціонування в ринкових умовах господарювання.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з проведення кваліфікаційного іспиту фахівців, які мають бажання на професійному рівні проводити дорадчу діяльність /А.Т.Цвігун, О.Г.Березюк, М.М.Лубяний, М.В.Недвига, О.О.Плахотнік та ін./ – К.: Аграрна освіта, 2008. – 56 с.

2. Організація інформаційно-консультаційного забезпечення АПК України /П.Т.Саблук, Б.К.Скирта, В.М.Скупий та ін.; За ред. П.Т. Саблука. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 439 с.

НАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Данченко Н.Г, студентка групи ЗЕ-5/1
Миколаївський національний аграрний університет

У системі показників, що характеризують ефективність виробництва, одне із провідних місць належить собівартості продукції. У ній як у синтетичному показнику відбиваються всі сторони виробничої й фінансово-господарської діяльності підприємства: рівень використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому.

Собівартість продукції – це грошовий вираз затрат підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Собівартість продукції характеризує ефективність всього процесу виробництва на підприємстві, по скільки у ній відображаються: рівень організації виробничого процесу, технічний рівень, продуктивність праці та інше [1].

При обґрунтуванні шляхів зниження собівартості продукції рослинництва, насамперед, потрібно пам’ятати, що з підвищенням

продуктивності земельних угідь знижується собівартість. Отже, фактори, що зумовлюють таке підвищення, можна розглядати як фактори зниження собівартості продукції рослинництва. Серед них особливе значення мають [2]:

- впровадження прогресивних систем землеробства, науково обґрунтованих сівозмін і передової технології виробництва;
- послідовна інтенсифікація виробництва;
- впровадження у виробництво кращих сортів рослин, дотримання всіх вимог і передових способів вирощування сільськогосподарських культур;
- дотримання вимог при внесенні органічних та мінеральних добрив з метою забезпечення позитивного балансу гумусу;
- удосконалення галузевої структури підприємств з орієнтацією на вимоги ринку, досягнення при цьому раціональної концентрації виробництва, що забезпечує краще використання ресурсів, більш швидке запровадження досягнень науки, техніки, передової практики.

Важливим фактором зниження собівартості продукції є підвищення продуктивності праці на основі комплексної механізації та автоматизації виробництва і раціональної побудови організаційної структури приватних підприємств, впровадження в них досконалого внутрішньогосподарського економічного механізму та ефективних орендних відносин.

Необхідно також забезпечити ефективніше використання машинно-тракторного парку, транспортних засобів, живої тяглової сили. Це дасть змогу скоротити потреби в них до раціонального рівня, зменшити витрати на амортизацію та ремонти, а через це здешевити виробництво продукції.

Значні резерви зниження собівартості криються в суворому дотриманні режиму економії при використанні матеріально-грошових засобів у процесі виробництва продукції.

Істотного зниження собівартості продукції можна досягти завдяки вдосконаленню системи управління виробництвом і впровадженню наукової

організації праці. Ці заходи забезпечують зменшення накладних витрат, а отже, і зниження собівартості продукції рослинництва.

Розглянуті фактори зниження собівартості продукції окреслюють лише загальні напрями скорочення витрат на її виробництво. В кожному підприємстві необхідно передбачити конкретні заходи щодо здійснення режиму економії і бережливості, підвищення врожайності культур і продуктивності тварин, враховуючи місцеві природно-економічні умови.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрного підприємства. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Андрійчук В. Г. — К. : КНЕУ, 2000. — 355 с.

2. Коваленко Ю. С. Сільськогосподарське підприємство в ринковому середовищі / Коваленко Ю. С. — К. : ІАЕ УААН, 2000. — 200 с.

СІВОЗМІНА – ОСНОВА СТАБІЛЬНОСТІ ЗЕМЛЕРОБСТВА

Дон Е. К., магістрант групи ЗЕ 6/3
Миколаївський національний аграрний університет

З початком земельної реформи в Україні відбувся перерозподіл і дроблення сільгоспугідь, утворилося чисельна кількість дрібних аграрних підприємств. Це порушило всю існуючу систему раціонального землекористування, що призвело до погіршення родючості земель. Тому на законодавчому рівні було закріплено, що кожний сільськогосподарський товаровиробник зобов’язаний здійснювати використання сільгоспугідь на підставі розроблених і затверджених проектів землевпорядкування, які забезпечують раціональне й ефективне використання усіх земель, створюють сприятливі умови для підвищення родючості земель, продуктивності праці,

мінімізації капіталовкладень, врегульовують питання призупинення ерозійних процесів, визначають площі земель, використання яких є економічно неефективним та екологічно небезпечним.

Сівозміна – це головна складова частина проекту організації території, основною метою якої є підвищення інтенсивності й виявлення резервів росту ефективності використання земель, на основі врахувань біологічних властивостей культур економічних інтересів землевласників і землекористувачів [1].

Основні причини зниження врожайності і погіршення якості врожаю за беззмінного вирощування сільськогосподарських культур пов'язані з однаковим використанням поживних речовин ґрунту, значною забур'яненістю посівів, їх ушкодженням шкідниками і хворобами, накопиченням у ґрунті різних токсичних речовин - продуктів життєдіяльності рослин і мікроорганізмів.

Основними завданнями сівозміни є: підвищення родючості ґрунту й раціональне використання його поживних речовин; збільшення врожайності сільськогосподарських культур і підвищення їхньої якості; зменшення засміченості посівів, їх вразливості до хвороб й шкідників; зменшення негативного впливу вітрової й водної ерозії.

Враховуючи біологічні особливості й здатність польових культур не тільки використовувати, а й активно відновлювати родючість ґрунту, сівозміна істотно впливає на такі фактори родючості, як забезпеченість поживними речовинами і вологою, вміст гумусу, біологічний режим, фізичні властивості та швидкість детоксикації шкідливих речовин, що надходять у ґрунт за його сільськогосподарського використання.

Крім того, сівозміна зумовлює агрономічну стратегію підвищення продуктивності ґрунту і врожайності сільськогосподарських культур, визначає та взаємозв'язує в єдиний комплекс усі ланки системи землеробства.

Від спеціалізації сівозмін, складу і чергування культур залежать системи удобрення, обробітку ґрунту та інших агротехнічних і меліоративних заходів.

Встановлено,що науково обґрунтоване розміщення культур у сівозміні підвищує продуктивність кожного гектара ріллі на 40-50% [2].

Наукові принципи побудови сівозмін передбачають правильний підбір попередників та оптимальне поєднання одновидових культур із дотриманням допустимої періодичності їх повернення на одне й те ж поле. За такої побудови сівозміни перш за все виконують основну біологічну функцію - фітосанітарну і дозволяють максимально зменшити обсяги застосовуваних хімічних засобів захисту рослин. До порушень встановлених вимог чергування сільськогосподарських культур у сівозмінах або навіть беззмінних посівів спонукає кон'юнктура ринку сільськогосподарської продукції яка диктує виробництво, насамперед, "прибуткових" культур. Проте розвиток землеробства в нашій країні загалом повинен базуватися на впровадженні раціональної системи сівозмін – польових, кормових і спеціальних.

За існуючого рівня економічного розвитку в процесі формування структури посівних площ і порядку розміщення культур у сівозмінах слід керуватися матеріально-технічними можливостями конкретних виробників та необхідністю адаптації виробництва до природно-кліматичних умов регіонів. За показниками атмосферного зволоження вони поділяються на підзони достатнього (560-600 мм опадів), нестійкого (480-500 мм) і недостатнього (350-450 мм) зволоження, що обумовлює особливості складу і чергування культур у сівозмінах, потребує диференційованого підходу до організації і побудови сівозмін. Так, в зоні Південного Степу України для аграрних підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні зернових та олійних культур, найбільш оптимальною є наступна структура посівних площ: зернові та зернобобові культури – 40-50%, технічні культури – 20-32 %, чорний пар – 18-20% [3].

Отже, сівозміни є основою стабільності землеробства, оскільки вони позитивно впливають на всі важливі ґрунтові режими, насамперед, поживний і водний, а також повітряний і тепловий, сприяють активній детоксикації

шкідливих речовин, визначаючи комплекс умов розвитку складного агробіоценозу.

Список використаних джерел

1. Еколого-економічне обґрунтування сівозмін та впорядкування угідь.[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.td-zemlya.com.

2. Гудзь В. П. Землеробство: Підручник. 2-ге вид.перероб.та доп. / В. П. Гудзь, І. Д. Примак, С. П. Танчик, Ю. В. Будьонний // За ред. В. П. Гудзя.— К. : Центр учбової літератури, 2010.— 464 с.

3. Методичні рекомендації щодо оптимального співвідношення сільськогосподарських культур у сівозмінах різних ґрунтово-кліматичних зон України (Наказ Мінагрополітики УААН від 18.07.2008 р.). .[Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.uazakon.com.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ІНВЕСТУВАННЯ АПК УКРАЇНИ

О. О. Дуляк, студент групи Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Вигідне залучення інвестицій стає основою відтворювального процесу вітчизняних аграрно-промислових формувань. Забезпечення перспективного розвитку створює підґрунтя для розширеного відтворення на основі ефективних інвестицій. [1]

В Україні ж дотепер не створено обґрунтованої системи державної підтримки інвестиційної діяльності підприємств. Як наслідок цього, в інвестиційній діяльності країни утворилося замкнуте коло, коли недоінвестування народного господарства посилює спад виробництва, що, в свою чергу, спричиняє зниження інвестиційних можливостей суб’єктів

господарювання та держави. Вивести Україну з цієї ситуації може лише науково обґрунтована інвестиційна політика держави.

Потенціал вітчизняного сільського господарства дає можливість повністю забезпечити внутрішні продовольчі потреби, а також гарантовано брати участь у формуванні зовнішнього ринку продовольства. Рівень розвитку сільського господарства як пріоритетної сфери та базової складової агропромислового виробництва визначається, передусім, відношенням суспільства, владних структур до людини, праці на селі, у сільському господарстві, що проявляється через активізацію інвестицій не тільки в основний капітал, а й у розвиток і життєдіяльність людини, у збереження та примноження потенціалу землі. [2]

Основою розв'язання цих проблем є створення та ефективне використання такого механізму залучення інвестицій у сільськогосподарське виробництво, який дав би змогу реалізувати завдання окремих галузей і виробництв зі здійснення перспективних проектів та забезпечення подальшого стратегічного розвитку.

Інвестиційна привабливість української економіки для іноземних інвесторів залежить від розроблення та реалізації державних програм, стану економіки на даному етапі, та законодавчого регулювання інвестиційних відносин в Україні.

В основу державного регулювання інвестиційної діяльності у сільському господарстві України мають бути покладені принципи активно-пасивного державного регулювання, вираженого в основному в державній фінансовій підтримці підприємств сільського господарства і машинобудування для АПК, ціновій, антимонопольній, амортизаційній політиці, розвитку інфраструктури аграрного ринку, становленні іпотечних відносин тощо. [3]

Інвестиції в АПК, їх структурна збалансованість є важливим ресурсом економічного розвитку для більшості галузей народного господарства. Метою політики у сфері інвестування агропромислового комплексу має стати

створення сучасної системи державного регулювання, яка б підвищила інвестиційну привабливість економіки та забезпечила потужні мотивації як резидентів так і нерезидентів щодо вкладення коштів у розвиток галузей АПК. Адже АПК є єдиною цілісною виробничо-економічною системою, яка охопила цілий ряд галузей народного господарства спеціалізованих на виробництві продовольства. Головне завдання що стоїть перед галузями АПК - це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для отримання високих кінцевих результатів. Надавати можливості виходу продукції АПК України на світовий ринок.

Список використаних джерел

1. Кісіль М.І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу // Економіка АПК. - 2009. - №4.

2. Коденська М.Ю., Нестерчук Ю.О. Інвестиційна складова аграрно-промислової інтеграції // Економіка АПК. - 2011. - №3.

3. Ривак О.С. Інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі України // Економіка АПК. - 2008. - №1.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Жовтюк Н.О., спеціаліст гр. Е 5/4

Миколаївський національний аграрний університет

Незважаючи на певні позитивні зрушення, структура сільськогосподарського виробництва України залишається деформованою і економічна ефективність аграрного виробництва є низькою.

Виробництво продукції рослинництва є постійною задачею всіх господарюючих суб’єктів аграрного сектору та спрямоване на формування ринку продовольства. Ефективність розвитку рослинництва формується під впливом багатьох чинників, зокрема ґрунтово-кліматичних, технологічних, біологічних та інших, що ускладнює пошук додаткових можливостей для її підвищення. Інтенсифікація рослинництва в Україні потребує системного підходу для розв'язання ключових проблем аграрної реформи.

Визначальним фактором розвитку виробництва продукції рослинництва має бути інтенсифікація галузі, що передбачає збільшення виробництва продукції на основі застосування досконаліших засобів виробництва, кваліфікованої праці, нових технологій та методів господарювання. В свою чергу, це вимагає додаткових вкладень у розвиток сільського господарства як у цілому, так і у розрахунку на одиницю земельної площі.

Суть інтенсифікації рослинництва полягає не тільки в ефективнішому використанні землі, а і в удосконаленні всіх інших факторів виробництва – матеріальних і трудових ресурсів, впровадженні нових організаційних форм господарювання, нових технологій і т.ін. Основними показниками рівня інтенсивності єпоказники витрат на одиницю об'єкта інтенсифікації (1 га сільськогосподарських угідь, 1 га посіву).

Економічна ефективність інтенсифікації характеризується системою показників, які поділяють на вартісні та натуральні, їх розраховують на рівні сільського господарства як галузі, на рівні регіону, підприємства, виробничого підрозділу, по сільськогосподарському виробництву в цілому, по комплексу галузей та окремих культурах, окремих видах продукції.

Одним з основних показників економічної ефективності інтенсифікації є обсяг валової продукції з розрахунку на 1 га сільськогосподарських угідь. Збільшення обсягу виробництва продукції з 1 га свідчить про підвищення ефективності використання земельних ресурсів і тих вкладень, які спрямовуються у виробництво сільськогосподарської продукції [2].

Значну увагу слід приділити поліпшенню насінництва, зменшенню втрат урожаю при збиранні, зберіганні та переробці продукції рослинництва, впровадженню нових організаційних форм господарювання, посиленню матеріальної зацікавленості працівників. Важливим напрямом зростання ефективності сільськогосподарського виробництва є підвищення рівня забезпеченості господарств основними і оборотними фондами та поліпшення їх використання.

Резервами підвищення ефективності рослинництва є, насамперед, нарощування урожайності й удосконалення ринку продукції. А в реалізації цих заходів вкрай необхідна допомога держави для виробництва високоякісної конкурентоспроможної продукції рослинництва.

Підвищення ефективності виробництва і досягнення більш високих кінцевих результатів нерозривно пов’язані з проблемою якості, розв'язанняякоївимагаєвдосконаленнятехнологіївиробництвасільськогоспода рськоїпродукції і збільшення потужностей для її переробки і зберігання.

Вагомимджереломпідвищенняефективностісільськогосподарськоговиро бництва є раціональне використання трудових ресурсів і зростання продуктивності праці на основі застосування прогресивних форм її організації та відповідних методів матеріального і морального заохочення працівників у досягненні високих кінцевих результатів.

У комплексі заходів підвищення економічної ефективності сільськогосподарського виробництва найважливішим є поліпшення використання землі на основі підвищення її родючості і зростання врожайності сільськогосподарських культур. Ці завдання успішно вирішуються шляхом вирощування сільськогосподарських культур за технологією програмованих урожаїв з використанням досягнень науки, передової практики і забезпеченням високої якості праці. У передових господарствах України одержують зерна озимої пшениці по 55-60 ц/га, кукурудзи – 70-80, а на зрошуваних землях – 100-120, цукрових буряків –

550-600, зеленої маси кукурудзи – 400-450, сіна багаторічних трав – 50-60 ц/га.

Водночас впровадження у виробництво культур і сортів інтенсивного типу може мати й негативні наслідки. Розвиток інтенсифікації виробництва без дотримання відповідних умов призводить до погіршення структури ґрунту, підвищення темпів деградації земель і загострення екологічної ситуації.

Один із напрямів підвищення економічної ефективності сільського господарства – впровадження комплексної механізації і автоматизації виробництва в усіх галузях рослинництва і переведення їх на індустріальну основу.

Підвищення економічної ефективності інтенсифікації досягають комплексним використанням земельних, матеріально-технічних і трудових ресурсів на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Для дальшої інтенсифікації рослинництва великого значення набуває впровадження у виробництво більш урожайних сортів сільськогосподарських культур.

Список використаних джерел

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інфор. – аналіт. зб.; за ред. П.Г. Саблука та ін. – 2008. – Вип. 6. – 764 с.

2. Горбонос Ф.В. Економіка підприємств / Горбонос Ф.В. – К. : Знання, 2010. – 463с.

3. Економіка сільського господарства: навч. посібник / [Збарський В.К., Мацибора В.І., Чалий А.А. та ін.]; за ред. В.К. Збарського і В.І. Мацибори. – К. : Каравела, 2009. – 264 с.

ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Задорожній Е.І., магістрант
Миколаївський національний аграрний університет

Сільське господарство є однією з головних галузей матеріального виробництва і має величезне значення в житті суспільства. Земля з її виробничою здатністю являє собою головний спосіб виробництва в сільському господарстві. Протягом багатьох десятиліть земля була загальнонародною власністю і не підлягала вартісній оцінці та відображенню в системі бухгалтерського обліку. Перехід до ринкової економіки зумовив необхідність оцінки земельних ресурсів.

Слід зазначити, що оцінка земель - це проблема не тільки сучасності. Ще наприкінці XIX століття такими самими питаннями займалися російські вчені-грунтознавці, зокрема В.В. Докучаєв, який здійснював наукову діяльність у сфері геології й сільського господарства. Провівши досліди грунту Росії, у тому числі Малоросії, як тоді називали Україну, він запропонував спосіб оцінки земельних угідь, який було прийнято.

Насамперед, необхідно було визначити цінність грунту (натуральні, природні достоїнства орних земель) на основі його геологічних, хімічних, фізичних і кліматичних особливостей. Потім проводилось детальне економічне обстеження районів з урахуванням залежності від природних умов місцевості.

Цей спосіб оцінки різних земельних угідь мав на меті справедливе встановлення розцінок для їх оподаткування.

Ґрунти лежать в основі найголовніших факторів, що впливають на цінність і прибутковість землі, тому оцінка земельних угідь мала розпочинатися саме з цього фактора.

Між природними достоїнствами ґрунтів та іншими факторами цінності й прибутковості землі існує зв'язок, у якому основним фактором є стан

грунтів, тому в основу статистико-економічних і статистико-оцінних робіт покладено ретельне їх вивчення.

Такий спосіб оцінки пропонувався також тому, за висловом В.В. Докучаєва, що "ґрунт сам по собі становить основу, найпростішу, майже не залежну від впливу різних економічних та інших причин, основу, міцну, яка дає можливість згодом ще більше розробити, розвинути справу оцінки, ця основа має майбутнє, тоді як будь-які інші підстави, такі як наприклад, урожайність, витрати виробництва, продажна ціна та інше, залежать від багатьох причин, які більше піддаються впливу і є менш стійкими" [1].

Відповідно до прийнятого плану оціночно-економічних робіт, насамперед було потрібно встановити відомі оціночні розряди для земель, розробити правильні прийоми для обчислення середніх оціночних норм для земель кожного розряду, визначити угіддя, які підлягають оподаткуванню, зібрати найважливіші дані для рознесення всіх земель по оціночних розрядах.

Далі визначалася прибутковість земельних угідь. Для розрахунку прибутковості земельного майка застосовувалися два прийоми: по-перше, величина прибутковості визначалася за розміром існуючої орендної плати за землю; по-друге, чистий дохід від угіддя (ріллі й косовиці) розраховувався як кількість одержуваних продуктів і вартість їх за ринковими цінами і як розмір витрат, пов'язаних з виробництвом. При визначенні прибутковості угідь за способом виторгу і витрат, насамперед, визначалася валова прибутковість 1 десятини того чи іншого угіддя, що зумовлювалася, по-перше, розміром врожаю, по-друге, ринковими цінами. Оскільки до нерухомого майна повинна застосовуватися оцінка не індивідуальна, а по класах, то і врожайність виводилася для цілих груп угідь

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Ігіна Д. О., спеціаліст гр. Е 5/4
Миколаївський національний аграрний університет

Висвітлені проблеми фермерських господарств на півдні України в умовах глобалізації. Розкрита систематизація проблем фермерських господарств на півдні України та описано причини їх виникнення.

Питання розвитку сільськогосподарських господарств України були в центрі уваги досліджень відомих вітчизняних науковців, серед яких В.П. Горьовий, П.М. Макаренко, М.Й. Малік, Л.О. Мармуль, В.В. Нечитайло, П.Т. Саблук, М.Г. Шульський та ін.

Виявлення причин виникнення проблем фермерських господарств на півдні України в сучасних умовах глобалізації. Дослідити сучасний стан фермерських господарств.

У нинішніх умовах, коли сільське господарство України все ще перебуває у занедбаному стані, який сьогодні поглиблює світова економічна криза, фермерські господарства просто не можуть не мати проблем. Проблемні ситуації виникають як на етапі створення СФГ, так і в процесі їх життєдіяльності. Немає необхідності підкреслювати актуальність питань, пов'язаних із визначенням варіантів можливих наслідків проблем цих господарств та основних напрямів вирішення проблемних ситуацій.

У загальному вигляді комплекс проблем СФГ південного регіону можна визначити як комплекс об'єктивно існуючих суперечностей між сучасним станом цих господарств та реально можливим їх станом, який міг би бути при оптимальних умовахїх розвитку.

Сучасний стан фермерства на Півдні України характеризується існуванням комплексу проблем, притаманних сучасним українським фермерським господарствам. Однак, крім відомих проблемних ситуацій, що

виникають у процесі становлення та розвитку фермерських господарств України в цілому, в СФГ досліджуваного регіону існує цілий ряд власних проблем. Виникнення більшості цих проблем зумовлене, насамперед, існуванням проблем у нинішньому сільському господарстві України, а на розвиток останніх впливають загальнодержавні проблеми [1].

Основні, проблеми, які стоять перед СФГ Південного регіону, можна об'єднати у сім груп: 1) проблеми сільського господарства України; 2) проблеми фермерства України; 3) регіональні проблеми СФГ Півдня України; 4) проблеми обласного масштабу; 5) проблеми районного масштабу; 6) місцеві проблеми; 7) проблеми на рівні конкретних фермерських господарств.

Отже, в ході функціонування СФГ Півдня України виникають різноманітні різнорівневі проблеми економічного, політичного, соціального, культурного, технічного характеру, які потребують якнайшвидшого вирішення. Усі ці проблеми слід розглядати в комплексі, однак цьому має передувати вивчення кожної з його складових окремо. Важливе методологічне значення має чітке й правильне визначення причин виникнення, джерел зародження кожної окремо взятої проблеми, особливостей і характеру даної проблеми, взаємозв'язку та розбіжності в часі й просторі даної проблеми з іншими, типізація проблеми та визначення сутності проблеми даного типу[2].

Переліки причин виникнення проблем кожного конкретного фермерського господарства в матеріальній частині здебільшого дуже схожі: неналежне матеріально-технічне оснащення фермерських господарств, погане зберігання продукції, відсутність обладнання для переробки продукції; а друга частина таких переліків може містити абсолютно різні пункти: низький рівень професіоналізму фермера як виробника і/або як керівника, низька якість фермерських земель, відсутність необхідних трудових ресурсів, навіть неможливість з тих чи інших причин користуватись мобільним зв'язком чи Internet тощо.

Однак, більшість причин виникнення проблем будь-якого фермерського господарства, здебільшого, криються у ненауковій, неграмотній, неправильній організації виробничого, загального трудового процесу та окремих трудових процесів як самого фермера, так й інших членів СФГ. І дійсно, у більшості СФГ не забезпечується оптимальне співвідношення землі в обробітку, робочої сили, основних фондів і оборотних засобів, а також не приділяється належна увага питанню якнайповнішого їхнього використання. Так, фермери не займаються належним цілепокладанням, прогнозуванням і плануванням виробництва, насамперед, вони не переймаються обґрунтуванням видів і обсягів виробленої продукції, виходячи із потреб ринку і умов господарства; часто вони просто не в змозі забезпечити власне СФГ необхідними матеріально-технічними та технологічними засобами виробництва; здебільшого залишає бажати кращого і облік, контроль та оперативне керування ходом виробничого процессу[3].

Непослідовність реформ, що проводяться у сільському господарстві України, зумовлює виникнення невідповідності існуючих та бажаних наслідків цих реформ для СФГ. Така невідповідність породжує комплекс проблем економічного, політичного, соціального, культурного і технічного характеру. До цих груп проблем час від часу додаються ще й проблеми, пов'язані з несприятливими природно-кліматичними умовами. Вивчати ці проблеми потрібно у комплексі, однак важливе методологічне значення має чітке й правильне визначення механізму виникнення конкретних суперечностей, особливостей і характеру кожної проблеми, взаємозв'язку та розбіжності в часі й просторі даної проблеми з іншими, її типізація та визначення сутності проблеми даного типу.

Список використаних джерел

1. Нечитайло В.В. Селянське господарство фермерського типу в Україні: історія і сучасність. - Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2004. - 436 с.

2. Мармуль Л.О. Підвищення дохідності фермерських господарств // Економіка АПК. - 2008. - № 5. - С. 74-77.

3. Шульський М.Г. Фермерство: проблеми становлення і розвитку: Монографія. - Л:.- 2004. - 392 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Каздоба Ю.М., спеціаліст гр. Е 5/4
Миколаївський національний аграрний університет

Одним з основних економічних аспектів гарантії державної незалежності є продовольча безпека. У її досягненні і підтримці велику роль відіграє агропромисловий комплекс, який є найважливішим сектором економіки України взагалі.

Агропромисловий комплекс України - потужний сегмент виробництва, що значною мірою визначає соціально-економічний розвиток країни, рівень життя населення, забезпечення держави продуктами харчування та відповідною сировиною. Даний сектор економіки об’єднує велику кількість галузей, що економічно, технологічно та організаційно взаємопов’язані між собою.

Виробництво зерна в Україні - традиційно тривалий історичний період, посідає одне з основних місць у розвитку сільського господарства. Це зумовлюється наявністю сприятливих грунтово-кліматичних і соціально-економічних умов для розвитку зернового господарства, вигідним геополітичним розташуванням країни на Європейському континенті [2]

Серед галузей агропромислового комплексу України найважливішою є зернове господарство. Це основа всього сільськогосподарського виробництва. Зернове господарство країни формує продовольчий фонд,

забезпечує тваринництво фуражним зерном, створює резервні державні запаси зерна, формує певну частку експорту.

Зерновий комплекс входить в агропромисловий комплекс як під комплекс, і включає в себе:

- машинобудівні заводи, що забезпечують комплекс засобами виробництва та засобами праці;

- хімічні заводи, що постачають хімічні компоненти, необхідні для неперервного технологічного циклу;

- безпосередньо галузі сільського виробництва, що вирощують зернові культури: виробництво пшениці, ячменя, проса, риса, вівса, гречки, рапсу, сої. В Україні ці культури складають основу зернового виробництва. Транспортування, зберігання, переробка, реалізація продукції зернового комплексу, науково-дослідницьке забезпечення є важливими і необхідними умовами функціонування та розвитку зернового комплексу.

Найважливішими напрямками інтенсифікації виробництва зерна є широке використання досягнення генетики і біотехнології, селекції і насінництва, виведення та впровадження нових сортів та гібридів рослин, що характеризується підвищеною засухостійкістю, несприятливістю до хвороб, більш високою потенційною врожайністю порівняно з їхніми попередниками, підвищеним вмістом у зерні біологічно активних речовин, які становлять особливу цінність як для харчування людині, так і для скота.

Для відновлення росту збору зернових потрібно провести комплекс заходів, перш за все економічного та організаційного характеру:

1. Пониження рівня цін на фінансові ресурси та надання можливості ліквідувати диспаритет цін.

2. Земля повинна стати товаром та є предметом залога при фінансуванні конкретного підприємства.

3. Повинно впровадити рівність всіх форм власності та законодавчо це задекларувати.

4. Створення умов для конкуренції в галузі.

5. Впровадження економічно обґрунтованої державної підтримки підприємств як зернового господарства, так і агропромислового комплексу взагалі.

Слід підкреслити, ці міри можуть витягнути весь сільськогосподарській комплекс із кризи.

Зернова галузь виступає базою та джерелом сталого розвитку більшості галузей агропромислового комплексу. Нарощування обсягів виробництва зерна та підвищення його якості нерозривно пов’язано з впровадженням організаційних заходів, спрямованих на підвищення технічного, технологічного рівня зерновиробництва, використання якісного насіння, поряд з цим ще й забезпечення сучасними методиками та приладами визначення якісних показників зерна, підвищення вимог до збереження зерна та продуктів його переробки, посилення відповідальності на хлібоприймальних, заготівельних та зернопереробних підприємствах, а також вдосконалення діючої нормативно-технічної документації [3].

Важливою технологічною особливістю вирощування зернових культур є науково обґрунтоване застосування добрив і засобів захисту рослин. Так, при використанні мінеральних добрив необхідно враховувати дані агрохімічного аналізу про наявність поживних речовин у ґрунті в засвоюваній рослинами формі і раціональне їх співвідношення. Високі врожаї неможливі без мікроелементів, потреба в яких не задовольняється у повному обсязі. Засоби захисту рослин слід застосовувати виходячи з економічного порога шкідливості хвороб, бур’янів та шкідників, а також із міркування безпеки для здоров’я людей і навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1.Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку: Інфор. – аналіт. зб.; за ред. П.Г. Саблука та ін. – 2008. – Вип. 6. – 764 с.

2. Бабарика Г. М. Підвищення ефективності зернової продукції в сільськогосподарських підприємствах / Г. М. Бабарика // Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка: Економічні науки. Вип. 84. –Харків: ХНТУСГ, 2009. – С. 81 – 85.

3. Державний комітет статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

Каленіч А.В., студент групи Ф 2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасні процеси політичної і економічної перебудови України свідчать про те, що серед багатьох проблем, які потребують радикального вирішення, є проблеми реформування аграрного сектору. Агропромисловий комплекс представляє собою сукупність галузей народного господарства, які організаційно і економічно об'єднані спільною метою для вирішення продовольчої потреби. Агропромисловий комплекс України - складна виробничо-економічна система яка становить групу технологічно й економічно взаємозв'язаних галузей народного господарства, промисловості. В його складі три основні сфери. Перша забезпечує сільське господарство різним устаткуванням і засобами виробництва; друга-сільське господарство; до третьої входять заготівля, збереження й переробка сільськогосподарської продукції. Центральна ланка АПК - сільське господарство. Визначальною проблемою для України нині є відсутність чітких стратегічних та тактичних пріоритетів розвитку галузей АПК. Головним завданням АПК є досягнення стійкого зростання виробництва сільськогосподарської продукції, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль всіх галузей для одержання високих кінцевих

результатів. Агропромисловий комплекс - це вертикально інтегрована і скоординована сукупність галузей і підприємств зайнятих виробництвом продовольства, продуктів з сільськогосподарської сировини, їх зберіганням, переробкою і доведенням до споживача . Сучасний агропромисловий комплекс є важливим сектором економіки України. У ньому зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20% валового суспільного продукту та третина національного доходу, формується 70 % роздрібного товарообігу. Виробничий потенціал аграрної сфери на 2012 р. налічує 42,4 млн га сільськогосподарських угідь, з них 33,2 млн га ріллі.

Економічні реформи в країні проводяться послідовно і поки що не забезпечили підвищення ефективності і продуктивності праці. Обсяги виробництва продукції, інвестиції та технологічний рівень сільського господарства знижується. Сподівання на те, що ринкові економічні реформи сприятимуть швидкому пожвавленню економіки, не підтвердились ні в Україні, ні в більшості країн з перехідною економікою. Великі проблеми виникли із використанням природних ресурсів. Якість навколишнього середовища, його відтворювальний і відновлюваний потенціал значно зменшується з нарощуванням масштабів ресурсо - використання і обсягів забруднюючих речовин та відходів. І все це аж ніяк не пов'язане із збільшенням населення або підвищенням його життєвого рівня. Навпаки, приріст населення падає, а життєвий рівень погіршується [1]. Процес відтворення в сільському господарстві досить складний і залежить від природних, науково-технічних, біологічних, соціальних та економічних факторів. Все це вимагає глибоких економічних знань, постійного аналізу, застосування економічних законів

Агропромислові комбінати являють собою виробничо-економічні формування, головне завдання яких полягає в об'єднанні зусиль усіх підприємств і організацій, які входять до їх складу, по забезпеченню виробництва, заготівлі, переробки й реалізації сільськогосподарської

продукції та високоякісних продовольчих товарів. Інтенсифікація сільського господарства означає збільшення виробництва продукції в розрахунку на одиницю ресурсів. Хоч цей процес уже стає реальністю, однак зростання собівартості продукції й зниження фондовіддачі свідчать про те, що збільшення капіталовкладень випереджає зростання валової продукції. Все це істотно уповільнює темпи підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Однак формування і функціонування АПК відбувається в умовах загострення проблеми трудових ресурсів, збільшується дефіцит робочої сили.

Слід зауважити, що успішний розвиток зовнішньоекономічної діяльності будь - якої країни без науково обґрунтованої соціально-економічної політики, тобто стратегічних і тактичних дій держави неможливий. Штучно прискорити зовнішньоекономічну діяльність, сформувати стратегію і тактику через перехідні стадії - спроба, яка буде безнадійною і згубною для розвитку експортно - імпортних відносин України.

Держава активно регулює діяльність АПК через механізм цін, оподаткування, кредитну політику, надання субсидій для сільського господарства, шляхом заохочення експорту сільськогосподарської продукції та ін. Слід звернути особливу увагу на зберігання, переробку та реалізацію сільськогосподарської продукції (в Україні через погане зберігання втрачається близько 25% всієї продукції). При проведенні аграрної політики урядовим структурам необхідно перейти від обіцянок підтримки сільського господарства до вжиття реальних заходів для відродження села, яке повинно стати основою, національного відродження [2].

Список використаних джерел

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно-аналітичний збірник (випуск 6) (За ред. П.Т. Саблука та ін.). К., ІАЕУААН, 2003, с.295.

2. Ситник В.П. Трансформація АПК Укаїни в ринкові умови. К., IAE, 2002, с.12.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК

О.В.Крижановська, студентка
Миколаївський національний аграрний університет

Економічна нестабільність та соціальна небезпека населення. Вагомий внесок у наукові дослідження проблем розвитку агропромислового комплексу посвячено праці провідних вчених аграріїв таких як Богданова О.О.[1], Болдуєв М.В.[2], Бородіна О.[3],Чубань В.[4].

Аналіз розвитку агропромислового комплексу України за останні роки; характеристика сучасних проблем агропромислового комплексу та пошук шляхів вирішення проблем агропромислового сектора.

Головним завданням агропромислового комплексу, як провідного сектору економіки України, є забезпечення продовольчої безпеки держави на рівні, що забезпечує потреби населення в продуктах харчування не менше 80% від раціональних норм споживання за рахунок власного виробництва та ефективне використання експортних можливостей збуту лишків продовольства.

Визначальним є соціальне значення галузі як економічної бази для забезпечення життєдіяльності третини населення країни та незамінного виробника продуктів харчування і сировини для промисловості. Сільське господарство країни є проблемною нестабільною галуззю, яка практично незабезпечена сучасною технікою та новими технологіями, що призводить до низької продуктивності виробництва та не конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світовому ринку.

Однією з ключових проблем аропромислового виробництва України досі є низький ступінь освоєння підприємствами сучасних інноваційних технологій через що у галузі автоматично унеможливлюється процес зниження собівартості сільськогосподарської продукції та зростання її якості і безпечності, які б відповідали міжнародним стандартам. Сучасні інновації не є елементарними феноменами, а досить складною самоорганізуючою системою,яка передбачає внутрішні і зовнішні взаємодії.

Інтенсивний розвиток сільськогосподарського виробництва має супроводжуватися зниженням витрат живої праці на виробництво одиниці продукції. Однак формування і функціонування АПК відбуваються в умовах загострення проблеми трудових ресурсів, оскільки в аграрних підприємствах деяких областей і особливо низових адміністративних районів зростає дефіцит робочої сили.

За останні роки середньорічна кількість працівників сільськогосподарських підприємств зменшилася майже на 30%. Потреба у сільськогосподарських працівниках за рахунок механізації праці, удосконалення її організації та інших факторів скорочується повільніше, що погіршує забезпечення господарств робочою силою.

У країні простежується тенденція до значного скорочення посівних площ під озиминою і низьких якостей робіт. Великий відсоток площ засіяний в неоптимальні терміни, що призведе до серйозного стрімкого падіння врожайності. В умовах глобалізації економіки України стратегія розвитку агропромислового комплексу та й сільського господарства має базуватись на:

- збільшенні експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції;
- налагодженні сучасної інфраструктури аграрного ринку за допомогою створення інфраструктури для консалтингу, навчання та підвищення кваліфікації фермерів і сільськогосподарських спеціалістів;
- посиленні кооперації виробників сільськогосподарської продукції;

- створенні умов для розвитку агропромислового комплексу, інтенсифікації в сільському господарстві та раціональній державній фінансовій підтримці сільського господарства;
- поліпшенні доступу до ринків збуту та посиленні конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва шляхом зростання обсягів вітчизняних та іноземних інвестицій агропромисловий комплекс;
- покращенні соціальної сфери шляхом створення розвиненої інфраструктури на селі[4].

Розв’язання проблем розвитку агропромислового комплексу України лежить у площині як аграрної, так і регулятивної, регіональної та соціальної політики. В процесі реалізації регіональної політики мали би враховуватись інтереси щонайменше для досягнення таких цілей: забезпечення високого рівня якості життя людини; максимального наближення послуг, що надаються органами публічної влади, до споживачів; розбудови та модернізації інфраструктури, що слугуватиме підвищенню інвестиційної привабливості регіонів; забезпечення розвитку людських ресурсів; впровадження заходів державного регулювання[3].

Тому існує нагальна потреба прийняття в аграрному секторі невідкладних та ефективних заходів з метою припинення подальшого розвитку негативних тенденцій і забезпечення зростання масштабів виробництва більшості видів сільськогосподарської продукції, покращення якості продукції, поліпшення цінової кон'юктури на споживчому ринку.

Щоб вивести Україну в число найбільш розвинутих в аграрному відношенні країн світу, необхідно здійснити організаційну, економічну, технічну та технологічну модернізацію агропродовольчого комплексу, спрямовану на забезпечення його конкурентоспроможності, соціальної орієнтації, екологічності, рівноправної участі аграрної сфери в регулюючих і розподільчих діях суспільства і держави.

Список використаних джерел

1. Богданова О.О. Стан та проблеми банківського кредитування АПК у сучасному вимірі // Економіка та держава. – 2009. – №11. – с.12-15.

2. Болдуєв М.В. Підвищення ефективності фінансово-кредитних важелів регулювання розвитку регіонального АПК // Держава та регіони. – 2009. – №5. – с.26-30.

3. Бородіна О., Прокопа І. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення // Економіка України. – 2009. – №5. – с.59-67.

4. Чубань В., Лега В., Шор О. Державний вплив на біржовий ринок сільськогосподарської продукції в умовах сучасної фінансово-економічної кризи // Економіка, фінанси, право. – 2009. – №9. – с.22-26.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РИНКУ СОНЯШНИКУ

Кручених І.В., студентка групи ЗЕ 5/2
Миколаївський національний аграрний університет

Протягом останнього десятиріччя спостерігається стала тенденція розширення посівних площ олійних культур на аграрних підприємствах, що зумовлено вигідністю їх вирощування порівняно з іншими сільськогосподарськими культурами. Стратегічне значення вирощування, переробки, збуту продуктів олійного виробництва в Україні підтверджує перспективність його розвитку. Основною сировиною виробництва олії в Україні є насіння соняшнику.

Україна посідає одне з провідних місць серед соняшникосіючих держав, виробляє щорічно близько 11% насіння соняшнику в світі. За даними Держкомстату останніми роками в Україні виробляється 5,30-6,52 млн. тонн соняшнику. Соняшник вважається однією з небагатьох сільськогосподарських культур, яка користується високим попитом як на

внутрішньому, так і на зовнішньому ринку, дає змогу аграрним підприємствам отримувати високі прибутки.

Питанню економічної ефективності технології вирощування соняшнику присвячені роботи таких вчених як, Н.А.Бондаренка, Л.А.Манько, О.Постернака, В.М.Лисогора, О.Маслака. Проте в даній статті висвітлено сучасні тенденції розвитку ринку соняшнику та перспективи його росту.

Аналіз сучасного стану ринку соняшнику та перспективи його розвитку в майбутньому.

У зв'язку з високим попитом на насіння соняшнику і рівнем рентабельності цієї культури відбулось значне розширення посівних площ соняшнику. Тому розширення посівних площ, на жаль, супроводжується зниженням його врожайності. Основною причиною цього вважається порушення сівозмін і скорочення періоду повернення соняшнику на місце попереднього вирощування. Це призводить до масового враження рослин хворобами, шкідниками та значного засмічення посівів бур'янами. Отже аграрним підприємствам потрібно збільшувати валовий збір не за рахунок збільшення посівних площ, а за рахунок збільшення урожайності, сівозміни, якісного селекційного насіння. [2].

Товарний соняшник має відповідати умовам ДСТУ 4694-2006 «Соняшник. Олійна сировина. Технічні умови». Вирощена продукція залежно від критеріїв якості розподіляється на вищий, перший або другий класи.(4)

За підсумками 2010 року, вирощування соняшнику виявилося найбільш прибутковою діяльністю у сільському господарстві України. За даними Держкомстату, доходи сільськогосподарських підприємств від реалізації цієї олійної культури досягли майже 15 млрд грн, що дало можливість покрити понесені виробничі витрати та отримати 5,9 млрд грн прибутку. При цьому рівень рентабельності становив 64,5%. [1].

Переважна більшість вирощеного насіння перероблялася на вітчизняних олійно-жирових комбінатах із подальшою реалізацією на зовнішніх ринках. Торік було вироблено 3,1 млн т олії, з яких соняшникової - 3 млн т. Експорт її становив 2,7 млн т, або 90% від загального виробництва. Проте незважаючи на розвинену промислову інфраструктуру щорічно до 10% врожаю соняшнику експортується без попередньої переробки. Тому світовий ринок має великий вплив на вітчизняну галузь. [2].

На відміну від України у світовому сільському господарстві насіння соняшнику не належить до основних олійних культур, хоча й посідає вагоме місце в олійному балансі. Обсяги виробництва соняшнику поступаються таким олійним культурам, як соєві боби та ріпак. Світове виробництво олійних культур у 2010-2011 маркетингового року (МР) становило 452,1 млн т. При цьому із загального врожаю частка соєвих бобів сягала 57%, ріпаку - 13%, соняшнику - 8%.

Для підвищення ефективності виробництва соняшнику суттєве значення має підвищення урожайності за рахунок якісного посадкового матеріалу. В Україні соняшник є традиційною культурою, а її рентабельність повинна підштовхувати аграріїв до вирощування даної культури.

Список використаних джерел

1. Статистична інформація [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державного комітету статистики України – Режим доступу: http:// www.ukrstat.gov.ua.

2. Кириченко В.В. Виробництво соняшнику в Україні: стан і перспективи розвитку // Вісник ЦНЗ АПВ Харківської області. – 2010. №7. – С. 281-286.

3. Маслак О. Сучасні тенденції ринку соняшнику // Техніка і технології АПК. – 2011. №5 (8). – С.35-38.

4. Лисогор В.М. Неформалізований аналіз інноваційних механізмів державного регулювання виробництва насіння соняшнику // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 1. – С. 138-142.

5. Пастернак О. Перспективи ринку ріпаку і соняшнику // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. № 3. – С. 40-44.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ ТА ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мазко І.М., магістр
Житомирський державний технологічний університет

Сільське господарство – це стратегічна галузь матеріального виробництва, яка забезпечує населення продуктами харчування, а також продовольчу безпеку та незалежність всієї країни. На світовому ринку ціни на сільськогосподарську продукцію за останні роки суттєво зросли і Україна могла б скористатися даною тенденцією для зростання національної економіки. Проте рівень виробництва у сільському господарстві набагато менше його потенціалу, також можна відмітити негативні тенденції у зменшенні посівних площ с/г культур, врожайності, поголів'я худоби та обсягу сільськогосподарської техніки на підприємствах даної галузі.

Розробкою системи сталого ощадного до природних екосистем землекористування було розглянуто у наукових працях таких видатних вітчизняних науковців як Бистрякова І.К., Благодатного В.І, Бриндзі З.Ф., Будзяка В.М., В'юна В.Г., Гордійчука А.А., Ніколієнка Т.С., Тарасової В.В., Трегобчука В.М., Фурдичка О.І., та інших. Також, серед зарубіжних робіт необхідно виділити таких науковців як Balzer R.B., Blackie M.J., Cassman K.G., Foley J.A., Pieri C., Sachs j.D., та ін..

Розробці методологічних підходів та практичних засад раціонального використання та охорони земельних ресурсів присвятили свої наукові роботи такі видані вітчизняні вчені як: Д.І. Бабміндра, С.Ю. Булигіна, В.В. Горлачук, Д.С. Добряк, Розумний, А.Я. Сохнич, А.М. Третяк та ін.

Мета роботи полягає в дослідженні основних проблем розвитку АПК України та Житомирської області зокрема.

Відповідно до визначеної мети необхідно вирішити наступні завдання: обґрунтувати та дослідити основні проблеми розвитку АПК України та Житомирської області зокрема; оцінити стан розвитку АПК; узагальнити основні проблеми розвитку АПК України та Житомирської області зокрема.

Сільське господарство України є однією з найважливіших галузей економіки. Воно забезпечує 8,2 % валової доданої вартості, в ньому зайнято понад 3 млн населення, використовується основних засобів вартістю понад 100 млрд грн, функціонують майже 56,5 тисяч господарюючих суб'єктів, що використовують 21,6 млн га сільськогосподарських угідь (2010 р.). Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дає змогу одержувати понад 12 гривень продукції в інших галузях [2].

Урожайність сільськогосподарських культур і продуктивність тварин значно нижчі в Україні та Житомирській області зокрема, ніж у більш розвинених країнах світу. Продовжується скорочення поголів'я худоби та птиці. У 2011 р. проти 2010 р. зменшилось загальне виробництво молока на 1,4 %. Близько 30 % сільськогосподарських підприємств є збитковими, а рентабельність виробництва більшості видів сільськогосподарської продукції недостатня для забезпечення розширеного відтворення.

Низька дохідність виробництва стримує його модернізацію, впровадження нових технологій, оновлення матеріально-технічної бази. Інвестиції на розвиток соціальної сфери села нині становлять лише 7,6 млрд грн, що набагато нижче потреби в них.

Для того, щоб сільське господарство в нашій країні розвивалось потрібні суттєві зміни у ціновій політиці. Сільському господарству потрібні

стабільні ціни, орієнтуючись на які фермери могли б визначати оптимальний обсяг виробництва продукції. Ціновий механізм повинен стати головною ланкою постреформованого аграрного виробництва.

Необхідно звернути увагу на розвиток фермерських господарств. Як ніколи актуальним є запровадження заходів, які б сприяли збільшенню кількості такого виду господарств, адже за даними статистики, в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості фермерств. А в Житомирській області їх кількість зменшилась на 20% у 2011 році в порівнянні з 2012 роком. Найважливішою проблемою у створенні фермерських господарств є відсутність стартового капіталу, на основі якого можна було б побудувати ефективно функціонуюче виробництво.

Сьогодні фінансово-економічна підтримка аграрного сектора здійснюється переважно через комплекс програм, кожна з яких має на меті підвищення ефективності виробництва та дохідності товаровиробника. При цьому, через брак коштів Державного бюджету України, ця підтримка на 80 % здійснюється за рахунок сприятливої податкової політики, що є непрямою формою субсидіювання галузі.

Значним бар'єром для успішного розвитку і функціонування аграрного сектору в Україні є недосконалість нормативно-правових актів щодо аграрної політики держави. Тому їх необхідно переглянути і сформувати правову базу, яка б захищала інтереси виробників сільськогосподарської продукції [1].

Значну роль повинна відігравати інноваційна діяльність. Пріоритетним напрямом інноваційної діяльності в аграрному секторі є впровадження найбільш перспективних агротехнологій і на цій основі підвищення продуктивності виробництва з метою зниження витрат на одиницю продукції та зміцнення її конкурентоспроможності на внутрішньому і світовому ринках.

Отже, незважаючи на проблеми, які притаманні сучасному етапу розвитку сільськогосподарського виробництва, Україна повинна розвивати

виробничі потужності сільського господарства, щоб у найближчі декілька років наша сільськогосподарська продукція могла вийти на світовий ринок і конкурувати з продукцією інших розвинутих країн світу.

Список використаних джерел

1. Сергеев С.С. Производственные мощности и производственный потенциал сельскохозяйственных предприятий // Вестник сельскохозяйственной науки. – 2008. – №4. – С. 14-19

2. Статистичні дані по сільськогосподарським підприємствам. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СВИНАРСТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Макух І.В., студентка 4 курсу
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (м. Львів)

Розвиток галузі свинарства розглядається як один з пріоритетних, що дозволяє порівняно швидко за рахунок інвестицій забезпечити продовольчу безпеку на внутрішньому ринку і одержати додаткові конкурентні переваги для збуту в країнах СНД. Проте неефективне використання факторів виробництва в малих та середніх виробників зумовив збитковість виробництва продукції свинарства в Україні. Згідно Даних Державної служби статистики України, майже три-чверті підприємств в галузі свинарства (72%) були збитковими в 2011 р. Хоча рівень збитковості підприємств галузі становив в середньому (-3,7%), потужні вертикально-інтегровані структури, що мали доступ до капіталу та технологій, наприклад

ПАТ “Даноша” (Івано-Франківська обл.), ТОВ “Галичина-Захід” (Львівська обл.), ПАТ “Ковель-Агро-Альянс” (Волинська обл.) забезпечували більш ефективне сполучення факторів виробництва. Наприклад, прибуток ПАТ “Даноша” в 2011 р. становив 133 млн. грн.

Економічні проблем розвитку підприємств галузі свинарства в Україні широко досліджувалися у працях провідних науковців, зокрема П.С. Березівського, В.П. Ситника, І.Н. Топіхи, С.М. Приліпка, Б.Б. Батюка, І.В. Свиноуса та інших. Увага розвитку промислового свинарства приділяється на численних спеціалізованих виставках в Україні, зокрема “Агро-2010” та “Агро-2011”, де демонструють сучасні технологічні досягнення в галузі, зокрема системи утримання та годівлі.

Мета статті полягає у визначенні комплексу організаційно-економічних заходів орієнтованих на підвищення економічної ефективності виробництва продукції галуззю свинарства в сільськогосподарських підприємствах України.

Ефективний розвиток підприємств галузі значною мірою залежить від забезпечення сталими за якістю та збалансованими за раціонами кормами, основним компонентом яких є зернові культури. Ціна на зернові культури, що формують структуру раціону для виробництва повноцінних кормосумішей у свинарстві останні три роки в Україні залишається достатньо стабільною. Проте розвиток галузі залежить, значною мірою, від швидкості впровадження досягнень науково-технологічно-технічного прогресу, що істотно впливає на конкурентні переваги індустріальних виробників свинини [1].

В табл.1 наведені окремі показники ефективності виробництва продукції свинарства в сільськогосподарських підприємствах України. Дані табл. 1 свідчать, що середньодобові прирости і затрати кормів на 1 кг приросту в збиткових підприємства майже в 2,3 разу нижчі ніж у високоприбуткових виробників. Проте остання група виробників, що

забезпечують високий вихід поросят на 100 основних свиноматок, утримує лише 4,4 % загального поголів'я.

Таблиця 1

Групування підприємств галузі свинарства за рівнем економічної ефективності виробництва продукції в Україні в 2011 р.

Середнє значення показників ефективності	Група I	Група II	Група III	III група + / - до I групи
	Збиткові	Прибуткові	Високо-прибуткові	
Частка в обсязі реалізації, %	78,2	15,3	6,5	-71,7
Частка в чисельності поголів'я , %	81,8	13,8	4,4	-77,4
Середньодобові прирости, г	283	417	665	+382
Вихід поросят на 100 основних свиноматок за рік, гол.	1484	1738	2652	+1168
Затрати кормів на 1 кг приросту, кг к.од.	5,83	4,8	2,49	-3,34
Повна собівартість 1 ц м'яса, грн.	1480,4	1286,9	986,3	-494,1
Ціна реализації 1 ц м'яса, грн.	1337,0	1402,6	1604,0	+267
Прибуток (збиток) на 1 ц м'яса, грн.	-143,4	115,7	617,7	+761,1
Рівень рентабельності (збитковості) виробництва, %	-9,7	9,0	62,6	+72,3 п

Джерело: Складено на основі даних стат. збірників.: "Тваринництво України" за 2011 р. "Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах" за 2011 р.

Відомо, що фактор генетичного потенціалу впливає на реалізацію продуктивного потенціал у свинарстві на 25 %, а годівля – майже на 60 %.

Державна підтримка виробників свинини Україні в останні три роки несистемна, а її надання не впливає на прийняття інвестиційних рішень щодо модернізації [2]. Проте державна підтримка підприємствам у галузі свинарства надається переважно у формі повернення підприємству частини ПДВ і спрощеного оподаткування при сплаті єдиного сільськогосподарського податку. У 2011 р. видатки державного бюджету на дотації виробникам свинини порівняно з 2009 р. зменшилися в 5,4 разу. Стимули виробників акцентувати увагу на фактор покращення генетичного потенціалу стада для більшості виробників актуальний і декларується галузевим міністерством, проте фактично державою не стимулюється.

На думку авторів, з метою підвищення економічної ефективності виробництва в галузі свинарства необхідно реалізувати комплекс заходів з організації системи кормовиробництва на підприємствах методом екструдування кормів, модернізації систем клімат-контролю та організації альтернативних систем теплозабезпечення тваринницьких комплексів шляхом переробки відходів тваринництва у біогазових установках.

Список використаних джерел

1. Топіха І. Сучасний стан та основні шляхи розвитку галузі свинарства Миколаївської області / І. Топіха, А. Кидюк // Вісник аграрної науки Причорномор´я. – 2010. – Вип. 4(57). – С.19-23.

2. Батюк Б.Б. Ефективне функціонування та розвиток підприємств з виробництва свинини [Текст]: монографія / Батюк Б.Б., Минів Р.М., Гірняк К.М. – Львів: Сполом, 2011. – 184 с.

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ

Макух Ю.В., студент 4 курсу
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького (м. Львів)

Сталий розвиток аграрного сектору і сільських територій більшості європейських країн тісно пов'язаний з розвитком кооперації, що особливо активізувався після прийняття Спільної аграрної політики ЄС ще у 1957 році. На даний час сільськогосподарські кооперативи дозволяють забезпечувати постійну модернізацію виробництва в фермерських господарствах.

Проблемні питання розвитку сільськогосподарської кооперації знайшли широке висвітлення у наукових працях вітчизняних науковців,

зокрема Ю. О. Лупенка, П.Т. Саблука, М.Й. Маліка, В.В. Зіновчука, Л.В. Молдаван, П.С. Березівського, П.М. Музики та інших. Крім того, важлива увага розвитку кооперації приділялася у працях провідних громадських діячів в Західній Україні, зокрема І. Франка, Є. Олесницького, Є. Храпливого та Митрополита А. Шептицького, а також інших відомих діячів товариства “Просвіта”.

Мета статті полягає в дослідженні сучасного стану і тенденцій розвитку сільськогосподарської кооперації в Карпатському регіоні України.

Карпатський регіон України охоплює територію Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської та Чернівецької областей. Розвиток сільського господарства в регіоні традиційно орієнтувався на домінуючу спеціалізацію в галузях тваринництва з часів Австро-угорської імперії і до початку 1991 року. Проте невдалі реформи другої половини 1990-х років і непослідовність в їх проведенні в перші п’ять років на початку XXI ст. зумовили втрату домінуючого напряму в тваринництві. Складні економічні процеси зумовили практично повне руйнування мережі споживчої кооперації сільських територій, а окремі підприємства вже не забезпечують системну закупівлю аграрної продукції. Крім того в окремих областях поширилося вирощування монокультури орієнтованої на експорт рослинницької продукції, а низькорентабельні галузі тваринництва поступово занепали [1].

Сільськогосподарські кооперативи відносяться в Європі до контрольованих фермерством напрямів бізнесу. В даному випадку фермери контролюють діяльність кооперативу загалом, проте не в напрямі одержання виключної вигоди для індивідуального члена, а загалом для групи виробників. Динаміку розвитку виробничих кооперативів в Україні наведено в табл.1.

Наведена в табл. 1. інформація свідчить, що кількість виробничих кооперативів за аналізований період в Україні зменшилася майже на 40 %.

Таблиця 1

Динаміка розвитку виробничих кооперативів в Україні в 2005-2011 рр.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 р. у % до 2005 р.
Виробничий кооператив	1521	1373	1262	1101	1001	952	905	59,5

Джерело: складено автором на основі даних статистичного збірника "Україна в цифрах 2011".

Кількість сільськогосподарських кооперативів, функціонуючих в Карпатському регіоні недостатня для забезпечення навіть простого відтворення, особливо в галузях молочного скотарства, картоплярства, овочівництва і плодівництва, в яких провідним виробником залишаються в регіоні малі виробничі агроформування (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за напрямами спеціалізації в Карпатському регіоні України (на 01.06.2012 р.)

	Всього	Молочарські	М'ясні	Плодо-овочеві	Зернові	З обробітку та збору урожаю	Інші
Україна	562	181	21	54	26	120	153
Закарпатська	4	2	-	1	1	-	-
Івано-Франківська	60	8	4	18	1	27	2
Львівська	17	6	2	3	1	5	-
Чернівецька	11	2	-	-	-	9	6
Всього в регіоні	92	18	6	22	3	41	8
Карпатський регіон у % до України	16,3	9,9	28,5	40,7	11,5	34,1	5,2

Джерело: складено на основі даних Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Наведені в табл. 2 свідчать, що в регіоні зосереджено майже 41 % від загальної кількості обслуговуючих кооперативів в галузі плодо-овочевої

продукції та третина суб'єктів, що надають послуги з обробітку ґрунту та збору урожаю. Проте кількість молочарських кооперативів в регіоні недостатня, що зумовлює залежність окремих областей від імпорту продуктів тваринництва з Польщі та Білорусі і обмежує експорт через недостатню високу якість молока.

Стратегічні напрями розвитку кооперації в аграрному секторі Карпатського регіону, на нашу думку, повинні передбачати :

1. Пошук лідерів в сільських громадах, які готові ініціювати створення кооперативу.

2. Вироблення єдиних узгоджених алгоритмів підтримки діяльності кооперативів в регіоні органами державної влади.

3. Створення міжрегіональної координаційної ради з діяльності сільськогосподарських кооперативів за напрямами спеціалізації.

4. Реалізацію з зарубіжними партнерами з ЄС в межах єврорегіонів транскордонних проектів в АПК.

Список використаних джерел

1. Зіновчук В.В. Економіко-правові аспекти розбудови кооперативного руху в сільському господарстві / В.В. Зіновчук // Вісник Львівської комерційної академії. — Серія економічна, вип. 6. — Львів: Коопосвіта, 1999. — С. 62-67.

ІННОВАЦІЙНИЙ ПРОЦЕС В АПК

О.М. Мужеляк, студентка
Миколаївський національний аграрний університет

Розглянуто особливості формування інноваційного потенціалу підприємств агропромислового сектору виробництва в сучасних умовах

господарювання. Визначення необхідності використання інновацій у сільському господарстві, отримання належної фінансової підтримки та розвитку інноваційної діяльності у всіх сферах агропромислового виробництва сприятиме соціально–економічному розвитку України, як аграрної держави.

Дослідити сутність інновацій та інноваційного потенціалу в сфері агропромислового виробництва, аналіз особливостей інноваційної діяльності в галузях агропромислового виробництва з метою визначення підходів до ефективного управління ними.

Питанням розвитку агропромислового комплексу присвячені роботи багатьох вчених–економістів, чільне місце серед них посідають праці: Бакая С. С., Бойка В. І., Кісіля М. І., Коденської М.Ю., Лукінова І.І., Лобаса М.Г., Овсянікова О.В., Пасхавера Б.Й., Перегуди В.Л., Саблука П.Т., Сіренко Н.М., Сторожука О.О., Червена І. І.,Шпикуляка О.Г. та ін.

Інноваційний процес в АПК–це постійний, безперервний процес перетворення окремих технічних, технологічних, агрохімічних, біологічних та організаційно–економічних ідей і наукових варіантів вирішення певного практичного завдання з метою переходу галузей та підприємств АПК на якісно новий рівень виробничого процесу.

Нині більшість вітчизняних агропідприємств неспроможні виробляти високоякісну й конкурентоспроможну продукцію. Це є результатом таких негативних явищ як: застарілий машинно-тракторний парк, диспаритет цін на продукцію промисловості і сільського господарства, постійне зростання цін на паливо–мастильні матеріали, недосконала кредитно–фінансова система і законодавча база, обмеженість інформаційних ресурсів, втрата висококваліфікованих працівників тощо [2].

Загалом Україна має потенційні можливості для успішного здійснення інноваційної діяльності, однак на рівні держави необхідно виконати ряд заходів:

– забезпечити стабільну економічну ситуацію в країні для залучення інвестицій в агропромисловий комплекс;

– надати пільги підприємствам, які створюють інноваційний продукт, що дозволить збільшити фінансові ресурси для реалізації інноваційної програми підприємства;

– зорієнтувати фінансово-кредитні установи на надання кредитів підприємствам, що займаються інноваційною діяльністю.

Агро інновація – це інновація, реалізована в аграрній сфері. Основним ініціатором агроінновацій для сільського господарства є мережа науково-дослідних установ НААН та Міністерства аграрної політики та продовольства України. В сільському господарстві розробка інновацій і їх впровадження пов'язано переважно з новими сортами рослин, виведенням нових порід тварин, нової техніки, новими ресурсозберігаючими технологіями, застосування яких, у більшості випадків, змінює характерні властивості сільськогосподарської продукції, що виробляється, але не призводять до появи нових видів продукції. [1].

Інноваційний потенціал – здатність до зміни, покращання, прогресу, це джерело розвитку. Якщо розглядати більш ширше, то це здатність господарства чи суб’єкта господарювання робити нову, науковомістку продукцію, що відповідає вимогам ринку.

Інноваційний розвиток визначається впливом різноманітних факторів. Технологічне і технічне переозброєння агропромислового виробництва в сучасних умовах є ключовою проблемою забезпечення продовольчої безпеки України. Тільки створення й освоєння нової техніки і машинних технологій дозволить підняти якість і конкурентоздатність вітчизняної сільгосппродукції.

Головним пріоритетом науково–технічної та інноваційної політики в АПК повинна стати державна підтримка фундаментальної і прикладної науки з орієнтацією на впровадження наукових розробок. Кінцева мета аграрної науки –це підвищення ефективності сільського господарства.

Програми інноваційної діяльності АПК сприятимуть формуванню механізмів розвитку й управління інноваціями; оцінюватимуть важливі для регіону інноваційні проектів і сприятимуть пошуку інвесторів, які побажають взяти участь у реалізації проектів; визначатимуть пріоритети інноваційної діяльності та здійснюватимуть координування розповсюдження знань щодо інновацій в АПК.

Список використаних джерел

1. Грабовська І.В. Сучасні аспекти мотивації і стимулювання праці науково-технічних кадрів в інноваційній сфері / І.В.Грабовська // Вісник Хмельницького національного університету, 2008. - №2. - Т.1. - С.169-173.

2. Дорошко О.О. Особливості інноваційного розвитку України / О. О. Дорошко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 5. – С. 21–24.

3. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / [Саблук П.Т., Кісіль М.І., Коденська М.Ю. та ін.] ; за ред. М.І. Кісіля, М.Ю. Коденської. – К. : ННЦ ІАЕ, 2005. – 478 с.

НАПРЯМКИ ПОЛІПШЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Пастух О. М. студентка гр. Е 5/4

Миколаївський національний аграрний університет

В умовах ринкових відносин особливої актуальності набуває питання підвищення економічної ефективності використання основних виробничих фондів. Аграрним підприємствам важливо знати, якою ціною виробляється валовий продукт, скільки авансованих засобів, у тому числі основних фондів, брало участь у його створенні.

Поліпшення використання основних виробничих фондів означає, що за тієї самої їх величини збільшується виробництво продукції, зростає маса чистого прибутку або коли темпи збільшення цих видів ефекту випереджають подальше підвищення фондооснащеності виробництва.

При цьому це позначається на зниженні собівартості виготовлюваних виробів за рахунок економії на умовно-постійних витратах, а в кінцевому підсумку дає змогу збільшити прибуток підприємств та підвищити рентабельність їх діяльності.

Ефективність використання основних виробничих фондів та їх вплив на кінцеві результати виробництва значно залежать від характеру руху цих фондів як авансованої вартості в умовах конкретного підприємства, а також від їх фізичного стану.

Важливе значення при поліпшенні використання основних засобів в аграрних підприємствах мають соціальні, технічні та організаційні фактори [1].

Серед напрямів підвищення ефективності використання основних засобів на підприємствах важливе значення повинно надаватися насамперед таким, які спрямовані на підвищення змінності роботи устаткування, яке є важливим фактором зростання обсягів виробництва продукції і підвищення ефективності використання основних засобів. У зв'язку з цим, на підприємствах необхідно домагатися оптимальної структури складових засобів праці, досягнення пропорцій між робочою силою і відповідними видами машин і устаткування, тобто повинна зростати питома вага прогресивного нового устаткування, удосконалюватись організація функціонування виробничої інфраструктури, що сприятиме поліпшенню технічного обслуговування основних підрозділів підприємства, перерозподілу працюючих в його межах, вивільненню робітників в допоміжних виробництвах і залучення їх після відповідної підготовки до роботи в основних цехах, щоб підвищити змінність наявного у них устаткування.

Особливе значення для поліпшення використання основних виробничих фондів і підвищення ефективності виробництва має застосування нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, утримання худоби і переробки сільськогосподарської сировини. Необхідно поглиблювати спеціалізацію і комбінування виробництва, впроваджувати прогресивні форми організації й оплати праці, підвищувати кваліфікацію кадрів та їх відповідальність за раціональне використання закріпленої за ними техніки [2].

Отже, виходячи із вищезазначеного, можемо виділити такі основні напрямки поліпшення використання основних засобів:

- підвищення змінності роботи устаткування;

- своєчасне використатися досягнень науково-технічного прогресу у фондоутворюючих галузях АПК;

- вдосконалення структури основних виробничих фондів;

- застосування нових технологій вирощування сільськогосподарських культур, утримання худоби і переробки сільськогосподарської сировини;

- розвиток міжгосподарського використання технічних засобів, які є одноосібною чи спільною власністю.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Продуктивність праці аграрних підприємств / Андрійчук В. Г. // Економіка АПК. — 2002. — № 9. — С. 269 — 275.

2. Економіка сільського господарства: Навч. посібник / [Збарський В.К., Мацибора В. І., Чалий А. А. та ін.] ; За ред. В.К. Збарського і В. І. Мацибори. — К. : Каравела, 2009. — С. 46 — 49.

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

ПИЛИПЕНКО Т.В., к.е.н., асистент

Миколаївський національний аграрний університет

Сталий розвиток як концепція, передбачає забезпечення балансу між вирішенням соціально-економічних проблем і збереженням навколишнього середовища, задоволенням життєвих потреб відповідно до норм здорового способу життя, а також збереження можливості задоволення таких потреб майбутніми поколіннями. У такому контексті сталий розвиток економіки слід розуміти як розвиток господарства в широкому сенсі цього слова, тобто сукупності всіх засобів, предметів, речей, субстанцій матеріального і духовного характеру, які використовуються людьми в цілях забезпечення умов життя, задоволення потреб при збереженні можливості відтворення життя людей, підтримки і поліпшення їх умов існування. Найважливіше завдання формування сталого розвитку економіки АПК полягає у досягненні високого рівня економічної ефективності виробництва з урахуванням екологічних можливостей біосфери [1].

Дослідженню проблем стійкого розвитку економіки присвячено багато робіт вітчизняних і зарубіжних вчених: Л.И. Гурьянова, М.А. Федотов, Ю.К. Беляев, В.М. Баутин, В.И. Комаров, А.В. Петриков, И.Г. Ушачьов та ін. При цьому вивчення явища стійкості, уточнення поняття сталого розвитку, його взаємозв'язку з проблемами окремих територій і галузей залишається одним з найактуальніших завдань економічної теорії. Вирішення цієї задачі дозволить на державному, регіональному та галузевому рівнях сформулювати параметри системи державного регулювання, що відповідають сучасному ринковому середовищу та специфіці регіону.

Концепція сталого розвитку сільського господарства полягає у формуванні ефективного конкурентоспроможного регіонального АПК та його провідних галузей сільського господарства з метою підвищення соціально-економічного розвитку сільських територій, рівня доходів та якості життя на селі.

Стратегія сталого розвитку підприємств АПК повинна виходити з реалій нинішньої політичної, економічної та соціальної ситуації в Україні, спиратися на наявний науково-технічний потенціал країни, діючу законодавчу базу і ставити завдання з урахуванням їх пріоритету в рамках розвитку економічної інфраструктури держави та вимог вітчизняного ринку. Це обумовлює необхідність обліку і контролю над забезпеченням екологічної безпеки і природних процесів у системі економічного впливу та сучасних досягнень в економіці.

У сучасній економічній літературі поняття економічної стійкості підприємств розглядається як стан динамічного розвитку господарюючого суб'єкта, що характеризують його соціально-економічні параметри при будь-яких збуреннях зовнішнього і внутрішнього середовища зберігають положення економічної рівноваги на певному рівні [2].

В основному поняття економічної стійкості асоціюють з фінансовою стійкістю. Але необхідно звернути увагу, що основним чинником, який їх розділяє, є екологічна складова. На основі зазначеного концептуального підходу, стійкість сільськогосподарських підприємств, нами розглядається як такий розвиток економіки сільського господарства, який дозволяє, з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, забезпечити інтенсифікацію виробництва, при мінімальних коливаннях від рівноважного рівня, лага часу по роках і сезонах з метою: задоволення попиту на продукцію аграрного сектору; забезпечення розширеного відтворення, зростання рівня і якості життя населення; підтримання екологічної безпеки.

Стійке економічне зростання – позитивна динаміка економічних показників без значних коливань в їх значеннях протягом тривалого періоду часу, при зростанні цих показників постійними і пропорційними темпами.

Так для формування стійкого економічного розвитку сільськогосподарських підприємств найбільш значущим є забезпечення достатнього рівня економічної ефективності виробництва з урахуванням екологічної ємності екосистеми. Інакше кажучи досягнення бажаних економічних результатів не за рахунок екологічної складової, а на основі широкого впровадження досягнень науково-технічного прогресу, раціонального використання виробничих ресурсів з дотриманням екологічних нормативів та вимог при виробництві, переробці, зберіганні та споживанні продукції, комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання земельних ресурсів, на основі розробки і реалізації адаптивних технологій вирощування сільськогосподарських культур, введення на зрошуваних землях більш ефективних сівозмін і т.д.

Таким чином розглядаючи питання економічної стійкості сільськогосподарських підприємств в контексті сталого розвитку необхідно звернути увагу на те, що здатність економічної системи не відхилятися від свого стану при різних зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих впливах за рахунок ефективного формування і використання фінансових, виробничих і організаційних механізмів [3] повинна узгоджуватись з можливостями біосфери.

Список використаних джерел

1. Щербенко Е. В. Механизмы устойчивого развития экономики отрясли [Електронний ресурс] / Е.В. Щербенко // Проблемы современной экономики. — 2008. — № 3(27). — Режим доступу до журн. : http://www.m-economy.ru /issue.php?num=27#37

2. Гурьянова Л.И. Факторы устойчивого развития агропромышленного комплекса / Л.И. Гурьянова // Вестник экономики, права и социологии. — 2007. — № 2. — С. 21—26.

3. Фещур Р.В. Економічна стійкість підприємства – становлення понятійного базису / Фещур Р.В., Х.С. Баранівська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". — 2010. — № 681. — С. 284—290.

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Піскор С.М., студент групи ЗЕД 5/2

Миколаївський національний аграрний університет

Ринкова конкуренція змушує формувати і підтримувати конкурентні переваги аграрного товаровиробника для забезпечення конкурентоспроможності підприємства у сегменті ринку, де воно працює. Іншими словами для підвищення конкурентоспроможності необхідно формувати власні конкурентні переваги.

Метою роботи є дослідження теоретичних основ управлінняформуванням конкурентних переваг аграрних товаровиробників та визначення механізмів їхпрактичної реалізації.

У своїх дослідженнях вітчизнянівчені аналізують різні аспектизабезпечення конкурентних переваг підприємств.Проте в сучасній економічній літературі не існуєєдиного підходу до формування механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємств, атакож відсутні теоретичні розробки, які б враховували

особливості досягнення конкурентних перевагпідприємствами різних галузей. Саме томувагомогозначення набуває вирішення цієї проблеми безпосередньо нарівні підприємств окремих галузей.

Практично всі дослідники теорії конкуренції і конкурентоспроможності займаються питанням пошуку ефективних механізмівуправління, щосприяли б швидкому реагуванню господарського суб'єкта на змінузовнішнього івнутрішнього середовища і адаптації до нових умов. Різним аспектам теорії і практикиконкурентоспроможності як елемента управління діяльністю підприємства присвячені роботиІ. Ансоффа, Дж. Блайта, Д. Джоббера, П. Дойля, Дж. Еванса, Ф. Котлера, М. Портера, А. Стрікленда, А. Томпсона та ін. Зважаючи на те, що конкурентоспроможність певного об'єкта визначається наявністю у нього конкурентних переваг, вважаю за доцільне більш детально їх розглянути:

В.Д. Маркова і С.А. Кузнєцова називають конкурентною перевагою положення підприємства на ринку, яке дозволяє йому переборювати сили конкуренції та приваблювати покупців [1]. За А.В. Войчаком, Р.П. Камишніковим конкурентні переваги – це характеристики або властивості, які забезпечують підприємству перевагу над прямими конкурентами [2]. У О. Зозульова конкурентні переваги трактуються як сукупність заходів, спрямованих на вдосконалення власної діяльності, безпосереднє послаблення конкурентів і вплив на зміну ринкового середовища [3].

Проаналізувавши наведені трактування категорії «конкурентні переваги» та врахувавши специфіку визначив, що конкурентна перевага аграрних підприємств - це здатність підприємства якнайкраще застосувати свої обмежені ресурси, досягаючи більш стійкого і тривалого положення на ринку, ніж конкуренти.

Знання факторів, які забезпечують конкурентні переваги, є важливим моментом для управління їх формуванням. Так, Ж. Ламбен виділяє три групи

факторів [4]: висока якість, яка своєю відмінністю змушує ринок платити більш високу ціну, що забезпечує підприємству підвищену ринковувладу; нижчі витрати за рахунок високої продуктивності праці, що впливає на прибутковість підприємства; унікальність продукції для споживачів за рахунок особливої технології, що забезпечує підприємству стійкість його конкурентних переваг.

Управління конкурентними перевагами передбачає інтеграцію зусиль всіх функціональних сфер діяльності для досягнення цілей підприємства. Такий підхід розглядає вирішення задачі управління конкурентними перевагами як найважливішу складову вирішення проблеми ефективного функціонування і розвитку підприємства. Тому необхідно використовувати принцип системності при побудові концептуальної моделі управління конкурентними перевагами підприємства.

Загалом, управління формуванням конкурентних переваг аграрнихпідприємств повинно передбачати, залежно від стадії економічного розвитку, виконання наступних завдань:

– аналіз і прогнозування конкурентних переваг на конкретній стадії економічного розвитку аграрногопідприємства та факторів їх досягнення;

– зосередження уваги на слабких сторонах і пошуку нових конкурентних переваг, виходячи заналізу слабких і сильних сторін підприємства;

– фокусування конкурентних переваг на досягнення стратегічних цілей функціонування аграрного підприємства.

Отже, управління формуванням конкурентних переваг повною мірою залежить від ступеня адаптивності і гнучкості системи управління підприємства до змін внутрішнього і зовнішнього середовищ. Відповідно до цього при управлінні конкурентними перевагами аграрного підприємства необхідно використовувати ситуаційний підхід, який враховує ситуацію, що склалася на підприємстві, й особливості умов зовнішнього середовища, а

також динамічний підхід, який дозволяє дати адекватну оцінку процесам формування і розвитку конкурентних переваг аграрного підприємства.

Список використаних джерел

1. Маркова В.Д. Стратегический менеджмент. Курс лекций / В.Д. Маркова. С. А Кузнецова. – М.: ИНФГА-М: Новосибирск: Сибирское соглашение, 2000. – 288 с.

2. Войчак А.В. Конкурентні переваги підприємства: сутність і класифікація / А.В. Войчак,Р.В. Камишніков // Маркетинг в Україні. – 2005. – №2. – С. 50-53.

3. Зозулев А. Об усилении конкурентных преимуществ предприятия / А. Зозулев // ЭкономикаУкраины. – 2003. – №8. – С. 33-38.

4. Ламбен Ж. Ж. Стратегический маркетинг: Европейская перспектива / Ж.Ж. Ламбен. – СПб.:Наука, 1996. – 870 с.

СУТНІСТЬ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Платовська К.Г., студентка групи ЗЕ-6/3
Миколаївський національний аграрний університет

Слід зауважити, що процес інтенсифікації сільськогосподарського виробництва, його динаміка та економічна сутність нині дедалі більше набуває дискусійного характеру. Найбільш поширеним визначенням інтенсифікації, як економічної категорії, було поняття, тлумачення якого зводилось до концентрації матеріально-ресурсних засобів на одиницю земельної площі. Чим вищі обсяги капітальних вкладень з розрахунку на 1 га земельних ділянок, тим вищим має бути рівень інтенсифікації виробництва.

Такий підхід до визначення інтенсифікації як соціально-економічного процесу вважався досить обґрунтованим. Проте при глибшому вивченні цього явища ще в період існування колишнього Радянського Союзу практика розвитку сільськогосподарського виробництва дедалі більше протирічила таким визначенням сутності інтенсифікації, її результативності в аграрній сфері суспільного виробництва. Ці протиріччя виявлялись у тому, що в сільському господарстві капітальні вкладення постійно нарощувались, а адекватного збільшення виходу продукції з гектара посівної площі не спостерігалось. Разом з тим часто не тільки не зростав обсяг сільськогосподарської продукції, а й залишався на одному й тому ж рівні або навіть скорочувався. У зв'язку з цим з'явилась нова термінологія щодо визначення поняття інтенсифікації, якою робилась спроба пояснити невідповідність між капітальними вкладеннями у сільськогосподарське виробництво й обсягами приросту продукції. Почали вживати такі назви цього процесу як "послідовна" і "непослідовна" інтенсифікація, "раціональна" і "нераціональна" інтенсифікація тощо. До визначення інтенсифікації аграрного виробництва почали залучати не тільки капітальні вкладення з розрахунку на гектар земель, а й інші фактори виробництва, які сприяють збільшенню виходу продукції з одиниці земельної площі [1].

Нині в дослідженнях проблеми інтенсифікації сільськогосподарського виробництва дедалі більшого розвитку набуває вивчення процесу збільшення затрат непоновлюваної енергії на кожну додаткову харчову калорію. Як свідчать результати досліджень зарубіжних учених, зокрема Сполучених Штатів Америки, за період з 1950 по 1980 рік урожайність основних сільськогосподарських культур збільшилась у два-три рази, а затрати непоновлюваної енергії – у 10-50 разів [2]. У цій ситуації на перший план висувається проблема інтенсифікації сільськогосподарського виробництва на основі широкого застосування природно-біологічних факторів, впровадження ресурсозберігаючих технологій, поступового переходу де біологічного

землеробства з обмеженим використанням хімічних способів підвищення родючості ґрунту й захисту рослин [3].

Отже, інтенсифікація являє собою такий процес розвитку сільськогосподарського виробництва на розширеній основі, за якого приріст продукції забезпечується за рахунок якісних перетворень виробництва, удосконалення ресурсної бази, технологій, форм організації праці і виробництва. За цих умов основна мета інтенсифікації полягає в нарощуванні обсягів виробництва високоякісної та дешевої продукції, а матеріальною основою виступає збільшення вкладень та інших ресурсів на одиницю земельної площі до оптимального рівня.

Список використаних джерел

1. Вітков М. С. До теоретичних і методологічних засад інтенсифікації аграрного виробництва / Вітков М. С. // Економіка АПК. – 2004. - №11. – С. 33-37.

2. Діброва А.Д. Аграрна політика США: тенденції розвитку та уроки для України / Діброва А.Д. // Економіка АПК. – 2007. - №6. – С. 127-133.

3. Дергач І. В. Пріоритети розвитку інтенсифікації сільського господарства / Дергач І. В. // Економіка АПК. — 2006. - № 7. — С.78-81.

ПРОБЛЕМИ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В ПЕРІОД ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Притиковський В., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Командно-адміністративна система призвела економіку України до катастрофічного стану та затяжної економічної кризи. З усіх галузей народного господарства ця криза найбільш гостро позначилася на

агропромисловому комплексі (АПК), у першу чергу на сільському господарстві, до якого, незважаючи на прийняті нормативні документи про пріоритетність розвитку села, сформувалося ставлення як до "вторинної галузі".

Уже в кінці 80-х - на початку 90-х років XX століття було обґрунтовано необхідність економічних перетворень економіки України та її агропромислового комплексу, зокрема, сформульовано поняття ринкової системи й економічного механізму, визначено складові останнього, властивості перехідного періоду та особливості країни. У міру того, як формувався новий тип економіки, змінювались форми управління нею.

Перехід до ринкових відносин ставить жорсткі вимоги перед усіма галузями агропромислового комплексу, і в першу чергу перед зернопродуктовим підкомплексом, який є основою функціонування всієї аграрної галузі. Особливістю економічних перетворень є створення нових форм господарських зв'язків між підприємствами суміжних галузей, зміна співвідношення різних форм власності. Ринок передбачає конкуренцію між товаровиробниками, у якій перемагають ті, що виробляють продукцію вищої якості, ширшого асортименту та привабливішого зовнішнього вигляду. Тому перед підприємствами АПК стоїть завдання не тільки виростити сільськогосподарську сировину, а й якісно її переробити, розфасувати і довести до споживача у конкурентоспроможному порівняно з відомими зарубіжними фірмами вигляді.

Головною передумовою формування зернопродуктового підкомплексу є те, що сукупність процесів виробництва, заготівлі, транспортування, переробки зерна переростає у цілісну систему, функціонування елементів якої підпорядковане єдиній меті - виробництву кінцевих продовольчих продуктів.

Зернопродуктовий підкомплекс формується за такими принципами:

- орієнтація на задоволення потреб населення в хлібопродуктах;

- узгодження економічних інтересів підприємств-партнерів на основі застосування ринкових важелів, таких як цінеі, попит і пропозиція, конкуренція;
- багатоукладність форм господарювання;
- створення нової системи збуту зерна та зернопродуктів на засадах товарно-грошових відносин.

Характерною особливістю зернопродуктового підкомплексу є різноманітність видів кінцевих продуктів. Кінцеву продукцію зернопродуктового підкомплексу можна розглядати у двох аспектах: перший - як продукти харчування із зерна: борошно, крупи, хліб, хлібобулочні та макаронні вироби і т. ін., що потрапляють через торговельну мережу до кінцевого споживача - населення; другий - як товарна продукція кожної складової галузі підкомплексу, що зв'язує підприємства різних галузей технологічним ланцюгом. Наприклад, вирощене у сільськогосподарському підприємстві зерно потрапляє на елеватор або хлібоприймальний пункт (ХПП), де провадиться його доробка та зберігання, потім борошномельний цех отримує з нього борошно, яке, у свою чергу, направляється на хлібопечення або зберігається на реалізаційній базі та через торговельну мережу потрапляє до населення.

Таким чином, зернопродуктовий підкомплекс є центральним ланцюгом аграрного виробництва і вирішення його проблем може стати основою підвищення ефективності всього сільського господарства

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ІНВЕСТИЦІЙНУ ПРИВАБЛИВІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Пташинська М.В., магістр

Миколаївський національний аграрний університет

Забезпечення сталого економічного розвитку господарства є неможливим без модернізації засобів виробництва, впровадження сучасних технологій та нової техніки. Для цього необхідні значні інвестиції, яких на сьогодні вкрай не вистачає, насамперед, через низьку інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств. Важливим етапом формування останньої є визначення факторів впливу на неї та їх класифікація.

Дослідження питання інвестиційної привабливості підприємств аграрного сектора та факторів впливу ії формування знайшли відображення у працях Ю.В. Буднікової, І.І. Віннічeнка, О.І. Гуторова та інших вчених.

Для покращення своїх позицій та здатності конкурувати на ринку, одним із основних завдань підприємства є підвищення його інвестиційної привабливості як для вітчизняних, так і іноземних інвесторів. На нашу думку, інвестиційна привабливість – це сукупність факторів, аналіз яких вказує на можливість вкладання коштів в той чи інший об’єкт і отримання певного ефекту від здійсненої операції.

Ґрунтуючись на результатах досліджень, нами встановлено найбільш вагомі чинники, що впливають на створення інвестиційно привабливого іміджу аграрних підприємств. Їх доцільно поділити на дві групи: зовнішні (впливають в однаковій мірі на всі аграрні підприємства) та внутрішні (залежать від діяльності окремого підприємства).

Зовнішні фактори впливу на інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств поділяють на:

1) загальнодержавні – наявність чіткої стратегії реформування земельних відноси; неврегульованість питання купівлі-продажу сільськогосподарських земель, призначення на фоні низького ступеня захисту інвестиційних ризиків; рівень сприятливості податкового середовища та фінансової системи; втручання владних структур у вирішення аграрних проблем; стан нормативно-правової бази, що регулює економічну діяльність;

2) фактори банківської системи – лояльність кредитування аграрних підприємств; гарантії з боку держави у питаннях гарантування повернення інвестицій; наявність конструктивних пропозицій у випадку фінансування аграрних підприємств.

Серед внутрішніх чинників, що визначають інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств слід виділити:

1) активність підприємств у питаннях залучення інвестицій – компетентність керівників та менеджерів у питання формування інвестиційної привабливості власних підприємств; рівень інформованості керівників підприємств про потенційних інвесторів; рівень інформованості інвесторів про аграрні підприємства;

2) внутрішні проблеми аграрних підприємств – забезпеченість та рівень зносу основних засобів; рівень забезпеченості внутрішніми інвестиційними ресурсами; дотримання технології виробництва продукції; рівень спеціалізації підприємства.

Вагомими чинниками впливу на інвестиційну привабливість сільськогосподарських підприємств в нинішніх умовах господарювання є: розмір та потенціал ринку; конкуренція; бар'єри входження та виходу підприємств з галузі; взаємовідносини з постачальниками; технологічні та соціальні фактори; політико-правове, економічне та соціально-культурне середовище; економічна розвиненість; інвестиційна інфраструктура; демографічна структура; наявність специфічних ризиків.

На нашу думку основними факторами і резервами підвищення інвестиційної привабливості аграрних підприємств є:

- підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві;

- зростання якості управління кредиторською й дебіторською заборгованістю;

- ріст ефективності використання оборотних коштів;

- удосконалення управління прибутком підприємства;

- запровадження маркетингових заходів та управління якістю;

- підвищення ефективності управління ціноутворенням на продукцію підприємства;

- зростання ефективності діяльності підприємства за рахунок впровадження екологічно безпечного обладнання;

- налагодження та якість діяльності внутрішнього аудиту.

Отже, інвестиційна привабливість відіграє вагому роль в активізації інвестиційних процесів.

Список використаних джерел

1. Буднікова Ю.В. Інвестиційна привабливість підприємства та фактори впливу на неї / Ю.В. Буднікова // Інноваційна економіка.— 2010.— №9.— С. 5-9.

2. Вініченко І.І. Інвестиційна привабливість аграрного виробництва регіону / І.І. Вініченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2008. − № 10. – С. 3-5.

3. Гуторов О.І. Оцінка інвестиційної привабливості сільськогосподарських підприємств / О.І. Гуторов, К.М. Крамаренко // Економіка АПК. — 2009.— № 10.— С. 69-73.

ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Радух Н.Б., здобувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

В Україні сільське господарство завжди було і залишається однією з головних галузей матеріальноговиробництва, що має важливе значення для постачання продовольстванаселенню та сировини для промисловості, а дослідження тенденцій розвитку сільськогосподарських підприємств надає можливість виявити не лише сильні, а й слабкі сторони виробничо-господарської процесу і своєчасно вжити заходів щодо їх подолання.

Питаннямидослідження та оцінки ефективного управління діяльністюсільськогосподарських підприємствприсвячено наукові праці та публікації М.Я. Дем'яненка, П.Т. Саблука, П.А. Стецюка, О.Є. Гудзь, В.В. Зіновчука, М.Й. Маліка, П.С. Березівського.

Проаналізувати основні показники діяльності сільськогосподарських підприємств Львівської області для виявлення тенденцій розвитку сільського господарства регіону.

Сільське господарство розвивається в особливих умовах і залежить від великої кількості факторів: сезонність виробництва,природно-кліматичні умови, ціни на сільськогосподарську продукцію і продукцію промислового виробництва, відсоткові ставки за кредит, ставки оподаткування, інфляційні процеси, попит на продукцію.

Дослідження сучасного рівня сільськогосподарського виробництва в Україні показує зростання обсягів виробництва за 2011 рік у рослинництві та практично незмінні обсяги виробництва тваринницької продукції протягом останніх шести років[1].

Таблиця 1

Результати оцінки сільськогосподарського виробництва в Україні та Львівській області, млрд. грн.*

Вид продукції	2009 р.			2010 р.			2011 р.			2011 р. до 20 р., % (+,-	
	Україна	Львів. обл.	частка Львів. обл., %	Україна	Львів. обл.	частка Львів. обл., %	Україна	Львів. обл.	частка Львів. обл., %	Україна	Львів. обл.
Валова	197,9	7,69	3,9	194,9	7,37	3,78	233,7	8,4	3,6	+19,9	+13

продукція сільського господарства											
У розрізі видів діяльності:											
продукція рослинництва	129,9	4,15	3,2	124,5	3,8	3,05	162,4	4,9	3,0	+30,4	+28
продукція тваринництва	68,03	3,55	5,2	70,3	3,5	5,07	71,3	3,5	4,9	+1,32	-2,(
У розрізі виробників:											
сільськогосподарські підприємства	96,3	1,8	1,9	94,1	1,9	1,98	121,1	2,2	1,9	+28,7	+20
господарства населення	101,7	5,9	5,8	100,8	5,5	5,47	112,6	6,2	5,5	+11,8	+11

*дані наведено у постійних цінах 2010 року.

Результатами дослідження підтверджують зростання у 2011 році обсягів виробництва валової продукції сільського господарства не лише у сільськогосподарських підприємствах, а й в господарствах населення. За даними Головного управління статистики у Львівській області частка сільськогосподарських підприємств та господарствнаселення у загальному обсязі виробництва продукції сільського господарства має позитивну тенденцію, так у 2009 році обсяги сільськогосподарського виробництва зросли до 24%, що на 13,6% більше, ніж у 2005 році [2].Важливо зауважити, що господарства населення займають 82,3% узагальному обсязі продукції сільського господарства [3,с.27].Для характеристики ситуації, щосклалася у сільськомугосподарстві регіонунеобхідно провести оцінкукількості сільськогосподарських підприємств та рентабельністьїх діяльності(табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика основних показників діяльності сільськогосподарських підприємств Львівської області за 2009-2011 рр.

Показники	Роки			2011р. до 2009р., %
	2009	2010	2011	
Кількість сільськогосподарських підприємств – всього, одиниць	231	197	204	-11,68
у т. ч. збиткових, одиниць	123	94	71	-42,28
Чистийприбуток, тис.грн.	357578,4	401039,3	388669,7	+8,69
Рівень рентабельності (збитковості) відреалізаціїпродукціїсільськогогосподарства, %	22,4	27,6	21,4	-4,46
Рівень рентабельності (збитковості) рослинництва, %	37,1	39,6	27,0	-27,2

Рівень рентабельності (збитковості) тваринництва, %	-7,6	0,7	6,2	+81,5

**Джерело: розраховано за даними* [4]

Як видно з розрахунків, у 2011році простежується зменшення кількості сільськогосподарських підприємств на 11,68%, в тому числі і збиткових на 42,28%. Рівень рентабельності від реалізації продукції сільського господарства знизився на 4,46 %, а рослинництва на 27,2%.

Основними шляхами підвищення ефективності роботи сільськогосподарських підприємств повинна стати розробка фінансово-кредитних механізмів підтримки сільського господарства таудосконалення механізму надання державної підтримки аграрному сектору. Врегулювання питань щодо фінансового забезпечення роботи підприємств уможливить впровадження інноваційних технологій шляхом визначення пріоритетів розвиткуз урахуванням регіональних особливостей, а, отже, зростання показників рентабельності діяльності та величини чистого прибутку.

Список використаних джерел

1. Україна у цифрах 2011. – К.: Статистичний збірник, 2012. – 521 с.
2. Львівщина у цифрах 2010. – Л.: Статистичний збірник, 2012. – 158 с.
3. Сільськогосподарська діяльність господарств населення Львівської області. – Л.: Статистичний збірник, 2011. – 154 с.
4. Сільське господарство Львівщини. – Л.: Статистичний збірник, 2012. – 172 с.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНТЕНСИВНИХ АГРО-ТЕХНОЛОГІЙ

Сурженко Я. С., спеціаліст гр. Е 5/4

Миколаївський національний аграрний університет

Перегляд пріоритетів у використанні окремих видів ресурсів у сільському господарстві, формування нових ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур і способів зрошення є дуже важливим. Для збереження родючості ґрунтів сільськогосподарського призначення й агро-ландшафтів, а також раціонального використання водних ресурсів необхідне забезпечення широкого впровадження новітніх ресурсо-зберігаючих екологічно-збалансованих технологій ведення сільського господарства, розробка інноваційних технологій обробітку грунту та вирощування сільськогосподарських культур з метою збільшення родючості грунтів.

Основні стратегічні напрями ресурсозбереження повинні зводитися до комплексного використання мінерально-сировинних і паливних ресурсів, впровадження ресурсозберігаючої техніки і технології, стабілізації земельного фонду, відновлення родючості землі тощо [1].

Аналіз результатів експериментальних досліджень і теоретичних розробок останнього десятиліття окреслює два можливі шляхи дальшого розвитку інтенсивних агро-технологій. Визначальною рисою обох є прагнення зменшити затрати і собівартість продукції. Цього можна досягти біологізацією інтенсивної і створенням ресурсозберігаючої технології або впровадженням технології прямої сівби, що базується на хімізації.

Держава повинна сприяти реалізації стратегії раціонального ресурсовикористання і ресурсозбереження, використовуючи наступні системи регулювання: нормативно-правове забезпечення охороною природокористування і ресурсозбереження, фінансової підтримки, інформаційного забезпечення, інфраструктурного забезпечення, наукового забезпечення розробки і реалізацією програм раціонального ресурсовикористання.

Агро-технології постійно змінюються і удосконалюються. Вони стають більш інтенсивними і диференційованими. У зв’язку з цим зростання врожайності в нашій країні відбуватиметься завдяки поліпшенню якості

посівного матеріалу та поліпшення технічного оснащення аграріїв, зростанню витрат на добрива, використанню в майбутньому генетично модифікованого насіння і розвитку біотехнології, зміні клімату в бік потепління [2].

При цьому впровадження інтенсивних агро-технологій включає: перехід на безвідвальну обробку грунту, вищого рівня технології виробництва, освоєння сівозмін, що включають рентабельні ринкові культури і культури, поліпшують родючість грунту, оптимальне поєднання агротехнічних, хімічних і біологічних методів захисту посівів, використання високоякісних сортів насіння, різних строків достигання, адаптованих до зберігаючи технологій.

Отже, необхідність економії природних ресурсів, мінімізації несприятливих екологічних наслідків сільськогосподарської діяльності на навколишнє природне середовище вимагає широкого впровадження ресурсозберігаючих екологічно збалансованих технологій ведення сільського господарства [3].

Список використаних джерел

1. Гаєвець В. М. // Національна стратегія розвитку «Україна 2015» / В. М. Гаєвець, В. П. Семиноженко, Б. Є. Кваснюк // Київ, 2008. 72 с.

2. Садовник О. В.// Базова стратегія підприємства в системі стратегічного планування / Удосконалення економічного механізму функціонування аграрних підприємств в умовах невизначеності / О. В. Садовник // Зб. наук. праць Міжнародної науково-практичної конференції 19-20 травня 2004р. К. :КНЕУ, 2004–С.300-304.

3. Лупенко Ю. О. // Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року/Ю. О. Луценко, В. Я. Месель-Веселяка // – К. : ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 182 с.

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ НАСІННЯ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ

Тимків В.О., магістр групи ЗЕД 6/3

Миколаївський національний аграрний університет

Озима пшениця – одна з найбільш давніх і поширених культур на земній кулі. Впродовж століть її вирощували за примітивних систем землеробства. Питома вага земель під посівами цієї культури становила менше 25% від посівних площ [1, 2]. Це були цілком біологічні системи, тому виробництво рослинницької продукції залежало від природної родючості ґрунту. Поля, які певний період були в обробітку, згодом переводили в цілину і родючість ґрунту відновлювалась за рахунок природних процесів. Під впливом рослинних біоценозів нагромаджувалися органічні речовини, необхідні елементи живлення та волога.

Така землеробська діяльність людини була екологічною, що й зберігало природну родючість ґрунтів. Низька ж врожайність сільськогосподарських культур, зокрема озимої пшениці, пояснювалася недосконалістю тогочасної агротехніки вирощування.

В Україні пшеницю яру традиційно вирощували на невеликих площах в основному як страхову культуру для пересіву або ремонту посівів пшениці озимої, які загинули або були пошкоджені в зимовий період. Нині структура посівних площ сільськогосподарських культур потребує кардинального перегляду в цілому, і зернових культур зокрема. Поява господарств з різною формою власності, розмірами земельних площ, економічним та матеріальним забезпеченням поряд з значними досягненнями в селекції зі створення пластичних високопродуктивних сортів пшениці ярої зумовлює відповідне ставлення до цієї культури. Для стабілізації виробництва хлібного зерна

посівна площа пшениці ярої має становити, як мінімум, 10-15% від площі озимої, а це 600-900 тис. га.

Рівень урожайності пшениці ярої і якість її зерна значною мірою зумовлюється дотриманням вимог технології вирощування. Ефективність виробництва зерна цієї культури залежить від її вирощування з врахуванням адаптивних властивостей сортів та з метою підвищення реалізації їх біологічного потенціалу через елементи технології вирощування і зокрема такі, як попередник, удобрення, норма висіву.

Сорт відіграє позитивну роль у підвищенні врожайності сільськогосподарських культур. Частка сорту у загальному врожаї становить 25-30%. Врожайність зернових культур за 25 років (1950-1975рр) збільшилася за рахунок селекції на 30-35%, а в наступні 20 років (1975-1995рр) – на 20-25%. Вчені США та Західної Європи вважають, що 50% приросту врожаю зернових культур досягається за рахунок використання нових сортів, а решта – за рахунок удосконалення технології їх вирощування [3].

Правильний вибір попередника є одним із важливих факторів, що дає змогу підвищити врожайність і поліпшити якість зерна пшениці ярої без значних матеріальних затрат. Коло попередників може розширюватися, якщо після збирання основної культури післяжнивно висівати сидеральну культуру.

Характерною особливістю сільськогосподарського виробництва кінця XX та початку XXI століття стало зниження загальної культури землеробства, в результаті чого була порушена структура сівозмін. У господарствах, через зменшення поголів’я тварин, відмовились від застосування органічних добрив. У зв’язку з реалізацією концепції інтегрованого рослинництва і розробкою практичних основ біологічного землеробства інтерес до інтенсивних технологій дещо знизився і найголовнішою проблемою виявилися протиріччя між застосуванням інтенсивних технологій і екологічними вимогами сьогодення. Враховуючи

нові жорсткі вимоги, сучасні інтенсивні технології повинні пройти всебічне економічне та екологічне обґрунтування, адаптуватись до ґрунтово-кліматичних умов зони і не завдавати шкоди довкіллю. В цілому це спонукало науковців до пошуку альтернативних систем землеробства [7].

Останніми роками все більше уваги приділяється біологічним (органічним, екологічним, біодинамічним тощо) системам землеробства, що засновані на екологізації і біологізації процесів інтенсифікації . Біологізація розглядається як максимальне узгодження технології вирощування з біологічними вимогами культури і сорту. Все робиться для створення найкращих умов для розвитку основного об’єкта технології – рослини . Біологізація має супроводжуватися зниженням антропогенного та техногенного навантаження на ґрунт . Озима пшениця за своїми біологічними властивостями найбільш вимоглива до попередників, агротехнічне значення яких на чорноземних ґрунтах степової зони визначається перш за все залишковими запасами вологи, оскільки сівба озимої пшениці співпадає з найбільш посушливим періодом року.

Список використаних джерел

1. Загальне землеробство / За ред. В.П. Гордієнка. – К.: Вища шк.., 1988. – 302 с.

2. Земледелие / С.А. Воробьев, А.Н. Каштанов, А.М. Лыков, И.П. Макаров; под ред. С.А. Воробьева. – М.: Агропромиздат, 1991. – 527 с.

3. Казаков Е.Д., Карпиленко Г.П. Биохимия зерна и хлебопродуктов (3-е переработанное и дополненное издание). – СПб.: ГиОРД, 2005. – 512 с.

5. Маркин Б.К., Соснин А.Н. Энергетическая оценка интенсивной технологи возделывания яровой пшеницы // Зерновые культуры. – 1998. – №6. – с. 5-6.

6. Технологія вирощування високоякісного зерна пшениці ярої в Лісостепу України. Методичні рекомендації. За ред. В.Г Колючого. – К.: ДІА, 2006. – 40 с.

7. Кисіль В.І. Біологічне землеробство: тенденції в світі та позиція України / В.І. Кисіль // Вісн. аграр. науки. – 1997. – № 10. – С. 9-13.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В УКРАЇНІ

Цибульська О.В., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

За даними Держкомстату України [1], у 1990 році у господарствах усіх категорій утримувалося 8 млн. 378 тис. корів, в тому числі, у сільгосппідприємствах було 6 млн. 191 тис. корів (74% від загальної кількості), а в господарствах населення – лише 2 млн. 187 тис. (26%). Станом на 1 січня 2011 р. у господарствах усіх категорій утримувалося вже тільки 2,7 млн. голів корів, що на 2,2% менше, ніж на 1 січня 2010р. та на 68% менше ніж у 1990 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Виробництво та споживання молока і молочних продуктів в Україні за 1990-2010 рр.

Показник	Рік:				
	1990	1995	2000	2005	2010
Поголів'я корів, тис голів	8378	7531	4958	3635	2677
Середній річний удій молока, кг	2863	2204	2359	3487	3985
Виробництво молока, тис. т	24508	17274	12658	13714	11254
Виробництво молока на 1 особу, кг	472,3	335,3	257,4	291,1	245,3
Рівень виробництва молока і молоко-продуктів на 1 особу, у % до РНС	124,3	88,2	67,7	76,6	64,6
Споживання молока на 1 особу, кг	373	244	199	226	211,1

Рівень споживання молока і молоко-продуктів на 1 особу, у % до РНС*	98,2	64,2	52,4	59,5	55,6

*Довідково: раціональна норма споживання (РНС) молока і молочних продуктів складає 380 кг на рік. Джерело: розраховано на основі даних [1, 2, 3].

Господарствами населення утримувалось 78,1 % загальної чисельності корів (на рівні показника на початок 2010 р.). У сільськогосподарських підприємствах порівняно з 1 січня 2010 р. відбулося скорочення чисельності великої рогатої худоби на 6,1% (у тому числі корів – на 2,5%). Зниження кількості молочного стада спостерігається як у приватному секторі, так й в сільськогосподарських підприємствах, де нині зосереджено менше чверті корів. Причому в агроформуваннях поголів'я скоротилося майже вдесятеро. Зазначені тенденції є наслідком втрати інтересу до утримання молочних тварин усіма категоріями господарств через щорічне подорожчання кормів, паливо-мастильних матеріалів та електроенергії, недосконалий механізм дотування сільськогосподарських товаровиробників за рахунок повернення ПДВ та недостатню державну підтримку молочного тваринництва.

Скорочення поголів'я молочної худоби, незважаючи на зростаючу динаміку показника продуктивності корів, призводить до постійного зменшення обсягів виробництва молочної сировини усіма категоріями господарств.

Так, у 2010 році в Україні вироблено молока в обсязі 46 % від рівня 1990 року. Зменшення обсягів виробництва молока-сировини спричинює посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока. Варто зазначити, що обсяги виробництва молока не забезпечують продуктової безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/

2. Міністерство аграрної політики України Офіційний сайт. [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.minagro.gov.ua/

3. Молочные братья. Обзор украинского рынка молока. Исследования компании PR-Service. RUSSIAN FOOD&DRINKS MARKET MAGAZINE [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.foodmarket.spb.ru/archive.php?year=2010&article=1343&section=4

ВИТРАТИ ЗЕРНОВИХ ТА ЗЕРНОБОБОВИХ В УКРАЇНІ

Цибульська С.В., студентка
Миколаївський національний аграрний університет

Україна має надзвичайно сприятливі агрокліматичні умови для виробництва зерна. На початку нинішнього століття Україна була одним із найбільших у світі експортерів зерна. Після Другої Світової війни українське зерно відігравало важливу роль у задоволенні попиту у колишньому Радянському Союзі. В останні десятиріччя радянської ери потенціал виробництва зерна був набагато вищим, аніж дозволяло реалізувати централізоване планування. Тому багато спостерігачів очікували (а деякі побоювалися), що після звільнення з-під державного планування Україна швидко приєднається до Аргентини, Австралії, країн світових лідерів-експортерів зерна [1]. Всупереч таким сподіванням виробництво зерна в нашій країні з початку процесу переходу до ринкової економіки лише в 2008 та 2011 роках перевищило рівень 1990 року.

Фактичний рівень виробництва зерна вражає ще більше, якщо порівняти його з тим, чого можна досягти, використовуючи стандартні технології. За скромними оцінками можна було б зібрати близько 63 млн. т зернових культур України [2]. Це майже на 7 млн. тонн на рік більше, ніж було зібрано в кращому 2011 році.

Загальна потреба країни в зерні визначається кількістю зерна, що йде на харчування, переробку, корми, насіння, експорт та створення державних резервів. У цьому обсязі найбільшу питому вагу має зерно, що споживається тваринництвом та використовується населенням як продукт харчування. В Україні від загальної кількості виробленого зерна в 2011 році на корм худобі і птиці використали 16,3 млн т, на харчування – 1,5 млн т, насіння – 3,2 млн т, втрати при зберіганні і доробці склали 1,6 млн т і експорт зерна склав 14,8млн т (рис. 1). Виходячи з науково обґрунтованих норм споживання хліба та хлібопродуктів (148 кг на душу населення за рік), зростаючих потреб тваринництва у концентрованих кормах, зменшення залежності країни від імпорту зерна та виходу в перспективі на світовий ринок зерна в ролі одного з експортерів, необхідно довести виробництво зерна до 1 т з розрахунку на душу населення.

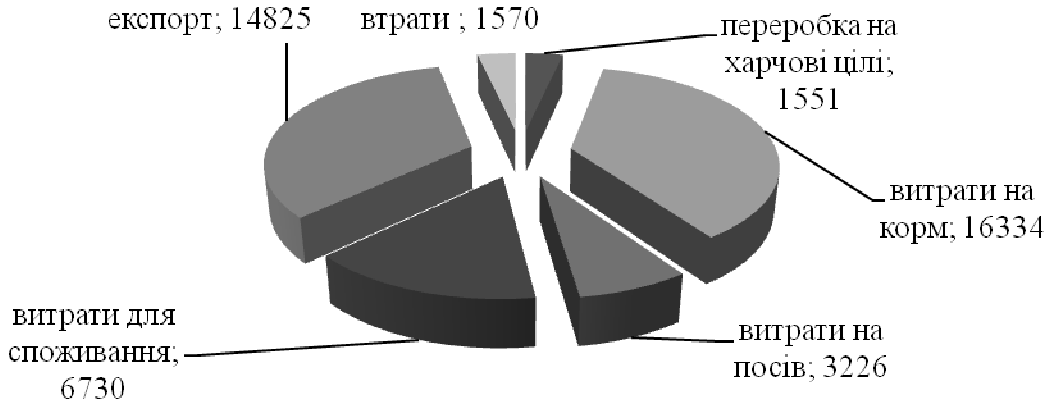


Рис. 1. Витрати зернових та зернобобових в Україні в 2011 році, тис т

Науковцями галузевих інститутів сформовано перспективну структуру посівів зернових культур, обрані передові технології, є високопродуктивне насіння вітчизняного виробництва. Прогнозований баланс зерна 2015 року за його сегментами буде складатися на 46,5% із пшениці, на 24,7% із ячменю і на 21,8% із кукурудзи. Таким чином, українські науковці пропонують використати програму по зменшенню обсягів виробництва пшениці, а більше сконцентруватися на виробництві кормової групи зернових – кукурудзі, ячменю. За допомогою сучасних наукових розробок зерновий ринок України

може стати не лише економічно привабливим сектором економіки, але і вагомою політичною складовою української політики в міжнародних відносинах.

Список використаних джерел

1. Гончаренко О. В. Регіональні аспекти розміщення виробництва зерна у світі / Гончаренко О. В. // Економіка АПК. – 2008. - №11. – С. 132-134.

2. Збарський В. К. Державна підтримка сільського господарства / Збарський В. К., Горьовий В. П. // Економіка АПК. – 2010. - №4. – С. 74-79.

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ДІЄВОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ МОЛОКА

Цимбал А.М., студентка групи Е 5/3

Миколаївський національний аграрний університет

Потреба в розробці заходів щодо управління якістю молока зумовлюється, з одного боку, можливістю впровадження новітніх технологій у виробництво з метою найповнішого використання потенційних здатностей виробників, сприятливих кліматичних умов, існуючого попиту, пов’язаних з виробництвом продукції високої якості, а з іншого, підвищенням вимог до хімічного складу та фізичних властивостей молока в зв’язку з погіршенням екологічної ситуації і реалізацією програм продовольчої безпеки України.

На користь доцільності підвищення якості продукції свідчить аргумент, що якість продукції, значною мірою, визначає її конкурентоспроможність. Висока якість продукції, в порівнянні з конкурентами, не лише забезпечує довгострокову перевагу, а й нерідко дозволяє підвищувати ціну на продукцію, не втрачаючи своїх споживачів. Здійснення поставлених завдань

відбувається за допомогою правильної організації обліку та контролю виробництва та первинної переробки молока на підприємстві.

Будучи функцією управління, контроль створює умови для виявлення, попередження та усунення порушень та недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства, максимально використовує можливості учасників господарського процесу у вирішенні поставлених ним завдань. В системі внутрішньогосподарського управління якістю продукції в аграрних підприємствах чільне місце відводиться господарському контролю як виду контролю, що досліджує організацію і технологічну підготовку виробництва, планування та ефективність праці, дотримання технологічної та трудової дисципліни. Відмітимо, що ефективність галузі молочного тваринництва обумовлюється трьома основними факторами: умовами утримання, повноцінною годівлею та генетичним потенціалом тварин [2] .

В сільськогосподарському виробництві порівняно з промисловістю контроль якості праці має певні особливості, пов’язані з відсутністю стандартних параметрів та постійними змінами. Обсяг роботи тваринників може змінюватись, бо залежить від погодних умов, забезпеченості кормами, технології утримання та інших факторів. Непостійність в поєднанні механізованої та ручної малокваліфікованої праці при здійсненні виробничого циклу зумовлює проблему при здійсненні управлінського контролю за якістю роботи. Для її вирішення доцільно чітко обмежити кількість працівників, необхідних для виконання певних робіт та налагодити спільну працю так, щоб кожний процес виконувався в певний час відповідно до діючої технології [1].

В той же час, впровадження сучасних інноваційних технологій в тваринництві дозволяє усунути вказані непродуктивні залежності і наблизити сільськогосподарське виробництво до промислового. Прикладом такого підходу служить робота молочного комплексу підприємства СТОВ "Промінь". Вона базується на принципах організації всіх виробничих процесів за принципом "точно в час" і щоденного автоматизованого збору та

обробки інформації щодо фізіологічних та продуктивних параметрів стада. На цьому підприємстві всі служби тримають під постійним контролем питання виконання свого виробничого завдання. Встановлена взаємодія не ускладнюється побоюваннями рядового працівника визнавати проблеми, що негативно впливають на якість.

Оскільки в системі налагоджена дієва система мотивації, то, працівники, розуміючи вклад своїх дій в досягнення цілей підприємства, беруть на себе відповідальність за контроль якості власних операцій, приймають участь в ініціюванні ідей щодо напрямків покращення діяльності підприємства. Адже, надто помітні втрати, що зумовлені халатністю і некомпетентністю роботи кожного працівника.

Однак, виконання вказаних функцій контролю неможливе без, відповідним чином, налагодженого облікового процесу, що інформативно забезпечує проведення контролю. Сама інформація, отримана внаслідок ведення бухгалтерського обліку – об’єкт контролю, а документи бухгалтерського обліку в процесі контролю засвідчують факти зловживань чи порушень. З метою проведення наступного контролю та аналізу якості продукції і робіт по її забезпеченню, налагодженню прямих та зворотних зв’язків на підприємстві доцільно формувати суцільні інформативні потоки про роботу виробничих підрозділів [2].

Особливу роль при проведенні господарського контролю відіграють дані фінансового і управлінського обліку, які формують, збирають та систематизують інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень та координації проблем майбутнього розвитку підприємства.

Основним показником якості молока вважаємо його гатунковість, для визначення якої слід врахувати не лише жирність і білковість, а ще й цілий ряд інших параметрів: кислотність, група молока за ступенем чистоти, загальне бактеріальне обсіменіння, масова частка сухих речовин, кількість соматичних клітин. Зауважимо, що така інформація не відображається в регістрах фінансового обліку, тому для потреб контролю її беруть з даних

зоотехнічного обліку чи використовуються спеціальні регістри управлінського обліку.

Основну увагу управління виробництвом слід зосередити на чинниках забезпечення виробничого циклу, а отже за існуючих умов господарювання виробництво молока високої якості, тобто вищого ґатунку забезпечується поєднанням передової технології утримання, якісної роботи працівників та дієвої системи управління, що побудована на засадах оперативності, контролю та інформативності роботи.

Список використаних джерел

1. Луценко М.М., Ясенецький В.А. Тенденції розвитку технологій виробництва молока та обладнання для утримання великої рогатої худоби в європейських країнах. // Пропозиція. – 2001. - №6. - С. 102-104.

2. Пушкар М.С. Розробка систем обліку: навчальний посібник. - Тернопіль: Карт-Бланш, 2003. – 198 с.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НАСІННИЦТВА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР

Шведова Т.П., студентка групи ЗЕ 6/3
Миколаївський національний аграрний університет

Підвищення ефективності та подальший розвиток зернової галузі на ринково-інноваційні основі неможливий без належного забезпечення товаровиробників зерна у високоякісному посівному матеріалі. Оскільки продуктивні сорти та кондиційне насіння зернових культур виступають у якості одного з ключових та незамінних факторів впливу на інтенсифікацію та розширення процесу зерновиробництва, у центрі уваги сьогодні повинна знаходитись система господарсько-економічних відносин у галузі

насінництва зернових культур, як окремої організаційно-економічної ланки зернового комплексу держави [1].

Виходячи з цього, виникає об’єктивна необхідність у теоретичному осмисленні основ, завдань та проблем розвитку даної галузі АПК.

Основними напрямками розвитку насінницької галузі є сорт та високоякісне насіння. Ці два фактори можуть дати збільшення врожаю на 25 – 30 відсотків, не змінюючи технології вирощування. Враховуючи те, що в процесі виробничого використання сорту проходить його біологічне та механічне засмічення, погіршення генетичного потенціалу, є необхідність проводити його сортозаміну і сортооновлення. Вагомий високоякісний врожай можна одержати з насіння не нижче третьої репродукції. Тому потрібно постійно впроваджувати у виробництво продуктивні сорти і сівбу проводити високоякісним насінням кращих районованих сортів [2].

Програмою розвитку насінництва Новоодеського району передбачено організацію виробництва високорепродукційного насіння з метою прискореного впровадження у виробництво нових перспективних сортів сільськогосподарських культур для забезпечення господарств всіх форм власності якісним насінням. Своєчасне проведення сортозаміни та сортооновлення в районі дасть можливість зменшити площі, котрі засіяні низькорепродукційним насінням.

Придбання високорепродукційного насіння на протязі наступних двох-трьох років забезпечить господарства власним насінням, що значно покращить їхній фінансово-економічний стан.

Фінансування з районного бюджету галузі насінництва здешевить вартість придбаного насіння сільськогосподарських культур. Товаровиробники зможуть закупити максимальну його кількість, збільшити площі посіву високоякісним насінням. А це приведе до підвищення врожайності та збільшення продукції рослинництва високої якості.

Отже, основне завдання галузі насінництва зернових культур полягає у виробництві насіння високоврожайних сортів, у збереженні та поліпшенні

його чистосортності та врожайних властивостей. Від ефективності функціонування системи насінництва залежить рівень ефективності важливої та невід'ємної складової системи зерновиробництва – процесу сортозаміни та сортооновлення.

Список використаних джерел

1. Малаховський Д. В. Система насінництва зернових культур та її значення в розвитку зернового комплексу країни / Д. В. Малаховський // Ефективна економіка.— № 2.— 2012. —[Електронний ресурс].— Режим доступу : http://economy.nayka.com.ua.

2. Захарчук О.В. Сорт як інноваційна основа розвитку рослинництва / О. В. Захарчук // Агроінком. — 2009. — №5-8. — С. 17 — 22.

ВПЛИВ ПРИРОДО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Штанько І.І., студентка групи Ф2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Специфіка економічно-географічного положення, сприятливі кліматичні умови, наявність кваліфікованих трудових ресурсів - усе це вплинуло на формування територіально-господарського комплексу з розвинутою промисловістю, багатогалузевим транспортом, рекреаційним і агропромисловим комплексам.

На півдні області внаслідок затоплення морем гирлових ділянок річок сформувалося 9 лиманів. Клімат помірно-континентальний з м'якою малосніжною зимою та жарким посушливим літом. Середньорічні температури: літня - 21,1 °С, зимова - мінус 2 °С. Річна кількість опадів

коливається від 330 мм на півдні області до 450 мм - на півночі. Ґрунти: на півночі - чорноземи звичайні; на півдні - чорноземи південні, каштанові та темно-каштанові.

Однією із стратегічних задач соціально-економічного розвитку регіону є розвиток транспортного потенціалу Миколаївської області. Географічне розташування області на вході до внутрішніх водних шляхів, розгалужена потужна транспортна система, до складу якої входять всі види транспорту (залізничний, морський, річковий, автомобільний, авіаційний та трубопровідний) [1].

Територія Миколаївської області має унікальний комплекс фізико-географічних, гідрологічних, структурно-геологічних та інших параметрів, що й сприяло формуванню значної кількості багатьох видів природних ресурсів.

Земельний фонд Миколаївської області становить 2458,50 тис. га, з них 2010,4 тис. га (або 81,77 відсотка) займають сільськогосподарські угіддя.

Миколаївська область у географічному відношенні належить до басейнів двох головних річок України: Південного Бугу та Дніпра.

В області налічується 110 річок.

Важливою складовою навколишнього середовища є лісові насадження. Ліси Миколаївщини займають лише 4% до загальної території (15,6% - в цілому по Україні) і виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та рекреаційні функції.

Лісогосподарською діяльністю в області займаються 8 підприємств. Для забезпечення сталого розвитку лісогосподарської діяльності в області необхідно виконувати заходи, визначені обласною Цільовою програмою "Ліси Миколаївщини 2001-2015 рр." щодо перспектив лісовідновлення, створення захисних лісових насаджень, збільшення площ заліснення.

Добувна промисловість Миколаївської області орієнтована на видобування будівельних матеріалів (граніт, пиляний черепашник, вапняк, пісок, каоліни, керамзитова сировина, цегельна сировина) [2].

Значна кількість природних та рекреаційних ресурсів області є унікальними. У складі місцевої флори та фауни спостерігається значна кількість ендемічних, рідкісних і зникаючих видів рослин, що перебувають під охороною, відзначено близько 60 видів тварин, що занесені до Червоних списків України, Європи. Південь області є природним міграційним шляхом багатьох видів птахів, місцем їх годування, гніздування, зимівлі.

Практично всі земельні ресурси в області придатні для сільськогосподарського використання. Порівняно з попередніми роками в області спостерігається тенденція щодо збільшення використання води, основна частина якої використовується на виробничі потреби та зрошення [3].

Основні проблеми щодо раціонального формування, використання та збереження водних ресурсів області полягають у забрудненні водних об'єктів шкідливими викидами та недостатньо очищеними промисловими і комунально-побутовими стічними водами; інтенсивному старінні основних фондів водозабезпечуючого і водоохоронного призначення, низькій продуктивності очисних споруд.

В Миколаївській області немає значних лісових ресурсів. На сучасному етапі економічного розвитку проблеми щодо раціонального використання мінерально-сировинних ресурсів Миколаївської області полягають у важковидобувному характері значної частини ресурсів, виснаженості найбільш якісної частини запасів тощо.

Одним із напрямків розвитку туристичної індустрії є надання екскурсійних послуг, водних туристичних маршрутів, прес-турів для представників регіональних та національних ЗМІ, метою яких є презентація туристично-рекреаційного потенціалу регіону.

Сприятливими факторами економіко-географічного положення Миколаївської області є її близькість до великих промислових центрів Донецько-Придніпровського регіону та вихід до Чорного моря. Це посилює значення області в територіальному поділі праці, зумовлює розвиток

портового господарства, морського транспорту республіканського та міжнародного значення, а також рекреаційного господарства.

Незважаючи на досить низький рівень забезпеченості регіону окремими видами природних ресурсів, вони впродовж багатьох років широко використовувались, що призвело до їх виснаження, втрати можливостей відтворення та відновлення. Техногенний тип економічного розвитку змінюється стратегією сталого розвитку, який передбачає раціональне використання наявних природних ресурсів регіону. Наявність і багатство окремих видів природних ресурсів, значний трудовий і науковий потенціал, сприятливе географічне розміщення країни, спроможність регіону до інновацій, розвиненість промислового комплексу створюють сприятливі умови для сталого зростання економіки миколаївської області.

Список використаних джерел

1. Жук М.В. Розміщення продуктивних сил і економіка регіонів України/В.П.Круль. - К.: Кондор, 2004. - 296 с.

2. Заблоцький Б.Ф. Розміщення продуктивних сил України/ Б.Ф. Заблоцький - К.: Академвидав, 2003. - 368с.

3. Качан Є.П. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка/ за ред. Є.П. Качана, М.С. Пушкара, М.О. Ковтонюка та ін. - К.:Юридична книга,2005. - 704 с.

ПРОБЕМИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

Щербакова Г.М.,студентки групи БЗ/3

Миколаївський національний аграрний університет

Агропромисловий комплекс (АПК) – це сукупність виробничо взаємопов’язаних підприємств з вирощування, зберігання, заготівлі, транспортування, переробки і реалізації сільськогосподарської продукції, а

також обслуговуючих та допоміжних підприємств та організацій. Агропромисловий комплекс розвивається на основі агропромислової інтеграції і відіграє важливу роль у більшості країн світу.

Україна здавна є землеробською країною, характеризується надзвичайно сприятливими економічними та природними умовами для розвитку сільського господарства і має великий споживчий ринок продуктів харчування.

В економіці України агропромисловий комплекс значною мірою впливає на соціально-економічне становище суспільства. Однак, на сучасному етапі розвитку фінансовий стан більшості сільськогосподарських підприємств, та їх соціальної сфери є незадовільним. Сільське господарство країни є проблемною нестабільною галуззю, яка практично не забезпечена сучасною технікою та новими технологіями, що призводить до низької продуктивності виробництва та не конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на світовому ринку.

Серед факторів, які впливають на розвиток АПК України, пріоритетними є: система господарювання, характер виробничих відносин, рівень соціально-економічного розвитку країни, природні ресурси та структура земельного фонду, технічний рівень і стан основних фондів підприємств АПК, забезпеченість трудовими ресурсами, транспортно-географічні умови. Вирішальне значення мають економічні фактори, від яких залежить раціональне використання природних ресурсів, задоволення споживчого попиту населення, участь у міжнародному поділі праці, збереження навколишнього середовища.

За останні роки у сільськогосподарському виробництві України значно загострилися кризові явища: значно знизилися обсяги валової продукції, погіршилося використання природних ресурсів, знизилася родючість грунтів, поглибився дисбаланс між галузями рослинництва і тваринництва. Зменшення поголів’я худоби досягло критичної межі при значному зниженні його продуктивності.

Небезпечною тенденцією є висока спрацьованість машинно-технологічного парку, а відсутність фінансових коштів для здійснення ремонтно-відновлюваних робіт лише погіршує його стан. Для досягнення рівня технологічних потреб не вистачає десятків тисяч різних технічних засобів. Поряд з цим різко погіршилося забезпечення галузей АПК висококваліфікованими кадрами.

Великі проблеми виникли і із використанням природних ресурсів. Якість навколишнього середовища, його відтворювальний і відновлюваний потенціал значно зменшується з нарощуванням масштабів ресурсовикористання і обсягів забруднюючих речовин та відходів. І все це аж ніяк не пов'язане із збільшенням населення або підвищенням його життєвого рівня. Навпаки, приріст населення падає, а життєвий рівень погіршується. Кризовий стан, що склався в аграрному секторі, та використання природніх ресурсів вимагають концептуального визначення основних напрямів та змісту аграрної реформи, взаємоузгодження експлуатації природніх ресурсів, сфер вкладення капіталу з урахуванням чисельності населення та майбутніми потребами людей.

В умовах ринкової економіки основою державної агропродовольчою політики має бути забезпечення стимулів для ефективного виробництва сільськогосподарської продукції - головного фундаменту економічного зростання АПК, стійкого розвитку сільських територій та підвищення якості життя сільського населення, підтримання продовольчої безпеки країни. Тому основними цілями на нинішньому етапі слід вважати створення умов, по-перше, для підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції агропромислового комплекса на внутрішньому і зовнішньому ринках, забезпечення населення країни якісними продовольчими товарами, по-друге, для сталого розвитку сільських територій, забезпечення зайнятості, поліпшення життєвого рівня сільського населення.

Список використаних джерел

1. М. Деревичко. АПК в умовах глобалізації // Урядовий кур'єр. – 2009. - №9.

2. Ющенко В.А. Розвиток агропромислового комплексу України в контексті світового продовольчого ринку // Економіка АПК, 2001, № 4.

3. М. Деревичко. АПК в умовах глобалізації // Урядовий кур'єр. – 2009. - №9.

4. Бабенко А. Державне регулювання та підвищення конкуренто спроможності аграрного сектору //Економіка АПК. – 2008. – №5. – с.85-88.

РОЗВИТОК ЗЕРНОВИРОБНИЦТВА В ЖОВТНЕВОМУ РАЙОНІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ячкуринська М.Ю., магістрант

Миколаївський національний аграрний університет

Сільське господарство - це одна з найвагоміших складових взаємопов'язаної системи АПК, а також друга за обсягами виробництва та по зайнятості трудових ресурсів галузь матеріального виробництва. Пріоритетним напрямом у галузі рослинництва залишається зернове господарство.

Зерновиробництво традиційно належить до стратегічних галузей усього народногосподарського комплексу країни, у тому числі і Миколаївської області. Від його розвитку в значній мірі залежить не тільки стан економіки аграрних господарств, а й добробут населення та продовольча безпека держави. Забезпечення високоефективного розвитку зернопродуктового підкомплексу відноситься до основних пріоритетів функціонування агропродовольчого сектора економіки держави, і вимагає здійснення системи організаційно-економічних та техніко-технологічних заходів, спрямованих на

удосконалення спеціалізації господарств зернового напрямку, кінцевою метою якої є стійке нарощування виробництва зерна, підвищення його якості, створення умов для просування вітчизняної зернопродукції на світовий продовольчий ринок.

Зернові культури в Україні займають понад 14 млн. га або 56 % посівних площ. Їх урожайність становить біля 30 ц/га, що значно поступається урожайності у розвинутих європейських країна, де вона досягла вже 50-70 ц/га. У зв'язку з цим підвищення врожайності всіх зернових культур слід розглядати як ключовий напрям у розвитку зернового господарства [3].

Жовтневий район завдяки сприятливими природно-кліматичними умовами вважається одним з провідних районів з виробництва зерна в Миколаївській області.

Сільськогосподарську діяльність на території району ведуть 131 сільськогосподарське підприємство, 420 фермерських та 10,5 тисяч одноосібних господарств. Основними напрямками їх діяльності є виробництво зернових, технічних та овочевих культур, фруктів та винограду. Площа сільськогосподарських угідь по Жовтневому району складає 121,747 тис. га, в тому числі ріллі – 109,376 тис. га та багаторічних насаджень –1448 га [2].

Щорічно сільгосптоваровиробники району виробляють близько 100 тис.тонн зерна, понад 20 тис. тонн соняшнику, понад 100 тис. тонн овочів, близько 20 тис.тонн картоплі та близько 4 тис.тонн фруктів.

В усіх категоріях господарств району у 2011 році валовий збір зернових та зернобобових культур становив 1461,3 тис. ц (у вазі після доробки), що на 7,5% більше ніж у попередньому році. У середньому з 1 га зібраної площі одержано 26,3 ц зерна, це на 3 ц більше у порівнянні з 2010 р [1].

Зернова галузь повинна забезпечити зростаючі потреби країни в високоякісному продовольчому та фуражному зерні, державні резерви зерна і

ресурси його для експорту. Стабілізація і нарощування темпів виробництва зерна можливе лише на основі застосування конкурентоспроможних технологій, які забезпечують врожай зерна на рівні 70 – 90 ц з 1 га. Для досягнення таких результатів необхідна науково обгрунтована і зважена державна політика щодо забезпечення сільськогосподарських підприємств коштами для матеріального забезпечення технологій та дотримання їх вимог в кожному підприємстві.

Список використаних джерел

1.[Електонний ресурс].- Режим доступу : http://www.regportal.mk.ua/index.php/jovtneve

2.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zhovtnevy.mk.gov.ua/ua/agriculture/crop/

3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://agroua.net/economics/documents/category-120/doc-197/

Секція 7

„РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ”

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Вовк М. В., к.е.н., старший викладач
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Недостатнє розуміння науковцями і керівництвом країни особливого значення підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства, а також всіляке сприяння цьому процесу призводить не тільки до величезних економічних втрат, а і до зниження рівня ефективності господарювання загалом. Особливо це стосується саме Львівської області, яка, завдяки своєму географічному положенню і економічному потенціалу, повинна випереджати інші регіони у кількості залучених внутрішніх і зовнішніх інвестицій в агропромисловий сектор.

Питання інвестиційної привабливості в Україні широко висвітлені в працях багатьох економістів. Але не достатньо уваги приділяється саме організаційно-економічним механізмам власне підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону.

Метою та завданням дослідження є аналіз основних економічних показників діяльності сільського господарства Львівської області в контексті інвестиційної привабливості регіону.

Як відомо, до найважливіших показників інвестиційної привабливості належать: родючі землі, недорога робоча сила, ненасичений внутрішній ринок, розвинута комунікаційна і транспортна інфраструктура; розвинута

промисловість; стратегічно вигідне географічне положення тощо. Близькість із країнами Євросоюзу суттєво покращує інвестиційний клімат області. А, як відомо, інвестори віддають перевагу промислово розвинутим і географічно вигідно розташованим регіонам. Присутні тут і інші складові інвестиційної привабливості. Відповідно до методики оцінки інвестиційної привабливості регіонів І. О. Бланка за результатами розрахунку інтегрального індексу Львівщину зараховують до групи регіонів з достатньо високим рівнем інвестиційної привабливості [1].

Інфраструктура області характеризується найбільшою в країні щільністю автомобільних доріг із твердим покриттям (376 км з розрахунку на 1000 км^2) та дуже високою щільністю залізниць на 1000 км^2 (59 км). Роздрібний товарообіг з розрахунку на душу населення, який певною мірою характеризує платоспроможний попит, складає 5,1 тис. грн, вищим є цей показник лише у місті Києві, Харківській, Одеській, Київській та Дніпропетровській областях.

Особливостями, які впливають на формування інвестиційної привабливості сільського господарства Львівської області, є: відносно високий рівень приватизації сільськогосподарських підприємств і підприємств системи агробізнесу; наявність висококваліфікованої дешевої робочої сили з досвідом роботи в сільському господарстві; спільний кордон з Польщею, а тому більша можливість обміну досвідом і корисною інформацією щодо ефективного функціонування сфери агропромислового комплексу; наявність спеціальних вільних економічних зон «Яворів» і «Трускавець»; наявність потужного переробного потенціалу переробки сільськогосподарської продукції; наявність на території області досить великої кількості сільськогосподарських підприємств з іноземними інвестиціями і їх постійне збільшення; присутність розвинутої мережі кредитних, комерційних, консалтингових груп, наукової і дослідної баз тощо.

Проаналізуємо основні економічні показники, які характеризують галузь, а саме обсяг валової продукції сільського господарства, рентабельність сільського господарства, забезпеченість технікою та основними засобами,

чисельність працівників та середню оплату їх праці, обсяг виробництва основних видів продукції тощо. Так, обсяг виробництва валової продукції сільського господарства у 2011 році збільшився на 385,9 млн грн порівняно з попереднім і більш ніж у три рази відносно рівня 2000 року. В основному цей приріст відбувся за рахунок приросту виробництва продукції рослинництва. Аналіз рентабельності сільськогосподарської продукції показав значний ріст рівня рентабельності і у 2011 році склав 21,4%, хоча порівняно з найприбутковішим 2010 роком зменшилась на 6,2%.

Інвестиції в основний капітал збільшилися у 2011 році порівняно з 2000 роком на 419,4 млн грн, або аж у 37,2 рази. Найбільший потік вкладеного капіталу в основні засоби сільського господарства − 549,8 млн грн − зафіксований у 2009 році. Зросла також частка області в загальному обсязі вкладених в основний капітал інвестицій. Такий темп приросту інвестицій пояснюється розвитком програми ріпаківництва в Україні, що спрямувало в сільське господарство Львівщини потоки іноземних інвестицій [2].

Цікавим є факт, що при зростанні обсягу інвестицій вартість основних засобів сільського господарства зменшилась. Причиною цього вбачаємо реорганізацію капіталу сільськогосподарських підприємств та списання зношеної техніки. Аналізуючи основні показники діяльності сільського господарства Львівської області, особливу увагу треба приділити тому, що зростання обсягу виробництва, підвищення рентабельності та нарощування інвестиційного капіталу відбулося на фоні зменшення чисельності найманих працівників та зростання їх заробітної плати, що говорить про намагання інтенсифікувати галузь.

За інвестиційною привабливістю Львівська область входить до п’ятірки областей з найвищим рівнем інвестиційної привабливості. Така позиція забезпечена завдяки росту майже усіх основних економічних показників діяльності сільського господарства, а також вигідним географічним положенням. Позитивно впливають також низький рівень криміногенних,

техногенних та екологічних ризиків, що робить Львівську область привабливішою для вітчизняних та іноземних інвесторів.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент: учеб. / Бланк И. А. − К. : Эльга-Н, НИКА-ЦЕНТР, 2001. – 448 с.

2. Матеріали Держкомстату України − режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ6_u.htm.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Григоряк А. С., студентка
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Ефективна діяльність підприємств в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів їх стратегічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності за умов ринкової економіки значною мірою визначається найвищим рівнем їх інвестиційної активності і діапазоном інвестиційної діяльності.

Інвестиційна діяльність — комплекс заходів і практичних дій юридичних та фізичних осіб (українських або іноземних), а також держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

Управління інвестиційною діяльністю на підприємствах України є найважливішим завданням вітчизняної економіки. Це питання досліджувало дуже багато науковців та дослідників, серед них Ромашко О.М, Котикова О.І., Сіренко Н.М., Сорока П.П., Стадник В.В, Черевко Г.В., Червен І.І., Шульський М.Г., Хачатрян В.В. та інш. Всі ці науковці та дослідники розглядали дане

питання з багатьох сторін на наводили найрізноманітніші пропозиції щодо його вирішення. Проведений нами ретельний аналіз всіх пропозицій та шляхів вирішення даної проблеми, то можна буде знайти вирішення даного завдання.

Метою написання є визначення особливостей та проблем інвестиційної діяльності підприємств України, а також зазначення проблем, які не дають можливості для реалізації всього потенціалу нашої економічної системи, в тому числі і шляхів їх вирішення та подолання.

Головною метою управління інвестиційною діяльністю підприємства є отримання максимального прибутку не тільки в поточному, але і у перспективному періодах. Це передбачає розв'язання низки питань, зокрема: розробка інвестиційної стратегії підприємства; пошук і формування інвестиційних ресурсів; оцінка ефективності проектів; формування і оцінювання інвестиційного портфелю; оцінка інвестиційної привабливості підприємства та ін.

У 2012 році підприємствами та організаціями усіх форм власності у розвиток економіки міста за рахунок усіх джерел фінансування вкладено 705,8 млн. грн. капітальних інвестицій. Найвагомішу частку з них – 948,1 млн. грн. – складали інвестиції в основний капітал.

У розвиток промисловості обсяг інвестицій в основний капітал збільшився майже на третину. На підприємствах з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води освоєно інвестицій в основний капітал більш ніж на 21,7%, а транспорту і зв'язку - у 2,9 рази. Підприємства, які займаються будівництвом, використали 28,9% усіх капіталовкладень, обсяги яких збільшилися у 2,3 рази.

У соціально-культурну сферу спрямовано 39,4% від загального обсягу інвестицій, з них у житлове будівництво - 90,7%. Обсяги інвестицій в соціально-культурну сферу збільшилися на 42,2%, в тому числі у сферу культури та спорту, відпочинку та розваг - у 3,9 рази, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги - у 1,9 рази та у житлове будівництво - на 34,3%. Водночас скоротились обсяги інвестицій у сферу освіти - на 6%.

Проте вкрай назрілою є потреба щодо залучення інвестицій у впровадження екологічно чистих технологій та виробництв, енерго- та ресурсозберігаючих технологій у житлово-комунальному господарстві, розв’язання транспортного розвантаження центральної частини міста [2].

Управління інвестиційною діяльністю на підприємстві має ряд особливостей:

по-перше, це система управління припускає тісний взаємозв'язок із загальною системою управління на підприємстві. Це зумовлено тим, що управлінські рішення в сфері інвестицій завжди прямо або побічно взаємозалежні з іншими видами діяльності підприємства (з виробничою, постачальницькою, збутовою, фінансовою діяльністю). Тому необхідна вимога до системи управління інвестиційною діяльністю — це її взаємозв'язок із загальною системою управління на підприємстві. При цьому всі управлінські рішення в сфері інвестицій повинні бути спрямовані на досягнення стратегічних цілей діяльності підприємства.

по-друге, управління інвестиційною діяльністю підприємства має комплексний і динамічний характер. Управлінські рішення в цій сфері повинні бути взаємозалежні між собою, вони не повинні суперечити одне іншому. Саме цей взаємозв'язок забезпечує комплексність та ефективність управління інвестиційною діяльністю підприємства. Високий динамізм внутрішніх інвестиційних процесів на підприємстві, а також зовнішніх умов здійснення інвестиційної діяльності потребує, щоб і управлінські рішення в цій сфері були динамічними, щоб можна було вчасно й чітко реагувати на зміну тим або іншим параметрам інвестиційної діяльності.

Отже, система управління інвестиційною діяльністю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством і включає розробку напрямів діяльності підприємства в частині інвестиційної, що орієнтована на збільшення прибутку, за рахунок довгострокових вкладення капіталів, призначених для створення, розміщення, реконструкції, модернізації, технічного переозброєння підприємства.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 №1560-XII// zakon1.rada.gov.ua.

2. Вовчак О.Д. Інвестування регіональної економіки та його ефективність в Україні. – Львів: Львівська комерційна академія, 2012. – 292 с.

3. Хачатрян В.В., Лоївська Р.Ю. Управління інвестиційною діяльністю торговельного підприємства // http://intkonf.org.

4. Матвійчук А. В. Економічні ризики в інвестиційній діяльності. Монографія - Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2007. - 205 с.

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Долованюк В. А., студент групи 51 ОА маг

Вінницький національний аграрний університет

Фінансовим результатом підприємства може бути прибуток, збиток або нульовий фінансовий результат. Трактування сутності вказаних категорій є важливою науковою проблемою. В філософії та економічній теорії приділяється увага прибутку, що є основною метою підприємницької діяльності, тоді як у бухгалтерському обліку розглядається поняття фінансових результатів, тобто прибутку і збитку. Теоретичні дослідження сутності категорії “фінансові результати” велися багатьма вченими. Значний внесок у розвиток цього поняття зробили відомі вітчизняні та зарубіжні вчені: І. О. Бланк, О. С. Бородкін, Д. Є. Свідерський, В. Б. Моссаковський, Ф. Ф. Бутинець, П. Т. Саблук, Б. І. Валуєв, З. В. Гуцайлюк, С. О. Кучеркова, Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна, Джон Блейк, Е. С. Хендріксен та інші.

Єдиного трактування категорій „фінансові результати”, “прибуток” та „збиток” не існує. Полеміка протягом десятиліть значною мірою розгорталася

навколо суті, форм та джерел формування результатів діяльності, методики їх визначення. Етимологічно поняття „фінансові результати” трактують як різницю між доходами та витратами підприємства за певний час, “прибуток” – зростання, збільшення, приріст, зиск, „збиток” – матеріальні втрати, протилежність прибутку. Фінансовий результат діяльності підприємства існує об’єктивно і його природа зумовлена реальним процесом функціонування підприємства. Він визначається за даними бухгалтерського обліку господарюючими суб’єктами будь-якої організаційно-правової форми, форми власності та виду діяльності й підлягає обов’язковому контролю. Тому фінансовий результат є окремим об’єктом як бухгалтерського обліку, так і контролю та включає різноманітні види прибутку (збитку) [1].

На нашу думку, класифікація фінансових результатів, у першу чергу, необхідна для прийняття відповідних рішень користувачами, а тому повинна відображати продуктивний аспект фінансових результатів з однієї сторони, й правовий аспект – з іншої. Як зауважують науковці, класифікація повинна відповідати, як мінімум, двом постулатам: перший – вона має бути теоретично обґрунтованою; другий – застосування її на практиці повинно бути необхідністю. В умовах застосування стандартів бухгалтерського обліку окремі види фінансових результатів сільськогосподарських підприємств наводяться в П(С)БО 3 “Звіт про фінансові результати” як статті звіту, тобто немає окремих положень стосовно класифікації фінансових результатів. Це валовий прибуток (збиток), прибуток (збиток) від операційної діяльності, прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування, прибуток (збиток) від звичайної діяльності та чистий прибуток (збиток). Дещо змінені та деталізовані види фінансових результатів у Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, що включають прибуток нерозподілений, непокриті збитки, прибуток, що використаний у звітному періоді, результат операційної діяльності, результат фінансових операцій, результат іншої звичайної діяльності, результат надзвичайних подій. Всі інші нормативно-правові акти,

що регулюють методологічні засади обліку на підприємствах, у т. ч. й сільськогосподарських, не містять навіть перерахованих видів фінансових результатів. Тож за результатами зіставлення проаналізованих документів можемо зробити наступні висновки. По-перше, фінансовий результат є об'єктом бухгалтерського обліку, а тому потребує розробки науково обґрунтованої класифікації, що з метою спрощення ведення аналітичного й синтетичного обліку та розрахунку фінансових результатів може бути виділена окремим пунктом відомчих методичних рекомендацій. По-друге, у чинних П(С)БО не виділені класифікаційні ознаки фінансових результатів, хоча в основу їх групування покладено види діяльності підприємства. По-третє, в чинних П(С)БО та Інструкції № 291, а також в межах вказаних документів не повинно бути протиріч, тому субрахунок "Результат іншої звичайної діяльності" повинен носити назву "Результат інвестиційної діяльності", а передувати результату операційної діяльності, тобто іншої операційної діяльності повинен не "валовий прибуток (збиток)", а "результат основної діяльності"[2].

Зміст досліджених нормативно-правових актів, що регламентують правила визначення результатів діяльності підприємства, взагалі не містять класифікацій фінансових результатів, що могли б бути використані для створення інформаційних облікових моделей. На нашу думку, класифікація фінансових результатів повинна містити продуктивний та правовий аспекти у розрізі певних ознак. У свою чергу, ознаки класифікації фінансових результатів повинні враховувати організаційну структуру та особливості сільськогосподарського виробництва, тобто відображати не тільки теоретичні аспекти формування та розподілу фінансових результатів, а й практичні.

Таким чином, дослідження праць вітчизняних та зарубіжних науковців щодо сутності прибутку й збитку дає можливість стверджувати, що "прибуток (збиток)" як загальноекономічна категорія має кількісну та якісну сторони. Її зміст найповніше розкривається при вивченні класифікаційних ознак фінансових результатів, а останні можуть слугувати основою для розробки

інформаційної моделі фінансових результатів, що можливе в рамках системного підходу.

Список використаних джерел

1. Сладкевич В. П. Стратегічний менеджмент організацій ; Підручник. / В. П. Сладкевич. — К. : ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. – 496 с.

2. Прохар Н. В. Облік доходів, витрат і фінансових результатів : проблеми теорії і практики : [монографія] / Н. В. Прохар, Ю. О. Ночовна. — Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. — 257 с.

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В РОЗВИТКУ ДЕПРЕСИВНИХ РЕГІОНІВ

Желєзняк А.М., к.е.н., доцент
Львівський національний аграрний університет

Кризові явища в економіці України, які посилилися у 2008 році, призвели до суттєвого скорочення рівня зайнятості населення, малого та середнього бізнесу. Застосування практики «жорсткої економії» значною частиною вітчизняних та іноземних підприємств у 2008-2009 роках призвело до підвищення соціальної напруги серед населення. зменшення рівня реальних доходів та перспектив працевлаштування та кар'єрного росту. Найбільш гостро ці процеси відчули депресивні регіони, які і за стабільних умов розвитку вітчизняної економіки були не досить привабливими для потенційного інвестора в напрямку розвитку виробництва, відкриття філій тощо. Тому на сьогоднішній день актуальним є питання пошуку нових форм діяльності, які б сприяли б зростанню зайнятості населення, розвитку нових форм підприємництва та підвищення соціально-економічного розвитку депресивних

регіонів. Одним з таких перспективних напрямів може стати електронна комерція.

Проблематика соціально-економічного розвитку депресивних регіонів в достатній мірі розкрита в дослідженнях В.Швеця, І.С.Скоропада, М.Долішнього, А.Новикової та інших. Разом з тим питання використання електронної комерції населенням таких регіонів є недостатньо вивченим.

Метою цієї роботи є дослідження перспектив використання електронної комерції в соціально-економічному розвитку депресивних районів.

Незважаючи на відсутність в науковій літературі єдиного тлумачення терміну «депресивний регіон», на сьогоднішній день основними ознаками депресивних регіонів в Україні є: різкий спад виробництва, зростання безробіття, зниження рівня життя населення, втрата регіоном інвестиційної привабливості. Зважаючи на суттєвий вплив депресивних регіонів на рівень життя населення та стан розвитку національної економіки в цілому, у 2012 році було прийнято рішення уряду, згідно якого розширено групи територій, які визнаються депресивними з подальшим наданням їм такого статусу.

Внесення цих змін забезпечує можливість надання статусу депресивних територій населеним пунктам, на території яких з 1996 року були ліквідовані вуглевидобувні та вуглепереробні підприємства, але не були здійснені в повному обсязі заходи щодо вирішення соціально-економічних та екологічних питань, передбачених проектами ліквідації зазначених підприємств [1]. Однак незважаючи на стимулювання депресивних регіонів України з боку органів державної влади, залучити потенційних інвесторів, розвинути виробництво чи інші напрямки діяльності є вкрай складно. Основною причиною такої ситуації є відсутність належної інфраструктури для освоєння нових видів підприємництва, незадовільний стан транспортного сполучення, брак висококваліфікованої робочої сили, низький потенціал розвитку споживчих ринків через низький рівень життя та зайнятості населення. Розірвати цей замкнутий круг буває доволі важко.

Однак в умовах інтенсивного розвитку інформаційних технологій та їх застосування в бізнесі, мережі інтернет та web-ресурсів населення та представники малого і середнього бізнесу мають змогу «вийти» за межі свої територій в пошуках покупців та партнерів засобами електронної комерції. Це дасть змогу пропонувати свою продукцію більшому колу споживачів, стати менш залежними до умов регіонального ринку, оперативніше планувати логістичні, складські операції, розвивати ті напрямки підприємницької діяльності, які раніше були менш привабливими. Застосування електронної комерції може сприяти і зростанню зайнятості населення, зокрема за умови відсутності вільних обігових коштів на відкриття власної торгової точки. Використання електронної комерції перспективне і в сільському господарстві, коли невеликі фермерські господарства або ж господарства населення, маючи віддалений доступ до продовольчих ринків великих міст, не в змозі реалізувати за вигідними цінами сільськогосподарську продукцію та послуги.

Одним з недоліків застосування електронної комерції є відсутність законодавства з електронної комерції, оскільки відповідний Закон України «Про електронну комерцію» знаходиться на стадії проекту. Одним з найдискусійніших питань є правове забезпечення та захист прав споживачів в електронних магазинах, правомірності застосування електронного договору, системи оплат, що створює передумови для появи порушень в цій сфері.

В більшості розвинутих країн електронна комерція набула значного поширення, в першу чергу завдяки існуючому законодавству. Так, за словами А.Баранова, основні міжнародні норми, що регулюють дану сферу, на які доведеться орієнтуватися розробникам, це:

1. Типовий закон ЮНСІТРАЛ про електронну торгівлю, схвалений ООН у 1996 році;
2. Директива 2000/31/ЄС Європейського парламенту та Ради від 8 червня 2000 року про деякі правові аспекти інформаційних послуг;
3. Конвенція ООН про використання електронних повідомлень в міжнародних договорах [2].

Висновки. Незважаючи на недоліки правового поля в сфері електронної комерції, ефективне застосування цього напрямку діяльності може стати вагомою «інвестицією» в розвиток депресивних регіонів. Разом з тим потребує роз'яснення та пошук шляхів найбільш рекомендованого застосування електронної комерції в галузях, які поєднують і виробництво, розміщене на території даного депресивного регіону, і канали збуту, орієнтовані на пошук нових споживачів.

Список використаних джерел

1. Уряд буде стимулювати депресивні регіони України // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://ua.golos.ua/politika /20120809_uryad-bude-stimulyuvati-depresivni-regioni-ukrajini

2. Электронная коммерция: споры вокруг закона // [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://biz.liga.net/all/all/stati/2049197-elektronnaya-kommertsiya-spory-vokrug-zakona.htm

ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ СЕЛА

Козаченко І.Ю., магістр
Миколаївський національний аграрний університет

Оцінюючи економічну ситуацію в країні завжди наштовхуєшся на слова тих чи інших експертів, представників влади, які пропонують комплексні програми економічних реформ. Якщо мислити глобально на загальнодержавному рівні , то деякі з них досить непогані з теоретичного боку. Втім, для того, щоб реалізувати хоча б єдину реформу, потрібно перш за все усвідомлювати проблеми простих людей.

Інфраструктура села в Україні сьогодні досить занедбана і значно гірша за міську. Малі міста, районні центри та села мають дуже високий рівень

безробіття. Ця проблема породжує іншу – демографічну кризу. У пошуках кращого життя більшість молоді виїжджає спочатку на навчання до обласних центрів або столиці, а потім вкрай рідко повертається працювати у село. Як наслідок, робочий клас в селах та районних містах не омолоджується, не поповнюється новими спеціалістами з відповідним сучасності рівнем знань. З одного боку немає кому працювати, з іншого – немає де.

В такій ситуації інвестиції можуть стати ключовим фактором в розвитку села та регіону в цілому. Окремим аспектам інвестування присвячені наукові праці таких дослідників: Гнаткович А. Д., Музика Н.М., Ковалишин О.Ф., Романська Д. П., Бочко О.О.

Аналізуючи інвестиційний потенціал українського села (інвестиційну ємність території), який складається як сума об'єктивних передумов для інвестицій, що залежить як від наявності і розмаїтості сфер і об'єктів інвестування, так і від їх економічного “здоров’я”, то він у нас величезний (варто лише глянути на природні ресурси, робочу силу, основні фонди, споживчий попит населення і т.д.).Серед всіх найбільше привертають увагу та спонукають замислитися наступні:

- Тепличне господарство. Воно дає змогу забезпечити цілий рік ринок овочів та фруктів екологічною продукцією від національного виробника. Аналізуючи природний потенціал та територіальне розміщення, для ведення такого господарства найбільш придатними є Снігурівський та Жовтневий райони Миколаївської області. У подальшому розширення такої діяльності приведе до необхідності створення складів зберігання даної продукції, що позитивно вплине на інвестиційній привабливості регіону.
- Екотуризм. Оскільки наш регіон не насичений видатними місцями це не робить його туристично-непривабливим. Миколаївщина володіє високим рекреційно-туристичним потенціалом, перспективним напрямом його розвитку є екологічний туризм. Привабливими для цього є регіональн ландшафтні парки - «Кінбурнська коса», «Гранітно-степове Побужжя», «Тилігульський», «Приінгульський» тощо.

На територіях природного заповідного фонду найбільш цікавими видами рекреаційно-туристичної діяльності є такі:

- Подорожі туристичними маршрутами та екологічними стежками;
- організація пляжно-купального відпочинку;
- створення та забезпечення функціонування візит-центрів і музеїв природи;
- організація спостережень за птахами;
- аматорська та професійна фото-, відеозйомка;

Різноманіття ландшафтів нашого краюз адовольнить цікавість найбільш прискіпливих шанувальників природи: Гранітно-степове Побужжя - для любителів скель, альпінізму, екстремального спорту; Ольвійська хора - для тих, хто надає перевагу піщаним пагорбам та красі лиману... А Єланецький степ завжди дивує нас незалежно від пори року. Немає більш унікальних місцин, ніж наше Обхідне поле чи дивовижність Кінбурнської коси.

- Бжільництво. Це справа відрізняється високою прибутковістю, оскільки не тільки сам мед користується популярністю у людей, але і всі його побічні продукти у вигляді пилку, прополісу, воску, отрути. До того ж, цей вид діяльності вимагає разових вкладень на покупку бджіл і вуликів. Весь інший час таке господарство буде приносити чистий дохід.

Інвестиції дуже важливі для села, оскільки дають поштовх до подальшого економічного та соціального розвитку як окремого населеного пункту так і для регіону в цілому. Подальше вкладення коштів в сільські проекти створюватиме кращі умови життя мешканців сіл, впливатиме на розвиток нових форм господарювання, сприятиме активному розвитку малого бізнесу, створенню додаткових робочих місць, збільшенню асортименту та якості послуг, підвищенню їх конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Гнаткович А. Д. Напрями залучення інвестицій у землі сільськогосподарських підприємств / А. Д. Гнаткович // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011.-№ 2, Т. 2. – С. 1 – 4.

2. Музика Н.М., Ковалишин О.Ф. Формування інвестицій в аграрному секторі України / Н.М. Музика, О.Ф. Ковалишин // Вісник Львівського національного аграрного Університету. – 2011. - № 4. – С. 1 – 4.

3. Бізнес ідеї в сільській місцевості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ovochi.in.ua/selobiz1.html

МЕХАНІЗМ ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Колесник В.В., студентки групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Приватиза́ція — політика чи процес продажу або передачі державної чи суспільної власності (особливо націоналізованої промисловості) у руки приватних інвесторів. Приватизація сфери послуг включає державні контракти з приватними фірмами для забезпечення послуг, які раніше виконувалися громадськими установами.

Приватизація майна державних підприємств України — відчуження майна, що перебуває у загальнодержавній, республіканській (Автономної Республіки Крим) і комунальній власності, на користь фізичних та недержавних юридичних осіб.

В умовах переходу до ринкової економіки важливим напрямом економічних перетворень є проведення приватизації державного майна. Програми приватизації мають комплексний характер і пов'язані зі змінами не тільки в економічній, а і в політичній, соціальній, правовій та інших сферах. Суттєві зрушення при цьому відбуваються і у сфері фінансових відносин. Зменшуються обсяги державного сектору економіки, зростає величина

фінансових ресурсів, що перебувають у власності фізичних та юридичних осіб. На основі приватизації залучаються іноземні інвестиції, відбуваються перетворення відносин власності. Державні органи управління починають використовувати економічні важелі в регулюванні економічних процесів.

Характерно, що процеси приватизації в останні десятиріччя у промислово-розвинутих країнах є постійними. За тих чи інших причин певні галузі та підприємства приватизуються. В той же час, деякі з них підлягають реприватизації. Особливого поширення приватизація набула в колишніх посткомуністичних країнах. При цьому проводиться вона у різних напрямах: приватизація майна державних підприємств і установ, державного житлового фонду і державного земельного фонду . Такі перетворення, як правило, проводяться швидкими темпами та в масових розмірах.

В Україні приватизацію розпочато з 1992 р. До сьогодні більша частина державного майна (за розрахунками експертів близько 70%) уже приватизована. Але є ще важливі стратегічні об'єкти, які передбачається приватизувати в майбутні періоди. Незавершеним є процес приватизації державного земельного фонду та державного житлового фонду. Особливого значення набуває завершення програм приватизації майна державних підприємств і установ.

До об'єктів приватизації належать:

1) майно підприємств, цехів, виробництв та інших підрозділів, які є єдиними (цілісними) майновими комплексами (ЦМК);

2) незавершене будівництво та законсервовані об'єкти;

3) частки (паї, акції) господарських товариств та об'єднань підприємств, що належать державі;

4) земельні ділянки, на яких розташовані об'єкти, що підлягають приватизації.

Характерним є те, що з кожним роком до списку підприємств, які підлягають приватизації, вносяться все нові і нові об'єкти. Таке збільшення проводиться за рахунок зменшення кількості підприємств і установ, що не

підлягають приватизації. Поряд з цим, Верховна Рада затверджує списки державних підприємств, Які підлягають корпоратизації. Це підприємства, які перетворюються на відкриті акціонерні товариства за умови передачі всіх акцій (100%) у власність держави. Таким чином створюються основи для адаптації їх роботи в умовах ринкової економіки, а також для їх подальшої приватизації.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р.

2. Декрет Кабінету Міністрів України "Про довірчі товариства" від 17.03.1993 р.

3. Декрет Кабінету Міністрів України "Про місцеві податки і збори" від 20.05.1993 р.

4. Декрет Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" від 19.02.1993 р.

5. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р.

ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Ляшенко О.А., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і права
Дніпропетровський державний аграрний університет

В сільській місцевості проживає кожний десятий мешканець Донецької області. Сільськогосподарський кластер визнано пріоритетним з точки зору розвитку економіки регіону. Проблеми зайнятості населення у сільській місцевості Донеччини стоять значно гостріше, ніж у місті. Це пов’язано з сезонним характером сільськогосподарських робіт; як правило, невисокою заробітною платою; значною долею фізичної праці. Молоді люди, які проживають на селі, часто зорієнтовані на пошук роботи у місті. Сільське безробіття, як правило, носить затяжний, стійкий характер. Тому на сучасному

економічного розвитку гостро постають питання пошуку інноваційних, альтернативних форм зайнятості у сільській місцевості. Метою дослідження є проведення аналізу щодо працевлаштування населення та запропонувати альтернативні шляхи зайнятості сільського населення.

Кількість громадян, які звернулися в державну службу зайнятості за допомогою в працевлаштуванні, у 2012 році склала в області 84,9 тис. осіб, що на 9,8% менше, ніж у 2011 році. Загальна кількість осіб, які скористалися послугами служби зайнятості, зменшилася за цей період на 10,9% і становила 113,3 тис. осіб (з урахуванням тих, хто перебував на обліку на початок 2012 року). За 2012 рік було працевлаштовано 43 тис. осіб, що порівняно з 2011 роком менше на 21,2%. Рівень працевлаштування (відношення працевлаштованих державною службою зайнятості до загальної кількості осіб, які перебували на обліку) у 2012 році становив 37,9% проти 42,9% в попередньому році.

Кількість незайнятого населення на 1 січня 2013 року становила 29,8 тис. осіб, що порівняно з початком 2012 року більше на 5,1%. Кількість вільних робочих місць (вакантних посад) на 1 січня 2013 року становила 3,4 тисячі проти 4,1 тисячі на 1 січня 2012 року. На кожне вільне робоче місце на 1 січня 2013 року претендували 9 осіб проти 7 осіб на 1 січня 2012 року.

Кількість зареєстрованих безробітних на 1 січня 2013 року склала 28,8 тис. осіб, що більше, ніж місяць тому, на 6,5%, а порівняно з 1 січня 2012 року – на 4,6%. Кількість безробітних жінок зменшилася порівняно з 1 січня 2012 року на 1,6% і склала 17,8 тисячі, або 62% всіх зареєстрованих безробітних. Безробітної молоді у віці до 35 років на 1 січня 2013 року перебувало на обліку 12,4 тис. осіб, або 43% всіх безробітних. Порівняно з 1 січня 2012 року кількість безробітної молоді зросла на 1,2%. Середній розмір допомоги по безробіттю в грудні 2012 року становив 1273 грн.

Рівень зареєстрованого безробіття на 1 січня 2013 року склав в області 1,1% населення працездатного віку. Рівень безробіття економічно активного населення працездатного віку, визначений органами статистики за

методологією Міжнародної організації праці, становив 8,5% (згідно з останніми даними за 9 місяців 2012 року).

З метою підвищення рівня працевлаштування на селі службою зайнятості в партнерстві із органами влади та місцевого самоврядування, роботодавцями та іншими зацікавленими сторонами проводиться робота щодо реалізації активних заходів сприяння зайнятості. Але рівень безробіття в сільській місцевості залишається високим, а вирішення проблеми зайнятості потребує системного та комплексного підходу.

Пріоритетами в реалізації завдань забезпечення зайнятості мешканців сільської місцевості є: розвиток новітніх ефективних форм зайнятості – нішове аграрне виробництво (нутріївництво, бджолярство, кролівництво тощо); виробництво окремих видів продовольчих товарів і, в тому числі, самозайнятості у відповідності до потреб місцевих громад; впровадження інноваційних моделей надання соціальних послуг на ринку праці; розвиток гнучкої і орієнтованої на працевлаштування системи профорієнтації та професійного навчання мешканців сільських регіонів з урахуванням потреб економіки; забезпечення передбачених для безробітних соціальних гарантій своєчасно та в повному обсязі

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Норова І.С., студентка групи БЗ/3

Миколаївський національний аграрний університет

Зусиллями громадськості вдалося домогтися визначення відповідальності теперішніх поколінь перед прийдешніми, значення ролі й місця кожного покоління в системі розвитку. Перехід до сталого розвитку, який був задекларований

Конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де- Жанейро, 1992), став об'єктивною необхідністю, значення якої вже не викликає заперечень.

Світове співтовариство визначило сталий розвиток як стратегію існування на XXI століття, відобразивши її основні завдання в «Порядку денному на XXI сторіччя», який прийнято у Ріо- де-Жанейро. Сталий розвиток розглядають як такий, що не тільки породжує і сприяє економічному зростанню, але і справедливо розподіляє його результати, відновлює довкілля в більшій мірі, ніж знищує його, сприяє зростанню можливостей людей, а не збіднює їх.

Важливим заходом щодо вирішення проблеми розвитку сільських територій є схвалення Концепції "Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року", в якій зазначається, що оптимальним варіантом розв'язання цієї проблеми є "створення правових, фінансових та організаційних умов для реалізації багатофункціональності сільського господарства, формування конкурентоспроможного аграрного сектору, диверсифікації виробництва і зайнятості сільського населення, сприятливих агроландшафтів, якісного середовища проживання людей у сільській місцевості та розвитку партнерства держави, бізнесу, територіальних громад".

Сільська економіка представлена наступними основними галузями: сільським і лісовим господарством, торгівлею, промисловістю, виробництвом будматеріалів. Проте розвиток сільських територій більшою мірою залежить від стану сільського господарства як найкрупнішої сфери економіки, що забезпечує збереження природи і догляд за культурним ландшафтом.

Нова політика ЄС щодо розвитку сільських територій концентрується навколо проблем:

- трансформації сільських територій у місце більш привабливе для інвестицій, проживання та праці;

- поширення інформації та підтримка дій щодо збільшення нових і привабливих робочих місць;

- зрівноваженого використання природних ресурсів на засадах стійкого розвитку;

- покращення системи управління та використання публічних ресурсів, обмін досвідом та доробком;

- забезпечення синергічної взаємодії інститутів управління розвитком сільських територій;

- забезпечення стратегічного розвитку та досягнення перспективних результатів.

Виходячи з сучасних трактувань, сталий розвиток сільських територій можна охарактеризувати як рівномірне нарощування позитивних соціальних показників (життєвого рівня населення, освіти, здоров'я і т.д.) в повній відповідності з економічним та екологічним розвитком сільської місцевості.

Соціально-економічний розвиток сільських територій - це об'єктивний процес, що відбувається в країні під впливом економічних, політичних, соціальних, демографічних, ресурсних та інших чинників. З іншого боку, розвиток сільських територій - це суб'єктивний процес, адже він відбувається під впливом управлінських рішень сільської, районної, обласної та загальнодержавної влади.

У контексті об'єктно-суб'єктних відносин сталого розвитку сільських територій, ключову роль відіграє визначення засобів досягнення цільової установки такого розвитку.

Процес розв'язання проблеми забезпечення сталого економічного розвитку передбачає формування системи показників, які, з одного боку, деталізуватимуть фактори впливу на кінцевий результат і в такий спосіб визначатимуть доцільні напрями регулюючого впливу, а з іншого - дозволятимуть оцінити ефективність заходів, здійснених з цією метою. По суті, такі показники являють собою індикатори сталості розвитку економічної системи. У своїй сукупності вони утворюють соціально-економічну модель, сфера реалізації якої не повинна виходити за рамки області екологічної сталості.

Сталий розвиток сільських територій націлений перш за все, на життєзабезпечення населення, на підвищення якості його життя.

Серед першочергових завдань у процесі забезпечення сталого економічного розвитку є розробка механізмів непрямого державного регулювання економічних

процесів у напрямі створення умов для підтримки підприємницької активності та конкуренції, здійснення контролю за діяльністю банківської, валютної та податкової систем, антимонопольного регулювання, а також підвищення рівня мобільності та адаптованості національної економіки.

З метою більш ефективного виконання державою функцій щодо сталого розвитку необхідно удосконалювати економічний механізм формування і використання спеціальних фондів за рахунок рентних платежів за користування природними ресурсами, платежів за забруднення навколишнього природного середовища, штрафів і санкцій за недотримання норм і правил охорони довкілля й шкоду, заподіяну порушенням нормативно-правових актів з питань охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Гоголь Т.В. Економічний механізм сталого розвитку сільських територій / Всеукраїнський науково-виробничий журнал "Сталий розвиток економіки", с.15-19

2. Котенко Н.В., Реалізація концепції сталого розвитку території шляхом впровадження еколого-економічних зон / збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Суми-Курськ, 21-22 травня 2010 року / За ред. О.М. Теліженка, В.О. Лук`янихіна. — Суми: СумДУ, 2010. — Ч.2. — С. 71-74.

3. Рио-де-Жанейрская декларация по окружающей среде и развитию [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.un.org/russian/documen/declarat/riodecl.htm

4. Проект Концепції “Загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minagro.gov.ua/page/?8031.

5. Петриков А. В. Концепция сельского развития / А. В. Петриков // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2002

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Погоріла Ю.В., студентка групи Е 5/3
Миколаївський національний аграрний університет

Під «сталим розвитком сільських територій» розуміється такий розвиток села, при якому забезпечуються зростання, диверсифікація і підвищення ефективності сільської економіки, стабілізація чисельності населення і збільшення тривалості життя, повна і продуктивна зайнятість працездатного населення, підвищення рівня і якості життя в сільських районах, раціональне використання і відтворення їх природно-ресурсного потенціалу. Це визначення орієнтовано на збільшення і зростання, але не враховує всіх складностей і суперечностей, які суттєво впливають на соціальну і економічну реальність сучасності [2]

На державному рівні прийнято саме термін «сталий», а не «стійкий» розвиток, що відображено у Постанові Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. № 1359-XIV «Про затвердження Концепції сталого розвитку населених пунктів», де сталим розвитком називають «соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини» [3].

Отже, сталий розвиток сільських територій націлений перш за все, на життєзабезпечення населення, на підвищення якості його життя.

Демографічна ситуація у сільський місцевості країни характеризується як критична. Демографічна ситуація – це прояв особливостей відтворення населення по основних його процесах в конкретному часі і місці (регіоні, країні). У сучасній Україні демографічна ситуація відрізняється великою гостротою і напруженістю. Вона визначається структурою населення і характером його руху, видами, типами і режимом відтворення, рівнем народжуваності і смертності, кількістю шлюбів та розлучень. У основі всіх цих процесів лежить соціально-економічне положення в країні .

Демографічна ситуація в Миколаївській області. Основними чинниками зменшення чисельності населення області продовжує залишатися природне (–6,4%) та механічне скорочення (–0,5%). У 2010 р. – на початку 2011 р. спостерігається незначне зростання рівня народжуваності. У 2010 р. смертність в області порівняно з 2006 р. збільшилась з 15,9 до 16,6 осіб на 1000 жителів. Природний приріст населення спостерігається в об ласті лише в м. Южноукраїнськ (1,1%). Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 8,7% (м. Миколаїв) до 12,9% (Жовтневий район),рівень смертності відповідно від 8,1% (м. Южноукраїнськ) до 22,2% (Казанківський район). Механічний приріст населення спостерігався лише в містах Миколаїв, Первомайськ, Южноукраїнськ. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції.[6]

На мою думку, сталий розвиток – це керований процес збалансованого розвитку соціально-економічних і екологічних складових, спрямованих на використання та відтворення природного середовища й досягнення відповідної якості життя людини як у теперішньому, так і в майбутньому часі.

Таким чином, основними проблемами сільського розвитку залишаються нестабільні умови і організація праці, низькій рівень побутових умов, нестійке матеріальне забезпечення, неякісні житлові умови, занепад інженерної інфраструктури, що створює передумови для росту міграційного потенціалу сільських мешканців і нестійкого сільського розвитку.

Список використаних джерел

1. Муромцева Ю. І. Демографія: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2006. –299 с

2. Прокопа І.В. Соціальні аспекти розвитку сільських територій / І.В. Прокопа // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 48–51.

3. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України № 1359-XIV від 24.12.1999 р. // Офіційний вісник України. – 2000.– № 1.– С. 6.

4. Саблук П.Т. Розвиток сільських територій – запорука відродження аграрної України / П.Т. Саблук // Вісник аграрної науки. – 2006. – № 5. – С. 21-23.

Саркісян Л. Г. Концепція сталого розвитку у контексті досліджень регіональної системи / Саркісян Л. 5. Г. //Економічний простір №56/2, 2011, с.97-102

6. Статистичний збірник “Міста та райони Миколаївської області у 2010 році”. – 516 с.

7. Торкатюк В.І. Сталий розвиток територій: Основні науково-теоретичні підходи до визначення та сутність поняття / В.І. Торкатюк, Н.В. Бібік // Бізнес-информ. – 2009. - № 4. - С. 127.

8. Шубравська О. Сталий економічний розвиток: поняття і напрям досліджень / О. Шубравська // Економіка України. – 2005.– № 1.– С. 36.

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Савченко Т.І., студентка групи ЗЕ-5/1

Миколаївський національний аграрний університет

Резерви підвищення продуктивності праці – це невикористані можливості економії витрат праці (як живої, так і уречевленої), які виникають у наслідок дії

тих чи інших факторів(удосконалення техніки, технології, організації виробництва і праці тощо). Рівень продуктивності праці залежить від рівня використання резервів. На думку Слободчикової Ю.В. резерви можна класифікувати щодо часу їх використання, а також сфери виникнення. За часом використання розрізняють поточні й перспективні резерви. За сферами виникнення розрізняють загальнодержавні, регіональні, міжгалузеві, галузеві, внутрішньовиробничі резерви [1].

Вітвицький В., Мемельська З. резерви підвищення аграрної праці умовно об'єднують у чотири групи [2]:

- перша група стимулюючих факторів зростання продуктивності праці охоплює в основному такі виробничі чинники, як застосування нової техніки і більш удосконаленої системи машин, впровадження комплексної механізації на всіх стадіях виробничого процесу. Це означає зростання фондоозброєності, зі збільшенням якої підвищується і продуктивність праці. Уречевлена праця скорочує витрати ручної праці, що позитивно відображається на результатах конкретного виробництва;

- до другої групи належать організаційні чинники, насамперед організація процесу виробництва сільськогосподарської продукції. А особливе місце серед організаційних факторів посідає наукова організація праці. Від раціоналізації проведення трудових операцій залежить результативність як самої праці, так і виробництва в цілому. Наукова організація праці дозволяє без суттєвих капітальних вкладень підняти продуктивність праці й ефективність виробництва;

- третя група охоплює чинники, пов'язані з удосконаленням форм і систем оплати праці, функціональним призначенням яких є стимулювання підвищення її продуктивності, відтворення робочої сили та розв'язання соціальних проблем суспільства;

- четверта група факторів зростання продуктивності праці складається із соціально-економічних показників, які пов'язані зі складом виконавців, їхньою

освітою і кваліфікаційним рівнем, умовами праці, психологічним кліматом у колективі, підвищенням творчої активності працівників тощо.

На думку Андрійчука В.Г. усі фактори, що впливають на рівень продуктивності праці, за характером дії на цей показник можна об'єднати в три групи [3]:

- до першої групи належать фактори, що сприяють збільшенню виробництва продукції,
- до другої – скороченню затрат живої праці,
- до третьої – соціальні фактори, що спонукають працівників до ефективнішої праці.

Збільшення виробництва продукції досягається завдяки підвищенню культури землеробства, впровадженню нових сортів і гібридів сільськогосподарських культур, кращих порід і ліній тварин, раціональної хімізації виробництва і меліорації землі, зміцненню кормової бази тощо.

Серед другої групи факторів важливе значення мають такі, як впровадження нових технологій і способів обробітку ґрунту, раціональної організації праці і виробничих процесів, досягнення обґрунтованої спеціалізації виробництва й ефективного співвідношення між основними та допоміжними галузями. Але найбільш радикальним фактором, що впливає на скорочення затрат живої праці, є заміна її капіталом.

Серед третьої групи факторів підвищення продуктивності праці особливу роль відіграють такі, як підвищення кваліфікації працівників і рівня їх матеріальної заінтересованості, моральне стимулювання кращої праці. Працівники з вищою кваліфікацією швидше та якісніше виконують свої функції. Тому раціональна організація навчання кадрів є важливою умовою зміцнення економіки підприємств. Це тим більш важливо, що заміна живої праці капіталом, перехід до використання більш продуктивних машин і знарядь вимагає для їх експлуатації кваліфікованіших працівників з іншим рівнем матеріального стимулювання: успіх досягається лише тоді, коли кожний

працівник буде чітко розуміти, що, коли, чому і як йому потрібно робити, а також яка матеріальна винагорода його очікує.

Важливим соціальним фактором підвищення продуктивності праці є взаємовідносини між управлінським апаратом (менеджерами) і виконавцями, роботодавцями і виконавцями. Менеджери повинні турбуватися про працівників, прислуховуватися до їх порад щодо поліпшення організації виробництва, вдосконалення його технічної бази, об'єктивно оцінювати роботу кожного члена трудового колективу.

Отже, такі підходи до вирішення поставлених завдань є мотиваційними як для окремого працівника, так і для всього трудового колективу загалом, які створюють сприятливе середовище для високої індивідуальної чи суспільної продуктивності праці та кінцевої мети діяльності сільськогосподарського підприємства – одержання прибутку. Крім того, доречно наголосити на тому, що вирішення питання підвищення продуктивності праці потребує системного підходу до вдосконалення комплексу факторів з метою досягнення поставленої мети.

Список використаних джерел

1. Слободчикова Ю. В. Шляхи підвищення продуктивності праці / Слободчикова Ю. В. // Економіка та підприємництво. – 2009. - №5. – С. 279-281.

2. Вітвіцький В. Вплив основних чинників на підвищення продуктивності праці / Вітвіцький В., Метельська З. // Україна: аспекти праці. – 2006. - № 2 – С. 29-34.

3. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств. Підручник / Андрійчук В. Г. – К. : ІЗМН, 1996. – 512 с.

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Сіпягіна О. Ю., студентка групи Е3/1
Миколаївський національний аграрний університет

Поряд з різноманіттям форм та методів регулювання економіко-екологічного регіонального балансу, засоби соціально-економічної гармонізації залишаються не достатньо дослідженими та потребують розвитку. Про необхідність подальшого наукового пошуку з метою обґрунтування концептуальних засад сталого розвитку регіону, які б глибше відображали сутність та взаємозв'язок регіональних соціальних, екологічних та економічних процесів, свідчать розбіжності та неодностайність думок вчених.

З метою більш повного врахування соціальних факторів під час розробки механізмів регулювання сталого регіонального розвитку обґрунтуємо сутність понять соціальної сталості регіон, регіональної соціальної ємності та регіональної соціальної межі, визначимо характер взаємозв'язку зазначених понять з еколого-економічним розвитком регіону. Під соціальною сталістю регіонального розвитку слід розуміти такі динамічні перетворення у економічній та екологічній системі регіону, при яких відсутні загрози порушення демографічного різноманіття та погіршення якісних характеристик життя майбутніх поколінь населення регіону. Отже, внутрішню систему регіональної соціальної сталості можна представити двома складовими: демографічним різноманіттям та комплексом характеристик якості життя населення. Кожна з них дозволяє деталізувати соціальний вектор збалансованого економічного зростання регіональної економіки та забезпечити більш прискіпливий погляд на інноваційну модель регіонального сталого розвитку.

Окрім цього, регіональне демографічне різноманіття та комплекс характеристик якості життя населення можна представити у вигляді відповідно

показників регіональної соціальної ємності та регіональної соціальної межі, які можуть слугувати для оцінки рівня соціальної сталості регіону. Спираючись на єдину систему регіональних економічних взаємозв'язків та індикаторів, ці показники соціальної сталості доповнюють одне одного і дозволяють більш адекватно і точно оцінити реальні процеси , що відбуваються у регіоні , з позицій сталого розвитку, своєчасно виявити загрози і ризики та розробити механізми їх подолання. У багато чому демографічне різноманіття залежить від діючих економічних механізмів на регіональному, національному та глобальному рівні. Наприклад, економічна вигода, яку отримують підприємства з виробництва та переробки сільськогосподарської продукції внаслідок використання відносно дешевих речовин неорганічного походження, згідно принципів сталого розвитку повинна бути зважена на негативний ефект, який чинить процес споживання неякісної продукції на стан здоров 'я людей . Через це, а також внаслідок впливу інших негативних факторів, скорочується середня тривалість життя людей у регіоні, підвищується рівень смертності та скорочується загальна чисельність населення регіону. Недосконалі бюджетні відносини між центром та регіонами, не достатньо ефективна політика розподілу бюджетних коштів позначається на рівні фінансового забезпечення сфери охорони здоров 'я, що також негативно впливає на чисельний склад населення регіону.

Відсутність дієвих механізмів стимулювання підприємницької ініціативи та інтеграції економічно нерозвинутих або депресивних постіндустріальних регіонів у економічну систему країни впливає на нерівномірний розподіл трудового ресурсу по регіона , утворення демографічно « старіючих » територій. Таким чином, регіон з порушеним демографічним різноманіттям за статевою, професійною, віковою ознакою, за рівнем освіти та багатьма іншими ознаками, при негативній динаміці його окремих структурних елементів має низький рівень соціальної сталості, а відтак і сталого розвитку. Згодом, скорочення населення, просторова нерівномірність його розміщення, віковий та статевий дисбаланс призведуть до скорочення трудового ресурсу або зміни

його професійних характеристик та, як наслідок, до обмеження можливостей регіону у подальшому економічному зростанні, і сталий розвиток у довгостроковій перспективі буде порушено .

На основі викладеного можна обґрунтувати, що демографічне різноманіття у регіоні може бути виражено показником регіональної соціальної ємності. Цей показник представляє собою фактичну кількість та структуру населення регіону, а також залежну від цих параметрів загальну продуктивність живої праці за період, що аналізується. Здійснення економічного зростання з вичерпанням регіональної соціальної ємності означає нарощенн явиробництва продукції та послуг зі створенням таких умов життєдіяльності населення, при яких темпи використання праці населення регіону перевищують темпи її відтворення. При цьому встановлено, що у період дитинства та пенсійного віку людини зазначене співвідношення протилежне, тобто відтворення праці здійснюється у більших обсягах та більшими темпами, ніж її використання. Цю закономірність слід враховувати при визначенні загального рівня вичерпання регіональної соціальної ємності .

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Туз О.К, студентка групи Е3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Економіка України має надмірно високу залежність від поставок енергоносіїв, сировини та інших життєво важливих ресурсів, тому досягнення сталого розвитку є надзвичайно актуальним для нашої країни. Останніми роками в Україні досить активно досліджувались проблеми сталого розвитку взагалі, значно менше приділялось уваги сталому розвитку сільського господарства і сталому розвитку сільських територій. В соціально-економічному житті України сільські території займають особливе місце. На

них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Тому проблема сталого розвитку саме сільських територій є надзвичайно актуальною і вимагає негайного вирішення.

Значний внесок у розвиток наукової думки щодо сталого розвитку сільських територій зробили такі відомі вчені-економісти: М.І. Долішній, М.К. Орлатий, П.Т. Саблук, В.В. Юрчишин та інші. Економічна ситуація, яка склалася на селі, вимагає докорінного реформування, формування різних господарських структур, що відкриває широкі можливості підприємницької діяльності, а в цілому сприятиме економічному розвитку сільських територій [1].

Дослідження має на меті розв’язання проблем ефективного розвитку сільських територій шляхом аналізу економічного механізму його становлення.

Сучасні трактування характеризують сталий розвиток сільських територій як рівномірне нарощування позитивних соціальних показників (життєвого рівня населення, освіти, здоров'я і т.д.) в повній відповідності з економічним та екологічним розвитком сільської місцевості [2].

Більшість державних і регіональних програм, пов’язаних з розвитком сільських територій, мають переважно декларативний характер, або не забезпечуються необхідними фінансовими ресурсами, що ускладнює, а подекуди і цілком унеможливлює їхнє виконання. Відтак, прогалини в державній політиці та прорахунки і помилки, що мали місце на попередніх етапах ринкового реформування вітчизняної економіки та її аграрного сектору, призвели до суттєвого погіршення багатьох показників у сільській місцевості, руйнування виробничого потенціалу села, погіршення якості та родючості ґрунтів, загострення екологічних проблем тощо. Все це зумовлює необхідність пошуку адекватних інструментів підвищення ефективності функціонування аграрного сектору України на основі забезпечення сталого розвитку сільських територій.

Методологічною базою для розробки дієвих заходів, спрямованих на комплексний розвиток сільських територій мають стати обґрунтовані наукові

дослідження та активні дискусії фахівців і зацікавлених осіб, а також прийняті на їхній основі рішення органів державної влади та місцевого самоврядування, орієнтовані на розвиток виробничого потенціалу, покращення якості природного середовища та підвищення якості людського капіталу сільських територій України [3].

На мою думку, завдяки відповідним державним механізмам підтримки та сприяння розвитку як сільського господарства, так і несільськогосподарських видів економічної діяльності, сільські території повинні перетворитися на повноцінну частину національного господарства, де населення буде економічно забезпечене.

Серед першочергових завдань у процесі забезпечення сталого економічного розвитку є розробка механізмів непрямого державного регулювання економічних процесів у напрямі створення умов для підтримки підприємницької активності та конкуренції, здійснення контролю за діяльністю банківської, валютної та податкової систем.

З метою більш ефективного виконання державою функцій щодо сталого розвитку необхідно удосконалювати економічний механізм формування і використання спеціальних фондів за рахунок платежів за забруднення навколишнього природного середовища, штрафів і санкцій за недотримання норм і правил охорони довкілля й шкоду, заподіяну порушенням нормативно-правових актів з питань охорони довкілля.

Сучасний стан розвитку сільських територій України залишається на досить низькому рівні. На сьогодні політика розвитку сільських територій в Україні здійснюється в основному в рамках державної регіональної політики та державної аграрної політики. Тому необхідно виокремити сільські території як самодостатній об’єкт регулювання і вирішувати проблеми їх розвитку комплексно. Першочерговим крокому формуванні сучасної державної політики розвитку сільських територій має стати розробка ґрунтовної та адекватної програми розвитку сільських територій та її прийняття на найвищому державному рівні.

Список використаних джерел

1. Саркісян Л. Г. Концепція сталого розвитку у контексті досліджень регіональної системи / Економічний простір №56/2, 2011, с.97-102

2. Лексин В.Н. Государство и регионы. Теория и практика государственного регулирования территориального развития / В.Н. Лексин, А.Н. Швецов – Изд.стереотип.- М. : Эдиториал УРРС, 2003. – 368 с.

3.Баутин В.М. Устойчивое развитие сельських территорий : сущность, термины и понятия / В.М. Баутин, В.В.Козлов // Агрожурнал Московского государственного агроинженерного университета. – 2006. - № 4.

КОНТРОЛІНГ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА РЕГІОНУ

Яворська І.М, магістр

Житомирський державний технологічний університет

Контролінг як основна форма управління досить давно посів чільне місце як один з основних об’єктів дослідження у наукових колах та набув практичного застосування у всіх високорозвинених підприємствах. Але, надто стрімкий розвиток контролінгу як нового підходу до управління та вдосконалення організації управління підприємством, супроводжується значною кількістю негативних явищ. Серед яких на першому місці можна визначити неготовність підприємств визнати новий підхід до управління підприємством.

На підприємствах України існує необхідність методичної бази для визначення та підтримки головних функцій менеджменту – контроль, планування, облік і аналіз, управління бізнес-процесами. Тому, досить

актуальним є питання , яке обговорюють вітчизняні науковці про сутність та концепції застосування контролінгу.

Термін «контролінг» від англійського («to control» – керувати, контролювати), яке, в свою чергу, набуло походження від французького слова, що означає «реєстр, перевірочний список». Концепція контролінгу зародилась в Німеччині в 50-х рр. XX століття.

Значний внесок у розвиток контролінгу, а саме його теоретичних та практичних питань, здійснили такі вчені-економісти: Ю.Вебер, І.Ансофф, І.Балабанов, М.Білуха, Л.Попова.

З початком розвитку підприємства власник задає собі питання, як керувати, коли росте чисельність персоналу, конкуренція підвищується, а рентабельність має тенденцію до зменшення. Тому більшість керівників цікавляться темою контролінгу.

Єдиного поняття терміну контролінг не існує, так як дана концепція є досить новою і постійно розвивається. Тому наведемо визначення контролінгу, які є найбільш вживаними на практиці багатьох підприємств:

- контролінг – це процес, який визначають як оволодіння економічною ситуацією на підприємстві;

- контролінг – це відокремлений напрямок економічної роботи на підприємстві, який пов'язаний з фінансово-економічними функціями, які існують у менеджменті, для прийняття управлінських рішень;

- контролінг – це концепція управління підприємством та забезпечення його довгострокового функціонування та існування на ринку;

- контролінг, як система регулювання витрат і результатів діяльності, допомагає при досягненні конкретних цілей підприємства та дає змогу вчасно включити «червоне світло», коли підприємству загрожує небезпека, що потребує прийняття необхідних заходів по протидіянню;

- контролінг – це нова, зовсім інша концепція управління підприємством, яка підтримує баланс підприємства, шляхом надання інформації про витрати і доходи як основи при прийнятті управлінських рішень.

Враховуючи трактування понять контролінгу, доцільним є формування основного завдання контролінгу, а саме – здійснення спеціальних досліджень, які полягають у чіткому визначенні тенденцій розвитку підприємства в ринкових умовах.

На сьогоднішній день, контролінг є організацією фінансово-економічної функції на підприємстві, яка має бути побудована так, щоб забезпечити оптимальний інформаційний процес. Це, в свою чергу, має сприяти досягненню основних стратегічних цілей, таких, як зростання вартості підприємства та забезпечення його прибутковості.

Контролінг є найважливішим засобом для успішного функціонування підприємства, тому що він: забезпечує виживання підприємства серед конкурентів; забезпечує необхідною інформацією при прийнятті важливих управлінських рішень, шляхом підготовки, збору, аналізу інформації, сприяє покращенню залежності «дохід-втрати-прибуток».

Результатом під час впровадження контролінгу є система, яка сприяє ефективному підвищенню діяльності підприємства і дає змогу: планувати діяльність підприємства з метою підвищення якості ресурсів, вчасно одержувати якісну інформацію, яка необхідна для прийняття управлінських рішень та підвищувати конкурентоздатність підприємств.

Отже, концепція контролінгу необхідна українським підприємствам для того, щоб зробити їх більш конкурентоздатними. Тому, основною метою підприємств на шляху підвищення конкурентоздатності стає створення ефективної системи контролінгу.

На основі досліджень зарубіжних та вітчизняних вчених наведемо заходи по впровадженню системи контролінгу на підприємствах: схема організаційної структури підприємства, центрів витрат та відповідальності; функціональні обов’язки і права служби контролінгу і спеціалістів відповідної галузі; забезпечення необхідною та своєчасною інформаційною базою; визначення відхилень між нормативними та фактичними показниками.

Контролінг не має чітких обмежень щодо здійснення лише внутрішнього контролю на підприємстві і управління витратами, хоча саме витрати є його основним об'єктом. Контролінг – контролююча та інформаційна система, що забезпечує сполуку інформаційної бази та всіх інших джерел інформації: моніторингу, планування і контролю, аналізу.

Концепція контролінгу відіграє дуже важливу роль в управлінні будь-якого підприємства, бо саме контролінг виконує функцію підтримки та покращення системи управління та покликаний створити систему ефективного управління підприємством, направлену на економічний та рентабельний її розвиток.

Безумовно, впровадження контролінгу вимагає значних зусиль, змін в системі контролю, обліку, аналізу і управління, але все це виправдовує той ефект, який фірма реально отримує від використання контролінгу.

Контролінг є необхідним для українських підприємств для їх істотного підвищення ефективної діяльності, забезпечення їх конкурентоздатності, ефективного вирішення проблеми: «обмеженість ресурсів – безмежність потреб».

Таким чином, роль контролінгу складається у підтримці та наданні допомоги керівнику. Контролінг разом з керівництвом складає основу управління на підприємстві і, таким чином інтегрується у загальну систему управління підприємством. За джерелами інформації, отриманої в процесі моніторингу, служба контролінгу вивчає явища і процеси на підприємстві, виявляє слабкі місця, порівнює фактичні показники із запланованими та аналізує причини відхилення, а також пропонує заходи з покращення ситуації на підприємстві.

Секція 8
„ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ”

ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Артеменко А. Г., студентка
Миколаївський національний аграрний університет

Протягом останніх років однією з важливіших проблем розвитку нашої країни є демографічна ситуація. Цією проблемою займаються вчені, економісти, лікарі, екологи. За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Середня тривалість життя - це кількість років, які в середньому проживає індивідуум із певної групи людей конкретного року народження. Проте вона різна у чоловіків та жінок. Україна за тривалістю життя чоловіків посідає 29 місце в Європі й 49 у світі, а жінок - 27 і 39 місця відповідно. Різке зниження середньої тривалості життя в Україні зафіксовано з 1987 р. (у чоловіків - приблизно на три, а у жінок - на два роки). Причинами такого скорочення тривалості є екологічні забруднення, наслідки Чорнобильської катастрофи та соціально-економічної кризи в країні. За прогнозами Інституту демографії і соціальних досліджень НАНУ, до 2050 року кількість українців може скоротитися до 35 млн осіб.

Народжуваність - це процес оновлення суспільства за рахунок появи нового життя. Зменшення народжуваності, скорочення кількості шлюбів і збільшення розлучень, зменшення тривалості життя, ріст смертності – усе це вочевидь не покращує демографічної ситуації в Україні. На сьогоднішний день склалася дуже жахлива, навіть, катастрофічна ситуація із смертністю чоловіків

працездатного віку. Майже 40% 16-річних хлопчиків не доживають до 60 років. Страшнішою цифра є тільки в Росії. В усіх інших європейських країнах вона є значно нижчою.Україна належить до країн із низькою народжуваністю.

Крім зниження народжуваності та відтворення населення, демографічну ситуацію в Україні погіршує підвищення рівня смертності. Це один з важливих показників, що характеризує добробут людей, умови їхньої праці та побуту, досягнення медицини і всієї системи охорони здоров'я. За останні роки в окремих областях України (Київській, Чернігівській, Сумській, Полтавській, Донецькій та ін.) рівень смертності значно перевищив рівень народжуваності. Основними причинами смертності є серцево-судинні хвороби, злоякісні новоутворення, нещасні випадки, отруєння та травми, хвороби органів дихання. Зросла смертність внаслідок алкоголізму, наркоманії, збільшилася кількість самогубств. Важливою характеристикою демографічної ситуації в країні є дитяча смертність, особливо серед немовлят, тобто дітей до одного року.

Міграційна ситуація та міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни так і окремих регіонів. "Зараз Україні навала чужоземців не загрожує," – зазначають демографи. Але років через 20 проблема міграції стане для країни головним болем. Ми повільно вимираємо, а вони прийдуть. І хто до кого буде асимілюватися? Наразі ще під питанням. Отже, майбутнє демографічного розвитку України та її регіонів залежить від репродуктивної поведінки молоді, у зв'язку з чим вимагається реалізація молодіжної демографічної програми**,** яка включатиме: врахування інтересів і потреб молодих громадян на основі залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні та реалізації програм і політики, які стосуються молоді й усього суспільства; забезпечення захисту їхніх прав і законних інтересів в економічній та соціальній сферах, які сприятимуть розвитку творчого репродуктивного потенціалу;стимулювання зайнятості серед молоді; охорону репродуктивного та сексуального здоров'я підлітків і молоді; проведення статевого виховання й реалізацію політики щодо

зниження, а згодом і запобігання підліткової вагітності та народжуваності; охорону й профілактику здоров'я дітей.

Кількість народжених на 1000 осіб, ‰	**Регіони з відповідними показниками народжуваності**
10,7	Україна
До 9,9	Чернігівська,Луганська, Донецька, Сумська, Черкаська, Харківська,Полтавська,Запорізька,м.Севастополь
9,9-10,6	Хмельницька, м.Київ, Тернопільська
10,7-11,4	Вінницька,Миколаївська,Херсонська,Дніпропетровська Кіровоградська, Львівська, Житомирська, Автономна Республіка Крим, Івано-Франківська, Чернівецька
11,5-12,2	Київська, Одеська
Понад 12,2	Волинська, Закарпатська, Рівненська
Кількість померлих на 1000 осіб, ‰	**Регіони з відповідними показниками смертності**
15,4	Україна
До 13,9	м.Київ, Івано-Франківська, Закарпатська, Львівська, Рівненська, Волинська
13,9-14,6	Чернівецька, Автономна Республіка Крим, Севастополь (міськрада), Тернопільська
14,7-15,4	Одеська, Херсонська
15,5-16,2	Миколаївська, Харківська, Запорізька, Хмельницька, Вінницька
16,3-17,0	Дніпропетровська, Черкаська, Житомирська, Луганська
Понад 17,0	Київська, Донецька,Сумська,Полтавська,Кіровоградська.

Список використаних джерел

1. Ірина Біла. Нас має бути 52 мільйони. Але чи буде? Демографічні проблеми... [Електронний ресурс].

2. Із "Доповіді "Про соціально-економічне становище України за січень 2012 року" [Електронний ресурс].

3. В.О. Чорна. "Демографічна ситуація у південному регіоні України: Особливості та шляхи покращення" [Електронний ресурс].

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ

Галацан Н.П., студентка групи БЗ/2

Миколаївський національний аграрний університет

Головною причиною трудової міграції з України можна, безумовно, вважати соціально - економічну. Важливими чинниками, які спонукають українців до виїзду за межі держави, є також низький рівень життя та безробіття. Дана обставина змушує громадян України шукати для себе кращої долі за кордоном, що цілком відповідає прагненню людини, яка бажає знайти роботу, достойну оплату її праці і має на це конституційне право .

Як суспільне явище трудова міграція має позитивні і негативні сторони, а його масштаби зумовлюють необхідність державного регулювання міграційними процесами.

Загалом, виділяють наступні негативні наслідки трудової міграції:

1. Виїжджає частина трудового потенціалу, в тому числі висококваліфіковані працівники, які згодом втрачають свої професійні навики, оскільки за кордоном виконувана ними робота часто носить примітивний та непрестижний характер;

2. Морально-психологічний аспект має різносторонній вплив: з одного боку - розпадаються сім’ї, часто залишаються бездоглядними діти та

люди похилого віку, з іншого - працюючи на чужині, заробітчани втрачають власне здоров’я, не отримуючи при цьому кваліфіковану медичну допомогу, зазнають впливу важкої фізичної і часто ненормованої праці, насильства з боку роботодавців, в тому числі й сексуального, важких побутових умов, а крім цього, вони не мають гарантії щодо отримання зароблених грошей та правового захисту від злочинних елементів;

3. Зниження народжуваності у молодих сім’ях. Поряд з цим відомі факти, коли молоді жінки-заробітчанки незаконно народжують дітей для сімей за кордоном нібито "на замовлення", а в подальшому не можуть забрати їх додому як власних;

4. Зростання цін на товари і послуги на внутрішньому ринку, зокрема на житло, при існуючій низькій купівельній спроможності основної маси населення. Це, в свою чергу, призводить до нерівномірного розподілу коштів та ще більшого розшарування суспільства, оскільки найбідніші верстви не мають змога виїхати за кордон на заробітки;

5. Загальна зневіра, втрата національної самосвідомості, набуття чужих звичаїв та невластивого менталітету

Щодо позитивних наслідків трудової міграції, можна перерахувати такі:

1. Зменшення соціальної напруги та навантаження на ринок праці, зокрема зниження рівня безробіття;

2. Значний грошовий (валютний) приплив (заробітчанські гроші). Не складно підрахувати, що в середньому щорічно в область надходить більш як 2 млн. дол. США таких коштів, що дає широкі можливості для збільшення власного добробуту населення;. Можливість матеріального утримання на Батьківщині сімей, зокрема дітей, фінансування їхнього навчання, покращення житлових умов, купівлі товарів довготривалого використання, оздоровлення родичів тощо;

3. Розвиток малого бізнесу за рахунок залучених коштів від "човникової" тогівлі;

4. Розширення світогляду, набуття свідомості та розуміння реальних умов ринкової економіки розвинутих країн, вивчення іноземних мов

Розглядаючи позитивні та негативні наслідки, можна додати рекомендації щодо подолання негативних наслідків:

- забезпечити робочими місцями студентів після закінчення навчання у ВНЗ тому, що держава вклала кошти в студента, а отже якщо майбутній кваліфікований працівник не буде працювати на державу, то останнє лишиться без прибутку. Відкривати нові підприємства та організації треба більше в західному регіоні України, тому що східний регіон забезпечений багатьма підприємствами та шахтами, де люди добре задіяні, а наш регіон має розвиватись схиляючись до сільського господарства – відкриття колгоспів. Саме від такої праці люди отримають винагороду як в грошовій формі, так і в товарній, а отже люди будуть забезпечені для проживання;
- збільшення коштів для новонародженої дитини та забезпечити до 16 років безкоштовною медициною;
- знизити податковий тиск на малий та середній бізнес тому, що із-за високих податків підприємець не може утримувати велику кількість працівників. Треба вводити нові закони, які б були вигідні як для держави, так і для підприємств, тобто закони які пов’язані зі зниженням податку, наданням певних пільг підприємствам які працюють на приватній основі;
- підвищення заробітної плати для тих хто працює, мотивувати роботу працівників (відпустки, премії), для того щоб вони залишались на даній роботі.

З метою зменшення еміграції робочої сили необхідне впровадження системи заходів, які на думку фахівців повинні мати чітке внутрішнє і зовнішнє спрямування. До числа перших належать заходи макроекономічної стабілізації та оздоровлення економіки - створення робочих місць, розширення іноземного інвестування тощо. Зовнішні заходи мають забезпечити цивілізовані форми виїзду працівників за кордон та можливість їх вільного повернення додому,

ввезення валюти, а також гарантії нашим співвітчизникам захисту їхніх трудових прав за кордоном

Головним чинником, що знизить трудову міграцію є забезпечення людей роботою з належними умовами праці та її оплатою, обмеження «тіньової» економіки та «тіньової» зайнятості. Адже продуктивна зайнятість - це шлях подолання бідності та відвернення від виїзду на заробітки за кордон.

Розглядаючи дану тему ми зіткнулись з глобальною проблемою, як міграція робочої сили, передусім слід зазначити, що міграційні рухи є так званим «індикатором» реакції населення на зміни в економічному, політичному, соціальному митті будь-якого суспільства. Розмір, напрямки та масштаби таких процесів певної мірою свідчать про стабільність або навпаки про нестабільність суспільного розвитку.

Процес трудової міграції в Україні має тенденцію до зростання. Саме тому необхідно для більш ефективного використання трудових ресурсів слід запровадити систему моніторингу міграційних потоків населення і удосконалити законодавче забезпечення та ін.. Оскільки просто зупинити трудову міграцію неможливо, то варто використовувати її позитивні наслідки та намагатися зменшити негативні.

Список використаних джерел

1. Конституція України, - К.: Видавничий дім "Скіф", 2010. - 48 с.
2. Гнибіденко І. Проблеми трудової міграції в Україні та їх вирішення / І. Гнибіденко // Економіка України. – 2010 . – № 4. – С. 19.
3. Позняк О. Групові міграції в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи / О. Позняк // Економічний часопис. – 2008. – № 2. – С. 34 - 48.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ У ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Гондель Т. В., студентка гр. Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, в усіх її регіонах визначається як критична, така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній і суспільній стабільності країни.

За своїм характером і сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем, в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, котрі формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей [1].

Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується такими рисами: – збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення; – високий рівень смертності та збереження тенденції до його зрос-ання; – невисока середня тривалість життя; – старіння населення за рахунок збільшення частини осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення; – високий рівень дитячої смертності у віці до одного року; – збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення; – суттєва внутрішньорегіональна диференціація демографічної ситуації між приморськими містами та приміською зоною Одеси, Миколаєва, Херсона та периферійними континентальними адміністративними районами [1].

Водночас слід відзначити, якщо демографічні процеси, які відбуваються в Миколаївській та Херсонській областях є типовими для більшості регіонів

України, то в Одеській області формуються демографічні процеси, котрі вирізняють її серед інших обласних регіонів. Зокрема, це стосується, насамперед, міграційної ситуації [2].

В масштабі України Одеська область виділяється найменшими темпами загального скорочення населення в умовах, коли від'ємний природний приріст (–5,0%) суттєво компенсується міграційним приростом населення. Одеська область харак-теризується найбільшою територіальною контрастністю та поляризованіс-тю як демографічного, так і соціально-економічного розвитку [3].

Основними чинниками зменшення чисельності населення Миколаївської області продовжує залишатися природне (–6,4%) та механічне скорочення (–0,5%). У 2010 р. – на початку 2011 р. спостерігається незначне зростання рівня народжуваності. У 2010 р. смертність в області порівняно з 2006 р. збільшилась з 15,9 до 16,6 осіб на 1000 жителів. Механічний приріст населення спостерігався лише в містах Миколаїв, Первомайськ, Южноукраїнськ. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції.

Демографічна ситуація в Херсонській області залишається найбільш складною і відносно однорідною. Для області характерним залишається природне (–5,9%) та механічне (–2,7%) зменшення населення. В області не-має районів або міст, де б спостерігався природний приріст населення [2].

Аналіз демографічної ситуації в Україні в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики, які докорінно змінили б негативні передумови розвитку демографічних процесів.

Досвід показує, що найбільш результативним засобом вирішення конкретних проблем регіонального розвитку сьогодні є запровадження практики розробки та реалізації місцевих і регіональних цільових програм з

визначенням терміну їх реалізації та джерел фінансування передбачених заходів.

1. Розробка додаткових заходів цільових регіональних програм щодо профілактики та попередження інфекційних і соціально небезпечних хвороб (ВІЛ-інфекція, СНІД, туберкульоз, алкоголізм, наркоманія, онкозахворювання, захворювання на вірусний гепатит, сальмонельоз), поліпшення медичної допомоги хворим на гемофілію, попередження розповсюдження наркоманії, лікування серцево-судинних і судинно-мозкових захворювань та ін.

2. Для Одеської області розробка регіональної програми боротьби з нелегальною міграцією та реалізація пілотних проектів щодо легалізації нелегалів.

3. Збереження фінансування регіональних програм розвитку дитячо-юнацького спорту, розширення мережі районних дитячо-юнацьких спортивних шкіл та їх філій в сільській місцевості.

4. Забезпечення фінансування реалізації регіональних програм відродження зруйнованої в 90-х рр. XX ст. системи дошкільного виховання, насамперед, у сільській місцевості.

5. Запровадження нових форм соціального патронажу в сільській місцевості на основі використання ресурсів державної служби зайнятості, альтернативної військової служби, надання дистанційних медичних консультацій населенню сільської місцевості та віддалених районів (пілотний проект в Одеській області).

6. Формування систем регіонального аналізу та моніторингу демографічної ситуації як основи для запровадження диференційованого підходу в плануванні та прогнозуванні заходів у сфері відтворення демографічного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Гаврилечко Ю. Трудові мігранти в Україні: виклик часу чи екзотика? / Ю. Гаврилечко // Праця і Закон. – 2009. – № 3.

2. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua./ua/project.

3. Статистичний щорічник Одеської області за 2011 рік. – 180 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Гриник О.О., студентка групи ЕЗ/
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, в усіх її регіонах визначається як критична, така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній і суспільній стабільності країни. Сьогодні можна констатувати, що крім економічної, Україна переживає ще й глибоку соціально–демографічну кризу, яка погрожує непередбачуваними наслідками у майбутньому. Демографічний розвиток окремих регіонів України не є рівномірним. Основними чинниками зменшення чисельності населення області продовжує залишатися природне (–6,4%) та механічне скорочення (0,5%).Демографічна ситуація по області залишається складною, але з позитивною динамікою.

За станом на 01.11.2012 р. народилося живими 10198 проти 9606 за аналогічний період минулого року. Загальна смертність усього населення зменшилась і становить 10,39 на 1000 населення проти 10,42 на 1000 населення за 9 місяців 2011 року. Смертність у працездатному віці за 9 місяців 2012 року залишається майже на рівні минулого року і складає 3,67 на 1 тис. нас. (3,65 на 1 тис. нас. – 2011 р.). Показник малюкової смертності становить 7,16 на 1000 новонароджених проти 6,89 на 1000 новонароджених за аналогічний період минулого року.

Найвищі показники малюкової смертності у Доманівському – 16,46, Березнегуватському – 14,29, Новобузькому – 13,16, Арбузинському – 13,16 районах. Негативна динаміка показника малюкової смертності відмічається по закладам охорони здоров'я м. Миколаєва, де показник малюкової смертності склав 7,44 на 1000 народжених живими (9 місяців 2011 – 5,5), зростання на 35,3%. В області зріс показник захворюваності на злоякісні новоутворення і складає 283,6 на 100 тис.нас. проти 275,1 за аналогічний період минулого року. Найвищим цей показник є у м. Миколаєві – 361,3 на 100 тис. нас., м.Вознесенську – 332,0 на 100 тис.нас., Жовтневому – 301,3 на 100 тис.нас Очаківському районі – 198,6 на 100 тис.нас. Відсоток занедбаних випадків також має тенденцію до зростання та складає 15,4% (2011 р – 14,7%). Високим цей показник є у м.Вознесенську – 25,4%, Казанківському – 23,9%, Новоодеському – 22,6%, Очаківському – 21,7 районах. Показник смертності від злоякісних новоутворень знизився та склав 117,2 на 100 тис. населення (2011 – 119,9). Високим цей показник залишається у Очаківському районі – 149,3, м.Миколаєві – 145,7, Еланецькому – 135,1 та Жовтневому – 134,0 районах. Аналіз демографічної ситуації Миколаївської області свідчить про погіршення показників природного росту і механічного руху населення. При цьому спостерігається негативна динаміка народжуваності, високий рівень смертності, зростання сальдо міграції. Неготовність та непристосованість основної маси населення до нових умов, з одного боку, і різке падіння рівня життя, з іншого, причинили погіршення основних показників відтворення населення, стану його здоров'я і в результаті призвели до зниження рівня демографічного, трудового та соціального потенціалу країни. Характеризуючи сучасний демографічний розвиток Миколаївської області можна виділити такі основні негативні тенденції:

- падіння рівня народжуваності; інтенсифікація смертності населення; старіння населення; невпинне скорочення тривалості життя населення; різке зменшення кількості шлюбів при високому рівні розлучень; в результаті перевищення кількості померлих над кількістю народжених спостерігається

депопуляція населення. На основі проведеного дослідження можна зробити наступний висновок, що на території Миколаївської області відбувається звуження демографічної бази відтворення трудового потенціалу. Для подолання демографічних проблем необхідним є формування таких напрямків подальшого розвитку, які б сприяли розширеному відтворенню населення і збільшенню тривалості його активного трудового періоду, забезпечувати сприятливі умови для всебічного розвитку сім'ї, поліпшенню стану здоров'я населення і зниження його смертності, особливо у працездатному віці.

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Гуртовенко В.М., студентка групи БЗ/2
Миколаївський національний аграрний університет

Демографічний чинник є одним з визначальних для забезпечення стабільного й безпечного розвитку держави, а проблеми оптимального демографічного розвитку слід розглядати як першочергові інтереси держави, як фактор і водночас як результат її функціонування.

Метою статті є визначення основних проблем у демографічній сфері, на вирішення яких мають бути спрямовані регулятивні заходи держави. Поставлена мета вимагає здійснення детального аналізу сучасної демографічної ситуації в Україні, зокрема показників чисельності і статевовікової структури населення, народжуваності, смертності та тривалості життя населення.

Світова практика переконує, що демографічні процеси за будь-яких умов потребують регулювання з боку держави. Необхідність управління демографічним розвитком обумовлюється, по-перше, необхідністю задоволення суспільної потреби у відтворені населення та його розміщення на території в масштабах і пропорціях, які б відповідали перспективам соціально-економічного розвитку; по-друге, тим, що демографічні процеси та їх

об'єктивні суспільно-економічні детермінанти пов'язані безпосередньо через сферу суспільної та індивідуальної свідомості, що виявляються в умовах життєдіяльності і впливає на демографічну поведінку людей.

Сучасна демографічна ситуація в Україні характеризується різким зменшенням народжуваності, зростання смертності, старінням населення, збільшенням «навантаженням» на працездатну його частину, скороченням тривалості його життя, погіршенням здоров'я нації, інтенсифікацією міграційних процесів. Демографічна політика охоплює широке коло проблем відтворення населення, формування складу та структури трудового потенціалу, його ефективного використання. У сучасній демографічній політиці України пріоритетними завданнями мають стати зниження надмірної смертності населення, поліпшення його здоров’я, підтримка життєдіяльності дітей і дорослих та збільшення тривалості життя. Поряд із соціально-економічними проблемами в Україні наявна глибока демографічна криза.

Перші прояви демографічної кризи в Україні спостерігалися вже в 1970 – 1980 рр. – початок депопуляції в сільській місцевості, зменшення середньої тривалості життя, зростання смертності.

У 2010 р. зменшення чисельності населення країни відбулося виключно за рахунок природного скорочення - 200.5 тис. осіб, водночас зафіксовано міграційний приріст населення – 16,1 тис. осіб.

Причини падіння народжуваності не можна зводити лише до економічних негараздів, хоча вони, безумовно, відіграють свою роль. Узагальнення існуючих чинників зниження народжуваності дає підстави виокремити такі групи: економічні, соціальні. Психологічні, фізіологічні.

Досягнення успіхів у зниженні смертності та продовженні тривалості життя буде супроводжуватись прискоренням процесу старіння населення. Очікується, що до 2015 р. питома вага осіб старше 60 років сягне 21,7% загальної чисельності населення (серед жінок – 26,0 %, чоловіків – 16,8 %), при цьому на 1000 осіб працездатного віку припадатиме 438 осіб пенсійного віку.

Украй негативно на соціальному самопочутті громадян позначилося значне розшарування суспільства за рівнем достатку та посилення соціальної несправедливості, поширення бідності, послаблення соціального захисту населення, занепад галузей соціальної інфраструктури, погіршення умов праці та відпочинку, структури харчування населення, зростання виробничого травматизму.

Наявні державні ресурси необхідно сконцентрувати на найбільш перспективних щодо результативності та економічної ефективності напрямах підтримання та відновлення здоров'я. Такими на сьогодні є: боротьба зі зловживанням алкоголем та тютюнопалінням; зменшення дорожньо-транспортного травматизму та зумовленої ним смертності; посилення діяльності системи охорони здоров'я.

Не очікуючи суттєвих зрушень в економіці країни та свідомості населення, держава та суспільство мають запропонувати низку заходів, що вмотивовуватимуть населення до здорового способу життя, до реалізації принципів «вітальної» поведінки щодо себе і своїх дітей та поширюватимуть серед населення відповідні знання і навички. Однак навіть за цих умов навряд чи можна розраховувати на швидке надолуження втраченого – надто великим є розрив і надто підірваний життєвий потенціал нації.

З огляду на це, напрямком подальших досліджень повинно стати визначення шляхів оптимізації державного регулювання демографічних процесів в Україні.

Список використаних джерел

1. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрямки протидії / За ред.. В. С. Стешенко.- К.: НАН України, Ін-т економіки, 2010.45с.

2. Про соціально-економічне становище України у січні 2011 р. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – С.23-25.

3. Ковальчук О. Порядні люди борги віддають сповна / О.Ковальчук // Вісник Пенсійного фонду України. – 2009. - № 9. – С. 76-78.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТА ЗАХОДИ ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ

Данілов О.М. студент
Миколаївського національного аграрного університету

Наша країна знаходиться в умовах економічної кризи, в свою чергу уряд намагається застосувати всі можливі дії щодо усунення нестабільності, але на превеликий жаль він забуває про набагато страшнішу проблему яку переживає українська нація.

За даними Державної служби статистики чисельність населення на 1 лютого 2013 року 45539,121 тис. ос., а на 1 лютого 2012 року ця цифра становила 45617,542 тис. ос. Хоча зменшення спостерігається невелике, проте ця тенденція продовжується протягом десятків років, і над цим потрібно серйозно замислитись.[1]

Основною причиною загострення демографічної кризи в Україні є зниження до критичного рівня народжуваності. Сучасний її стан такий, що забезпечується лише половина потрібного для відтворення населення. На сьогодні Україна вже перетнула межу зниження народжуваності, за якою відбувається незворотнє руйнування демографічного потенціалу, що призвело до втрати умов для відновлення чисельності населення на початок 90-х років XX ст.

Процес зниження народжуваності у сучасних умовах має глобальний характер і зумовлений низкою економічних, соціальних, біологічних причин. Демографічна ситуація в Україні характеризується не лише депопуляцією, вона набула характеру гострої демографічної кризи, основні ознаки якої - несприятливі зміни не тільки у кількості, а й здоров'ї населення. Сучасну

демографічну ситуацію можна визначити як кризову саме тому, що депопуляція супроводжується істотним погіршенням здоров'я людей, що виявляється у зниженні середньої тривалості життя.

Обстеження стану здоров'я населення виявило, що рівень загальної захворюваності в Україні один із найвищих не лише серед країн Західної Європи, але й колишнього СРСР. За цим показником Україна перебуває на другому місці серед держав СНД. Прогресує тенденція значного погіршення здоров'я дітей і підлітків. Проблема поліпшення здоров'я населення сьогодні перетворилася у проблему його елементарного збереження.[2]

Техногенне і радіоактивне забруднення атмосфери, грунтів, водойомів у більшості областей спричиняє мутантні ушкодження генів. Наслідком цього є зниження народжуваності, зростання потворності серед новонароджених, поширення спадкових хвороб тощо.

Такий стан викликаний перш за все, недостатнім фінансуванням медичної галузі й неспроможністю останньої своєчасно і якісно надавати медичну допомогу населенню. Наприклад, у 2000 р. на охорону здоров'я одного українця було витрачено 13 доларів, (у США - 3750). Щоб досягти хоча б рівня медичної допомоги 1990 р. потрібне її фінансування не менше 37,5 млрд грн.

Катастрофічною залишається екологічна безпека населення. Атмосферне забруднення негативно впливає на кожного третього жителя України, а 28% взагалі дихають повітрям, що є небезпечним для життя. При цьому на громадянина України припадає 3 долари США щорічних природоохоронних асигнувань, що в 50 разів менше, ніж у Німеччині. За даними смертності від серцево-судинних хвороб Україна ділить останнє місце в Європі з Болгарією, утричі випереджаючи розвинені країни. Поширеність хвороб серед населення протягом останніх 10 років зросла на 38%.

Статус українців як вимираючої нації (щорічне зменшення на 350-400 тис. людей) зі зниженням якості життя є неприйнятним для розвитку економіки України. Частка працездатного населення є найменшою (смертність серед цієї

категорії з 2000 р. по 2005 р. зросла на 30% загалом і на 40% серед чоловіків зокрема) .[3]

Держава для вирішення проблеми зробила в останні роки низку заходів. Завершено розробку проектів постанов Кабінету Міністрів України "Стратегія демографічного розвитку на 2006 —2015 рр." та "Про створення міжвідомчої координаційної ради з питань поліпшення демографічної ситуації в Україні". Схвалена концепція Державної програми підтримки сім'ї на 2006 - 2010рр., що включає заходи, спрямовані на розв'язання проблем соціально-економічного становлення та розвитку сімей, виховання дітей, вдосконалення системи соціального захисту сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, попередження насильства в сім'ї та реалізації сімейної політики, надання одноразової грошової виплати при народженні першої дитини 12,2, другої 25, третьої і більше 50 тис. грн.[4]

Подолання негативних демографічних тенденцій – складний і тривалий процес. Його мета полягає у поліпшенні якості життя населення, збереженні та відтворенні його життєвого й трудового потенціалу. Важливим аспектом є пристосування демографічної політики до формуючого ринкового механізму. У науковому плані в цьому контексті важливо здійснити соціологічний моніторинг регіональних демографічних проблем, враховуючи необхідність постійного розширення поля дослідження – фактора глобалізації соціально-економічних процесів, взаємозв’язку регіональних і національних демографічних проблем.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України : [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

2. «Стратегія демографічного розвитку на 2006–2015 рр." [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://www.ligazakon.ua.

3. Населення України тане на очах // За українську України. 2007. — 25 липня; Нас дедалі менше //Урядовий кур'єр. — 2007. — 10 липня;

4. Вовканич С. Й., Цапок С. О. Регіональний демрозвиток: тенденції та парадокси // Україна в XX ст.: концепції та моделі економічного розвитку: Матеріали доповідей V Міжнарод. конгресу економістів. Львів, 2000 —С. 62.

МІГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Т.В.Двойнісюк, студентка групи БЗ/3
Миколаївський національний аграрний університет

Теорія міграції є необхідним елементом пізнання самої проблеми міграції, тому що вивчення її є необхідним підґрунтям для вирішення проблеми на практиці. Тому вважаю за необхідне висвітлення загального поняття робочої міграції.

Найбільш поширеними термінами, що висвітлюють поняття міграції є міграція, еміграція і імміграція. Ці визначення є економічними, але вони необхідні для висвітлення даного питання. Міграція - це поняття, яке поєднує в собі і імміграцію і еміграцію, міграція - це переміщення громадян із однієї держави в другу.

Еміграція робочої сили - це переміщення громадян із однієї держави в іншу з метою працевлаштування; імміграція робочої сили - в'їзд в державу громадян інших країн з метою працевлаштування згідно діючим міжнародними угодами.

Міграція населення це пересування людей через кордони визначених територій зі зміною постійного місця проживання чи повернення до нього.

Міжнародна (зовнішня) міграція існує в різних формах: трудова, сімейна, рекреаційна, туристична.

Міжнародний ринок робочої сили охоплює потоки трудових ресурсів, які в пошуках нової роботи перетинають міжнародні кордони. Міжнародний ринок праці об’єднує національні та регіональні ринки робочої сили. Міжнародний ринок праці існує в формі трудової міграції. Він існує поряд з іншими

світовими ринками, такими як товарів та послуг, капіталу. Робоча сила, пересуваючись з одної країни до іншої, пропонує себе в якості товару, здійснюючи міжнародну трудову міграцію.

Причинами міграції робочої сили є фактори як економічного, так і не економічного характеру. До причин не економічного характеру слід віднести такі як: політичні, національні, релігійні, расові, сімейні. Щодо причин економічного характеру то вони закладені в економічному рівні розвитку різних держав. Робоча сила переміщується із держав з низьким рівнем життя в держави з більш високим рівнем. І це є закономірністю, наприклад якщо порівняти середньомісячний заробіток в нашій державі (він складає приблизно 40-60 ам. доларів на місяць),та заробіток в такий розвиненій європейській державі, як Німеччина (де середньомісячний заробіток приблизно 1500 ам. доларів) ми бачимо, що він перевищує середньомісячний заробіток в Україні приблизно в 25 разів, а характер виконуваної роботи - однаковий. Це і є однією з важливих причин сучасної міграції не тільки в нашій державі, але і в світі.

Другою важливою ознакою, яка обумовлює економічний фактор є наявність органічного безробіття в деяких державах, перш за все слабо розвинених. Це спонукає громадян таких держав до пошуку будь-якого заробітку для забезпечення своїх потреб. І ця проблема є більш глибокою тому, що є різниця: заробляти хоча б щось чи не заробляти взагалі, а забезпечувати свої потреби хоче кожна особа.

Що ж до самих міграційних течій, то необхідно сказати що їх основу складають робітники і не значну частину - службовці.

Робоча міграція - це тривалий процес, корні якого беруть свій початок з моменту зародження робочого класу.

Міжнародна трудова міграція, складне явище і для його оцінки потрібен комплексний підхід. Таким чином я хочу зазначити, що серед позитивних результатів впливу трудової міграції на розвиток нашої країни є сприяння інтеграції України до міжнародного ринку праці через міждержавний обмін робочою силою; послаблення тиску безробіття в державі; надходження в

Україну додаткової іноземної валюти, шляхом грошових переказів трудових мігрантів; та підвищення світового рейтингу України, як демократичної, вільної та відкритої держави.

Список використаних джерел

1. Зовнішня трудова міграція населення України. – К. : Інформат.-аналіт. агентство, 2009. – 120 с

2. Формування ринкової економіки : зб. наук. пр. Спец. вип. Демографічний розвиток України та пріоритетні завдання демографічної політики : Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Т. 2 : «Демографічні аспекти регулювання та відтворення трудового потенціалу» / Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ;

3. О. О. Бєляєв (відп. ред.) – К. : КНЕУ, 2006. – С. 94-95. Г.П.Середа «Міжнаціональні відносини», Урядовий кур'єр №177, 28.09.2000 рік.

4. Позняк О. «Трудові міграції в Україні: сучасний стан, проблеми, перспективи»/Україна : аспекти праці,2001,8

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

М.С. Жулім, студентка групи Ф2/1

Миколаївський національний аграрний університет

За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Передумови сьогоднішніх демографічних процесів були закладені ще у 60-70-ті роки, а найбільш негативні тенденції цих

процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х років. Результатом чого стало практичне вичерпання на початку 2000-х років потенціалу відтворення народонаселення України, який створювався за рахунок демографічного накопичення попередніх поколінь.

Перші прояви демографічної кризи в Україні спостерігалися вже в 1970–1980 роках – початок депопуляції у сільській місцевості, зменшення середньої тривалості життя, зростання смертності тощо – змінювалася чисельність населення за рахунок природного та міграційного рухів. Якщо наслідки міграційного руху населення можуть змінюватися одночасно, то процеси природного відтворення населення складні .

І нині немає підстав для очікування швидкого зростання чисельності населення. З одного боку, дуже низький порівняно з розвиненими країнами рівень народжуваності; із другого – характерний для слаборозвинених країн високий рівень смертності, особливо осіб працездатного віку. Смертність населення за останні десять років збільшилася на 21% [1].

Масштаб нинішньої демографічної депресії неможливо пояснити лише відомими соціально-економічними та медичними чинниками. Причина смертності і надзвичайно низької народжуваності полягає в соціально-психологічному й моральному стані суспільства. Населенню ніхто не пояснив замислу економічних і політичних перетворень і що на нього чекає в майбутньому. За даними досліджень, 72 % громадян зазначають, що не впевнені у власному майбутньому.

Лише 12 % вважають, що найближчого року їхнє життя більш-менш налагодиться .Люди не витримують безпросвітного життя. Масовими стали зневіра, невтішність, озлоблення. Найхарактернішими ознаками сьогодення, за оцінками громадян, є розвал економіки (55 %), хабарництво (55 %), безробіття (49 %), зубожіння населення (47 %) [2].

Демографічна криза в Україні є надзвичайно гострою та болючою. Погіршилися майже всі демографічні показники, зокрема характеристики природного руху населення. район).

Отже, закономірністю сучасних демографічних процесів в Україні є динамічне зменшення населення, спричинене низкою основних чинників, серед яких найважливішим слід вважати низький рівень народжуваності, що зумовлений, у свою чергу, соціально-економічними чинниками. Демографічна ситуація ускладнюється з суттєвими міграційними проблемами.

В Україні зовнішні міграції завжди стимулювалися соціально-економічними, політичними та релігійними причинами.

Важливе значення для України мають внутрішні міграції населення, тобто міграції, які відбуваються між її регіонами, областями, населеними пунктами за схемою: місто — місто, село — місто, місто — село, село — село і та ін. Залежно від тривалості переміщення населення виділяють стаціонарну (безповоротну, або як її ще називають постійною) та тимчасові міграції. Тимчасові міграції включають сезонні, епізодичні та маятникові переміщення. Всі тимчасові міграції населення є поворотними. Сезонні міграції спостерігаються в межах областей, між областями, населеними пунктами. В них бере участь населення всіх регіонів України — як міське, так і сільське.

Маятникові міграції зумовлюються невідповідністю між розміщенням виробництва і розселенням населення. Головний напрям цих міграцій — з села в місто, з малого міста у велике. Вони впливають на соціальну мобільність населення, на зміну соціально: структури сільського населення.

За останні роки міграційні процеси в Україні набули принципово нового характеру та якості, змінилися пріоритети. Внаслідок відпливу сільських мешканців до міст сформувалися системи з високою концентрацією міського населення. Багаторічний відплив сільської молоді до міст України та за її межі визначив деформацію всіх демографічних структур і процесів у сільській місцевості, що супроводжувалося збільшенням частки осіб пенсійного віку, зростанням смертності, скороченням народжуваності, зниженням природного приросту сільського населення.

Отже, основними завданнями щодо регулювання міграції можна визначити: скорочення масштабів нелегальної трудової міграції населення за

межі країни, забезпечення соціальної захищеності українських працівників за кордоном; попередження виїзду високоосвічених спеціалістів для заняття за кордоном низько кваліфікованими роботами; протидія нелегальної міграції українських громадян та нелегальної еміграції громадян інших країн.

Список використаних джерел

1. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 319 с.

2. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми охорони довкілля, раціонального використання водних ресурсів та очистки природних і стічних вод»: 12–15 квітня 2005 р. – К.: Знання, 2005. – 116 с.

ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Збарська І.В., ст. гр. Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна та міграційна ситуації, які склалися в Україні в цілому, в усіх її регіонах визначаються як критичні, такі, що здатні загрожувати національній безпеці, соціально-економічній і суспільній стабільності країни.

Проблеми міграції та їївплив на сучасне становище досліджували та досліджують багато науковцівекономістів, такі як: О. Заклекта, С. Злупко, М.Куропатський, М.Н. Лещенко, І.М. Прибитковата інші. Дослідженням демографічної проблеми займалися О. Регельман, М. Мотоніс, Ф. Чуманський, Я. Рубан.

Метою написання роботи є визначення регіональних чинників впливу на демографічні та міграційні процеси, визначення їх взаємозалежності, побудова

та створення передумов для удосконалення теоретичної моделі впливу на демографічні та трудові процеси регіонів України.

Передумови сучасних демографічних процесів були закладені ще у 60–70-ті рр. XX ст., а найбільш негативні тенденції цих процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х рр. XX ст. Результатом чого стало практичне вичерпання на початку 2000-х рр. потенціалу відтворення народонаселення України, який створювався за рахунок демографічного накопичення попередніх поколінь.

Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується такими рисами:

– збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення;

– високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання;

– невисока середня тривалість життя;

– старіння населення за рахунок збільшення частини осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення;

– високий рівень дитячої смертності у віці до одного року;

– збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення;

– суттєва внутрішньорегіональна диференціація демографічної ситуації між приморськими містами та приміською зоною Одеси, Миколаєва, Херсона та периферійними континентальними адміністративними районами.

Нині ж, непродумані заходи щодо стимулювання народжуваності мали скороминучий ефект. Досягнувши піку в 2009 р., народжуваність пішла на спад. Немає нічого дивного: адже грошові виплати не були підкріплені ні поліпшенням медичної допомоги при вагітності та пологах, ні розгортанням мережі закладів дошкільного виховання, ні житловою політикою. Що гірше:

підвищення народжуваності припало на «вершину» демографічної хвилі, а це обіцяє в майбутньому то перевантажені, то недовантажені класи й аудиторії, необхідність створити велику кількість нових робочих місць протягом короткого періоду часу тощо [2].

Міграційна ситуація та міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни в цілому, так і окремих регіонів. За даними Міжнародної організації з міграції, за останні 10 років загальна кількість міжнародних мігрантів зросла з 150 млн. осіб в 2000 році до 214 млн. Трудова міграція є основним видом світової міграції XXI століття. На кінець XX століття кількість країн, залучених до міжнародного міграційного процесу, істотно зростає [3].

Трудова міграція з України неухильно зростає. За деякими даними трудову міграцію оцінюють в 1,5 млн. осіб, що приблизно складає 5 % населення працездатного віку9. А згідно з даними соціологічного моніторингу Інституту соціології НАН України на роботу закордон хоча б раз виїжджали близько 10% дорослого населення України. Міграція населення є одним із індикаторів кризового стану економіки. Українці намагаються знайти можливості покращити своє матеріальне становище, а як свідчить статистика, різниця у доходах мігрантів і немігрантів є суттєвою - середня заробітна плата мігрантів за кордоном утричі вища ніж в Україні.

Зі зростанням обсягів трудової міграції з України збільшується й кількість проблем, пов'язаних з виїздом працездатного населення. Перш за все, це якісне погіршення складу населення України, оскільки виїжджають як правило освічені та ініціативні люди. Часто вони влаштовуються за кордоном на роботу, яка не відповідає їхній кваліфікації та з часом втрачають останню і, повернувшись на батьківщину, не можуть працювати за фахом, що, у свою чергу, спонукає їх знову мігрувати. В багатьох регіонах України спостерігається нестача робочої сили, що пов’язано як із демографічними процесами – старінням, спадом народжуваності, так і з відтоком активної частини робочої сили за кордон [1].

Принциповим моментом подолання визначених проблем є розроблення стратегічного циклу заходів, що має ґрунтуватись на міцному теоретичному фундаменті, та оперативно реагувати на зміни в тенденціях світового та регіонального розвитку. Лише таким чином можливі гармонізація та взаємоузгодження економічного та демографічного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Гаврилечко Ю. Трудові мігранти в Україні: виклик часу чи екзотика? / Ю. Гаврилечко // Праця і Закон. – 2011. – № 3. – С. 14–16.

2. Пастернак-Таранушенко Г. Демографічна складова економічноїбезпеки / Г. Пастернак-Таранушенко. // Вісник Академії наук України. –2012. – № 11-12. – С. 23.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Звєрєв О.А., студент групи ЗЕД 2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни.

За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Передумови сьогоднішніх демографічних процесів були закладені ще у 60-70-ті роки, а найбільш негативні тенденції цих процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х років.

Результатом чого стало практичне вичерпання на початку 2000-х років потенціалу відтворення народонаселення України, який створювався за рахунок демографічного накопичення попередніх поколінь.

Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується наступними рисами:

– збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення;

– високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання;

– невисока середня тривалість життя;

– постарішання населення за рахунок збільшення частки осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення;

– високий рівень дитячої смертності у віці до 1 року;

– збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення;

– суттєва внутрішньо регіональна диференціація демографічної ситуації між приморськими містами та приміською зоною Одеси, Миколаєва, Херсона та периферійними континентальними адміністративними районами[1].

Водночас слід відзначити, якщо демографічні процеси, які відбуваються в Миколаївській та Херсонській областях є типовими для більшості регіонів України, то в Одеській області формуються демографічні процеси, які принципово вирізняють її серед інших обласних регіонів. Зокрема, це стосується в першу чергу міграційної ситуації.

Демографічна ситуація в Одеській області. В масштабі України Одеська область виділяється найменшими темпами загального скорочення населення в умовах коли від'ємний природний приріст (– 5,0 %) суттєво компенсується міграційним приростом населення.

Демографічна ситуація в Миколаївській області. Основними чинниками зменшення чисельності населення області продовжує залишатися природне (– 6,4 %) та механічне скорочення (– 0,5 %).

Механічний приріст населення спостерігався лише в містах Миколаїв, Первомайськ, Южноукраїнськ. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції.

Демографічна ситуація в Херсонській області залишається найбільш складною і відносно однорідною в межах області. Для області характерним залишається природне (– 5,9 %) та механічне (– 2,7 %) зменшення населення. В області немає районів чи міст де б спостерігається природний приріст населення[2].

Аналіз демографічної ситуації в Україні в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики, які докорінно змінили б негативні передумови розвитку демографічних процесів за основними напрямками впливу на демографічну ситуацію: економічні, соціальні, екологічні, медичні передумови та чинники. Модель адаптивної демографічної політики є малоефективною, на часі є перехід до моделі активної превентивної політики з метою впливу на передумови виникнення демографічних процесів та явищ.

На державному та регіональному рівнях в сучасних умовах обмеженості фінансових та економічних можливостей прямого впливу на демографічні процеси найбільш доцільним є перегляд існуючих заходів демографічної політики та перехід до реалізації принципово нової концепції адресної демографічної політики та розробки системи адресних заходів щодо поліпшення демографічної ситуації для конкретних районів, міст, регіонів з врахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів. В сучасних умовах необхідно забезпечити збереження виплати допомоги при народженні дитини, що на сьогодні є одним із засобів ефективного безпосереднього впливу на динаміку народжуваності. Паралельно забезпечити розробку концепції

переходу до заміни даного інструменту системою заходів щодо адресної допомоги сім'ям з дітьми, підвищення їх соціальної захищеності, поліпшення умов життя, виховання, освіти дітей[3].

Список використаних джерел

1. Демографічна ситуація у південному регіоні України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/ soc_gum/Staptp/2012_53/files/ST53_14.pdf.

2. Зменшення чисельності населення в Україні як демографічна проблема [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://dialogs.org.ua./ua/project.

3. Шляхи і засоби регулювання демографічних та міграційних процесів на півдні України / [за ред. Е.М.Лібанової, О.В.Позняка]. –К.: РВПС України, 2002. –206с.

ВПЛИВ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Козлова Г.О., студентка групи Б3/2

Миколаївський національний аграрний університет

В умовах становлення ринкової системи господарювання і розвитку міжнародних процесів глобалізації, майже у кожній країні тією чи іншою мірою поширюються міграційні процеси, що включають міграцію висококваліфікованої робочої сили. Це, як правило, негативно впливає на економіку країн, з яких масово емігрують потенційні працівники.

Саме для нашої країни це є особливою загрозою, що можна пояснити нестабільністю економічної і політичної ситуацій, стрімким підвищенням рівня безробіття, а також етнічними, релігійними особливості та рядом інших факторів.

Рівень міграційного приросту населення в Україні у січні-вересні 2009р. залишився на рівні січня-вересня 2008р. Такі масштаби міграції українських

громадян зумовлюють великі втрати робочої сили, які можуть мати в майбутньому серйозні негативні наслідки для економічного розвитку України.

Основними причинами таких тенденцій можна виділити наступні:

1. Складне соціально-економічне становище (бідність, незабезпеченість робочими місцям, низький рівень реальної заробітної плати та нестабільність політичної та економічної ситуації).

2. Значний розрив між рівнем розвитку України та інших країн світу (особливо це проявляється через нерівномірність процесу нагромадження капіталу в окремих країнах).

3. Диференціація цін на аналогічні види товарів та послуг, зокрема, різниця між оплатою однорідної за кількісними і якісними показниками праці в різних країнах

4. Практична відсутність перспектив застосування своїх інтелектуальних, творчих здібностей у різних сферах господарства, а також ряд причин гуманітарного, культурного, екологічного, психологічного, правового порядку, які будуть посилюватися в міру вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку країн.

5. Існує суттєва незбалансованість між обсягами і структурою попиту на робочу силу молоді та обсягами і структурою її пропозиції.

Також негативно на вітчизняному ринку праці відображається світова фінансова криза, яка поглиблює всі існуючі проблеми.

Трудова міграція, як і безробіття, є природним процесом ринкових відносин. Однак Україна стала одним із основних трудових донорів для країн Західної Європи, тоді як ринок праці самої держави потребує фахівців практично у всіх галузях економіки

Отже, міграція робочої сили закордон має для України, як правило, негативні наслідки, до яких належать:

Ø втрата країною найбільш конкурентоздатної частини власних трудових ресурсів;

Ø уповільнення темпів розвитку науково-технічного прогресу в зв'язку з чисельною інтелектуальною еміграцією українських вчених за кордон;

Ø поширення випадків зловживань та обман громадян приватними агентствами з працевлаштування;

Ø виникнення політичних та економічних претензій до нашої країни в зв'язку із збільшенням нелегальної трудової еміграції українців;

Ø використання наших громадян за кордоном на низькокваліфікованих, важких роботах зі шкідливими умовами праці, наявність випадків їх дискримінації та експлуатації з боку місцевих роботодавців та ін..

Проте, вплив міграційних процесів може і позитивно впливати на різні сфери господарювання:

Ø Підвищення рівня кваліфікації, освоєння нових технологій, професій, систем організації виробництва трудових мігрантів. Останнім часом поширюється думка, що міграція сприяє розвитку економіки України. Проте це можливо при веденні ефективної політики щодо спрямування праці українців за кордоном на користь України.

Ø Надходження в Україну додаткової іноземної валюти шляхом грошових переказів трудових емігрантів та інвестування коштів в економіку через створення спільних підприємств з іноземними засновниками.

Ø Значно знижує рівень безробіття на українському ринку праці.

Ø Сприяння інтеграції України до міжнародного ринку праці через міждержавний обмін робочою силою тощо.

Отже, на сучасному рівні розвитку нашої держави надзвичайно актуальним є питання щодо врегулювання міграційних процесів. Важливим є залучення іноземного інтелектуального капіталу, стимулювання повернення своїх співвітчизників і формування належної законодавчої бази для створення і розвитку інтелектуального капіталу на Україні, що сприятиме і загальному покращенню і прогресивному розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Вишневська О.А. Сучасна міжнародна трудова міграція та державна міграційна політика // Статистика України. – 2010. – №2. – с. 87-91.

2. Зуй М.М. Особливості сучасних міграційних процесів // Формування ринкової економіки: Зб.наук.пр. - К.: КНЕУ - 2010. - С. 94 - 97.

3. Малютін І.А. Трудова міграція з України: тенденції розвитку // Зовнішня торгівля. – 2008. - №2. – с. 97-102.

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОНЕЧЧИНИ

Котула Г. В., студентка групи Б З/2

Миколаївський національний аграрний університет

У Донецькій області демографічна ситуація значно гірша, ніж в західних чи центральних регіонах. Чисельність постійного населення області з 2000 року скоротилося з 5 мільйонів чоловік до 4,5. Наприклад, тільки в місті Кіровському в 2008 році померло на 140 осіб більше, ніж народилося. Рівень смертності зростає саме серед людей працездатного віку. Соціологи б'ють тривогу. Адже ця проблема в перспективі буде мати значний вплив на бюджетну ситуацію і фінансування сфери соціального забезпечення. Коли в демографічній структурі населення домінують пенсіонери, навантаження на бюджет збільшується. А доходи в держскарбницю скорочуються. Експерти вважають, що державну соціальну політику необхідно спрямовувати на вирівнювання.

Сучасна чисельність населення Донецька області - 4,4 млн. чол. У містах проживає майже 90% населення. Середня щільність складає 180 чол/км. У Донецькій області спостерігається природна і механічна спад населення. Регіон утримує одне з перших місць в країні по коефіцієнту дитячої смертності і за кількістю розлучених, пенсіонерів. Відсоток населення старше працездатного віку в містах становить майже 25%, а в селах - 28%. У статевій структурі жінки кількісно переважають. Так, на 1000 жінок припадав 846 чоловіків, тоді як в

Україні ця величина досягає 862. На тлі погіршення соціально-економічних умов життя, складною залишається демографічна ситуація. Народжуваність в Донецькій області має тенденцію до зниження як у міській так і в сільській місцевості. За останні роки чисельність населення регіону має тенденцію до зменшення. Основною причиною є його низький приріст. Показник народжуваності за окремими віковими групами жінок схильний до значних коливань. Серед матерів у віці від 20 до 30 років кількість народжень зменшилася в порівнянні з 2009 роком на 6,1% і склало 64% всіх народжених у 2010 році дітей. У той же час у матерів у віці від 30 до 40 років, які в минулому році подарували 27% всіх дитинку, кількість народжень збільшилася на 3,1%. При цьому зберігалася тенденція зменшення питомої ваги перших дітей і збільшення - других і третіх за порядком народжень. Матері були у віці від 12 до 51 років, батьки - від 16 до 69 років. Середній вік матері при народженні дитини становив 26,6 року, а при народженні першої дитини - 24,3 року. Коефіцієнт природного приросту на Донеччині склав -8,5 на 1000 чол.

Проблема виживання в сучасний період пов'язана, насамперед, з двома негативними демографічними процесами - старінням і депопуляцією населення. У Донецькій області на кожну 1000 жителів припадає 302 - 352 пенсіонера. Процес старання населення веде дозбільшення кількості утриманців і підвищенню демографічного навантаження на людей працездатного віку. Боротися з депопуляцією населення і старінням нації слід за допомогою демографічної політики. У нашому регіоні демографічна політика повинна бути спрямована на збільшення народжуваності та зменшення смертності. Вона повинна вестися за допомогою економічних, соціальних, пропагандистських та інших заходів Значна смертність людей старшого віку та дітей, високий травматизм і смертність на виробництві призвели до того, що населення, особливо чоловіче, має порівняно невисокий середній вік. У жінок він становить 75, а у чоловіків - 66 років. Очікувана середня тривалість життя по Україні близько 69 років, а в Донецькій області 67,6 років. Також істотними є ряд причин, в числі яких важке економічне становище висока концентрація

підприємств важкої індустрії з великотоннажними відходами та шкідливими викидами, складна і особливо спрямована ситуація в екологічному відношенні, а також висока щільність населення, а, отже, і підвищену потребу в житлі та інших об'єктах соціальної інфраструктури. Особливо складна демографічна ситуація складається в шахтарських містах і селищах, де виникає необхідність переструктуризації виробництва.

Донбас відрізняється строкатим національним складом населення. Тут проживають українці, росіяни, греки, білоруси, болгари, євреї, молдавани та ін - всього понад 120 національностей інших народів. На національний склад населення Донецької області вплинула колонізаторська політика російських властей минулого століття, які для ліквідації запорозької вольниці відкрили широкий доступ сюди іноземцям. Серед вихідців-німців з Австрії і Пруссії створювалися поселення (Слов'яносербськ, Кринички, Троїцьке, Луганське). Територію заселяли поляками (басейн річки Бахмутки), греками (Приазов'я), які з'явилися тут в результаті переселення Катериною II в 1770 - 1790 рр.., Військовополоненими турками і татарами, сюди ж завозили циган, євреїв, вірмен.

Для Донеччини характерна механічна спад населення та внутрішньо обласних міграція. В основному рух населення з малих міст і робітничих селищ у великі міста (до 40% мігрантів). Як і раніше спостерігається рух з сільської місцевості в міста переважно великі (близько 30%). Приблизно половину від цієї кількості (15% всіх мігрантів) складають переїжджають з депресивних міст (в основному малих і середніх шахтарських міст). Ще 10% переїжджають з однієї місцевості в іншу. І менше 5% переселенців покидають великі міста в пошуку житла в малих містах або повертаються в сільську місцевість люди похилого віку. Великі міста притягують в основному молодь можливостями, що відкриваються в сфері бізнесу, освіти, працевлаштування, кращими соціальними умовами. Міграція населення робить істотний вплив на чисельний склад постійних жителів кожного конкретного населеного пункту. В Донецькій області на 42 особи число прибулих перевищує число вибулих.

Список використаних джерел

1. Про демографічний прогноз розвитку України до 2050 року. Постанова № 313 від 21.11.2007 Національної академії наук України (НАН). // режим доступу : http://www.uapravo.net/data2008/base15/ukr15363.htm.

2. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові напрями протидії / НАН України; Ін-т економ. / За ред. В. Стешенко. - К., 2001. - 560 с.

3. Муромцева Ю. І. Демографія: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006. -299 с.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ УКРАЇНИ

Кучина М.С.студентка групи ЕЗ/1

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни.

За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Передумови сьогоднішніх демографічних процесів були закладені ще у 60-70‑ті роки, а найбільш негативні тенденції цих процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х років. Результатом чого стало практичне вичерпання на початку 2000-х років потенціалу відтворення народонаселення України, який створювався за рахунок демографічного накопичення попередніх поколінь.

Вивченням проблеми демографічної ситуації України займається Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України. Вивченню впливу демографічної ситуації на економіку держави присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених, таких як С. Біляцький, А. Хахлюк, О.А. Богуцький, С. Вовканич, І. Є. Голубєва, І. Прибиткова та інші.

Мета роботи -є висвітлення демографічних процесів в Україні, їх вплив на розвиток регіональної економіки.

Завдання полягає у розгляді демографічної ситуації України,визначенні регіональних особливостей демографічної ситуації країни.

Демографічна ситуація - це прояв особливостей відтворення населення по основних його процесах в конкретному часі і місці (регіоні, країні). У сучасній Україні демографічна ситуація відрізняється великою гостротою і напруженістю. Вона визначається структурою населення і характером його руху, видами, типами і режимом відтворення, рівнем народжуваності і смертності, кількістю шлюбів та розлучень. У основі всіх цих процесів лежить соціально-економічне положення в країні [14, с. 51].

Роль демографічного стану України як основи суспільного виробництва полягає в тому, що воно виступає споживачем матеріальних благ і тим самим зумовлює розвиток насамперед галузей, які орієнтуються у своєму розміщенні на споживача. Однак найважливішою характерною рисою народонаселення є те, що воно є природною основою формування трудових ресурсів, найголовнішого елемента продуктивних сил, які відіграють вирішальну роль як фактор розміщення трудомістких галузей господарства.

Як повідомляє Державний комітет статистики, з 46958740 осіб на кінець 2005 року в містах проживало 31886688, у сільських районах - 15072052 осіб. Як бачимо, природний приріст населення в Україні в 2005 році, - негативний. У країні народилося 389831 особа, померла - 715462, причому 3889 з них - діти у віці до 1 року. Загальний коефіцієнт народжених на 1 тис. населення становив 9,0, померлих 16,6,померлих дітей у віці до 1 року - 10,0 на одну тисячу.

Прогноз характеру відтворення населення, здійснений Інститутом демографії і соціальних досліджень національної академії наук сумісно з Держкомітетом України, показує, що чисельність її населення найближчими роками і далі скорочуватиметься унаслідок зниження протягом останніх 15 років рівня народжуваності і зростання смертності і може скоротитися до 35 млн. осіб в 2050 році. Питома вага населення молодше працездатного віку знизилась з 23% в 1995 р. до 15,4% в 2005 р., а молодь, як відомо, є основним джерелом поповнення населення в працездатному віці [23, с. 17].

Як і в глобальному масштабі, в Україні відбувається старіння населення, а також урбанізація - зростання частки міських жителів. Найбільш швидко зростає чисельність населення великих міст - Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса - за рахунок прибуття населення з невеликих міст і сіл в пошуках роботи.

Негативно впливає на народжуваність дітей в Україні нестійкість шлюбів. Так, за даними РАЦСу в 2007 році зареєстровано більше 315 тис. шлюбів і більше 166 тис. розлучень. Загальний коефіцієнт шлюбів 7,3 на 1 тис. населення, розлучень 3,9. Відзначимо, це тільки чисельність проведених відповідними установами реєстрацій. А скільки створено сімей, так би мовити, тимчасових - без реєстрації. Причина - розповсюджена за останні роки в Україні мода на «громадянський шлюб». Чекати поповнення населення від таких сімей даремно. Також, небажання молодих людей створювати повноцінні сім'ї та народжувати дітей можна пояснити невпевненістю у майбутньому, безробіттям, малозабезпеченістю, відсутністю житлових умов [21, с. 406].

В цілому демографічна ситуація в Україні характеризується великою різноманітністю регіональних особливостей. Причому у різні історичні періоди вона мала свою специфіку. Наприклад, якщо в 1959 р. найбільший природний приріст населення був у Донецькій області (73,0 тис. чол.), Дніпропетровській (36,6 тис. чол.), Луганській (44,7 тис. чол.) та Харківській (26,4 тис. чол.) областях, а найменший - у Кіровоградській (11,1 тис. чол.), Херсонській (11,6 тис. чол.) та Чернівецькій (11,6 тис. чол.) областях, то у 1997 р. природний

приріст населення був характерний лише для Закарпатської та Рівненської областей.

Отже, демографічна політика України в сучасних умовах повинна бути направлена не тільки на стимулювання народжуваності, але і на зміцнення сім'ї, підвищення матеріального добробуту людей, зниження захворюваності і смертності. Проте заходи, щодо управління процесами відтворення населення, не дають швидких результатів. Демографічна поведінка людей вельми консервативна, змінити її досить важко. Як правило, результати демографічної політики виявляються через багато років і навіть десятиліття. Тому стимулювання тих або інших процесів відтворення повинне відповідати довгостроковим інтересам розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Про демографічний прогноз розвитку України до 2050 року. Постанова № 313 від 21.11.2007 Національної академії наук України (НАН). // режим доступу : http://www.uapravo.net/data2008/base15/ukr15363.htm.

2. Демографічні перспективи України до 2026 року. - К., 1999. - 55с.

3. Муромцева Ю. І. Демографія: Навчальний посібник. - К.: Кондор, 2006. -299 с.

ДЕМОГРАФІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Малишева Т. Ю., студентка групи Е3/1

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни.

Розкриття сутності демографічної проблеми для південних областей України. Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській,

Херсонській областях в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в іншихрегіонах та в Україні в цілому і характеризується наступними рисами:

– збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення;

– високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання;

– невисока середня тривалість життя;

– постарішання населення за рахунок збільшення частки осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення;

– високий рівень дитячої смертності у віці до 1 року;

– збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення;

– суттєва внутрішньо регіональна диференціація демографічної ситуації між приморськими містами та приміською зоною Одеси, Миколаєва, Херсона та периферійними континентальними адміністративними районами.

Водночас слід відзначити, якщо демографічні процеси, які відбуваються в Миколаївській та Херсонській областях є типовими для більшості регіонів України, то в Одеській області формуються демографічні процеси, які принципово вирізняють її серед інших обласних регіонів. Зокрема, це стосується в першу чергу міграційної ситуації.

До загальних особливостей демографічної ситуації в південних областях слід віднести територіальну поляризацію, за якою в приморській смузі спостерігається відносно краща демографічна ситуація, тоді як на північних периферійних районах, де переважає сільське населення демографічна ситуація є найбільш напруженою. За тривалістю життя населення південні області мають схожу ситуацію. Середня тривалість життя населення в цьому регіоні дещо нижча ніж в середньому по Україні. Відносно гірша демографічна ситуація склалася в Херсонській області порівняно з Миколаївською та

Одеською. Найвищий рівень дитячої смертності відзначається в Одеській області, тут він дещо вищий ніж в середньому по Україні.

Основними чинниками зменшення чисельності населення області продовжує залишатися природне (–6,4%) та механічне скорочення (–0,5%). У 2011 р. – на початку 2012 р. спостерігається незначне зростання рівня народжуваності. У 2011 р. смертність в області порівняно з 2006 р. збільшилась з 15,9 до 16,6 осіб на 1000 жителів. Природний приріст населення спостерігається в області лише в м. Южноукраїнськ (1,1%). Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 8,7% (м. Миколаїв) до 12,9% (Жовтневий район), рівень смертності і відповідно від 8,1% (м. Южноукраїнськ) до 22,2% (Казанківський район). Механічний приріст населення спостерігався лише в містах Миколаїв, Первомайськ, Южноукраїнськ. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції.

Аналіз демографічної ситуації в Україні в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики, які докорінно змінили б негативні передумови розвитку демографічних процесів за основними напрямками впливу на демографічну ситуацію: економічні, соціальні, екологічні, медичні передумови та чинники. Модель адаптивної демографічної політики є малоефективною, на часі є перехід до моделі активної превентивної політики з метою впливу на передумови виникнення демографічних процесів та явищ.

На державному та регіональному рівнях в сучасних умовах обмеженості фінансових та економічних можливостей прямого впливу на демографічні процеси найбільш доцільним є перегляд існуючих заході демографічної політики та перехід до реалізації принципово нової концепції адресної демографічної політики та розробки системи адресних заходів щодо поліпшення демографічної ситуації для конкретних районів, міст, регіонів з врахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів. В сучасних

умовах необхідно забезпечити збереження виплати допомоги при народженні дитини, що на сьогодні є одним із засобів ефективного безпосереднього впливу на динаміку народжуваності. Паралельно забезпечити розробку концепції переходу до заміни даного інструменту системою заходів щодо адресної допомоги сім'ям з дітьми, підвищення їх соціальної захищеності, поліпшення умов життя, виховання, освіти дітей.

Список використаних джерел

1. Регіональна політика України: формування соціогуманітарних пріоритетів розвитку. – К., 2006. – С. 13-18.

2. Мандрагеля В. Диспропорції демографії: нові виклики сучасності // Дзеркало тижня. – 2004

3. uk.wikipedia.org

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Нестеренко Ю.Є., студентка групи БЗ/3

Миколаївський національний аграрний університет

Постановка проблеми: Однією з корінних соціально-економічних проблем сучасного етапу розвитку вітчизняної економіки та важливою характеристикою конкурентоспроможності ринку праці є безробіття. Надмірне безробіття негативно відображається на всій економіці країни, саме тому вивчення цього питання на сьогодні є актуальним.

Аналіз останніх досліджень: Вирішенням проблеми безробіття займалися такі вчені, як Л. Гальків, І. Моцін, М. Папієв, О. Піжук, Я. Міклош, В.Федоренко. Питання взаємозв'язку інфляції і безробіття досліджував А. Філліпс, в подальшому П. Самуельсон та Р. Солоу, які розробили «криву Філіпсона».

Краще розкрити проблему безробіття в Україні, які ще не були розкриті іншими авторами.

Завдання дослідженя: розкрити поняття проблеми безробіття в Україні, основних причин, наслідків безробіття, а також розробка пропозицій щодо зниження даного явища в Україні.

Виклад основного матеріалу: безробіття – це соціально-економічне явище, пов'язане з перевищенням пропозиції робочої сили відносно попиту на неї, стан зайнятості частини економічно активного населення.

Безробітні у визначенні Міжнародної організації праці (МОП) - особи у віці 15-70 років (зареєстровані та незареєстровані в державній службі зайнятості), які одночасно задовольняють трьом умовам:
• не мали роботи (прибуткового заняття);

• активно шукали роботу або намагались організувати власну справу впродовж останніх 4-х тижнів, що передували опитуванню;

• готові приступити до роботи впродовж двох найближчих тижнів.

Проблема безробіття сьогодні досить важлива.

На сьогоднішній день в Україні діє «Державна програма зайнятості населення». З метою вирішення проблеми безробіття створені центри зайнятості, розроблені державні програми щодо зменшення безробіття.

Проте ця програма не вирішує проблем безробіття, оскільки в ній відсутні конкретні заходи щодо його скорочення.

Повністю ліквідувати безробіття неможливо, тому що існує категорія громадян, які просто не хочуть працювати. Ця категорія громадян відноситься до категорії працездатного населення. Проблему зменшення безробіття треба вирішувати таким чином, щоб це було вигідно і робітникові, і роботодавцеві, і державі.

Стан безробіття базується на трьох критеріях, які повинні задовольнятись одночасно:

- "без роботи", тобто відсутність роботи за наймом або самозайнятості;

- "готовність і здатність працювати у даний час";

- “пошук роботи” .

До 90-х років XX століття в усіх постсоціалістичних країнах безробіття офіційно не визнавалося. В Україні вперше у 1991 році з прийняттям Закону “Про зайнятість населення” законодавчо визналось безробіття. Для українського суспільства проблема безробіття продовжує залишатися гострою. Вагомий внесок до формування безробіття в Україні здійснює прихована його форма, тобто небажання чи неможливість значної частини безробітних осіб працездатного віку реєструватися в службах зайнятості. Таким чином, сьогодні В Україні рівень безробіття складає 7,4% і знаходиться на рівні з країнами ЄС, а рівень зареєстрованого безробіття тільки 2,1%. Найвищий рівень безробіття спостерігається в Західних областях країни, зокрема, найбільше безробітних зафіксовано у Волинській, Житомирській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській та Тернопільській областях. У Харкові, офіційно зареєстрований рівень безробіття на початок 2008 року склав 2,21%. Найнижчий рівень безробіття відзначається в Києві та Севастополі. Зареєстроване безробіття вище в сільських районах, ніж у містах, - 427900 і 362300 чоловік відповідно.

На сучасному етапі формування ринку праці повинно відбуватися як на регіональному і національному, так і на міжнародному рівні. Практика країн з розвиненою економікою свідчить, що країни, які формують ринок праці з урахуванням національних і міжнародних пріоритетів, мають низький рівень безробіття і висококваліфіковану робочу силу. Також, аналізуючи помилки багатьох вчених, слід чітко розмежовувати такі поняття, як державне регулювання зайнятості, тобто вплив держави щодо стимулювання розвитку робочих місць, та державного регулювання ринку праці, тобто регулювання наслідків функціонування економіки, пов’язаних з виникненням безробіття.

Таким чином, проблема безробіття в Україні набуває особливої актуальності і потребує глибокого наукового аналізу та вироблення на цій основі практичних рекомендацій, які можуть використовуватися для розробки і реалізації ефективної соціально-економічної політики, направленої на

забезпечення продуктивної зайнятості економічно активного населення країни і зменшення рівня безробіття до мінімального соціально-допустимого рівня.

Список використаних джерел

1. Котова О.В. Державна молодіжна політика: проблеми працевлаштування молоді// Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т.1 – с. 38-40.

2. Серьогіна Ю.С. Безробіття в Україні: проблеми та перспективи// Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т.2 – с. 171-173.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Нетовканий Д.В., студент групи ЗЕД2\1

Миколаївського національного аграрного університету

За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Передумови сьогоднішніх демографічних процесів були закладені ще у 60-70‑ті роки, а найбільш негативні тенденції цих процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х років. Результатом чого стало практичне вичерпання на початку 2000-х років потенціалу відтворення народонаселення України, який створювався за рахунок демографічного накопичення попередніх поколінь. Міграційна ситуація та

міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни так і окремих регіонів. [1]

Аналіз демографічної ситуації Миколаївської області свідчить про погіршення показників природного росту і механічного руху населення. При цьому спостерігається негативна динаміка народжуваності, високий рівень смертності, зростання сальдо міграції. Неготовність та непристосованість основної маси населення до нових умов, з одного боку, і різке падіння рівня життя, з іншого, причинили погіршення основних показників відтворення населення, стану його здоров'я і в результаті призвели до зниження рівня демографічного, трудового та соціального потенціалу країни. [2]

Демографічна ситуація, яка склалася в Миколаївській області в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується наступними рисами:

– збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення;

– високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання;

– невисока середня тривалість життя;

– постарішання населення за рахунок збільшення частки осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення;

– високий рівень дитячої смертності у віці до 1 року;

– збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення;

Аналіз демографічної ситуації в Миколаївській області в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики, які докорінно змінили б негативні передумови розвитку демографічних процесів за основними напрямками впливу на демографічну ситуацію: економічні, соціальні, екологічні, медичні передумови та чинники. Модель адаптивної демографічної політики є

малоефективною, на часі є перехід до моделі активної превентивної політики з метою впливу на передумови виникнення демографічних процесів та явищ. На державному та регіональному рівнях в сучасних умовах обмеженості фінансових та економічних можливостей прямого впливу на демографічні процеси найбільш доцільним є перегляд існуючих заходів демографічної політики та перехід до реалізації принципово нової концепції адресної демографічної політики.

Список використаних джерел

1. Шляхи і засоби регулювання демографічних та міграційних процесів на півдні України [Електронний ресурс] – режим доступу до статті: http://old.niss.gov.ua/Monitor/february2009/1.htm

2. Владечак А.В. Економічний простір\ Ж. : № 23/1 , 2009 р.- 127-134с.

ДЕМОГРАФІЧНА ПОЛІТИКА ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ

Ноздріна Ю.В., студентка групи Б 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

За останні роки, в умовах, коли на території України не було ні війн, ні збройних конфліктів, ні масових епідемій, ні глобальних природних катаклізмів, чисельність її населення зменшилась майже на стільки, як було знищено фашистами в Україні під час минулої війни. Процеси, що відбуваються у демографічній сфері, не можуть не викликати глибокого занепокоєння [1].

Стратегічне значення демографічного фактора має непересічне значення для майбутнього розвитку держави. Тому у практику державного управління необхідно запровадити принципи орієнтації розвитку країни, передусім на

інтереси населення та сім'ї, на забезпечення умов їх всебічного розвитку і реалізації. Центральну роль у цьому мають відігравати:

- подолання бідності, запобігання розвиткові хронічної та успадкованої бідності на основі зростання доходів та рівня життя всього населення;

- глибоке реформування сфери праці, оскільки саме тут формуються провідні важелі репродуктивних і міграційних настанов, вітальної поведінки, здорового способу життя;

- забезпечення ефективної зайнятості, яка має стати надійною гарантією належного рівня життя не тільки для самого працюючого, а і для його роботодавців [2].

Основною складовою демографічної політики має бути збереження і поліпшення здоров'я населення як одного з найважливіших пріоритетів нації, що дбає про своє сучасне і майбутнє. Це сприятиме не тільки зниженню смертності та відповідному пом'якшенню депопуляції, але й загальному благополуччю суспільства, гуманізації його розвитку. Тому, завдання Кабінету Міністрів України та місцевих органів влади:

- гарантувати належне фінансування та виконання існуючих програм реформування системи охорони здоров'я населення;

- забезпечити повну і ефективну імунізацію дітей та підлітків; відновити практику профілактичних оглядів населення;

- вжити результативних заходів щодо запобігання поширенню таких соціальних захворювань, як туберкульоз та СНІД;

- розробити і здійснити комплекс заходів щодо поліпшення умов праці із дотриманням вимог її охорони;

- сприяти створенню професійних пенсійних фондів і перенесенню на них обов'язків фінансування дострокових пенсій, підставою для яких є праця у шкідливих та тяжких умовах;

- забезпечити зменшення кількості ДТП та зниження смертності від них;

- задовольнити все населення країни (незалежно від місця проживання) якісною питною водою;

- утворити дієві механізми, які б істотно обмежили можливості надходження до торговельної мережі та підприємств громадського харчування неякісних продуктів, виготовлених з порушенням технологічних вимог, та їх реалізації з порушенням терміну їх використання тощо;

- з метою скорочення масштабів паління та надмірного вживання алкоголю заборонити рекламу паління та алкоголю, встановити дієвий контроль за продажем алкогольних та тютюнових виробів неповнолітнім, розвивати пропаганду та економічне стимулювання здорового способу життя [2, 3].

Також, одним із напрямків вирішення демографічної проблеми має бути максимально повне використання життєвого досвіду літніх людей, створення для них умов гідного життя. Проведення такого важливого заходу, як реформування пенсійної системи, недостатньо для вирішення проблеми. У зв'язку з цим доцільно:

- прийняти весь комплекс законодавчих актів щодо запровадження у повному обсязі реформи системи пенсійного забезпечення;

- передбачити можливості захисту права на працю впродовж перших п'яти років пенсійного віку за умови відкладення права отримання пенсії.

- створити належну систему соціального обслуговування осіб похилого віку і забезпечити його доступність незалежно від місця проживання;

- сприяти підтримці здоров'я в старості; забезпечити доступність якісної діагностики та лікування;

- залучити засоби масової інформації до подолання стереотипу літньої людини як безпорадного, нездібного до творчого процесу споживача суспільних ресурсів, створювати і підтримувати у суспільстві імідж літньої людини як творчого носія потужного інтелектуального і духовного потенціалу [2, 3].

Отже, необхідно сконцентрувати зусилля на вирішенні поточних і стратегічних завдань - економічному забезпеченні відтворення населення, належному соціальному захисту сімей з дітьми та осіб похилого віку,

поліпшенні екологічної ситуації, зниженні виробничого та побутового (передусім, пов'язаного з транспортом) травматизму, популяризації здорового способу життя (особливо серед молоді), забезпеченні доступності якісної медичної допомоги та освіти, що, зрештою, стане вагомим підґрунтям для переходу до сучасного режиму відтворення населення і підвищення тривалості повноцінного активного його життя.

Список використаних джерел

1. «Сумна статистика» Київ: Видавництво «Київська правда», 2006.

2. Стратегія розвитку України: теорія і практика. -К.: НІД., 2002.-С. 864-867

3. Концепція демографічного розвитку України на 2005-2015 рр. Проект.-К.,2004.С.13-16

ДЕМОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Побережна В.О., студентка групи БЗ/3

Миколаївський національний аграрний університет

Процес поляризації регіонів за рівнем соціально-економічного розвитку в межах певної країни почали називати локальною (регіональною) асиметрією, яка у багатьох випадках загрожує територіальній цілісності держави. Взаємозв’язок і взаємообумовленість економічних і демографічних процесів не викликає сумніву і простежується впродовж всього історичного шляху людства.

Таким чином, вважаємо за доцільне в дослідженнях соціально-економічного розвитку регіонів виокремлювати роль демографічної складової.

Теоретико- методологічним підґрунтям проведеного дослідження є праці, в яких досліджується вплив демоекономічних чинників на соціально-

економічний розвиток регіонів. Це роботи вітчизняних вчених: М.І. Долішнього, С.І. Дорогунцова, Ф.Д. Заставного, С.М.Злупка, Г.І. Купалової, В.Ф. Оніщенка, М.М.Паламарчука, С.Г. Стеценко, та інших а також зарубіжних дослідників: А.Я. Боярського, Е. Валковича, А.Г. Вишневського, А.Г. Волкова, У. Ізарда та інших. При цьому слід відмітити, що практична реалізація програм регіонального розвитку ще не має достатньої теоретичної бази, починаючи з понятійного апарату та його сутності й завершуючи конкретними науковими рекомендаціями.

Таким чином, з огляду на вищенаведене, мету даної статті можна визначити як дослідження демографічної ситуації на регіональному рівні, а також обґрунтування важливості і необхідності заходів щодо її поліпшення при розробці політики комплексного розвитку регіонів.

Як вже відмічалося, загальна чисельність населення, його склад і структура є основою розвитку будь-якого регіону – в якості основного споживача виробничих благ – і, в той же час, важливим фактором розвитку матеріального виробництва.

Всупереч розповсюдженій думці щодо тенденцій скорочення населення за останні десятиліття, слід зауважити, що загальний приріст населення в Україні почав скорочуватися ще на початку 60-х років XX ст. Так, у 1960 р. загальний приріст населення становив 628,4 тис. осіб, а в 1965 р. він склав вже 415,6 тис. осіб.

В наступних роках масштаби скорочення зросли, і зараз щороку маємо загальне скорочення населення в межах 400–350 тис. чол. Слід відмітити, що за останні роки населення зменшується виключно за рахунок природного скорочення, яке не перекриває незначний міграційний приріст населення: за 8 місяців 2008 р. ці показники склали відповідно 180,8 і 9,0 тис. осіб .

В цілому демографічна ситуація в Україні характеризується великою різноманітністю регіональних особливостей. Причому у різні історичні періоди вона мала свою специфіку. Так, якщо наприкінці 60-х рр. найбільший природний приріст населення був у Донецькій області (73,0 тис. чол.),

Дніпропетровській (36,6 тис. чол.), Луганській (44,7 тис. чол.) та Харківській (26,4 тис. чол.) областях, а найменший – у Кіровоградській (11,1 тис. чол.). Херсонській (11,6 тис. чол.) та Чернівецькій (11,6 тис. чол.) областях, то у 1997р. природний приріст населення був характерний лише для Закарпатської та Рівненської областей . Масштаби депопуляції протягом останніх років найбільшими були у Донецькій, Дніпропетровській, Запорізькій та Луганській областях, де раніше мав місце найвищий природний приріст населення. До третього ареалу за близькими за значеннями показниками природного приросту населення входять Хмельницька, Тернопільська та Житомирська області.

Україна відноситься до країн з підвищеною урбанізацією населення – станом на початок 2008 р. 68 % населення відноситься до міського, а 32 % – до сільського. Ці пропорції зберігаються вже на протязі останніх 20 років. Показник питомої ваги міських жителів має суттєві територіальні відмінності – від 38,5% в Закарпатській області до 90,1% в Донецькій.

Аналіз статистичних даних показує, що лише в 6 областях країни переважає сільське населення, а в решті регіональних одиниць частка міського населення становить понад половину населення. Так, протягом останніх десятиліть динаміка чисельності міського населення змінювалася: спочатку зростала, а з 1994 року приріст міського населення України змінився на його скорочення. За 2003-2008 рр. міське населення скоротилося майже на 700 тис. осіб (або на 2 %).

Регіональне дослідження демографічної ситуації дало змогу встановити основні закономірності динаміки та кількісні пропорції демографічних показників. Соціально-демографічна ситуація дозволяє диференціювати заходи демографічної політики і обґрунтувати регіональне соціально-демографічне регулювання. У найбільш спрощеному вигляді можна визначити, що в прикордонних регіонах пріоритетним стає фактор геополітичного положення; в центральних, з великим науково-технічним та кадровим потенціалом – створення наукоємних промислових виробництв, транснаціональних коридорів; у промислових регіонах –розвиток технополісів

та технопарків; у агровиробничих – пріоритетний розвиток АПК, створення належних побутових умов та сфери послуг.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі лежать у площині створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів та усунення міжрегіональних диспропорцій.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України “Про Концепцію державної регіональної політики” від 25.05.2001 № 341 / Електронна повнотекстова інформаційно-пошукова система “Нормативні акти України.

2. Закон України “Про стимулювання розвитку регіонів” / Електронна повнотекстова інформаційно-пошукова система “Нормативні акти України.

3. Сайт Держкомстату України. - www.ukrstat.gov.ua.

4. Демографічна криза в Україні: причини та наслідки / Власенко Н.С., Герасименко Г.В., Лібанова Е.М. та ін.; За ред. Пирожкова С.І.;– К.,2003.–230 с.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Поліщук Т.В., студентка 4
Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Проблема дослідження пов'язана із формуванням демографічної ситуації у нашій державі, зростає з кожним роком. Посилення негативних тенденцій у проходженні демографічних процесів, які спостерігаються протягом усього періоду незалежності України, відобразилося у різкому скороченні чисельності населення, спричиненого зниженням народжуваності та підвищенням рівнів захворюваності та смертності.

На сучасному етапі досліджень існує потужний науковий досвід вивчення демографічної проблематики. Особливості формування демографічної ситуації та її вплив на формування різноманітних аспектів соціально-економічного потенціалу висвітлено у працях С.І. Пирожкова, Е.М. Лібанової, В.С. Стешенко, Ф.Д. Заставного, Л.Т. Шевчук та ін. Однак, враховуючи динамічний характер функціонування демографічної сфери загалом, окремі аспекти її формування потребують періодичного вивчення.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей формування і тенденцій розвитку демографічної ситуації у межах Львівської області.

Під демографічною ситуацією розуміють «стан демографічних процесів, складу і розміщення населення в який-небудь час на певній території» [1, с.311]. У світовому рейтингу за показником чисельності населення Україна у 2012 р. посідала 29 місце, за рівнем народжуваності – 197 із 228 можливих [5].

За даними Головного управління статистики у Львівській області чисельність населення Львівської області на 1.01.2013 р. становила 2540,1 тис. осіб. Населення розподілене нерівномірно по адміністративно-територіальних одиницях регіону. Найбільшу кількість жителів має м. Львів (759,1, тис. осіб), а найменшу – місто обласного підпорядкування Моршин (6,5 тис. осіб). Серед районів області найбільшу кількість жителів має Яворівський район (131,7 тис. осіб), а найменшу – Перемишлянський (41,2 тис. осіб).

Зменшення населення відбулося як за рахунок природного – на 557 осіб, так і міграційного скорочення – на 56 осіб (у січні 2012р. природне скорочення становило 410 осіб, міграційний приріст – 29 осіб). Природний приріст населення зафіксовано в Яворівському районі (35 осіб), м.Новий Розділ (13 осіб) та Мостиському районі (4 особи). Аналізуючи динаміку чисельності населення області протягом 1990-2012 рр., зазначимо, що позитивні тенденції зменшення демографічних втрат, що спостерігали у межах Львівської області до 2009 р., істотно послабилися.

Стосовно 2012 р., порівнюючи з попереднім роком, перебіг демографічних процесів в області характеризувався появою позитивних

показників зростання народжуваності (на 0,9 %) і зменшення смертності (на 4,6 %).

Рівень народжуваності є одним із найважливіших чинників, що характеризує демографічну ситуацію у будь-якому регіоні. За абсолютною кількістю народжених Львівська область у 2011 р. посідала четверте місце серед регіонів України (28 904 новонароджених) [3].

Величина загального коефіцієнта народжуваності залежить не тільки від абсолютної кількості народжених, що фіксується в межах досліджуваної території, але і від особливостей проходження інших демографічних процесів, насамперед від статево-вікової та шлюбно-сімейної структур. Значний вплив на формування цього показника здійснюють фізіологічні (генетичні), соціально-економічні, екологічні, культурні, природні та інші фактори.

За січень 2013р. кількість померлих в області порівняно із січнем 2012 р. збільшилась на 9,1% і становила 3021 особу. На 100 випадків смертей припадає 82 живонароджені дитини (у січні 2012р. – 85 дітей).

Найвищий рівень смертності у Жидачівському (211 померлих на 10000 наявного населення) та Золочівському (197 померлих на 10000 наявного населення) районах, найнижчий – у м. Новий Розділ (94 померлі на 10000 наявного населення). За причинами смерті перше місце посідають хвороби системи кровообігу, друге – новоутворення, третє – зовнішні причини смерті та захворюваності. [2].

Основними причинами такого розриву в показниках смертності міських і сільських жителів є відмінності у віковій структурі, умовах життєдіяльності населення, рівні розвитку мережі закладів охорони здоров'я та ін.

Отже, розроблення дієвих, всебічно обґрунтованих заходів, спрямованих на виведення області з глибокої демографічної кризи і сповільнення прогресуючої депопуляції, повинна орієнтуватись здебільшого не тільки на зменшення смертності, але й на підвищення рівня здоров'я населення, який зможе вирівняти показник високої смертності та покращення умов життєдіяльності для потенційних трудових мігрантів.

Список використаних джерел

1. Заставний Ф. Проблеми депресивності в Україні (соціально-економічної, екологічної, демографічної) : монографія / Ф. Заставний. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2006. – 348 с.

2. Головне управління статистики у Львівській області. Офіційний веб-сервер. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.stat.lviv.ua.

3. Державної служби статистики України. Офіційний веб-сервер. [Електронний ресурс].– Доступний з http://www.ukrstat.gov.ua.

4. Феленчак Ю. Смертність населення як детермінант демографічних втрат регіону (на матеріалах Львівської області) / Ю.Б. Феленчак // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України.: зб.наук. праць. – 2008. – Вип. 2 (70). – С. 404-414.

5. CIA – The World Factbook – Ukraine. [Electronic resource]. – Mode of access http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/up.html.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

О.П. Пташник, студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни. Сьогодні можна констатувати, що крім економічної, Україна переживає ще й глибоку соціально-демографічну кризу , яка погрожує непередбачуваними наслідками у майбутньому . Все це у найближчі часи не просто стане основним негативним чинником на шляху економічного зростання, а переросте в широкомасштабну загрозу національним інтересам України.

Демографічна ситуація відображає основні якісні та кількісні характеристики сучасного стану населення: його чисельність, національний склад, статево-вікову структуру (це склад і співвідношення людей різної статі і різних вікових груп), природний та механічний приріст населення, його щільність, міграції, тривалість життя і т.д. Зокрема, дослідженням демографічних проблем в суспільстві займаються вчені Стешенко В., Піскунов В., Глуханова Г ., Хижняк М. та інші. Підвищена увага науковців до проблем фізичного розвитку людини обумовлена низкою причин. По-перше, здоров'я населення під впливом несприятливого екологічного середовища, низьких матеріальних можливостей суспільства щодо відтворення трудового потенціалу , психологічних навантажень на людину дедалі погіршується[1]. По-друге, не працює державний механізм регулювання демографічних процесів у суспільстві, прийняті законодавчі акти з демографічної політики не мають реальних підстав до її ефективного впровадження, оскільки відсутня економічна база реалізації демографічних орієнтирів[2]. Серед основних не достатньо розкритих питань можна виділити причини скорочення чисельності населення, зниження рівня народжуваності та природного приросту населення, зменшення тривалості життя, зростання рівня міграції.

Дослідження демографічних проблем в Миколаївській області і пошук шляхів щодо їх подолання та покращення демографічної ситуації в майбутньому .

Дослідження вибраної теми показали, що причиною низького розвитку трудового потенціалу в Україні є демографічна криза. Зниження трудового потенціалу відбувається через трудову еміграцію працездатного населення, скорочення тривалості життя, погіршення вікової структури і в перспективі скорочення трудових ресурсів.

Щорічне збільшення інтенсивності процесів зовнішньої міграції працездатної частини населення в країни близького і дальнього зарубіжжя, низькі темпи відтворення населення, зростання показників старіння

населення, збільшення загальної кількості пенсіонерів, щорічне погіршення показників здоров'я людей як молодших, середніх, так і старших вікових груп, низька тривалість життя, особливо чоловіків, у всіх регіонах держави – характерні явища щодо стану трудового потенціалу України[4].

Аналіз демографічної ситуації Миколаївської області свідчить про погіршення показників природного росту і механічного руху населення. Також спостерігається негативна динаміка народжуваності , високий рівень смертності, зростання сальдо міграції.

Кількість наявного населення Миколаївської області станом на1 січня представлена в табл. 1.

Таблиця1

Чисельність населення в Україні та в Миколаївській області станом на1 січня

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Україна, млн. осіб	47,3	46,8	46,6	46,3	46,1	46,0	45,8	45,6	45,5
Миколаївська область, тис. осіб	1229,5	1219,6	1211,9	1202,7	1195,8	1189,5	1183,3	1178,2	1173,5

Аналіз даних таблиці свідчить про тенденцію зменшення населення як в Україні в цілому , так і Миколаївської області зокрема. Так, за останні 8 років чисельність населення в Україні зменшилася з 47,3 млн. осіб до 45,5 млн. осіб, в Миколаївській області зменшення становить 56,0 тис. осіб.

Характеризуючи сучасний демографічний розвиток Миколаївської області можна виділити такі основні негативні тенденції:

- падіння рівня народжуваності
- інтенсифікація смертності населення
- старіння населення
- невпинне скорочення тривалості життя населення
- різке зменшення кількості шлюбів при високому рівні розлучень

- в результаті перевищення кількості померлих над кількістю народжених спостерігається депопуляція населення.

Одним з важливих чинників скорочення населення є трудова міграція, що носить характер демографічної проблеми. Переміщення населення може бути пов'язане із зміною місця проживання, можливі і сезонні виїзди на заробітки . Відомо, що у міграції беруть участь переважно люди молодших вікових груп. У місцях їх прибуття зростає частка молоді, а значить , і можливості покращення демографічної ситуації.

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити наступний висновок, що на території Миколаївської області відбувається звуження демографічної бази відтворення трудового потенціалу . Основними причинами розвитку негативних тенденцій є скорочення тривалості життя, погіршення вікової структури і в перспективі скорочення трудових ресурсів , а також високий рівень міграції населення. Одним з основних шляхів подолання демографічних проблем в області та в країні загалом є зниження рівня захворювань населення та смертності дітей до одного року , зміни життя населення, забезпечення функціонування сім'ї на всіх її етапах життєдіяльності за рахунок створення розвинутої соціальної інфраструктури , державних та недержавних служб соціальної допомоги.

Список використаних джерел:

1. Богуцький О.А. Демографічна ситуація на селі// Економіка АПК. – 2000. –№11. – С.24-27.

2. Купалова Г .І., Клиновський А.Б Розвиток та розміщення продуктивних сил регіону: соціально- економічні аспекти: Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2005. – 229 с.

3. Статистичний щорічник Миколаївської області, 2012 рік.

4. Крилова І.Г . Економічні засади забезпечення зайнятості сільського населення в регіоні: Автореф. … канд. екон. наук. – Миколаїв, 2006. – 18 с.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Ракова Ю.М., студентка,
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, в усіх її регіонах визначається як критична, така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній і суспільній стабільності країни. За своїм характером і сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем, в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, котрі формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей [1].

Дослідженням цієї теми займалися Гаврилечко Ю.М., Гайдуцький А.П., Ростова Л.В. та інші.

Демографічна ситуація, яка склалася в Одеській, Миколаївській, Херсонській областях, в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується такими рисами: збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення; високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання; невисока середня тривалість життя; старіння населення за рахунок збільшення частини осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення; високий рівень дитячої смертності у віці до одного року; збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення [2].

Доцільно розглянути особливості демографічної ситуації в деяких областях Південного регіону України.

Порівняно із сусідніми областями, Одеська область відзначається відносно вищим рівнем народжуваності як для міського, так і сільського населення.

До особливостей демографічної ситуації в області слід віднести суттєвий в масштабі України міграційний приріст, в першу чергу, за рахунок міждержавної міграції. За умов збереження такої ситуації є вірогідність, що найближчим часом міграційний приріст зможе нейтралізувати природне зменшення населення. Так, міграційний приріст у 2012 році зафіксовано у дев'яти районах і містах обласного значення області, і найбільший його рівень спостерігався у м. Іллічівськ (25,8%), м. Одеса (16,5%) та м. Теплодар (4,8 %).

Водночас у 24 районах та інших містах обласного значення відбувається міграційне скорочення населення, рівень якого в 2012 р. був найбільшим у Ананьївському (22,8%), Миколаївському (21,5%) та Біляївському (13,7%) районах. Вищим від середнього по Україні в Одеській області є рівень дитячої смертності (до одного року) [4].

Стосовно демографічної ситуації в Миколаївській області, то основними чинниками зменшення чисельності населення області продовжує залишатися природне (–3,2%) та механічне скорочення (–0,5%). У 2012 р. природний скорочення населення склало 3762 особи, причому природний приріст не спостерігався в жодному районі та місті області. Причому для області характерним також є міграційний приріст за рахунок зовнішньої міграції [5].

Демографічна ситуація в Херсонській області залишається найбільш складною і відносно однорідною. Для області характерним залишається природне (–6,1%) та механічне (–2,5%) зменшення населення. В області немає районів або міст, де б спостерігався природний приріст населення. Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 9,2% (Верхньорогачицький район) до 13,0% (Чаплинський район), рівень смертності відповідно від 14,9% (м. Херсон) до 21,2% (Верхньорогачицький район) [6].

До загальних особливостей демографічної ситуації в південних областях слід віднести територіальну поляризацію, за якою в приморській смузі

спостерігається відносно краща демографічна ситуація, тоді як на північних периферійних районах, де переважає сільське населення, демографічна ситуація є найбільш напруженою. За тривалістю життя населення в південних областях схожа ситуація. Середня тривалість життя населення в цьому регіоні дещо нижча, ніж в середньому по Україні.

Відносно гірша демографічна ситуація склалася в Херсонській області порівняно з Миколаївською й Одеською. Найвищий рівень дитячої смертності відзначається в Одеській області, тут він дещо вищий, ніж в середньому по Україні.

Отже, аналіз демографічної ситуації в Україні в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики та запроваджувати практику розробки та реалізації місцевих і регіональних цільових програм з визначенням терміну їх реалізації та джерел фінансування передбачених заходів: для Одеської області розробка регіональної програми боротьби з нелегальною міграцією та реалізація пілотних проектів щодо легалізації нелегалів; збереження фінансування регіональних програм розвитку дитячо-юнацького спорту; запровадження нових форм соціального патронажу в сільській місцевості; формування систем регіонального аналізу та моніторингу демографічної ситуації [3].

Список використаних джерел

1. Гаврилечко Ю. Трудові мігранти в Україні: виклик часу чи екзотика? / Ю. Гаврилечко // Праця і Закон. – 2011. – № 5. – С. 14–16.

2. Гайдуцький А.П. Масштаби доходів українських трудових мігрантів / А.П. Гайдуцький // Економіка та держава. – 2012. – № 8. – С. 96–99.

3. Зовнішня трудова міграція в Україні як демографічна проблема [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dialogs.org.ua./ua/project.

4. Сайт головного управління статистики Одеської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.od.ukrstat.gov.ua/.

5. Сайт головного управління статистики Миколаївської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mk.ukrstat.gov.ua/.

6. Сайт головного управління Херсонської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ks.ukrstat.gov.ua/.

ДЕМОГАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Романенко О.Б., Е3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Несприятлива демографічна ситуація в Україні, насамперед різке падіння народжуваності, пов’язана із загостренням проблем функціонування сімей як осередків відтворення населення, зниженням їх демографічного потенціалу.

Посилились деформації шлюбно-сімейних процесів, витоки яких формувались ще у 1960-х роках. Поширились відкладання шлюбів і народження дітей, безшлюбне материнство та соціальне сирітство (покинуті батьками діти), зменшилась кількість і частка зареєстрованих шлюбів, підвищився рівень розлучуваності та овдовіння. Навіть за умов підвищення шлюбності у 2003 році було зареєстровано у 1,3 рази менше шлюбів, ніж у 1989; 28,6% дітей, народжених жінками молодше 20 років, – позашлюбні; 17% сімей з дітьми є неповними (у міських поселеннях – 19,3%).

Дітородна ситуація характеризується масовим поширенням бездітності та однодітності: дві третини сімей з дітьми до 18 років мають лише одну дитину.

Середня величина сім’ї в Україні від 1989 року практично не змінюється і становить 3,2 особи (у містах – 3,1, в селах – 3,4).

Загострюються проблеми матеріального утримання і виховання дітей батьками, самотності, несприятливого морально-психологічного мікроклімату в сім’ях, особливо молодих, багатодітних та неповних.

Чинники загострення проблем формування та розвитку сімей. Глобальні процеси індустріального розвитку та урбанізації, поступове звільнення сім'ї від виконання виробничої функції, відокремлення дорослих одружених дітей від батьків, зумовлене економічними, культурними, психологічними чинниками, спричинили формування тенденції до поширення простих сімей, які складаються з шлюбної пари і дітей. Однак поряд з цим зберігається практика спільного проживання дорослих дітей та одного із самотніх батьків подружжя, що пов'язано як із шлюбно-сімейними традиціями, так і з проблемами із житлом, низькими рівнями пенсійного забезпечення, розвитку інфраструктури та сервісу для літніх людей.

Практично перестали діяти такі економічні чинники багатодітності, як потреба в робочих руках для селянських господарств та матеріальне забезпечення в старості. Масове залучення жінок у суспільне виробництво, їх освітні, професійні та громадські інтереси стали конкурувати з дітородними орієнтаціями, що зумовило малодітність та бездітність. В результаті погіршення дітородної ситуації в українських сім'ях, яке стала відчутним в 1960-тих роках, значно посилилось впродовж останніх 10-15 років. Стрімке падіння рівня життя населення України і формування глибокого розриву між існуючими стандартами рівня життя і його реальним рівнем призвели до того, що реалізацію дітородних орієнтацій на дводітність 80% молодих подружжів пов'язують із необхідністю створення умов для забезпечення належного рівня доходів, близько двох третин – окремої квартири.

Перспективи змін шлюбно-сімейної ситуації. Попри певні орієнтації на європейські стандарти шлюбності, в Україні переважатимуть юридично зареєстровані шлюби. Поширення офіційно неоформлених шлюбно-сімейних відносин відбуватиметься переважно у формі випробувального періоду перед реєстрацією шлюбу та створенням сім'ї.

До 2015 рокуочікуєтьсястабілізаціяшлюбностінарівні 6-8‰ іздеякимпідвищеннямуперіодикомпенсації, розлученості – нарівні 3,5-4,0‰. Внаслідок втрат чисельності шлюбних контингентів та поширення

незареєстрованих шлюбів немає підстав сподіватись на відродження високих рівнів шлюбності у найближчий перспективі.

Загальна кількість сімей зменшиться з 13,5 млн. у 2001 р. до 12,4 млн. на початок 2015 року. Середня величина сім'ї становитиме 3,0-3,1 особи у середньому по Україні, у т. ч. в сільських поселеннях – 3,4-3,5 особи.

У міських поселеннях поширюватиметься однодітність, оскільки зростання вимог до стандартів життя не сприятиме реалізації бажаних орієнтацій на дводітну сім'ю. Наявність особистого господарства у сільських жителів стимулюватиме збільшення частки 2-3-х дітних сімей. Проте для відродження середньодітної сім'ї потрібен тривалий період, можливо, не одне покоління.

Фундаментальним чинником загострення демографічної кризи в Україні є падіння народжуваності до критичного рівня. Сучасний рівень народжуваності забезпечує лише половину того, що необхідний для простого відтворення населення, тобто для заміни покоління батьків тією ж чисельністю покоління дітей. Україна перетнула межу зниження народжуваності, за якою відбуваються незворотна руйнація демографічного потенціалу, що призвело до втрати нею сприятливих перспектив щодо відновлення 50-мільйонної чисельності населення. Сумарний показник народжуваності зменшився з 1,9 дитини в 1989 році до 1,1 у 2001. Підвищення сумарного коефіцієнту народжуваності у 2002-2003 роках (до 1,2 дитини в розрахунку на 1 жінку в 2003 році) є проявом так званої «компенсації» народжень, відкладених під час гострої економічної кризи.

Причини критичного зниження народжуваності. Процес зниження народжуваності має глобальний характер і обумовлений цілою низкою причин: економічних, соціальних, психологічних, біологічних. Це є, передусім, наслідком зміни соціального статусу жінки, розширення сфери її позасімейних

Список використаних джерел

1. Соціально-економічна географія світу/ за редакцією О.І.Шаблія – Львів: “Світ” 1994 р.

2. Масляк П.О., Олійник Я.Б. Географія - навчальний посібник – Київ: “Знання”, 1998 р.

3. Заставний Ф.Д. Географія світу – Львів: “Світ”, 1994 р.

4. Заставний Ф.Д. Фізична географія світу – Львів: “Світ”, 1996 р.

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НАСЕЛЕННЯ ПІВДЕННИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Сацура О.Ф., студентка групиФ2/1

Миколаївський національний аграрний університет

Міграційна ситуація та міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни так і окремих регіонів. Міграційні процеси, які відбуваються в Україні в цілому та у всіх її регіонах є критичними, тобто такими, що загрожують національній безпеці, суспільній та соціально-економічній стабільності країни.

Міграція населення являє собою процес територіального переміщення населення з причин політичного, економічного, соціального, релігійного, особистого характеру. ЇЇ кількісним результатом є перерозподіл населення між державами або регіонами однієї країни відповідно до зрушень на ринку праці і в галузевій структурі зайнятих.

В Україні міжрегіональна мобільність населення значно активніша, ніж мобільність зовнішня, обсяги зовнішньої міграції населення скорочуються. Характерною тенденцією є переміщення населення до основних економічних центрів країни, насамперед, до міста Київ. До регіонів, що "притягують" населення, також відносяться Харківська та Дніпропетровська, Автономна Республіка Крим. Усі інші регіони є такими, що втрачають своє населення.

Поєднуючи напрями визначених тенденцій щодо міжрегіональної та зовнішньої міграції населення, регіони можна згрупувати таким чином:

1. Центри "притягування" населення як з інших регіонів України, так із-за кордону: Київська область та Автономна республіка Крим.

2. Регіони з "витісненням" корінного населення, для яких характерним є приріст населення із-за кордону та виїзд корінного населення в інші регіони України: Одеська область і, в незначному ступені, Миколаївська області.

3. Регіони, привабливі для мешканців інших регіонів України, які втрачають корінне населення за рахунок зовнішніх міграцій: Харківська, Дніпропетровська області.

4. Регіони "виштовхування" населення як за рахунок внутрішньо-регіональних, так і за рахунок зовнішньої міграції населення - вся решта регіонів України [1].

Нині в Миколаївській області склалася демографічна ситуація, яка зберігає основні риси тенденції розвитку демографічних процесів в Україні в цілому та в інших регіонах:

- високий рівень смертності та постійне його зростання;
- низька середня тривалість життя;
- старіння населення;
- високий рівень дитячої смертності у віці до 1 року.

Міграційні процеси Півдня України (Одеська, Миколаївська, Херсонська і Запорізька області) у етнонаціональному ракурсі свідчать про зменшення осіб - громадян України - у структурі населення. У 2008 р. міграційний обмін громадян України даного регіону з країнами старого зарубіжжя був від'ємним. Найбільші втрати характерні для Запорізької та Одеської областей, найменші - для Миколаївської та Херсонської областей. Мешканці півдня емігрують переважно у країни Європи, зокрема Німеччину і Чехію, і країни Америки, зокрема США і Канаду. Натомість позитивний баланс спостерігається в обміні населення із країнами Азії, зокрема Ізраїлем, та Африки.

В обміні з країнами нового зарубіжжя (колишній СРСР), більшість областей Причорномор'я втрачають своїх громадян. Протягом останніх років зареєстровано від'ємне міграційне сальдо населення у Запорізькій, Херсонській, Миколаївській областях. Переважно виїжджають наші громадяни у Росію, невелика частина у Білорусь та Литву [2].

Серед причин, які спонукають населення області мігрувати є незадоволеність заробітною платою за фахом; відсутність роботи за фахом; необхідність терміново заробити великі гроші; скорочення робочих місць; надлишкова підготовка кадрів з високим рівнем кваліфікації.

Для вирішення цих проблем на регіональному рівні необхідним є формування гідних умов життя, рівня оплати праці, соціальних гарантій, пенсійного забезпечення, належного медичного обслуговування, матеріальної підтримки молодих сімей та пільгових категорій населення [3].

На державному та регіональному рівнях в сучасних умовах обмеженості фінансових та економічних можливостей прямого впливу на міграційні процеси найбільш доцільним є перегляд існуючих заходів міграційної політики та перехід до реалізації принципово нової концепції адресної міграційної політики та розробки системи адресних заходів щодо поліпшення міграційної ситуації для конкретних районів, міст, регіонів з врахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів.

Список використаних джерел

1. Волкова О.В. Ринок праці.- К., 2007. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.ws/19991130/ekonomika/rinok_pratsi_-_volkova_ov

2. Міграція населення України у 2005 році. - К., 2006.

3. Владечак А.В. Дослідження демографічних проблем розвитку в Миколаївській області та шляхи їх подолання /А.В. Владечак // Економічний простір. – 2009. - № 23/1. – С.133-134

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НАСЕЛЕННЯ ПІВДЕННИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

М.Б. Скрипник, студентка групи Б 2/2
Миколаївський національний аграрний університет

В соціально-економічному житті України сільські території займають особливе місце. На них проживає третина населення нашої держави і припадає 90% її площі. Значимість цих територій посилюється їх винятковим внеском у формування основ продовольчої безпеки та нарощування експортного потенціалу країни. Ці та інші чинники роблять розвиток сільських територій одним з основних пріоритетів державної політики України, спрямованої на підвищення стандартів життя сільського населення, зростання ефективності функціонування АПК, покращення стану довкілля та поліпшення якості людського капіталу. Україна володіє сприятливими географічними, кліматичними, ресурсними та іншими передумовами розвитку сільських територій, тому потенційно спроможна стати державою з пріоритетним розвитком аграрної сфери та одним з основних постачальників на світові ринки екологічно чистої продовольчої продукції. Проте, на сьогодні проблема невідповідності рівня розвитку українського аграрного сектору та сільських територій загалом світовому рівню та стандартам країн ЄС, поки що залишається нерозв'язаною. Конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції досягається в основному за рахунок дешевої робочої сили і нещадної експлуатації землі, що не може тривати довго. Разом з тим, прагнення України до інтеграції у європейське співтовариство потребує формування та поглиблення позитивних тенденцій розвитку сільських територій. Без цього наша держава не зможе успішно конкурувати з економіками розвинених країн світу, в яких рівень життя сільського і міського населення максимально зближені та значно переважають аналогічні вітчизняні показники. Це зумовлюватиме постійне відставання України в глобальному

ринковому поділі праці за ключовими індикаторами господарського розвитку у зв'язку з неминучою втратою частини ресурсного потенціалу, зниженням якості людського капіталу, погіршенням природного середовища та, як наслідок, виникненням все нових бар'єрів на шляху економічного зростання.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 серпня 2004 р. №573 була схвалена Концепція Загальнодержавної програми соціального розвитку села на період до 2011 року [2]. Концепція визначила, що основними проблемами в сільській місцевості є високий рівень безробіття, посилення міграції сільського населення, скорочення мережі закладів соціально-культурного призначення, зношеність та застарілість їх матеріально-технічної бази, нестача ресурсів для збереження і відтворення виробничого потенціалу села. Ці та інші проблеми зберегли свою актуальність до цього часу, а їхній негативний вплив на розвиток сільських територій обмежує можливості формування та використання соціально-економічного потенціалу села, спричиняє до виникнення проблем у сільськогосподарському виробництві та супроводжується руйнацією традиційного укладу сільського життя.

Більшість сільського населення була і залишається зайнятою у сільському господарстві, незважаючи на низьку дохідність та високу трудомісткість цієї діяльності в Україні. Водночас, потрібно зауважити, що значна кількість як економічно активного, так і неактивного населення здійснює діяльність у сфері сільського господарства на присадибних ділянках, з метою забезпечення власних потреб. І це спричинено саме відсутністю альтернатив у виборі видів економічної діяльності та джерел отримання доходів. Проблеми сільських територій України спричинені тим, що сьогодні не використовується у повній мірі їх наявний потенціал, який складається зі значних людських та земельних ресурсів. Саме внаслідок цього спостерігаються значні диспропорції у доходах сільського та міського населення, рівнях забезпеченості об'єктами інфраструктури, а також проблеми, пов'язані з забезпеченням продовольчої безпеки країни. Безперечно, що визначення оптимальної структури видів економічної діяльності для сільських територій є складним питанням,

пов’язаним з різноманітними чинниками впливу, зокрема складом населення, його віковою та професійною структурою, щільністю заселення території, наявністю відповідних природних, людських та фінансових ресурсів, рівнем розвитку необхідної інфраструктури та її експлуатаційним станом, доходами населення. Підсумовуючи аналіз перспектив багатофункціонального розвитку сільських територій України в цілому, слід зазначити, що на цей час ведення сільського господарства, як основного виду економічної діяльності в сільській місцевості, є недостатньо організованим та мало ефективним, воно характеризується значними диспропорціями внаслідок відсутності адекватної державної політики та ініціювання необхідних реформ та ринкових змін. На сьогодні політика розвитку сільських територій в Україні здійснюється в основному в рамках державної регіональної політики та державної аграрної політики. Тому необхідно виокремити сільські території як самодостатній об’єкт регулювання і вирішувати проблеми їх розвитку комплексно з прив’язкою до європейських принципів і стандартів.

Список використаних джерел

1. Белокрылова О.С. Институциональные основы институциирования агросферы / Теория переходной экономики : [Електронний ресурс]. – http://uchebnik-besplatno.com/economics-uchebnik/institutsionalnyie-osnovyi-restrukturirovaniya.html.

2. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми соціального розвитку села на період до 2011 року : Розпорядження КМУ від 10 серпня 2004 р. N 573-р / Офіційний вісник України від 27.08.2004 – 2004 р., № 32.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПРОГНОЗИ

Солончук І.О., студентка групи Б 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Соціально-економічна криза зумовила загострення негативних тенденцій демографічного розвитку у всіх регіонах України, відбувся остаточний перехід відтворення населення до звуженого типу.

Кожна підсистема демогеографії по-різному зазнає впливу соціально-економічних чинників. Останні мають великий вплив на такі показники, як природний і механічний рух населення, його вікова структура, рівень урбанізації.

Ступінь сприятливості умов життя населення залежить, звичайно, від рівня соціально- економічного розвитку регіону. Під умовами життя розуміють сукупність всіх зовнішніх факторів, які впливають на життя людини.

Зараз, на початок XXI століття, кількість населення України продовжує скорочуватись, з 2001 року по 2011 рік чисельність населення України зменшилась на 5,1%.

Методологічні, методичні і прикладні питання дослідження демографічної ситуації як в Україні, так і в Тернопільській області зокрема є предметом наукових досліджень вітчизняних науковців. Вагомий внесок у розробку визначеної проблематики внесли С. Бандур, Д. Богиня, І. Гнибіденко, В. Гриньова, А. Колот, Г. Купалова, Е. Лібанова, Л. Лісогор, О. Новікова, В. Онікієнко, Є .Качан.

Метою даної статті є аналіз особливостей сучасної демографічної ситуації в Тернопільській області виявлення причин загрозливої демографічної кризи та прогнозування демографічних процесів в області .

Важливою проблемою демографії є суттєве зниження рівня життя населення. Це сталося внаслідок дії таких чинників: збільшення захворюваності, зростання дитячої смертності, зниження зайнятості та зростання безробіття, низьку забезпеченість житлом, складну екологічну ситуацію, зростання злочинності. Складні соціально-економічна та екологічна

ситуації привели до падіння рівня життя значної частини громадян України, зростання смертності і захворюваності.

Головною причиною, яка обмежує сьогодні дітонародження в сім'ях, є недостатній рівень матеріального забезпечення. Другою за значенням причиною є складна соціально-економічна ситуація в Україні. На третьому місці опинилися незадовільні житлові умови, поганий стан здоров'я.

Інтенсивні міграційні процеси, які є притаманними для Тернопільської області, впливають на демографічну ситуацію неоднозначно. Трудові міграційні переміщення спричинює підвищення рівня нестабільності шлюбів через послаблення сімейних зв'язків внаслідок від'їзду одного з подружжя на тривалий термін.

Сучасна демографічна ситуація агропромислових регіонів (до яких відноситься і Тернопільська область) характеризується: низькими показниками народжуваності внаслідок деформованої статево - вікової структури та тривалості життя; високими показниками смертності, в т. ч. і дитячої; від'ємним сальдо міграцій. Головна причина цього - соціально-економічна: занедбаність сіл, недостатні інвестиції у його соціальну сферу, у покращення умов життя, низька платня за тяжку хліборобську працю, незадовільний стан охорони здоров'я і праці та ін. [1].

Дуже важливим фактором, який впливає на рівень народжуваності, є частка міського населення в регіоні. Дослідження показують, що під впливом урбанізації коефіцієнт народжуваності знижується. Репродуктивна поведінка міських і сільських мешканців суттєво відрізняється. Необхідно особливо відмітити і такий фактор, як рівень освіти жінок. У великій кількості досліджень відмічається істотний обернений вплив цього чинника на народжуваність. Із підвищенням освітнього рівня матерів зменшується середня кількість дітей. Бажання отримати вищу чи спеціальну освіту відсуває терміни вступу в шлюб і тим самим знижує народжуваність. Однак в сільській місцевості різниця в рівнях народжуваності в залежності від освіти жінок найбільш значна [2].

Зайнятість населення також має неоднозначний вплив на народжуваність. З одного боку, у людини скорочується вільний час для занять із дітьми, і тому вона не схильна до народження наступної дитини. З іншого - зайнятість сприяє підвищенню матеріального рівня населення, а відтак і можливості забезпечення дітей. Особливо потрібно наголосити на зайнятості саме жінок (у Тернопільській області в 2010 р. рівень зайнятості жінок складав 55,2 %). Зайнятість жінок у суспільному виробництві - один із найсуттєвіших факторів, що впливають на народжуваність.

За прогнозами до 2018 р. народжуваність в Тернопільській області досягне 1,4 дитини на жінку.

На 1 січня 2011 року густота населення України склала 76.1 чол. на 1км^2. За густотою населення окремі території України також істотно відрізняються. Найгустіше заселена Донецька область - 91 %, найменше — Тернопільська - 44% та Чернівецька - 42%. Певний вплив на густоту населення мають природні показники, проте найвагомішим чинником є соціально-економічний розвиток регіону. Конкретний інтегральний показник соціально-економічної ситуації, що має безпосередній прямий вплив на здоров'я населення - рівень задоволення потреб людини, що знаходить свій вираз у показниках рівня життя населення. [3].

Для населення Тернопільської області характерне старіння населення. Внаслідок постійного зниження народжуваності впродовж останнього століття, частка дітей знизилась з приблизно 40% на початку XX ст. століття до 15% на поч. XXI ст.

Ще більше погіршує демографічні перспективи нації незадовільний стан здоров'я материнського та дитячого населення країни, основні показники якого - материнська та дитяча смертність - залишаються вищими, ніж у інших розвинених країнах. Особливе занепокоєння викликає високий рівень вроджених вад розвитку; сьогодні у кожної третьої дитини можна спостерігати відхилення у фізичному або психічному розвитку.

Список використаних джерел

1. Заклекта О. Українська трудова еміграція : сутнісні форми та особливості сучасного етапу / О. Заклекта, О. Шиманська // Україна : аспекти праці. - 2004. - № 8. - С. 36-40.

2. Заяць Т. А. Соціально-демографічний і трудовий потенціал України : особливості формування, проблеми та перспективи / Т. А. Заяць // Продуктивні сили України. - 2006. - № 1. - С. 51-61.

3. Людський розвиток регіонів України : аналіз та прогноз (колективна монографія) / за ред. чл.- кор. НАНУ, д.е.н., проф. Е. М. Лібанової. - К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. - 328 с. - ISBN 978-966-02-4481-8.

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Таранова О. А. студентка групи Е 3/1
Миколаївський національний аграрний університет

Протягом усієї історії людства міграційні процеси відіграють значну роль у суспільному розвитку. З одного боку, вони є чутливими індикаторами реагування населення на зміни в економічному, політичному та соціальному житті, залежно від їхньої величини й напряму вони впливають на демографічні процеси, які відбуваються як у регіонах, так і в цілому у державі. Міжнародна міграція стала одним з головних чинників соціально-економічних трансформацій і розвитку всіх регіонів.

Проблему трудової міграції в Україні досліджували: Єчина Л.В., Звірід Н.В., Халак С.Г., Чайка Г.В., Жибак М.М. та ін.

Метою даної роботи є визначити, що таке трудова міграція, які фактори спричиняють еміграцію українців за кордон, які позитивні та негативні наслідки еміграції для населення України.

Трудова міграція - це переміщення у просторі, яке здійснюють індивіди для підвищення рівня життя на основі вигіднішого використання власної робочої сили без зміни постійного місця проживання.[5, с.140]

Враховуючи негативні наслідки світової кризи для України можна говорити, що трудова еміграція може стати ще більш загрозливим фактором, що призведе до скорочення населення в Україні та, можливо знелюднення деяких місцин. Українці відправляються на заробітки до Португалії, Чехії, Франції, Австрії, Великої Британії.[4, с.177].

Причини еміграції в Україні:

- високий рівень безробіття в країні, у тому числі прихованого;
- різниця в умовах життя і рівні заробітної плати в Україні та країнах Заходу;
- відсутність перспектив професійного зростання для багатьох обдарованих людей;
- економічна нестабільність в країні та невизначеність шляхів виходу з неї;
- відсутність безпеки громадян тощо.

Як будь яке економічне явище, міграція робочої сили є детермінуючим чинником, тобто має різноманітні наслідки, що проявляються як в країнах-експортерах, так і в країнах-імпортерах. У країнах-експортерах втрати перевищують вигоди. Обсяг та динаміка трудової міграції істотно впливають на економіку України. Звідси випливає, що негативними наслідками трудової міграції є:

- помітне зменшення конкурентоспроможної частини робочої сили, що спричинює уповільнення темпів науково – технічного процесу;
- скорочення кількості молодих освічених людей, що зумовлює старіння нації та погіршення трудоресурсного потенціалу;

- збільшення кількості дітей, залишених батьками на родичів або на близьких знайомих;

- зростання рівня злочинності та соціального напруження у суспільстві через міжнаціональні конфлікти.

Серед позитивних наслідків трудової міграції слід зазначити такі:

- одержання від трудових емігрантів іноземної валюти у формі грошових переказів, що у свою чергу зумовлює підвищення платоспроможного попиту та стимулювання виробництва;

- створення спільних підприємств з іноземними засновниками і на цій основі – додаткове інвестування коштів в економіку;

- зниження безробіття на національному ринку робочої сили;

- можливість для працеспроможного населення реалізувати свої здібності за кордоном, підвищити рівень кваліфікації.

За підсумками 2011 року з України вибуло 3093 осіб, що на 626279 осіб менше в порівнянні з 2010 роком. Міграційний приріст у 2011 році становив 4506 осіб, що також на 8941 менший ніж був у 2010 році [6]. Проте дані офіційної статистики навіть приблизно не відображають дійсні масштаби трудової міграції за кордон. Найбільше мігрантів було з таких регіонів: Автономна Республіка Крим– 25727 особи, Волинська область – 18975 особи, Одеська область – 33045 особи, м. Київ – 32256 особи. Найголовнішими причинами можуть бути такі: недостатній розвиток виробництва, господарства, дуже мала кількість робочих місць [6].

Варто підкреслити, що нинішня еміграційна ситуація в Україні не відповідає національним інтересам. Тобто уряду необхідно запроваджувати такі заходи, які б стимулювали населення працевлаштовуватись на території України: підвищувати рівень економічного добробуту населення, забезпечувати населення якісним медичним обслуговуванням, сприяти вільному доступу до отримання освітніх послуг, створювати нові робочі місця, підвищувати рівень середньої заробітної плати та ін.

Список використаних джерел

1. Єчина Л.В. Зовнішня трудова міграція України: причини і наслідки / Л.В. Єчина, Г.С. Рекунова // Стратегія розвитку фінансово – економічних та соціальних відносин: регіональний аспект: матеріали 3-го Симпозіуму (Харків, 11 листоп. 2010р.) / МФУ, ХІФ УДУФМТ. – Х. : ХІФ УДУФМТ, 2010. – С. 233-234.

2. Звірід Н.В. Кількісні методи аналізу впливу трудової міграції на соціально – економічний розвиток регіону / Н.В. Звірід // Статистика України. – 2010. - №4. – С. 48-52.

3. Халак С.Г. Дослідження зовнішньої трудової міграції України та причин її виникнення / С.Г. Халак // Фінансово – економічне, обліково – аналітичне та організаційно – правове забезпечення відтворювальних процесів на шляху до економіки знань: матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (25.26 лист. 2010 р., Чернівці) / МФУ, БДФА. – Чернівці: [БДФА], 2010. – С. 112-114.

4. Чайка Г.В. Українська трудова міграція: «нова діаспора» чи остаточна втрата для країни? / Г.В. Чайка, А.С. Корчак // Науковий вісник БДФА. Серія: Гуманітарні науки: зб. наук. праць / МФУ, БДФА; гол. ред. В.В. Прядко. – Чернівці: БДФА, 2010. – Вип. 2. – С. 175-183.

5. Жибак М.М. Вплив міграційних процесів на відтворення сільського населення в західному регіоні / М.М. Жибак // Економіка АПК. – 2009. - №5. – С.139-142.

ШЛЯХИ І ЗАСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ТА МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Ткачук П. В., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

За своїм характером та сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем в основі якого лежить сукупність соціально-економічних, медико-біологічних, екологічних, психологічних чинників, які формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей.

Міграційна ситуація та міграційна поведінка людей є одним із загальних індикаторів проблем соціально-економічного розвитку як країни так і окремих регіонів.

Спостерігається актуалізація наукових досліджень із визначення стану здоров'я і життєздатності населення України, виділення специфічних рис таобґрунтування можливостей поліпшення демографічних характеристик. Зокрема, дослідженням демографічних проблем в суспільстві займаються вчені Стешенко В., Піскунов В., Глуханова Г., Хижняк М. та інші.

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, у всіх її регіонах визначається як критична, як така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній та суспільній стабільності країни.

Характеризуючи сучасний демографічний розвиток Південного регіону можна виділити такі основні негативні тенденції:

- падіння рівня народжуваності;
- інтенсифікація смертності населення;
- старіння населення;
- невпинне скорочення тривалості життя населення
- різке зменшення кількості шлюбів при високому рівні розлучень
- в результаті перевищення кількості померлих над кількістю народжених спостерігається депопуляція населення[1, с. 96 - 97].

Водночас слід відзначити, якщо демографічні процеси, які відбуваються в Миколаївській та Херсонській областях є типовими для більшості регіонів України, то в Одеській області формуються демографічні процеси, які принципово вирізняють її серед інших обласних регіонів. Зокрема, це стосується в першу чергу міграційної ситуації.

В масштабіУкраїниОдеська область виділяєтьсянайменшими темпами загальногоскороченнянаселення в умовах коли від'ємнийприроднийприріст (– 5,0 %) суттєвокомпенсуєтьсяміграційним приростом населення.Водночас у 24 районах та інших містах обласного значення відбувається міграційне скорочення населення, рівень якого був найбільшим у Ананьївському (22,8 %), Миколаївському (21,5 %) та Біляївському (13,7 %) районах.

Основними чинниками зменшення чисельності населення в Миколаївській області продовжує залишатися природне (– 6,4 %) та механічне скорочення (– 0,5 %). У 2011 році смертність в області порівняно з 2012 роком збільшилась з 15,9 до 16,6 померлих на 1000 жителів. Природний приріст населення спостерігається в області лише в м. Южноукраїнськ 1,1 %. Рівень народжуваності в області знаходиться в межах від 8,7 % (м. Миколаїв) до 12,9 % (Жовтневий район), рівень смертності відповідно від 8,1 % (м. Южноукраїнськ) до 22,2 % (Казанківський район).

Демографічна ситуація в Херсонській області залишається найбільш складною і відносно однорідною в межах області. Для області характерним залишається природне (– 5,9 %) та механічне (– 2,7 %) зменшення населення. В області немає районів чи міст де б спостерігається природний приріст населення[2, с. 57 - 59].

Аналіз демографічної ситуації в Україні в цілому свідчить, що для ефективного і результативного впливу на ситуацію необхідно застосовувати принцип комплексного підходу на основі конкретизації заходів державної демографічної політики, які докорінно змінили б негативні передумови розвитку демографічних процесів за основними напрямками впливу на демографічну ситуацію: економічні, соціальні, екологічні, медичні передумови та чинники[3, с. 16 - 17].

На державному та регіональному рівнях в сучасних умовах обмеженості фінансових та економічних можливостей прямого впливу на демографічні процеси найбільш доцільним є перегляд існуючих заходів демографічної політики та перехід до реалізації принципово нової концепції адресної

демографічної політики та розробки системи адресних заходів щодо поліпшення демографічної ситуації для конкретних районів, міст, регіонів з врахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів. В сучасних умовах необхідно забезпечити збереження виплати допомоги при народженні дитини, що на сьогодні є одним із засобів ефективного безпосереднього впливу на динаміку народжуваності.

Досвід показує, що найбільш результативним засобом вирішення конкретних проблем регіонального розвитку сьогодні є запровадження практики розробки та реалізації місцевих та регіональних цільових програм із визначенням терміну їх реалізації та джерел фінансування передбачених заходів.

Список використаних джерел

1. Гайдуцький А.П. Масштаби доходів українських трудових мігрантів/А.П. Гайдуцький // Економіка та держава. – 2010. – № 2. – С. 96–99.

2. Дієсперов В.С. Робочі місця в сільськогосподарському виробництві/ В.Дієсперов//Економіка АПК. – 2011. – №4. – С.112-120.

6. Новікова О. Напрями вдосконалення державного та регіонального управліннящодо збереження та розвитку трудового потенціалу України // Україна: аспектпраці. – 2012. – № 2. – С. 56-62.

ВИРІШЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ

Черепньов Я.А., студент гр. Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Сучасні демографічні тенденції пострадянського простору суттєво впливають на зміну ментальних характеристик, а отже, й на формування людського капіталу, який повинен відповідати ринковим відносинам. Саме

тому проблема поліпшення демографічної ситуації в Україні досліджується науковцями як із теоретичного, так і практичного боку [1, с.114].

На стан 1 січня 2010 року в Україні за оцінкою, жило 45962,9 тис. осіб [2]. Нині відтворення населення України характеризується як демографічна криза [3, с.22].Основними ознаками демографічної кризи є погіршення стану здоров'я населення і стагнація тривалості життя. Чоловіки живуть у середньому 62 роки, а жінки – 74 [4].

Закономірністю сучасних демографічних процесів в Україні є динамічне зменшення населення, спричинене низкою основних чинників, серед яких найважливішим слід вважати низький рівень народжуваності, що зумовлений, у свою чергу, соціально-економічними чинниками.

У силу історичної тривалості розв'язання проблеми демографічної кризи нині на перший план виходять питання вирішення якісних параметрів демографічного потенціалу. Принципово важливою є державна підтримка сім'ї та сімейних цінностей, які є фундаментом, на основі якого формується вся система заходів демографічної політики, зокрема:

- забезпечення якості життя сімей, створення належних економічних передумов для реалізації потреби в дітях;

- формування сприятливого соціально-психологічного клімату й орієнтації суспільства на сімейні цінності, формування, як мінімум, дводітної, а згодом – тричотиридітної сім'ї;

- сприяння зміцненню інституту сім'ї, запобігання її руйнуванню, зменшенню кількості розлучень;

- збереження і зміцнення здоров'я сімей, передусім, репродуктивного, підвищення рівня культури репродуктивної поведінки;

- сприяння і підтримка виховної функції сім'ї [1, с.114-115].

У цій ситуації вбачається доцільним розроблювати концепції подовження віку проживання населення шляхом формування концепції здорового способу життя, активно впроваджуючи її із застосуванням стимуляційних та адміністративних механізмів [3, с.24].

На думку О. Палій, «відсунути» ранню смертність і знизити захворюваність можна передусім проведенням профілактичних оглядів, диспансеризації населення. Це продовжило б життя чоловіків на 5 років, а жінок – на 2 роки [4].

Необхідно активізувати роботу з поліпшення стану здоров'я, зниження смертності та підвищення тривалості життя населення шляхом:

- усунення перешкод у масовій доступності населення до засобів збереження і поліпшення здоров'я ;
- створення умов праці, які забезпечуватимуть творчий розвиток працівника, його фізичне і психічне здоров'я;
- формування у населення активної та свідомої поведінки самозбереження;
- створення безпечного для життя і здоров'я населення природного середовища;
- подальший розвиток ефективної системи охорони здоров'я і медичних послуг.

Важливим є прийняття програми подолання негативних наслідків старіння населення на основі: забезпечення економічних передумов гідного життя в пенсійному віці; створення умов для реалізації творчого й трудового потенціалів похилих людей; сприяння розвитку в суспільстві взаємодії поколінь і зміцненню взаєморозуміння між представниками різних вікових груп.

Програма регулювання міграційних процесів повинна орієнтуватися на сприянні поверненню етнічних українців і колишніх громадян України, забезпеченні повернення зовнішніх трудових мігрантів, забезпеченні соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном, запобіганні нелегальної транзитної міграції, вирівнюванні вікової еластичності зовнішніх міграційних процесів.

Список використаних джерел

1. Збарський В. К. Демографічні проблеми в Україні та шляхи їх розв'язання/ В. К. Збарський, А. П. Горьовий /\ Економіка АПК. – 2009. - №11. – с. 114-117.

2. Демографічна ситуація (2009 р.)// Праця і зарплата. – 2010. -№8. – с. 8.

3. Шаповал А. Демографічний стан і проблеми відтворення населення України/ А. Шаповал// Віче. – 2009. - №20. – с. 22-24.

4. Тривалість життя в Україні// Праця і зарплата. – 2010. - №17. – с. 7.

ДЕМОГРАФІЧНА СИТУАЦІЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ

Шевченко І.В., студентка групи БЗ/1

Миколаївський національний аграрний університет

Сучасна демографічна ситуація, яка склалася в Україні в цілому, в усіх її регіонах визначається як критична, така, що здатна загрожувати національній безпеці, соціально-економічній і суспільній стабільності країни.

За своїм характером і сутністю демографічна ситуація є складним багатоаспектним явищем, основою якого є сукупність соціально-економічних, біологічних, екологічних, психологічних чинників, котрі формують основні тенденції демографічних процесів, демографічну поведінку та демографічну установку людей. Передумови сучасних демографічних процесів були закладені ще у 60-70-ті рр. XX ст., а найбільш негативні тенденції цих процесів набули прискореного розвитку в умовах економічної кризи 90-х рр. XX ст..

Проблеми сутності і розвитку демографічної кризи в Україні розглядаються в науково-практичних розробках таких провідних вчених-демографіві соціологів, як Д. Богиня, І. Гнибіденко, Е. Лібанова, С. Пирожков, І. Петрова, О. Позняк, І. Прибиткова, В. Стешенко, П. Шевчук та ін..

Мета статті показати і оцінити характерні особливостіпрояву в Україні сучасної демографічної кризи, акцентувати увагу напроявах соціальних чинників і впливу їх на поглиблення кризи, а також обґрунтувати шляхи пом'якшення її впливу на суспільство.

Завдання дослідження виявлення проблем і встановлення шляхів покращення демографічної ситуації регіонів України.

Специфіка демографічної ситуації в Україні за період її незалежності поля-гає у поєднанні масштабної депопуляції з погіршенням певних якісних харак-теристик населення (насамперед, його здоров'я), що дає підстави характеризувати її як затяжну демографічну кризу. Україну на тлі розвинутих європейських країн вирізняють нижчий від середньоєвропейського рівень народжуваності та високий рівень смертності, що зумовлює масштабність і сталість депопуляції.

Демографічна ситуація, яка склалася в Україні, в основних рисах зберігає тенденції розвитку демографічних процесів в інших регіонах та в Україні в цілому і характеризується такими рисами[2]:

– збереження депопуляції населення та постійне зниження потенціалу для його відтворення;

– високий рівень смертності та збереження тенденції до його зростання;

– невисока середня тривалість життя;

– старіння населення за рахунок збільшення частини осіб пенсійного віку та формування регресивної вікової структури населення;

– високий рівень дитячої смертності у віці до одного року;

– збереження тенденції зростання рівня народжуваності, яка все ж таки у найближчій перспективі не зможе суттєво впливати на процеси природного зменшення населення;

– суттєва внутрішньорегіональна диференціація демографічної ситуації.

Демографічні процеси — це сфера, на яку впливають практично всідіючі в суспільстві фактори, серед яких виділяють основні — соціально-економічні, демографічні (фактор здоров'я населення), соціально-психологічні. Негативна

дія цих факторів приводить суспільство додемографічної кризи, суть якої в єдності двох компонент — народжуваності і смертності. Депопуляція та погіршення якісних показниківнародонаселення становлять квінтесенцію сучасної демографічної кризи.

Суттєву роль в поглибленні і загостренні сучасної демографічноїкризи в Україні відіграє її економічна компонента. Розглядаючидемопроцеси в усі періоди розвитку української держави, не можна непомітити пряму залежність демографічної кризи від соціально-економічних потрясінь українського суспільства.

Майбутнє демографічного розвиткуУкраїни та її регіонів залежить від репродуктивної поведінки молоді, у зв'язку з чимвимагається реалізація молодіжної демографічної програми, яка включатиме: врахування інтересів і потреб молодихгромадян на основі залучення молоді добезпосередньої участі у формуванні та реалізації програм і політики, які стосуютьсямолоді й усього суспільства; забезпечення захисту їхніх прав і законних інтересів в економічній та соціальнійсферах, які сприятимуть розвитку творчогой репродуктивного потенціалу; стимулювання зайнятості серед молоді; охорону репродуктивного та сексуального здоров'я підлітків і молоді; проведення статевого виховання й реалізацію політики щодо зниження, а згодом ізапобігання підліткової вагітності та народжуваності; охорону й профілактику здоров'я дітей.

Подолання негативних демографічних тенденцій – складний і тривалий процес. Його мета полягає у поліпшенні якості життя населення, збереженні та відтворенні його життєвого й трудового потенціалу. Важливим аспектом є пристосування демографічної політики до формуючого ринковогомеханізму. У науковому плані в цьому контексті важливо здійснити соціологічний моніторинг регіональних демографічних проблем, враховуючи необхідність постійногорозширення поля дослідження – факторaглобалізації соціально-економічних процесів, етноконфесіональних особливостей,взаємозв'язку регіональних і національнихдемографічних проблем.

Список використаних джерел

1. Збарський В.К.Демографічні проблеми в Україні та шляхиїх розв’язання / В.К. Збарський, В.П. Горьовий // Економіка АПК.- 2009. - №11.- С.114-117

2. Бехтерева Т. Охорона здоров’я України: гра без правил/ Т. Бехтерева // Дзеркалотижня.- 2009.- № 17.- С. 11.

3. Ростова Л. Трудовій міграції – цивілізоване обличчя / Л. Ростова // Профспілки України. – 2010. – № 5. – С. 10–11.

ДЕМОГРАФІЧНІ ТА МІГРАЦІЙН ПРОБЛЕМИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Яценко А.В., студент групи Е 3/3

Миколаївський Національний Аграрний Університет

Дослідженнями доведено, що кількісні та якісні показники відтворення населення визначаються чинниками зовнішнього середовища, насамперед умовами життя. Для нашої держави характерний дуже великий діапазон коливання цих умов і відповідно істотні територіальні відмінності в рівнях та динаміці показників відтворення населення.

З метою уникнення впливу суб'єктивних чинників це завдання було виконано не для кожної окремої людини, а для сукупності людей, тобто населення певних населених пунктів або територій. Щоб мати об'єктивну картину, логічно об'єднати населені пункти або території з близькими соціально-економічними й екологічними умовами проживання в групи, а потім для кожної з них визначити сезонні значення чинникових ознак (тобто перелічених соціально-економічних та екологічних умов) і результативних (тобто показників народжуваності, смертності, прибуття, вибування, здоров'я та ін.).

Одним із найголовніших методологічних прийомів є врахування постійної зміни та розвитку явищ і процесів, що визначають характер відтворення населення. Під час поступального розвитку суспільства змінюються економічна база, суспільні відносини та всі чинники, що становлять об'єктивні умови відтворення населення, а також змінюють тенденцію його розвитку [1].

Старіння населення у 1990-х роках відбувалося переважно «знизу» внаслідок зниження народжуваності, старіння «зверху» повною мірою стримувалося скороченням середньої тривалості життя. За рахунок цього збільшується частка населення старше пенсійного віку, особливо серед жінок.

Якщо в 1990 році показник народжуваності дорівнював 53,2 на тисячу жінок, то у 2000-му – 31,2. Аналіз цих даних у регіонах України свідчить, що зниження народжуваності не пов'язане зі старінням населення, а зумовлюється регулюванням народження жінками, тобто із соціальними умовами.

Показники відтворення населення в Україні слід оцінювати як украй низькі. Народжуваність компенсує смертність на 51 відсоток, тобто відтворення населення забезпечується лише наполовину. Навіть у селах, де традиційно народжуваність вища, ніж у містах, із 1993 року показник вичерпної плідності опустився значно нижче за межу простого відтворення населення. Водночас дітородна активність продовжує знижуватися.

Якщо наслідки міграційного руху населення можуть змінюватися одночасно, то процеси природного відтворення населення складні і для початку позитивних зрушень у них необхідна тривала цілеспрямована соціально-демографічна політика.

Ці процеси не можуть не викликати глибокого занепокоєння. Якщо до 1991 року народжуваність в Україні перевищувала смертність, то тільки в 2002 році людей померло на 373 тисячі більше, ніж народилося. Сумарний коефіцієнт народжуваності, тобто кількість дітей, народжених однією жінкою впродовж життя, знизився за цей час від 1,9 до 1,1, а в містах – від 1,8 до 0,9.

Отже, в суспільстві останніми роками не забезпечується навіть просте відтворення населення. Аналітики вважають, що до 2026 року чисельність населення в Україні може зменшитися ще на 5–8 мільйонів, до 43,3 мільйона за оптимістичним варіантом чи навіть до 40,3 мільйона – за песимістичним. Фахівці ООН називають ще тривожніші цифри. Ситуація ускладнюється тим, що серед населення скорочується й частка людей працездатного віку [3].

На демографічній ситуації, безперечно, позначилося й посилення міграційних процесів. З одного боку, це еміграція в прямому розумінні слова, відплив за кордон у пошуках кращої долі великої кількості найактивніших за репродуктивними можливостями та з економічною перспективою людей (інші там просто не потрібні), майже чверть із яких мають вищу освіту. З другого – це величезні масштаби тимчасової трудової міграції. За даними експертів, за межами України шукають роботу, засобів до існування від 5 до 7 мільйонів наших громадян [4].

Отже, закономірністю сучасних демографічних процесів в Україні є динамічне зменшення населення, спричинене низкою основних чинників, серед яких найважливішим слід вважати низький рівень народжуваності, що зумовлений, у свою чергу, соціально-економічними чинниками. У цій ситуації вбачається доцільним розроблювати концепції подовження віку проживання населення шляхом формування концепції здорового способу життя, активно впроваджуючи її із застосуванням стимуляційних та адміністративних (обмеження права вживання алкоголю й тютюну, посилення боротьби з наркоманією та алкоголізмом тощо) механізмів.

Список використаних джерел

1. Старостенко Г. Г. Методологія і практика досліджень відтворення населення України (регіональний аспект): Монографія. – К.: УФЕІ, 1997. – 270 с.

2. Джигирей В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища: Навч. посіб. – К.: Знання, 2006. – 319 с.

3. Зербіно Д. Д., Гжегоцький М. Р. Екологічні катастрофи у світі та в Україні. – Л., 2005. – 272 с.

Секція 9

„МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ”

ПРОЦЕСИ РОЗДЕРЖАВЛЕННЯ ТА ПРИВАТИЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ

Астапенко О.А., студентка групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Приватизація – це передача суспільної власності у приватний сектор. Основними формами приватизації є:

- продаж на аукціоні - спосіб приватизації, коли власником об'єкта стає покупець, який запропонував у ході аукціону максимальну ціну;
- викуп державного майна, зданого в оренду. За даного способу приватизації власником об'єкта стає його орендар;
- продаж за комерційним конкурсом. Тут власником об'єкта стає покупець, який запропонував найвищу ціну;
- продаж за некомерційним конкурсом. У даному випадку власником об'єкта стає покупець, котрий запропонував найкращі умови подальшої експлуатації об'єкта або за рівних умов - найвищу ціну;
- продаж акцій відкритих акціонерних товариств (на аукціонах, за конкурсом, на фондовій біржі). [1]

Першим кроком до приватизації державної власності є її роздержавлення. Роздержавлення - це сукупність заходів щодо перетворення державної власності, спрямованих на усунення надмірної ролі держави в економіці. Крім того, роздержавлення означає зняття з держави більшості функцій господарського управління, передачу відповідних повноважень на рівень підприємств, заміну вертикальних господарських зв'язків горизонтальними.

Існують такі форми та методи роздержавлення:

- в межах державної власності;
- поза межами державної власності;
- демонополізація;
- децентралізація;
- нові види державної власності (муніципальна, комунальна).

Процес роздержавлення зберігаєдержавну власність і спрямований на підвищення ефективності функціонування залишаються в державному секторі підприємств. Основними способами роздержавлення є:

1) лібералізація ринків;

2) комерціалізація;

3) стимулювання створення та розширення сфери діяльності змішаних підприємств (державно-приватних);

4) денаціоналізація.

Результатом роздержавлення є зменшення частки валового національного продукту, що перерозподіляється через державний бюджет.

Існує така частина державної власності,яка не підлягає приватизації. Вона включає: майно органів державної влади, управління, Збройних Сил; золотий і валютний фонди; державні матеріальні резерви; комплекси з виготовлення цінних паперів і грошових знаків; національні культурні та історичні цінності; об'єкти освіти, науки, культури, що фінансуються з бюджету; майнові комплекси підприємств з виготовлення зброї; наркотиків та радіоактивних речовин; атомні електростанції.

Основні цілі приватизації в Україні визначені вітчизняним законодавством і полягають у такому [2; 3]: зміна відносин власності на засоби виробництва з метою їх якісного відтворення та ефективного використання; створення прошарку недержавних власників як основи багатоукладної соціально орієнтованої економіки; підвищення ефективності виробництва та мотивації до праці; структурна перебудова

економіки; стабілізація економічного становища; розвиток конкуренції та обмеження монополізму; залучення іноземних інвестицій.

Для того, щоб приватизація відбувалася з успіхом, необхідністю є виконання таких умов:

- існування суб'єктів державної власності, тобто установ, які за законом мають право на продаж чи купівлю акцій державних підприємств;
- існування розвинутої ринкової інфраструктури;
- достатня ємність фінансових ринків, які повинні "опрацювати" багато акцій тих підприємств, що приватизуються;
- розподіл власності, яка приватизується;
- оптимальний розподіл повноважень між центральними і місцевими органами державної влади;
- створення правової основи приватизації. [4]

У проведенні приватизації беруть участь окремі органи, фізичні та юридичні особи. Це - суб'єкти приватизації, а також різного роду продавці та покупці державного майна і посередники. Державні органи приватизації включають Фонд державного майна України та його регіональні відділення і представництва.

Процес роздержавлення та приватизації призводить до зрощення орендних форм господарювання з акціонерними.

Приватизація - один з ключових напрямків перетворення української економіки на ринкових засадах. ЇЇ успіх або поразка багато у чому визначають хід економічних реформ. Приватизація є радикальною складовою процесу роздержавлення, сутність якої полягає у зміні державної форми власності на різновиди приватної.

Характерною особливістю приватизації - це заниження вартості активів підприємств, що приватизуються, що призводило до неправильного встановлення ціни приватизаційної угоди та недоотримання федеральним бюджетом коштів за продане майно.

Список використаних джерел

1. С. В. Мочерний;"Основи економічної теорії".;Київ 1997
2. Постанова Верховної Ради України ″Про Державну програму приватизації майна державних підприємств″ від 07.07.92 №2545-XII, ред. від 26.01.1994[Електронний ресурс]: законодавча база Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
3. Постанова Верховної Ради України ″Про вдосконалення механізму приватизації в Україні і посилення контролю за її проведенням″ від 29.06.1994 №149/94-ВР [Електронний ресурс]: законодавча база Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi.
4. Чечетов М.В. Підсумки та завдання приватизації в Україні //Статистика України. - 2004. - № 3.

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Богданов В. С., студент гр. Б ¾,
Миколаївський національний аграрний університет

Мешканці міста Миколаєва не поспішають зі створенням приватних підприємств та реєстрацією фізичних осіб - підприємців. Про це говорять статистичні дані управління державної реєстрації Миколаївської міської ради. Відтак, протягом 2010 року у Миколаєві було зареєстровано 1049 юридичних осіб (приватних підприємств) та 4 187 фізичних осіб (приватних підприємців). Але динаміка створення показує, що після прийняття нового податкового кодексу, кількість бажаючих створити підприємство, або зареєструвати приватного підприємця значно знизилась. Так, якщо порівнювати дані 2009 та 2010 років: за грудень 2009 року було зареєстровано 320 фізичних осіб, за грудень 2010 року – 177 фізичних осіб, в листопаді 2009 року – 363 реєстрації фізичної особи, в листопаді 2010 року –

246 реєстрацій. Це зумовлено новим податковим кодексом та низькою підтримкою держави.

Щоб підвищити підприємницьку діяльність потрібна державна підтримка підприємництва, відповідно до якої з метою створення сприятливих організаційних та економічних умов для розвитку підприємництва органи влади на умовах і в порядку, передбачених законом виконують таке:

- надають підприємцям земельні ділянки, передають державне майно, необхідне, для здійснення підприємницької діяльності;
- сприяють підприємцям в організації матеріально-технічного забезпечення та інформаційного обслуговування їх діяльності, підготовці кадрів;
- здійснюють первісне облаштування неосвоєних територій об'єктами виробничої і соціальної інфраструктури з продажем або передачею їх підприємцям у визначеному законом порядку;
- стимулюють модернізацію технології, інноваційну діяльність, освоєння підприємцями нових видів продукції та послуг; надають підприємцям інші види допомоги.

Держава має сприяти розвитку малого підприємництва, створюючи для цього необхідні передумови. Для розвитку підприємництва необхідний перехід до ефективного регулювання даного процесу, адекватного сформованим умовам. При цьому слід ураховувати конкретні особливості і можливості, пріоритети цілей соціально-економічного розвитку країни, регіонів і окремих соціально-демографічних груп населення. Сутність державної підтримки зводиться найчастіше до опрацювання конкретних заходів за такими напрямками:

- консультаційний супровід процесу створення і функціонування нових підприємницьких структур на початковому етапі;
- надання фінансової підтримки чи визначених пільг (зазвичай в сфері оподатковування) тільки-но створеній структурі;

- надання технічної, науково-технічної чи технологічної допомоги малопотужним у фінансовому відношенні підприємницьким структурам.

Для покращення підприємницької діяльності необхідні такі форми державної підтримки:

- створення системи інформаційного забезпечення;
- навчання і перепідготовки кадрів, нормативної бази, фінансової інфраструктури тощо;
- послаблення адміністративного тиску;
- спрощена система оподаткування ;
- створення цільових фондів фінансування з державного і місцевого бюджетів, розвиток закордонної фінансової допомоги на підтримку підприємницьких структур.

Для Української економіки, завдання розвитку і підтримки підприємництва державою, насамперед малих його форм у виробничій сфері, є одним з найважливіших.

Список використаних джерел

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

О. М. Гіржева, студентка групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Одним з найефективніших важелів державного регулювання є інструмент податкової політики.

Податкова політика — це діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків. Податкова політика використовується, як інструмент регулювання відтворювального процесу та соціального добробуту суспільства. Самостійну податкову політику Україна розпочала проводити, коли здобула незалежність. Взагалі податкова політика є одним із елементів системи оподаткування, вона визначає, по-перше, яку частку ВВП (валового внутрішнього продукту) за допомогою податків вилучити до бюджету, по-друге, як ця частка має розподілятися між окремими платниками податків, між окремими територіями, між соціальними верствами населення.

Податкова політика передбачає: встановлення і зміну податкової системи (визначення видів податків, а також ролі кожного з них у формуванні бюджету); визначення податкових пільг, податкових ставок, їх диференціацію; визначення податкоспроможності даного регіону; визначення механізму обчислення і зарахування податків до відповідних бюджетів.

За допомогою певної податкової політики можна регулювати соціально-економічні процеси, такі як обсяг виробництва, зайнятість, інвестиції, розвиток науки і техніки, структурні зміни, ціни, зовнішньоекономічні зв’язки, рівень життя, рівень споживання певних товарів.

Умовно виділяють три можливі типи податкової політики:

Перший тип — високий рівень оподаткування, тобто політика, що характеризується максимальним збільшенням податкового тягаря. При цьому неминучим є виникнення ситуації, коли підвищення рівня оподаткування не супроводжується приростом надходжень до бюджетів різних рівнів.

Другий тип — низький податковий тягар, коли держава максимально враховує на тільки власні фіскальні інтереси, а й інтереси платників податків. Така політика сприяє якнайшвидшому розвитку економіки, особливо її реального сектора, оскільки забезпечує найсприятливіший податковий і інвестиційний клімат (рівень оподаткування нижчий, ніж в інших країнах, відбувається активне залучення іноземних інвестицій, у тому числі експортно-орієнтованих, і відповідно зростає рівень конкурентоспроможності

національної економіки). Податковий тягар на суб'єкти підприємництва істотно пом'якшений, але державні соціальні програми значно урізані внаслідок скорочення бюджетних доходів.

Третій тип — податкова політика з досить істотним рівнем оподаткування як для корпорацій, так і для фізичних осіб, що компенсується для громадян країни високим рівнем соціального захисту, існуванням значної кількості державних соціальних гарантій і програм.

Для того щоб податкова політика виконувала стимулюючу функцію та сприяла суттєвому зростанню попиту підприємств на інвестиційні товари та розширенню їх виробництв, необхідно вирішити ряд завдань, які постають перед державою: активізувати приватизаційні процеси з чітким визначенням і гарантуванням прав власності; стабілізувати інфляційні процеси, що дасть змогу посилити привабливість інвестицій; чітко розмежувати податки між державними і місцевими бюджетами; стабілізувати політичну ситуацію в країні; підтримувати передових напрямів виробництва та виробництв конкурентоспроможності продукції вітчизняних виробників.

Будь-який метод здійснення податкової політики повинен базуватися на певних інструментах. До таких інструментів можна віднести такі: податкові ставки, податковий кредит, податкові преференції і пільги, податкові стимули і санкції, податкову амністію і податкові канікули, формування податкової бази, встановлення об’єктів і суб’єктів оподаткування тощо.

Список використаних джерел

1. Золотько, І. А. Податкова система [Текст] : навчальний посібник / І. А. Золотько ; Міністерство освіти і науки України, КНЕУ. – К. : КНЕУ, 2005. – 204с.

2. Державне регулювання економіки: Навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін.— К.: КНЕУ, 2000. — 316 с.

3. Система оподаткування та податкова політика: Навч. посібник / Захожай В. Б., Литвиненко Я. В., Захожай К. В., Литвиненко Р. Я. – К.: Центр навчальної літератури; 2006. – 468 с.

МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ.

Г.О. Глух, студент групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Здійснення ефективної соціальної політики полягає, насамперед, в усвідомленні суспільством пріоритетності вирішення соціальних проблем, що знайшло відображення у прийнятті низки важливих документів, котрі створюють відповідну нормативно-правову базу, актуалізують доцільність розроблення ефективного механізму реалізації основних напрямів соціальної політики, а також впровадження у практику управління системи державних соціальних стандартів та гарантій.

Питання, що пов'язані з розглядом регіональної політики держави, розглядали вітчизняні вченими, а саме: В.М. Геєць, С.І. Дорогунцов, В.І. Куценко, О.А. Лук'яніхіна, Н.І. Склярук, В.І. Стоян, Л.Л, Тарангул, В.П. Удовиченко та ін. Аналіз опублікованих праць показує, що більшість питань не отримали остаточного вирішення, а потребують системних досліджень.

Незважаючи на зусилля, що прикладаються законодавчою та виконавчою владою для удосконалення регіональної політики, диференціація регіонів за показниками соціально-економічного розвитку не зменшується, а за деякими з них – рівнем зайнятості та безробіття, розривом у доходах, забезпеченістю населення соціальними послугами посилюється. Зазначені тенденції значною мірою є наслідком недостатньої ефективності регіональної соціальної політики і засвідчують необхідність удосконалення методів управління нею.

Однією з передумов усунення наявної суперечності між усвідомленням необхідності пошуку ефективних шляхів реалізації державної соціальної політики та недостатністю наукового обґрунтування стратегії суспільних перетворень в Україні є теоретичне опрацювання відповідної моделі регіональної соці-

альної політики як важливої компоненти системи державної соціальної політики.

Основними складовими механізму державного регулювання є:

- законодавчо-нормативна база;
- бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку та селективна підтримка окремих регіонів з боку держави;
- реалізація державних регіональних програм, а також індикативних прогнозів і місцевих програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних утворень;
- створення та розвиток спеціальних (вільних) економічних зон у певних регіонах;
- розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.
- Законодавчо-нормативна база створює правову основу для реалізації та зміцнення відносин «центр — регіони», впливає на розвиток ринкових відносин на місцях та визначає організаційно-управлінські структури соціально-економічного розвитку в регіонах. До неї належать: Закони України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування» (1995 р.); «Про формування місцевих органів влади» (1994 р.); «Про столицю України — місто-герой Київ» (1999 р.); «Про бюджетну систему України» (1995 р.); Декрет Кабінету Міністрів України «Про місцеві податки і збори» (1993 р.) та інші нормативно-правові акти.
- Законодавчі акти визначають права і обов’язки регіонів у бюджетній і податковій політиці України, їх повноваження в управлінні майном, що перебуває у загальнодержавній власності, їх участь у реалізації загальнодержавних та регіональних програм.
- Нормативні акти регулюють порядок створення та використання регіональних фондів субвенцій, інвестування, соціальної підтримки населення. Для повнішого врахування інтересів регіонів за допомогою нормативних актів вносяться уточнення та доповнення до деяких законодавчо-нормативних актів.

- Особливим напрямком державної допомоги є фінансування структурної перебудови і реконверсії депресивних територій, тобто таких, де показники розвитку відстають від нормативних або середніх по регіону. Також допомога надається регіонам з відносно низьким рівнем промислового потенціалу та надлишком трудових ресурсів, гірським та іншим регіонам зі складними природно-географічними та екологічними умовами.
- В сучасних умовах задачі по управлінню регіоном характеризуються своєю складністю, інформативністю, комплексним характером процесів прийняття рішень і потребують системних досліджень на основі узагальнених моделей соціально-економічного розвитку на регіональному рівні.

Соціально-економічний аспект є надзвичайно важливим елементом державної регіональної політики. Соціальна політика держави в ринковому господарстві виступає інструментом, який, з одного боку, покликаний сприяти соціальній стабільності і пом'якшенню соціальної напруги в регіонах, а з іншого – повинен бути зорієнтований на збереження стимулів інноваційного підприємництва і високоефективної праці за рахунок людського капіталу.

Список використаних джерел

1. Барсуков А.В. Принципи побудови та особливості реалізації регіональної соціальної політики в Україні. / А.В.Барсуков. — М. : Регіональна економіка, 2010. – 163 с.

2. Литовченко Т.М. Державне регулювання регіонального розвитку. Теорія і практика сучасної економіки. / Т. М. Литовченко. — К. : ЧДТУ, 2009. – 201 с.

ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Дубровська К. В., спеціаліст гр. Е 5/4
Миколаївський національний аграрний університет

Економічні перетворення в Україні багато в чому визначили роль і значення управління земельними відносинами і земельними ресурсами. Це пов'язано з тим, що земля, крім її традиційних властивостей (засіб виробництва, територіальний базис, природне тіло та ін.), стала об'єктом правовідносин і об'єктом нерухомості.

Загальна система управління земельними ресурсами повинна складатися з таких підсистем: законодавчої, адміністративно-управлінської, економічної, соціальної, екологічної. У зв'язку з різним цільовим використанням земель діяльність галузевих міністерств, відомств і установ з управління земельними ресурсами характеризується системою загальних та спеціальних функцій.

Система управління земельними ресурсами забезпечує виконання двох функцій: забезпечення загальнодержавних інтересів, забезпечення інтересів окремих членів суспільства (або їх груп) [1].

Управління земельними ресурсами здійснюється законодавчими, виконавчими органами влади та органами місцевого самоврядування, які регулюють земельні відносини і визначають загальну стратегію розвитку системи землеволодіння і землекористування, правотворчості, правоохоронної діяльності і т.д. [3].

До основних завдань державного управління земельними ресурсами можна віднести наділення органів управління політичними й організаційно-регламентуючими функціями, що забезпечують ефективний розвиток землекористування та суспільства в цілому; взаємоузгодження рішень органів державного управління; регулювання державними актами

фінансової, природоохоронної та підприємницької діяльності суб'єктів земельних відносин; забезпечення соціально-правового захисту суб'єктів земельних відносин; формування сприятливих умов для підприємництва і прогресивного розвитку суспільства; поліпшення використання й охорони земельних ресурсів; ведення державного земельного кадастру, організація землеустрою та моніторингу земель; створення правових, економічних і організаційних передумов для різних форм господарювання на землі [2].

Завдання управління реалізуються всіма суб'єктами управління, тому необхідно диференціювати завдання для відомств і регіонів, що допоможе визначити місце і роль кожного суб'єкта управління в конкретному регіоні, уникнути дублювання в їх діях або відсутності системи управління з важливих процесів землекористування [4].

Управління земельними ресурсами здійснюється у двох напрямах: безпосереднє (пов'язане зі створенням конкретних форм і умов землекористування і носить дискретний характер) й опосередковане (створює рамки у використанні землі шляхом створення нормативно-правової бази, здійснюється постійно).

Проте сучасна система управління земельними ресурсами є недостатньо збалансованою і не забезпечує позитивний результат в досягненні високої економічної ефективності та екологічної безпеки в землекористуванні. Для її формування важливим є чітке визначення її завдань, функцій та принципів організації управління на різних рівнях і ланках влади.

Список використаних джерел

1. Дороги О. С. Управління земельними ресурсами на регіональному рівні / О. С. Дороги / К. : ТОВ ЦЗРУ, 2005. 240 с.

2. Лавейкін М. І. Реформування системи землекористування в Україні. К. : РВПС України НАН України. 376 с.

3. Сохнич А. Я. Проблеми використання і охорони земель в умовах ринкової економіки. Монографія. Львів: НВФ "Українські технології", 2002. 252 с.

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Колесник В.С., магістрант
Миколаївський національний аграрний університет

Практично у всіх країнах з розвинутою ринковою економікою здійснюється державна підтримка розвитку сільських територій. Суспільство прийшло до усвідомлення, що витрати пов'язані з державною підтримкою є нормальною платою за підвищення стабільності роботи галузі й в цілому добробуту суспільства. Державна підтримка є невід'ємною частиною державного регулювання і являє собою сукупність різних важелів та інструментів, пільгового і безоплатного фінансування підприємств.

Основні положення сучасних теорій державної підтримки та необхідності її здійснення в аграрному секторі викладені в працях відомих вітчизняних та закордонних вчених, таких як М. Бетлія, О. Бородіної, Н. Головченко, А. Діброва, М. Дем’яненка, К. Мельника, Т. Олійник та багато ін.

Механізм державного регулювання функціонування і розвитку сільських територій доцільно розглядати як сукупність видів та способів дій суб’єкта регулювання, які ґрунтуються на базових принципах та реалізації функцій, забезпечуючи з використанням певних форм, методів та способів досягнення визначеної мети та розв’язання протиріч. Соціально-економічні функції держави визначають напрями її діяльності, завдання та цілі, а механізм державного регулювання забезпечує способи їх реалізації.

Особливе значення для розвитку сільських територій України має розробка та реалізація Концепції Державної цільової програми стійкого розвитку сільських територій на період до 2020 року. Мета даної програми - підвищення рівня життя сільського населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва. У Концепції передбачаються державні програми розвитку села: врегулювання земельних і майнових відносин; розвиток сільськогосподарської обслуговуючої кооперації; фермерства; інвестиційна політика та підприємництво; розвиток інфраструктури сільських територій; соціальна політика у сільській місцевості тощо,[1].

Вдосконалення системи регулювання розвитку сільських територій передбачає здійснити комплексні заходи щодо формування доходів та розподілення бюджетних надходжень. Це не тільки пряма бюджетна підтримка окремих заходів, а комплексна програма розвитку. У цьому важливе значення мають і місцеві бюджети. Переважну частину фінансових ресурсів слід залишати в сільських регіонах, а лише її економічно обґрунтовану частку передавати бюджетам вищого рівня централізації.

За таких умов збалансований бюджет сільських територій має стати головним інструментом їх соціально–економічного розвитку, засобом забезпечення високоефективної господарської діяльності. Цим досягається багатовекторність сільської економіки, коли крім виробництва традиційної сільськогосподарської продукції та надання послуг, розвивається сільський та екологічний туризм, народні промисли, що впливають на навколишнє середовище та соціально-економічне життя. Саме такий підхід пов’язаний з європейською моделлю сільського господарства.

Соціально-економічний розвиток сільських територій є важливою складовою соціальної та регіональної державної політики. У сучасних економічних умовах він має базуватися на нових засадах організаційного забезпечення та фінансування. Забезпечення та впровадження напрямів

державного регулювання сталого розвитку сільських територій можливо за умов участі та співробітництва підприємницьких структур, органів державного та місцевого управління та громадськості,[2].

Список використаних джерел

1. Концепція Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Міністерство аграрної політики та продовольства України. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/121-2010-%D1%80

2. Важинський Ф.А., Колодійчук А.В., Мартинюк М.В. Державне регулювання розвитку сільських територій / Ф.А. Важинський, А.В. Колодійчук, М.В. Мартинюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. − Вип. 21.5.- с. 191- 196.

3. Антонов А.В. Напрями удосконалення форм державної підтримки розвитку сільських територій / А.В. Антонов // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2012. – № 7.

ЕФЕКТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Котула М. І., студентка
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

Для ефективного росту всіх показників діяльності народного господарства країни, у тому числі й сфери АПК, необхідний правильно вибраний державний курс, спрямований на політику економічної стабілізації.

Дослідженням проблем механізму реалізації державної інвестиційної політики та формування інвестиційного клімату в державі займались такі

вітчизняні фахівці, як: І.А. Бланк, Л.М. Борщ, Б. І. Пшик, А. І. Сухоруков, О.О. Удалих та інші. Дослідження свідчать, що найбільш суттєвими причинами економічних негараздів країн з перехідною економікою є несприятливий інвестиційний клімат: зменшення інвестиційних можливостей бюджетів усіх рівнів, а також організацій та населення; незадовільність стану транспортної і комунікаційної мереж; державна форма власності й далі відіграє основну роль в інвестиційному середовищі; антиінвестиційний синдром у банківській сфері, що проявляється у переході банків на короткострокові кредити та переважання торговельно-посередницької діяльності; корупція; нестабільність законодавства і неспроможність урядів виконувати взяті на себе зобов'язання [1, с. 52].

На сучасному етапі становлення української економіки дуже актуальною є проблема поліпшення інвестиційного клімату як держави, так і регіонів зокрема. Найефективнішим методом виходу з цієї складної ситуації може стати ефективна система державного регулювання АПК.

Державне регулювання інвестиційного клімату − це сукупність правових, економічних та адміністративних заходів, які спрямовані на поширення, розвиток та активізацію інвестиційних процесів. Насамперед це прийняття законів та нормативних актів, які б не тільки регулювали діяльність певної сфери економіки, а й забезпечували контроль за їх виконанням.

Зараз Україна проводить переважно пасивну інвестиційну політику, застосовуючи здебільшого методи правового й економічного характеру, і в невеликій кількості випадків сама стає інвестором. Відомо, що роль держави в економічному житті має зменшуватися, особливо там, де вона заважає, а не стимулює покращання інвестиційного клімату. Але на наш погляд, Україна сьогодні повинна вести більш активну інвестиційну політику методами прямого і непрямого впливу на оздоровлення та формування сприятливого інвестиційного клімату в державі.

Державна інвестиційна політика реалізується у двох основних формах — прямому й непрямому регулюванні інвестиційної діяльності. Державне регулювання розвитку виробництва й соціальної сфери, що реалізується через фінансування капітальних витрат бюджетом, розглядається і як інвестиційна діяльність держави, що забезпечує йому поступальний розвиток. Завданням будь-якої держави є розвиток своєї інвестиційної та інноваційної діяльності, що забезпечує, в першу чергу, зростання промислового виробництва, що перетворює державу із сировинного придатка світової економіки в країну з конкурентоспроможним експортом. Розробка інвестиційної політики повинна починатися з визначення концептуальних основ розвитку суспільства і держави, встановлення її ролі в суспільному відтворювальному процесі на відповідному часовому етапі. Потім формулюються мета і завдання інвестиційної політики, які відповідають основним напрямам соціально-економічного розвитку країни й використання інвестиційних ресурсів в інтересах громадян та суспільства [2, с. 77-79].

В основу державного регулювання інвестиційного клімату покладені такі принципи:

- збільшення частки внутрішніх (власних) засобів суб'єктів господарювання у фінансові інвестиційні проекти;
- виділення бюджетних коштів переважно для реалізації державних пріоритетів, програм (проектів), спрямованих на здійснення структурної перебудови економіки;
- фінансування об'єктів, будівництво яких починається за рахунок бюджетних коштів, як правило, на конкурсній основі;
- здійснення відповідними державними організаціями контролю за цільовим використанням централізованих інвестицій;
- розширення змішаного фінансування інвестиційних проектів;
- удосконалення нормативної і правової бази з метою збільшення обсягів залучення інвестицій [3, с.177-178].

Основним завданням державної інвестиційної політики повинно стати визначення пріоритетних сфер та об'єктів інвестування. Якраз такою пріоритетною сферою повинен стати аграрний сектор економіки України. Агропромисловий комплекс потребує високопродуктивних агротехнологій, модернізації підприємств переробної та харчової промисловості, виробництва тари, сільськогосподарського машинобудування, міні-цехів фермерських господарств тощо. Щоб забезпечити інвестування сфери сільського господарства, держава повинна стати тим правовим важелем і регулятором, на якого міг би опертися внутрішній чи зовнішній інвестор.

Список використаних джерел

1. Інвестування української економіки : монографія / за заг. ред. А. І. Сухорукова. – К. : Нац. ін.-т проблем міжнар. безпеки, 2005. – 440 с.

2. Мазур Г. О. Особливості державної інвестиційної політики України / Г. О. Мазур // Економіка ринкових відносин. – 2008. № 2.

3. Лушкін В. А. Інвестиції та економічний розвиток / Лушкін В. А. – Житомир, 2002. – 256 с.

ЗЕМЕЛЬНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

КравчинаВ.О., студентка гр. Б 3/4

Миколаївський національний аграрний університет

З набуттям Україною незалежності і започаткуванням ринкових трансформацій виникла об'єктивна необхідність у здійсненні земельної реформи, яка є однією з центральних ланок економічної реформи, що провадиться в нашій державі. Земельна реформа— це комплекс заходів — правових, соціально-економічних, технічних та організаційних, — направлених на перебудову земельних відносин через роздержавлення земель, утвердження

різних форм власності на неї та розвиток нових організаційних форм господарювання на селі, що функціонують на приватній власності.

Земельна реформа в Україні пройшла ряд етапів. Перший з них бере свій початок з прийняття Земельного кодексу Української РСР (1990 р.), яким було зафіксовано існування права на землю у формі довічного успадкованого володіння, постійного володіння, а також постійного і тимчасового користування. Це був важливий крок до визначення власності на землю. Проте визнання успадкованого володіння землею нерівнозначне праву власності на цей ресурс, оскільки право розпоряджатися землею залишалося за радами народних депутатів. Велике значення для розвитку земельних відносин на цьому етапі відіграло прийняття Верховною Радою України Постанови «Про земельну реформу» (15 березня 1991 р.), якою було оголошено, що весь земельний фонд України визнавався як об'єкт земельної реформи, завданням якої є перерозподіл земель з метою створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання на селі. В процесі такого перерозподілу земля мала передаватися у приватну власність громадянам, колективним сільськогосподарським підприємствам, установам і організаціям; у тимчасове користування фізичним і юридичним особам.

Другий етап земельної реформи започаткований у січні 1992 р. з прийняттям Верховною Радою України Закону України «Про форми власності на землю» і в березні цього ж року — нової редакції Земельного кодексу України. Цими документами були внесені істотні зміни у форми власності на землю — в Україні запроваджувалися три форми власності на неї: приватна, колективна і державна, причому юридично визнано, що дані форми власності є рівноправними. Нового змісту набули орендні відносини. Орендодавцями виступали не лише ради народних депутатів, але і власники землі — окремі громадяни, колективні сільськогосподарські підприємства, акціонерні товариства, садівницькі товариства. На цьому етапі відбулося часткове реальне втілення приватної власності на землю в сфері товарного сільськогосподарського виробництва, завдяки прийняттю закону України «Про

селянське (фермерське) господарство» (1992 р.). Ним передбачено передачу у приватну власність такому господарству середньої земельної частки, що припадає на одного жителя на території відповідної ради народних депутатів.

Третім етапом земельної реформи стало прийняття Указів Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення земельної реформи у сфері сільськогосподарського виробництва» (10 листопада 1994 р.), «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям» (8 серпня 1995 р.), «Про оренду землі» (23 квітня 1997 р.), «Про захист прав власників земельних часток (паїв)» (21 квітня 1998 р.) та «Про фіксований сільськогосподарський податок» (18 червня 1998 р.). На основі Указів про оренду землі і фіксований сільськогосподарський податок були прийняті закони України з аналогічною назвою.

Вказаними нормативними актами здійснена безоплатна передача землі у колективну та приватну власність для виробництва сільськогосподарської продукції, тобто на даному етапі відбулося її реальне роздержавлення. Був здійснений поділ земель, які передані у колективну власність, на земельні частки (паї) без виділення їх у натурі, і видані селянам сертифікати на право на земельну частку (пай). Власники земельних сертифікатів одержали право розпоряджатися своїм земельним паєм, який може бути об’єктом обміну, дарування, застави, спадкування, купівлі-продажу (останнє право було пізніше відмінено). Законом України «Про оренду землі» переважно врегульовані орендні відносини, а також передбачена можливість оренди земельних часток (паїв), що є вкрай необхідним і важливим в умовах трансформації форм господарювання на селі.

Початком четвертого етапу земельної реформи (за думкою автора цього підручника) став Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» (грудень 1999 р.). Ним передбачався вільний вихід членів КСП із складу цих підприємств зі своїми земельними і майновими паями та створення на їх основі інших суб’єктів господарювання, заснованих на приватній власності. Надзвичайно

важливо, що Указом впроваджено обов’язкове укладання юридичними особами, які використовують землі для сільськогосподарських потреб, договорів оренди земельних паїв з виплатою орендної плати фіксованого розміру. Введено спрощений порядок реєстрації договорів оренди земельних паїв, передбачено виділення земельних ділянок єдиним масовим групі власників земельних часток (паїв), яка звернулася із заявами про відведення земельних ділянок у натурі з метою спільного використання або надання в оренду цих ділянок.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник.- К.: КНЕУ, 2002.- 624 с.

2. Андрійчук В. Г. Оцінка макро- і мікропараметрів економіки в контексті продовольчої безпеки України// Економіка АПК.—2001. —№5.— С.61—65.

3. Дем'яненко М. Я. Основи податкових відносин.—К.; ІАЕ УААН, 1998.—263 с.

4. Дем 'яненко С. І. Менеджмент виробничих витрат. — К.: КНЕУ, 1998, — 264 с.

РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мейдер Н.О., студентка групи ЗЕД 2/1
Миколаївський національний аграрний університет

Важливим практичним інструментом реалізації ДРЕП є чіткий законодавчий розподіл повноважень, відповідальності та фінансово-економічної бази між різними рівнями управління: загальнодержавним, регіональним і місцевим.

Державне регулювання регіонального економічного розвитку забезпечує активізацію господарської діяльності в регіонах, запроваджуючи нові виробничі відносини і впливаючи на поліпшення використання природно-ресурсного та економічного потенціалу; створює умови для посилення спеціалізації регіонів, прискореного розвитку прогресивних галузей економіки, залучення іноземного капіталу в регіони з найсприятливішими умовами.

Механізм реалізації державної регіональної економічної політики — це система конкретних економічних важелів та організаційно-економічних засобів, за допомогою яких здійснюється державний вплив на просторову організацію суспільства, забезпечується соціально-економічний розвиток регіонів, вдосконалюється структура їхнього господарського комплексу. Основними складовими цілісного механізму державної регіональної політики України, як визначено діючими нормативними документами, виступають: відповідна законодавчо-нормативна база, бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку, прогнозування і програмування, розвиток різних форм територіальної організації продуктивних сил (створення спеціальних економічних зон, міжрегіональне та прикордонне співробітництво тощо).

Першоосновою механізму регіональної економічної політики є законодавча база, за допомогою якої на сучасному етапі економічного розвитку держава проводить політику, спрямовану на підвищення економічної самостійності територій. Механізм державної регіональної політики повинен поєднувати у собі методи прямого і опосередкованого впливу на соціально-економічні процеси. За своїм характером ці методи можуть бути заохочувальні та обмежувальні, активні та пасивні. Їх комплексне поєднання дає змогу забезпечити високу результативність у досягненні намічених цілей.

Основними складовими елементами механізму державного регулювання є:

- законодавчо-нормативна база;
- бюджетно-фінансове регулювання регіонального розвитку та селективна підтримка окремих регіонів з боку держави;

- реалізація державних регіональних програм, а також індикативних прогнозів і місцевих програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних утворень;
- створення та розвиток спеціальних (вільних) економічних зон у певних регіонах;
- розвиток міжрегіонального та прикордонного співробітництва.

В регіональній економічній політиці широко використовуються такі методи прямого економічного регулювання, як цільове фінансування, пряма фінансова допомога, надання субсидій та субвенцій тощо. Для опосередкованого економічного регулювання регіонального розвитку використовують важелі податкової, кредитно-грошової, амортизаційної, зовнішньоекономічної політики. Державні органи управління можуть впливати на регіональний розвиток через такі заходи протекціонізму: надання податкових пільг для розвитку наукомістких виробництв, створення акціонерних товариств для завершення раніше розпочатого будівництва, надання регіонам інвестиційних премій за спорудження об'єктів, що дозволяють покращити структуру економіки регіону, працевлаштувати вивільнених працівників, поліпшити екологічну ситуацію тощо.

Одним з важливих елементів регіональної економічної політики є розробка довгострокових, середньострокових прогнозів соціально-економічного розвитку Автономної Республіки Крим, областей України, міст Києва і Севастополя та державних регіональних програм, за допомогою яких досягається планомірність у розвитку продуктивних сил, узгоджуються інтереси галузей і територій. На сьогодні розроблені проекти регіональних програм соціально-економічного розвитку Карпатського регіону, Полісся, Поділля, Українського Причорномор'я.

В регіональній економічній політиці особливе місце посідає економічне стимулювання розміщення нових виробничих об'єктів, здатних виготовляти конкурентоспроможну продукцію й швидко реагувати на зміну ринкової

кон’юнктури. В першу чергу це стосується розвитку малого та середнього підприємництва.

Реалізація державних регіональних програм — це засіб регулювання розвитку економіки регіонів. Вони дають можливість погодити територіальні, галузеві та державні інтереси.

Список використаних джерел

1. Елисеева И.И., Юзбашев М.М. Учебник. Общая теория статистики. 4-е издание. – М.: Финансы и статистика. 2009. —480с.

2. Бек В.Л. Теорія статистики: Навч. посібник. – К.: Центр на-вчальної літератури, 2010. — 288 с.

3. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика: Навч. посіб. — 2-ге вид., випр. і доп. — К.: Вікар, 2002. — 374 с.

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

А.А.Мельничук, студентка групи Е 3/2
Миколаївський національний аграрний університет

Податкова політика являє собою діяльність держави у сфері встановлення і стягнення податків. Головними критеріями податкової політики є економічна ефективність і соціальна справедливість. Ключовим питанням податкової політики України в сучасних умовах є формування податкової системи, орієнтованої на економічне зростання. Висновки економічної теорії та історичний досвід різних країн показують, що економічному зростанню сприяє така податкова система, яка забезпечує доходи держави, але, по можливості, менше зачіпає ринковий механізм. З точки зору впливу на економічне зростання, важливими є такі характеристики податкової системи; - загальний рівень оподаткування (для його оцінки звичайно використовується показник

частки доходів сектора державного управління у ВВП країни, розрахований як відношення (%) суми податків, обов`язкових платежів у бюджет і внесків по обов`язковому соціальному страхуванню до ВВП країни);

- нейтральність оподаткування з точки зору впливу на розподіл обмежених народногосподарських ресурсів як у часі, так і між різними секторами економіки.

Головною метою формування податкової системи повинно бути поліпшення фінансового стану підприємств усіх форм власності, особливо пріоритетних напрямів виробництва.

Регулювання нових економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка дала б змогу оптимально пов’язати інтереси держави з інтересами товаровиробників, рядових платників податків. При переході до ринкової економіки мають змінюватись як податкова система, так і методи розрахунків та сплати податків. При цьому не варто кидатися від однієї крайності до іншої. Не можна накладати податкову систему країн з розвинутою ринковою економікою на нашу дійсність. У цьому зв’язку необхідно проаналізувати формування доходів бюджету та запровадження нової податкової системи.

Введення нових податків, навіть державних, не стимулює діяльності підприємств жодної форми власності. Податковий тиск веде до згортання виробництва і призводить зрештою до значного зменшення доходів бюджетів усіх рівнів. Для податкової політики нашої держави поки що характерне те, що: по-перше, нові податки ніде на підприємствах, у районах або містах не апробуються; по-друге, не відпрацьовуються ставки оподаткування, а тому Верховна Рада України змушена знову й знову змінювати їх; по-третє, в нашу економічну систему з домінуючою державною монополією на виробництво і предмети споживання кавалерийськими методами впроваджується податкова система розвинутих ринкових країн. Це свідчить про спадкоємність принципів і методів управління, про примат політики нової законодавчої влади над економікою, але необхідно бачити корені суспільного розвитку не в політиці, а в економіці та фінансах, тобто необхідна економічна політика. Тільки у цьому

разі економічна політика стає двигуном прогресу, виступає одночасно формою використання об’єктивних економічних законів і формою вирішення суперечностей в економіці.

Реформування податкової політики повинно йти через структурну перебудову економіки і фінансів. Тільки на основі цього можна досягти стабілізації і збалансованості як торгово-платіжного балансу, так і бюджету держави.

В цьому напрямі передбачаються два шляхи. По-перше, цілеспрямована підтримка структурної перебудови найбільш важливих для функціонування економіки галузей і виробництва державними коштами, кредитами, державними гарантіями державним інвесторам. По-друге, перебудова виробництва відповідно до вимог ринку за рахунок власних коштів підприємств, кредитів і позичок.

Підходи до реформування податкової системи різні. Одні пропонують провести корекції нині діючих податків. Інші – зовсім змінити модель податків.

Реформування податкової системи необхідно проводити шляхом послаблення податкового тиску щодо тих, хто платить податки і інвестує кошти у виробництво. Для цього необхідно насамперед знизити кількість податків, тому що наше податкове законодавство цим переобтяжене. З другого боку – необхідно полегшити податковий тиск.

Список використаних джерел

1. Богиня Д., Волинський Г. До питания щодо різних варіантів ринкових реформ // Екон. Украйні. — 1994. - № 3. — С. 29—34.

2. Шаблиста Л.М. Податки як засіб структурної перебудови економіки. –К..-Ін-т економіки НАН України, 2000.-219 с.

3. Кулигин П.И. Стимулирующая функція налогов в переходной экономике : из опыта Венгрии, Польши и Чехии // Проблемы прогнозирования.-2000.-№

4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія). Київ: КНЕУ, 2005 240 с.6.-С.135-145.

5. Панасюк В.М. Ковальчук Є.К. Бобрівець С.В. Податковий облік: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2002. – 260 с.

СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Т. А. Плужник, студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Державне регулюванню економіки передбачає використання ряду методів. Під методами державного регулювання економіки розуміють способи впливу держави в особі законодавчих і виконавчих органів на сферу підприємництва, інфраструктуру ринку, некомерційний сектор економіки з метою створення або забезпечення умов їх діяльності відповідно до національної економічної політики.

За засобами впливу на суб'єкти ринку методи державного регулювання поділяються на дві групи: прямого і непрямого (опосередкованого) впливу.

До методів прямого державного впливу належать такі:

- визначення стратегічних цілей розвитку економіки і їх відображення в індикативних та інших планах, цільових програмах;
- державні замовлення і контракти на поставки певних видів продукції, виконання робіт, надання послуг;
- державна підтримка програм, замовлень і контрактів;
- - нормативні вимоги до якості і сертифікації технології та продукції;

- правові й адміністративні обмеження та заборони щодо виробництва певних видів продукції;- ліцензування операцій з експорту та імпорту товарів, тобто зовнішньоторговельних операцій.

Прямі методи державного регулювання економіки не передбачають створення додаткового матеріального стимулу, не загрожують фінансовими збитками і спираються на силу державної влади.

Методи непрямого (опосередкованого) державного регулювання ґрунтуються переважно на товарно-грошових важелях, визначають правила гри в ринковому господарстві та впливають на економічні інтереси суб'єктів господарської діяльності. До цих методів належать:

- оподаткування, рівень оподаткування і система податкових пільг;
- регулювання цін, їх рівні та співвідношення;
- плата за ресурси, відсоткові ставки за кредит і кредитні пільги;
- митне регулювання експорту й імпорту, валютні курси та умови обміну валют.

Сфера застосування опосередкованого регулювання в міру розвитку ринкової економіки значно розширюється. Водночас зменшуються можливості прямого втручання держави у процеси розширеного відтворення.

Залежно від засобів впливу на ринок розрізняють правові, адміністративні, економічні, зокрема кредитно-грошові, методи регулювання. Механізм поєднання методів прямого і опосередкованого регулювання, а також правових, адміністративних і економічних методів може бути різний залежно від ступеня розвитку ринкових відносин, фінансової та економічної ситуації в країні.

Із розвитком ринкових відносин, залученням до процесу регулювання інструментів ринку методи прямого регулювання, адміністративні, як правило, поступаються місцем опосередкованим, економічним. Розглянемо принципові відмінності між адміністративними та економічними методами.

Адміністративні, або прямі, методи державного регулювання обмежують свободу вибору суб'єкта. Наприклад, директивні планові завдання з обсягу та

асортименту виробничої продукції або централізовано встановлені ціни на товари й послуги — типові методи адміністративного регулювання у плановій економіці — позбавляють підприємство можливості альтернативного використання ресурсів. Підприємство зобов'язане виробити продукцію заданого асортименту, обсягу і реалізувати її за певною ціною.

Економічні, або опосередковані, методи державного регулювання не обмежують свободу підприємницького вибору. Наприклад, зниження податку на бізнес або облікової ставки відсотка — типові методи економічного регулювання, спрямованого на збільшення обсягів виробництва і посилення інвестиційної активності підприємств. Останні збільшують інвестиції та обсяги виробництва не через те, що в них немає іншого виходу. їм надано цілковиту свободу щодо вибору виробничої програми й інвестиційної політики. Завдяки зменшенню податків та облікової ставки відсотка збільшення обсягів виробництва та інвестицій для підприємства стає вигіднішим, ніж раніше.

Розмежування адміністративних і економічних методів державного регулювання деякою мірою умовне. Щоб задіяти будь-який опосередкований регулятор, відповідні державні органи мають попередньо прийняти адміністративне рішення, наприклад щодо зміни податкових ставок, про надання податкових пільг чи продаж центральним банком державних облігацій. У цьому разі будь-які економічні регулятори мають ознаки адміністрування.

Будь-який адміністративний регулятор, прямо спонукаючи суб'єктів господарювання виконувати певні дії, водночас опосередковано впливає на окремі економічні процеси. Наприклад, адміністративне підвищення цін не лише безпосередньо визначає їх новий рівень, а й через ціни опосередковано впливає на рівень попиту і пропозиції. Отже, будь-які адміністративні методи регулювання мають ознаки, характерні для економічних, опосередкованих регуляторів. Проте розглянутий критерій дає змогу зазвичай без особливих проблем відрізняти економічні методи від адміністративних. Розмежування їх є принципово важливим стосовно природи ринкових відносин.

Список використаних джерел

1. Стеченко, Державне регулювання економіки.: 5.1. Сутність та класифікація методів державного регулювання економіки.,

2. Методи державного регулювання [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=18084

ЦІНОВИЙ МОНІТОРИНГ І ЦІНОВА ПОЛІТИКА

Попейчук Г.В. , студентка групи Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Ціновий моніторинг — це оперативне відстеження внутрішніх цін (цін реалізації продукції сільськогосподарськими товаровиробниками, закупівельних, оптово-відпускних, роздрібних) на різних рівнях – районному, обласному, державному.

Система цінового моніторингу частково вирішує і проблему стабілізації цінової ситуації на ринках. Різниця між цінами в областях залежить не тільки від просторового розміщення, якісних показників продукції, але й від наявності інформації про ситуацію, що склалася на ринку. Має цілком визначену мету, алгоритм функціонування, принципи побудови, критерії оцінки, методи і технології. Тому необхідно вважати доцільною розробку як теоретичних так і прикладних аспектів створення та функціонування системи витратно-цінового моніторингу[1]

Невід’ємна умова досконалого ринку сільськогосподарської продукції – прозорість, або оглядовість ринку для продавців і покупців. За відсутності національної системи інформування про цінові тенденції щодо сільськогосподарської продукції та продовольства ринки сільськогосподарської продукції в Україні є недосконалими, оскільки продавці та покупці не

достатньою мірою володіють знаннями й прогнозними передбаченням відносно поточних і очікуваних цін, а також розміщення товарів та послуг.

Слід зазначити, що ціна залежить від впливу двох основних факторів - собівартості та якості реалізованої продукції, тому проблема витрат і цін є ключовим фактором ефективності сільськогосподарського виробництва, оскільки визначає кінцеві результати діяльності будь-якої організаційно-правової форми господарювання.[3]

Цінова політика - це комплекс заходів, що включає визначення ціни, знижок, умов оплати, які задовольняли б споживачів, давали б змогу підприємству отримувати намічені обсяги прибутку, а також вирішувати інші стратегічні та тактичні завдання. Для підприємств і організацій, що у своїй діяльності використовують сучасну маркетингову концепцію, цінова політика є:

а) інструментом конкурентної боротьби;

б) механізмом формування попиту на продукцію підприємства;

в) механізмом одержання прибутку.

Як і більшість маркетингових рішень, цінова політика є своєрідним мистецтвом. Вона залежить і від правильного вибору методу, і від точності розрахунків.[4]

Ціна є важливим компонентом комплексу маркетингу і в цьому розумінні є інструментом активізації попиту або відповіді на конкурентні дії. Крім того, ціна - єдиний елемент комплексу маркетингу, що безпосередньо утворює прибуток і взаємодіє з іншими елементами. Так, товар, розподіл, просування відображають спробу підприємства створити вартість на ринку. Останній елемент - ціноутворення - дає змогу підприємству вилучити на свою користь частку від створеної вартості у вигляді одержаного прибутку.

Цінова політика зазвичай переслідує кілька цілей. До них належать: намагання підприємства досягти певних показників діяльності (обсяг продажу, частка ринку, прибутку), проникнення на певний ринок і закріплення на ньому, посилення інших маркетингових функцій, наприклад, низька ціна в період

просування товару або уникнення втручання держави в політику підприємства. Іноді буває, що цілі ціноутворення якоюсь мірою протилежні, тоді одну з конфліктних цілей коригують. Таким чином, цілі задають загальну спрямованість політики ціноутворення.[4]

Основні цілі цінової політики :

· збільшення частки ринку - низькі ціни дозволяють збільшувати обсяги продажу та частку ринку;

· поліпшення фінансових показників - існує суттєва залежність фінансових показників підприємства від рівня цін на його товари чи послуги;

· позиціювання товару - ціна сприяє формуванню іміджу товару, його просуванню й обізнаності про нього споживачів;

· стимулювання попиту - регулюючи ціну, можна схилити покупців до придбання нового товару або активізувати попит на традиційний товар у період економічного спаду;

· вплив на конкурентів - ціна здатна суттєво вплинути на наявних на потенційних конкурентів. [2]

Основні завдання цінової політики фірми на вибраному ринку - це забезпечення стійко запланованого прибутку і стійкої курентоздатності її продукції. Проте ці завдання можуть варіюватися залежно від тих цілей, які стоять перед фірмою в конкретний момент часу і на конкретному ринку.

Розробка цінової політики починається ще до запуску товару у виробництво і продовжується на всіх етапах життєвого циклу товару на ринку. Цінова політика повинна бути орієнтована на видатки, на попит і на ціни конкурентів.[2]

Список використаних джерел

1. Галіцин В. К. Системи моніторингу в управлінні економікою /В.Галіцин// Моделювання та інформаційні системи в економіці. - 2001.- № 66.- С.5-15.

2. Котлер Ф. Основи маркетингу: Пер. з анг. М.: Прогрес, 1992

3. Пархомець М.К., Горлачук О.А. Виробничі витрати і формування цін на сільськогосподарську продукцію в сучасних умовах./ Пархомець М.К., Горлачук О.А.//Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Вип. 5 – 2010 - № 19.-С.174-177.

4. Тарасевіч В.М. Цінова політика у системі маркетингу. – СПб.:ГУЭФ, 1997

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД ЕКОНОМІКИ

Попейчук Л.В., студентки групи Е3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Важливою складовою економічної політики є інвестиційна політика. Від наявності та успішної реалізації ефективної інвестиційної політики залежить успіх структурних перетворень в економіці країни, розвиток НТП, підвищення соціальних стандартів, розв’язання екологічних проблем, підвищення конкурентоспроможності економіки країни. Спроможність держави забезпечити інтенсивний та результативний інвестиційний процес, з врахуванням особливостей національної економіки, визначає успіх реалізації економічних, соціальних та інших програм, які тісно пов’язані з ним.

Розуміння сутності ролі держави в управлінні інвестиційним процесом вимагає уточнення визначення таких понять, як: «інвестиційна політика» та «регулювання інвестиційної діяльності».

В науковій літературі поняття «інвестиційна політика» та «регулювання інвестиційної діяльності» нерідко використовують як тотожні. Так Дідківська Л.І. [2] під «державною інвестиційною політикою розуміє діяльність держави щодо регулювання інвестиційної діяльності з метою реалізації цілей економічної, науково-технічної та соціальної політики; комплекс економічних,

організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного клімату, структурну перебудову, підвищення ефективності національної економіки». Інвестиційна діяльність охоплює:

- інвестування, яке здійснюють громадяни, недержавні підприємства, господарські асоціації, товариства і спілки, а також громадські та релігійні організації, інші юридичні особи;
- державне інвестування, що його здійснюють органи влади і управління держави. області та інші адміністративно-територіальні утворення за рахунок коштів бюджетів, позабюджетних фондів і позикових коштів, а також державні підприємства й установи за рахунок власних й позикових коштів;
- чужоземне інвестування, що його здійснюють чужоземні громадяни, юридичні особи і держави;
- спільне інвестування, що здійснюють українські та чужоземні громадяни, юридичні особи і держави» [3].

Категорію «державна інвестиційна політика», в такому разі, можна трактувати як майстерність самоуправління або управління інвестиційною діяльністю. З другого боку, термін «регулювати» означає підкоряти визначеному порядку, правилу, упорядковувати; а отже і поняття «регулювання інвестиційної діяльності» в такому разі буде трактуватися, як активне втручання з боку держави в протікання інвестиційного процесу, визначення чітких меж і правил здійснення інвестиційної діяльності тоді, як «інвестиційна політика» може бути пасивною і означати невтручання держави в регулювання інвестиційного процесу, а опиратися тільки на ринкові механізми саморегуляції. Тому, поняття «державна інвестиційна політика» та «регулювання інвестиційною діяльністю» є поняттями різними і ототожнення їх помилково.

Держава через застосування пільгового режиму оподаткування, амортизаційної політики чи інших заходів може створити більш сприятливі умови для спрямування інвестицій в пріоритетні галузі або в розвиток окремих

територій (спеціальних економічних зонах (ВЕЗ), на територіях пріоритетного розвитку (ТПР) і т.п.), але при цьому рішення про розміщення інвестицій лишається за інвесторами. Так практичний досвід дії ВЕЗ на території України показав, що фактичний обсяг інвестицій, які надішли у ВЕЗ, значно менший від очікуваного урядом.

Інвестиційна політика держави - це комплекс заходів, що забезпечують формування сприятливого національного інвестиційного клімату і підприємницького середовища в країні, які спрямовані на:

- досягнення максимально високого ефекту від вкладення державою ресурсів у будь-якій формі;
- створення умов пріоритету розвитку галузей і сфер господарського комплексу, що забезпечують рівноправну, конкурентну основу для співробітництва на світових інвестиційних ринках;
- створення умов збалансованого розвитку регіонів і галузевих господарських комплексів та збереження балансу інтересів усіх соціально –суспільних груп у країні» [1].

Негативні наслідки світової економічної кризи, які позначились різким скороченням іноземних інвестицій та зниженням світового попиту на продукцію експортно-орієнтованих галузей вимагають зміни поглядів щодо пріоритетних напрямків державної економічної та інвестиційної політики. Зусилля держави мають спрямовуватися на розширення внутрішнього ринку за рахунок стимулювання споживчого попиту, як це обґрунтовано Дж.М.Кейнсом, а основою структурних перетворень економіки, модернізації виробництва, розвитку транспортної інфраструктури та джерелом розширеного відтворення мають стати внутрішні інвестиції. Перевагу необхідно віддавати міжрегіональним інвестиційним проектам.

Список використаних джерел

1.Борщ Л.М. Інвестування: теорія та практика : навч. посібник / Л.М. Борщ, С.В Герасимова. – [2- е вид., перероб. и доп.]. – К. : Знання, 2007. – 685с. – (Вища школа XXI століття).

2.Дідківська Л.І Державне регулювання економікою : навч. посібник // Любов Дідківська, Людмила Головко. – 5-те вид., стереотип. – К. : Знання , 2006. – 213 с.

3.Завгородній А.Г. Інвестиційний словник : навч. посібник / А.Г. Завгородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів: Бескид Біт, 2005. – 512с.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА ТА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА

Сидорова Дар'я, студентка групи Е3/2

Миколаївський Національний Аграрний Університет

В Україні існує розгалужена система державних органів, які здійснюютьнауково-технічну політику. У структурах як законодавчих, так і виконавчих органів державної влади створено відповідні органи, до функцій яких належить формування засад науково-технічної політики.

Держава стимулює інноваційну активність, сприяє розвитку науки, малого інноваційного підприємництва й обмежує діяльність підприємств-монополістів через антимонопольне законодавство. Зростає чисельність інноваційних фірм, які конкурують між собою, що стимулює інноваційний розвиток.

Науково-технічна політика — це політика держави щодо формування умов, сприятливих для ефективного науково-технічного розвитку країни, зокрема цілі, форми та методи діяльності держави у науково-технічній сфері.

НТП позитивно впливає на вдосконалення структури економіки, зменшуючи у складі витрат на виробництво питому вагу живої праці з

одночасним збільшенням питомої ваги засобів і предметів праці; по-третє, застосування новітньої техніки і технології виробництва забезпечує підвищення якості продукції (послуг).

Досягнення цілей і завдань науково-технічної політики здійснюється державою через застосування конкретних методів. За формою впливу весь арсенал цих методів поділяється на дві групи: методи прямого та методи непрямого регулювання.

Науково-технічна політика здійснюється на основі таких принципів: демократизації та децентралізації управління в сфері науково-технічного розвитку; забезпечення екологічної безпеки.

Початковим етапом формування науково-технічної політики є визначення державних пріоритетів розвитку науки і техніки.

Державна інноваційна політика — це комплекс економічних, організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на впровадження результатів НТП у виробництво, стимулювання і підтримку інноваційних процесів в економіці.

Метою інноваційної політики провідних країн світу є сприяння розвитку науки й техніки, підвищення інноваційної активності, що забезпечує конкурентоспроможність національної продукції на світовому ринку, обороноздатність країни, покращує екологічну ситуацію, а також сприяє розвитку венчурного довгострокового бізнесу.

Інноваційна політика держави має на меті об'єднання (синтез) науково-технічної та інвестиційної політики.

Верховна Рада затверджує пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності, визначає обсяг асигнувань для її реалізації.

Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання щодо реалізації пріоритетних напрямів, сприяє створенню ефективної інфраструктури для фінансової підтримки та реалізації інноваційних програм і проектів.

Пріоритет інновацій над традиційним виробництвом передбачає визнання за наукою провідної ролі в системі продуктивних сил. Тільки використовуючи на практиці результати наукових досліджень, можна забезпечити конкурентоспроможність продукції та самих підприємств. Досягнення мети та виконання завдань інноваційної політики здійснюються через застосування конкретних методів її реалізації, арсенал яких достатньо широкий.

У кожній країні є свої особливості державного регулювання інноваційного процесу, зумовлені структурою галузей господарства, стратегією розвитку, впливом надбудовчих чинників на продуктивні сили.

За ознакою форми дії на інноваційний розвиток економіки весь арсенал методів поділяється на методи прямого та непрямого регулювання.

Список використаних джерел

1. Про дотримання законодавства щодо розвитку науково-технічного потенціалу та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Верховної Ради України // Голос України.- 2004,- 23 липня. - с. 7.

2. Варгатюк. А. П. Патентна система як фактор формування винахідницького потенціалу та сприяння охороні прав на інтелектуальну (промислову) власність в Україні // Проблеми науки.— 2003.- №7. - с. 36-46.

3 Ліщішшн М. О. Економічний аналіз винахідництва в Україні // Економіка АПК. - 2003.— №8. - с. 34-38.

4. МілльД. Винахідництво та раціоналізаторство: інтелект зростає в ціні // Юридичний вісник України.- 2004.- №40. – с 10.

ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ

Синицька К.О., студентка групи Е 3/2

Миколаївський національний аграрний університет

Валютна політика – складова частина економічної політики держави і зовнішньоекономічної політики. Це система заходів держави усередині і поза країною, що здійснюється за допомогою впливу на валюту, валютний курс, валютні операції. Основні інструменти валютної політики – валютна інтервенція, валютні обмеження, валютні резерви, валютне субсидування, валютні паритети. Валютна політика країни проводиться її урядом, центральним банком, центральними фінансовими органами. У світовому масштабі валютна політика проводиться міжнародними валютно-фінансовими організаціями

Досягнення цілей валютної політики забезпечується через законодавче регулювання валютних відносин і контроль за виконанням установлених вимог, норм і правил. Тому поняття валютної політики і валютного регулювання тісно між собою пов'язані. При широкому трактуванні валютної політики валютне регулювання і контроль є, по суті, її складовими. До складу валютної політики входить також міжнародне валютне співробітництво, у тому числі з міжнародними валютно-фінансовими організаціями.

Крім валютних обмежень, практика валютного регулювання виробила ще ряд методів, які забезпечують переважно економічний вплив на валютні відносини. Це, зокрема:

1.курсова політика;

2.облікова (дисконтна) політика та інші інструменти монетарної політики;

3.валютна інтервенція (девізна політика);

4.регулювання сальдо платіжного балансу;

5.формування та використання золотовалютних резервів.

Ефективність регламентації валютних відносин за вказаними напрямками значною мірою залежить від кількості і ступеня певних обмежень щодо кожного з них. Через введення чи посилення, скасування чи послаблення таких обмежень органи валютного регулювання мають можливість скеровувати

валютні потоки в найвигідніших для національної економіки напрямах та обсягах.

Валютні обмеження є досить потужним, ефективним і оперативним інструментом валютної політики. Запровадивши чи скасувавши те чи інше обмеження, держава має можливість негайно і досить відчутно вплинути на певний валютний потік у напрямі, що відповідає сучасній ситуації в економіці чи на грошовому ринку.Водночас цей інструмент має переважно адміністративний характер і суперечить тенденції лібералізації валютних відносин.

Одне з головних місць у формуванні економічно сильної, постійної і промислово розвинутої держави посідає вибір валютної політики, яка б враховувала всі тенденції розвинутої сучасної держави, посідає вибір валютної політики.

Валютна політика держави здійснюється її урядом, національним банком, центральними фінансовими органами і визначається тими задачами, які ставить перед собою держава при здійсненні своєї політики в цілому. Валютна політика повинна забезпечувати збалансованість макроекономічних і мікроекономічних цілей.Стабілізація валютного курсу національної грошової одиниці неможлива без проведення заходів валютного контролю і валютних обмежень.

Сутність валютних обмежень у встановленні визначених меж відносно здійснення різних операцій з валютними цінностями при міжнародних платежах, інвестуванні, купівлі-продажу валюти, ввеженні і вивезенні, переказуванні і пересилці валютних цінностей до країни або за її межі. Ці обмеження законодавчо і адміністративно регламентуються за допомогою лімітування, ліцензування або навіть заборони проведення вказаних операцій.

Валютний контроль – контроль виконання валютного законодавства, за порушення якого передбачається відповідальність, головним чином у вигляді штрафів і позбавлення ліцензій. Основна задача валютного контролю – запобігання незаконного відбиву капіталу з держави закордон. Об’єктом

валютного контролю є валютні операції за участі резидентів і нерезидентів. Основний орган валютного контролю – національний банк. Агенти валютного контролю – податкові і митні органи, а також інші організації, які відповідно до законодавства здійснюють функції валютного контролю.

Валютні обмеження мають за мету забезпечення держави валютою, підтримання валютного курсу національної грошової одиниці, підтримання платіжного балансу.

Список використаних джерел

1.Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : Підручник. – 2-ге вид., перероб. й доп. – К.: Т-во “ Знання “ , КОО, 1999. – 305 с.

2.Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: Навч. посібн. для студентів економічних спеціальностей. Львів: Видавництво Державного університету “Львівська політехніка”,1999 – 406 с.

3.Международные экономические отношения: Учебник / Под общ.ред. В.Е. Рыбалкина. – 2-е изд, перераб. и доп. – Москва: ЗАО «Бизнес-школа «Интел-Синтез»», 1998. – 368 с.

4.Міжнародна економіка: Навч.посіб. / За ред.. Ю.Г. Козака, В.М. Новацького, - К.: Центр навч.літератури: АртЕк, 2002. – 436 с.

5.Міжнародні економічні відносини: Сучас. міжнарод. економ. відносини: Підручник для студентів екон. вузів і фак. /А.С. Філіпенко, В.А. Вергун, С.Я. Боринець/, - К.: Либідь, 1992. – 364 с.

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ ТА НАПРЯМИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

Слободяник О. В., студентка

Житомирський державний технологічний університет

Інвестиції відіграють центральну роль в економічному розвитку країни, вони визначають загальне зростання її економіки. Зараз в Україні існує проблема дефіциту фінансових ресурсів. Сьогодні держава не в змозі здійснювати інвестування різних сфер економіки через брак бюджетних коштів. У зв'язку з цим проблема покращення інвестиційного іміджу України є вкрай актуальною.

Проблемам залучення інвестицій в економікуУкраїни та вивченню її інвестиційного кліматуприсвячені праці багатьох вчених. Зокрема, І. Бланка, Л. Гончаренко, О. Гаврилюка[1-3] та ін.

Метою дослідження є аналіз сучасних проблем та визначення основних напрямів покращення інвестиційної привабливості як країни, так кожного окремого регіону.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення інвестиційної привабливості держави як сукупності політичних, правових, економічних, екологічних і соціальних умов, що впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних і закордонних інвесторів.

Сьогодні Україна не здобула серйозних досягнень у забезпеченні національної конкурентоспроможності та інвестиційноїпривабливості [2, с.68].

За оцінками Міжнародної фінансовоїкорпорації сьогодні Україна заінвестиційною привабливістю значно відстає відінших країн, за показником легкості веденнябізнесу вона посіла 152 місце (зі 183 країн), в тойчас як країни нашого регіону посіли значно вищіпозиції: Росія – 120, Казахстан – 47, Молдова – 81,Білорусія – 69, Польща – 62[4;5].

Варто зауважити, що сучасні обсяги інвестування економіки України характеризуються значним оживленням інвестиційного процесу, однак аналіз динаміки освоєних інвестицій в основний капітал у 2010-2012 роках свідчить про спад їх темпів. Так за січень-вересень 2010 року приріст інвестицій в основний капітал склав 56,3%, за той же період 2011 року цей показник склав 97,1%, що в розрахунку на одну особу у 2010 році складає 1887,1грн, а в 2011 році – 1827,9грн. Приріст іноземних інвестицій у 2010 році склав 2 млрд.

972,1млн. доларів США, у 2011 році – 2 млрд. 546,7 млн. доларів США, що в розрахунку на одну особу наростаючим підсумком з початку інвестування становить 837,5 та 926,7 доларів США відповідно. За перший квартал 2012 року загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну склав 45,60 млрд. дол. США, що в розрахунку на одну особу становить 998,1 дол. США. Варто також відмітити темпи росту прямих іноземних інвестицій, які у 2010 році склали 108,3% до обсягів на початок року, а у 2011 році – 106,4%[4;5].

У цілому приріст сукупного обсягу іноземного капіталу в економіці країни, з урахуванням його переоцінки, утрат, курсової різниці тощо за 1 квартал 2012 року становив 829,3 млн. доларів США, що на 731 млн. доларів США більше, ніж за аналогічний період попереднього року.

Однак, за оцінками експертів, для нормального розвитку економіки України потрібно додаткових інвестицій від 80 до 100 млрд. дол. США [4;5].

Динаміка бюджетних видатків у регіонах України на охорону навколишнього природного середовища свідчить про її постійне недофінансування. Темпи зростання видатків, з урахуванням інфляції, виявляються незначними, зокрема показники видатків в Україні за 2012 р. за умови приведення до єдиних цін лише на 10 % перевищують такі показники за 2007 р. З огляду на темпи промислового зростання у 2007-2012 рр. зазначене є ознакою стагнації видатків на природоохоронні цілі.

Отже, характеризуючи стан інвестування в економіку України в цілому, його можна визначити як кризовий, що відбуваються в міжнародній економіці. Сучасні обсяги інвестицій залишаються недостатніми для кардинального поліпшення економічної ситуації в країні, так за розміром іноземних інвестицій на душу населення Україна поступається навіть Албанії та Казахстану.

Таким чином, головним завданням на короткострокову перспективу можнавиділити підготовку необхідної правової таорганізаційної бази для підвищення дієздатностімеханізмів забезпечення інвестиційного клімату йформування основи збереження та нарощуванняконкурентоспроможності вітчизняної економіки, атакож створення умов для зацікавленнянаціональних

інвесторів вкладати кошти тавикористовувати прибутки всередині країни, невивозячи їх за кордон [3, с.179].

Список використаних джерел

1.Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент /И. А. Бланк. – М.: Эльга, Ника-Центр, 2001. – 448 с.

2.Гаврилюк О.В. Інвестиційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк. – Фінанси України. – 2008. – №2. – С. 68-81

3.Гончаренко Л. П. Инвестиционныйменеджмент: учебное пособие. – М.: КНОРУС, 2005.– 296 с.

4.Звіт Міжнародної фінансової корпорації за 2011 рік [електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.ifc.org/ifcext/uspp.nsf/AttachmentsByTitle/IC+ report_2011UA/$FILE/IC_UA.pdf.

5. http://www.ukrstat.gov.ua– офіційний сайт Державної служби статистики України